

Ν.Χ. ΚΕΦΑΛΙΔΗΣ - Α.Β. ΜΟΥΜΤΖΑΚΗΣ

ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1981

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Μέ απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ διδασκτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καί Λυκείου τυπώνονται ἀπό τόν Ὅργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καί μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΣΤ
Ν. Χ. ΚΕΦΑΛΙΔΗΣ

87
Κεφαλίδης
Α. Β. ΜΟΥΜΤΖΑΚΗΣ

270
N. X.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑ 1981

002
KΛΣ
ΣΤ2B
737

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

Όργ. Έκδ. Βιβλίων

Αριθ. Είσαγ. 2341 Έτος 1981

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'

Στό Γυμνάσιο διδασχτήκατε μερικά έργα τών αρχαίων Έλλήνων συγγραφέων, ποιητών καί πεζογράφων, από μετάφραση. Από φέτος έσείς πού συνεχίζετε τίς σπουδές σας στό Λύκειο θά έχετε τή δυνατότητα νά γνωρίσετε τά έργα αυτά από τό πρωτότυπο, στήν ίδια ακριβώς μορφή πού τά έγραψαν οί συγγραφείς τους.

Η άλευθειάς έπαφή μέ τό πρωτότυπο, χωρίς τήν παρέμβαση του μεταφραστή, θά σάς βοηθήσει νά χαρείτε άμεσότερα τά μεγάλα κλασικά έργα, πού εΐναι ό,τι πιο αξιόλογο έγραψαν οί άνθρωποι, καί νά εκτιμήσετε μέ τόν πιο αυθεντικό τρόπο τίς άρετές του αρχαίου ελληνικού λόγου, όπως τή συμμετρία καί τήν ακρίβεια στήν έκφραση, τήν πυκνότητα καί τήν αποφυγή λάθε περιττου, τή σαφήνεια καί τήν όμορφιά του.

Γιά τήν προσέγγιση τών αρχαίων κειμένων θά χρειαστεί βέβαια νά γνωρίσετε ένα μέρος από τόν πλούτο τών αρχαίων λέξεων καί άρκετούς από τούς κανόνες τής γραμματικής καί του συντακτικού μέ τούς όποιους λειτουργεί ή αρχαία γλώσσα. Θά διαπιστώσετε όμως σύντομα ότι καί πολλές από τίς λέξεις καί πολλοί από τούς κανόνες αυτούς δέ θά σάς εΐναι άγνωστοι, αφού οί περισσότεροι διατηρήθηκαν οί ίδιοι καί στή νέα μας γλώσσα, ή όποία άλλωστε στηρίζεται στήν αρχαία καί άποτελεί τή συνέχεια καί τήν εξέλιξη της.

Η άπασχόλησή σας μέ τά αρχαία κείμενα δέ θά σάς βοηθήσει νά γνωρίσετε μόνο τήν αρχαία γλώσσα. Τήν ώρα τής μεταφραστικής σας προσπάθειας θά γνωρίζετε πληρέστερα καί τή νεοελληνική, καθώς θά αγωνίζεστε νά βρείτε τίς δυνατότητές της γιά τήν απόδοση μιās λέξεως ή μιās φράσεως καί θά έμβαθύνετε περισσότερο στόν έκφραστικό της πλούτο.

Επίσης ή μεταφραστική σας προσπάθεια στά μεγάλα έργα τής λογοτεχνίας θά σάς βοηθήσει περισσότερο στή μόρφωση του νου καί τής ψυχής, καθώς θά αγωνίζεστε έρμηνευόντας νά πλησιάσετε τό νου καί τήν ψυχή τών μεγάλων συγγραφέων. Καί μέ τό πλησίασμα αυτό θά ανοίγεται μπροστά σας άμεσα ή έμμεσα καί ή ψυχή του ίδιου του λαού, μέ τή δύναμη καί τίς αδυναμίες του.

Η άναστροφή σας μέ τά αρχαία κείμενα θά σάς ανοίξει τό δρόμο πρós τό πνεύμα τής αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας καί λογοτεχνίας, πού μερικά γνω-

ρίσματά τους είναι ή πίστη στή δύναμη του ανθρώπου αλλά και στά όρια της, ό σεβασμός της προσωπικότητάς του αλλά και ή επίγνωση της κοινωνικής του ευθύνης.

Τέλος μέ τή μελέτη των έργων των αρχαίων προγόνων μας, πού οί άνθρωποι όλων των εποχών τά θαυμάζουν και τά μελετούν, θά κατανοήσετε πειστικότερα τήν αδιάσπαστη ιστορική συνέχεια της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πνεύματος, στό όποιο στηρίχθηκε ό πολιτισμός της Ευρώπης και του κόσμου όλόκληρου.

Β'

Κάθε κεφάλαιο του βιβλίου, έκτός από τά πέντε πρώτα, αποτελεί και μία διδακτική ένότητα μέ τά ακόλουθα μέρη:

Α' 1. Αρχαίο ελληνικό κείμενο.

2. Μεταφραστική άσκηση.

Β' 1,2 κτλ. Θεωρία γραμματικής και συντακτικού

Γ' 1,2 κτλ. Άλλες ασκήσεις.

Αναλυτικότερα:

Στό Α' 1, δίνεται τό αρχαίο κείμενο πού θά μεταφραστεί μέ τίς λέξεις πού γνωρίζετε και μέ τή βοήθεια των λέξεων πού έρμηνεύονται στό κάτω μέρος της σελίδας. Επίσης ανάλογη μεταφραστική εργασία θά γίνει και στήν άσκηση Α' 2.

Στό Α' 1 και Α' 2 αναφέρονται τά φαινόμενα της γραμματικής και του συντακτικού πού διδάσκονται σέ κάθε ένότητα και αναλύονται συστηματικά στό θεωρητικό μέρος, στό Β'.

Γιά τήν εφαρμογή των νέων γνώσεων λεξιλογίου, γραμματικής και συντακτικού ακολουθούν στό Γ' μέρος οί ασκήσεις. Η εργασία στίς ασκήσεις είναι γραπτή ή προφορική και γίνεται στό σχολείο ή στό σπίτι.

Είναι δυνατό νά επινοηθούν επίσης σέ κάθε κεφάλαιο, ή σέ μερικά μόνο, ανάλογες ασκήσεις, όπως λ.χ ή αντίστροφη απομνημόνευση των λέξεων από τά νέα στά αρχαία ελληνικά, ό σχηματισμός μικρών φράσεων στα αρχαία μέ τίς γνωστές ήδη λέξεις, ή αναγνώριση και σέ προηγούμενα κεφάλαια του γραμματικού ή συντακτικού φαινομένου πού διδάσκεται κτλ..

Ύστερα από έναν όρισμένο αριθμό κεφαλαίων υπάρχουν ανακεφαλαιώσεις μέ τά πιο βασικά στοιχεία της γραμματικής και του συντακτικού. Και στίς ανακεφαλαιώσεις οί ασκήσεις πού δίνονται μπορούν νά λυθούν προφορικά ή γραπτά.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ν.έ.	= νέα ελληνικά, νέα ελληνική γλώσσα
περ.	= περίπου
πβ.	= παράβαλε
βλ.	= βλέπε
μετ.	= μετοχή
ρ.	= ρήμα
άπαρ.	= απαρέμφατο
μέλλ.	= χρόνος μέλλοντας
θ.	= θέμα
ᾱ, ῑ, ῡ	= α, ι, υ βραχύχρονο
ᾶ, ῖ, ΰ	= α, ι, υ, μακρόχρονο
πρόσ.	= πρόσωπο

Χρόνου φείδου.

(ἀρχ. γνωμικό)

Μέτρον ἄριστον.

(ἀρχ. γνωμικό)

**Μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων
ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατρίς.**

(Πλάτων)

**Ἡ παιδεία εὐτυχοῦσι μὲν ἐστὶ κόσμος,
ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον.**

(Δημόκριτος)

**Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης
καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σο-
φία φαίνεται.**

(Πλάτων)

**Κυνηγός τις λέοντος ἵχνη ἐπιζητῶν ἠρώτησε γεωργὸν εἰ
εἶδεν ἵχνη λέοντος. Ἐπεὶ δὲ ὁ γεωργὸς ἀπεκρίνατο «καὶ
αὐτὸν τὸν λέοντά σοι ἤδη δείξω», ὁ κυνηγὸς ὠχριάσας
ἐκ τοῦ φόβου καὶ τοὺς ὀδόντας συγκρούων εἶπεν· «ἵχνη
μόνα ζητῶ, οὐχὶ αὐτὸν τὸν λέοντα».**

(Μύθος τοῦ Αἰσώπου)

1. Ὁ Ξενοφώντας μιλά στους στρατιῶτες

Οἱ Μύριοι μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κύρου καὶ τὴν ἀπιστίαν τῶν Περσῶν βρίσκονται χωρὶς συμμάχους στὰ βάθη τῆς Ἀσίας. Ὁ Ξενοφώντας (περ. 430-355 π.Χ.), πού θά ἐκλεγεῖ ἔπειτα στρατηγός, προσπαθεῖ νά τοὺς ἐνθαρρύνει τονίζοντας τὴν ἀσέβεια τῶν ἀντιπάλων τους καὶ τὴ γενναιότητα τῶν δικῶν τους προγόνων στοὺς Μαραθῶνα. Ἀκόμη τοὺς λέει:

Ἔπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Τούτων ἔστι μὲν τεκμήρια ὁρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτρέφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων ἐστὲ προγόνων.

(Ξενοφ. Κύρ. Ἀνάβ. 3, 2, 13)

ἀγείρας
οἱ ἡμέτεροι
ἔστι(ν) ὁρᾶν
τὸ τρόπαιον
μαρτύριον
ἐν αἷς
ὕμεις
ἐγένεσθε
γὰρ
δεσπότης
τοιούτων
ἐστὲ

ἀφοῦ συγκέντρωσε
οἱ δικοί μας
εἶναι δυνατό νά δεῖ κανεῖς
μνημεῖο νίκης
ἀπόδειξη
στὶς ὁποῖες
ἐσεῖς
γεννηθήκατε
διότι
ἀφέντης
ἀπὸ τέτοιους
εἶστε, κατάγεστε

2. Ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα

Τό 386 π.Χ. μέ τίς ἐνέργειες κυρίως τοῦ Σπαρτιάτη ναυάρχου Ἀνταλκίδα ὁ «μέγας βασιλεὺς» ἐπιβάλλει στούς Ἕλληνας εἰρήνη. Τούς ὅρους τῆς εἰρήνης αὐτῆς, μέ τὴν ὁποία ὁ βασιλιάς τῆς Περσίας ἐπεμβαίνει καί ρυθμίζει τίς διαφορές τῶν Ἑλλήνων, τοὺς διασώζει ὁ Ξενοφώντας στό ἔργο του «Ἑλληνικά».

Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενὰς καὶ Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτόνομους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. Ὅποτεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταυτὰ βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 5, 1, 31)

ἑαυτοῦ εἶναι
ἀφεῖναι
ὥσπερ
τὸ ἀρχαῖον
ὁπότεροι
μετὰ τῶν ταυτὰ βουλομένων
ναυσὶ

νά εἶναι δικές του
νά ἀφήσουν
ὅπως ἀκριβῶς
τὴν παλιά ἐποχή
ὅποιοι ἀπὸ τοὺς δύο
μαζί μ' αὐτούς πού θέλουν τὰ ἴδια
μέ πλοῖα (ἢ ναῦς = τό πλοῖο)

3. Ὁ Ἰσοκράτης πρὸς τοὺς Ἀθηναίους

Ὁ λόγος τοῦ Ἰσοκράτη (436-338 π.Χ.) «Περὶ εἰρήνης» ἢ «Συμμαχικός» γράφτηκε μετὰ τὸ «συμμαχικό πόλεμο» (358-355 π.Χ.) κατὰ τὸν ὁποῖο οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαθαν πολλὰς ἡττας ἀπὸ τοὺς ἐνομένους συμμάχους Χίους, Ρόδιους, Βυζάντιους καὶ Κώους. Ὁ Ἰσοκράτης ὑποστηρίζει τὴν εἰρήνην καὶ ζητᾷ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ἡγεμονίαν τῆς θάλασσης καὶ νὰ ἀφίσουν τίς συμμαχικὰς πόλεις αὐτόνομες. Σ' ἓνα σημεῖο τοῦ λόγου του ἀναφέρει ὅτι φροντίζει περισσότερο γιὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν παρὰ γιὰ τὴν εὐνοίαν τῶν ἀκροατῶν του, καὶ προσθέτει:

Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον ἐστὶ καὶ τῶν ἄλλων τῶν κηδομένων τῆς πόλεως προαιρεῖσθαι τῶν λόγων μὴ τοὺς ἡδίστους ἀλλὰ τοὺς ὠφελιμοτάτους· ὑμᾶς δὲ χρὴ τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν μὲν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλὰ θεραπείαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰατροῖς εὗρηνται, ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν οὐδὲν ἐστὶν ἄλλο φάρμακον πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν.

(Ἰσοκράτης Περὶ εἰρήνης 39-40)

ἐμὸν	δικό μου
οὖν	λοιπόν
ἐστὶ(ν)	εἶναι
τῶν κηδομένων	αὐτῶν πού φροντίζουν
προαιρεῖσθαι	νὰ προτιμοῦμε
τῶν λόγων	ἀπὸ τὰ λόγια
τοὺς ἡδίστους	τοὺς πιὸ εὐχάριστους
χρὴ	πρέπει
γινώσκειν	νὰ γνωρίζετε
παντοδαπαὶ	διάφορες, κάθε εἶδους
τοῖς ἰατροῖς εὗρηνται	ἔχουν βρεθεῖ ἀπὸ τοὺς γιατρούς
ἐπιπλήττειν τοῖς ἁμαρτανομένοις	νὰ ἀποδοκιμάζει τὰ σφάλματα

4. Τά χρήματα καί ἡ ἀρετή

Ὁ Σωκράτης ὕστερα ἀπό τίς ἀδίκες κατηγορίες ἐναντίον του ὀδηγεῖται στο δικαστήριο τῆς Ἡλιαίας ὅπου καί ἀπολογεῖται. Μὲ τὴν ἀπολογία του, ποὺ μᾶς διασώζει ὁ Πλάτωνας (427-348 π.Χ.), ἀνάμεσα στὰ ἄλλα θέλει ὁ Σωκράτης νά ἐξηγήσει στοὺς δικαστές ὅτι δέν ἔκανε παρὰ αὐτὸ ποὺ νόμιζε ὅτι τοῦ πρόσταζε ὁ θεός καί ὅτι αὐτὸ ἦταν τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ καί γιὰ τὴν ἴδια τὴν πόλη. Καί συνεχίζει:

Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ἡμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μῆτε σωματίων ἐπιμελεῖσθαι μῆτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα ὥς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὥς ἀρίστη ἔσται λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδία καὶ δημοσία. Εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἶη βλαβερόν· εἰ δέ τίς μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει.

(Πλάτ. Ἀπολογία Σωκράτη 30a-b)

περιέρχομαι	γυρίζω ἐδῶ καί ἐκεῖ
ἢ	παρὰ
ἐπιμελεῖσθαι	νά φροντίζετε (ν.έ. ἐπιμέλεια, ἐπιμελητής)
οὕτω(ς)	ἔτσι, τόσο
σφόδρα	ὀρμητικά, δυνατά, πολύ
ὥς (τῆς ψυχῆς)	ὅπως
ὅπως ὥς ἀρίστη ἔσται	πῶς θά εἶναι ὅσο τὸ δυνατό καλύτερη
ἰδία	στήν ἰδιωτικὴ ζωὴ
εἰ	ἐάν
ἂν εἶη	μπορεῖ νά εἶναι
τίς	κάποιος
φησὶ(ν)	ἰσχυρίζεται, λέει

5. Ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ δημοκρατικοὶ ἐπιστρέφουν στὴν Ἀθήνα

Ἐναντίον τῶν Τριάκοντα τυράννων, πού εἶχαν ἐγκαταστήσει οἱ Σπαρτιάτες στὴν Ἀθήνα ὕστερα ἀπὸ τὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο, ξεκίνησαν ἀπὸ τὴ Θήβα ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι δημοκρατικοὶ ἐξόριστοι καὶ κυρίευσαν τὴ Φυλὴ, ἓνα φρούριο στὴν Πάρνηθα. Ἐπειτα προχώρησαν στὸν Πειραιᾶ ὅπου καὶ ἔγινε φονικὴ μάχη τῶν δημοκρατικῶν ἐναντίον τῶν Τριάκοντα τυράννων καὶ τῶν ὁπαδῶν τους (403 π.Χ.). Μετὰ τὴ μάχη οἱ ἀντίπαλοι πλησίαζαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο καὶ μιλοῦσαν μεταξὺ τους. Τότε ὁ Κλεόκριτος, ἓνας κήρυκας πού ἦταν μέτο μέρος τῶν δημοκρατικῶν, εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

Α' Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν, μετέσχομεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων, καὶ συγχορευταὶ καὶ συμφοιτητα ἔγενόμεθα καὶ συστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν ἐκινδυνεύσαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας. Πρὸς θεῶν πατρῶων καὶ μητρῶων καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας αἰδούμενοι καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 2, 4, 20-21)

ἐξελαύνω
βούλομαι
ἀποκτείνω
βούλεσθε ἀποκτεῖναι
ἡμᾶς, ὑμᾶς, ὑμῖν
πώποτε
τὰ ἱερὰ
μεθ' ὑμῶν
κηδεστία
αἰδούμενοι

διώχνω
θέλω (ν.έ. βούληση, ἄβουλος)
σκοτώνω (πβ. ν.έ. παιδο-κτόνος)
θέλετε νά (μᾶς) σκοτώσετε
ἐμᾶς, ἐσᾶς, μ' ἐσᾶς (Βλ. Κεφ. 1)
ποτέ ὥς τώρα
οἱ θυσίες, οἱ ἱερές τελετές
(μετὰ ὑμῶν) μαζί σας
συγγένεια ἀπὸ γάμο
σεβόμενοι (ν.έ. ἀν-αἰδεια)

1. Φωνήεντα - Σύμφωνα

2. Βασικοί κανόνες τονισμού

1.α) Τά φωνήεντα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς διαίρουνται ὅπως καί τά φωνήεντα τῆς νέας σέ: **βραχύχρονα** (ε,ο), **μακρόχρονα** (η,ω) καί **δίχρονα** (α,ι,υ). Ἀλλά τά δίψηφα φωνήεντα τῆς νέας ἐλληνικῆς: **αι, ει, οι, υι, ου** καί οἱ συνδυασμοί **αυ, ευ, ηυ** στήν ἀρχαία εἶναι δίφθογοι. (Προφέρονταν: αῖ, εῖ, κτλ, ὅπως: χαῖδεύω κτλ). Ἡ ἀρχαία ἐλληνική ἀκόμη ἐκτός ἀπό τοῦς ὀκτώ αὐτοῦς κυρίους ἔχει καί τρεῖς καταχρηστικούς διφθόγγους: **α, η, ω** ἢ **Αι, Ηι, Ωι**, (ἄλφα μέ ὑπογεγραμμένη κτλ. ἢ ὅταν τό ι γράφεται δίπλα στό κεφαλαῖο γράμμα: ἄλφα μέ προσγεγραμμένο γιώτα κτλ.)

β) Τά σύμφωνα διαίρουνται σέ: **ἄφωνα, ἡμίφωνα καί διπλά.**

Ἄφωνα εἶναι:	τά οὐρανικά (ἢ λαρυγγικά)	κ, γ, χ
	τά χειλικά	π, β, φ
	τά ὀδοντικά	τ, δ, θ
Ἡμίφωνα εἶναι:	τά ὕγρά (ἢ γλωσσικά)	λ, ρ
	τά ἔρρινα	μ, ν
	τό συριστικό	σ (-ς)
	τά παλαιότερα ἡμίφωνα F (δίγαμμα), j (γιότ).	
Διπλά εἶναι:	τά ζ, ξ, ψ.	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στή νέα ἐλληνική ἄφωνα λέγονται τά γράμματα πού δέν προφέρονται, λ.χ.: τό υ στή λέξη εὐφορος, τό ἓνα ἀπό τά δύο ὅμοια σύμφωνα: ἄλλος κτλ. Ἀκόμη στή νέα ἐλληνική τό ζ δέν εἶναι διπλό, γιατί δέν παριστάνει δύο φθόγγους ὅπως στήν ἀρχαία, ὅπου τό ζ παριστάνει τοῦς φθόγγους σδ: Ἀθήναςδε = Ἀθήναζε (πρός τήν Ἀθήνα).

2. Καί στήν ἀρχαία, ὅπως καί στή νέα ἐλληνική, ἡ λέξη ἀπό τόν τόνο της ὀνομάζεται **ὀξύτονη** (λαός), **παροξύτονη** (νέος), **προπαροξύτονη** (ἄνθρωπος), **περισπωμένη** (ποιῶ), **προπερισπωμένη** (σῶμα). Ἀλλά γενικά ἡ λέξη πού δέν τονίζεται στή λήγουσα λέγεται **βαρύτονη** (νέος ἄνθρωπος).

Οί βασικοί κανόνες τονισμού της αρχαίας διαφέρουν από τούς ίδιους κανόνες της νέας ελληνικής μόνο στίς ακόλουθες περιπτώσεις:

- α) Όταν ή λήγουσα είναι μακρόχρονη, ή προπαρωλήγουσα δέν τονίζεται: *ὁ βάρβαρος* ἀλλά τοῦ **βαρβάρου** λαοῦ, τὰ *ὅμοια*, τῶν *ὁμοίων* ἔργων.
- β) Ἡ λήγουσα πού προέρχεται ἀπό συναίρεση, ὅταν τονίζεται, παίρνει κανονικά περισπωμένη: Ἀθηνᾶ - Ἀθηνᾶ, ἀπλός - ἀπλός, τόν *εὐγενέα* - *εὐγενή*.
- γ) Τό α στή λήγουσα τῶν ὁροενικῶν καί θηλυκῶν δέν εἶναι πάντοτε μακρόχρονο, ὅπως στή νέα ἑλληνική, γι' αὐτό: τὰς *χώρας* (Α' κ.) - *τάς γυναῖκας* (Γ' κλ.), ἡ *γλῶσσα* - ἡ *χώρα*, τήν *γλῶσσαν* - τήν *χώραν*.
- δ) Τά α, ι, υ στήν παρωλήγουσα τῶν ὀνομάτων δέν εἶναι πάντα βραχύχρονα, ὅπως στή νέα ἑλληνική, γι' αὐτό: **Σπαρτιάται** - *ἐργάται*, **σφραγίδες** - *ἐλπίδες*, **μῦθος** - *μῦλος*.

Γ'

1. Νά ὀνομαστοῦν τά φωνήεντα καί σύμφωνα πού ὑπάρχουν στίς λέξεις τῆς πρώτης προτάσεως τοῦ κειμένου.*
2. Νά δικαιολογηθοῦν οἱ τόνοι στίς λέξεις τῆς φράσεως:
Πρὸς θεῶν πατέρων καὶ μητέρων παύσασθε ἁμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα.
3. Ποιές εἶναι οἱ βασικὲς ἰδέες πού χαρακτηρίζουν τό λόγο τοῦ κήρυκα Κλεόκριτου;

* Οἱ ἀσκήσεις αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου καθὼς καί πολλές ἀπὸ τὰ ἐπόμενα μποροῦν νά γίνονται μόνο προφορικά.

6. Ἡ πίστις στοὺς ὅρκους

Ὁ Ξενοφώντας ἐνθαρρύνει τοὺς στρατιῶτες, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς βαρβάρους, καθὼς προσπαθοῦν μέσα ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους νὰ ἐπιστρέψουν σὴν Ἑλλάδα. (βλ. καί εἰσαγ. σημ. κεμ. 1)

Α' 1. Λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν φυλάττομεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιτορκοῦσί τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους λύουσιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίοι εἰσὶν οἱ θεοὶ ἡμῖν δὲ σύμμαχοι, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, κἂν ἐν δεινοῖς ᾧσι, σφῆζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

Ἐπειτα δὲ ἀναναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σφῆζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων δεινῶν οἱ ἀγαθοί.

(Ξενοφ. Κύρου Ἀνάβασις 3,2, 10 - 11)

εἰσί(ν)	εἶναι, ὑπάρχουν (τοῦ ρ. εἰμί)
ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι	ἔχουμε ἐλπίδες
ὁ πολέμιος	ὁ ἐχθρὸς
ἐπιτορκῶ (-έω)	παραβαίνω τοὺς ὅρκους
αἱ σπονδαί	ἡ ἀνακογή (ν. ἐ. ἄσπονδος φίλος)
τοῖς πολεμίοις	μέ τοὺς...
οἵπερ	πού, οἱ ὅποιοι ἀκριβῶς
ποιεῖν	νὰ κάνουν (τοῦ ρ. ποιῶ)
κἂν ᾧσι	καὶ ἂν ἀκόμη βρίσκονται
τὰ δεινὰ	οἱ κίνδυνοι
εὐπετῶς	εὐκόλα
βούλωνται	θέλουν (τοῦ ρ. βούλομαι, βλ. Κεφ. 5)
ἵνα εἰδῆτε	γιὰ νὰ γνωρίζετε (ν. ἐ. συν-εἰδηση)
ὡς	ὅτι
ἀγαθός	γενναῖος
τε	καί
προσῆκει	ταιριάζει, πρέπει
πάνυ	πολύ

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐν ταῖς νήσοις οἱ κάτοικοι ἀμπέλους θεραπεύουσι καί τὰς ἀμπέλους βάτοις περικλείουσι.
β) Οἱ νέοι λέγουσιν· ἡμεῖς τῶν ἄκρων φρουροί ἐσμεν τόξοις, ἀκοντίοις καί ἄλλοις ὅπλοις.
γ) Τὰ δένδρα ἄνευ ὁμβροῦ καί ἡλίου οὐ φέρει καρπόν.

θεραπεύω = καλλιεργῶ
τὰ ἄκρα = τὰ σύνορα

ὁ ὄμβρος = ἡ βροχή
οὐ, οὐκ, οὐχ = δέν, ὄχι

Β'

1. Β' κλίση οὐσιαστικῶν
2. Ὅριστική τοῦ ἐνεστώτα ἐνεργ. φωνῆς τῶν βαρυτόνων ρημάτων καί τοῦ εἰμί
3. Οἱ κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως
4. Συμφωνία ρήματος καί ὑποκειμένου (Ἀπτική σύνταξη)

- 1.* Οἱ κλίσεις τῶν οὐσιαστικῶν εἶναι τρεῖς: ἡ πρώτη, ἡ δεύτερη καί ἡ τρίτη. Ἡ Β' κλίση περιλαμβάνει ὀνόματα καί τῶν τριῶν γενῶν. Τά ἀρσενικά καί θηλυκά τελειώνουν σέ -ος (ὁ θεός, ἡ ἀμπελος) καί τὰ οὐδέτερα σέ -ον (τό τόξον). Οἱ καταλήξεις τους εἶναι:

Ἐνικός		Πληθυντικός	
Ἀρσεν.-Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἀρσεν.-Θηλ.	Οὐδέτ.
Ὄνομ.	-ος	-ον	-αι
Γεν.	-ου	-ων	-ων
Δοτ.	-ω	-οις	-οις
Αἵτ.	-ον	-ους	-αι
Κλητ.	-ε	-οι	-αι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Κατά τήν κλίση μετακινεῖται ὁ τόνος σύμφωνα μέ τό βασικό κανόνα τῆς ἀρχ. ἐλληνικῆς: ὅταν ἡ λέγουσα εἶναι μακρόχρονη, ἡ προπαραλήγουσα δέν τονίζεται: ὁ πολέμος ἀλλά τοῦ πολέμιου, οἱ πολέμοι ἀλλά τῶν πολέμιων.

β) Στίς καταλήξεις τά ἄρσενικά καί θηλυκά διαφέρουν ἀπό τά οὐδέτερα στόν ἐνικό: μόνο στήν **ὀνομαστική** καί **κλητική**, ἐνῶ στόν πληθυντικό διαφέρουν: καί στήν **αἰτιατική**.

2. Τά ρήματα χωρίζονται σέ δύο συζυγίες. Στήν **πρώτη** ἀνήκουν τά ρήματα πού στό **α'** πρόσ. τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητ. ἐνεστώτα λήγουν σέ **-ω** (ἔχω) καί στή **δεύτερη** τά ρήματα πού τελειώνουν σέ **-μι** (δείκνυμι). Ἀπό τά ρήματα τῆς πρώτης συζυγίας ὅσα στό **α'** πρόσ. τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτα λήγουν σέ **-ω** ἄτονο (λ.χ. ἔχω) λέγονται **βαρύνοντα** · ὅσα λήγουν σέ **-ῶ** λέγονται **περισπώμενα** ἢ **συννηρημένα** (ἐπιορκῶ).

Ὁ ἐνεστώτας τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς στήν ὀριστική τῶν βαρύνοντων ρημάτων ἔχει τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τόν ἴδιο χρόνο στά νέα ἑλληνικά, ἐκτός ἀπό τό **α'** καί **γ'** πληθ. πρόσ.

ἔχ-ω	ἔχ-ομεν (ν. ἐ. ἔχουμε)
ἔχ-εις	ἔχ-ετε
ἔχ-ει	ἔχ-ουσι(ν) (ν. ἐ. ἔχουν)

Ὁ ἐνεστώτας στήν ὀριστική τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος **εἶμι** (= εἶ-μαι) κλίνεται ὡς ἐξῆς:

εἶμι, εἶ, ἐστί(ν), ἐσμέν, ἐστέ, εἰσί(ν).

3. Κάθε πρόταση ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά ἔχει δύο κύριους ὅρους: τό **ὑποκείμενο** καί τό **κατηγόρημα**:

οἱ θεοί ἱκανοί εἰσι

οἱ θεοί = ὑποκείμενο

ἱκανοί εἰσι = κατηγόρημα (ἀναλυτικότερα: **εἰσί** = συνδετικό ρημα, **ἱκανοί** = κατηγορούμενο).

4. Τό ὑποκείμενο τοῦ ρήματος μπαίνει πάντοτε σέ πτώση ὀνομαστική καί στόν ἴδιο ἀριθμό μέ τό ρημα. Ἀλλά ἂν τό ὑποκείμενο εἶναι σέ πληθυντικό ἀριθμό καί σέ οὐδέτερο γένος, τότε τό ρημα μπαίνει σέ ἐνικό ἀντί σέ πληθυντικό ἀριθμό: **Τά παιδιά παίζει** (ἀντί παίζουν).

Αὕτη ἡ συντακτική χρήση λέγεται **ΑΤΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ**.

1. Νά βρεθοῦν τὰ ὑποκείμενα τῶν ρημάτων στίς φράσεις Α2
2. Νά γραφοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις μέ ἀλλαγές σ' ὅλους τοὺς τύπους ἀπὸ τὸν ἐνικό στὸν πληθυντικό καὶ τὸ ἀντίστοιχο: α) Ἡμεῖς φυλάττομεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους. β) Οἱ θεοὶ οὕτως εἰσὶν ἐναντίοι τοῖς πολεμίοις. γ) Ὁ θεὸς τὸν ἀγαθὸν ἐκ τοῦ κινδύνου σώζει. δ) Ὁ κυνηγὸς τὴν ἐλαφὸν ἐν τῇ ἀμπέλῳ εὕρισκει. ε) Τοῦ γεωργοῦ τὰ τέκνα λέγου· ἡμεῖς τοὺς ἀγροὺς θεραπεύομεν καὶ φρουροὶ τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἐσμέν.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στὴν παρένθεση καὶ στὸν κατάλληλο τύπο:
 - α) Οἱ ... τοὺς ... μετὰ τῶν ... διώκουσι. (πολέμιος, νέος, σύμμαχος)
 - β) Οἱ ἄνθρωποι τοὺς ... ἐν τοῖς ... καὶ πολλὰ ... αὐτοῖς... (θεραπεύω (=λατρεύω), ναός, θεός, θύω (=θυσιάζω), πρόβατον)
 - γ) Οἱ ... παρέχουσι πάντα τὰγαθὰ τοῖς ... ἀντὶ (μέ γενική) ... (πόνος (=κόπος), θεός, ἄνθρωπος)
 - δ) Οἱ τῶν ... πολλάκις μάταιοι ... Οἱ γάρ ... ἀεὶ (=πάντα) οὐ ... καρπόν. (πόνος, γεωργός, εἰμί, ἀγρός, φέρω)
 - ε) Οἱ ... τὰ πρόβατα ..., διὸ (=γι' αὐτό) οἱ ... τοὺς ... (λύκος, γεωργός, λύκος, διώκω, ἀρπάζω)
4. Νά συμπληρωθοῦν κατάλληλα οἱ φράσεις καὶ νά βρεθοῦν τὰ κατηγορούμενα:
 - α) Ἡ σιωπὴ τοῖς ... πολλάκις ... (νέος, κόσμος (=στολίδι), εἰμί)
 - β) Τὰ πονηρὰ κέρδη ... ἡδονὰς μικράς, ἀλλὰ ὕστερον αἱ ἐξ αὐτῶν θλίψεις μακრაὶ ... (ἔχω, εἰμί)
 - γ) Οἱ ... τῷ ἀγνώστῳ ... (θύω, Ἀθηναῖοι, θεός)
5. Νά σχηματιστοῦν προτάσεις μέ τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στὴν παρένθεση καὶ νά χαρακτηριστοῦν οἱ ὅροι τους:

α)	(ὁ οὐρανός, αἴθριος, εἰμί)
β)	(εἰμί, Σωκράτης, σοφός)
γ)	(τὸ φύλλον, πίπτω)
δ)	(διδάσκω, ὁ διδάσκαλος)
ε)	(στρατηγός, Κλέαρχος, εἰμί)

7. Τό παράδειγμα τῆς μέλισσας

Ὁ Ἰσοκράτης μέ τό λόγο του «πρός Δημόνικον», πού ἔχει τή μορφή ἐπιστολῆς, ἀπευθύνει συμβουλές χρήσιμες γιά τή ζωή στό νεαρό Δημόνικο, γιό τοῦ Κύπριου φίλου του Ἰππώνικου.

Α' 1. Ζεὺς Ἡρακλέα καί Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καί πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Τούτοις δεῖ παραδείγμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγιγνώσκειν. Ὡς περ γὰρ τὴν μέλιτταν ὀρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσιν ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσιν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους νεανίας μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν.

(Ἰσοκρ. Πρὸς Δημόν. 50-52)

ταῖς μεγίσταις

κολάζω

τούτοις παραδείγμασι χρώμενον

δεῖ

(σε) ὀρέγεσθαι

τὰ εἰρημένα

ἐμμένω

τὰ βέλτιστα

σοφιστῆς

εἰ

εἰρήκασιν(ν)

ὀρῶμεν

ἐφ', ἀφ'

καθιζάνω

οὕτω(ς)

μηδενὸς ἀπείρως ἔχω

μέ τις ...

τιμωρῶ (ν.έ. κόλαση)

(τοῦ ρ. χρῶμαι) ἔχοντας αὐτὰ γιά

παράδειγμα

πρέπει

νά ἐπιθυμεῖς πολὺ (τοῦ ρ. ὀρέγομαι)

ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ, οἱ λόγοι

μένω σταθερός

τά καλύτερα (ν.έ. βελτίωση)

σοφός, συγγραφέας

βλ. Κεφ. 4

ἔχουν πει

τοῦ ρ. ὀρῶ = βλέπω (βλ. Κεφ. 1)

(ν.έ. ὁρατός, ἀφορῶ)

ἐπί, ἀπό (μπροστά ἀπό δασεῖα)

κάθομαι

βλ. Κεφ. 4

τίποτε δέν ἀφήνω ἀδοκίμαστο

2. Νά μεταφραστούν οί φράσεις:

- Τῶν θεατῶν οἱ νέοι καί οἱ πρεσβῦται τοὺς νικητὰς ἐν τῷ γυμνασίῳ θαυμάζουσι.
- Σωκράτης ἐδίδασκε τὴν σωφροσύνην αἰτίαν τῆς εὐδαιμονίας εἶναι.
- Οὗτοι θέλουσι τὴν πόλιν ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν τειγίζειν.
- Ὁ στρατηγὸς λέγει τοῖς στρατιώταις ὅτι δεῖ τὰς ἀμάξας κατακαίειν.
- Ἀθηναῖοι κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον στρατεύουσι μεθ' ἅπαντος τοῦ περικοῦ.

στρατεύω = ἐκστρατεύω

Β'

- Α' κλίση οὐσιαστικῶν
 - Ἀπαρέμφατο τοῦ ἐνεστ. ἐνεργητ. φωνῆς καὶ τοῦ εἰμί
 - Τά εἶδη τοῦ ἀπαρέμφατου
 - Μετάφραση γενικῆς καὶ δοτικῆς
 - Ἐκθλιψη
- Ἡ Α' κλίση περιλαμβάνει ὀνόματα μόνο ἄρσενικά καὶ θηλυκά, πού ἔχουν τίς ἀκόλουθες καταλήξεις:

Ἄρσενικά		Ἐνικός Θηλυκά		Πληθυντικός Ἄρσενικά Θηλυκά
-ας	-ης	-α	-η	-αι
	-ου	-ας ἢ	-ης-ης	-ῶν
-α	-η	-α ἢ	-η -η	-αις
-αν	-ην	-αν	-ην	-ας
-α	-η (ἢ -α)	-α	-η	-αι

— Ἀπὸ τὰ ἄρσενικά σέ -ης ἔχουν κλητική σέ -ᾶ ὅσα τελειώνουν:

α) σέ -της, ὡς πολῖτα·

β) σέ -άρχης, -μέτρης κτλ. (δηλαδή μέ δεύτερο συνθετικό ρῆμα), ὡς γυμνασιάρχα·

γ) **τά ἔθνικά, ὦ Πέρσα.**

- Τά θηλυκά σέ -α πού ἔχουν πρίν ἀπό τήν κατάληξη σύμφωνο (ἐκτός ἀπό ρ) τρέπουν στή γενική καί δοτική ἐνικοῦ τό -α σέ -η:
τῆς χώρας, τῆς σοφίας ἀλλά τῆς γλώσσης
τῇ χώρᾳ τῇ σοφίᾳ ἀλλά τῇ γλώσσῃ
- Στόν πληθυντικό οἱ καταλήξεις ἀρσενικῶν καί θηλυκῶν εἶναι ἴδιες.
- Ἡ γενική τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντα στή λήγουσα καί παίρνει περισπωμένη: τῶν ταμιῶν, τῶν στρατιωτῶν, τῶν γλωσσῶν.
- Ἡ κατάληξη -ας στήν Α' κλίση πάντα εἶναι **μακρόχρονη**: τοῦς στρατιώτας, τῆς χώρας, τὰς χώρας, τὰς γλώσσας.

2. Τό ἀπαρέμφατο τοῦ ἐνεστώτα τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν βαρύντων ρημάτων ἔχει κατάληξη **-ειν**: *μανθάνειν*.
Τό ἀπαρέμφατο τοῦ ἐνεστώτα τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος εἰμί εἶναι: **εἶναι**.

3. Κάθε ἀπαρέμφατο μεταφράζεται μέ:

α) **ὅτι** καί τό ἀντίστοιχο ρῆμα καί λέγεται **ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ**: **εἶναι** = ὅτι εἶναι

β) **νά** καί τό ἀντίστοιχο ρῆμα καί λέγεται **ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ**: **τειγίζειν** = νά περιτειγίζουν.

4. Ἡ γενική συχνά μεταφράζεται μέ **ἀπό** + **αἰτιατική** π.χ. τοιούτων ἐστὲ προγόνων (Κεφ. 1), τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν.

Ἡ δοτική, συχνή στήν ἀρχαία γλώσσα, μεταφράζεται μέ **σέ** + **αἰτιατική** (ἢ καί μέ ἄλλες προθέσεις: **γιά**, **μέ** κτλ. + **αἰτιατ.**) π.χ. **ἐμμένειν τοῖς εἰρημένοις** (= μένω σταθερός στοὺς λόγους), **ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν** (= τόν τιμώρησε μέ τίς μεγαλύτερες τιμωρίες).

5. Κατά τήν **ἐκθλιψη** – δηλαδή τήν ἀποβολή τοῦ τελικοῦ βραχύχρονου φωνήεντος μιᾶς λέξεως ἐμπρός ἀπό τό ἀρχικό φωνῆεν τῆς ἀκόλουθης– ἂν ἀπομένει στό τέλος τῆς λέξεως ἄφωνο ψιλό (κ, π, τ) καί ἡ ἀκόλουθη λέξη δασύνεται, τότε τό ψιλό τρέπεται στό ἀντίστοιχο δασύ: **κ σέ χ, π σέ φ, τ σέ θ** λ.χ. *ὕφ' ἡμῶν* (= ὑπὸ ἡμῶν), *καθ' ἑαυτόν* (= κατά ἑαυτόν).

1. Νά γίνει ἔκθλιψη στίς λέξεις:
παρά ἐμοῦ, ὅτε ἤλθεν, ἐπὶ αὐτοῦ, ὑπὸ ἄλλον, ἀπὸ ἡμῶν, ὑπὸ ἐνός, κατὰ ἡμῶν, ἀλλὰ ἐγώ, ἀπὸ ἐκείνου, ὑπὸ ἀρπαγῆς.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τὰ κατάλληλα ρήματα, πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση, καί στόν κατάλληλο τύπο:
(πράττω, λέγω, κολάζω, θαυμάζω, εἰμί, φυλάττω, ἔχω).
α) Τοῦς ἀδίκους δεῖ ...
β) Πολλά μὲν ..., ὦ νεανία, ὀλέγα δὲ ...
γ) Πόθεν ..., ὦ ξένε;
δ) Ἡμεῖς τοὺς νικητὰς ... καὶ ἡμεῖς ὁμοίως νικηταὶ ... ἐθέλομεν.
ε) Οὐδοὶ λέγουσι ταῦτα πάντα τεχνάσματα ... τῶν πολεμίων.
στ) Τοὺς ὄρκους δεῖ ... Οὕτω τοὺς θεοὺς συμμάχους ...
3. Νά ἀναφεροῦν μερικά παραδείγματα τῆς ν.έ. στά ὁποῖα χρησιμοποιεῖται μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις δοτικῇ: αὐτόφωρο, καιρός, θεός, κοντός (= κοντάρι), τὰ μετρητά.
4. Νά μεταφραστοῦν οἱ γενικές καί δοτικές:
Τῶν πολιτῶν οἱ ἄριστοι ἐπαινοῦνται.
Τοῖς ὁργάνοις τοῦ ἐργαστηρίου ἀσκούμεθα.
Τοῖς καλοῖς λόγοις τέρπομαι.
Ξενοφῶν ἐστὶν εἰς τῶν τοῦ Σωκράτους μαθητῶν.
Οἱ ἄνθρωποι πολλάκις ἀγνοοῦν ἀμαρτάνουσιν.
5. Νά τραποῦν ἀπὸ τὸν ἐνικό στόν πληθυντικό καί ἀντίστροφα:
α) Οἱ μῦθοι λέγουσιν ὅτι οἱ θεοὶ τοὺς κακοὺς ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις κολάζουσιν.
β) Ὁ θεατὴς ἐν τῷ γυμνασίῳ τὸν νικητὴν θαυμάζει.
γ) Ἡ θύελλα ἐν τῇ θαλάττῃ φόβον τῷ ἀνθρώπῳ φέρει.
δ) Ἀγαθὸς εἶ, ὦ νεανία, καὶ ἀγαθὰ ἔργα πράττεις.
6. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
α) Οἱ Ἀθηναῖοι νομίζουσι τοὺς ... ψυχὴν τῆς ... (πολιτεία, εἰμί, πολίτης)
β) Οἱ ... τοὺς νέους δι' ἀχαριστίαν ἰσχυρῶς ... (κολάζω, Πέτρης)
γ) Σωκράτης οὐκ ἐθέλει τοὺς δικαστὰς..., ἀλλὰ ... τὴν ἀλήθειαν μεγίστην δύναμιν ... (νομίζω, ἔχω, κολακεύω)
7. Νά βρεθοῦν λέξεις τῆς ν.έ. πού ἔχουν τὴν ἴδια ρίζα μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις τῆς ἀρχαίας:
ποιῶ, κολάζω, ὀρέγομαι, ἀναγιγνώσκω, ὁρῶ, καθίζανω.

8. Ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ Ἡρακλῆς

Ὁ Σωκράτης σέ μιὰ συζήτησή του μέ τόν Ἀρίστιππο τόν Κυρηναῖο γιά τήν ἀνατροφή τῶν νέων ἀναφέρει τό μῦθο τοῦ σοφιστῆ Προδίκου γιά τή συνάντηση τοῦ Ἡρακλῆ μέ τήν Ἀρετή καί τήν Κακία, ὅταν ὁ Ἡρακλῆς, ἔφηβος πιά, σκεφτόταν ποιό δρόμο νά διαλέξει στή ζωή του. Στήν περικοπή μιλάει ἡ Ἀρετή.

Α'

1. Ἐγὼ σύνειμι μέν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτ' ἀνθρώπειον χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. Τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις οἷς προσήκει, ἀγαπητὴ μέν συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δεσπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτις οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτριά τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων. Ὑπνος δὲ τοῖς ἐμοῖς φίλοις ἀρεστὴν ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολείποντες αὐτὸν ἄχθονται οὔτε διὰ τοῦτον μεθιάσι τὰ δέοντα πράττειν. Καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοισι χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται.

(Ξενοφ. Ἀπομν. 2, 1, 32)

σύν-ειμι + (δοτ.)

μάλιστα πάντων

οἷς

παραστάτις, ἢ

οἰκέτης

συλλήπτρια

πάρειμι

ἡδίων

ἢ

ὁ, ἢ ἀμόχθος, τὸ -ον

ἀπολείπω

ἄχθομαι

μεθιάσι

τὰ δέοντα

γεραίτερος

ἀγάλλομαι

συναναστρέφομαι

περισσότερο ἀπὸ ὅλους

σέ ὅσους (ἀναφ. ἀντων. ὅς, ἡ, ὅ)

βοηθός

δοῦλος

συμβοηθός

εἶμαι κοντά, φτάνω

πιο εὐχάριστος

παρά (βλ. Κεφ. 4)

αὐτός πού δέ μοχθεῖ, ὁ ξεκούρατος

ἐγκαταλείπω, ἀφήνω

στενοχωριέμαι, ἀγαναχτῶ

ἀφήνουν, ἀμελοῦν

ὅσα πρέπει

ὁ γεροντότερος (βλ. Κεφ. 4: οἱ πρεσβύτεροι)

εὐφραίνομαι, χαίρομαι

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Λέγεται τοὺς Χαλδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀλκίμους εἶναι.
β) Αἱ ἐν ταῖς κόμαις τῶν Ἀρμενίων οἰκίαι κατάγειοι, αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς ὑπαζυγίοις ὀρυκταὶ ἦσαν.
γ) Οἱ τοῦ ἀγαθοῦ κριτοῦ καλοὶ λόγοι πείθουσι τοὺς πολίτας.
δ) Ὁ κῆρυξ ἐρωτᾷ· τίς βούλεται ἀγορεύειν;
ε) Ὡς ἔλεφαν, ὥς μέγας εἶ!
στ) Γίγνεσθε, ὦ στρατιῶται, πρόθυμοι καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες.

ἀλκίμος = δυνατός, γενναῖος
κατάγειος = ὑπόγειος

ὑποζύγιον = ζῶο δεμένο σέ ἄμαξα
ὀρυκτός = σκαμμένος

Β'

1. Ἐπίθετα δευτερόκλιτα
2. Τά εἶδη τῶν προτάσεων
3. Σχήμα ὑπερβατό

1. Τά δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἶναι **τρικατάληκτα** καὶ **δικατάληκτα**.

- α) **Στά τρικατάληκτα** οἱ καταλήξεις στήν ὀνομ. ἐνικου εἶναι:
Ἰ. Ἀρσ. -ος καλός, πλούσιος, μικρός
Θηλ. -η ἢ -α (ἂν ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ τήν κατάληξη φωνήεν
ἢ ρ) καλή, πλουσία, μικρά
Οὐδ. -ον καλόν, πλούσιον, μικρόν

- β) **Στά δικατάληκτα**
Ἰ. Ἀρσ. καὶ Θηλ. -ος ὁ, ἡ ἐνδοξος
Οὐδ. -ον τό ἐνδοξον

Δικατάληκτα ἐπίθετα εἶναι:

- α) **Τά περισσότερα σύνθετα σέ -ος:** ὁ, ἡ ἐνδοξος, ὁ, ἡ κατάγειος
β) **Τά ἐπίθετα:** αἶθριος, βάνυσος, βάρβαρος, βέβηλος, γαμήλιος, δόκιμος, ἡμερος, ἡρεμος, ἥσυχος κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό θηλυκό ἀπὸ τά τρικατάληκτα ἐπίθετα, πού κλίνεται κατὰ τήν Α' κλίση, στήν ὀνομαστική, γενική καὶ κλητική τοῦ πληθυντικού τονίζεται ὅπως καὶ τό ἄρσενικό: ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἀλλά οἱ βέβαιοι, αἱ βέβαιαι, τῶν βεβαίων κτλ.

2. Ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά τά εἶδη τῶν προτάσεων κατά τό περιεχόμενο εἶναι:
 Προτάσεις κρίσεως, ἐπιθυμίας, ἐρωτηματικές, ἐπιφωνηματικές.
3. Ἡ σειρά τῶν λέξεων στά ἀρχαῖα ἑλληνικά δέν εἶναι πάντα ὅπως στά νέα· λ.χ. μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καί τοῦ ὀνόματος συχνά παρεμβάλλεται μία λέξη ἢ δύο λέξεις (ἡ Ἀθηναίων πολιτεία, τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις) κτλ. (σχῆμα ὑπερβατό). Γι' αὐτό στή μετάφραση οἱ λέξεις πρέπει νά μπαίνουν στή σειρά πού εἶναι κανονική γιά τά νέα ἑλληνικά.

Γ

1. Νά τεθοῦν στίς πλάγιες πτώσεις:
ἐλεύθερος καί ἀλκιμος, φανερά ὁδός, οἰκία κατάγειος, ὀρυκτὴ εἴσοδος, ἀγαθός κριτής.
2. Νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο μέ τό ἄρθρο τά ἐπίθετα πού βρίσκονται στήν παρένθεση:
 α) ... ἀνθρώπους, ... ζωῆς (τίμιος, ἔντιμος)
 β) ὀπλοφορίαι, θαλάττῃ (παράνομος, ἥρεμος)
 γ) χώραις, ζώοις (βάρβαρος, ἥμερος)
 δ) καί νόμων, πολίτας (θεῖος, ἀνθρώπειος, γενναῖος)
 ε) ἄρτοις, ὁδοῦ (κρίθινος, φανερός)
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί στόν κατάλληλο τύπο:
 α) Ἐν ταῖς ... Ἀθήναις αἱ μὲν τῶν ἰδιωτῶν οἰκίαι μικραὶ καὶ..., οἱ δὲ δημοσιοὶ οἴκοι ... τε καὶ ... ἦσαν. (ἀρχαῖος, ταπεινός, ὑψηλός, καλός (= ὠραῖος))
 β) Οἱ γαυργῶν πόνοι πολλάκις ... εἰσιν, ἐπειδὴ ... ζῶα τοὺς καρποὺς διαφθείρει. (βλαβερός, μάταιος)
 γ) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Βαβυλῶνι στοαὶ ... καὶ κῆποι ... καὶ περίπατοι ... ἦσαν. (τερπνός, ἀνθηρός, περίλαμπρος)
4. Νά τεθοῦν οἱ λέξεις κατά τό ὑπερβατό σχῆμα:
τὸ ἔργον ἐν πολέμῳ, ὁ ἐπαινος τῶν πρεσβυτέρων, τὰ πράγματα τῆς πόλεως, τοῦ Ξέρξου ἢ στρατιά, οἱ παῖδες τοῦ Ξενοφώντος.

9. Ἡ δύναμη τῆς μαθήσεως καὶ τῆς μελέτης

Ὁ Ξενοφώντας στὸ ἔργο του «Ἀπομνημονεύματα» προσπαθεῖ νὰ ἀποκαταστήσει τὴ φήμη τοῦ δασκάλου του, ποῦ εἶχε κατηγορηθεῖ καὶ θανατωθεῖ ἄδικα, καὶ παρουσιάζει συζητήσεις τοῦ Σωκράτη μὲ διάφορα πρόσωπα γιὰ θέματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴ.

Στὸ 9ο κεφάλαιο τοῦ 3ου βιβλίου ὁ συγγραφέας ἀναφέρει τίς ἀπόψεις τοῦ Σωκράτη γιὰ ὀρισμένες ἔννοιες, ὅπως ἀνδρεία, σοφία, φθόνος, εὐτυχία κτλ.

Α' 1. Πάλιν δὲ ἐρωτώμενος ὁ Σωκράτης ἡ ἀνδρεία πότερον εἴη διδασκτὸν ἢ φυσικόν, οἶμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐρρωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεσθαι· ὁρῶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμη. Νομίζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς ἀνδρείαν αὖξεσθαι· δηλὸν μὲν γὰρ ὅτι Σκύθαι καὶ Θρᾷκες οὐ βούλονται ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερόν δ' ὅτι Λακεδαιμόνιοι οὔτε Θρᾷξι πέλταις καὶ ἀκοντίοις οὔτε Σκύθαις τόξοις ἐθέλουσι διαγωνίζεσθαι. Ἐκ δὲ τούτων δηλὸν ἐστίν ὅτι πάντας χρὴ ἐν οἷς βούλονται ἀξιόλογοι γίγνεσθαι, ταῦτα καὶ μαρτάνειν καὶ μελετᾶν.

(Ξενοφ. Ἀπομν. 3, 9, 1-3)

πότερον

εἴη

οἶμαι καὶ οἶομαι

ἔφη

πόνος

φύομαι

ἐρρωμενεστερος

ἔθεσι

μέντοι

αὖξομαι

δηλόν

ἡ πέλτη

ποιό ἀπό τὰ δύο (πβ. Κεφ. 2, ὁπότεροι)

εἶναι (εὐκτική ἐνεστ. τοῦ ρ. εἶμι)

νομίζω, φαντάζομαι

εἶπε (πβ. Κεφ. 4 φησί)

κόπος (ν. ἐ. φυγόπονος, γεωπόνος)

γίνομαι ἀπὸ τῆ φύσε

πιό δυνατός (ν. ἐ. ρωμαλέος, ἄρρωστος)

συνήθεια, δοτ. πληθ. τοῦ οὐσιαστ. τό ἔθος

(πβ. ν. ἐ. τό ἔθιμο)

ἀλλά, ὅμως

αὖξάνομαι

φανερὸ (ν. ἐ. δηλώνω, ἀδήλωτος)

μικρὴ ἑλαφριά ἀσπίδα

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Τὸν ἄνθρωπον χρη παρασκευάζεσθαι πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν θεῶν παρεχομένας ἀτυχίας.
β) Ὅργιζεσθε μὲν, ὦ νέοι, πολλάκις, ἀλλὰ γίγνεσθε σοφώτεροι τῇ ἐμπειρίᾳ διδασκόμενοι.
γ) Οἱ Αἰγινῆται λέγουσιν οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.
δ) Οἱ Σπαρτιᾶται βούλονται διὰ τοῦ πεδίου πρὸς τὴν πόλιν πορεύεσθαι.
ε) Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι.
στ) Οἱ πολῖται οἶονται τὰ ξύλινα τείχη σωτηρίαν εἶναι τῇ πόλει.

Β'

1. Ἐνεστώτας τῆς μέσης φωνῆς στήν ὀριστική,
στό ἀπαρέμφατο καὶ στή μετοχή
2. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου

1. Ὁ ἐνεστώτας μέσης φωνῆς στήν ὀριστική διαφέρει ἀπὸ τὸν ἴδιο χρόνον τῆς νέας ἑλληνικῆς στό β' ἐνικό πρόσ. καὶ στό α' καὶ β' πληθ.

Ἑνικός	Πληθυντικός
τρέφ-ομαι	τρεφ-όμεθα (ν.έ. τρεφόμεσθε)
τρέφ-η ἢ -ει (ν. έ. τρέφεσαι)	τρέφ-εσθε (ν. έ. τρέφεστε)
τρέφ-εται	τρέφ-ονται

Ὁ ἐνεστώτας μέσης φωνῆς στό ἀπαρέμφατο εἶναι:
τρέφ-εσθαι

καὶ στή μετοχή: **τρεφ-όμενος**
τρεφ-ομένη
τρεφ-όμενον

Ἡ μετοχή κλίνεται σάν ἐπίθετο δευτερόκλιτο μέ τρία γένη (βλ. Κεφ. 8).

2. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου δέν τό βρίσκουμε μόνο σέ ὀνομαστική, ὅπως συμβαίνει μέ τό ρῆμα, ἀλλά καί σέ **αἰτιατική**. Τό ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφάτου βρίσκεται:

- α) Σέ ὀνομαστική, ὅταν τό ἀπαρέμφατο καί τό ρήμα, ἀπό τό ὁποῖο ἐξαρτᾶται, ἔχουν τό ἴδιο ὑποκείμενο (**ταυτοπροσωπία**):
Σ κ ύ θ α ι β ο ὐ λ ο ν τ α ι διαμάχεσθαι.
- β) Σέ αἰτιατική, ὅταν τό ἀπαρέμφατο καί τό ρήμα δέν ἔχουν τό ἴδιο ὑποκείμενο (**ἐτεροπροσωπία**): *Οἶμαι ψ υ χ ῆ ν γίγνεσθαι ἐρρω-
 μενεστέραν.*

Γ

- Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
 - Ὁ στρατιώτης οὐκ ... τῷ στρατηγῷ ... (πείθομαι, ἐθέλω)
 - Πολλοί Πέρσαι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου (διώκομαι (μετοχή), φονεύομαι)
 - Σωκράτης λέγει... πηγὴν καὶ αἰτίαν τῆς εὐδαιμονίας(εἰμί, σωφρο-
 σύνη)
 - Ὁ ... ἐθέλει τοὺς νέους τὴν (διδάσκω, ἀρετή, διδάσκαλος)
 - Ἀγησίλαος ... τοὺς στρατιώτας καλῶς παρασκευάζεσθαι κωλύει τούτους
 ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ(μάχομαι, βούλομαι (μετοχή))
- Νά σχηματίσετε φράσεις μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις στόν κατάλληλο τύπο:
 - βούλομαι, διδάσκομαι, ὁ μαθητής
 - νομίζω, Κῦρος, βλάπτομαι, ὁ πολέμιος (πληθ.)
 - τὸ παιδίον (πληθ.), βούλομαι, διαγωνίζομαι, οἱ νέοι (πληθ.)
- Νά μποῦν στίς πλάγιες πτώσεις:
σφῶζόμενος ἄνθρωπος, θηρευομένη ἔλαφος, φυόμενον δένδρον.
- Πῶς θά μπορούσαν νά διατυπωθοῦν οἱ φράσεις τοῦ κειμένου Α2 ἂν ἄρχιζαν:
 - Ὁργίζῃ μὲν ὦ νέε, ἀλλὰ...
 - Ὁ Αἰγινήτης ...
 - Ὁ Σπαρτιάτης ...
- Νά βοεθοῦν λέξεις (οὐσιαστικά, ἐπίθετα, ρήματα) τῆς νέας ἐλληνικῆς πού ἔχουν τό ἴδιο θέμα μέ τίς λέξεις:
φύομαι, αὔζομαι, διαγωνίζομαι, δῆλον.

10. Οἱ συμφορές πού προξένησε ὁ Ἀγόρατος

Ὁ Λυσίας στό λόγο του «Κατά Ἀγοράτου» κατηγορεῖ τόν Ἀγόρατο ὅτι ὑπηρετώντας τούς ὀλιγαρχικούς εἶχε γίνει αἴτιος τοῦ θανάτου δημοκρατικῶν πολιτῶν μέ τίς καταγγελίες του. Τό λόγο τόν ἐκφωνεῖ πρὸς τούς δικαστές τῆς Ἡλιαίας ὁ ἀδελφός ἐνός ταξιάρχου πού εἶχε ἐκτελεστεῖ καί ζητᾶ τή δίκαιη καί παραδειγματική τιμωρία τοῦ Ἀγοράτου.

Α' 1. Οὗτοι μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπ' Ἀγοράτου ἀπογραφέντες ἀπέθανον. Ἀνιῶμαι μὲν οὖν ὑπομιμνήσκων τὰς γεγενημένας συμφορὰς τῇ πόλει, ἀνάγκη δ' ἐστίν, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἐν τῷ παρόντι καιρῷ. Ἴστε μὲν γάρ τοὺς ἐκ Σαλαμῖνος τῶν πολιτῶν κομισθέντας, οἳοι ἦσαν καὶ ὅσοι, καὶ οἷω ὀλέθρῳ ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἀπώλοντο· μέμνησθε δὲ καὶ τοὺς ἐνθάδε διὰ τὰς ἰδίας ἔχθρας ἀπαγομένους εἰς τὸ δεσμοτήριον· οἳ οὐδὲν κακὸν τὴν πόλιν ποιήσαντες ἠναγκάζοντο αἰσχίστῳ καὶ ἀκλεεστάτῳ ὀλέθρῳ ἀπόλλυσθαι, οἳ μὲν γονέας πρεσβύτας καταλιπόντες, οἳ ἥλιπζον ὑπὸ τῶν σφετέρων αὐτῶν παίδων γηροτροφηθέντες ταφήσεσθαι, οἳ δὲ ἀδελφὰς ἀνεκδότους, οἳ δὲ παῖδας μικροὺς πολλῆς ἔτι θεραπείας δεομένους.

(Λυσία Κατὰ Ἀγορ. 43-45)

τοίνυν	λοιπόν
ἀπογράφομαι	καταγράφομαι στὸν κατάλογο (πού δόθηκε στοὺς Τριάκοντα τυράννους)
ἀνιῶμαι	λυποῦμαι, στενοχωριέμαι (ν. ἐ. ἀνιαρός)
ὑπομιμνήσκω	ὑπενθυμίζω
ἴστε	τοῦ ρ. οἶδα = γνωρίζω
κομίζομαι	μεταφέρομαι
ἀπώλοντο	τοῦ ρ. ἀπ-όλλυμαι = χάνομαι, καταστρέφομαι (πβ. ὀλεθρός)
μέμνημαι	θυμᾶμαι
ἐνθάδε	ἐδῶ
ἀπάγω	ὀδηγῶ (ν.ἐ. ἀπαγωγή)
ἀκλεεστάτος	ἐντελῶς ἄδοξος
σφέτερος, -α, -ον	δικός τους
γηροτροφῶ	γεροκομῶ
ἀνεκδότος, -ος, -ον	ἀνύπαντρος
θεραπεία	περιποίηση, φροντίδα
δέομαι	ἔχω ἀνάγκη, παρακαλῶ

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Ἡ δὲ κρίσις τοιαύτη ἐγένετο, οἷαν καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ (= ἐσεῖς οἱ ἴδιοι) ἐπίστασθε.
- β) Οὐκ ἔστιν ὁρᾶν ὅποσοι εἰσὶν οἱ πολέμιοι.
- γ) Ἀύσανδρος ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἀθροίσας.
- δ) Πολεμήσομεν ὁποτέρῳ μὴ δέχεται ταύτην τὴν εἰρήνην.

ἡ κρίσις = ἡ δίκη

Β' 1. Ἀναφορικές ἀντωνυμίες

2. Συλλαβές - Συλλαβισμός

1. Οἱ πρὸ συνηθισμένες ἀναφορικές ἀντωνυμίες τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς εἶναι:

- α) ὅς, ἥ, ὃ (ὁ ὁποῖος, αὐτός πού)
- β) ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ (αὐτός ἀκριβῶς πού)
- γ) ὁπότερος, ὁποτέρω, ὁπότερον (ὁποῖος ἀπὸ τούς δύο)
- δ) ὅσος, ὅση, ὅσον
- ε) ὁπόσος, ὁπόση, ὁπόσον (ὅσος)
- στ) οἷος, οἷα, οἷον (τέτοιος πού) κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Ὅλες οἱ ἀναφορικές ἀντωνυμίες ἀρχίζουν ἀπὸ **φωνῆεν** καὶ παίρνουν **δασειά**.
- Οἱ ἀναφορικές ἀντωνυμίες (ἐκτός ἀπὸ τὴν **ὅστις, ἥτις, ὃ, τι** πού θὰ δοῦμε ἀργότερα) κλίνονται σάν δευτερόκλιτα ἐπίθετα τρικατάληκτα (**Προσοχή:** ἡ **ὅς, ἥ, ὃ** χωρὶς τὸ τελικό **-ν** στὸ οὐδέτερο).
- Ἡ ἀντωνυμία **ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ** κλίνεται ὅπως ἡ ἀντωνυμία **ὅς, ἥ, ὃ**, ἐνῶ τὸ μόριο **πέρ** μένει ἀκλιτο καὶ δέν ἐπηρεάζει τὸν τονισμό: **ἥπερ, οἷπερ**.
- Ἡ ἀντωνυμία **ὅς, ἥ, ὃ** στὴν ἀρχὴ περιόδου ἢ ἡμιπεριόδου μεταφράζεται σάν δεικτική (αὐτός, **-ή, -ό**).

2. Μιά συλλαβή λέγεται:

α) **Μακρόχρονη**, ἂν ἔχει μακρόχρονο φωνῆεν ἢ δίφθογγο: **χαί-ρω**

β) **Βραχύχρονη**, ἂν ἔχει βραχύχρονο φωνῆεν: **νέ-ος**

γ) **Θέσει μακρόχρονη**, ἂν ἔχει βραχύχρονο φωνῆεν καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτὸ δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἓνα διπλό (ζ, ξ, ψ): **σε-μνός, ἐ-χθρός, τό-ξον**.

Οἱ κανόνες συλλαβισμού τῆς νέας ἐλληνικῆς ἰσχύουν καὶ γιὰ τὴν ἀρχαία μέ δύο διαφορές:

α) Οἱ σύνθετες λέξεις χωρίζονται στὰ συνθετικά μέρη τους: **ἐξ-έρχομαι, σύν-οδος**.

Ἀλλὰ ἂν τὸ α' συνθετικό ἔχασε στὴ σύνθεση τὸ τελικὸ φωνῆεν, τότε συλλαβίζονται σάν ἀπλές λέξεις: **ἀ-πέρχομαι (ἀπό-ἐρχομαι), κα-θοδος (κατά-όδος)**.

β) Στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ τὰ συμπλέγματα **γμ, χμ, θμ, τν, φν, δέ ν** χωρίζονται στὸ συλλαβισμό, γιατί ἀντιστοιχοῦν μέ τὰ συμπλέγματα **κμ, τμ, θν, πν**, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀρχαῖες ἐλληνικὲς λέξεις: **τά-γμα, δρα-χμή**. (χιμητός = κατεργασμένος), **βα-θμός** (τιμήμα), **φά-τνη** (θνητός), **δά-φνη** (πνοή).

Γ

1. Νά μποῦν οἱ κατ'ἀλλήλους ἀναφορικὲς ἀντωνυμίες:

α) *Τοῦτ' ἔστι τὸ πλοῖον ... (πού) εἰς Δῆλον οἱ Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.*

β) *Τοιοῦτός ἐστιν οὗτος ... (τέτοιος πού) μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτείνειν.*

γ) *Οὗτός ἐστιν ... (πού) τοὺς στρατηγούς ἀπέκτεινε.*

δ) *Πῶς οὖν ἐνοχός ἐστι Σωκράτης τῇ γραφῇ: ... (αὐτός) φανερός ἐστι θεραπεύον τοὺς θεούς.*

2. Νά σχηματιστοῦν προτάσεις μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις στὸν κατάλληλο τύπο:

α) *Κύριος, ὅς, ἀγαπᾷ, παιδεύει*

β) *ὀφθαλμός, τὰ πάντα, Δίκη, ὀρᾷ, ἔστι (= ὑπάρχει), ὅς*

γ) *διδασκαλεῖον, ἐν τοῖς, ὅσος, νέος, εἰμί, μουσική, μανθάνω.*

3. Νά γραφοῦν στίς πλάγιες πτώσεις οἱ ἀναφορικὲς ἀντωνυμίες: ὅς, ἧ, ὅ, - οἴος, οἶα, οἶον, - ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ, - ὅσος, ὅση, ὅσον.

4. Νά συλλαβιστοῦν οἱ ἀκόλουθες λέξεις καὶ νά βρεθοῦν οἱ θέσει μακρόχρονοι συλλαβές: *ἄνδρες, ἀπογραφέντες, ταῦτα, ἐπέτρεψαν, ἀπάγω, ἐξαίφνης.*

11. Ψυχρή υποδοχή ἀγγελιοφόρου στὴν Ἀθήνα

Τὸ ἀπόσπασμα ἀναφέρεται στὰ γεγονότα ἀμέσως μετὰ τὴ μάχη στὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας, τὸ 371 π.Χ., ὅπου οἱ Λακεδαιμόνιοι νικήθηκαν ἀπὸ τοὺς Θηβαίους. Ἡ συμφορὰ γιὰ τοὺς Σπαρτιάτες ἦταν μεγάλη.

- Α'** 1. Οἱ δὲ Θηβαῖοι εὐθὺς μετὰ τὴν μάχην ἔπεμπον εἰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐστέφανωμένον καὶ ἅμα μὲν τῆς νίκης τὸ μέγεθος ἔφραζον, ἅμα δὲ βοηθεῖν ἐκέλευον. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἡ βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη. Ἐπεὶ δ' ἤκουσαν τὸ γεγεννημένον, ὅτι μὲν σφόδρα ἠνιάθησαν, πᾶσι δῆλον ἦν· οὐτὲ γὰρ ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν περὶ τῆς βοηθείας οὐδὲν ἔλεγον. Καὶ Ἀθήνηθεν μὲν οὕτως ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ. Πρὸς μὲντοι Ἰάσονα, σύμμαχον ὄντα, ἔπεμπον σπουδῇ οἱ Θηβαῖοι κελεύοντες βοηθεῖν. Ὁ δ' εὐθὺς τριήρεις μὲν ἐπλήρου ὥς βοηθήσων κατὰ θάλατταν, συλλαβὼν δὲ τὸ τε ξενικὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἰππέας πεζῇ διεπορεύετο εἰς τὴν Βοιωτίαν.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 6,4, 19-21)

πέμπω

φράζω

κελεύω

ἡ βουλὴ ἐτύγχανε καθημένη

ἠνιάθησαν

καλῶ ἐπὶ ξένια

Ἀθήνηθεν

σπουδῇ

ἡ τριήρης (ἐνν. ναὺς)

ὥς βοηθήσων

συλλαμβάνω

τὸ ξενικὸν (ἐνν. στράτευμα)

ὁ Ἰάσων

στέλνω (ν.έ. πομπός)

ἐξηγῶ, λέω (ν.έ. ἐκφράζω)

διατάζω, προτρέπω

ἡ β. συνέβαινε νὰ συνεδριάζει

(τοῦ ρ. ἀνιδῶμαι) βλ. Κεφ. 10

καλῶ σέ δεῖπνο (ξένια=δῶρα φιλοξενίας)

ἀπὸ τῆς Ἀθήνας (πβ. πόθεν=ἀπὸ ποῦ)

βιαστικά

πολεμικό πλοῖο μέ τρεῖς σειρές κουπιὰ

γιὰ νὰ βοηθήσει

παίρνω μαζί μου, συγκεντρώνω

τὸ μισθοφορικό στράτευμα

ἦταν τύραννος τῶν Φερῶν

2. Νά μεταφραστούν οί επόμενες φράσεις:

- α) Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς καί Φαρναβάζω ἐτύγγανε ξένος ὢν.
- β) Ἐντεῦθεν, ἐπειδή ἡμέρα ἐγίγνετο, ἐπορεύοντο Ἀθήναζε.
- γ) Ἐπειθόμεθα μὴ κλείειν τὴν θύραν· εἵχομεν γάρ οὐδὲν ἐν τῇ οἰκίᾳ.
- δ) Εἰ δέ τις ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσιν ἱππεῖς τοῖς δὲ πολέμοις πολλοί, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσιν ἄνθρωποι.
- ε) Ἐνταῦθα μέγας ναὸς ἦν, ἐν ᾧ πολὺς λαὸς ἡθοοίετο.
- στ) Ἐν ᾧ δὲ πάντα ταῦτα ἐγίγνετο, τὰ κατὰ θάλατταν καὶ τὰς πρὸς θαλάττῃ πόλεις γενόμενα διηγῆσομαι.

ἐτύγγανεν ὢν = συνέβαινε νὰ εἶναι

ἀθυμῶ = φοβοῦμαι, στενοχωριέμαι

Β'

1. Παρατατικός ἐνεργ. καί μέσος στήν ὀριστική καί παρατατικός τοῦ εἰμί
2. Καταλήξεις τοπικῶν ἐπιρρημάτων
3. Παρατακτική καί ὑποτακτική σύνδεση προτάσεων

1. Στόν παρατατικό, ὅπως καί στοὺς ἄλλους ἱστορικούς χρόνους τῆς ὀριστικῆς, τὰ ρήματα παίρνουν αὐξηση σ' ὅλα τὰ πρόσωπα-καί ὅχι ὅπως στὰ νέα ἑλληνικά.

Ἡ αὐξηση εἶναι: α) σ υ λ λ α β ι κ ή, δηλαδή ἓνα ε, καί τὴν παίρνουν τὰ ρήματα πού ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνο: πέμπω, ἐπεμπον καί β) χ ρ ο ν ι κ ή, δηλαδή ἡ ἔκτασι τοῦ ἀρχικοῦ βραχύχρονου φωνήεντος τοῦ ρήματος: ἀκούω, ἤκουον.

Κατὰ τὴν ἔκτασι τό α ἢ τό ε, τρέπεται σέ **η**, τό ο σέ **ω**, τό **ι** σέ **ι** κτλ. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο τό αἰ ἢ εἰ τρέπεται σέ **η** τό αυ ἢ ευ σέ **ηυ** τό οι σέ **ω**: ἐλπίζω-ἤλπιζον, ὀρίζω-ὥριζον, αἰσθάνομαι-ἤσθανόμην.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Τὰ ρήματα πού ἀρχίζουν ἀπὸ **ρ** τό διπλασιάζουν μετὰ τὴ συλλαβική αὐξηση: ῥίπτω-ἔρριπτον.

Οί καταλήξεις:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ-ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

ένεργητικής φωνής	μέσης φωνής
-ον ἔλεμτον	-όμην ἐπεμτόμην
-ες ἔλεμτες	-ου ἐπέμτου
-ε(ν) ἔλεμτε(ν)	-ετο ἐπέμετο
-ομεν ἐλέμπομεν	-όμεθα ἐπεμπόμεθα
-ετε ἐλέμπετε	-εσθε ἐπέμπεσθε
-ον ἔλεμτον	-οντο ἐλέμποντο

Ὁ παρατατικός στήν ὀριστική τοῦ ρ. εἰμί εἶναι:
ἦ καί ἦν, ἦσθα, ἦν, ἦμεν, ἦτε, ἦσαν.

2. Τά τοπικά παράγωγα ἐπιρρήματα

- ὅταν σημαίνουν **στάση** σ' ἕναν τόπο ἔχουν καταλήξεις **-θι, -σι(ν), -οι** (*ἄλλοθι* = ἄλλου, *Ἀθήνησι(ν)* = στήν Ἀθήνα, *οἴκοι* = στόν οἶκο, στήν πατρίδα).
- ὅταν σημαίνουν **κίνηση πρὸς** ἕναν τόπο ἔχουν καταλήξεις **-σε, -δε, (-ξε)** (ἐκεῖσε = πρὸς τά ἐκεῖ, Ἀθήναςδε/Ἀθήναξε = πρὸς τήν Ἀθήνα).
- ὅταν σημαίνουν **κίνηση ἀπό** ἕναν τόπο ἔχουν τήν κατάληξη **-θεν** (ἐκεῖθεν = ἀπό ἐκεῖ, Ἀθήνηθεν = ἀπό τήν Ἀθήνα).

3. Ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά οἱ προτάσεις συνδέονται:

- μέ παράταξη** (παρατακτική σύνδεση) καί
- μέ ὑπόταξη** (ὑποτακτική σύνδεση)

Ἡ παρατακτική σύνδεση τῶν προτάσεων γίνεται μέ τούς συνδέσµους: τούς **συμπλεκτικούς, ἀντιθετικούς, διαζευκτικούς, (διαχωριστικούς), συμπερασµατικούς** καί τόν **αἰτιολογικό γάρ**.

Ἡ ὑποτακτική σύνδεση γίνεται μέ τούς συνδέσµους τούς: **εἰδικούς, αἰτιολογικούς** (ἐκτός ἀπό τό γάρ), **τελικούς, ὑποθετικούς, παραχωρητικούς, χρονικούς, ἀποτελεσµατικούς** (ὥς, ὥστε), **ἐνδοιαστικούς** καί μέ **ἀναφορικές** λέξεις (ἀναφορικές ἀντωνυμίες καί ἀναφ. ἐπιρρήματα).

Γ

1. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα μέ ἕνα ἐπίρρημα οἱ ἀκόλουθες ἐμπρόθετες φράσεις:

πρὸς τά Μέγαλα, ἀπό ποῦ, ἀπό κεῖ, ἀπό ἐδῶ, ἀπό ἄλλο μέρος, ἀπό τό σπίτι, ἀπέξω, ἀπό μέσα, πρὸς τά ἐκεῖ, πρὸς τήν πατρίδα, στό σπίτι, στήν Ἀθήνα, πρὸς τήν Ἀθήνα, ἀπό παντοῦ.

2. Νά σχηματιστεί ὁ παρατατικός τῶν ρημάτων στό α' καί β' πρός. ἐν. ἀριθμοῦ: *ἀφείλω, ἀγείρω, ἐλαύνω, ἱκετεύω, αἰσθάνομαι, οἰκτίρω, εὔχομαι*.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τά κατάλληλα ρήματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο τοῦ παρατατικοῦ:
 α) *Ὅτε γάρ ταῦτα ..., οὐ παρὼν ἐτύγχανε, ἀλλ' ἐν Θετταλίᾳ μετὰ Προμηθεὺς δημοκρατίαν ... καί τοὺς πενέστας ... ἐπὶ τοὺς δεσπότες. (δπλίζω, γίγνομαι, ἰδρύω).*
 πενέστης = δουλοπάροικος
 β) *Οἱ τῶν Σπαρτιατῶν παῖδες προὶ ἐκ τῶν κλινῶν ..., ἐν τῷ ποταμῷ ..., ἔπειτα δὲ (λούομαι, γυμνάζομαι, ἐγείρομαι)*
 γ) *Κῦρος Κλέαρχον ... πέμπειν ὅσον ... αὐτῷ στράτευμα ... γὰρ ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πορεύεσθαι. (εἰμί, κελεύω, βούλομαι)*
4. Νά βρεθοῦν λέξεις τῆς ν.έ. πού ἔχουν τό ἴδιο θέμα μέ τά ἀκόλουθα ρήματα τῆς ἀρχαίας: *πέμπω, φράζω, κελεύω, ἀνιδῶμαι, πληρῶ, πορεύομαι*.
5. Νά ἐξηγήσετε πῶς ἡ φράση «οὔτε ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν» δικαιολογεῖ πειστικά τὴν προηγούμενη φράση «σφόδρᾳ ἠνιάθησαν», ἔχοντας ὑπόψη σχετικὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα τῶν ἀρχαίων.

12. Ταλαιπωρίες τῶν Μυρίων ἀπό τό χιόνι

Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στίς κακουχίες τῶν Μυρίων κατά τή διάρ-
κεια τοῦ χειμῶνα στήν περιοχή τῆς Ἀρμενίας, καθὼς συνεχίζουν μέ
τόν Ξενοφῶντα τήν ἀτέλειωτη πορεία τῆς ἐπιστροφῆς στήν πατρίδα.

1. Ἐφείποντο δὲ τῶν πολέμιων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ
δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ
αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ
τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἳ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύ-
λους τῶν ποδῶν ἀποσσεσηπότες. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπι-
κούρημα τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν
ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοι-
μῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα
περιεπῆγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑπο-
δήματα, καρβάτιναι πεποιημένοι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

(Ξενοφ. Κ. Ἀν. 4, 5, 12-14)

ἐφέπομαι

συνειλεγμένος

ὑποζύγιον

λείπομαι

διεφθαρμένοι τοὺς ὀφθαλμοὺς

ἀποσσεσηπότες τοὺς δακτύλους

ἐπικούρημα

μέλαν

ἡσυχίαν ἔχω

ὑπολύομαι

ὑποδεδεμένοι

εἰσεδύομαι

ὁ ἱμᾶς (τοῦ ἱμάντος)

περιπῆγνυνται

ἐπιλείπω

αἱ καρβάτιναι

νεόδαρτος βοῦς

ἐπί-ἐπομαι = ἀκολουθῶ (ν.ἑ. ἐπόμενος)

τοῦ ρ. **συνλέγομαι** = συγκεντρώνομαι

ζῶω ζεμένο σέ ἀμαξία, (βλ. Κεφ. 8 Α2)

μένω πίσω

πού ἔχασαν τὴν ὁρασίη τους (μετ. τοῦ ρ.

διαφθείρομαι = καταστρέφομαι)

πού τοὺς σάπησαν τὰ δάχτυλα, πού

ἔπαθαν κρυοπαγήματα (μετ. τοῦ ρ.

σήπομαι = σαπίζω, ν.ἑ. σήψη)

βοήθημα, μέσο προστατευτικό (ἀπὸ τό

χιόνι),

μαῦρο

μένω ἡσυχος

βγάζω τὰ παπούτσια μου

τοῦ ρ. **ὑποδοῦμαι** = φορῶ τὰ παπού-

τσια μόν (ν.ἑ. ὑπόδημα)

χώνομαι μέσα

τό λουρί

παγώνω τριγύρω

δέν ὑπάρχω πιά

τὰ τσαρούχια

νιόγδαρτο βόδι

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἕλληνες πολλά δῶρα καί ἀργύριον τῷ Ἀρίωνι προσέφερον.
- β) Ἐπορεύοντο περὶ εἰς Σάρδεις.
- γ) Ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος.
- δ) Κλέαρχος ἀπέστειλε καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς (= ὁ ἴδιος) ἐβούλετο.
- ε) Καὶ νῦν ἐκεῖνο φανερόν, ὅτι ἡμεῖς μὲν χρήματα οὐκ εἶχομεν, οἱ δὲ βάρβαροι ἄφθονα.

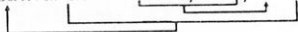
Β'

- 1. Παρατηρήσεις στὴν αὔξηση τῶν ρημάτων
- 2. Πρόταση ἀπλή, σύνθετη, ἐλλειπτική, ἐπανημένη
- 3. Προσδιορισμοὶ ὀνομαστικοί, ἐπιρρηματικοί

- 1. α) Τὰ σύνθετα ρήματα ἔχουν τὴν αὔξηση μετὰ τὴν πρόθεση (ἔσω-τερικά): *εἰσπέμπω-εἰσέπεμπον*.
 - β) Μερικὰ σύνθετα ρήματα παίρνουν τὴν αὔξηση ἐντελῶς στὴν ἀρχή σάν νά εἶναι ἀπλά: *καθεζομαι - ἐκαθεζόμην, ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλὰ) - ἠπιστάμην, ἐναντιοῦμαι - ἠναντιούμην* κτλ.
 - γ) Τὰ ρήματα **βούλομαι, δύναμαι, μέλλω** (= σκοπεύω νά κάνω κάτι, πρόκειται νά ...) ἔχουν αὔξηση ἐ- (κανονική) καὶ ἡ- (ἀνώμαλη): *ἐβουλόμην καὶ ἠβουλόμην, ἐδυνάμην καὶ ἠδυνάμην* κτλ.
 - δ) Τὰ ρήματα **ἐθίζω, ἔλκω, ἔπομαι, ἐργάζομαι, ἔχω, ἐῶ** κτλ. κατὰ τὴν αὔξηση τρέπουν τὸ ἀρχικὸ ε τοῦ θέματος σέ εἰ καὶ ὅχι σέ η: *εἶθιζον, εἶλόμην, εἶων* κτλ.
2. Ὡς καὶ στὰ νέα ἑλληνικά, ἡ πρόταση λέγεται:
- α) ἀπλή, ὅταν ἀποτελεῖται μόνο ἀπὸ τοὺς κύριους ὅρους της: *ὑπελείποντο οἱ στρατιῶται*.
 - β) σύνθετη, ὅταν ἔχει περισσότερα ἀπὸ ἓνα ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα: *ὑπελείποντο οἱ στρατιῶται καὶ οἱ πολέμοι*.
 - γ) ἐλλειπτική, ὅταν λείπουν ἓνας ἢ περισσότεροι ὅροι, ἐπειδὴ ἐννοοῦνται εὐκολὰ ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα: *ἀπέθανεν ἐν πολέμῳ, ὡς φασιν*. (ἐνν. ὁ...)

- δ) ἐπαυξήμενη, ὅταν οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως συνοδεύονται ἀπὸ ἄλλες λέξεις πού συμπληρώνουν τὴν ἔννοιά τους καὶ λέγονται **προσδιορισμοί**. Καὶ οἱ προσδιορισμοὶ μποροῦν νὰ ἔχουν ἄλλους προσδιορισμοὺς:

ἦσαν καρβάνινα ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

3. Οἱ προσδιορισμοὶ ὅταν εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα, λέγονται **ὀνομαστικοί**: ἐκ τῶν **νεοδάρτων** βοῶν, Ἀριστείδης ὁ **δίκαιος**.

Οἱ προσδιορισμοὶ ὅταν εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἄλλες λέξεις πού ἔχουν θέση ἐπιρρήματος, δηλαδή πλάγιες πτώσεις ἢ προσδιορισμοὶ με πρόθεση, λέγονται **ἐπιρρηματικοί**: οὐδέποτε ἡσύχαζον, ἀφίκοντο **νυκτός**, εἶχε **πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν**.

Γ'

1. Νά γραφοῦν τά ῥήματα στὸν παρατατικό ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς στὸ β' ἐνικό καὶ πληθυντικό πρόσωπο:
ἀπολείπω, ἐμμένω, παραγγέλλω, ἐκλέγω, ἐγγράφομαι, ὑπολόβομαι.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τά κατάλληλα ῥήματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καὶ νά τεθοῦν στὸν κατάλληλο τύπο τοῦ παρατατικού:
α) Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεὺς, μέγας ... (ἐπινομάζομαι)
β) ... δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί ... γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι οὐδὲν ὑποπτεύοντες ἡσυχίαν ... (ἀποθνήσκω, ἔχω, τυγχάνω)
3. Νά γραφεῖ στὸ ἴδιο πρόσωπο ὁ ἐνεστώτας τῶν ῥημάτων:
ἠγάλλοντο, ἡσυχάζομεν, ἐφείπου, ἀπῆγε, ἐξήγγελλον, ὑπεμνήσκομεν, διεφθείροντο.
4. Νά βρεθοῦν λέξεις τῆς ν.έ. πού ἔχουν τὴν ἴδια ρίζα μέ τοὺς τύπους τῆς ἀρχαίας: *δυνάμενα, ἐλείποντο, διεφθαρμένοι, ἐπικούρημα.*
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους προσδιορισμοὺς πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση καὶ νά χαρακτηριστοῦν οἱ προσδιορισμοὶ (ἀρχαῖος, τρεῖς, τῆς νυκτός, ἐνταῦθα, πάλιν, Σάμιος, γυνή):
α) ... ἔμεινε *Κῆρος* ἡμέρας...
β) Ταύτης ... οὐδεὶς *ἐκοιμήθη*.
γ) Ξενοφῶν ... ἔλεγε τοῖς *στρατιώταις*.
δ) Ἐπύραξα, ἡ *Συνενέσιος* ... τοῦ *Κιλικῶν βασιλέως*.
ε) Πυθαγόρας ὁ ... εἰς τῶν ... *σοφῶν* ἦν.

13. Ὁ ναύαρχος Καλλικρατίδας στή Μίλητο

Ἡ περιγραφή ἀναφέρεται στά γεγονότα τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (406 π.Χ.). Ὁ Σπαρτιάτης ναύαρχος Καλλικρατίδας μετά τήν ἄρνησή του νά περιμένει οἰκονομική ἐνίσχυση ἀπό τόν Κύρο, σατράπη τῆς Λυδίας, τῆς Φρυγίας καί τῆς Καππαδοκίας καί φίλο τῶν Σπαρτιατῶν κατά τόν Πελοποννησιακό πόλεμο, ἀπευθύνεται στούς Ἕλληνες τῆς Μίλητου.

- Α'** 1. Ἐμοί, μέν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλείστα κακὰ ἤδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι. Δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις ὅπως ἂν τάχιστα τε καὶ μάλιστα βλάβπτωμεν τοὺς πολεμίους, ἕως ἂν οἱ ἐκ Λακεδαιμόνος ἤκωσιν, οὓς ἐγὼ ἔπεμψα χορήματα ἄξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀποδούς ὥς περιττὰ ὄντα οἷχεται· Κύρος δὲ ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν αἰεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι, ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμαυτὸν πείσαι. Ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δεῖξομεν τοῖς βαρβάροις ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι.

(Ξεν. Ἑλλην. I, 6, 8-11)

οἴκοι (ἐπίρρ.)	στό σπίτι, στήν πατρίδα
τοῖς ἄρχουσι	δοτική πληθ. ὁ ἄρχων
οἰκοῦντας	μετ. αἰτιολογ. τοῦ ρ. οἰκῶ = κατοικῶ
πεπονθέναι	ἀπαρ. παρακ. τοῦ ρ. πάσχω = παθαίνω
ἐξηγεῖσθαι	ἀπαρ. τοῦ ρ. ἐξηγοῦμαι = δείχνω σέ κάποιον τό δρόμο, τοῦ δίνω τό παράδειγμα
μάλιστα	πᾶρα πολύ
ἤκω	ἔχω ἔρθει
ἄξοντας	μετοχ. τελική τοῦ ρ. ἄγω = φέρνω (γιά νά φέρουν)
οἷχομαι	ἔχω ἀναχωρήσει
διαλεχθῆναι	ἀπαρ. τοῦ ρ. διαλέγομαι = συζητῶ (πβ. ν.έ. διάλογος)
φοιτᾶν	ἀπαρ. τοῦ ρ. φοιτῶ = συχναῶ

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ταῦτα παρέχω σοι.
 β) Ἐπεμψέ με Ἀρτάβαζος.
 γ) Ἐμοὶ μὲν ἔστι πολλὰ ἀγαθὰ, σοὶ δὲ οὐδὲ ἓν.
 δ) Ὑμεῖς μὲν γυμνάζεσθε, ἡμεῖς δὲ λουόμεθα.
 ε) Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
 κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.
 Πάντες ἔθεον διὰ τῆς πόλεως.
 Οἱ πατέρες ὑπὸ τῶν τέκνων βούλονται θεραπεύεσθαι.
 η) Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον
 ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευά-
 ζοντο.

τῇδε = ἐδῶ

κείμεθα = ἔχομε πέσει

ἐπισιτίζομαι = ἐφοδιάζομαι μέ τροφίμα

θέω = τρέχω

ἀργύριον = χρήματα

Β'

1. Προσωπικές ἀντωνυμίες
2. Ἐνεστώτες μέ σημασία παρακειμένου
3. Ρήματα (ἐνεργ., μέσα, παθητ., οὐδέτερα)

1. Οἱ προσωπικές ἀντωνυμίες εἶναι:

α' Προσ.			β' Προσ.			γ' Προσ.		
	Ἐνικός	Πληθυντ.		Ἐνικός	Πληθυντ.		Ἐνικός	Πληθυντ.
Ὄνομ.	ἐγώ	ἡμεῖς	σύ	ὕμεῖς		—		(σφεῖς)
Γεν.	ἐμοῦ, μου	ἡμῶν	σοῦ, σου	ὕμῶν		(οῦ)		(σφῶν)
Δοτ.	ἐμοί, μοι	ἡμῖν	σοί, σοι	ὕμῖν		οἷ, οἶ		σφίσι(ν)
Αἰτ.	ἐμέ, με	ἡμᾶς	σέ, σε	ὕμᾶς		(ἐ)		(σφᾶς)

- α) Ἀπό τοὺς τύπους τοῦ γ' προσ. εὐχρηστοὶ εἶναι μόνο οἱ τύποι τῆς δοτικῆς ἐν. καὶ πληθ. Γιά τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ γ' προσ. χρησιμοποιεῖται ἡ δεικτική καὶ ἡ ἐπαναληπτική ἀντωνυμία (οὗτος, ἐκεῖνος, αὐτός).
- β) Οἱ τύποι χωρίς τόνο εἶναι ἐγκλιτικοί λ.χ. *ἐλεγόν σοι*.
- γ) Οἱ προσωπικές ἀντωνυμίες σέ ἔμφραση παίρνουν τό ἐγκλιτικό μόριο *γε* (= βέβαια, τουλάχιστο) καὶ τότε γράφονται: *ἐγῶγε, ἐμοῦγε, ἐμοιγε, ἐμέγε, ἡμεῖσγε, σοῦγε* κτλ.
2. Οἱ ἐνεστώτες μερικῶν ρημάτων ἔχουν κανονικά σημασία παρακειμένου:
- ἤκω* (ἔχω ἔρθει), *οἶχομαι* (ἔχω φύγει), *κάθημαι* (εἶμαι καθισμένος), *κείμεναι* (εἶμαι τοποθετημένος, εἶμαι ξαπλωμένος).
3. Τά ρήματα ἔχουν δύο φωνές: ἐνεργητική καὶ μέση, καὶ τέσσερις διαθέσεις: **ἐνεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδέτερη**.
- α) Τά ἐνεργητικά ρήματα εἶναι:
- **μεταβατικά** (ποῦ παίρνουν ἀντικείμενο): *κόπτω καὶ ἀμετάβata: γελῶ*
- β) Τά μέσα ρήματα εἶναι:
- **μέσα αὐτοπαθή** (ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου πηγαίνει ἄμεσα στό ἴδιο): *λούομαι*
 - **μέσα διάμεσα** (ἡ ἐνέργεια γίνεται διαμέσου ἄλλου): *κείρομαι τήν κόμην* (= κόβω τά μαλλιά μου)
 - **μέσα περιποιητικά** (ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου γίνεται γιά χάρη καὶ ὠφέλειά του): *ἀγομαι γυναῖκα* (= παίρνω σύζυγο)
 - **μέσα ἀλληλοπαθή** (μιά ὁμοία ἐνέργεια δύο ἢ περισσότερων ὑποκειμένων πηγαίνει ἀπό τό ἓνα στό ἄλλο): *φιλοῦνται* (= ἀγαπιούνται)
 - **μέσα δυναμικά** (ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου γίνεται μέ ἔνταση τῶν δυνάμεών του): *στρατεύομαι* (= ἐκστρατεύω)
- γ) Τά παθητικά ρήματα, τά περισσότερα, εἶναι μέσης φωνῆς. Σχηματίζονται κανονικά ἀπό τά ἐνεργητ. μεταβατικά ρήμ. λ.χ. *οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας* – *οἱ Πέρσαι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων*.
Μερικῶν ἐνεργητικῶν ρημ. ὡς παθητικό χρησιμοποιεῖται ἄλλο ρήμα ἐπίσης ἐνεργητικό:
- ἀποκτείνω* (= σκοτώνω) – *ἀποθνήσκω* (= σκοτώνομαι)
ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) – *ἐκπίπτω* (= ἐξορίζομαι) κτλ.
- δ) Τά οὐδέτερα ρήματα εἶναι ρήματα κυρίως ἐνεργητικά ἀμετάβata: *ζῶ, εὐδαιμονῶ* (= εὐτυγχῶ) κτλ.

1. Νά αναγνωριστοῦν τά ὑποκείμενα τῶν ρημάτων στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Βουλόμεθα τοῖς τοῦ πατρὸς λόγοις πείθεσθαι.
 - β) Οὐκ ἐθέλουσι κλείειν τὴν θύραν.
 - γ) Οὐκ ἐθέλεις συγχωρῆσαί μοι;
2. Ποιά ἀπό τά παρακάτω ρήματα εἶναι μεταβατικά καί ποιά ἀμετάβατα: πέμπω, κολάζω, ὀρέγομαι, δέομαι, ἐξηγοῦμαι, οὕτως ἔχω, ἐξελαύνω, αἰξομαι, ἀγάλλομαι, ζῶ, οἶμαι.
3. Νά μετατραποῦν τά παθητικά ρήματα σέ ἐνεργητικά καί τό ἀντίστροφο στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Οἱ νέοι ἐπαιδεύοντο ὑπὸ τῶν διδασκάλων.
 - β) Οἱ θεοὶ σῶζουσι τοὺς ἀγαθοὺς καί ἐκ πάντων δεινῶν.
 - γ) Οἱ Σπαρτιᾶται καθ' ἡμέραν ἐγυμνάζοντο ὑπὸ τῶν γυμναστῶν.
 - δ) Τῶν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ θεραπείαι ὑπὸ τῶν ἱατρῶν εὐρίσκονται.
 - ε) Οἱ νόμοι τῆς πόλεως τοὺς κλέπτας κολάζουσι.
4. Νά αναγνωριστεῖ ἡ διάθεση τῶν ρημάτων στίς φράσεις:
 - α) Οἱ Ἀθηναῖοι πολλὰς καὶ καλὰς οἰκίας οἰκοδομοῦνται.
 - β) Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔγραψε.
 - γ) Οἱ στρατιῶται τὰ δῶρα διανέμονται.
 - δ) Οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς συμμάχοις πλοῖα παρείχοντο.
 - ε) Οἱ θηρευταὶ πρὸς τὴν ἀμπελον βαίνουνσι, ἀλλὰ τὴν ἔλαφον οὐχ εὐρίσκουσι.
 - στ) Οἰδίπους ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐτιμύθη.

14. Ἀπάντηση τῶν Ἑλλήνων στὸν ἀπεσταλμένο τοῦ βασιλιᾶ

Μετά τὸ θάνατο τοῦ Κύρου ὁ Πέρσης βασιλιάς Ἀρταξέρξης καὶ ὁ σατράπης στὴ Μ. Ἀσία Τισσαφέρνης ἔστειλαν στοὺς Μυρσίους μὲ ἀπεσταλμένους διαταγὴ νὰ παραδώσουν τὰ ὄπλα τους. Στούς ἀπεσταλμένους ὑπῆρχε καὶ κάποιος Φαλῖνος, Ἕλληνας στὴν ὑπηρεσία τῶν Περσῶν. Πρὸς αὐτὸν ἀπάντησε ὁ Θεόπομπος ὁ Ἀθηναῖος, ποὺ μερικοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι εἶναι ψευδώνυμο τοῦ ἴδιου τοῦ Ξενοφῶντα.

Α' 1. Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὥς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετὴ. Ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶε τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως.

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώτησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· Οὐτοί μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· Σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ τί λέγεις. Ὁ δ' εἶπεν· Σὺ τε Ἕλληνας εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσους σὺ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν.

(Ξεν. Κ. Ἀναβ. 2, 1, 12-17)

εἰ μὴ
χρῆσθαι
οἴου
μαχοῦμεθα
ἔοικα
οὐκ ἀχάριστα
ἴσθι
περιγενέσθαι
ἀποκεκριμένοι εἶεν
ὑπολαμβάνω
συμβουλευόμεναι + δοτ.

παρὰ μόνο, ἐκτός
ἀπαρ. τοῦ ρ. **χρῶμαι** = χρησιμοποιοῦ
προστακτ. ἐνεστ. τοῦ ρ. **οἴομαι**
μέλλοντας τοῦ **μάχομαι**
μοιάζω (ν.έ. εἰκόνα)
χαριτωμένα, νόστιμα
προστακτ. τοῦ ρ. **οἶδα** = γνωρίζω
ἀπαρ. τοῦ ρ. **περιγιγνομαι** = ὑπερισχύω, νικῶ
παρακείμενος εὐκτ. τοῦ ρ. **ἀποκρίνομαι**
παίρνω τὸ λόγο
ζητῶ τὴ συμβουλή κάποιου

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ πολέμιοι μετὰ μεγάλου στρατοῦ ἐστράτευσαν εἰς τήνδε τὴν χώραν καὶ ἤδη οὐ πολὺ ἀπείχον αὐτῆς.
- β) Τοσαύτας τὸ πλῆθος πόλεις καὶ τηλικαύτας τὸ μέγεθος δυνάμεις τῷ βαρβάρῳ παραδίδομεν.
- γ) Νικίας οὐτοσί τοὺς οἰκέτας ἔξω τῆς γῆς ἐξέπεμψε.
- δ) Κῦρος μισθὸν τῇ στρατιᾷ ἔδωκε.
- ε) Τὴν στρατιὰν αὐτὸς Ξέρξης ἤγεν.
- στ) Οὗτος βούλεται διδάσκειν σε τὴν στρατηγίαν.

Β'

- 1. Δεικτικές ἀντωνυμίες
- 2. Ἡ ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική ἀντωνυμία
- 3. Ρήματα μονόπρωτα, δίπρωτα. Ἄμεσο καὶ ἔμμεσο ἀντικείμενο
- 4. Ποιοὶ ὅροι χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀντικείμενα.

1. Δεικτικές ἀντωνυμίες εἶναι οἱ ἀκόλουθες (ὅλες εἶναι τριγενεῖς καὶ τρικατάληκτες):

οὗτος, αὕτη, τοῦτο

ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο

ὁδε, ἡδε, τόδε (αὐτός ἐδῶ, ὁ ἐξῆς)

τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε ἢ τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) (τέτοιος)

τοσόσδε, τοσηδε, τοσόνδε, ἢ τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν) (τόσος)

τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε ἢ τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο(ν) (τόσο μεγάλος στὴν ἡλικία, τόσο μεγάλος).

Ἡ ἀντωνυμία οὗτος κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ἀρσενικό		Θηλυκό		Οὐδέτερο	
Ἑνικός	Πληθυντ.	Ἑνικός	Πληθυντ.	Ἑνικός	Πληθυντ.
οὗτος	οὗτοι	αὕτη	αὗται	τοῦτο	ταῦτα
τούτου	τούτων	ταύτης	ταύτων	τούτου	τούτων
τούτῳ	τούτοις	ταύτῃ	ταύταις	τούτῳ	τούτοις
τούτον	τούτους	ταύτην	ταύτας	τοῦτο	ταῦτα
(ὦ) οὗτος	—	(ὦ) αὕτη	—	—	—

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- α) Ἡ ἀντωνυμία **ἐκεῖνος...** κλίνεται σάν τρικατάληκτο ἐπίθετο τῆς Β' κλίσεως χωρίς τό τελικό ν στό οὐδέτερο.
 - β) Ἡ ἀντωνυμία **ὁδε...** κλίνεται ὅπως τό ἄρθρο, ἐνῶ τό ἐγκλιτικό δεικτικό μόριο **δέ** μένει ἄκλιτο: *ὁδε, τοῦδε, τῶδε, τόνδε, οἶδε, τῶνδε, τοῖσδε, ἦδε, τῇσδε, τόδε, τάδε* κτλ.
 - γ) Οἱ ἀντωνυμίες **τοιόςδε..., τοσόσδε..., τηλικόσδε...,** κλίνονται μόνο κατά τό α' μέρος τους, ἐνῶ τό ἐγκλιτικό μόριο **δέ** μένει ἄκλιτο:
τοιοῦδε, τοσῶνδε, τηλικῇδε, τηλικῶνδε κτλ.
 - δ) Οἱ ἀντωνυμίες **τοιούτος..., τοσοῦτος..., τηλικούτος...,** κλίνονται κατά τό β' μέρος τους σάν τήν ἀντωνυμία **οὗτος...,** χωρίς τό ἀρχικό τ:
τοιούτου, τοιούτον, τοιαύτης, τοιούτων, τοιούτο, τοιαῦτα κτλ.
 - ε) Τό οὐδέτερο στίς προηγούμενες ἀντωνυμίες συχνότερα δέν ἔχει τελικό ν: *τοιούτο, τοσοῦτο.*
 - στ) Ἐκτός ἀπό τήν κλητική **ὦ οὗτος** καί **ὦ αὕτη** ἄλλος τύπος ἀντωνυμίας στήν κλητική δέν ὑπάρχει.
 - ζ) Οἱ δεικτικές ἀντωνυμίες παίρνουν πολλές φορές στό τέλος ἓνα -ί δεικτικό, στό ὁποῖο κατεβαίνει ὁ τόνος μέ ἀποβολή τοῦ προηγούμενου βραχύχρονου φωνήεντος: *οὗτοσί, τουτουί τουτί, (τοῦτο-ί), ταυτί (ταῦτα-ί) ὀδί (ὅδε-ί).*
2. Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό** στά ἀρχαῖα ἐλληνικά δέν εἶναι δεικτική ἀλλά:
- α) **ὀριστική,** ὅταν **ὀρίζει,** δηλαδή ξεχωρίζει κάτι ἀπό ἄλλα: *αὐτός Μένων ἐβούλετο (ὁ ἴδιος ὁ Μ.) ἢ*
 - β) **ἐπαναληπτική,** μόνο στίς πλάγιες πτώσεις, ὅταν χρησιμεύει γιά νά **ἐπαναλάβει** κάτι γιά τό ὁποῖο ἔγινε λόγος προωύτερα: *Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτόν...*
Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** μέ ἄρθρο σημαίνει ὁ **ἴδιος:** (*ὁ αὐτός* = ὁ ἴδιος), *ῥῥουν τήν αὐτήν χώραν* = κατοικοῦσαν τήν ἴδια χώρα).
3. Ἀπό τά μεταβατικά ῥήματα:
- α) ἄλλα παίρνουν μόνο ἓνα ἀντικείμενο καί λέγονται **μονόπτωτα:**
ἔχω ὄπλα, εἰκας φιλοσόφῳ καί

β) άλλα παίρνουν δύο αντικείμενα και λέγονται **δίπτωτα**: παρα-
δύσσομεν ὑμῖν τὰ ἀγαθὰ, διδάσκουσι τοὺς παῖδας γράμματα.

Τὸ ἀντικείμενο μπαίνει πάντοτε μόνο στίς πλάγιες πτώσεις.

Τὰ ἀντικείμενα ἐνὸς δίπτωτου ῥήματος λέγονται τὸ ἓνα **ἄμεσο** καὶ
τὸ ἄλλο **ἔμμεσο**. Ἄμεσο εἶναι αὐτὸ πού βρῖσκεται σέ αἰτιατική.
Ὅταν καὶ τὰ δύο εἶναι σέ αἰτιατική ἄμεσο εἶναι αὐτὸ πού δείχνει
πρόσωπο. Ὅταν τὸ ἓνα εἶναι σέ γενική καὶ τὸ ἄλλο σέ δοτική,
ἄμεσο εἶναι τὸ ἀντικείμενο πού βρῖσκεται σέ γενική.

4. Ὡς ἀντικείμενο ἐκτός ἀπὸ τίς πλάγιες πτώσεις τῶν ὀνομάτων, οὐ-
σιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν ἢ μετοχῶν μπορεῖ νά λαμ-
βάνεται καὶ ἀπαρέμφατο ἢ ὁλόκληρη πρόταση: οὗτος βούλεται
μένειν, ἔλεγον ὅτι Κῦρος τέθνηκεν.

Γ

1. Νά βρεθοῦν τὰ ἀντικείμενα τῶν παρακάτω ρημάτων καὶ νά συγκρίνετε
τὴ σύνταξή τους μέ τὴν ἀντίστοιχη σύνταξη στὰ ν.έ.:

- α) Οἱ γεωργοὶ τοὺς ἀγροὺς θεραπεύουσι.
- β) Μὴ με κρύψῃς τοῦτο, ὅπερ μέλλω παθεῖν.
- γ) Πολλὰ ἀγαθὰ οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις.
- δ) Τῇ ἀχαριστίᾳ ἔπεται ἡ ἀναισχυντία.
- ε) Τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.
- στ) Ἡ μοῖρα κακὰ τοῖς ἀνθρώποις φέρει.

2. Νά βρεθοῦν τὰ ὑποκείμενα καὶ ἀντικείμενα τῶν ρημάτων:

- α) Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὥς σύ
ὄρᾳς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθόν.
- β) Οἶει τὰ μόνα ἀγαθὰ, ἅπερ ἡμῖν ἔστιν, ὑμῖν παραδώσειν.
- γ) Συμβούλευσον ὑμῖν ὅ,τι σύ νομίζεις κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι.
- δ) Φεύγετε τοὺς κολακεύοντας.
- ε) Ἐμοὶ οὐδὲν παρέχεις.

3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούτους κατάλληλους τύπους τῆς δεικτικῆς
ἀντωνυμίας οὗτος, αὕτη, τοῦτο:

- α) Ἐπεὶ δὲ ... ἀπῆθαν, Ἡριππίδας ἀναλαμβάνει ... τὰς ναῦς.
- β) Ἐκ ... δηλόν ἔστιν ὅτι πάντας χρη ... μανθάνειν.
- γ) Δοκεῖ μοι κατακαῖσαι τὰς ἀμάξας ... γὰρ οὐδὲν ὠφελοῦσι.

4. Νά κρίνετε τὴν ἀπάντηση τοῦ Φαλίνου σέ σχέση μέ ὅσα εἶπε ὁ Θεό-
πομπος.

15. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α΄ (ΚΕΦ. 1-14)

Α΄

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Α΄ και Β΄ κλίση ουσιαστικῶν

Α΄ ΚΛΙΣΗ					
(ὁ ταμίης)	(ὁ στρατιώτης ὁ Ἀτρεΐδης)	(ἡ χώρα) (ἡ γλῶσσα)	(ἡ νίκη)		
-ας	-ης	-α	-η	-αι	
-ου		-ας -ης	-ης	-ῶν	
-α	-η	-α -η	-η	-αις	
-αν	-ην	-αν	-ην	-ας	
-α	-α(-η)	-α	-η	-αι	
Β΄ ΚΛΙΣΗ					
(ὁ μῦθος)	(ἡ νῆσος)	(τό δένδρον)			
-ος		-ον	-οι	-α	
	-ου		-ων		
	-ω		-οις		
	-ον				
-ε		-ον	-ους	-α	
			-οι	-α	

2. Ἐπίθετα δευτερόκλιτα

ὁ καλός	ὁ δίκαιος	ὁ πονηρός	ὁ, ἡ ἔνδοξος
ἡ καλή	ἡ δικαία	ἡ πονηρά	τό ἔνδοξον
τό καλόν	τό δίκαιον	τό πονηρόν	

3. Βαρύτονα ρήματα – Τό βοηθητικό ρῆμα εἶμι

ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ		ΜΕΤΟΧΗ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ
ἐνεργητ. μέση φωνή	ἐνεργητ. μέση φωνή	ἐνεργητ. μέση φωνή	ἐνεργητ. μέση φωνή	ἐνεργητ. μέση φωνή
λύ-ω	λύ-ομαι	ἔ-λυ-ον	ἔ-λυ-όμην	λύ-εσθαι
-εις	-η(-ει)	-ες	-ου	λυ-όμενος
-ει	-εται	-ε	-ετο	-ομένη
-ομεν	-όμεθα	-ομεν	-όμεθα	-όμενον
-ετε	-εσθε	-ετε	-εσθε	
-ουσι	-ονται	-ον	-οντο	
εἶμι...	ἦν (ἦ) ...	εἶναι		

4. Ἀντωνυμίες: **ἀναφορικές** (ὅς, ἥ, ὅ, -οῖος, οἷα, οἷον κτλ.)
προσωπικές (ἐγώ-ἡμεῖς, σύ-ὕμεῖς κτλ.)
δεικτικές (οὗτος, αὕτη, τοῦτο- ὅδε, ἥδε, τόδε κτλ.)
ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική (αὐτός, αὕτη, αὐτό)

Β' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Σύνδεση προτάσεων: **παρτακτική** (καί, ἀλλά, ἤ, οὐν, γάρ κτλ.)
ὑποτακτική (ὅτι, ἐπεὶ, ἵνα, εἰ, ὥστε, ὅς κτλ.)
2. Ἀτικὴ σύνταξη: τὰ παιδιά παίζει
3. Ρήματα **μονόπτωτα**: *θεραπεύω τι, δίπτωτα, λέγω τινί τι.*
4. **ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ**
Εἰδικό: ὅτι **τελικό:** νά
Ταυτοπροσωπία: ὑποκ. ἀπαρ. σέ **ὀνομαστική:** *βούλομαι ἐγώ λέγειν*
ἑτεροπροσωπία: ὑποκ. ἀπαρ. σέ **αἰτιατική:** *κελεύω σε λέγειν*
5. **Προσδιορισμοί:** **ὀνοματικοί:** *οὐσιαστικά, ἐπίθετα*
ἐπιρρηματικοί: *ἐπιρρήματα, ἐμπρόθετα, πλάγιες πτώσεις.*

Γ' ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφραστεῖ τό κείμενο:
*Ὅτε εἰλέ τις τῷ Λεωτυχίδᾳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ὅτι οἱ τοῦ Δημαράτου υἱοὶ
κακὸν περὶ αὐτοῦ λέγουσιν, ὁ Λεωτυχίδας «μὰ τοὺς θεοὺς» ἔφη «οὐ θαυ-
μάζω, οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν δύναται καλῶς λέγειν».*
2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις, νά ὀνομαστοῦν οἱ προτάσεις κατὰ τὰ
εἶδη τοὺς καὶ νό βρεθοῦν τὰ ὑποκείμενα τῶν ρημάτων καὶ ἀπαρεμφά-
των:
α) *Οἱ Ἕλληνες τοὺς ξένους βαρβάρους ὠνόμαζον.*
β) *Οἱ θεοὶ οὐκ εἰσιν ἡμῖν σύμμαχοι, εἰ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους
λύομεν.*
γ) *Οὐκ οἶμαι τοὺς συμμάχους οὕτω πράττοντας φίλους ἡμῖν εἶναι.*
δ) *Λέγουσι τὴν ἀρετὴν συνεῖναι τοῖς ἀγαθοῖς ἀνθρώποις, εἶναι δὲ βεβαίαν
σύμμαχον τῶν ἐν πολέμῳ ἔργων.*
ε) *Τί οὖν ταῦτά ἐστιν;*
στ) *Βουλόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς οἴκαδε πορεύεσθαι.*

3. Νά βρεθοῦν τὰ ἀντίθετα τῶν λέξεων στήν ἀρχαία ἐλληνική.
(Οἱ λέξεις δίνονται στή νέα ἐλληνική):
λίγο, τοῦς φίλους, κρυφό, ἀγνωσ, εἶναι ἀδύνατο, ἄσχημη, χαίρομαι, ἀπό
ἐδῶ, ἀποτρέπουν, λυποῦνται, ἡ ἥττα.
4. Νά προστεθεῖ ὁ κατάλληλος τύπος τῆς προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀνω-
νυμίας:
- α) Μετά ... Ξενοφῶν εἶπε· ὥς καί ... γινώσκετε, ... οὐδέν ἄλλο ἔστιν εἰ μὴ
· ὀπλὰ καὶ ἀρετή. Εἰ ... μὴ ἔχομεν, οἴομεθα οὐδέν ἔτι... εἶναι.
- β) ... δὲ ἀξιώ ... προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον· πολλὰ γάρ ... ὑπὸ τῶν
πολεμίων πάσχετε.
- γ) ... Ἑλλήν εἰ ... δὲ βάρβαροι.
- δ) Ἐπεὶ δὲ ... ἀπέκτειναν, πολλὰ καὶ δεινὰ μετὰ... ἐγένετο, ὥσπερ πάντες ...
ἐπίστασθε.
5. Μέ τὰ ἀρχικά τῶν ἐπόμενων λέξεων μεταφρασμένων στήν ἀρχαία ἐλλη-
νική σχηματίζεται τὸ ρῆμα ποῦ σημαίνει γνωρίζω καλά: ἄν, στέλνω,
θυσιές, βιαστικά, τέτοιος, πάντοτε, θυμᾶμαι, σκοτώνω, ἱατρός.

16. Ἡ Πάραλος ἀναγγέλλει τή συμφορά

Μετά τή μεγάλη καταστροφή τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου στούς Αἰγός ποταμούς, πού σήμαινε καί τό τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀπό τά ἐλάχιστα ἀθηναϊκά πλοῖα πού διασώθηκαν ἦταν καί τό ἱερό πλοῖο τῶν Ἀθηνῶν, ἡ Πάραλος, πού ἔφερε στούς Ἀθηναίους τήν εἰδηση τῆς φοβερῆς τους συμφορᾶς.

Α' 1. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστν διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἐτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας κρατήσαντες πολιορκία καὶ Ἰστιάεας καὶ Σκιωναίους καὶ Τρωναίους καὶ Αἰγινίτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὑστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὥς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

(Ξεν. Ἑλλην. 2,2, 3-4)

ἡ οἰμωγὴ	ὁ θρῆνος
διήκω	φτάνω ἀπὸ τό ἑνα μέρος στό ἄλλο
παραγγέλλω	ἀναγγέλλω
τοὺς ἀπολωλότας	αὐτοὺς πού χάθηκαν (μετ. τοῦ ρ. ἀπόλλυμαι βλ. Κεφ. 10)
πείσεσθαι	ἀπαρ. μέλλ. τοῦ ρ. πάσχω (βλ. Κεφ. 13)
κρατῶ	νικῶ
τῇ ὑστεραίᾳ	τὴν ἐπόμενη μέρα
ἐκκλησίαν ποιῶ	συγκεντρῶνω τό λαό
ἔδοξε	ἄορ. τοῦ ρ. δοκεῖ = φαίνεται, ἀποφασίζεται
ἀποχῶσαι	ἀπαρ. τοῦ ρ. ἀποχώννυμι κλείνω μέ ἐπιχωμάτων
εὐτρεπίζω	ἐπισκευάζω
ἡ φυλακὴ	ἡ φρουρά
ἐφιστάναι	ἀπαρ. τοῦ ρ. ἐφίστημι = τοποθετῶ ἐπάνω, ἐγκαθιστῶ
τᾶλλα	τά ἄλλα
ὥς εἰς πολιορκίαν	σάν γιά πολιορκία

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Σωκράτης συνῆν ἀσμένως τοῖς ταπεινοῖς πολίταις, καὶ τοῖς χαλκεῦσι καὶ τοῖς κεραμεῦσι.
- β) Λέγουσι τὴν τῶν χρημάτων μὲν κτῆσιν ῥαδίαν εἶναι, χαλεπὴν δὲ τὴν χρῆσιν.
- γ) Ξενοφῶν τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν ἔσπευδε βοηθεῖν.
- δ) Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἄρτα-γέρσην.
- ε) Ἐπορεύοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα.
- στ) Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἕλληνες καὶ οἱ γείτονες αὐτῶν, οἱ Σικελιώται, πολλὰ δῶρα καὶ ἀργύριον τῷ Ἀρίονι προσέφερον.
- ζ) Ἀπασα ἡ πόλις ἐτοίμη ἦν πρὸς πόλεμον.

ῥάδιος = εὐκολος

χαλεπός = δύσκολος

Β'

1. Γ' κλίση οὐσιαστικῶν. Φωνηεντόληκτα, ἔρρι-νόληκτα, ὑγρόληκτα
2. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί. Ἐπιθετικοί, κατηγορηματικοί

1. Ἡ τρίτη κλίση (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα) περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν.

Οἱ καταλήξεις τῆς Γ' κλίσεως

Ἐνικός		Πληθυντικός	
Ἄρσεν. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσεν. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.
-ς ἢ -	-	-ες	-α
-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ων	-ων
-ι	-ι	-σι	-σι
-α ἢ -ν	-	-ας ἢ -ς	-α
-ς ἢ -	-	-ες	-α

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται **περιττοσύλλαβα**, γιατί

έχουν στίς άλλες πτώσεις μία συλλαβή περισσότερη από την ονομαστική του ένικου.

- β) Τό θέμα των τριτοκλίτων βρίσκεται από **τή γενική ένικου**, αφού αφαιρεθεί ή κατάληξη **-ος**.
- γ) Τά τριτόκλιτα, σύμφωνα μέ τό χαρακτήρα του θέματος, διακρίνονται σέ **φωνηεντόληκτα** (ή πόλις, τής πόλεως) καί σέ **συμφωνόληκτα** ("Ελλην, "Ελληνος). Τά συμφωνόληκτα πού έχουν χαρακτήρα **άφωνο** (κ, γ, χ, π, β, φ, τ, δ, θ) λέγονται **άφωνόληκτα** (γέρων, γέροντος) καί όσα έχουν χαρακτήρα **ήμιφωνο** (ν, λ, ρ, σ) λέγονται **ήμιφωνόληκτα** (σωτήρ, σωτήρος).

Παρατηρήσεις στά φωνηεντόληκτα

- α) Όλα τά φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα στήν αιτιατική του ένικου έχουν κατάληξη **-ν**, έκτός από όσα κλίνονται κατά τό ήρωσ (ήρωος) καί βασιλεύς (βασιλέως) πού έχουν κατάληξη **-α** (τήν πόλιν αλλά τόν ήρωα).
- β) Σχηματίζουν την ένική κλητική χωρίς κατάληξη, έκτός από όσα κλίνονται κατά τό ήρωσ (ήρωος): **ώ πόλι, ώ ήρωσ**.
- γ) Τά τριτόκλιτα σέ **-ις (-εως)** καί **-εϋς (-έως)** στή γενική του ένικου έχουν κατάληξη **-ως** καί όχι **-ος** (όπως τά περισσότερα τριτόκλιτα): **του ήρωος, αλλά τής πόλεως**.
- δ) Τά τριτόκλιτα φωνηεντόληκτα σέ **-ως (-ωος)** καί **-εϋς (-έως)** στήν αιτιατική του πληθυντικού έχουν κατάληξη **-ας** (καί όχι **-ες** ή **-εις**, όπως στά νέα έλληνικά): **τούς ήρω-ας, τούς ίππέ-ας** (ν. έ. τούς ήρωες, τούς ίππεις).
- ε) Τά τριτόκλιτα σέ **-ις** ή **-υς (-εως)** έχουν δύο θέματα: **πόλι-ς, πόλε-ως, πέλεκυ-ς, πελέκε-ως**.

Τά όνόματα ή γραϋς (= ή γριά) **τής γραός, ό βοϋς, του βοός, καί τό ουδέτερο τό άστν είναι μοναδικά** (τό άστν, του άστεως, τῷ άστει, τά άστη, των άστεων, τοις άστεσι).

Τά ήμιφωνόληκτα είναι:

- α) **ερρινόληκτα**, μέ χαρακτήρα ν: **ό "Ελλην, του "Ελληνος**.
- β) **υγρόληκτα**, μέ χαρακτήρα ρ: **ό σωτήρ, του σωτήρος**.

γ) **σιγμόληκτα**, μέ χαρακτηριστ **σ**: ὁ Σωκράτης, τοῦ Σωκράτους (θ. Σωκράτες-), τό τεῖχος, τοῦ τεῖχους (θ. τεῖχεσ-).

Παρατηρήσεις στά ἑρρινόληκτα καί ὑγρόληκτα

α) Μερικά εἶναι **διπλόθεμα**: ὁ λιμῶν (τοῦ λιμένος), ὁ ῥήτωρ (τοῦ ῥήτορος).

β) Τήν κλητική τοῦ ἐνικοῦ τή σχηματίζουν ὅμοια μέ τήν ὀνομαστική ἐνικοῦ: ὦ λιμῶν. Ἐξαιροῦνται τά διπλόθεμα βαρύτονα σέ -ων καί -ωρ: ὁ γείτων, τοῦ γείτονος, ὦ γείτον - ὁ ῥήτωρ, τοῦ ῥήτορος, ὦ ῥήτορ.

γ) **Μοναδικό ὑγρόληκτο** μέ χαρακτηριστ λ εἶναι τό ὄνομα ὁ ἄλς, τοῦ ἁλός κτλ. (ὁ ἄλς = τό ἁλάτι, ἡ ἄλς = ἡ θάλασσα).

2. Οἱ ὀνομαστικοί προσδιορισμοί εἶναι, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, ὁμοιόπτωτοι καί ἑτερόπτωτοι.

Οἱ ὁμοιόπτωτοι προσδιορισμοί εἶναι ὁ ἐπιθετικός, ὁ κατηγορηματικός, ἡ παράθεση καί ἡ ἐπεξήγηση.

α) Ὁ ἐπιθετικός προσδιορισμός μαζί μέ τό ὄνομα πού προσδιορίζει ἀποτελεῖ μιᾶ ἔννοια, δίνοντας στό προσδιοριζόμενο μιᾶ μόνιμη ιδιότητα, καί ἔχει συνήθως ἄρθρο: ἡ μεγάλη πόλις, τά μακρά τεῖχη.

Ὡς ἐπιθετικοί προσδιορισμοί ἐκτός ἀπό τά ἐπίθετα λαμβάνονται ἐπίσης: οὐσιαστικά πού δηλώνουν ἡλικία, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.ὄ (γέρων ἀνήρ), τά γεωγραφικά κύρια ὀνόματα (τό Πήλιον ὄρος) καί γενική πτώση οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετο μέ ἄρθρο (ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος, οἱ Ἀθήνησι δικασταί, αἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις).

β) Ὁ κατηγορηματικός προσδιορισμός ἀποδίδει στό ὄνομα πού προσδιορίζει μιᾶ παροδική ιδιότητα.

Ὡς κατηγορηματικοί προσδιορισμοί λαμβάνονται συχνά τά ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ἅπας, πᾶς, ὅλος, μόνος καί οἱ ἀντωνυμίες αὐτός καί ἕκαστος: τοὺς λιμένας πάντας.

Ὁ κατηγορηματικός προσδιορισμός δέν ἔχει ἄρθρο (πβ. τέμνει τῷ ὀξεῖ πελέκει: ἐπιθετικός προσδιορισμός, τέμνει τῷ πελέκει ὀξεῖ: κατηγορηματικός προσδιορισμός).

1. Νά σχηματιστοῦν οἱ πλάγιες πτώσεις στὸν ἐνικὸ καὶ πληθυντικὸ ἀριθμὸ τῶν ὀνομάτων: ἱππεύς, πρύτανις, ἰχθύς, ἥρως, ἄστν, χιτών, λίμνη, ῥήτωρ.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις ποῦ ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Πάντες θανάτῳσι τοὺς παρ' Ὀμήρῳ ..., Ἀγαμέμνονα καὶ ... καὶ τὸν τοῦ ... υἱὸν (Ὀδυσσεύς, Πηλεὺς, Ἀχιλλεύς, ἥρως)
 - β) Πέντε ... ἔχουσιν ἄνθρωποι, ἀφῆν, ... ἀκοήν, ... καὶ ... (ὄρασις, γεῦσις, αἰσθησις, ὄσφρησις)
 - γ) Γεωργός ... εὐρόν πρὸς τοὺς ... ἔρχεται καὶ τὴν τοῦ ... λέγει αὐτοῖς. (γείτων, πέλεκυς, πέλεκυς, κτῆσιν)
3. Οἱ λέξεις τῆς α' στήλης νά συνδυαστοῦν μέ τίς λέξεις τῆς β' στήλης, ἀφοῦ τεθοῦν οἱ τελευταῖες στὸν κατάλληλο τύπο:

ἀλιεύετε	Ἑλλήν
δεινοῦ	ἄστν
ἐνδόξων	ἥρως
λευκῆς	ἰχθύς
κλεινόν (=ἐνδοξο)	ῥήτωρ
νέμομεν (=βόσκουμε)	χιών
παῖδες	βοῦς
4. Νά τεθοῦν ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ στὰ οὐσιαστικά: πόλεσι, πράγματα, θεῶν, λόγους, ἐπιθυμιῶν, τείχεσι.
5. Νά βρεῖτε ἐπιθετικούς προσδιορισμούς ποῦ δηλώνουν ἡλικία, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα, γεωγραφικούς ὅρους στὰ ἀκόλουθα οὐσιαστικά: ἄνδρες, γυνή, ἄνθρωποι, λίμνη, ὄρος, ποταμός, πεδῖον, κόλπος.
6. Νά τοποθετήσετε τίς λέξεις στήν κανονικὴ τους σειρὰ σχηματίζοντας προτάσεις ποῦ νά περιέχουν ἐπιθετικὸ προσδιορισμό:
 - α) τοῦ βασιλέως, λαμπρός, ὁ θρόνος, ἐστὶ
 - β) οἱ δικασταί, Σωκράτης, ἐδίκασαν, Ἀθήνησι
 - γ) τῶν νοσημάτων, εἰσί, περὶ τὸ σῶμα, θεραπείαι, παντοδαπαί
 - δ) ὑπὲρ τῆς σωτηρίας, ἐκινδυνεύσαμεν, κοινῇ
7. Νά τεθοῦν στήν κανονικὴ σειρὰ οἱ λέξεις, νά βρεθῇ καὶ νά δικαιολογηθῇ ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμός:
 - α) παιδρῶ, Ἀγησίλαος, τῷ, ἐκέλευε, προσώπῳ
 - β) μέσῳ, αἰθέρι, ἦν, λαμπρός, ἐν, ἥλιος
 - γ) λέγω, ὑμῖν, πᾶσαν, ἀλήθειαν, τήν
 - δ) ἐβούλετο, πορεύεσθαι, αὐτός, Μένων.

17. Οἱ Ἕλληνες ἀντικρίζουν τή θάλασσα

Οἱ Μύριοι συνεχίζοντας στήν Ἀσία τήν πορεία τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τήν Ἑλλάδα ὅστερα ἀπὸ τίς περιπέτειές τους στίς χώρες τῶν Ταόχων, Χαλύβων καί Σκυθηνῶν φτάνουν σ' ἓνα βουνό καί ἀπὸ καὶ ἀντικρίζουν τή θάλασσα.

- Α'** 1. Καί ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολέμιους. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῶν μείζων ἐγίνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν θάλαττα, θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες.

(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 4, 7, 21-24)

ἐπεὶ
γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὄρους
ᾤθησαν
πλείων, πλείους ἢ πλείονες
ἐπιόντες
θέω δρόμῳ
μείζων
ὅσῳ δὴ
παραβοηθῶ
τάχα δὴ
παρεγγυῶ
τὸ ἄκρον
ἐνταῦθα

ὅταν
φτάνω στήν κορυφή τοῦ βουνοῦ
ἀόρ. τοῦ ρ. οἶομαι (βλ. Κεφ. 9)
περισσότερη, περισσότεροι
μετ. τοῦ ρ. ἐπέρχομαι = πλησιάζω
προχωρῶ τρέχοντας
μεγαλύτερη, περισσότερη
ὅσο βέβαια
τρέχω νά βοηθήσω
ἀμέσως λοιπόν
μεταβιβάζω διαταγή ἢ εἴδηση
κορυφή (τοῦ βουνοῦ)
ἐκεῖ, τότε

2. **Νά μεταφραστούν οι έπόμενες φράσεις:**
- α) Οί γῦπες καί οί ίέρακες τούς μικρούς ὄρνιθας ἀρπάζουσι.
 - β) Οί Ἀθηναῖοι πρέσβεις παρ' Ἀγιν ἔπεμπον.
 - γ) Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες κακοὶ σύμβουλοι εἰσιν.
 - δ) Κῦρος κατατηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος ἔλαβε τόν θώρακα.
 - ε) Συντρίβει τήν κεφαλὴν αὐτοῦ λίθω.
 - στ) Ἀγνοῖα πολλάκις οἱ ἄνθρωποι ἀμάρτανουσι.
 - ζ) Καλλικρατίδας ἤχθετο τῇ ἀναβολῇ καὶ οὐκ ἤθελε τοὺς Ἑλληνας κόλακας τῶν βαρβάρων εἶναι.

Β'

1. Γ' κλίση, συμφωνόληκτα-ἀφωνόληκτα
 2. Ἀποβολή συμφώνων (ληκτικά σύμφωνα)
 3. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί
 - Ἡ δοτική ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός
1. Τά ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα μέ βάση τό χαρακτήρα τους εἶναι **οὐρανικόληκτα** (ὁ φύλαξ, τοῦ φύλακος), **χειλικόληκτα** (ὁ Ἄραψ, τοῦ Ἄραβος) καί **ὀδοντικόληκτα** (ὁ τάπης, τοῦ τάπητος).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Μερικά εἶναι **διπλόθεμα**: ὁ γέρον, τοῦ γέροντ-ος.
- β) Τά ἀφωνόληκτα στήν αἰτιατική τοῦ ἐνικοῦ λήγουν σέ **-α**: τόν φύλακα, τήν Ἑλληνίδα (ἐκτός ἀπὸ τά ὀδοντικόληκτα βαρύντονα σέ **-ις**: τόν ὄρνιν καί ὄχι τόν ὄρνιθα).
- γ) Ἔχουν στόν ἐνικό τήν κλητική ὅμοια μέ τήν ὀνομαστική: ὦ πατρίς, ὦ Ἀραψ. Ἐξαιροῦνται: τά βαρύντονα ὀδοντικόληκτα σέ **-ις** ἢ **-ας**, σέ **-ων** διπλόθεμα, τό ὄνομα ὁ παῖς κτλ. ὦ ὄρνι, ὦ ἐλέφαν, ὦ γέρον, ὦ παῖ.
- δ) Τά οὐδέτερα σέ **-α(-ατος)** κλίνονται ὅπως στά νέα ἑλληνικά τά οὐδέτερα σέ **-μα**: ὄνομα, ὀνόματος, ὀνομάτων. Στήν ὀνομαστική τοῦ ἐνικοῦ (καί βέβαια καί αἰτιατ., κλητ.) δέν ἔχουν κατάληξη: τό σῶμα.

2. Από τα σύμφωνα, στο τέλος των λέξεων της αρχαίας ελληνικής μπορούν να βρίσκονται μόνο τα : ν, ρ, ζ (συννά με τη μορφή ξ: κς ή ψ: πς). Κάθε άλλο σύμφωνο, όταν βρεθεί στο τέλος μιάς λέξεως της αρχαίας ελληνικής, αποβάλλεται:

τό σῶμα (τοῦ σώματος, ἄρα θέμα: σῶματ-, αποβάλλεται τό τ),

τό γάλα (τοῦ γάλακτος, ἄρα θέμα: γάλακτ-, αποβάλλονται καί τά δύο: κ καί τ).

3. Οἱ ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί προσδιορίζουν τό ρῆμα κυρίως καί δηλώνουν τίς διάφορες ἐπιρρηματικές σχέσεις. Δηλαδή δηλώνουν:

τόπο, χρόνο, τρόπο, ποσό, ὄργανο (μέσο), συνοδεία, αἰτία, ἀναφορά (τό κατά τι).

Οἱ ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί ἐκφέρονται:

α) **μέ ἐπίρρημα**, τοπικό, χρονικό, τροπικό κτλ. εἴποντο ὀπισθεν.

β) **μέ πλάγια πτώση** ὀνόματος: ἀφικνοῦνται τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ.

γ) **μέ ἐμπρόθετο**: ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος.

δ) **μέ ρηματική ἔκφραση** (ἐπιρρηματική πρόταση ἢ ἐπιρρηματική μετοχή): **ἐπεὶ ἀφίκοντο περιέβαλλον ἀλλήλους** (= ὅταν ἔφτασαν...), **ἀναβάς ἐφ' ἵππου παρεβόηθει** (= ἀφοῦ ἀνέβηκε...).

Ἡ δοτική ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός δηλώνει:

τόπο (ἐνίκησε Νεμέα: στῇ Νεμέᾳ), **χρόνο** (ἀφικνοῦνται τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ), **ὄργανο** (τοῖς ὀφθαλμοῖς ὄρωμεν), **συνοδεία** (κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσι), **τρόπο** (ἔθεον δρόμῳ), **αἰτία** (λιμῷ ἀπέθανον), **ποσό** (πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή).

Γ'

1. Νά μπουὶν σέ γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τά οὐσιαστικά μέ τοὺς προσδιορισμοὺς τους:

γέρον ἄνθρωπος, ἰσχυρά φλόξ, λαμπρός ἀνδριάς, δρεπανηφόρον ἄρμα.

2. Νά συνδυαστοῦν οἱ παρακάτω λέξεις κατὰ ζεύγη καί νά μπουὶν στήν κατάλληλη πτώση μέ βάση τή δεύτερη στήλη:

ἀρχων	πολλοῖς
τάπης	πλουσίους
ἐλπίς	ματαίαν
Ἄρτεμις	λενκοί
χρῆμα	θεᾶς
χάρις	μεγάλην
παῖαν	νικητηρίους
χιτών	δωρικούς

3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση, ἀφοῦ τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:

α) Τήν γυμναστικήν οἰόμεθα καί

(εἰμί, σῶμα, ἄσκησις, πνεῦμα)

β) Ἐκόσμησε τό, ... καί

(δοτ. ὄργαν.: ἑλέφας, ἀνδριάς, λέων, ἀντιζείμ. : οἶκημα)

γ) Οἱ ... τοῖς ... τά ζῶα ἀρπάζουσιν. (ὄνυξ, γύψ)

δ) Τῶν ... οἱ ... ἰσχυροί εἰσιν. (ὄνυξ, λέων)

4. Νά συνδυαστοῦν οἱ ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί τῆς πρώτης στήλης μέ τά ῥήματα τῆς δεύτης:

κύκλῳ

ἤχθοντο

τῇ ὕστεραίᾳ (= τήν ἐπομένη)

τόν ποταμόν διαβαίνουσι

τῇ βακτηρίᾳ

κρούω τήν θύραν

τοῖς γεγεννημένοις

προσηύχοντο

σιωπῇ

περιέπλεον αὐτούς

ῥαδίως

κρίνουσι τά πάντα

τῷ ἀριθμῷ

πορεύονται εἰς Σινώπην

18. Ὁ Κύρος πρὶν ἀπὸ τὴν τελευταία του μάχη

Τὸ ἀπόσπασμα ἀναφέρεται σὲ τὲς τελευταῖες στιγμὲς πρὶν ἀπὸ τὴν μάχη στὰ Κούναξα, ὅπου ὁ Κύρος καὶ οἱ Μῦριοι θὰ πολεμήσουν ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ Ἀρταξέρξη. Ὑστερὰ ἀπὸ λίγο οἱ Ἕλληνες θὰ νικήσουν τὸ βασιλιά ἀλλὰ θὰ σκοτωθεῖ ὁ Κύρος.

Α' 1. Ἀκούων δὲ ὁ Κλέαρχος Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα-τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεύς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν – ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπᾶσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ἑκατέρωθεν. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ὁ Κύρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι ἀπέβλεπεν εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι. Ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε καὶ ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἶη. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δευτέρων ἤδη. Καὶ ὡς θαυμάζων ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη.

(Ξεν. Κ. Ἀν. 1, 8, 13-16)

ὁ, ἡ εὐώνυμος, τὸ -ον

περίειμι

τὸ κέρας (τοῦ κέρως ἢ -τος)

ἐκατέρωθεν

παρελαύνω

οὐ πάνυ πρὸς τῷ στρατεύματι

ὑπελάσας

ἤρετο

ἐπιστήσας

ἱερὰ

ὁ ἀριστερός (εὖ = καλὰ, ἐπίρρ.(πβ. εὖγε)
+ ὄνομα)

ὑπερέχω

πτέρυγα παρατάξεως στρατοῦ

καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη

περὶ ἔφιππος

ὄχι πολὺ κοντὰ στό στρατεύμα

μετ. τοῦ ρ. ὑπελαύνω = τρέχω ἔφιππος

μέ δισταγμὸ

ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἐρωτῶ

μετ. τοῦ ρ. ἐφίστημι (ἐνν. τὸν ἵππον) =

σταματῶ

τὰ μαντικά σημεῖα ποὺ παρατηροῦνται

στὰ σπλάχνα τῶν ζώων τῆς θυσίας

2. Νά μεταφραστούν οί έπόμενες φράσεις:

- α) Ἡ φιλοσοφία ἀρετήν καί ἐλευθερίαν παρέχουσα τὰς τῆς ψυχῆς μερίμνας ἀπελαύνει.
- β) Ὁ Καλλικρατίδας ἀκούων τήν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ οὖσαν, καταλείπει ἐκεῖ πεντήκοντα ναῦς.
- γ) Τῷ Τιριβάζῳ ἀκούοντι ἰσχυρῶς ἤρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι.
- δ) Οὐκ ἀνέχεσθε τοὺς λέγοντας ὑμῖν τήν ἀλήθειαν· ἐβούλεσθε γάρ τοὺς τῶν κολακευόντων λόγους ἀκούειν.
- ε) Τοῖς Ἀθηναίοις μέλλουσιν ἀποκρίνεσθαι οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι εἶπον.

Β'

- 1. Μετοχή ἐνεργητ. ἐνεστώτα βαρύτονων ρημάτων καί τοῦ εἰμί.
- 2. Εἶδη τῶν μετοχῶν
- 3. Ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς
- 4. Ποιοτική καί ποσοτική μεταβολή φωνηέντων. Ἀντέκταση.

1. Οἱ καταλήξεις τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτα εἶναι:
ἀρσ. -ων (-οντος), θηλ. -ουσα (-ούσης), οὐδ. -ον (-οντος)
Κλίνονται:

- α) ἡ μετοχή τοῦ ἀρσεν. καί τοῦ οὐδετέρου σάν τά τριτόκλιτα οὐσιαστικά σέ -ων (γέρον, γέροντος). Μόνο πού ἡ κλητική εἶναι ὅμοια μέ τήν ὀνομαστική: ὁ λῶν, τοῦ λῶντος, τῷ λῶντι, τόν λῶντα, ὦ λῶν, – οἱ λῶντες, τῶν λῶντων, τοῖς λῶνσι, τοὺς λῶντας, ὧ λῶντες, – τό λῶν, τοῦ λῶντος κτλ. – τά λῶντα τοῖς λῶνσι κτλ.
- β) ἡ μετοχή τοῦ θηλ. σάν τά θηλ. οὐσιαστικά τῆς α' κλίσεως σέ -α (γεν. -ης) (ἡ θάλασσα, τῆς θαλάσσης): ἡ λῶνσα, τῆς λουούσης, τῇ λουούσῃ, τήν λῶνσαν κτλ. – αἱ λῶνσαι, τῶν λουουσῶν κτλ.

Ἡ μετοχή στόν ἐνεστώτα τοῦ εἰμί εἶναι:

ὦν (ὄντος), οὔσα (οὔσης), ὄν (ὄντος). Κλίνεται ὅπως καί ἡ προηγούμενη.

2. Ἡ μετοχή στά ἀρχαῖα ἑλληνικά ἔχει τὰ ἀκόλουθα εἶδη:

α) **ἐπιθετική ἢ ἀναφορική**: Χρησιμοποιεῖται ὡς ἐπιθετικός προσδιορισμός, ἔχει συνήθως ἄρθρο καί μεταφράζεται μέ **ἀναφορική πρόταση**: *ὁ πολλά λέγων* = αὐτός πού λέει πολλά.

β) **κατηγορηματική**: Χρησιμοποιεῖται ὡς κατηγορηματικός προσδιορισμός ἢ ὡς κατηγορούμενο καί μεταφράζεται συνήθως μέ **νά ἢ ὅτι ἢ πού** καί τό ρῆμα: *ὁρῶ σέ φυλαττόμενον* = σέ βλέπω νά φυλάγεσαι.

γ) **ἐπιρρηματική**: Χρησιμοποιεῖται ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός (βλ. Κεφ. 17) καί δηλώνει **χρόνο, αἰτία, τρόπο** κτλ. Μεταφράζεται λοιπόν μέ **χρονική, αἰτιολογική** κτλ. **πρόταση**: *Κῦρος ἀκούσας εἶπεν* = ὁ Κ. ὅταν ἄκουσε εἶπε.

Γιά τήν κατηγορηματική καί ἐπιρρηματική μετοχή θά μιλήσουμε πῶς διεξοδικά στά ἐπόμενα κεφάλαια.

3. Ἡ μετοχή συμφωνεῖ μέ τό ὑποκείμενό της κατά πτώση, γένος καί ἀριθμό (δηλαδή ἡ μετοχή λειτουργεῖ σάν ὁμοίоптωτος ἐπιθετικός προσδιορισμός): **δρῶς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ** *ξυλεύεται, ἅμα ἡλίφ ἀνατέλλοντι* (πβ. ὑποκείμενο ρ. καί ἀπαρ. Κεφ. 9).

4. Ἀπό τά πάθη τῶν φωνηέντων

α) **ποιοτική μεταβολή ἢ τροπή** εἶναι: ἡ μεταβολή ἑνός φωνήεντος μακρόχρονου σέ ἓνα ἄλλο ἐπίσης μακρόχρονο, ἢ ἑνός βραχύχρονου σέ ἄλλο βραχύχρονο: *ρήγνυμι-ρώγμῃ, λέγω-λόγος*.

β) **ποσοτική μεταβολή** εἶναι ἡ μεταβολή τοῦ μακρόχρονου φωνήεντος (ἢ διφθόγ-γου) σέ βραχύχρονο ἢ τό ἀντίστροφο. Ἔτσι εἶναι:

αα) **συστολή ἢ βράχυνση**: ἡ μεταβολή τοῦ μακρόχρονου φωνήεντος (ἢ διφθόγ-γου) σέ βραχύχρονο: *δῶρον-δόσις, ἀκούω-ἀκοή*.

ββ) **ἔκταση**: ἡ μεταβολή τοῦ βραχύχρονου φωνήεντος σέ μακρόχρονο: *τοῦ γέροντος-ὁ γέρον, ἐλλίπζω-ἡλπιζον*.

Ὅταν ἡ ἔκταση γίνεται μέ ἀποβολή ἑνός ἢ περισσότερων συμφώνων, τότε αὐτή ἡ ἔκταση λέγεται **ἀντέκταση ἢ ἀναπληρωτική ἔκταση** (ἡ ἔκταση τοῦ φωνήεντος ἀναπληρώνει τήν ἀπώλεια τῶν συμφώνων): *λ.χ. θέμα γέροντ-, τοῖς γέροντ-σι* ἄλλά μέ ἀποβολή τοῦ νι τό ο ἐκτείνεται σέ ον: *τοῖς γέρονσι, τοῦ λύοντος, τοῖς λύουσι*.

Γ 1. Νά σχηματιστοῦν ἡ γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῆς μετοχῆς στόν ἐνεστώτα τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν παρακάτω ρημάτων:

λῶ, λέγω, ἀποκρύπτω, παρασκευάζω, ἀκούω, πάρειμι.

2. Νά προστεθεῖ ὁ κατάλληλος τύπος τῆς μετοχῆς τοῦ ῥήματος:
- α) Πολεμήσω τοὺς μὴ ... ταῦτα. (δέχομαι)
 - β) Ὑσχυρῶς ἐκόλαζον τοὺς ... μέν, ἀλλὰ μὴ ... τὴν ἀλήθειαν.
(γινώσκω, λέγω)
 - γ) Οἱ πολέμοι φεύγουσι, οἱ μὲν ... οἱ δὲ (ἀρπάζω, διώκω)
 - δ) Τοῖς .. ἔλεγε τάδε· μὴ θαυμάζετε, οὐδὲν γὰρ δύναται.
(θαυμάζω)
 - ε) Ἐπέπληττε πολλοῖς τῶν (ἁμαρτάνω)
3. Ποιά οὐσιαστικά παράγονται ἀπὸ τὰ παρακάτω ῥήματα καὶ ποιοό φαινόμενο ἀπὸ τὰ πάθη τῶν φωνηέντων παρατηρεῖται:
βρέχω, ἀμείβω, πέμπω, τρέμω, τρέπω, σπείρω, στρέφω, σπεύδω, φθείρω (θ. φθεο-);
4. Ποιό φαινόμενο ἀπὸ τὰ πάθη τῶν φωνηέντων συμβαίνει στίς λέξεις:
τοῖς ἄρχουσιν, ἡλαυνον, ἰδρυνον, ὁ λέων, τοῖς ἀνδριᾶσι;

19. Ὁ Ξενοφώντας ἀποκρούει τίς συκοφαντίες

Ὁ Νέων, ἓνας ἀπὸ τοὺς ὑποστρατήγους τῶν Μυρίων, εἶχε διαδώσει ὅτι ὁ Ξενοφώντας ἐπεισε καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς νά ὀδηγήσουν τὸ στράτευμα πίσω στὸν ποταμὸ Φάση ἀντὶ νά συνεχίσουν τὴν πορεία τους πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Γιά νά ἀποκρούσει αὐτὲς τίς συκοφαντίες, ὁ Ξενοφώντας μιλάει πρὸς τοὺς ὀργισμένους στρατιώτες.

- Α'** 1. Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὦ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. Ἀκούσατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνομαι ἀδικεῖν, οὐ χρὴ με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δίκην. Ὑμεῖς δέ, ἔφη, ἴστε δήπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται, καὶ ὅτι ἐὰν μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέραν δεῖ πορεύεσθαι· ἦν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἔω. Ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο ἂν δύναιτο ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι, ὡς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνίσχει, δύεται δὲ ἐνταῦθα; Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε, ὅτι βορέας μὲν ἔξω τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἴσω εἰς Φᾶσιν. Τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ ὥστε ἐμβαίνειν ὁπότεν νότος πνέῃ;

(Ξεν. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 5-8)

διαβάλλω	συκοφαντῶ
ὡς ἄρα	ὅτι τάχα
Φᾶσις	ποταμὸς στὴν Κολχίδα τοῦ Πόντου
δίδωμι δίκην	τιμωροῦμαι (ἀντίθ. δίκην λαμβάνω = τιμωρῶ)
ἴστε	βλ. Κεφ. 10
δήπου	βέβαια
ἥλιος ἀνίσχει	ὁ ἥλιος ἀνατέλλει
ιέναι	(τελ. ἀπαρ.) τοῦ ρ. εἶμι = ἔρχομαι, πηγαίνω
πρὸς ἐσπέραν	πρὸς τὴ δύση (πβ. ν.ἔ. ἐσπερία)
ἦν, ἐάν, ἂν	βλ. Κεφ. 15
τοῦμπαλιν	(τὸ ἐν + πάλιν, κρᾶση) ἀντίθετα, ἀντίστροφα
ἐπίσταμαι	γνωρίζω καλά
ἢ ἔως	ἢ αὐγὴ, ἢ ἀνατολή (πβ. ἐωσφόρος)
εἴσω	μέσα
ἔστιν ὅπως	κάπως
τοῦτο ἂν τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ	σ' αὐτό θά μπορούσε κανεὶς νά σᾶς ἐξαπατήσει
ἐμβαίνω	ἐπιβιβάζομαι στό πλοῖο.

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐάν τοὺς πονηροὺς κολάζητε, δίκαιοι οἱ ἄλλοι γίνονται.
- β) Ὅταν τοῖς πολίταις πονηρὰν παιδείαν παρέχωμεν, εἰκὸς ἐστὶν αὐτοὺς κακοὺς γίγνεσθαι.
- γ) Ἐάν πιστοὶ ᾗτε τοῖς θεοῖς, μακάριοί ἐστε.
- δ) Ἡ γῆ τῆς Ἀττικῆς πλήρης ἐστὶν ἀμυγδαλῶν καὶ συκῶν.
- ε) Μετὰ τὸν διὰ τῶν Συμπληγάδων πλοῦν οἱ Ἀργοναῦται τὸν πόντον διαπλέουσι.
- στ) Ἔστιν ὅτε τὰς πόλεις μόνῃ ἡ ἀρετὴ σφίξει.
- ζ) Ἐκέλευον πάντας ἔπεσθαι πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἐστὶν ὧν ἄλλων ἐθνῶν.

Β'

1. Ὑποτακτικὴ ἐνεστ. ἐνεργ. καὶ μέσης φωνῆς καὶ τοῦ εἰμί.
 2. Συναίρεση. Συνηρημένα οὐσιαστικά.
 3. Ἐκφράσεις: ἔστιν ὅς, ἔστιν ὅπως κτλ.
1. Στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ ὁ ἐνεστώτας στὴν ὑποτακτικὴ ἔχει διαφορετικούς τύπους ἀπὸ τὸν ἐνεστώτα στὴν ὀριστικὴ. Οἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεργ. ἐνεστ. στὴν ὑποτακτικὴ τῶν βαρύτερων ρημάτων τῆς α' συζυγίας εἶναι :
- λύ-ω, -ης, -η, -ωμεν, -ητε, -ωσι(ν)
Ἐνεστώτας στὴν ὑποτακτικὴ μέσης φωνῆς:
λύ-ωμαι, -η, -ηται, -ώμεθα, -ησθε, -ωνται.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τό θεματικὸ φωνῆεν τοῦ ἐνεστώτα (ἐνεργ. καὶ μέσου) στὴν ὑποτακτικὴ εἶναι **η** καὶ **ω**, ἐνῶ στὴν ὀριστικὴ **ε** καὶ **ο**.
- β) Ὑπογεγραμμένη ἔχουν μόνο τό β' καὶ γ' ἐνικά πρόσωπα στὴν ἐνεργητικὴ καὶ μόνο τό β' στή μέση φωνή.
Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἐνεστώτα τοῦ ρ. εἰμί εἶναι:
ᾶ, ῆς, ῆ, ᾶμεν, ῆτε, ᾶσι(ν)

2. Συναίρεση είναι ή συγχώνευση μέσα στην ίδια λέξη δύο φωνηέντων ή ενός φωνήεντος και ενός διφθόγγου σέ ένα μακρόχρονο φωνήεν ή δίφθογγο: ποιέω - ποιῶ, ποιέεις - ποιείς, ποιέομεν - ποιούμεν.

Συνηρημένα οὐσιαστικά υπάρχουν στην Α' και Β' κλίση.

- α) Τά περισσότερα από τά οὐσιαστικά τῆς Α' κλίσεως πού πρίν από τό χαρακτήρα -α ἔχουν ἄλλο α ἢ ε συναιροῦνται: ὁ Ἑρμέας - Ἑρμῆς, ἡ Ἀθηνάα - Ἀθηνᾶ.

Τά συνηρημένα πρωτόκλιτα ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τά ἀσυναίρετα, μόνο τό εα στόν ἐνικό τό συναιροῦν σέ η:

ὁ Ἑρμῆς, τοῦ Ἑρμοῦ, τόν Ἑρμῆν, οἱ Ἑρμαῖ, τοῦς Ἑρμᾶς κτλ.

Τό οὐσιαστικό ὁ βορέας εἶναι καί ἀσυναίρετο (ὁ βορέας) καί συνηρημένο (ὁ βορρᾶς, μέ δύο ρ).

- β) Τά συνηρημένα τῆς Β' κλίσεως ἔχουν πρίν από τό χαρακτήρα ο ἄλλο ο ἢ ε: ὁ πλόος-πλοῦς, τό ὀστέον-ὀστοῦν.

Ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τά ἀσυναίρετα οὐσιαστικά τῆς Β' κλίσεως ἐκτός από τήν ὀνομαστική καί αἰτιατική ἐνικοῦ:

ὁ θεός ἀλλά ὁ πλοῦς, τόν θεόν ἀλλά τόν πλοῦν, τό φυτόν ἀλλά τό ὀστοῦν.

3. Στά ἀρχαῖα ἑλληνικά ὁ τύπος τοῦ ρ. εἰμί ἔστιν μέ ἀναφορική ἀντωνυμία ἰσοδυναμεῖ μέ τήν ἀόριστη ἀντωνυμία τίς (κάποιος): ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις = κάποιος, ἔστιν ὧν = κάποιων, ἔστιν οἱ (ἢ εἰσιν οἱ) = κάποιοι, οὐκ ἔστιν ὅς = οὐδεῖς.

Κατά τόν ἴδιο τρόπο καί:

ἔστιν ὅτε = κάποτε, ἔστιν οὗ = κάπου, ἔστιν ὅπως = κάπως, κατά κάποιον τρόπο.

Γ'

1. Νά συμπληρωθῶν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού υπάρχουν στήν παρένθεση:

α) Ὅταν* ... τοὺς ἀγροῦς, οὗτοι πολλὴν καρπὸν ... (φέρω, θεραπεύω)

β) Ἡ πόλις ἡμῶν ἐνδοξος ..., ἐὰν τοὺς νόμους ... (φυλάττω, εἰμί)

γ) Ὅταν ... καί ... ἔτοιμοι, δύνασθε πορεύεσθαι. (εἰμί, βούλομαι)

δ) Κύνas ..., ἵνα ἀπὸ τῶν κλεπτῶν ... (φυλάττομαι, τρέφω)

* Οἱ σύνδεσμοι ὅταν, ἐάν, ἵνα συντάσσονται μέ ὑποτακτική.

2. Νά τεθοῦν στό β' ἐνικό καί πληθυντικό πρόσ. τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτα τά ρήματα:
 διαβάλλω, δύομαι, βούλομαι ἀγάλλομαι, γινώσκω, κήδομαι, ὀρέγομαι, συλλέγω.
3. Νά σχηματίσετε φράσεις μέ τίς ἐπόμενες λέξεις στόν κανονικό τύπο καί στήν κανονική σειρά υποθέτοντας ὅτι λέγονται ἀπό ἕναν πατέρα στό γιό του:
- α) γυμνάζομαι, ὕγιες, ἔχω, σῶμα, ἐάν
 - β) ὁ θεός, πιστεύω, ἐάν, μακάριος, εἰμί
 - γ) ἡσυχία, διώκω, ἔπειτα, ὁ πολέμιος, ἔχω, ἐάν
 - δ) πρός ἑω, βούλομαι, ἦν, Ἑλλάς, εἰς, ἰέναι, δεῖ, πορεύομαι
 - ε) λέγω, ἡ ἀλήθεια, ὅταν, ἀγορεύω, προσήκει
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τά συνηρημένα ὀνόματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση, ἀφοῦ τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
- α) Ἀλκιβιάδης τὰς τῶν ... κεφαλὰς ἀπέκοψε. (Ἑρμῆς)
 - β) Τὰ τῶν νεκρῶν ... συλλέγουσι. (ὁστοῦν)
 - γ) Τί ἐν ... ἔχεις ποιεῖν; (νοῦς)
 - δ) Κῆρος τοῖς στρατιώταις ἀπέδωκε πέντε (μνᾶ) (μνᾶ = νόμισμα ἂξις 100 ἀττικῶν δραχμῶν)
 - ε) Τὰ τῶν Ἀθηναίων πλοῖα παρεσκευάζοντο πρὸς (ἐκπλους).
5. Νά συμπληρωθοῦν μέ τήν κατάλληλη ἔκφραση ἀπ' αὐτές πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
- α) ... καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον (= χτυποῦσαν).
 (ἔστιν ὅς, ἔστιν ὢν, ἔστιν οἷ)
 - β) Οὗτος ὁ παῖς ... λέγει τὴν ἀλήθειαν.
 (ἔστιν ὅς, ἔστιν ὅτε, ἔστιν οὐ)
 - γ) ... Ξενοφῶντα προτείνει πρεσβευτήν.
 (ἔστιν ὅς, ἔστιν οἷ, ἔστιν ὄν)
 - δ) ... οὐκ οἶται τοὺς ἡγεμόνας ἀρχειν.
 (οὐκ ἔστιν ὅς, οὐκ ἔστιν οἷ, οὐκ ἔστιν ὢν)
 - ε) ... ἡσυχίαν ἔχει Φίλιππος.
 (οὐκ ἔστιν οὐ, οὐκ ἔστιν ὅπως, οὐκ ἔστιν ὅς)

20. Συμβουλές τοῦ Ἰσοκράτη

Ἄλλες συμβουλές τοῦ Ἰσοκράτη πρὸς τὸ νεαρό Δημόνικο.

(Βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 7)

Α' 1. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὐχοιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τούτου δ' ἂν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μῆτε γέλωτα προπετῇ στέργε μῆτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. Ἄ ποιεῖν αἰσχροῦν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Ἔθιζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχροῦν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθης, σεαυτῷ συνειδήσεις. Ἄ μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις.

(Ἰσοκρ. Πρὸς Δημόν. 14-18)

περὶ τοὺς γονεῖς	πρὸς τοὺς γονεῖς
σεαυτὸν	τόν ἑαυτό σου
ἄσκει	προστακτική τοῦ συνηρ. ρ. ἀσκῶ
τὰ περὶ τὸ σῶμα γυμνάσια	οἱ σωματικές ἀσκήσεις
τὰ πρὸς τὴν ῥώμην	αὐτὰ ποὺ συντελοῦν στὴ δύναμη
λήγω	τελειώνω (ν.έ. ἡ λήξη)
πονῶ (πόνος)	κοπιᾶζω (κόπος)
ὁ, ἡ προπετής, -ές	ὀρμητικός, ἀκράτητος
στέργω	ἀγαπῶ (ν.έ. στοργή)
μανικός, -ή, -όν	τρελός, ἐξωφρενικός
αἰσχρός, -ά, -όν	ἄσχημος
ἐθίζω	συνηθίζω
σύννους	σκεφτικός
λήσω	μέλλ. τοῦ ρ. λανθάνω: ξεφεύγω ἀπὸ τὴν προσοχή τῶν ἄλλων, μένω κρυμμένος
δοκῶ	φαίνομαι
συνειδήσεις	μέλλ. τοῦ ρ. σύν-οἶδα: γνωρίζω σύνοιδα ἑμαυτῷ: ἔχω συνείδηση, γνωρίζω καλά
μελέτη	ἄσκησι, φροντίδα
ἐπιστήμη	μάθησι, σπουδή

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Λυκομήδης ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἀρκάδας ὡς μόνοις αὐτοῖς πα-
τρὶς Πελοπόννησος εἶη, πλείστον δὲ τῶν Ἑλληνικῶν φύλων
τὸ Ἀρκαδικὸν εἶη καὶ ψυχὰς ἐρρωμενεστέρας ἔχοι.
- β) Σώξισθε, ὧ ἐμοὶ φίλοι, καὶ φυλάττοισθε ὑπὸ τῶν θεῶν.
- γ) Ἀεὶ δίδωκε τὴν ἀρετὴν, ὧ παῖ, καὶ φεῦγε τὰς κακὰς ἡδονάς.
- δ) Ἵσθι ὁμιλητικὸς καὶ μὴ φιλόνομος.
- ε) Χειρίσοφος ἐνέβαινε εἰς τὸν ποταμὸν καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ.
- στ) Εἴθε ἐθέλοιεν οἱ θεοὶ μεθ' ἡμῶν εἶναι καὶ ἄγοιεν ἡμᾶς ἀσφα-
λῶς ἐπὶ τὴν στρατείαν.

ἐρρωμενέστερος: βλ. Κεφ. 9 ἐμβαίνω = μπαίνω μέσα

Β'

1. Εὐκτική τοῦ ἐνεστώτα ἐνεργ. καὶ μέσης φω-
νῆς βαρύντων ῥημάτων καὶ τοῦ εἰμί
2. Προστακτική τοῦ ἐνεστώτα ἐνεργητ. καὶ μέ-
σης φωνῆς βαρύντων ῥημ. καὶ τοῦ εἰμί
3. Ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί

1. Οἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτα στὴν εὐκτική εἶναι:

Ἑνεργητική φωνή	Μέση φωνή
λήγ-οιμι	εὐχ-οίμην
-οις	-οιο
-οι	-οιτο
-οιμεν	-οίμεθα
-οιτε	-οισθε
-οιεν	-οιντο

Οἱ τύποι τῆς εὐκτικῆς ἐνεστ. τοῦ ρ. εἰμί εἶναι:

εἶην	εἶμεν ἢ εἶμεν
εἶης	εἶητε ἢ εἶτε
εἶη	εἶσαν ἢ εἶεν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τά ιδιαίτερα φωνήεντα πού φανερώνουν τήν εὐκτική ἔγκλιση (ἐγκλιτικά φωνήεντα) εἶναι **ι ἢ ιη**, τά ὁποῖα ἐνώνονται μέ τό θεματικό φωνήεν μπροστά ἀπό τήν κατάληξη.

2. Οἱ κατάληξεις τοῦ ἐνεστώτα στήν προστακτική εἶναι:

ἐνεργητική φωνή	μέση φωνή	τοῦ ρ. εἰμί
α' προσ. —	—	—
β' προσ. λήγ-ε	γίγν-ου	ἴσθι
γ' προσ. — έτω	— έσθω	ἔστω
α' προσ. —	—	—
β' προσ. -ετε	-εσθε	ἔστε
γ' προσ. -όντων	-έσθων	ἔστων ἢ ὄντων
(ἢ -έτωσαν)	(ἢ -έσθωσαν)	ἢ ἔστωσαν

3. Οἱ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί εἶναι ἐπιρρηματικοί προσδιορισμοί πού ἐκφέρονται μέ πρόθεση καί ὄνομα σέ πλάγια πτώση πάντοτε. Μερικές προθέσεις συντάσσονται μόνο μέ μιὰ πτώση, καί λέγονται **μονόπτωτες**, ἄλλες μέ δύο καί λέγονται **δίπτωτες** καί ἄλλες μέ τρεῖς πτώσεις καί λέγονται **τρίπτωτες**. Οἱ ἐπιρρηματικές σημασίες πού δηλώνουν εἶναι ποικίλες λ.χ.:

- Μονόπτωτες:** σύν μέ δοτική σημαίνει **συνοδεία** (μαζί μέ) κτλ.: *σύν τῷ καλῷ*.
 ἐν μέ δοτική σημαίνει **τόπο** (γιά στάση) κτλ.: *ἐν Ἀθήναις*.
 ἐκ μέ γενική σημαίνει **καταγωγή, προέλευση** κτλ.: *οἱ ἐξ Ἡρακλέους, ἐξ Ἀθηνῶν*.
- Δίπτωτες:** διά μέ γενική σημαίνει **διέλευση** (διά μέσου), **διάρκεια** κτλ.: *διά τῆς Συρίας, διά παντός τοῦ βίου*.
 διά μέ αἰτιατική σημαίνει **αἰτία** (γι' αὐτό) κτλ.: *διά τοῦτο δόξεις...*
- Τρίπτωτες:** πρός μέ γενική σημαίνει **συμφωνία** κτλ.: *ἀτοπα λέγεις καί οὐδαμῶς πρός σοῦ* (σύμφωνα μέ σένα).
 πρός μέ δοτική σημαίνει **κοντά, προσθήκη** κτλ.: *πρός τῇ πόλει* (= κοντά στήν πόλη), *πρός τούτοις* (=ἐπιπλέον).
 πρός μέ αἰτιατική σημαίνει **σκοπό, πρός τό μέρος** κτλ.: *πρός χάριν λέγουσι* (γιά εὐχαρίστηση), *πρός ἐσπέραν*.

- Γ**
- Νά μποῦν οἱ κατάλληλοι τύποι τῶν παρακάτω ρημάτων στήν εὐκτική καί προστακτική τοῦ ἐνεστώτα μέ βάση τίς ἀντωνυμίες πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση: (σύ) *φυλάττομαι*, (ὕμεῖς) *ἐπιτυγχάνω*, (οὗτοι) *εἰμί*, (ἡμεῖς) *εὐχομαι* (οὗτος) *αἰσχύνομαι*, (ἐγώ) *πείθομαι*, (οὗτοι) *διαφυλάττω*, (ἡμεῖς) *προσλαμβάνω*, (σύ) *μανθάνω*, (οὗτοι) *ἀποδέχομαι*.
 - Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους ἀπό τά ρήματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση (δίνονται περισσότερα ρήματα):

Σέ εὐκτική

- α) ...ὅμᾶς οἱ θεοὶ ἐπὶ πᾶν ἔργον. (ἄγω, μανθάνω, δέχομαι)
- β) Ὁ θεὸς ἀεὶ σε... καὶ εὐδαιμονίαν σοι (διαφυλάττω, ἔχω, παρέχω, οἶμαι)
- γ) Εἶθε οἱ θεοὶ εὖμενεῖς ἡμῖν (εἰμί, φέρω, ἐθέλω)

Σέ προστακτική

- δ) Ὡ φίλε, μὴ πολλὰ ... καὶ ... φιλαλήθης. (εἰμί, λέγω, γίγνομαι, εὐχομαι).
- ε) Ὡ παῖδες ... τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. (γυμνάζω, φυλάττω, φέρω)
- στ) Ὡ παῖδες τοῖς νόμοις ... καὶ ... τὰς μετὰ δόξης ἡδονάς. (θηρεύω, ἀποδέχομαι, νομίζω, πείθομαι)

- 3. Νά συνταχτοῦν οἱ προθέσεις μέ τίς λέξεις πού ἀκολουθοῦν στόν κατάλληλο τύπο καί νά μεταφραστεῖ ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμός:
(σύν) ὁ ἀδελφός, τό στράτευμα, οἱ θεοί, οἱ φύλακες.
(ἐν) ἡ Ἑλλάς, ἡ πατρίς, ὁ Εὐξείνιος Πόντος, θάλαττα.
(ἐκ) ἡ καιομένη χώρα, κόμη, ὁ πόνος, ταῦτα.
- 4. Νά τοποθετηθεῖ ὁ κατάλληλος τύπος τῆς λέξεως στήν παρένθεση ὕστερα ἀπό τήν πρόθεση καί νά δοθεῖ ἡ σημασία τοῦ ἐμπρόθετου προσδιορισμοῦ:
 - α) πορεύου διὰ ... (ἡ ἀγορά)
 - β) εὐτυχῆς ἦν διὰ ... (βίος)
 - γ) οἱ ἀγαθοὶ διὰ ... θαυμάζονται (ἡ ἀρετή)
 - δ) οἱ ποταμοὶ πρός ... οὐ μεγάλοι εἰσὶ (αἱ πηγαί)
 - ε) πρός ... γιγνώσκουσι μουσικὴν καὶ ὄρχησιν (= χορό) (τοῦτο)στ) ἐπορεύοντο πρός ... (τό ὄρος)
 - ζ) σπονδὰς ποιοῦνται πρός ... μᾶλλον ἢ ... (οἱ Θηβαῖοι, ἑαυτοῦς)
- 5. Νά ξαναγράψετε τὴν ἀκόλουθη φράση ὑποθέτοντας ὅτι ὁ Ἰσοκράτης δέν ἀπευθύνεται μόνο στό Δημόνικο ἀλλὰ σέ πολλοὺς νέους:
«Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὖχοιο γίγνεσθαι τοὺς σοὺς παῖδας.»
- 6. «Μηδέποτε σεαυτῶ συνειδήσεις»: ἀναλύετε αὐτὴ τὴν ἰδέα τοῦ Ἰσοκράτη.

21. Ὁ Κύρος πρὸς τὰ παιδιά του

Ὁ Ξενοφώντας στὸ ἔργο του «Κύρου Παιδεία» παρουσιάζει τὴν ἀγωγή καὶ τὴν πολεμικὴ δράση τοῦ Κύρου τοῦ Μεγάλου, ἰδρυτὴ τῆς περσικῆς αὐτοκρατορίας στὴν ἀρχαιότητα. Στὸ ἔργο ὁμοῦς ἐκφράζονται κυρίως οἱ ἀπόψεις τοῦ συγγραφέα. Στὸ ἀπόσπασμα ὁ Κύρος, ὅταν καταλαβαίνει ὅτι πλησιάζει τὸ τέλος του, ἀπευθύνει συμβουλὲς στὰ παιδιά του.

- A'** 1. Ἐαυτοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίς γὰρ ἄλλω ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλὸν ἐστὶν ὥς ἀδελφῷ· τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δι' ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως ὥς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν, ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος, οὕτως ὥς τὸν ἀδελφόν; Μῆτε οὖν θᾶπτον μηδεὶς σοῦ τούτῳ ὑπακουέτω μήτε προθυμότερον παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ οὔτε δεινὰ ἢ σοί. Ἐννόει δὲ καὶ τόδε· τίς βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις ἄν; Ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατρώων, ὦ παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν.

(Ξεν. Κύρου Παιδεία 8, 7, 15-17)

τοι
κήδομαι
τιμήσεται
μέγα δυνάμενος
θᾶπτον
μηδεὶς, οὐδεὶς
πᾶρειμι
ἐννόει
ἀντιλαμβάνω
πρὸς θεῶν
χαρίζομαι
τινι
μέλει μοι

βεβαιωτικό μόριο, ἐγκλιτικό (= βέβαια)
φροντίζω (βλ. Κεφ. 3)
μέλλ. τοῦ ρ. **τιμῶμαι**
αὐτός πού ἔχει μεγάλη δύναμη
γρηγορότερα
κανεῖς
παρευρίσκομαι, βοηθῶ
προστ. τοῦ ρ. **ἐννοῶ**: σκέφτομαι
παίρνω κάτι ὡς ἀντάλλαγμα, ἀποκτῶ
γιά ὄνομα τῶν θεῶν
κάνω χάρη σέ κάποιον, εὐχαριστῶ κάποιον
φροντίζω (ν.έ. ἐπιμέλεια)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἡ μήτηρ ἐρωτᾷ τὸν Κῦρον πότερον βούλεται μένειν ἢ ἀπιέναι.
- β) Τίς καὶ ποδαπὸς καὶ πόσου διδάσκει;
- γ) Λέγε μοι ποίου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Σπιθριδάτης.
- δ) Οὐ γινώσκω ὅτου ἡτύχησα.
- ε) Τίνες οὕτω ῥάθυμοί εἰσιν, οἵτινες οὐ βούλονται ταύτης τῆς στρατείας μετέχειν;

ἀπιέναι: ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ ρ. **ἀπέρχομαι** βλ. Κεφ. 19
ῥάθυμος = ὀκνηρός

B'

1. Ἑρωτηματικές ἀντωνυμίες
2. Ἀόριστες ἀντωνυμίες
3. Ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία **ὅστις**
4. Ἑγκλιση τόνου. Ἑγκλιτικές λέξεις

1. Ἑρωτηματικές ἀντωνυμίες εἶναι:

- α) τίς (ἄρσεν. καὶ θηλ.), τί (= ποιός)
- β) Οἱ ἀκόλουθες πού κλίνονται σάν δευτερόκλιτα ἐπίθετα τρικατάληκτα:
 - πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποιός ἀπὸ τούς δύο)
 - πόσος, πόση, πόσον
 - ποῖος, ποία, ποῖον (= τί λογῆς)
 - πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποῖας ἡλικίας, πόσο μεγάλος)
 - ποδαπός, ποδαπή, ποδαπόν (= ἀπὸ ποιόν τόπο)
 - πόστος, πόστη, πόστον (= τί θέση ἔχει σέ μιά σειρά)
 - ποσταῖος, ποσταία, ποσταῖον (= σέ πόσες μέρες)
- γ) Ἡ ἐρωτηματική ἀντωνυμία **τίς** κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίση ὡς ἑξῆς:

Ἀρσενικό Θηλυκό		Οὐδέτερο	
Ἐνικός	Πληθυντικός	Ἐνικός	Πληθυντικός
τίς	τίνες	τί	τίνα
τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνος ἢ τοῦ	τίνων
τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)	τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)
τίνα	τίνας	τί	τίνα

2. Ἀόριστες ἀντωνυμίες εἶναι:

α) τίς (ἄρσ. θηλ.) τὶ (οὐδ.): κάποιος

β) ὁ, ἡ, τό δεῖνα (= ὁ τάδε)

γ) ἔνιοι, ἔνιοι, ἔνια (= μερικοί)

Ἡ ἀόριστη ἀντωνυμία **τίς** κλίνεται ὅπως καί ἡ ἐρωτηματική **τίς**, ἐκτός ἀπὸ τὸν τονισμό καὶ τοὺς δευτέρους τύπους στὸν πληθυντικό τοῦ οὐδέτερου.

Ἀρσενικό Θηλυκό		Οὐδέτερο	
Ἐνικός	Πληθυντικός	Ἐνικός	Πληθυντικός
τίς	τινές	τὶ	τινὰ ἢ ἅττα
τινὸς ἢ τοῦ	τινῶν	τινὸς ἢ τοῦ	τινῶν
τινὶ ἢ τῷ	τισὶ(ν)	τινὶ ἢ τῷ	τισὶ(ν)
τινὰ	τινάς	τὶ	τινὰ ἢ ἅττα

Ἡ ἀντωνυμία **δεῖνα**, ὅταν δέν εἶναι ἄκλιτη, κλίνεται κατὰ τὴ γ' κλίση: ὁ, ἡ, τό **δεῖνα**, τοῦ **δεῖνος**, τῷ **δεῖνι** κτλ. οἱ **δεῖνες**, τῶν **δεῖνων** κτλ.

Ἡ ἀντωνυμία **ἐνιοι** κτλ. ἀπαντᾷ μόνο στὸν πληθυντικό καὶ κλίνεται σάν ἐπίθετο δευτερόκλιτο τρικατάληκτο.

3. Ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία **ὅστις, ἡτις, ὅ,τι** (= ὅποιος) σχηματίζεται ἀπὸ τὴν ἀναφορική ἀντωνυμία **ὅς, ἡ, ὅ** (Κεφ. 10) καὶ τὴν ἀόρ. **τίς, τί**, μέ ἐγκλίση τοῦ τόνου. Κλίνεται καὶ κατὰ τὰ δύο μέρη της (ἐκτός ἀπὸ τοὺς τύπους **ὅτου, ὅτω, ἅττα**):

Ἀρσενικό		Θηλυκό	
Ἑνικός	Πληθυντικός	Ἑνικός	Πληθυντικός
ὁστις οὗτινος ἢ ὅτου ὅτινι ἢ ὅτῳ ὄντινα	οἵτινες ὄντινων οἷσσισι(ν) οὕστινας	ἡτις ἡστινος ἡτινι ἡντινα	αἵτινες ὄντινων αἷσσισι(ν) ἄστινας
Οὐδέτερο			
Ἑνικός	Πληθυντικός		
ὅ,τι οὗτινος ἢ ὅτου ὅτινι ἢ ὅτῳ ὅ,τι	ἄτινα ἢ ἄττα ὄντινων οἷσσισι(ν) ἄτινα ἢ ἄττα		

4. Ἐγκλίση τόνου εἶναι ἡ ἀποβολή ἢ μετατόπιση τοῦ τόνου μιᾶς λέξεως στήν προηγούμενῃ της μέ τήν ὁποία συμπεριφέρεται σάν νά ἀποτελοῦν οἱ δύο λέξεις μία (ὅπως συμβαίνει καί στά ν.ἔ.): *ἀκούσατέ μου* (ν.ἔ. ἀκούστε με).
- Μερικά ἀπό τά συχνότερα ἐγκλιτικά (ἢ ἐγκλιτικές λέξεις) τῆς ἀρχαίας εἶναι:
- α) Οἱ τύποι τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας *μοῦ, μοί, μέ, σοῦ, σοί, σέ, οὐ, οἱ, ἐ*.
- β) Ὅλοι οἱ τύποι τῆς ἀόρ. ἀντωνυμίας *τις* (ἐκτός ἀπό τόν τύπο *ἄττα*)
- γ) Οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτα τῶν ρ. *εἰμί* καί *φημί* (= λέγω), ἐκτός ἀπό τό β ἑνικό πρόσ (*ἐλ, φής*)
- δ) Τά ἐπιρρήματα *πού, ποί, ποθέν, πώς, πῆ, ποτέ*
- ε) Τά μόρια *γέ, τοί, πέρ, πώ, νύν*, τό πρόσφσμα *δέ* (πβ. *τοιόσδε*) καί ὁ συμπλεκτικός σύνδεσμος *τε* (καί)

Ὁ τόνος τῶν ἐγκλιτικῶν:

- α) *χάνεται*: *θεός τις, θεοί τινες, τιμῶ τι, τιμῶ τινας, γέρων τις ἢ*
- β) *ἀνεβαίνει* στή λήγουσα τῆς προηγούμενης λέξης: *ἄνθρωπός τις, ἄνθρωποι τινες, κηπός τις, κηποί τινες, εἰ τίς ἐστιν ἢ*
- γ) *διατηρεῖται* στή θέση του (καί δέν ἔχουμε ἐγκλίση τόνου): *φίλοι τινές, καλόν δ' ἐστίν, ταῦτα σοί λέγω οὐκ ἄλλῳ* (ἐμφαση).

Γ

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους ἀπό τίς ἀντωνυμίες πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
- α) ... *θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀράτω* (= ἄς σηκώσῃ) τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. (τίς, ποῖος, ὅστις)

- β) Χάριν ἔχομεν ... συμβουλεύει ἡμῖν τὰ ἄριστα. (ποτέρῳ, τίνι, ὅτινι).
 γ) ... τῶν ἀνθρώπων ἀχαρίστους καλοῦμεν. (πόσους, ἐνίους, ἔνια).
 δ) ... καὶ ... ἀγαθὰ οἱ γονεῖς τοῖς υἱοῖς παρέχουσι; (πόσων, πόσα, ἔνια, ποίων, ἅτινα, ποῖα)
 ε) Οὗτος ... ὁμοίός ἐστιν; (πόσῳ, τίνι, ἐνίῳς)
 στ) Γεωργοὶ ... ὀλίγους ἀγροὺς καὶ ἀμπέλους ἔχουσι. (τίς, τινες, τίνες)
2. Νά ἐφαρμοστοῦν οἱ κανόνες τῆς ἐγκλίσεως τόνου στίς παρακάτω λέξεις:
α) ἀνθρώπου τινός	στ) οἱ τέ ἄλλοι
β) συμβουλευόμεν τινί	ζ) μετὰ τινῶν
γ) λέγε μοι	η) κτήσιν τινά
δ) φρόνιμος ἐστί	θ) τοῦτο γέ
ε) ἐκ τινός	ι) συμβουλευόμεαι σοὶ
3. Νά μεταφραθοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις στά ἀρχαῖα ἑλληνικά:
- α) Οἱ Ἕλληνες σκότωσαν μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς.
 β) Ἀπὸ ποιόν τόπο εἶσαι, ξένε;
 γ) Πόση εἶναι ἡ δύναμις τοῦ βασιλιᾶ καὶ ποῖός γνωρίζει γι' αὐτήν;
 δ) Κάποιος ἔλεγε: μερικοὶ ἄνθρωποι γνωρίζουν τό καλό, ἀλλά δέν τό κάνουν.
 ε) Φίλε μου, ποῖό ἀπὸ τὰ δύο θέλεις νά γίνει, νά μείνεις ἢ νά φύγεις;

22. Ὁ Μένιππος στὸν Ἄδη

Ὁ Λουκιανὸς καταγόταν ἀπὸ τὰ Σαμόσατα τῆς Συρίας καὶ ἔζησε περίπου ἀπὸ τὸ 120 ὥς τὸ 200 μ.Χ. Ἀπὸ τοὺς πρὸ ἀξιόλογους ἀπτικιστὲς τῆς ἐποχῆς του, ἔγραψε κατὰ θαυμάσιο τρόπο στὴ γλώσσα τῶν ἀπτικῶν πεζογράφων, χωρὶς νὰ ἔχει τὴν ἑλληνικὴ ὡς μητρικὴ του γλώσσα. Τὰ ἔργα του, στὰ ὁποῖα σατιρίζει μὲ πολὺ πνεῦμα τίς συνήθειες καὶ τίς προκαταλήψεις τῆς ἐποχῆς του, εἶναι ἐπιδεικτικοὶ λόγοι, πλαστὲς ἱστορίες (μυθιστορήματα) καὶ διάλογοι σατιρικοὶ (νεκρικοί, ἐνάλιοι διάλογοι κτλ.). Στὸ νεκρικό διάλογο πού ἀκολουθεῖ τὸ κύριο πρόσωπο εἶναι ὁ Μένιππος, ἓνας κυνικὸς φιλόσοφος πού σατίριζε τὴν κοινωνία τῆς ἐποχῆς του καὶ κυρίως τὴν ἀνώτερη.

- Α'** 1. ΚΡΟΙΣΟΣ. Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, Μένιππον τουτονὶ τὸν κύνα παροικοῦντα· ὥστε ἢ ἐκείνόν ποι κατὰστησον ἢ ἡμεῖς μετοικήσομεν εἰς ἕτερον τόπον.
- ΠΛΟΥΤΩΝ. Τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται ὁμόνεκρος ὢν;
- ΚΡΟΙΣΟΣ. Ἐπειδὰν ἡμεῖς οἰμώζωμεν καὶ στένωμεν μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδας μὲν οὕτοσι τοῦ χρυσοῦ, Σαρδανάπαλος δὲ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγὼ δὲ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελαῖ καὶ ἐξονειδίζει ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν, ἐνίστε δὲ καὶ ἄδων ἐπιταράττει ἡμῶν τὰς οἰμωγὰς, καὶ ὅλως λυπηρὸς ἐστί.
- ΠΛΟΥΤΩΝ. Τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε;
- ΜΕΝΙΠΠΟΣ. Ἀληθεῖ, ὦ Πλούτων· μισῶ γὰρ αὐτοὺς ἀγεννεῖς καὶ ὀλεθρίους ὄντας.
- ΠΛΟΥΤΩΝ. Ἄλλ' οὐ χρή.
- ΜΕΝΙΠΠ. Καὶ οὐ μοραίνεις, ὦ Πλούτων, ὁμόψηφος ὢν τοῖς τούτων στεναγμοῖς;
- ΠΛΟΥΤΩΝ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐθέλοιμι στασιάζειν ὑμᾶς.
- ΜΕΝΙΠΠ. Καὶ μὴν, ὦ κάκιστοι Λυδῶν καὶ Φρυγῶν καὶ Ἀσσυρίων, οὕτω γινώσκετε ὥς, ἐνθα ἂν ἦτε, ἀκολουθήσω ἀνιῶν καὶ κατὰδων καὶ καταγελῶν.

ΚΡΟΙΣΟΣ.
ΜΕΝΙΠΠΙ.

Ταῦτα οὐχ ὕβρις;
Οὐκ, ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἃ ὑμεῖς ἐποιεῖτε,
προσκυνεῖσθαι ἀξιούντες καὶ ἐλευθέροις ἀν-
δράσιν ἐντρυφῶντες καὶ τοῦ θανάτου τὸ παρὰ-
παν οὐ μνημονεύοντες.

(Λουκιανὸς Νεκρικοὶ Διάλογοι:
Πλούτων ἢ Κατὰ Μενίππου)

φέρω
ὁ κύων (κυνός)
παροικῶ (-έω)
ποι (ἐγκλιτικό)
κατάστησον
δεινὸν ἐργάζομαί τινα
ὁμόνεκρος
οἰμώζω
στένω
τρυφή
ἐξονειδίζω
τὸ ἀνδράποδον
ᾄδω
λυπηρὸς
ἀγεννής
μωραίνω
ὁμόψηφος
οὐδαμῶς
ἄν + εὐκτ.

στασιάζω
καὶ μὴν
ἐνθα ἄν ἦτε
ὕβρις
ἀξιῶ (-όω)
ἐντρυφῶ (-άω) τι
τὸ παράπαν

ὑποφέρω, ἀνέχομαι
σκύλος, κυνικός φιλόσοφος
κατοικῶ δίπλα
κάπου
προστακτ. τοῦ ρ. **καθίστημι** = τοποθετῶ
κάνω κακό σέ κάποιον
μαζί με ἄλλους νεκρός
θρηνῶ (οἰμωγή βλ. Κεφ. 16)
στενάζω
ἀπόλαυση
κακολογῶ, βρίζω
δοῦλος
τραγουδῶ
ἐνοχλητικός
πρόστυχος (πβ. ἀγενής=ἀγέννητος)
γίνομαι ἀνότης
αὐτός πού δίνει τόν ἴδιο ψῆφο, πού συμφωνεῖ
μέ κάποιον
μέ κανένα τρόπο
θά+παρατατικός (ἐθέλωμι ἄν=μπορῶ νά θέ-
λω, θά ἤθελα)
ἐπαναστατῶ, μαλώνω
καὶ ὁμως
ὅπου κι ἄν πᾶτε
ἀλαζονεῖα, αὐθάδεια
ἔχω τήν ἀξίωση
περιπαίζω, ἐξευτελίζω κάποιον
ὀλωσδιόλου

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Διὰ τί γινώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ κακά ὅτι κακά ἐστίν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ; Ἐπειδὴ ἡττᾶται ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.
- β) Φοβούμεθα τὰς διαβολὰς καὶ ψευδεῖς ὥσιν.
- γ) Οἱ Λακεδαιμόνιοι πέμποντες ἀγγέλους ἡξίουσι μὴ τειχίζεσθαι τὴν πόλιν.
- δ) Ἐπεὶ Θηβαῖοι εἰς Εὐβοίαν διέβησαν, ἐπειρῶντο καταδουλοῦσθαι τὰς πόλεις.
- ε) Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται.
- στ) Οἱ κύνες ὑλακτοῦσιν ὃν ἂν μὴ γινώσκωσι.

πειρῶμαι (-άομαι) = προσπαθῶ, ἡττῶμαι (-άομαι) = νικιέμαι

Β'

1. Συνηρημένα ῥήματα
2. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά-μετατλαστά
3. Τό ἀρνητικό οὐ

1. Τά ῥήματα τῆς **ἀσυνυγίας** (σέ -ω) πού ἔχουν χαρακτήρα **α, ε, ἢ ο** συναιροῦν στόν **ἐνεστώτα** καί τόν **παρατατικό** ὅλων τῶν ἐγκλίσεων τό φωνῆεν **α, ε ἢ ο** μέ τό φωνῆεν τῆς καταλήξεως καί γι' αὐτό λέγονται **συνηρημένα** (ἢ **περισπώμενα**, γιατί τό **α'** προσ. τῆς ὀριστ. τοῦ ἐνεστ. παίρνει περισπωμένη).
Ἔτσι διαφέρουν (φαινομενικά) στίς καταλήξεις ἀπό τά βαρύτενα **ρ.** τῆς **α'** συζ. μόνο στόν ἐνεστώτα καί στόν παρατατικό.
Διαιροῦνται κατὰ τό χαρακτήρα σέ τρεῖς τάξεις:
 - α) Στήν **α'** τάξη, ὅσα λήγουν σέ **-αω** (**χαρακτήρας α**): *γελάω-γελῶ, τιμάω-τιμῶ*
 - β) Στή **β'** τάξη, ὅσα λήγουν σέ **-εω** (**χαρακτήρας ε**): *οἰκέω-οἰκῶ, ποιέω-ποιῶ*
 - γ) Στήν **γ'** τάξη, ὅσα λήγουν σέ **-οω** (**χαρακτ. ο**): *ἀξιόω-ἀξιῶ, δηλόω-δηλῶ*

Ἔτσι λ.χ. ἀπό τήν:

α' τάξη, οἱ τύποι: γελαίει συναιρ. σέ γελαῖ, ἀνιάων σέ ἀνιῶν, τρυφάοντες σέ τρυφῶντες κτλ.

β' τάξη, οἱ τύποι: παροικέοντα συναιρ. σέ παροικοῦντα, ἀποκαλέων σέ ἀποκαλῶν, ἐποιέετε σέ ἐποιεῖτε

γ' τάξη, οἱ τύποι: ἄξιόνοντες συναιρ. σέ ἀξιῶντες, δηλόομεν σέ δηλοῦμεν

Εἰδικότερα στά συνηρημένα ρήματα γίνονται οἱ ἀκόλουθες συναιρέσεις:

- Στήν α' τάξη: 1) $\alpha + \epsilon \text{ ἢ } \alpha + \eta = \alpha$: τιμάετε-τιμᾶτε, τιμάητε-τιμᾶτε. (Τό ι στή συναιρέση γίνεται ὑπογεγραμμένη ἔτσι: $\alpha + \epsilon \text{ ἢ } \alpha + \eta = \alpha$: τιμάει-τιμᾶ, τιμάη-τιμᾶ)
- 2) $\alpha + \omicron \text{ ἢ } \alpha + \omega \text{ ἢ } \alpha + \omicron\upsilon = \omega$: τιμάομεν-τιμῶμεν, τιμάω-τιμῶ, τιμάουσι-τιμῶσι (καί $\alpha + \omicron\iota = \phi$: τιμάοιμι-τιμῶμι)

- Στή β' τάξη: 1) $\epsilon + \epsilon = \epsilon\iota$: ποιέετε-ποιεῖτε
- 2) $\epsilon + \omicron = \omicron\upsilon$: ποιέομεν-ποιοῦμεν
- 3) $\epsilon + \mu\alpha\kappa\rho\acute{o}\chi\rho\nu\omicron \phi\omega\nu\eta\epsilon\nu \text{ ἢ } \delta\acute{\iota}\phi\theta\omicron\gamma\gamma\omicron = \tau\acute{o} \mu\alpha\kappa\rho\acute{o}\chi\rho\nu\omicron \phi\omega\nu. \text{ ἢ } \delta\acute{\iota}\phi\theta\omicron\gamma\gamma\omicron\varsigma$: δηλαδή $\epsilon + \omega = \omega$, $\epsilon + \epsilon\iota = \epsilon\iota$, $\epsilon + \eta = \eta$ κτλ.: ποιέω-ποιῶ, ποιέεις-ποιεῖς, ποιέουσιν-ποιοῦσιν, ποιέη-ποιῇ κτλ.

- Στήν γ' τάξη: 1) $\omicron + \epsilon \text{ ἢ } \omicron + \omicron \text{ ἢ } \omicron + \omicron\upsilon = \omicron\upsilon$: δηλόετε-δηλοῦτε, δηλόομεν-δηλοῦμεν, δηλόουσι-δηλοῦσι
- 2) $\omicron + \eta \text{ ἢ } \omicron + \omega = \omega$: δηλόητε-δηλῶτε, δηλόω-δηλῶ
- 3) $\omicron + \epsilon\iota \text{ ἢ } \omicron + \omicron\iota \text{ ἢ } \omicron + \eta = \omicron\iota$: δηλόει-δηλοῖ, δηλόοιμεν-δηλοῖμεν, δηλόη-δηλοῖ

2. Ἀπό τά ἀνώμαλα οὐσιαστικά, μεταπλαστά λέγονται ἐκεῖνα πού τό θέμα τους (μεταπλάσσεται δηλ.) ἀλλάζει σέ μερικές πτώσεις: ὁ κύων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τόν κύνα, ὃ κύον, οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσί, τοὺς κύνας, ὃ κύνες. (θ. κύων-, κυον-, κυν-) (πβ.όμαλό γ' ἔλιτο: ὁ κίων (= ἡ κολόνα), τοῦ κίονος, τῷ κίονι, τόν κίονα, ὃ κῖον, οἱ κίονες, τῶν κίωνων, τοῖς κίοσι, τοὺς κίονας, ὃ κίονες).

Στά μεταπλαστά ἀνωμ. οὐσιαστικά ἀνήκει ἀνάμεσα στά ἄλλα καί: τό ὕδωρ, τοῦ ὕδατος, τῷ ὕδατι κτλ. τά ὕδατα, τῶν ὑδάτων, τοῖς ὕδασι κτλ.

3. Τό ἀρνητικό οὐ:

α) γίνεται οὐκ (γιά εὐφωνία) ἐμπρός ἀπό λέξεις πού παίρνουν ψιλή: οὐ χρή ἄλλα οὐκ ἀπέχρησε

β) γίνεται οὐχ (τό κ τρέπεται στό ἀντίστοιχο δασύ) ἐμπρός ἀπό λέξεις μέ δασεία: οὐχ ὕβρις

γ) κανονικά είναι **ἄτονο** αλλά παίρνει ὀξεῖα όταν ἀμέσως ὕστερα ἀπ' αὐτό ὑπάρχει στίξη: οὐκ, ἀλλ' *ἐκεῖνα*.

(Ὅταν ἀκολουθεῖ στίξη, τό οὐ συχνά δέν παίρνει τό εὐφωνικό κ ἢ χ ἔστω κι ἂν ἀκολουθεῖ φωνήεν: ἐξικνοῦντο γάρ οὐ, οὐδ' ἐβλαπτον οὐδέν.)

Γ'

1. Νά ἀναγνωριστοῦν καί νά μετασχηματιστοῦν στό δ' ἐνικό καί πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἐνεστώτα καί παρατατικού τῆς ὀριστικής οἱ παρακάτω ρηματικοί τύποι: γελῶσι, ἀφαιρεῖται, ἀδικεῖν, ἐλευθεροῦσθαι, ἀγαπᾶν.
2. Νά μποῦν στόν κατάλληλο τύπο οἱ λέξεις τῆς β' στήλης σέ συνδυασμό καί μέ βάση τίς λέξεις τῆς α' στήλης:

τοῦ θεοῦ	Πλούτων
τάς μακράς	χεῖρο
τοῖς ἰωνικοῖς	πρᾶξις
τῷ πιστῷ	κύων
τά ψυχρά	κίων
ταῖς ἀδίκοις	ὑδωρ

3. Ποιοί εἶναι οἱ ἀσυναίρετοι τύποι τῶν παρακάτω ρημάτων: ἡρωτᾶτο, ὀρῶσι, αἰρεῖσθαι, ἡροῦ, παροικεῖν, ἐλευθεροῦμεν;
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση, ἀφοῦ μποῦν στόν κατάλληλο τύπο:
 - α) Χαίρουσι ... ὑπ' ἀνθρώπων καί οἱ θεοί. (τιμῶμαι)
 - β) Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, Ξενοφῶν ... σὺν τοῖς ἄλλοις καί οὐκ ἐδύνατο καθεῶδεν. (λυποῦμαι)
 - γ) Τῶν ... ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σφῆζειν καὶ τὰ τῶν ... λαμβάνειν. (νικῶ, ἡττῶμαι)
 - δ) Ὅστις ζῆν ..., οὗτος ... νικᾶν. (ἐπιθυμῶ(-εω), πειρῶμαι).
 - ε) Τὴν μέλιτταν πάντες ὑμεῖς ... ἐφ' ἅπαντα τὰ βλαστήματα καθιζάνουσιν. (ὀρῶ).
5. Νά τεθεῖ τό ἀρνητικό μόριο οὐ ἔμπρός ἀπό τίς λέξεις: εὐρίσκω, ἐθέλω, ἀπαντες, ἀνεν, μνημονεύω, αἰροῦμαι, πείθομαι, ἀναγινώσκω, μένω, ὁμολογῶ.
6. Νά διαλέξετε τόν κατάλληλο τύπο:
 - α) Ὅπου ἄνδρες θεοὺς μὲν ... (τιμῶμεν, τιμῶσι, τιμῶμαι) τὰ δὲ πολεμικά ... (ἀσχοῦμεθα, ἀσχοῦμεν, ἀσχοῦσι) πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι;

- β) Ἡμεῖς οὐκ ... (ἐπιορκεῖν, ἐπιορκοῦσι, ἐπιορκοῦμεν) ὥσπερ οἱ πολέ-
μοι.
γ) Οἱ Θηβαῖοι ... (ὀρῶσι, ὀρῶντες, ὀρῶμεν) ταῦτα ἐκέλεον τοὺς Ἀθη-
ναίους ... (βοηθεῖν, βοηθοῦσι, ἐβοήθουν).
δ) Τοιαῦτα ... (ἐρωτῶμεν, ἐρωτᾶτε, ἐρωτᾶς), ἐπεὶ οὐ γινώσκομεν τί χρή
... (ποιοῦμεν, ποιεῖς, ποιεῖν).

23. Πρίν από τή μάχη στά Λευκτρα

Ὁ βασιλιάς τῆς Σπάρτης Κλεόμβροτος πού βρίσκεται μέ στρατό στή Φωκίδα παίρνει ἐντολή ἀπό τούς ἐφόρους νά εἰσβάλει στή Βοιωτία καί νά πολεμήσει τούς Θηβαίους, πού ἀρνοῦνται νά ἀφήσουν αὐτόνομες τίς βοιωτικές πόλεις. Τά ἀντίπαλα στρατεύματα, πού στρατοπεδεύουν τελικά στά Λευκτρα τῆς Βοιωτίας, θά συνάψουν σέ λίγο τήν καταστροφική γιά τούς Σπαρτιάτες ὁμώνυμη μάχη τό 371 π.Χ.

- Α'** 1. Ταῦτα δὲ ποιήσας ὁ Κλεόμβροτος ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λόφῳ. Ἐνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ φίλοι προσιόντες ἔλεξαν· ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τούς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. Ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήλωσας, καὶ ὅτε ὕστερον στρατεύσας ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς. Εἶπερ οὖν ἢ σαυτοῦ κήδει ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τούς ἄνδρας. Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεξαν. Ὁ δὲ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούσας παρῆρκεν αὐτὸν πρὸς μάχην.

(Ξεν. Ἑλλην. 6, 4, 4-5)

ἐνθα

προσιόντες

τὰ ἔσχατα πάσχω

ἐδήλωσας

ἐμβολή (ἐμβάλλω)

ἀκτέον

ἐκεῖ, τότε (βλ. Κεφ. 22)

μετ. ἐνεστ. τοῦ ρ. προσέρχομαι

παθαίνω τὰ χειρότερα

ἀόρ. τοῦ ρ. (δηλώ-) δηῶ = φονεύω, καταστρέφω

εἰσβολή (εἰσβάλλω)

ρηματικό ἐπίθετο τοῦ ρ. ἄγω = ὀδηγῶ (ἐνν. τό στράτευμα), πρέπει νά ὀδηγήσεις

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Μετὰ ταῦτα ἐσκόπει ὁ Μενεκλῆς ὅπως ἔσοιτο αὐτῷ ὅστις ζῶντά τε γηροτροφήσοι καὶ τελευτήσαντα θάψοι αὐτόν.

β) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπαύσαντο τοῦ πολέμου οἱ τε Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι.

γ) Οἱ Ἀθηναῖοι κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρατηγῶν ὁκτῶ ὄντων.

σκοπῶ (-έω) = ἐξετάζω, σκέπτομαι καταψηφίζομαι = καταδικάζω

Β'

1. Μέλλοντας ἐνεργ. καὶ μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις
2. Μέλλοντας τοῦ εἰμί σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις
3. Ἀόριστος ἐνεργ. καὶ μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις

1. Ὁ μέλλοντας, ἐνεργ. καὶ μέσος, σέ ὅλες τίς ἐγκλίσεις (καὶ τό ἀπαρέμφατο καὶ τή μετοχή) παίρνει τό χρονικό χαρακτήρα σ καὶ ἔχει τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τόν ἐνεστώτα. Ἔτσι εἶναι:

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΕΥΚΤΙΚΗ

ἐνεργητικός	μέσος	ἐνεργητικός	μέσος
λύ-σ-ω	λύ-σ-ομαι	λύ-σ-οιμι	λυ-σ-οίμην
-σ-εις	-σ-ῃ (-σ-ει)	-σ-οις	-σ-οιο
-σ-ει	-σ-εται	-σ-οι	-σ-οιτο
-σ-ομεν	-σ-όμεθα	-σ-οιμεν	-σ-οίμεθα
κτλ.	κτλ.	κτλ.	κτλ.

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: ἐνεργητ.: λύ-σ-ειν μέσος: λύ-σ-εσθαι

ΜΕΤΟΧΗ: ἐνεργ.: ὁ λύ-σ-ων (τοῦ λύσοντος), ἡ λύσουσα (τῆς λυσούσης)
τό λῦσον (τοῦ λύσοντος)

μέσος: ὁ λυ-σ-όμενος (τοῦ λυσομένου)
ἡ λυσομένη (τῆς λυσομένης)
τό λυσόμενον (τοῦ λυσομένου)

2. Μέλλοντας τοῦ ρήματος εἰμί:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἔσομαι, ἔσῃ (ἔσει), ἔσται, ἐσόμεθα, ἐσεσθε, ἔσονται

ΕΥΚΤΙΚΗ: ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο, ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: ἔσεσθαι

ΜΕΤΟΧΗ: ἐσόμενος, ἐσομένη ἐσόμενον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ ὑπάρχει μόνο ἓνας τύπος τοῦ μέλλοντα πού ἀντιστοιχεῖ ἄλλοτε μέ τόν ἐξακολουθητικό καί ἄλλοτε μέ τό στιγμιαῖο μέλλοντα τῆς νέας ἐλληνικῆς. Γιά τό συντελεσμένο μέλλοντα θά γίνει λόγος ἀργότερα.

3. Ὁ ἀόριστος ἐνεργ. καί μέσος, ἔχει τό χρονικό χαρακτήρα **σ** καί τό θεματικό φωνήεν **α**. Μόνο στήν ὑποτακτική δέν ὑπάρχει τό θεματικό φωνήεν **α**.

Ὁ ἀόριστος στήν ὑποτακτική, ἐνεργητ. καί μέσος, ἔχει τίς καταλήξεις τοῦ ἀντίστοιχου **ἐνεστῶτα μέ τό χρονικό χαρακτήρα σ**.

Ὁ ἀόριστος, ὅπως ὅλοι οἱ ἱστορικοί χρόνοι, παίρνει αὔξηση σέ ὅλους τοὺς τύπους τῆς ὀριστικῆς, συλλαβική γιά τά ῥήματα πού ἀρχίζουν ἀπό σύμφωνο καί χρονική γιά τά ρ. πού ἀρχίζουν ἀπό φωνήεν.

ΑΟΡΙΣΤΟΣ			
ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	
ἐνεργητικός	μέσος	ἐνεργητικός	μέσος
ἔ-λυ-σα	ἔ-λυ-σάμην	λύ-σω	λύ-σωμαι
ἔ-λυ-σας	ἔ-λύ-σω	-σῃς	-σῃ
ἔ-λυ-σε(ν)	ἔ-λύ-σατο	-σῃ	-σῃται
ἔ-λύ-σαμεν	ἔ-λυ-σάμεθα	κτλ.	κτλ.
ἔ-λύ-σατε	ἔ-λύ-σασθε	ὅπως ὁ ἐνεργ.	ὅπως ὁ μέσος
ἔ-λυ-σαν	ἔ-λύ-σαντο	ἐνεστ. μέ σ	ἐνεστ. μέ σ
ΕΥΚΤΙΚΗ		ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
ἐνεργητικός	μέσος	ἐνεργητικός	μέσος
α' πρ. λύ-σαιμι	λυ-σαίμην	—	—
β' πρ. λύ-σαις	λύ-σαιο	λῦ-σον	λῦ-σαι
ἢ λύ-σειας			
γ' πρ. λύ-σαι	λύ-σαιτο	λυ-σάτω	λυ-σάσθω
ἢ λύ-σειε(ν)			
α' πρ. λύ-σαιμεν	λυ-σαίμεθα	—	—
β' πρ. λύ-σαιτε	λύ-σαισθε	λύ-σατε	λύ-σασθε

γ' πρ. λύ-σαιεν λύ-σαιντο λυ-σάντων λυ-σάσθων
 ἢ λύσειαν ἢ λυσ-άτωσαν ἢ λυ-σάσθωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

ἐνεργητικός: λύσαι

μέσος: λύσασθαι

ΜΕΤΟΧΗ

ἐνεργητικός:

ὁ λύ-σας (τοῦ λύσαντος)
 ἡ λύ-σασα (τῆς λυσάσης)
 τό λυ-σαν (τοῦ λύσαντος)

μέσος:

ὁ λυ-σάμενος (τοῦ λυσαμένου)
 ἡ λυ-σαμένη (τῆς λυσαμένης)
 τό λυ-σάμενον (τοῦ λυσαμένου)

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τό ρῆμα πού ὑπάρχει στήν παρένθεση σέ χρόνο μέλλοντα καί στήν κατάλληλη ἔγκλιση:
 - α) Κῦρος ἔλεγε ὅτι ἡ ὁδός ... εἰς Βαβυλῶνα. (εἰμί εὐκτική)
 - β) Ἦν μὲν ἀδικῶσιν, ἡμεῖς οὐκ ..., ἦν δὲ δίκαια περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν ..., αὐτούς. (ἐπιτρέπω, ὀριστική, ἐπαινοῦμαι, ὀριστική)
 - γ) Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἀπέρχομαι ξενία σοι (παρασκευάζω, μετοχή)
 - δ) Ἐλεγόν σοι ὅτι οἱ ἄνδρες οὗτοι ... ἡμᾶς διαβαίνειν τὴν ὁδόν. (κωλύω, εὐκτ.)
 - ε) Πάντες ἐπεμελούμεθα ὅπως ἐκ τοῦ ψύχους (φυλάττομαι εὐκτική)
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τό ρῆμα πού ὑπάρχει στήν παρένθεση σέ χρόνο ἀόριστο καί στήν κατάλληλη ἔγκλιση:
 - α) Τοῦτο δέ ποιήσας ὁ Τιθραύστης ... πρὸς τόν Ἀγασίλαον πρέσβεις. (πέμπω ὀριστ.).
 - β) ... δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν.... πάντες δ' ... βοηθεῖν μετ' Ἀγασιλάου. (ἀκούω μετ., δακρύω ὀριστ., ψηφίζομαι ὀριστ.)
 - γ) Ταῦτα δέ ποιήσαντες Λακεδαιμόνιοι ... ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. Ἐνθα δὴ πολλοὶ προσιόντες ἔλεγον· ὦ Λακεδαιμόνιοι, εἰ ταῦτα ἂν τὰ ἔσχατα παθεῖν. (στρατοπεδεύομαι ὀριστ., πράττω, εὐκτ., κινδυνεύω, εὐκτ.)
 - δ) Ἀγασίλαος τοῦτο καιρὸν (=εὐκαιρία) ... τὴν μάχην ... (νομίζω μετχ., συνάπτω ὀριστ.)
3. Νά σχηματιστεῖ τό β' ἐν. πρόσ. τοῦ μέλλοντα καί ἀορίστου τῆς εὐκτικῆς τῶν ρημάτων: κινδυνεύω, ἀποκροῦμαι, ἀκούω, παρασκευάζομαι.

4. Νά μετατραποῦν στόν πληθυντικό ἀριθμό οἱ φράσεις:

α) Ἐγὼ ἐπεμψάμην τοῦτον.¹

στ) Σὺ δέξοιο τοῦτο.

β) Σὺ φυλάξῃ τὴν πόλιν.

ζ) Ὁ κακὸς κολασάσθω ὑπὸ τοῦ νόμου.

γ) Οὗτος βουλήσεται λέγειν.

η) Σὺ εἰ ὁ ποιήσας τοῦτο;

δ) Ἐγὼ ἦν διώζομαι ταύτην ...

θ) Οὗτος ἡτήσατο μισθόν.

ε) Ὁ ἀνὴρ λογίσαιτο ἂν τὸν τόκον.

ι) Ὁ παῖς εἰργάσατο κακὸν τι.

24. Λίγο πρίν από τό θάνατο

Ὁ κατήγορος στό λόγο του ἐναντίον τοῦ Ἀγοράτου λίγο πρίν ἀπό τήν περικοπή πού ἀκολουθεῖ ἀναφέρει τά ὀνόματα ὅλων ἐκείνων πού καταδικάστηκαν σέ θάνατο ἀπό τοὺς Τριάκοντα τυράννους καί θανατώθηκαν ἐξατίας τοῦ Ἀγοράτου. (Βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 10).

Α' 1. Ἐπειδὴ τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, θάνατος αὐτῶν κατεγνώσθη καὶ ἔδει αὐτοὺς ἀποθνήσκειν, μεταπέμπονται εἰς τὸ δεσμωτήριον ὁ μὲν ἀδελφὴν, ὁ δὲ μητέρα, ὁ δὲ γυναῖκα, ὁ δ' ἥτις ἦν ἐκάστῳ αὐτῶν προσήκουσα, ἵνα τὰ ὕστατα ἀσπασάμενοι τοὺς αὐτῶν οὕτω τὸν βίον τελευτήσῃαν. Καὶ δὴ καὶ Διονυσόδωρος μεταπέμπεται τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν εἰς τὸ δεσμωτήριον, γυναῖκα ἑαυτοῦ οὕσαν. Πυθομένη δ' ἐκείνη ἀφικνεῖται μέλαν ἱμάτιον ἡμφιεσμένη, ὥς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τοιαύτη συμφορὰ κεχρημένῳ. Ἐναντίον δὲ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς Διονυσόδωρος τὰ τε οἰκεία τὰ αὐτοῦ διέθετο ὅπως αὐτῷ ἐδόκει, καὶ περὶ Ἀγοράτου τουτοῦ ἔλεγεν ὅτι οἱ αἴτιος ἦν τοῦ θανάτου, καὶ ἐπέσκηπτεν ἐμοὶ καὶ Διονυσίῳ τουτῷ, τῷ ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ, καὶ τοῖς φίλοις πᾶσι τιμωρεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀγόρατον.

(Λυσ. Κατὰ Ἀγορ. 39-42)

ἐπειδὴ	ἐπειδὴ, ὅταν
κατεγνώσθη αὐτῶν θάνατος	καταδικάστηκαν αὐτοὶ σέ θάνατο
ἔδει	παρατατικός τοῦ ρ. δεῖ (βλ. Κεφ. 7)
μεταπέμπομαι	στέλνω καὶ προσκαλῶ
προσήκων, -ουσα	συγγενῆς
αὐτῶν	ἑαυτῶν
οὕσαν	πού ἦταν (μετ. ἐνεστ. τοῦ ρ. εἰμί)
πυθομένη	μετοχή τοῦ ρ. πυθάνομαι = πληροφοροῦμαι, ρωτῶ νά μάθω
ἡμφιεσμένη	μετοχή τοῦ ρ. ἡμφιέννυμαι = ντύνομαι
ὥς εἰκὸς ἦν	ὅπως ἦταν φυσικό
κεχρημένος συμφορᾷ	πού τόν βρῆκε μιά συμφορὰ
τά οἰκεία	τά πράγματα τοῦ σπιτιοῦ του
ἐδόκει	παρατ. τοῦ ρ. δοκεῖ (βλ. Κεφ. 16)
οἱ (αἴτιος ἦν)	προσωπ. ἀντωνυμία (βλ. Κεφ. 13)
ἐπισκῆπτω + δοτ.	ἐξορκίζω κάποιον γιά κάτι
τουτῷ	δοτ. τῆς ἀντων. οὗτοσι = αὐτός ἐδῶ

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τὸν καλὸν καγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι.
- β) Ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς Κύρου θύρας φοιτᾷν οὐκ ἐδυνάμην ἑμαυτὸν πείσαι.
- γ) Ἐαυτοῦ κηδεῖται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.
- δ) Τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης.
- ε) Δήμητρος καὶ Περσεφόνης, τῆς θυγατρὸς, λαμπρὸν ἱερὸν ἐν Ἐλευσίνι ἦν.

Β'

- 1. Γ'κλίση - Συγκοπτόμενα - Συγκοπή
- 2. Ἀντωνυμίες: κτητικές, αὐτοπαθείς
- 3. Παράθεση, ἐπεξηγήση

1. Ἀπὸ τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα εἶδαμε τὰ ἑρρινόληκτα καὶ τὰ ὑγρόληκτα. Ἀλλὰ μερικά τριτόκλιτα ὑγρόληκτα διπλόθεμα λέγονται συγκοπτόμενα, γιατί σέ ὁρισμένες πτώσεις παρουσιάζουν **συγκοπή**, δηλαδή ἀποβολή ἑνός φωνήεντος ἀνάμεσα σέ δύο σύμφωνα: *πατήρ, πατέρος-πατρός* (πβ. ν.έ. φέρετε-φέρετε)
Τά συγκοπτόμενα εἶναι:
πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, ἀνὴρ, Δημήτηρ, γαστήρ (=κοιλιά).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Ὅλα τὰ συγκοπτόμενα στή δοτική τοῦ πληθυντικοῦ πρίν ἀπό τήν κατάληξη -σι ἔχουν **α**: *ταῖς μητέραςι, τοῖς ἀνδράσι*.
- β) Στό θέμα τοῦ ὀνόματος ὁ *ἀνὴρ* μετά τή συγκοπή ἀναπτύσσεται τό σύμφωνο **δ** γιά διευκόλυνση τῆς προφορᾶς: ὁ *ἀνὴρ*, τοῦ *ἀνέρος-τοῦ ἀνδρός-τοῦ ἀνδρός*.
- γ) Τό ὄνομα *Δημήτηρ* μόνο στήν ὀνομαστική τονίζεται στήν παραλήγουσα. Σ' ὅλες τίς ἄλλες πτώσεις τονίζεται στήν προπαραλήγουσα: *τῆς Δημήτρος, ᾧ Δημήτερ*.
- δ) Ἡ κλητική τοῦ ἐνικοῦ σχηματίζεται σέ **-ερ** (ἐκτός ἀπό τό *γαστήρ*: ᾧ *γαστήρ*): ᾧ *μήτερ*, ᾧ *ἄνερ*, ᾧ *θύγατερ*.

2. α) Οί **κτητικές** αντωνυμίες είναι:

α' πρόσ. για έναν κτήτορα: **ἐμός, ἐμή, ἐμόν** (δικός μου)

α' πρόσ. για πολλούς κτήτορες: **ἡμέτερος, ἡμετέρα, ἡμέτερον** (δικός μας)

β' πρόσ. για έναν κτήτορα: **σός, σή, σόν** (δικός σου)

β' πρόσ. για πολλούς κτήτορες: **ὕμετερος, ὑμετέρα, ὑμέτερον** (δικός σας)

Γιά τό γ' πρόσ. ἀρχαιότερη αντωνυμία ἦταν:

για έναν κτήτορα ἢ: **ἐός, ἐή, ἐόν** (δικός του) καί

για πολλούς κτήτορες ἢ: **σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον** (δικός τους). Ἀλλά ἀντί γι' αὐτές γίνεται χρήση τῆς γενικῆς τῶν **δεικτικῶν** ἀντων. ἢ τῆς **ὀριστικῆς** ἢ τῆς **αὐτοπαθοῦς** ἀντωνυμίας: για έναν κτήτορα: **ὁ τοῦτου πατήρ, ὁ πατήρ αὐτοῦ** κτλ.

για πολλούς κτήτορες: **ὁ τούτων πατήρ, ὁ πατήρ αὐτῶν, οἱ ἑαυτῶν φίλοι** κτλ.

β) Οἱ **αὐτοπαθεῖς** ἀντωνυμίες βρίσκονται μόνο στίς **πλάγιες** πτώσεις.

Ἔχουν τρία πρόσωπα για τό ἄρσεν. καί θηλυκό γένος, ἐνῶ για τό οὐδέτερο ὑπάρχουν μόνο οἱ τύποι τοῦ γ' προσ. αἰτιατ. ἐνικ. καί πληθ.: **ἑαυτό - ἑαυτά**.

α' πρόσ. **ἐμαυτοῦ, ἡμῖν αὐτοῖς, ἐμαυτῆς, ἡμῖν αὐταῖς** κτλ.

β' προσ. **σεαυτοῦ ἢ (μέ συναίρεση) σαυτοῦ, σεαυτῆς ἢ σαυτῆς, ὁμᾶς αὐτούς, ὁμᾶς αὐτάς** κτλ.

γ' προσ. **ἐαυτοῦ, ἢ (μέ συναίρεση) αὐτοῦ, ἐαυτῆς ἢ αὐτῆς, ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν** (ἄρσεν. θηλ.), **ἐαυτοῖς ἢ σφίσιν αὐτοῖς, ἑαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς** κτλ.

Οἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίες, ὅπως φαίνεται καθαρότερα ἀπό τήν κλίση τους στόν πληθυντικό ἀριθμό, σχηματίζονται ἀπό τίς πλάγιες πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν καί τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός.

3. Στήν ἀρχαία ἐλληνική ὁμοίопτωτοι ὀνοματικοί προσδιορισμοί εἶναι μόνο ἡ **παράθεση** καί ἡ **ἐπεξήγηση**, ἐνῶ στή νέα ἐλληνική ἕνα ὁμοίопτωτο οὐσιαστικό μπορεῖ νά ἐκφράζει καί ἄλλες σχέσεις ἐκτός ἀπό τή σχέση τῆς παράθεσης καί ἐπεξήγησης. (Βλ. Συντακτικό τῆς ν.ε., ΟΕΔΒ 1978, σελ. 38):

Ἡ **παράθεση** ἀναλύεται σέ ἀναφορική πρόταση (= **πού ...**): *ἐξελαύνει εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἦν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως.*

Γιά τήν **ἐπεξήγηση** χρησιμοποιεῖται στή μετάφραση ἡ λέξη **δηλαδή**: *ὁ πᾶς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα. Περικλῆς ἦν μαθητής δύο διδασκάλων, Ἀναξαγόρου καί Δάμωνος.*

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους ἀντωνυμίας:
 - α) Πάντας τούς παῖδας δεῖ τιμᾶν τὸν ... πατέρα καὶ τὴν ... μητέρα. (κτητ. γ' πρ., κτητ. γ' πρ.)
 - β) Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ... εἶναι. (κτητ. γ' πρ.)
 - γ) Τὸ ... γῆρας οὐκ αἰσθάνομαι τῆς ... νεότητος ἀσθενέστερον γιγνόμενον. (κτητ. α' πρ., κτητ. α' πρ.)
 - δ) Κύρος παραγγέλλει τῷ Ἀριστίππῳ ἀποπέμψαι πρὸς ... ὃ εἶχε στράτευμα. (αὐτοπ. γ' προσ.)
 - ε) Ἡ Ἀρετὴ ἔλεγε τῇ Κακίᾳ· σὺ διαφθείρεις τούς ... φίλους. (αὐτοπ. β' προσ.).
2. Ἀπὸ τίς αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίας ποιὸς τύπος σώζεται στή ν.έ.;
3. Νά διατυπωθοῦν στόν ἐνικό ἀριθμό οἱ παρακάτω φράσεις:
 - α) Ἐάν λέγωμεν ὅτι οὐχ ἁμαρτάνομεν, ἐξαπατῶμεν ἡμᾶς αὐτούς.
 - β) Οἱ βασιλεῖς τὰς πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιβουλὰς οὐκ αἰσθάνονται.
 - γ) Οἱ ὑπὲρ πατρίδος μαχόμενοι σφᾶς αὐτοὺς ὠφελοῦσιν.
 - δ) Ἐάν ταῦτα πράξητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτούς.
 - ε) Οἱ ὀκνηροὶ βλαβεροὶ σφίσιν αὐτοῖς εἰσίν.
4. Νά μεταφερθοῦν στὰ ἀρχαῖα:
 - α) ὁ πατέρας μου (ἢ ὁ δικός μου πατέρας)
 - β) ἡ πατρίδα της (ἢ ἡ δική της πατρίδα)
 - γ) οἱ γονεῖς τους (ἢ οἱ δικοὶ τους γονεῖς)
 - δ) οἱ θυγατέρες σου (ἢ οἱ δικές σου θυγατέρες)
 - ε) οἱ ἀδελφοὶ τους (ἢ οἱ δικοὶ τους ἀδελφοί)
5. Στὶς παρακάτω φράσεις νά ἐξεταστοῦν οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί:
 - α) Εἰς οἰωνὸς (=πουλί, σημάδι) ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (=πατρίδας).
 - β) Ταῦτα λέγω, ὥς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς.
 - γ) Προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, Ἀνδροτίωνα λέγω.
 - δ) Τοῦτ' ἔστιν τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν.
 - ε) Εἰμί ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως μεγίστης.

25. Ἡ πόλη Λάρισα στὸν Τίγρητα ποταμό

Οἱ Μύριοι συνεχίζοντας τὴν πορεία τους μέ συνεχεῖς ἐπιθέσεις τῶν βαρβάρων ἐναντίον τους φτάνουν στὴν πόλη Λάρισα. Ἡ περικοπή ἀναφέρεται σέ γεγονότα ὕστερα ἀπὸ τὴ δεύτερη ἐπίθεση τοῦ βαρβάρου Μιθριδάτη ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, μέ σκοπὸ νὰ τοὺς καταβάλει καὶ νὰ τοὺς παραδώσει στὸν Τισσαφέρην.

- Α'** 1. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισα· ὥκουν δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι. Τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ὥκοδόμητο δὲ πλίνθοις κεραμεαῖς· κρηπὶς δ' ὑπὲν λιθίνη τὸ ὕψος εἴκοσι ποδῶν. Ταύτην βασιλεὺς Περσῶν ὅτε παρὰ Μήδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο ἐλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα ἠφάνισε μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. Παρὰ ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἑνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρασάγγας ἕξ πρὸς τείχος ἔρημον μέγα πρὸς πόλει κείμενον.

(Ξεν. Κ. Ἀν. 3,4, 6-10)

ὥκουν	τοῦ ρ. οἰκέω-ῶ = κατοικῶ
τὸ παλαιόν	τὴν παλιά ἐποχὴ
τὸ εὖρος (τοῦ εὖρους)	τὸ πλάτος
ποὺς (ποδός)	τὸ πόδι, μονάδα μήκους ἰσοδύναμη περ. μέ 0,31μ.
ὁ παρασάγγης	μονάδα μήκους τῶν Περσῶν ἰσοδύναμη μέ 5,5 χιλίόμε.
ὥκοδόμητο	ὑπερσυντ. τοῦ ρ. οἰκοδομοῦμαι = κτίζομαι
κεραμεοὺς, -ᾶ, -οὖν	πῆλινος (πβ. ν.έ. κεραμίδα)
κρηπὶς, -ῖδος	βάση, θεμέλιο
ὑπὲν	ρ. σύνθ. τοῦ ρ. εἰμί (ὑπό = κάτω)
ἐλεῖν	ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ ρημ. αἰρέω-ῶ = συλλαμβάνω, κυριεύω
προκαλύψασα	μετοχὴ ἀορ. τοῦ ρ. προκαλύπτω = σκεπάζω
ἐάλω	ἀορ. β' τοῦ ρημ. ἀλίσκομαι = παθητικό τοῦ ρ. αἰρέω-ῶ
τὸ πλέθρον	μονάδα μήκους, τὸ 1/6 τοῦ ἀρχαίου σταδίου, ἰσοδυναμεῖ περίπου μέ 31 μ.
πρὸς πόλει	κοντὰ σέ πόλη (βλ. Κεφ. 20)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἦκουσά ποτε Πολυκράτους διαλεγομένου.
- β) Συμβουλευέτε τοῖς νέοις τῇ τῶν λόγων πειθοῖ.
- γ) Τὸν σεμνὸν ἄνδρα δεῖ ἔχειν αἰδῶ.
- δ) Οἱ ἥρωες ἀθάνατοὶ εἰσι τὸ κλέος.
- ε) Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα.
- στ) Ἡ Σφίγξ δεινὸν τέρας ἦν, ἀνθρωπίνους δὲ κρέασιν ἤδετο.
- ζ) Τυφλὸς τὰ τ' ὄψα, τὸν τε νοῦν, τὰ τ' ὄμματ' εἶ.

κλέος = δόξα

Β'

- 1. Οὐσιαστικά Γ' κλ. σιγμόληκτα
- 2. Ἡ αἰτιατική ὡς ὀνοματικός ἐτερόπτωτος καὶ ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός

1. Ἀπὸ τὰ ἡμιφωνόληκτα τῆς Γ' κλίσεως, ἐκτός ἀπὸ τὰ ἐρρινόληκτα καὶ τὰ ὑγρόληκτα ποὺ εἶδαμε, ἔχουμε καὶ τὰ **σιγμόληκτα** ποὺ εἶναι:

- α) ἀρσενικά, ὅλα κύρια ὀνόματα καὶ λήγουν σέ **-ης (-ους)** καὶ **-κλῆς (-κλέους)**: Σωκράτης, -τους, -τει, -τη, ὦ Σώκρατες
Περικλῆς, -κλέους, -κλεῖ, -κλέα, ὦ Περικλεῖς
(θέμα: Σωκράτεσ-, Περικλεεσ-. Τό σ ἀνάμεσα σέ δύο φωνήεντα ἀποβάλλεται καὶ ἀκολουθεῖ συναίρεση)
- β) θηλυκά: **ἡ αἰδώς** (= ντροπή, σεβασμός), **ἡ ἡώς** (= αὐγή).
ἔχουν μόνο ἐνικό. (θέμα: αἰδώσ-, αἰδοσ-)
ἡ αἰδώς, τῆς αἰδοῦς (αἰδόσ-ος), *τῇ αἰδοῖ* (αἰδόσι), *τὴν αἰδῶ* (αἰδόσ-α), ὦ αἰδώς
- γ) οὐδέτερα:
 - 1) μέ θέμα ἀρχικό σέ **-εσ, τό δάσος, τοῦ δάσους** (δάσεσ-ος), *τῷ δάσει* (δάσεσ-ι) κτλ. *τά δάση* (τά δάσεσ-α), *τῶν δασῶν, τοῖς δάσεσι* (τοῖς δάσεσ-σι) κτλ. (θέμα δάσεσ-, δάσοσ-)
 - 2) μέ θέμα σέ **-ασ** εἶναι τά: **κρέας, γέρας** (= βραβεῖο), **γῆρας, κέρασ, τέρας καὶ πέρας**.

Από αυτά:

- τὰ κρέας, γέρας, γήρας έχουν παντού θέμα μόνο σέ -ας-: τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῷ κρέα, τὰ κρέα, τῶν κρεῶν κτλ.
- τὸ κέρας καὶ μόνο στόν πληθ. τὸ τέρας έχουν θέμα σέ -ας- καὶ σέ -ατ-: τὸ κέρας, τοῦ κέρως ἢ τοῦ κέρατος, τῷ κέρα ἢ τῷ κέρατι, τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατα, τῶν κερῶν ἢ τῶν κεράτων κτλ., τὰ τέρα ἢ τὰ τέρατα, τῶν τεράων ἢ τῶν τεράτων κτλ.
- τὸ πέρας, καὶ μόνο στόν ἐνικό τὸ τέρας έχουν θέμα σέ -ατ-: τὸ πέρας τοῦ πέρατος, τῷ πέρατι, τὰ πέρατα, τῶν περάτων κτλ., τὸ τέρας, τοῦ τέρατος, τῷ τέρατι.

2. α) Ἡ αἰτιατική ὡς ὀνοματικός ἐτερόπλητος προσδιορισμός οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων σημαίνει κυρίως ἀναφορά (ἢ τὸ κατὰ τι). Αἰτιατικές τῆς ἀναφορᾶς εἶναι συνήθως: τὸ εἶδος, τὸ ὕψος, τὸ πλῆθος, τὸ ὄνομα, τὸν ἀριθμόν: κρηπὶς τὸ ὕψος εἴκοσι ποδῶν (= κατὰ τὸ ὕψος), πόλις, Θάψακος τὸ ὄνομα (= ὡς πρὸς τὸ ὄνομα).
- β) Ἡ αἰτιατική ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός σημαίνει:
- τόπο (ἐκτασι): ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα
 - χρόνο (διάρκεια): ἐπορεύετο τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας
 - αἰτία ἢ σκοπὸς: Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τρσαῦτα ἔχων πάρει; (= ἔρχεσαι)
 - ἀναφορά (ἢ τὸ κατὰ τι): ὁ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι (= ὡς πρὸς αὐτό).

Γ

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
- α) Αἱ πηγαὶ τῶν ποταμῶν ἐν τοῖς... εἰσιν. (τὸ ὄρος)
 - β) Οἱ Μύριοι ὑπέμεναν καὶ τὰ ... τοῦ χειμῶνος καὶ τὰ ... τοῦ θέρους (τὸ ψῦχος, τὸ θάλλος)
 - γ) Οἱ παῖδες οὐκ ἐγίνωσκον περὶ τῶν ... τοῦ ... τοῦτου. (τὸ εἶδος, τὸ ἄνθος)
 - δ) Οἱ παῖδες ἐν τοῖς διδασκαλείοις τὰ τοῦ Ὀμήρου ... ἐδιδάσκοντο. (τὸ ἔπος)
 - ε) Ἐν τῇ κόμῃ ταύτῃ ... ἦσαν καὶ ... σκιερά. (τὸ ἄλσος, τὸ δάσος)
2. Νά μεταφερθοῦν στόν πληθυντικό ἀριθμό οἱ φράσεις:
- α) Τόδε τὸ ὄρος θαυμάσιόν ἐστι τὸ ὕψος καὶ τὸ μέγεθος.
 - β) Ὑψηλὸν τεῖχος κύκλῳ τὴν πόλιν περιέβαλλε.
 - γ) Ὁ τῆς πόλεως ἄρχων γέρας τῷ στρατιώτῃ προσέφερεν.
 - δ) Ἀθάνατόν ἐστι τὸ τοῦ ἥρωος κλέος.
 - ε) Βλάπτει τὸν ἄνδρα τὸ μῖσος.
3. Νά συμπληρωθοῦν μέ τούς κατάλληλους τύπους τὰ παρακάτω:
... λόγοι (Δημοσθένης)

...ἐπιτάφιος (Περικλῆς)

... σύννειμι (+ δοτ.) (Σωκράτης)

Ταῦτα ἤρεσκεν (+ δοτ.) ... (Ἀριστοκλῆς)

4. Νά σχηματιστοῦν:

α) ἡ γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων:
αἰδώς, πειθώ, Κλειώ

β) ἡ γενική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθ. ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων:
τό κέρας, τό τέρας

γ) ἡ γενική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθ. ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων:
τό κρέας, τό γῆρας

δ) ἡ γενική καί δοτ. τοῦ ἐνικ. καί πληθ. ἀριθμ. τοῦ ὀνόματος:
τό πέρας

26. Οἱ Πελοποννήσιοι ζητοῦν τὴ βοήθεια τῶν Ἀθηναίων

Ὅταν οἱ Θηβαῖοι μέ τόν Ἐλαμεινώνδα ἔφτασαν κοντά στή Σπάρτη καί οἱ Σπαρτιάτες ἀντιμετώπιζαν γιά πρώτη φορά τόσο κοντά στήν πόλη τους τόν ἄμεσο κίνδυνο τῶν ἐχθρῶν, ἀντιπρόσωποι ἀπό τή Σπάρτη καί ἀπό ἄλλες πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἦρθαν στήν Ἀθήνα, γιά νά ζητήσουν βοήθεια. Στήν Ἐκκλησία τοῦ δήμου πού εἶχαν συγκαλέσει οἱ Ἀθηναῖοι γι' αὐτό τό σκοπό ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους μίλησε καί ὁ Κλειτέλης ὁ Κορίνθιος.

Α' 1. Τούτων δὲ διοριζομένων ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀνέστη Κλειτέλης Κορίνθιος καὶ εἶπε τάδε· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἴσως ἀντιλέγεται, τίνες ἦσαν οἱ ἄρξαντες ἀδικεῖν· ἡμῶν δέ, ἐπεὶ εἰρήνη ἐγένετο, ἔχει τις κατηγορεῖσθαι ἢ ὡς ἐπὶ πόλιν τινὰ ἐστρατεύσαμεν ἢ ὡς χρήματά τινων ἐλάβομεν ἢ ὡς γῆν ἄλλοτρίαν ἐδηλώσαμεν; Ἀλλ' ὅμως οἱ Θηβαῖοι εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐλθόντες καὶ δένδρα ἐκκεκόφασι καὶ οἰκίας κατακεκαύκασι καὶ χρήματα καὶ πρόβατα διηρπάκασι. Πῶς οὖν, ἐὰν μὴ βοηθήσητε οὕτω περιφανῶς ἡμῖν ἀδικουμένοις, οὐ παρὰ τοὺς ὅρκους ποιήσετε; Καὶ ταῦτα ὧν αὐτοὶ ἐπεμελήθητε ὅρκων; Ἐνταῦθα μέντοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθορύβησαν ὡς ὀρθῶς τε καὶ δίκαια εἰρηκότος τοῦ Κλειτέλους.

(Ξεν. Ἑλλ. 6.5.37)

διορίζομαι

ἀνέστη

ταῦτα ἀντιλέγεται

ἄρξαντες

ἔχω + ἀπαρ.

δηῶ (-όω)

ἐκκεκόφασι

κατακεκαύκασι

περιφανῶς

παρὰ τοὺς ὅρκους

καὶ ταῦτα

ἐπιθορυβῶ

εἰρηκότος

καθορίζομαι, ἀποφασίζομαι

σηκώθηκε

ὑπάρχει γι' αὐτὰ διαφωνία

μετ. ἄορ. τοῦ ρ. ἄρχω = ἀρχίζω

μπορῶ νά ...

βλ. Κεφ. 23

παρακ. τοῦ ρ. ἐκκόπτω = κόβω δένδρα ἀπό τό δάσος

παρακ. τοῦ ρ. κατακαίω

ὀλοφάνερα

κατά παραβίαση τῶν ὀρκῶν, παραβαίνοντας τοὺς ὅρκους

καὶ μάλιστα

ἐπιδοκιμάζω μέ θόρυβο

μετ. παρακ. (ἀνωμ.) τοῦ ρ. λέγω

2. Νά μεταφραστούν οι ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ ἱππεῖς τῶν Βοιωτῶν τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἱερὰ διερρίψαν καὶ τοὺς τοῦ Ἀγχιλάου στρατιώτας ἐδεδιώχεσαν.
- β) Κλέαρχος εἶπεν ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεπραχώς εἴη.
- γ) Χρὴ τὸν ἄνδρα βεβουλευθῆαι πρὸ τοῦ ἔργου.
- δ) Ὅτε οἱ πολέμοι ἀνεχώρησαν, τρόπαιον ὥς νενικηότες ἰδρύσαμεν.
- ε) Τῷ δ' αὐτῷ θέρει οἱ Πέρσαι ἐδούλωσαν πάσας τὰς κώμας, ὅσαι γε οὐ τετειχισμέναι ἦσαν.
- στ) Οὐ πέπανμαι τρέφων πατέρα καὶ μητέρα.

διαρρίπτω = διασκορπίζω

βουλευομαι = σκέπτομαι

Β'

1. Παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καὶ συντελεσμένος μέλλοντας ἐνεργητ. καὶ μέσης φωνῆς
2. Σχηματισμός μέλλ., ἀόρ., παρακ., ὑπερσ. τῶν συνηρημένων ρημάτων

1. Ὁ παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος στήν ἀρχαία ἑλληνική σχηματίζονται μονολεκτικά καὶ περιφραστικά. Βασικό γνώρισμα τῶν συντελικῶν χρόνων (παρακείμενου, ὑπερσυντέλικου καὶ συντελ. μέλλ.) σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις εἶναι ὁ ἀναδιπλασιασμός, δηλ. συνήθως ἡ ἐπανάληψη τοῦ πρώτου συμφώνου τοῦ θέματος μέ ἕνα ε:

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΥΚΤΙΚΗ

λέ-λυ-κα	λε-λυ-κώς, -κυῖα, -κός	λελυκώς κτλ.
-κας	ῶ, ῆς, ῆ	εἶην, εἶης, εἶη
-κε(ν)	λε-λυ-κότες, -κυῖαι, -κότα	λελυκότες κτλ.
-καμεν	ῶμεν, ῆτε, ῶσι(ν)	εἶμεν ἢ εἶμεν κτλ.
-κατε	ῆ σπανιότερα	ῆ σπανιότερα
-κασι(ν)	λελύ-κω, λελύ-κης, λελύ-κη	λελύ-κοιμι, -κοις, -κοι
(ἔχω λύσει)	λελύ-κωμεν κτλ.	λελύ-κοιμεν, κτλ.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

λελυκώς κτλ. ἴσθι, ἔστω - λελυκότες κτλ. ἔστε, ἔστων

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: λε-λυ-κέναι ΜΕΤΟΧΗ: λε-λυ-κώς, -κυῖα, -κός

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἐ-λε-λύ-κειν (= εἶχα λύσει), -κεις, -κει
ἐ-λε-λύ-κεμεν, -κετε, -κεσαν

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
λέ-λυ-μαι	λε-λυ-μένος,-η,-ον	λελυμένος,-η,-ον	—
-σαι	ῶ, ῆς, ῆ	εἶην, εἶης, εἶη	λέ-λυ-σο
-ται	λελυμένοι, -αι, -α	λελυμένοι, -αι, -α	λελύ-σθω
-μεθα	ῶμεν, ῆτε, ῶσι(ν)	εἶμεν (εἶμεν)	—
-σθε		κτλ.	λέλυ-σθε
-νται			λελύ-σθων ἢ
(ἔχω λυθεῖ)			λελύ-σθωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: λε-λύ-σθαι ΜΕΤΟΧΗ: λε-λυ-μένος, -η, -ον

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἐ-λε-λύ-μην, -σο, -το, -μεθα, -σθε, -ντο (εἶχα λυθεῖ)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Στόν ἐνεργητικό παρακείμενο καί ὑπερσυντέλικό ὁ χρονικός χαρακτήρας εἶναι **κ** (πβ. καταλήξεις ἐνεργ. ἀορ. καί παρακειμ.). Μόνο τά ρήματα μέ χαρακτήρα οὐρανικό ἔχουν **χ** ἀντί γιά **κ** καί μέ χαρακτήρα χειλικό ἔχουν **φ** ἀντί γιά **κ**: *ταράττω* (θ. ταραχ-) -*τετάραχα*, *ἐτεταράχην*, *γράφω* (θ. γράφ-) -*γέγραφα*, *ἐγεγράφη*.
Γιά τό μέσο παρακείμενο τῶν ρημάτων αὐτῶν θά μιλήσουμε ἀργότερα.

- β) Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐκτός ἀπό τόν ἀναδιπλασιασμό παίρνει καί συλλαβική αὐξηση (ὡς ἱστορικός χρόνος).
γ) Τά ρήματα πού ἀρχίζουν ἀπό φωνήεν ἢ δίφθογγο φαίνουν ἀντί γιά ἀναδιπλασιασμό χρονική αὐξηση: ἀρπάζω-ἤρπακα, οἰκῶ - ὄκηκα.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

δ) Κανονικό αναδιπλασιασμό παίρνουν μόνο τὰ ρήματα πού τό θέμα τους ἀρχίζει: 1. ἀπό **ένα ἀπλό σύμφωνο** ἐκτός ἀπό τό **ρ** καί 2. ἀπό δύο σύμφωνα πού τό **πρῶτο εἶναι ἄφωνο** καί τό δεύτερο **ἐρρινο** ἢ **ὕγρο**. Σέ κάθε ἄλλη περίπτωση τό ρήμα παίρνει συλλαβική αὔξηση ἀγτί γιά ἀναδιπλασιασμό: *κό-πτω-κέκοφα, γράφω-γέγραφα, πνέω-πέπνευκα* (θ. πνευ-), ἄλλά *ρίπτω-ἐρριφα, στρατεύομαι - ἐστράτευμαι*.

ε) Τὰ ρήματα πού τό θέμα τους ἀρχίζει ἀπό **δασύ σύμφωνο** (**χ, φ, θ**) στόν ἀναδιπλασιασμό τρέπουν τό δασύ στό ἀντίστοιχο **ψιλό (κ, π, τ)**: *χορεύω - κεχόρευκα, φυτεύω - πεφύτευκα, θύω - τέθυκα*.

στ) Ὁ συντελεσμένος μέλλοντας, στίς ἐγκλίσεις πού ἔχουν μέλλοντα, σχηματίζεται περιφραστικά ἀπό τή **μετοχή τοῦ παρακειμένου** καί τό **μέλλοντα τοῦ εἰμί** στήν ἀντίστοιχη ἐγκλιση: *λελυκώς ἔσομαι* (ὄριστ. ἐνεργ.), *λελυμένος ἐσοίμην* (εὐκτ. μέσος), *λελυκώς ἔσσεσθαι* (ἀπαρ. ἐνεργ.) κτλ.

Ὁ μέσος συντελ. μέλλοντας ἔχει καί μονολεκτικούς τύπους: *λελύσομαι, -ση* κτλ. *λελυσοίμην, -σοιο* κτλ.

- Τά συνηρημένα ρήματα διαφέρουν ἀπό τὰ βαρύτονα μόνο στόν ἐνεστώτα καί παρατατικό. Στούς ἄλλους χρόνους, ὅλων τῶν ἐγκλίσεων, ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τὰ βαρύτονα, μόνο πού ὁ βραχύχρονος χαρακτήρας τοῦ θέματος γίνεται μακρόχρο. ἔτσι τό **α** γίνεται **η**, τό **ε** γίνεται **η**, καί τό **ο** γίνεται **ω**: *τιμῶ (τιμάω) - ἐτίμῃσα, ποιῶμαι (ποιέομαι) - ποιήσομαι, δηλῶ (δηλόω) - δηλώσω - δεδήλωκα, κατηγορεῖν (κατηγορεῖν) - κατηγορήσαι, κατηγορήκα* κτλ.

Γ

- Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα ἑλληνικά:

ἔχουμε πράξει	ἔχουν ἀδικηθεῖ	εἴχαμε τιμηθεῖ
εἶχατε γράψει	ἔχεις διαρπάσει	ἔχεις κατηγορηθεῖ
εἶχαν κόψει	ἔχουν κατηγορήσει	εἶχε λυθεῖ

- Νά μεταφραστοῦν στά νέα ἑλληνικά:

πεπράχατε, ὡμολόγητο, βεβοθήκαμεν, νενικήκαμεν, ἐστεφάνωνται, πεπαύμεθα, κεκώλυνται.

- Νά βρεθεῖ ὁ ἐνεστώτας τῆς ὀριστικῆς τῶν παρακάτω τύπων:

τετολμηκώς ἔστω, κατηγορηκότες, βεβουλευῆσθαι, διερριφότες, δεδουλωκότες, ὥκῃκασι, τεθυκότες.

4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού δίνονται στήν παρένθεση:

- α) Οὐ λίθοις καί ξύλοις δεῖ ... τὰς πόλεις. (τειχίζομαι, παρακαίμενος)
β) Τοῖς μὲν Ἀθηναίοις ὁ Σόλων ... τοὺς νόμους, τοῖς δὲ Σπαρτιάταις ὁ Λυκοῦργος. (γράφω, ὑπερσυντ.)
γ) Οὐκ ἔδει νῦν βουλευέσθαι ἀλλὰ (βουλεύομαι, παρακαίμ.)
δ) Ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὁ ἐκείνος ... ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας (ἀθροίζω, ὑπερσυντ.).
ε) Ἡμεῖς ... σοι ταύτην τὴν ἐπιστολήν. (πέμπω, παρακαίμ.).

27. Ἡ καταδίκη τοῦ Σωκράτη καί τό συμφέρον τῆς πόλης

Ὁ Σωκράτης στήν ἀπολογία του ἀνάμεσα στά ἄλλα λέει στούς δικαστές ὅτι ὁ θεός τοῦ ὥρισε νά ἀσχολεῖται μέ τή φιλοσοφία καί δέν μπορεῖ νά τήν ἐγκαταλείψει, ἔστω καί ἂν πρόκειται νά θανατωθεῖ ἢ νά πάθει ὅποιοδήποτε ἄλλο κακό. Γι' αὐτό, συνεχίζει, καί ἂν ἀκόμα τόν ἀθώωναν μέ τή συμφωνία νά πάψει νά ἀσχολεῖται μέ τή φιλοσοφία, ὁ ἴδιος δέ θά δεχόταν μιά τέτοια ἀθώωση. Ὑστερα ἀπό ὅλα αὐτά ζητᾷ ἀπό τό δικαστήριο νά μή θορυβοῦν διακόπτοντάς τον.

Α' 1. Μὴ θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω ἀλλ' ἀκούειν· καί γάρ, ὥς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γάρ οὖν ἅττα ὑμῖν λέξειν καί ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. Εὖ γάρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γάρ οὐδὲν ἂν βλάβειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γάρ ἂν δύναιτο· οὐ γὰρ οἶομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνωνι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρωνος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειε μεντὰν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ μᾶλλον ποιεῖν ἢ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτεῖναι.

(Πλάτ. Ἀπολ. Σωκρ. 30c-d)

ἐμμένω	παραμένω, τηρῶ
οἷς	τούτοις, ἃ
ἐφ' οἷς	γι' αὐτά ποί, γιά ὅσα
ὀνήσεσθε	μέλλ. τοῦ ρ. ὀνίναμαι = ὠφελοῦμαι
μηδαμῶς	μέ κανέναν τρόπο (ἀντίστοιχο ἐρωτημ. πῶς;)
θεμιτὸν	δίκαιο, ὅσιο
ἀμείνων, χείρων	συγκρ. τῶν ἐπιθ. ἀγαθός, κακός (ν.έ. χειρότερος)
μεντὰν	μέντοι ἂν (κράση) μέντοι = ἀλλ' ὅμως
ἐξελαύνω	ἐξορίζω (βλ. Κεφ. 5)
ἀτιμῶ (-όω)	στερῶ τά πολιτικά δικαιώματα
που (ἐγκλ..)	κάπου, ἴσως
νυνὶ	τώρα δά (νυν-ί πβ. δεικτ. ἀντων. Κεφ. 14)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Εἰ Συρακούσας καταληψόμεθα, ῥαδίως καὶ τᾶλλα ἔξομεν.
- β) Ἐνταῦθα διετρίψαμεν τέτταρας μῆνας. Νῦν δ' Ἀθήνησι τὸ λοιπὸν διατρίψομεν.
- γ) Ἐπεμψαν πρέσβεις ἀγγελοῦντας (= γιὰ νά ...) ταῦτα.
- δ) Ἐνταῦθα μενεῖτε, ὧ στρατιῶται, ἡμέρας πέντε, ἡμεῖς δὲ ἅ χρῆ κομοῦμεν ὑμῖν.
- ε) Εἰ ἐμμενεῖτε τοῖς πατρίοις νόμοις, ἀμυνεῖσθε τοὺς πολεμίους.
- στ) Μὴ σκόπει τί ἂν σε μάλιστα εὐφράνειεν, ἀλλὰ πῶς ἂν βελτίων τὴν ψυχὴν γένοιο.
- ζ) Εἰ μὴ εἶχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν.

καταληψόμεθα = μέλλ. τοῦ καταλαμβάνω

ἔξομεν = μέλλ. τοῦ ἔχω

διατρίβω = παραμένω

Β'

- 1. Μέλλοντας καὶ ἀόριστος τῶν ἀφωνόληκτων ρημάτων
- 2. Μέλλοντας καὶ ἀόριστος τῶν ἐρρινόληκτων καὶ ὑγρόληκτων ρημάτων
- 3. Οἱ ἐγκλίσεις στίς ἀνεξάρτητες προτάσεις
- 4. Οἱ σημασίες τοῦ ἂν

- 1. α) Τά οὐρανικόληκτα ρήμ. στό μέλλ. λήγουν σέ **-ξω** (ἐνεργ.), **-ξομαι** (μέσος) καὶ στόν **ἀόριστο** σέ **-ξα** (ἐνεργ.), **-ξάμην** (μέσος) (ὁ χαρακτήρας τοῦ ρημ. θέματος κ, γ, χ μέ τό χρονικό χαρακτήρα σ τοῦ μέλλ. ἢ ἀορίστου γίνεται ξ): ἦκω-ἦξω, λέγω-ἔλεξα.
- β) Τά χειλικόληκτα ρήματα στό μέλλ. λήγουν σέ **-ψω** (ἐνεργ.) καὶ **-ψομαι** (μέσος) καὶ στόν **ἀόριστο** σέ **-ψα** (ἐνεργ.) καὶ **-ψάμην** (μέσος) (ὁ χαρακτήρας π, β, φ, μέ τό σ γίνεται ψ): γράφω - γράψω, βλάπτω (θ. βλάβ-, βλάβη) -εβλαψα
- γ) Τά ὀδοντικόληκτα ρήμ. ἔχουν **μέλλοντα** καὶ **ἀόριστο** κανονικά σέ **-σω** καὶ **-σα**: πείθω - ἐπεισα, γυμνάζω- γυμνάσω (ὁ ὀδοντικός χαρακτήρας τ, δ, θ ἐμπρός ἀπό τό σ ἀποβάλλεται):

Ἀλλά τὰ ὀδοντικόληκτα πού λήγουν σέ -ίζω, μέ χαρακτήρα δ, καί ἔχουν περισσότερες ἀπό δύο συλλαβές (= ὑπερδισύλλαβα ρ.) σχηματίζουν μέλλοντα **συνηρημένο χωρίς σ**: κτίζω-κτίσω, ἀλλά κομίζω-κομιῶ (κατά τό ποιέω-ποιῶ), κομίζομαι-κομοῦμαι (κατά τό ποιέομαι-ποιούμαι).

2. Τά ἐρρινόληκτα καί ὑγρόληκτα ρήμ. σχηματίζουν:

- α) τό μέλλοντα, ἐνεργ. καί μέσο, **συνηρημένο χωρίς σ**. Αὐτός κλίνεται κατά τὰ **ρήμ. σέ -εω**: μένω-μενῶ, ἀποκτείνω (θ. ἀποκτεν-) ἀποκτενῶ, καθαίρω (θ. καθαρ-) καθαρῶ.
- β) τόν ὀριστο, ἐνεργητ. καί μέσο, χωρίς τό χρονικό χαρακτήρα σ, σέ -α καί -άμην, ἀλλά μέ ἔκταση τοῦ βραχύχρονου φωνήεντος τοῦ θέματος: μένω- ἔμεινα, φαίνομαι (θ. φαν-) -ἐφηνάμην, καθαίρω (θ. καθαρ-) -ἐκάθηρα, ἀγγέλλω-ἤγγειλα, μαραίνω (θ. μαρῶν-) -ἐμάρᾱνα.

Σημείωση.

Καί ἐδῶ, ὅπως καί σέ πολλές ἄλλες περιπτώσεις, ἡ διαφορά στίς καταλήξεις εἶναι φαινομενική, γιατί αὐτοί οἱ τύποι σχηματίστηκαν ὡς ἐξῆς: μένω, ἔμεν-σα-ἔμεννα (τό σ ἀφομοιώθηκε ἀπό τό ν) ἔμεινα (τό ἕνα ν ἔφυγε μέ ἀπλοποίηση καί ἔπειτα ἔγινε ἀναπληρωτική ἔκταση) (βλ. Κεφ. 18).

3. Ἡ σημασία τῶν ἐγκλίσεων στίς ἀνεξάρτητες προτάσεις:

- α) Ἡ ὀριστική δείχνει κυρίως κάτι **πραγματικό καί βέβαιο**. Ἡ ὀριστική ἱστορικού χρόνου μέ τό δυνητικό ἂν ἐκφράζει κάτι **δυνατό στό παρελθόν ἢ κάτι ἀντίθετο μέ τό πραγματικό** καί λέγεται **δυνητική ὀριστική** (μεταφράζεται μέ θά καί παρατατικό): τότε εἶδεν ἂν τις ὅσον ἄξιον εἶη τό φιλεῖσθαι ἄρχοντα (= θά ἔβλεπε κανεῖς πόσο ἀξίζει ...), εἰ μὴ εἴχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (= θά ἦμαστε, ἀλλά δέν εἴμαστε).
- β) Ἡ ὑποτακτική φανερόναι τό **ἐνδεχόμενο καί τό ἐπιθυμητό**. Εἰδικότερα ἐκφράζει: **προτροπή**: Ἰθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν, **ἀπαγόρευση**: μὴ ἄλλως ποιήσης, **ἀπορία**: εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν;
- γ) Ἡ εὐκτική φανερόναι **εὐχή ἢ μιά ἀπλή σκέψη** πού μπορεῖ νά εἶναι ἢ νά μὴν εἶναι δυνατή.
- Ἡ εὐκτική μέ τό δυνητικό ἂν δείχνει κάτι δυνατό στό παρόν ἢ

στό μέλλον και λέγεται **δυνητική εὐκτική**. Μεταφράζεται μέ: μπορεί νά... ἢ θά + παρατατ.: οὐδὲν ἂν βλάψειεν = καθόλου δέν μπορεί νά βλάψει, ἢ καθόλου δέ θά ἔβλαπτε.

- δ) Ἡ **προστακτική** φανερώνει ὡς **προσταγή** κάτι πού ἐπιθυμοῦμε. Εἰδικότερα δείχνει: **προσταγή** ἢ **ἀπαγόρευση**: ταῦτα μὴ ἐρώτα, προτροπή ἢ ἀποτροπή: σπεῦδε βραδέως, συγκατάθεση: ἔστω, παράκληση ἢ εὐχή: μὴ θορυβεῖτε, ὑγιαίνετε, χαίρετε.

4. Τό ἂν εἶναι:

- α) ὑποθετικός σύνδεσμος ἰσοδύναμος μέ : **ἐάν, ἢν**, πάντοτε ἐμπρός ἀπό ὑποτακτική,
- β) **δυνητικό ἂν** μέ **ὀριστική ἱστορικοῦ χρόνου** καί δηλώνει κάτι πού θά μπορούσε νά γίνει στό παρελθόν καθώς καί κάτι ἀντίθετο μέ τό πραγματικό ἢ μέ **εὐκτική** καί δηλώνει κάτι πού μπορεί νά γίνει στό παρόν ἢ τό μέλλον, ἢ καί μέ **ἀπαρέμφοτο** καί **μετοχή**.
- γ) **ἀοριστολογικό ἂν**, παραλλαγή τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καί σημαίνει **τυχόν ἢ ἴσως**. Τό βρίσκουμε ὕστερα ἀπό ἀναφορικό (ἢ καί μετά τόν τελικό σύνδ. ὅπως) καί συντάσσεται μέ **ὑποτακτ.**: ὅς ἂν εἴπῃ, ὅποι ἂν πορευόμεθα.

Οἱ σύνδεσμοι ὅτε, ὅποτε, ἐπεὶ, ἐπειδή, ὅταν ἀκολουθεῖ τό ἂν γίνονται: **ὅταν, ὅποτε, ἐπὶ, ἐπειδάν**, ὅπως καί εἰ + ἂν = **ἐάν** καί μέ συναίρεση **ἂν, ἢν**. Τό **δυνητικό ἂν** σέ πολλές περιπτώσεις μπαίνει ὕστερα ἢ βρίσκεται μακριά ἀπό τό ῥημα, τό ἀπαρέμφοτο ἢ τή μετοχή στά ὅποια ἀνήκει: ἀποκτείνει μεντᾶν, ἐγὼ οὐκ ἂν μοι δοκῶ πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ποιήσασθαι.

Γ

1. Νά σχηματιστεῖ καί νά αἰτιολογηθεῖ ὁ μέλλοντας καί ὁ ἀόριστος τῶν παρακάτω ῥημάτων στό **α'** πρός:

ψεύδομαι, καλύπτω, κολάζω, μεταπέμπω, ὀνειδίζω, φυλάττω, ἐλέγχω, φθείρομαι, ἐμμένω, ἀποκρίνομαι.

2. Νά καθοριστεῖ ἡ σημασία τοῦ ἂν στίς παρακάτω φράσεις:

- α) *Οἱ ποταμοὶ πρὸς μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγάλοι εἰσίν, ἀλλ' εὐδιάβατοι, ὅσῳ δ' ἂν πορρωτέρω γίνονται, ἐπεμβάλλοντες ἕτεροι ποταμοί, ἰσχυρότερον αὐτῶν τὸ ρεῦμα ποιοῦσιν.*
- β) *Εἰ πάντες ἤθελον οἱ παιδεύειν ἐπιχειροῦντες ἀληθῆ λέγειν, οὐκ ἂν κακῶς ἤκουον ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν (κακῶς ἀκοῖο = κακολογοῦμαι).*
- γ) *Εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκρίνοντο, ῥαδίως ἂν ἐσφύζοντο.*
- δ) *Ἰσως εἴποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων (= μετ. ἐνεστ. τοῦ-φημί) φιλοσοφεῖν ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἀδίκος γένοιτο.*

ε) "Εως ἄν ἐμπνέω (= ἀναπνέω). οὐ παύσομαι φιλοσοφῶν.

3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:

α) Ὁ σαλπικτής ... τοῖς "Ελλῃσι τῇ σάλπιγγι. (σημαίνω, ἄορ.)

β) Περίνθιοι ... εἰς τὸ ἄστυ τὸ στρατόπεδον. (εἰσδέχομαι, ἄορ.)

γ) Οὐ ... ὅπλα τὰ ἱέρα. (καταισχύνω, μέλλ.)

δ) Εἰ ... με, ὑμᾶς αὐτοὺς βλάψετε. (ἀποκτείνω, μέλλ.)

ε) Ὑμεῖς οὐκ ... τοῖς ὁμολογημένοις; (ἐμμένω: μέλλ.)

4. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι: ἐπιστεῖλαι, ἀπαγγελοῦντος, προστάξειαν, ὄνειδίσῃς.

5. Νά χαρακτηρίσετε τὸ Σωκράτη ἀπὸ τὸ κείμενο Α1.

28. Ἀνακεφαλαίωση β'

(Κεφ. 16-27)

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Γ' ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Φωνεντόληκτα: πόλις (πόλεως), ἥρως (ἥρωος)

Συμφωνόληκτα	Ἀφωνόληκτα		
	Οὐρανικόληκτα φύλαξ φύλακος	Χειλικόληκτα ἄραψ ἄραβος	Ὀδοντικόληκτα πατρίς πατρίδος
	Ἡμιφωνόληκτα		
	Ἑρρινόληκτα ἔλλην ἔλληνος	Υγρόληκτα σωτήρ σωτήρος συγκοπτ. πατήρ πατρός	Σιγμόληκτα Σωκράτης αἰδώς Σωκράτους αἰδοῦς δάσος κέρασ δάσους κέρως

Ἀρσενικά Θηλυκά	Οὐδέτερα	Ἀρσενικά Θηλυκά	Οὐδέτερα
-ς ἢ -	-	-ες	-α
-ος ἢ -ως		-ων	
-ι		-σι	
-α ἢ -ν	-	-ας ἢ -ς	-α
-ς ἢ -	-	-ες	-α

2. ΒΑΡΥΤΟΝΑ ΡΗΜΑΤΑ

	Ἑνεστώτας ἐνεργ. φων. μέση		Μέλλοντας ἐνεργ. φων. μέση		Ἀόριστος ἐνεργ. φων. μέση	
Ὑποτακτική	λύ-ω	λύ-ωμαι	-	-	λύ-σω	λύ-σωμαι
Εὐκτική	λύ-οιμι	λυ-οίμην	λύ-σοιμι	λυ-σοίμην	λύ-σαιμι	λυ-σαίμην
Προστακτική (β' πρόσωπο)	λύ-ε	λύ-ου	-	-	λύ-σον	λύ-σαι
Ἀπαρέμφατο	λύ-ειν	λύ-εσθαι	λύ-σειν	λύ-σεσθαι	λύ-σαι	λύ-σασθαι
Μετοχή	λύ-ων	λυ-όμενος	λύ-σων	λυσόμενος	λύσας	λυσόμενος
	λύ-ουσα	κτλ.	κτλ.	κτλ.	κτλ.	κτλ.
	λύ-ον					

	Παρακείμενος		Τό ρ. εἰμί
	ἐνεργητ. φων.	μέση φωνή	Ἐνεστώτας
Ὑποτακτική	λελυκώς ᾧ	λελυμένος ᾧ	ᾧ
Εὐκτική	λελυκώς εἶην	λελυμένος εἶην	εἶην
Προστακτική (β. προσ.)	λελυκώς ἴσθι	λέλυσο	ἴσθι
Ἀπαρέμφατο	λελυκέναι	λελύσθαι	εἶναι
Μετοχή	λελυκώς -κυῖα -κός	λελυμένος κτλ.	ὢν, οὖσα, ὄν

3. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΡΗΜΑΤΑ: (τιμάω) *τιμῶ*, (ποιέω) *ποιῶ*, (δηλόω) *δηλῶ*

4. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ: ἐρωτηματικές: τίς, τί, ποῖος, ποία, ποῖον κτλ.
 ἄοριστες: τίς, τί κτλ.
 κτητικές: ἐμός, ἐμή, ἐμόν κτλ.
 αὐτοπαθείς: ἐμαυτοῦ, ἐμαυτῆς κτλ.

Β'

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ: ἐπιθετικός, κατηγορηματικός (πᾶς, ἅπας, ὅλος, αὐτός, μέσος κτλ.)
 παράθεση (πού ...), ἐπεξήγηση (δηλαδή ...),
 ἐπιρρηματικός σέ δοτική καί αἰτιατική.

2. ΜΕΤΟΧΕΣ: ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ
 (ὁ ὁποῖος) (νά, ὅτι, πού) (ἐάν, ὅταν, ἐπειδή κτλ.)

Ὑποκείμενο μετοχῆς: Ἡ μετοχή μπαίνει στήν πτώση, γένος καί ἀριθμό τοῦ ὑποκειμένου της.

Γ'

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις καί νά βρεθοῦν τά ὑποκείμενα τῶν ρημάτων καί τῶν μετοχῶν:
 α) Πάντες ἀπεκρίναντο ὅτι αὐτοῖς μέλει ὅπως καλῶς ἔχου.

- β) Διονυσόδωρος, ἐπεὶ θάνατος αὐτοῦ κατεγνώσθη, μεταπέμπεται τὴν μητέρα εἰς τὸ δεσμοτήριον.
- γ) Ταῦτα ποιήσαντες ἐστρατοπεδενσάμεθα ἐπὶ τῷ λόφῳ οὐδένας ἔχοντες συμμάχους. Ἐνθα δὴ προσίων τις λέγει ἡμῖν· μένοντες ἐνταῦθα κινδυνεύσετε ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν.

2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις μέ τίς λέξεις πού δίνονται χωρὶς σειρά, ἀφοῦ τεθοῦν στόν κατάλληλο τύπο:
- α) Καλλικρατίδας ὁ ... εἶπεν ἀθλιωτάτους ... τοὺς Ἑλλήνας, εἰ ἔνεκα ἀργυρίου βαρβάρους ... (εἰμί, κολακεύω, Λακεδαιμόνιος)
- β) Βούλεσθε, ὦ ..., τοῖς πατρίοις ... χρῆσθαι καὶ ... πολῖται ἀεὶ ... (εἰμί, ἀγαθός, παῖς, νόμος)
- γ) Ἐπεὶ οἱ ... οὐ φυλάττουσι τοὺς ὄρκους, ... ἡμεῖς φυλάττομεν, εἰκός ἐστι τοὺς θεοὺς ... τοῖς πολεμίοις ... (εἰμί, πολέμιος, ὅς, ἐναντίος)
- δ) Ἐκ δὲ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι Τελευτίαν ... ἐπὶ τὰ πλοῖα ναύαρχον. Οὗτος δὲ ὡς ἦκε λέγει τοῖς ναύταις ... ὦ ..., ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχων χρήματα ... ἀλλ' οἱ σύμμαχοι ταχὺ ἡμῖν ... ἄξουσιν. (πέμπω, στρατιῶται, ὅδε, χρῆμα, ἥκω)
3. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ κατάλληλους τύπους ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας:
- α) ... ὁ τρόπος (= χαρακτήρας), τοιοῦτος καὶ ὁ λόγος τοῖς ἀνθρώποις.
- β) Γεωργὸς ἔλεγε τοῖς υἱοῖς· τὰ χρήματα ... μοί ἐστι ἐν τῷ ἀγρῷ ἔκρυψα. Ἦν ... κατασκάψητε, οἳοί τ' ἐστε τὸν θησαυρὸν ἔχειν, ... ὑμέτερός ἐστιν.
- γ) Οἱ ἄνθρωποι ... μεθ' ἡμῶν εἰσιν, οὐ τὰ ... περὶ τῶν ... κρίνουσιν.
- δ) ... προνοεῖ ἀδελφοῦ, ἑαυτοῦ κήδεται· οἱ γὰρ ἄλλοι οὐκ ἀεὶ οἱ ... εἰσι.
4. Νά προσθέσετε τοὺς κατάλληλους τύπους ἐρωτημ. ἢ ἀόριστης ἀντωνυμίας:
- α) ... τῶν παίδων οὐ λογίζονται ... καὶ ... ἐστι τὰ ὑπὸ τῶν γονέων παρεχόμενα αὐτοῖς ἀγαθὰ.
- β) Ὁ δ' ἐλθὼν ἡρώτα ... εἴη ὁ παραγγέλλων. Οἱ δ' ἔλεγον ἀνήρ... τῶν Κύρῳ πιστῶν.

29. Ἡ παιδεία καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ

Ὡς ἔργο τοῦ Πλουτάρχου (περ. 46-120 μ.Χ.) ἀπὸ τὰ «Ἠθικά» του φέρεται καὶ ἡ πραγματεία «Περὶ παίδων ἀγωγῆς», ὅπου ἀναπτύσσονται οἱ παιδαγωγικὲς ἀπόψεις τῆς ἐποχῆς του, οἱ ὁποῖες παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον καὶ σήμερα.

- Α'** 1. Τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπινα καὶ μικρὰ καὶ οὐκ ἀξιοσπούδαστα καθέστηκεν. Εὐγένεια καλὸν μὲν, ἀλλὰ προγόνων ἀγαθόν. Πλοῦτος δὲ τίμιον μὲν, ἀλλὰ τύχης κτῆμα, ἐπειδὴ τῶν μὲν ἐχόντων πολλάκις ἀφείλετο, τοῖς δ' οὐκ ἐλπίσασιν προσήνεγκε. Δόξα γε μὴν σεμνὸν μὲν, ἀλλ' ἀβέβαιον. Κάλλος δὲ περιμάχητον μὲν, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον. Ὑγίεια δὲ τίμιον μὲν, ἀλλ' εὐμετάστατον. Ἰσχύς δὲ ζηλωτὸν μὲν, ἀλλὰ νόσῳ εὐάλωτον καὶ γήρᾳ. Τὸ δ' ὅλον εἴ τις ἐπὶ τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ φρονεῖ, μαθέτω γνώμης διαμαρτάνων. Πόστον γάρ ἐστιν ἰσχύς ἀνθρωπίνη τῆς τῶν ἄλλων ζώων δυνάμεως; Λέγω δ' οἷον ἐλεφάντων καὶ ταύρων καὶ λεόντων. Παιδεία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἐστὶν ἀθάνατον καὶ θεῖον.

(Πλουτάρχου Περὶ παιδ. ἀγωγ. 8)

καθέστηκεν

εὐγένεια

τίμιος, -α, -ον

ἀφείλετο

προσήνεγκε

σεμνός, -ή, -όν (σεβ-νός)

περιμάχητος

εὐμετάστατος, -ος, -ον

εὐάλωτος

διαμαρτάνω

πόστον δυνάμεως

οἷον

παρὰκ. τοῦ ρ. **καθίσταμαι**

εὐγενική, ἀρχοντική καταγωγή

πολύτιμος

ἀόρ. β' τοῦ ρ. **ἀφαιροῦμαι** = ἀφαιρῶ

ἀόρ. β' τοῦ ρ. **προσφέρω** στά ρ. **ἀφείλετο**, **προσήνεγκε** ὑποκ. ἢ τύχη

σεβαστός

περιζήτητος

εὐμετάβλητος

αὐτός πού κυριεύεται, πού καταβάλλεται εὐκολά.

κάνω λάθος

πόσο μέρος ἀπὸ τῆ δύναμι

λ.χ.

2. Νά μεταφραστούν οι ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἀνυπόδητοι καὶ ἀχίτωνες διετέλουν.
- β) Αἱ Ἀθηναῖ εἰσι πόλις μεγάλη.
- γ) Οἰκονόμου ἀγαθοῦ ἐστὶν εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον.
- δ) Τοῦ Μαρσίου (ποταμοῦ) τὸ εὖρος ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν.
- ε) Σόλων τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἐκλήθη.

εὖ οἰκῶ = διοικῶ καλᾶ

Β'

- 1. Συνδεδεικμένα ῥήματα
- 2. Συμφωνία κατηγορουμένου καὶ ὑποκειμένου
Γενική, κατηγορηματική
- 3. Παράλειψη τοῦ ρ. ἐστὶ
- 4. Ἡ σημασία τῶν χρόνων στήν ὀριστική (γενικά). Ἡ σημασία τοῦ ΑΟΡΙΣΤΟΥ στήν ὀριστική.

1. Τό κατηγορήμα, ὅπως καὶ στά νέα ἑλληνικά, μπορεῖ νά ἀποτελεῖται ἀπό ἓνα μόνο ῥηματικό τύπο καὶ λέγεται **κατηγορηματικό ῥῆμα** (λ.χ. *τά παιδιά παίζει*) ἢ ἀπό τό **συνδεδεικτό ῥῆμα** καὶ τό **κατηγορούμενο** (βλ. Κεφ. 6). Ἐκτός ἀπό τό ρ. **εἰμί** συνδεδεικτά ῥήματα εἶναι:

τυγχάνω, γίγνομαι, καθίσταμαι, αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι), **ἀποδείκνυμαι** (= διορίζομαι), **λέγομαι, νομίζομαι** καὶ ἄλλα μέ παρόμοια σημασία.

2. Τό κατηγορούμενο ὅταν εἶναι **ἐπίθετο** συμφωνεῖ μέ τό ὑποκείμενο στό γένος, τόν ἀριθμό καὶ τήν πτώση, ὅταν ὁμως εἶναι **οὐσιαστικό** συμφωνεῖ ὑποχρεωτικά μόνο στήν πτώση: *Κῦρος ἦν μελετηρότατος, Αἰ Θῆβαί εἰσι πόλις*.

Πολλές φορές ὁμως τό κατηγορούμενο ὅταν εἶναι οὐσιαστικό, ἐκφέρεται σέ γενική πτώση πού λέγεται **γενική κατηγορηματική**: *Ξενοφῶν ἦν πόλεως μεγίστης* (πβ. ν.έ. *τά φαγητά εἶναι τῆς ὥρας*). Ἡ γενική κατηγορηματική δηλώνει:

- α) **κτήση**: *ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῆς πόλεως* (= ἀνήκει στήν πόλη).
- β) **ἓνα σύνολο** μέρος τοῦ ὁποίου εἶναι τό ὑποκείμενο (γενική κατηγορηματική **δαιρετική**): *οὗτός ἐστι τῶν ἐπιχωρίων* (= ἀπό τούς ντόπιους).

γ) ὕλη: ἡ κρηπίς ἐστι λίθων (= ἀπό λίθους).

δ) ἰδιότητα: εἰμι τριάκοντα ἐτῶν.

ε) ἀξία: ἡ οἰκία ἐστὶν εἴκοσι μῶν.

3. Στὶς προτάσεις πού λέγονται ἑλλειπτικές (βλ. Κεφ. 12), ἐκτός ἀπὸ τὴν παράλειψη: 1) τοῦ ὑποκειμένου α' καὶ β' προσώπου πού δηλώνεται ἀπὸ τὴν κατάληξη τοῦ ρήματος 2) τοῦ ὑποκειμένου οἱ ἄνθρωποι στὰ ρήματα λέγουσι, φασι κ.ἄ. 3) τοῦ ρήματος σέ περιπτώσεις πού ἐννοεῖται εὐκολα ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα, στὴν ἀρχαία ἑλληνική παραλείπεται συχνά τὸ ρ. ἐστὶ στὶς ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, λ.χ.: ἀνάγκη, δηλόν, χαλεπόν, εἰκὸς (ἐστί), ἐπίθ. σέ -τέον + ἐστί, λ.χ. ποιητέον (ἐστί) κτλ.: βαρβάρων Ἑλλήνας ἀρχεῖν εἰκὸς, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον.

4. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἴδια στὴν ὀριστική καὶ στὶς ἄλλες ἐγκλίσεις. Ὅπως καὶ στὴ νέα ἑλληνική (βλ. Συντακτικὸ τῆς Ν. Ἑλλ. ΟΕΔΒ σελ. 72), στὴν ὀριστική ἀναφέρονται στὸ παρελθόν ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος (= ἱστορικοὶ ἢ παρελθοντικοὶ χρόνοι), στὸ παρόν, ὁ ἐνεστώτας καὶ ὁ παρακείμενος (= ἀρκτικοὶ ἢ παροντικοὶ χρόνοι), στὸ μέλλον, ὁ μέλλοντας καὶ ὁ συντελεσμένος μέλλοντας (= μελλοντικοὶ χρόνοι).

β) δείχνουν αὐτὸ πού σημαίνει τὸ ρῆμα (τὸν τρόπο):

- ἐξακολουθητικά (ἢ σέ διάρκεια): ὁ ἐνεστώτας, ὁ παρατατικός καὶ ἐν μέρει ὁ μέλλοντας (= ἐξακολουθητικοὶ χρόνοι)
- συνοπτικά (ἢ στιγμιαία): ὁ ἀόριστος καὶ ἐν μέρει ὁ μέλλοντας (= συνοπτικοὶ ἢ στιγμιαῖοι χρόνοι)
- σάν κάτι τελειωμένο (ἢ συντελεσμένο): ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ συντελεσμένος μέλλοντας (= συντελικοὶ χρόνοι). Στὰ ἐπόμενα θά δοῦμε ἀναλυτικότερα τὴν σημασία κάθε χρόνου.

Ὁ ΑΟΡΙΣΤΟΣ στὴν ὀριστική σημαίνει ἀκόμη:

- τὴν ἀρχὴ μιᾶς πράξεως ἢ μιᾶς καταστάσεως (= ἐναρκτικός ἀόριστος) καὶ γι' αὐτὸ μεταφράζεται μέ τὸ ρ. ἄρχισε ...:
ἐφυγον = ἄρχισαν νά φεύγουν.
- κάτι πού ἰσχύει γιὰ πάντα (= γνωμικός ἀόριστος) καὶ μεταφράζεται μέ ἐνεστώτα: ἡ τύχη τὸν πλοῦτον τῶν ἐχόντων πολλάκις ἀφείλετο (= πολλές φορές ἀφαιρεῖ). (πβ. ν.ε. ὁ τρελὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο κι ἐφυγε)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Οἱ χρόνοι στὶς ἄλλες ἐγκλίσεις δὲ δηλώνουν χρόνο ἀλλὰ μόνο τρόπο, λ.χ. βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς, ἐάν ἐμέ ἀποκτείνητε. Ὁ ἀόριστος ὑποτακτικῆς ἀποκτείνητε δείχνει μὴ ἐνέργεια στιγμιαία πού γίνεται ὄχι στὸ παρελθόν ἀλλὰ στὸ μέλλον, ὅπως καὶ τὸ ρῆμα τῆς κύριας προτάσεως: βλάψετε.

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τόν κατάλληλο τύπο τῆς λέξεως πού ὑπάρχει στήν παρένθεση:
 - α) Οἱ ἄνδρες ... γενναῖοι. (εἰμί)
 - β) Τὰ δάση ... πλοῦτος. (εἰμί)
 - γ) Μητρός τε καί πατρός καί τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων ... ἐστὶν ἡ πατρίς καί ... καί ... (σεμνότερος, ἀγιώτερος, τιμώτερος)
 - δ) Αἱ μεταβολαὶ ... ἐστίν. (λυπηρός)
 - ε) Καί ὁ ἀνὴρ καί ἡ γυνή ... (ἀγαθός, εἰμί)
 - στ) Αἰδώς καί φόβος ... ἀνθρώποις εἰσίν. (ἐμφυτος)
 - ζ) Ἡ τύχη καί ὁ Φίλιππος ἦσαν τῶν ἔργων (κύριος)
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους τῆς γενικῆς τὴν ὁποία καί νά χαρακτηρίσετε συντακτικῶς:
 - α) Αὕτη ἡ ἀποικία ἦν ποτε (Ἀθηναῖοι)
 - β) ... ἐστέ (τοιούτοι, πρόγονοι).
 - γ) Πρόξενος ἦν (τριάκοντα, ἔτη)
 - δ) Ἡ οἰκία ἐστὶ (πολλά, τάλαντα)
 - ε) Ἦν δὲ καί οὗτος (οἱ στρατηγοί)
 - στ) Πάντα ἦν (χρυσός)
3. Νά σχηματιστοῦν στά ν.έ. ἀνάλογα παραδείγματα γενικῆς κατηγορηματικῆς. Παρατηρήστε πῶς ἐκφέρονται στά ν.έ. οἱ φράσεις τῆς ἀσκ. 2.
4. Νά βρεθῇ ἡ σημασία τῶν χρόνων (ὡς πρὸς τὸ χρόνο καί τὸν τρόπο) στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται.
 - β) Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν ἐμέ.
 - γ) Τὰς τῶν φαύλων (= κακῶν) συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε.
 - δ) Ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ἠθροίκε ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιπίδας.
 - ε) Οἱ Ἕλληνες πορευόμενοι ἀσφαλῶς ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν.
 - στ) Εἰ βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ, ἀντιλάβοις ἂν αὐτὸν σύμμαχον.

30. Τελευταῖες συμβουλές τοῦ Κύρου

Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στίς συμβουλές πού δίνει πρὸς τὰ παιδιά του ὁ Κύρος λίγες στιγμές πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του.

(Βλ. καὶ εἰσαγ. σημ. κειμ. 21)

- Α'** 1. Εἰ μὲν οὕτως ἔχει ταῦτα ὥσπερ ἐγὼ οἶμαι καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε ἃ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεοὺς γε τοὺς αἰεὶ ὄντας καὶ πάντ' ἐφορῶντας, καὶ πάντα δυναμένους, οἱ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὅλων τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῇ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι μήποτε ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε μήτε βουλεύσητε. Μετὰ μέντοι θεοὺς καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ αἰεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε· οὐ γάρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῇ πᾶσιν ἀνάγκη αἰεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα.

(Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. 8, 7, 22-23)

καταιδοῦμαι (-έομαι)

ἀλλὰ θεοὺς γε

ἐφορῶ (ἐπι-ορῶ)

συνέχω

ἀτριβής, -ής, -ές

ἐπιγιγνομαι

ἀνάγκη

πᾶσιν

ἐμφανῇ πᾶσιν

ντρέπομαι ἀπὸ σεβασμό, σέβομαι

τουλάχιστο τοὺς θεοὺς

ἐπιβλέπω

συγκρατῶ

πού δέν τρίβεται, ἄφθαρτος

ἔρχομαι ἔπειτα, ἀκολουθῶ

ἐνν. τό ρ. ἐστι. (βλ. Κεφ. 29)

δοτ. πληθ. τοῦ πᾶς, πᾶσα, πᾶν = ὅλος

φανερὰ σέ ὅλους

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Φοβούμεθα μὴ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἄληθῆ.
- Πολλὰ ἔτη ἀσφαλεῖς καὶ εὐτυχεῖς ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ κατοικοῦμεν.
- Χαλεπὸν (= δύσκολο) περὶ τῶν ἀφανῶν εἰκάζειν.
- Ἄξιον οὖν καὶ περὶ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ μεγαλοπρεπῶν καὶ πολυτελῶν βασιλείων βραχέα λέγειν.
- Θορύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις.

χαλεπὸν = δύσκολο

εἰκάζω = καταλήγω σέ συμπέρασμα

βραχέα = σύντομα

βασίλεια = ἀνάκτορα

1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα. Σιγμόληκτα
2. Τό ἀντικείμενο σέ αἰτιατική (σύστοιχο κτλ.)
3. Κατηγορούμενο ἐπιρρηματικό καί κατηγορούμενο προληπτικό

1. Τά ἐπίθετα χωρίζονται σέ δύο μεγάλες κατηγορίες:
τά δευτερόκλιτα (πού τό ἄρσενικό τους κλίνεται κατά τή Β' κλ. βλ. Κεφ. 6) καί τά τριτόκλιτα (πού τό ἄρσενικό τους κλίνεται κατά τήν γ' κλίση).

Τά τριτόκλιτα ἐπίθετα

ὅπως καί τά τριτόκλιτα οὐσιαστικά εἶναι:

α) **φωνηεντόληκτα:** ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεΐα, τό εὐθὺ καί

β) **συμφωνόληκτα:** ἄφωνόληκτα: ὁ ἅπας (ἅπαντος), ἡ ἅπασα, τό ἅπαν

ἔρρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα: ὁ μέλας (μέλανος), ἡ μέλαινα, τό μέλαν, ὁ, ἡ μάκαρ (= μακάριος) χωρίς οὐδέτερο κτλ.

σιγμόληκτα: ὁ, ἡ ἐμφανής, τό ἐμφανές (θ. ἐμφανέσ-) τοῦ ἐμφανοῦς.

ΣΙΓΜΟΛΗΚΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Τά σιγμόληκτα εἶναι ὅλα τριγενή καί δικατάληκτα καί τά περισσότερα σύνθετα. Κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ἄρσ. καί Θηλ.	Ἐνικός:	ὁ, ἡ ἐμφανής, -οῦς, -εῖ, -ῆ, -ές (θέμα ἐμφανεσ-)
	Πληθυντ.:	οἱ, αἱ ἐμφανεῖς, -ῶν, ἐσι, -εῖς, -εῖς
	Ἐνικός:	τό ἐμφανές, -οῦς, -εῖ, -ές, -ές
	Πληθυντ.:	τά ἐμφανῆ, -ῶν, -έσι, -ῆ, -ῆ
Οὐδέτερο	Ἐνικός:	τό ἐμφανές, -οῦς, -εῖ, -ές, -ές
	Πληθυντ.:	τά ἐμφανῆ, -ῶν, -έσι, -ῆ, -ῆ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:

Τά βαρύτονα σιγμόληκτα ἐπίθετα:

α) στήν ὀνομαστική (αἰτ. καί κλητ.) ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου καί

στήν κλητ. ἐνικου τοῦ ἄρσεν. καί θηλ. ἀνεβάζουν τόν τόνο: **ὁ, ἡ συνήθης, τό σύνηθες, ὦ σύνηθες**, (ἄρσ. θηλ. οὐδ.) · (ἀλλά δέν ἀνεβάζουν τόν τόνο τά σέ -ώδης : ὁ εὐώδης, τό εὐῶδες, ὦ εὐῶδες, καί ὄχι εὐωδες).

β) στή γενική πληθυντικοῦ τονίζονται στήν παραλήγουσα τῶν **πλήρων, τῶν συνήθων**.

2. Τό ἀντικείμενο μπαίνει καί στίς τρεῖς πλάγιες πτώσεις (Βλ. Κεφ. 14).

Τό ἀντικείμενο σέ αἰτιατική λέγεται:

α) **ἐσωτερικό ἀντικείμενο ἀποτελέσματος**, ὅταν φανερώνει τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐνέργειας τοῦ ρήματος: *γράφω ἐπιστολήν*.

β) **κυρίως ἐσωτερικό ἢ σύστοιχο ἀντικείμενο**, ὅταν φανερώνει τό ἴδιο τό περιεχόμενο τοῦ ρήματος: *θύω θυσίας, κινδυνεύω κίνδυνον*. Ἀλλά συνήθως τό σύστοιχο ἀντικείμενο, πού μπορεῖ νά τό πάρει ὅποιοδήποτε ρήμα, **παραλείπεται** καί μένει μόνο ὁ ἐπιθετικός του προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος τρέπεται σέ **οὐδέτερο** γένος ἐνικου ἢ συχνότερα πληθ. ἀριθμοῦ: *φρονῶ φρόνημά τι – φρονῶ τι, ἡ πόλις μεγάλην ζημίαν ζημιώσεται – ἡ πόλις μεγάλη ζημιώσεται*.

γ) Κάθε ἄλλο ἀντικείμενο σέ αἰτιατική λέγεται **ἐξωτερικό ἢ ἄπλως ἀντικείμενο**: *ἡ ψυχὴ καταλείπει τό σῶμα*.

3. α) Ἐκτός ἀπό τά συνδετικά ρήματα καί κάθε ἄλλο ρήμα καί κυρίως ὅσα ρήμ. σημαίνουν **κίνηση** μποροῦν νά συνδέουν τό ὑποκείμενο μέ ἓνα κατηγορούμενο πού σημαίνει **τόπο, χρόνο, τρόπο, σειρά** κτλ. καί γι' αὐτό λέγεται **ἐπιρρηματικό κατηγορούμενο**: *οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι* (= κατασκήνωναν στό ὑπαίθρο), *ἐγὼ σε ἄσμενος ἐόρακα* (= εὐχαρίστως).

β) Τά ρήματα πού σημαίνουν **σκοπό ἢ ἐξέλιξη πρὸς κάποιο ἀποτέλεσμα** συνδέουν τό ὑποκείμενο μέ ἓνα κατηγορούμενο πού λέγεται **προληπτικό ἢ κατηγορούμενο τοῦ ἀποτελέσματος** καί μεταφράζεται: **μέ ἀποτέλεσμα νά ...** : ὁ Φίλιππος **ἠϋξήθη μέγας**. Τό κατηγορούμενο πολλές φορές ἀποδίδεται στό **ἀντικείμενο** καί ὄχι στό ὑποκείμενο τοῦ ρήματος. Γι' αὐτό ὑπάρχουν ρήματα μέ δύο αἰτιατικές πού ἡ μία εἶναι ἀντικείμενο καί ἡ ἄλλη κατηγορούμενο τοῦ ἀντικειμένου. Ἐτοι συντάσσονται τά ρ. **ὀνομάζω, νομίζω, ἐκλέγω, διορίζω, ποιῶ**, ἢ μέ προληπτικό κατηγορούμενο, τά ρ. **αἰῶ, τρέφω**, κτλ.: *τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν καλῶ, οἱ θεοὶ συνέχουσι τὴν τάξιν ἀτρίβῃ*. (ἀτρίβῃ: προληπτ. κατηγ. στό ἀντικείμενο τάξιν)

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Δεῖ τούς νέους ... εἶναι. (ὁ, ἡ φιλομαθής, τό -ές)
 - β) Ἐδόκει αὐτοῖς οὐκ ... ταῦτα εἶναι. (ὁ, ἡ ἀσφαλής, τό -ές)
 - γ) ... ἀνθρώποις πάντα δούλα γίνεται. (ὁ, ἡ ἐπιμελής, τό -ές)
 - δ) Πολλά τῶν ἀνθρώπων ... ἐστίν. (ὁ, ἡ εὐώδης, τό -ες)
 - ε) Πολλοί τῶν νέων ... τήν ὄψιν εἰσίν. (ὁ ἡ εὐπρεπής, τό -ές)
2. Νά μποῦν τά ἐπίθετα στόν κατάλληλο τύπο μέ βάση καί σέ συνδυασμό μέ τά ἀντίστοιχα οὐσιαστικά:

εὐόδης	φιλίας
δυσχερής	ἀνθη
ἀφανής	ἀνδράσι
εὐσεβής	ἐργων
ἀρραγής (= ἀδιάσπαστος)	ἥρωες
3. Νά γίνει συντακτική ἀνάλυση τῶν παρακάτω φράσεων:
 - α) Τò Κύρον ὄνομα μέγα ἠϋξάτο.
 - β) Μετά δέ τοῦτο τήν θυσίαν παρεσκευάζοντο.
 - γ) Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλήνες πολλάς ἐορτάς ἐώρταζον.
 - δ) Τò χρῆμα βραχεία ὥφελει.
 - ε) Ἐπύαξα εἰς Ταρσοῦς ἀφίκετο προτέρα Κύρου.
4. Νά βρεθοῦν παραδείγματα μέ σύστοιχο ἀντικείμενο στή ν.έ.
5. Νά βρεθοῦν παραδείγματα μέ ἐπιρρηματικό κατηγορούμενο στή ν.έ.

31. Ἡ σημασία τῆς συναναστροφῆς

Ὁ Ξενοφώντας στό ἔργο του Ἀπομνημονεύματα ἀναφέρει ὅτι ὁ Σωκράτης ἦταν γιά τοὺς μαθητές του τὸ παράδειγμα τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου καὶ συζητοῦσε μαζί τους γιά τὴν ἀρετὴ καὶ τὰ ἄλλα ἀνθρώπινα θέματα. Οἱ ἴδιοι οἱ μαθητές του ἦταν καλοὶ ὅσο καιρὸ τὸν συναναστρέφονταν.

- Α' 1.** Ἴσως οὖν εἶποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο, οὐδὲ ὁ σώφρων ὕβριστης, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν μάθησίς ἐστιν ὁ μαθὼν ἀνεπιστήμων ἂν ποτε γένοιτο. Ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γινώσκω· ὁρῶ γὰρ ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ σώματα ἀσχοῦντας οὐ δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσχοῦντας οὐ δυναμένους· οὔτε γὰρ ἂ δεῖ πράττειν οὔτε ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται. Διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ὧσι σώφρονες, ὅμως ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἵργουσιν, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσκησιν οὔσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὁ λέγων· ἦν δὲ **κακοῖσι συμμίσγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.**

(Ξενοφ. Ἀπομν. 1, 2, 19-20)

φασκόντων
ὕβριστης
οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν
ἀνεπιστήμων
οὐχ οὕτω γινώσκω
ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι
τοὺς υἱεῖς
κἂν ὧσι
εἵργουσιν, ὡς ...
ὁμιλία
κατάλυσιν

μετ. ἐνεστ. τοῦ ρ. **φημί** = λέω, ἰσχυρίζομαι
ἀλαζόνας, ὑπερόπτης
οὔτε σχετικὰ μέ τίποτε ἄλλο
ἀμαθής, ἀπειρος
δέν ἔχω αὐτὴ τὴ γνώμη
ἀπὸ ὅσα πρέπει νὰ ἀπέχουν
τοὺς υἱοὺς
καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι
ἐμποδίζουσιν, γιατί πιστεύουν ὅτι
συναναστροφὴ
ἐξαφάνισι, φθορά

τό πλήρες: τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ὁμιλίαν κατάλυσιν τῆς ἀρετῆς
ἂν συναναστρέφουσι
ἦν συμμίσγης
κακοῖσι (ποιητ.) κακοῖς

ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα (= ὄντα, ἰωνικὴ διάλεκτος) **νόον:** θά χάσεις καὶ τὸ μυαλό πού ἔχεις.

(ὁ ποιητὴς πού ἀναφέρεται εἶναι ὁ Θέογνης ἀπὸ τὰ Μέγαρα πού ζεῖ τὸν 6ο αἰῶνα π.Χ.)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οί ἐν Λακεδαιμόνι εἴλωτες τάλανες καὶ κακοδαίμονες ἦσαν.
- β) Δεῖ τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν νοήμονα καὶ σώφρονα εἶναι.
- γ) Καὶ τὰ θηρία μνήμονά ἐστι τῶν εὐεργετῶν.
- δ) Οἱ ἐν Ὀλύμπῳ θεοὶ μάκαρές εἰσιν.
- ε) Τὴν Μνημοσύνην μητέρα τῶν Μουσῶν ἔλεγον, αἰνιττόμενοι οὕτω τὴν ἀξίαν αὐτῆς.
- στ) Οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο τῷ Κλεάρχῳ.
- ζ) Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ.

αἰνιττομαι = ὑποδηλώνω, λέω κάτι μὲ ἄλλα λόγια (ν.έ. αἶνιγμα)

χαλεπαίνω = ἀγαναχτῶ, ὀργίζομαι.

Β'

1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα ἔρρινόληκτα καὶ ὕγρόληκτα

2. Τό θέμα τοῦ ἐνεστώτα καὶ παρατατικοῦ. Ἐπένθεση.

1. Τά ἔρρινόληκτα καὶ ὕγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι:

- α) **τριγενή** καὶ **τρικατάληκτα**: ὁ μέλας (τοῦ μέλανος), ἡ μέλαινα (τῆς μελαίνης), τό μέλαν (τοῦ μέλανος) καί ὁ τάλας, ἡ τάλαινα, τό τάλαν (= ὁ δυστυχισμένος).
- β) **τριγενή** καὶ **δικατάληκτα**: ὁ, ἡ μνήμων (τοῦ, τῆς μνήμονος), τό μνήμων (τοῦ μνήμονος), ὁ, ἡ ἄρρην (τοῦ, τῆς ἄρρενος), τό ἄρρεν (τοῦ ἄρρενος), ὁ, ἡ ἀπάτωρ (τοῦ, τῆς ἀπάτορος), τό ἀπάτορ (τοῦ ἀπάτορος).
- γ) **διγενή** καὶ **μονοκατάληκτα**: ὁ, ἡ μάκαρ (= μακάριος, εὐτυχισμένος) τοῦ, τῆς μάκαρος κτλ., ὁ, ἡ μακρόχειρ, τοῦ, τῆς μακρόχειρος κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τὴν κλητική τοῦ ἐνικοῦ σέ ὅλα τά γένη τή σχηματίζουν ἴδια μέ τὴν ὀνομαστική ἐνικοῦ τοῦ οὐδτετέρου : ὦ μέλαν – τό μέλαν, ὦ μνήμων – τό μνήμων, ὦ ἄρρεν – τό ἄρρεν, ὦ ἀπάτορ – τό ἀπάτορ

β) Τό θηλυκό τῶν τρικαταλήκτων λήγει **σέ α βραχύ** καί **στή γενική πληθυντικοῦ τονίζεται στή λήγουσα: ἡ μέλαινα** (ἀλ-λιῶς δέ θά τονιζόταν ἡ προπαρалаήγουσα), **τῶν μελαινῶν**.

2. Συχνά τό θέμα πολλῶν ρημάτων φαίνεται διαφορετικό στό μέλλοντα, ἀόριστο κτλ. ἀπό ὅ,τι στόν ἐνεστώτα καί παρατατικό, λ.χ.: **βλάπτω-βλάψω** (θ. βλαβ-), **πράττω-πράξω** (θ. πραγ-), **ἀγγέλλω - ἀγγεῖλω** (θ. ἀγγελ-). Αὐτό συμβαίνει, γιατί λίγα ρήματα σχηματίζουν τόν ἐνεστώτα καί παρατατικό (πού σχεδόν πάντα ἔχουν τήν ἴδια μορφή θέματος) ἀπό τό θέμα ἀμετάβλητο. Τά περισσότερα παίρνουν στόν ἐνεστώτα καί παρατατικό κάποιο **πρόσφωμα** (= ἕνα γράμμα ἢ περισσότερα).

α) πολλά **χειλικόληκτα** παίρνουν στό θέμα τους τό **πρόσφωμα τ**: **βλάπτω** (θ. βλάβ-), **κρύπτω** (θ. κρυφ-)

β) πολλά **οὐρανικόληκτα** καί **ὀδοντικόληκτα** παίρνουν τό **πρόσφωμα j** (γιότ, ἀρχαϊό-τατος φθόγγος τῆς γλώσσας μας) καί ἀκολουθοῦν ἀλλαγές στό θέμα:
θ. φυλακ-, φυλάκ-jω - φυλάττω ἢ φυλάσσω
θ. ἀρμότ-, ἀρμότ-jω - ἀρμόττω ἢ ἀρμόσσω
θ. ἐλπιδ-, ἐλπιδ-jω - ἐλπίζω

γ) πολλά ρήματα μέ **χαρακτήρα λ** παίρνουν **j** καί ἔπειτα διπλασιάζουν τό **λ**: **ἀγγέλ-, ἀγγέλ-jω - ἀγγέλλω**.

δ) πολλά μέ **χαρακτήρα ν ἢ ρ** παίρνουν **j** καί ἔπειτα μέ ἐπένθεση (δηλαδή ἀλλαγὴ θέσεως πρίν ἀπό τό ν ἢ ρ) σχηματίζουν **δίφθογγο ἢ μακρό φωνήεν**:
θ. ὑφαν-, ὑφάν-jω - ὑφαίνω
θ. καθαρ-, καθάρ-jω - καθαίρω
θ. σπερ-, σπέρ-jω - σπείρω
θ. κρίν- (μέ ι βραχύ), κρίν-jω - κρίνω (μέ ι μακρό)

Γ

1. Νά μποῦν τά παρακάτω ἐπίθετα στόν κατάλληλο τύπο σύμφωνα μέ τά οὐσιαστικά καί τίς μετοχές:

εὐγνώμων-ἀνθρώπων, ἀπάτωρ (= χωρίς πατέρα)-υἱοῦ, **ἐπιλήσμων** (= αὐτός πού ξεχνᾷ)-ὄντας, **μάκαρ-θεοῖς, ἄρρην-ὄντων, μνήμων-ὄντες**

2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:

α) **Στέργετε ἀλλήλους, ἵνα ... ἦτε.** (ὁ, ἡ εὐδαίμων, τό εὐδαιμον)

β) **Οἱ στρατιῶται ... χιτῶνας ἐνεδύοντο.** (ὁ, ἡ μέλας, τό μέλαν)

γ) **Ὅρατε ὅπως μὴ ἔσεσθε ...** (ὁ, ἡ πολυπράγμων, τό-ον = ὁ πολυάσχος)

δ) **Ὁ βίος τούτων ὁμοιος ... θεοῖς ἦν.** (ὁ, ἡ μάκαρ)

ε) **Ὅμοίως τοῖς ... καί αἱ παρθένοι γυμνάζονται.** (ὁ, ἡ ἄρρην, τό ἄρρεν)

3. Νά βρεθοῦν λέξεις πού νά δείχνουν ποιό εἶναι τό ἀρχικό θέμα τῶν ρημάτων: φυλάττω ἢ φυλάσσω, ἀγγέλλω, ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω, πράττω, βλέπω, ἐλπίζω, ὑφαίνω, στενάζω, καθαίρω.
4. Νά ἀναλυθεῖ ὁ τρόπος σχηματισμοῦ τοῦ ἐνεστώτα τῶν ρημάτων: ὑφαίνω, συμβάλλω, ἐγείρω, ἀμύνομαι, οἰκτίρω, καθαίρω, κρίνω.
5. Νά ἀναλυθεῖ νοηματικά καί νά αἰτιολογηθεῖ ἡ φράση τοῦ ἀποσπάσματος: «ὥς τήν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμίλιαν ... κατάλυσιν».

32. Οἱ Λακεδαιμόνιοι στήν ἀκρόπολη τῶν Θηβῶν

Ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα (386 π.Χ.) δέ διατηρήθηκε στήν Ἑλλάδα γιά πολύ. Τό 382 π.Χ. ὁ Σπαρτιάτης στρατηγός Φοιβίδας πηγαίνοντας μέ στρατό ἐναντίον τῆς Ὀλύνθου τῆς Χαλκιδικῆς σταμάτησε στή Θήβα. Ἐκεῖ ὁ Θηβαῖος Λεοντιάδης, ἀρχηγός τῶν ὀλιγαρχικῶν, κάλεσε τό Φοιβίδα ὁ ὁποῖος καί κατέλαβε τήν ἀκρόπολη τῆς Θήβας, τήν Καδμεία. Ἐπειτα ὁ Λεοντιάδης παρουσιάζεται στή βουλή τῶν Θηβαίων καί λέει ὅσα ἀκολουθοῦν.

- Α'** 1. Ὁ δὲ Λεοντιάδης ἐλθὼν εἶπε τάδε· ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες, Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι τήν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἄθυμείτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ἦκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ· ἐγὼ δὲ λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν, ὡς πολεμοποιοῦντα· καὶ ὑμεῖς δὲ οἱ λοχαγοὶ τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε, καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον ἔνθα εἴρηται. Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρῆσαν τε καὶ ἐπείθοντο καὶ συνελάμβανον. Τῶν δὲ μὴ εἰδόντων, ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφυγον εὐθὺς ἔξω τῆς πόλεως, δείσαντες μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἰσμηνίαν ἦσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταῦτα γινώσκοντες Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἰσμηνίᾳ μάλιστα τριακόσιοι. Ὡς δὲ ταῦτα ἐπέπρακτο, πολέμαρχον ἀντὶ Ἰσμηνίου ἄλλον εἶλοντο.

(Ξεν. Ἑλλ. 5,2, 30-32)

ἀθυμῶ (-έω)

ἦκειν

ἐρῶ (ἐράω)

λαμβάνω

ὁ Ἰσμηνίας

πολεμοποιῶ

εἴρηται

εἰδότες

δείσαντες

εἰργμένοις

γινώσκω ταῦτα

μάλιστα (μέ ἀριθμητικό)

εἶλοντο

φοβοῦμαι, στενοχωριέμαι

ὑποκ. οἱ Λακεδαιμόνιοι

ἀγαπῶ (ν.έ. ἐρωτας)

συλλαμβάνω

ἦταν ἀρχηγός τῶν δημοκρατικῶν

ὑποκινῶ πόλεμο, ξεσηκῶνω γιά πόλεμο

παρὰκ. τοῦ ρ. λέγομαι

μετ. τοῦ ρ. οἶδα = γνωρίζω

μετ. ἀορ. τοῦ ρ. δέδοικα ἢ δέδια = φοβοῦμαι

μετ. παρὰκ. μέσης φωνῆς τοῦ ρ. εἴργνυμι

ἢ εἰργνύω = φυλακίζω

ἔχω τήν ἴδια γνώμη

περίπου

ἀορ. β' τοῦ ρ. αἰροῦμαι (-έομαι) = ἐκλέγω

2. Νά μεταφραστούν οί ακόλουθες φράσεις:

- α) Ἐνταῦθα δὲ μάχης γενομένης πολλοὶ ἀπέθανον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι καταλιπόντες τὰ ὅπλα ἔφυγον.
- β) Ἀποθάνοιμεν ἂν εὐθύς, εἰ οἱ πολέμιοι ἡμᾶς ἴδοιεν.
- γ) Εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν ἀδικεῖσθαι.
- δ) Δοκεῖ μοι καλῶς λέγεσθαι, ὃ Σώκρατες, τὰ λεγόμενα.
- ε) Εἰ γὰρ ὑπολάβοιέν σε ἀχάριστον περὶ τοὺς γονέας εἶναι, οὐδεὶς ἂν νομίσειέ σε ἀγαθὸν πολίτην ἔσεσθαι.

ὑπολαμβάνω = νομίζω

Β'

- 1. Ἀόριστος β' ἐνεργ. καὶ μέσος
- 2. Τό εἰδικό ἀπαρέμφατο ὡς ἀντικείμενο καὶ ὑποκείμενο

1. Ὁ ἀόριστος (ἐνεργ. καὶ μέσος) πολλῶν ρημάτων δὲ σχηματίζεται μέ τὸ χρονικὸ χαρακτήρα σ καὶ τὸ θεματικὸ φωνήεν α (βλ. Κεφ. 23). Ὁ ἀόριστος αὐτὸς λέγεται δεύτερος καὶ ἔχει στήν ὀριστικὴ τίς καταλήξεις τοῦ παρατατικοῦ, ἐνῶ στίς ἄλλες ἐγκλίσεις τίς καταλήξεις τοῦ ἀντίστοιχου ἐνεστώτα: λαμβάνω-ἐλάμβανον, ἀόρ. β' ἔλαβον· αἰσθάνομαι-ἡσθάνομην, ἀόρ. β' ἡσθόμην.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τό ἀπαρέμφατο καὶ ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργ. ἀορ. β' τονίζονται στή λήγουσα: λαμβάνειν ἀλλά λαβεῖν, λαμβάνων ἀλλά λαβόν.
- β) Τό β' ἐνικό προσ. τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορ. β' τῶν ρημάτων λέγω, ἔρχομαι, εὐρίσκω, ὀρῶ καὶ λαμβάνω, ὅταν εἶναι ἀπλό (χωρὶς πρόθεση), τονίζεται στή λήγουσα: εἰπέ, ἐλθέ, εὔρέ, ἰδέ, καὶ λαβέ ἀλλά πρόσειπε, ἀπελθε κτλ.
- γ) Τοῦ μέσου ἀορ. β' τὸ ἀπαρέμφατο τονίζεται στήν παραλήγουσα, λ.χ. γίγνεσθαι ἀλλά γενέσθαι.
Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς πρὶο ἀορίστους:
ἡγαγον (ἄγω), εἶλον (αἰρέω-ῶ = συλλαμβάνω, χυριεύω),
ἡσθόμην (αἰσθάνομαι), ἡμαρτον (ἁμαρτάνω), ἀπέθανον

(ἀποθνήσκω), ἔβαλον (βάλλω), ἐγενόμην (γίγνομαι), ἦλθον (ἔρχομαι), ἔφαγον (ἐσθίω), ἠρόμην (ἐρωτώ-άω), ἠύρον (καί εὖρον) (εὐρίσκω), ἔσχον (ἔχω), ἔλαχον (λαγχάνω = παίρνω μέ κλῆρο), ἔλαβον (λαμβάνω), ἔλαθον (λανθάνω = μένω ἀπαρατήρητος), εἶπον (λέγω), ἔλιπον (λείπω), ἔμαθον (μανθάνω), εἶδον (ὄρω-ὄράω), ἔπαθον (πάσχω), ἔπεσον (πίπτω), ἐπυθόμην (πυνθάνομαι), ἔδραμον (τρέχω), ἐτραπόμην (τρέπομαι), ἔτυχον (τυγχάνω), ἤνεγκον (φέρω), ἔφυγον (φεύγω).

2. Εἰδικό ἀπαρέμφατο (χωρίς ἄρθρο) (βλ. Κεφ. 7) ὡς ἀντικείμενο δέχονται τὰ ρήματα λέγω καί νομίζω καί ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία, ὅπως: ὁμολογῶ, φημί, δοκῶ, οἶμαι κτλ. Τὰ ἀπρόσωπα ρήματα μέ τήν ἴδια σημασία, ὅπως λέγεται, ὁμολογεῖται, δοκεῖ κτλ. δέχονται εἰδικό ἀπαρέμφατο ὡς ὑποκείμενο. Οἱ Λακεδαιμόνιοι φασί ἤκειν: εἰδ. ἀπαρ. ἀντικείμενο στό ρ. φασί. Ὁμολογεῖται τήν πόλιν ἀρχαιοτάτην εἶναι: εἰδ. ἀπαρ. ὑποκ. στό ἀπρόσωπο ρ. ὁμολογεῖται

Γ

1. Νά βρεθοῦν καί νά χαρακτηριστοῦν συντακτικῶς τὰ εἰδικά ἀπαρέμφατα πού ὑπάρχουν στά κείμενα Α1 καί Α2.
2. Νά σχηματιστεῖ ἡ προστακτική καί τό ἀπαρέμφατο τοῦ ἁορ. β' τῶν ρημάτων: *πάσχω, λανθάνω, γίγνομαι*.
3. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ τύποι τοῦ ἁορ. β': *ἰδόντας, καταφάγοιτε, ἐνεγκεῖν, παθών*.
4. Νά τονιστοῦν οἱ παρακάτω τύποι προστακτικῆς τοῦ ἁορ. β': *προειπε, εἰσελθε, ἐπιδε, παραβαλε*.
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους στόν ἁορ. β':
 α) *Τήν ἐλευθερίαν ... ἂν ἀντί πάντων ὧν ἔχω.* (αἰροῦμαι, εὐκτική)
 β) *Τήν ἀρίστην ὁδόν ..., ὧ νέοι.* (τρέπομαι, προστακτική)
 γ) *Ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νόμος ἐστὶν ἡμῖν τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ...* (ἀποθνήσκω, ἀπαρ.)
 δ) *Ὁ ἀνὴρ οὗτος ... καὶ ἀπεσώθη* (λανθάνω ὀριστ., διαφεύγω μετ.)
 ε) *Ταῦτα λέγω, ὧ ἄνδρες, ἵνα ... ἀμφοτέρα.* (αἰσθάνομαι, ὑποτακτ.)
6. Νά γίνει συντακτική ἀνάλυση στίς παρακάτω φράσεις:
 α) *Φησί γάρ με τοὺς στρατηγούς ἀποκτεῖναι.*

- β) *Οἱ ἀρχαῖοι ᾤοντο τοὺς ἀστέρας θεοὺς εἶναι καὶ ἐν τῷ αἰθέρι διαμένειν.*
γ) *Οὗτοι νομίζουσι τοὺς ἀχαρίστους ἀδίκους εἶναι.*

7. Νά δοθοῦν στά ἀρχαῖα ἑλληνικά οἱ φράσεις:

α) Ἐφυγε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, ἐπειδὴ φοβήθηκε.

β) Ἐκλέξαμε ἄλλο στρατηγὸ ἀντὶ γι' αὐτόν.

γ) Οἱ νέοι πρέπει νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τίς κακές συναναστροφές.

33. Ἀρετές τοῦ Ἀγησίλαου

Ὁ Ξενοφώντας στό ἔργο του «Ἀγησίλαος» παρουσιάζει τά ἔργα καί τίς ἀρετές τοῦ βασιλιᾶ τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαου, πού ἦταν σπουδαῖος στρατηγός καί εἶχε πανελλήνια αἰσθήματα. Ὑστερα ἀπό τήν εὐσεβεία του, τή δικαιοσύνη, τήν ἐγκράτεια καί τήν ἀνδρεία του γίνεται λόγος καί γιά τή φιλοπατρία του.

Α' 1. Ὡς γε μὴν φιλόπολις ἦν Ἀγησίλαος καθ' ἓν μὲν ἕκαστον μακρόν ἂν εἴη γράφειν· οἶομαι γάρ οὐδέν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὅ,τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει. Ὡς δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγησίλαος, ὅπου ᾤετο τήν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προφασίζετο. Ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καί τότε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερός ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. Τίς γάρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; Ὅς καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο.

(Ξεν. Ἀγησίλαος 7,1-3)

ὁ, ἡ φιλόπολις	(γεν. φιλοπόλιδος, αἰτ. φιλόπολιν, οἱ φιλοπόλιδες καί φιλοπόλεις) = ὁ φιλοπάτρης
τὰ πεπραγμένα αὐτῷ	ὅσα ἔχουν πραχθεῖ ἀπ' αὐτόν, οἱ πράξεις του
ὥς ἐν βραχεῖ εἰπεῖν	γιά νά πῶ μέ λίγα λόγια
ἀφίσταμαι	ἀπομακρύνομαι
ἐφείδομαι	κάνω οἰκονομία, λυποῦμαι νά ξοδέψω
τίθημι	βάζω, λογαριάζω
ὢν	ἐναντιωματ. μετοχή
ὁ διάφορος	ὁ πολιτικός ἀντίπαλος
προσφέρομαι	συμπεριφέρομαι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἔστε ταχεῖς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδεῖς εἰς τὸ λαλῆσαι.
- β) Ἐν Πελοποννήσῳ ἄμπελοι εὐβότρουες φύονται.
- γ) Ἡ Περσεφόνη τὸ ἥμισυ μὲν τοῦ ἔτους ἔμενε παρὰ τῷ Πλούτωνι, τὸ δ' ἕτερον παρὰ τῇ μητρὶ.

- δ) Ἐν τοῖς βαθέσι ποταμοῖς οἱ ἄλιες ἰχθῦς ἀλιεύουσιν.
 ε) Ἐνταῦθα τὸ τῶν ποταμῶν πλάτος τρίπηχὺ ἐστὶ, διπήχεις δὲ σχεδὸν εἰσι τὸ βάθος.
 στ) Βούλομαι ὀλίγῳ μακρότερα περὶ τῶν πόλεων εἰπεῖν καὶ μὴ ταχὺ λίαν παραδραμεῖν.
 ζ) Καλὸν δ' ἐστὶ καὶ τὰς ξενικὰς ἀρετὰς μιμεῖσθαι.

παραδραμεῖν· ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ ρ. παρατρέχω = πραγματεύομαι
 πολὺ σύντομα.

Β'

- Ἐπίθετα τριτόκλιτα φωνηεντόληκτα
- Τὸ τελικὸ ἀπαρέμφατο ὡς ἀντικείμενο καὶ ὡς ὑποκείμενο

- Τὰ τριτόκλιτα φωνηεντόληκτα ἐπίθετα εἶναι

α) τριγενὴ καὶ τρικατάληκτα

ὀξύτονα:

ἀρσενικά: ὁ βραχὺς, τοῦ βραχέος, τῷ βραχεῖ, τὸν βραχύν, ὃ βραχύ, οἱ βραχεῖς, τῶν βραχέων, τοῖς βραχέσι, τοὺς βραχεῖς, ὃ βραχεῖς.

θηλυκό: ἡ βραχεῖα, τῆς βραχείας, τῇ βραχεῖα, τὴν βραχεῖαν, ὃ βραχεῖα, αἱ βραχεῖαι, τῶν βραχειῶν, ταῖς βραχεῖαις, τὰς βραχείας, ὃ βραχεῖαι.

Οὐδέτερο: τὸ βραχύ, τοῦ βραχέος κτλ. τὰ βραχεά, τῶν βραχέων κτλ.

βαρύτονα:

ἀρσενικό: ὁ ἡμισυς, τοῦ ἡμίσεος, τῷ ἡμίσει, τὸν ἡμισυν, ὃ ἡμισυ, οἱ ἡμίσεις, τῶν ἡμισέων, τοῖς ἡμίσεσι κτλ.

θηλυκό: ἡ ἡμίσεια, τῆς ἡμισείας, τῇ ἡμισεία, τὴν ἡμίσειαν, ὃ ἡμίσεια, αἱ ἡμίσειαι, τῶν ἡμισειῶν κτλ.

οὐδέτερο: τὸ ἡμισυ, τοῦ ἡμίσεος κτλ. τὰ ἡμίσεια (καὶ ἡμίση), τῶν ἡμισέων κτλ.

β) Τριγενὴ καὶ δικατάληκτα

ἀρσεν. θηλ.: ὁ, ἡ δίπηχυς, τοῦ, τῆς διπήχεος, τῷ, τῇ διπήχει, τόν, τὴν δίπηχυν, ὃ δίπηχυ, οἱ, αἱ διπήχεις, τῶν διπηχέων, τοῖς διπήχεσι κτλ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τά τρικατάληκτα επίθετα σέ -υς, -εια, -υ τά περισσότερα εἶναι **ὀξύτονα**. Βαρύτονα εἶναι μόνο: ὁ ἡμισυς, ἡ ἡμίσεια, τό ἡμισυ καί ὁ θῆλυς, ἡ θήλεια, τό θῆλυ.
- β) Τό θηλυκό τῶν τρικαταλήκτων στή γενική τοῦ πληθ. **τονίζεται στή λήγουσα**, σάν κανονικό πρωτόκλιτο οὐσιαστικό: **τῶν βραχειῶν, τῶν ἡμισειῶν**. (Ἐνῶ τῶν δευτεροκλίτων : ἡ δικαία, τῶν δικαίων, ὅπως ὁ δίκαιος, τῶν δικαίων βλ. Κεφ. 8.)
- γ) Τά δικατάληκτα σέ -υς, -υ εἶναι **σύνθετα** μέ δεύτερο συνθετικό φωνηεντόληκτο **ὄνομα**: ὁ, ἡ δίπηχυς (οὐς. ὁ πῆχυς, τοῦ πήχεως), ὁ, ἡ εὐβοτρύς (= ποῦ ἔχει πολλά σταφύλια) (οὐς. ὁ βότρύς, τοῦ βότρυος = τσαμπί σταφύλια). Ἀλλά στή γενική τοῦ ἐνικοῦ ἡ κατάληξη εἶναι πάντα -ος.

2. **Τελικό ἀπαρέμφατο** (χωρίς ἄρθρο) ὡς **ἀντικείμενο** δέχονται τά ρήματα: **βούλομαι, κελεύω, κωλύω** (= ἐμποδίζω), **δύναμαι**, καί ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία, ὅπως *ἐπιθυμῶ, ἐθέλω, προτρέπω, συμβουλεύω, φοβοῦμαι, ἀπαγορεύω, πέφυκα* (= εἶμαι ἐκ φύσεως ἱκανός), *ἐπίσταμαι* κτλ.: *Τίς ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν;*
Τελικό ἀπαρέμφατο ὡς **ὕποκείμενο** δέχονται τά ἀπρόσωπα ρήματα: **δεῖ, χρή, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ**, (= ἀποφασίζεται), **ἔξεστι** (= ἐπιτρέπεται), **οἶόν τ' ἐστι** (= εἶναι δυνατό) κτλ. καί οἱ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις: **ἀνάγκη (ἐστί), ὥρα (ἐστί), χαλεπόν (ἐστι), μακρόν (ἐστι), ἄξιόν (ἐστι), εἰκός (ἐστι)** κτλ.: *μακρόν ἂν εἴη γράφειν*.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό τελικό ἀπαρέμφατο μπαίνει σέ κάθε χρόνο ἐκτός ἀπό μέλλοντα.

Γ

1. Νά τεθοῦν τά επίθετα στήν κατάλληλη πτώση μέ βάση τό οὐσιαστικό: (εὐρύς) *ποταμοί*, (εὐβοτρύς) *ἀμπέλω*, (βραχύς) *ὁδόν*, (ἡμισυς) *κρεῶν*, (δασύς) *κόμη*, (ἄρρην) *τέκνα*, (δίπηχυς) *βάθη*.
2. Νά τεθοῦν τά επίθετα στήν κατάλληλη πτώση μέ βάση τό οὐσιαστικό πού ἀντιστοιχεῖ στό ἐπίθετο:
 - α) *ὀξύς, παχύς, ταχύς, γλυκύς, θῆλυς, εὐθύς*.
 - β) *ἀγελάδων, διάνοια, ὕδατα, ἵππους, ὁδοῦ, τέκνα*.

3. Νά γραφοῦν φράσεις μέ τά ἀκόλουθα ρήματα καί μέ ἀντιζείμενο ἀπαρέμφατο: βούλομαι, κελεύω, οἶμαι, δύναμαι, φημί.
4. Νά γραφοῦν φράσεις μέ τά παρακάτω ἀπρόσωπα ρήματα καί μέ ὑποκείμενο ἀπαρέμφατο: προσήκει, ἔξεστι, ἀνάγκη ἐστί, εἰκός ἐστι, χαλεπόν ἐστι, λέγεται.
5. Νά γραφοῦν στόν ἑνικό οἱ προτάσεις Α2α, Α2β καί Α2δ.

34. Οἱ νόμοι καί οἱ ῥήτορες

Ὁ λόγος «Περὶ ἀντιδόσεως» γράφτηκε μέ ἀφορμή τὴν «ἀντίδοση» πού πρότεινε ἐναντίον τοῦ Ἰσοκράτη κάποιος Λυσίμαχος, γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴν πολυδάπανη λειτουργία τῆς τριηραρχίας πού τοῦ εἶχε ἀναθέσει ἡ πολιτεία. («Ἀντίδοση» λεγόταν ἡ ἀνταλλαγή περιουσιῶν πού πρότεινε κάποιος, ὅταν δὲν μπορούσε νὰ ἀναλάβει τὴ λειτουργία, μέ κάποιον ἄλλον πού τὸν θεωροῦσε πλουσιότερο καί συνεπῶς καταλλήλοτερο γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴ δαπάνη τῆς λειτουργίας.)

Ὁ λόγος εἶναι ἐπιδεικτικός, ἔστω κι ἂν γράφεται σάν νὰ ἐκφωνεῖται σέ δικαστήριο, καί μ' αὐτόν ὁ Ἰσοκράτης παρουσιάζει τό βίο του καί τὴν ἀξία τοῦ ρητορικοῦ ἔργου του. Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στὴ μεγαλύτερη ἀξία ἐκείνων πού συντάσσουν ὠφέλιμους ρητορικούς λόγους ἀπὸ ἐκείνους πού συντάσσουν νόμους.

Α'

1. Οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογήσαι τοὺς νόμους πλείστον καὶ μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους εἶναι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων· ἄλλ' ἢ μὲν τούτων χρῆσις τοῦτ' ὠφελεῖν μόνον πέφυκε, τὰ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰ συμβόλαια τὰ γινόμενα πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς· εἰ δὲ τοῖς λόγοις πείθοισθε τοῖς ἑμοῖς, ὅλην τὴν Ἑλλάδα καλῶς ἂν διοικοῖτε καὶ δικαίως καὶ τῇ πόλει συμφερόντως. Χρὴ δὲ τοὺς νοῦν ἔχοντας περὶ ἀμφοτέρω μὲν ταῦτα σπουδάζειν, αὐτοῖν δὲ τούτοις τὸ μεῖζον καὶ τὸ πλείονος ἄξιον προτιμᾶν, ἔπειτα καὶ κείνο γινώσκειν, ὅτι νόμους μὲν θεῖναι μυρία καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἱκανοὶ γεγόνασιν, εἰπεῖν δὲ περὶ τῶν συμφερόντων ἀξίως τῆς πόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἂν πολλοὶ δυνηθεῖεν.

(Ἰσοκρ. Περὶ ἀντιδόσεως 79-81)

πάντας ἂν ὁμολογήσαι
μέγιστος
ὠφελῶ τοῦτο
τὰ κατὰ τὴν πόλιν

συμβόλαιον
σπουδάζω
αὐτοῖν δὲ τούτοις
πλείον
θεῖναι,

δυνηθεῖεν

ὅτι πάντες ἂν ὁμολογήσειαν
ὑπερθ. τοῦ ἐπιθ. μέγας, μεγάλη, μέγα
ὠφελῶ σ' αὐτό
(ἐπεξηγήση στό τοῦτ') σίς σχέσεις μας μέ
τὴν πόλιν
συμβόλαιο, συναλλαγή
κάνω κάτι μέ ζῆλο
δυϊκός ἀριθμός γεν. ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο
συγκρ. τοῦ ἐπιθ. πολὺ
ἀπαρ. τοῦ ρῆμ. τίθημι, τίθημι νόμους
= θεσπίζω νόμους
παθητ. ἀόρ. εὐκτ. τοῦ ρ. δύναμαι

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Καί μοι δοκεῖ, ὦ Ἴερον, τούτῳ διαφέρειν ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζῶων, τῷ τιμῇς ὀρέγεσθαι.
- β) Ἄξιον θαυμάζειν τὴν Ὅμηρου ποίησιν καὶ τοὺς πρώτους εὐρόντας τραγωδίας.
- γ) Προσῆκειν ἔγωγε νομίζω τοῦθ' ἡμᾶς σκοπεῖν.
- δ) Βουλευοῦ μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα.
- ε) Τῷ ἀδελφῷ ὁμοιάζετον ἀλλήλοιν.

Β'

- 1. Ἀπρόσωπα ρήματα
- 2. Ἄλλα παραδείγματα εἰδικοῦ καὶ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου.
- 3. Δυνικός ἀριθμός
- 4. Παραγωγή τροπικῶν ἐπιρρημάτων

1. Ὅπως καὶ στὰ νέα ἑλληνικά ἔτσι καὶ στὰ ἀρχαῖα ὑπάρχουν ρήματα πού πάντοτε (ἢ συνήθως) βρίσκονται μόνο στό γ' ἐνικό πρόσωπο, καὶ λέγονται, ὅπως εἶναι γνωστό, **ἀπρόσωπα ρήματα**: λ.χ. **χρή, δεῖ, πρέπει, προσῆκει, μέλλει** (= πρόκειται), **ὁμολογεῖται, δοκεῖ** κτλ. Οἱ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις ἀποτελοῦνται ἀπό ἓνα οὐσιαστικό ἀπό τό οὐδέτερο ἑνός ἐπιθέτου καὶ τό ρῆμα **ἐστί** ἢ ἀπό κάποιο ἐπίρρημα καὶ τό ρῆμα **ἔχει**: **ἀνάγκη ἐστί, χαλεπόν ἐστι, καλῶς ἔχει** κτλ.

Τά ἀπρόσωπα ρήματα καὶ οἱ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις ἔχουν ὡς ὑποκείμενο ἀπαρέμφατο, εἰδικό ἢ τελικό, ἀνάλογα μέ τή σημασία τους (βλ. Κεφ. 32, 33).

2. Στόν ἀρχαῖο λόγο ἓνα ἀπαρέμφατο μπορεῖ νά ἐξαρτᾶται ἀπό ἓνα ἄλλο ἀπαρέμφατο (καὶ ὄχι ἀπό ρῆμα) καὶ εἶναι στό ἀπαρέμφατο αὐτό ἀντικείμενο ἢ ὑποκείμενο: **οἶμαι πάντας ἂν ὁμολογήσαι τοὺς νόμους αἰτίους εἶναι**:

τό ἀπαρ. **ὁμολογήσαι** εἶναι ἀντικείμενο στό ρ. **οἶμαι**,
τό ἀπαρ. **εἶναι** εἶναι ἀντικείμενο στό ἀπαρέμφ. **ὁμολογήσαι**.

Ὁ νόμος κελεύει ἐξεῖναι τῷ πολεμάρχῳ λαβεῖν:

τό ἀπαρεμφ. **λαβεῖν** εἶναι ὑποκείμενο στό ἀπαρ. **ἐξεῖναι**, τοῦ ἀπρόσ. ρ. **ἐξεσσι**.

3. Στὴν ἀρχαία ἑλληνική ἐκτός ἀπό τόν ἐνικό καὶ τόν πληθυντικό ὑπάρχει καὶ ὁ **δυνικός ἀριθμός**, γιά δύο πρόσωπα ἢ πράγματα. Ὁ δυνικός ἀριθμός τῶν ὀνομάτων ἔχει μόνο

δύο καταλήξεις σέ κάθε κλίση γιά ὅλα τά γένη καί γιά ὅλες τίς πτώσεις: π.χ. τῶ στρατιώτα – τοῖν στρατιώταιν, τῷ ἀνθρώπῳ – τοῖν ἀνθρώποιν, τῷ φύλακε – τοῖν φυλάκοιν.

Ὁ δυνικός ἀριθμός τῶν ρημάτων ἔχει ἰδιαιτερες καταλήξεις μόνο γιά τό β' καί γ' πρόσωπο: π.χ. λύ-ε-τον, λύητον, ἐλύεσθον, λυοίσθην κτλ.

4. Τά παράγωγα τροπικά ἐπιρρήματα σχηματίζονται:

- α) ἀπό ἐπιθετα, ἀντωνυμίες καί μετοχές μέ τήν κατάληξη -ως: δίκαιος-δικαίως, οὗτος-οὕτως, δέον-δεόντως
- β) ἀπό ὁποιοδήποτε κλιτό μέρος τοῦ λόγου μέ τίς παραγωγικές καταλήξεις -δην, -δον, -ί, -ς:
βάδην (βαίνω, θ. βα-), **ἀναφανδόν** (= φανερά, ἀναφαίνομαι, θ. φαν-), **ἀμισθί**, **ἐλληνιστί**, **πύξ** (= μέ γροθιές, θ. πυγ-, πυγμή), **λάξ** (= μέ κλωτσιές, πβ. λακτίζω).

Γ'

1. Νά σχηματισθοῦν τά ἐπιρρήματα τῶν ἐπιθέτων καί μετοχῶν:
σαφής, ἥσυχος, ἡδύς, εὐδαίμων, ἄσμενος, ἐπόμενος, ὅμοιος, ὅσιος, δίκαιος, ἄθυμος, ἄπορος, ὑπερβάλλον, εὐλαβής.
2. Ὑπό ποιές λέξεις παράγονται τά παρακάτω ἐπιρρήματα:
ταύτη, ἄλλη, πάντη, τροχάδην, ἀριστίνδην, ἀγεληδόν, βαθμηδόν, πανδημεί, ὀνομαστί, ἀττικιστί, ἐναλλάξ;
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ ἐπιρρήματα παράγωγα ἀπό τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 α) *Θηραμένης ... ἀπέθανεν.* (οὗτος)
 β) *Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ... εἶχεν, ἐπορεύοντο.* (καλός)
 γ) *Ὁ δ' ἑρμηνεύς εἶπε ... ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην.* (βαρβαρίζω)
 δ) *Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ... τῶν ῥητόρων ἤκουον.* (ἄσμενος).
4. Νά γίνῃ λεπτομερὴς σύνταξη στίς παρακάτω φράσεις:
 α) *Πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι.*
 β) *Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι ὑμᾶς πρὸς τοὺς πολεμίους.*
 γ) *Καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅ,τι ἂν δύνομαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν.*
 ε) *Οὐκ ἀσφαλὲς εἰς πλοῖα ἐμβαίνειν.*

35. Ἡ τιμωρία τῶν Λακεδαιμονίων

Ἡ παραβίαση τῆς εἰρήνης τοῦ Ἀνταλκίδου ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτες μὲ τὴν κατάληψη κυρίως τῆς Καδμείας προξένησε ἀγανάκτηση στοὺς Ἕλληνες. Μὲ ἀφορμὴ τὴ συμπεριφορὰ τῆς Σπάρτης ὁ Ξενοφώντας γράφει ὅσα ἀναφέρονται στὴν περικοπὴ.

- A'** 1. Πολλὰ μὲν οὖν ἂν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ ἑλληνικὰ καὶ βαρβαρικὰ ὥς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοι τε γὰρ οἱ ὁμόσαντες αὐτονόμους ἔασιν τὰς πόλεις τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες ὑπ' αὐτῶν μόνον τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρῶτον οὐδ' ὑφ' ἑνὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τοὺς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουλευθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἑπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι.

(Ξεν. Ἑλλ. 5,4,1)

ἔχω + ἀπαρ.

τὰ προκείμενα

γὰρ

ὁμνυμι

ἔασω

κατέσχον

πώποτε

τῶν πολιτῶν οἱ εἰσαγαγόντες

δουλεύω τινί

οἱ φυγόντες

ἤρκεσαν

καταλύω

βλ. Κεφ. 26

τὰ σχετικὰ μὲ τὸ θέμα μας

δηλαδή

ἀόρ. ὤμοσα

μέλλ. τοῦ ρ. ἔω (ἔάω) = ἀφήνω

ἀόρ. β' τοῦ ρ. κατέχω

ποτέ ὡς τώρα

ὅσοι ἀπὸ τοὺς πολῖτες (τοὺς) ὁδήγησαν

εἶμαι δούλος σέ κάποιον

οἱ ἐξόριστοι

ἀόρ. τοῦ ρ. ἄρκω (-έω)

διαλύω, καταργῶ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.
- Οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.
- Ἐὰν μὴ γενναίως πολεμήσωμεν, ἡ πόλις ἡμῶν οὐ σωθήσεται.

δ) Οὗτοι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐσώθησαν.

ε) Ἐπεισθίμεν τοῖς τούτων λόγοις· καὶ γὰρ ὑπέσχοντο ποιή-
σειν πάντα ταῦτα.

ἦσθη: παθ. ὁόρ. τοῦ ρ. ἡδομαι = εὐχαριστιέμαι
ἐπὶ τῷ εὐδυνύῳ = στήν ἀριστερή πτέρυγα

Β'

1. Παθητικός μέλλοντας καὶ ἀόριστος

2. Τό ποιητικό αἴτιο

3. Ρήματα πού συντάσσονται μέ ἀπαρέμφ. μέλ-
λοντα

4. Ὁ σύνδεσμος γάρ

1. Τά ρήματα παθητικῆς διαθέσεως ἔχουν τούς ἴδιους χρόνους μέ τά
ρήματα τῆς μέσης διαθέσεως ἐκτός ἀπό τό μέλλοντα καί τόν ἀόρι-
στο.

Ἔτσι ἐκτός ἀπό τό μέσο μέλλοντα καί ἀόριστο ἔχουμε καί τόν
παθητικό μέλλοντα καί ἀόριστο.

α) Ὁ παθητικός μέλλοντας ἔχει τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τό μέσο
μέλλοντα ἀλλά παίρνει πρὶν ἀπό τό χρονικό χαρακτήρα σ τό
πρόσφυμα **θη-**:

λύσομαι παθητ. μέλλ. λυθήσομαι, λυσοίμην – λυθησοίμην, λύσεσθαι
– λυθήσεσθαι, λυσόμενος – λυθησόμενος κτλ.

β) Ὁ παθητικός ἀόριστος παίρνει τό πρόσφυμα **θη** (ἢ μέ συστολή
θε) καί κλίνεται ὡς ἐξῆς:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: ἐλύ-**θην**, -**θης**, -**θη**, -**θημεν**, -**θητε**, -**θησαν**

ΥΠΟΤΑΚΤ. λυ-**θῶ**, -**θῆς**, -**θῆ**, -**θῶμεν**, -**θῆτε**, -**θῶσι(ν)**

ΕΥΚΤΙΚΗ: λυ-**θείην**, -**θείης**, -**θείη**, -**θείημεν** ἢ -**θείμεν**, -**θείητε** ἢ **θεῖτε**,
-**θείησαν** ἢ -**θεῖεν**

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ: λύ-**θη-τι**, -**θήτω**, -**θητε**, -**θέντων** ἢ -**ήτωσαν**

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ: λυ-**θῆ-ναι**

ΜΕΤΟΧΗ: λυ-**θείς** (λυθέντος), λυθεῖσα (λυθείσης), λυθέν (λυθέντος)

2. Τά παθητικά ρήματα ἔχουν συχνά ἓναν προσδιορισμό πού δείχνει
τό πρόσωπο ἢ τό πράγμα ἀπό τό ὁποῖο προέρχεται αὐτό πού
παθαίνει τό ὑποκείμενο τοῦ πάθητικοῦ ρήματος.

Ὁ προσδιορισμός αὐτός λέγεται **ποιητικὸ αἷτιο** καὶ ἐκφέρεται:

- α) μέ τήν πρόθεση **ὑπό** (σπανιότερα, **ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς**) καὶ **γενική** : **ὑπό τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν**
- β) **μέδοτική** (πού λέγεται δοτική τοῦ προσώπου πού ἐνεργεῖ): οὐδέν τῶν πεπραγμένων αὐτῶ (= κανένα ἀπό ὅσα ἐγιναν ἀπὸ αὐτόν, καμιά ἀπὸ τίς πράξεις του), ταῦτα **Θεμιστογένει γέγραπται** (= ἔχουν γραφεῖ ἀπὸ τό Θεμ.)

- 3. Τά ρήματα πού ἡ ἐνέργειά τους ἀναφέρεται στό μέλλον, ὅπως: **ἐλπίζω, προσδοκῶ, ὑπισχνοῦμαι** (= ὑπόσχομαι), **ἐπαγγέλλομαι** (= ὑπόσχομαι, ἔχω ἐπαγγέλμα) **ᾄμνυμι**, συντάσσονται κανονικά μέ **ἀπαρέμφοτο μέλλοντα**: οἱ ὁμόσαντες ἑάσειν τὰς πόλεις...
- 4. Ὁ παρατακτικός σύνδεσμος **γάρ** ἄλλοτε εἶναι **αἰτιολογικός**: **πολλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας· ἡμεῖς γάρ ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους** (= διότι ἐμεῖς...), καὶ ἄλλοτε **ἐπεξηγηματικός (διασαφηντικός)**: **νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα· Λακεδαιμόνιοι γάρ (δηλαδή οἱ Λ...)**

Γ

- 1. Νά μετατραπεῖ σέ παθητική ἡ σύνταξη τῶν παρακάτω φράσεων:
 - α) **Οἱ ἀλκιεῖς ἰχθὺς ἠλίευσαν.**
 - β) **Οἱ διδάσκαλοι τοὺς νέους ἐπαίδευσαν.**
 - γ) **Οἱ φρουροὶ τὴν πόλιν ἔσωσαν.**
 - δ) **Ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε Φαλῖνον κελεύσοντα τοὺς Ἕλληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι.**
 - ε) **Ὁλομαί σε ἐξαπατᾶν με.**
- 2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ ἓναν ἀπὸ τοὺς τύπους πού δίνονται:
 - α) **Πάντες ἠλπιζον ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τοὺς πολεμίους ...** (πορευθῆσθαι, ἡττηθῆσθαι, σωθῆσθαι)
 - β) **Ἀθηναῖοι ὤμοσαν τὰς σπονδὰς μὴ ...** (λύσειν, πράξειν, ἑάσειν)
 - γ) **Κῦρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστω ...** πέντε ἀργυρίου μνᾶς. (καθέξειν, ἔξειν, παρέξειν)
 - δ) **Ἐπαγγελλόμεθα Ἀριαίφει τὸν βασιλεῖον θρόνον ... αὐτόν.** (καθιεῖν, ἀρκέσειν, ἄξειν)
 - ε) **Ἀθηναῖοι ὤμοσαν ... τοῖς συμμάχοις.** (δώσειν, κελεύσειν, βοηθήσειν)
- 3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους:
 - α) **Οἱ Ἕλληνες ... διὰ τῆς Καρδούχων χώρας.** (πορευόμεναι: παθ. μέλλ.)
 - β) **Οἱ στρατιῶται ... διαβαίνειν τὸν ποταμὸν ... ἐνταῦθα ἡμέρας τρεῖς.** (κωλύομαι παθ. ἄορ., ἀλλίζομαι παθ. ἄορ.)

- γ) Οὔτοι νυκτός ... εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. (διακομίζομαι : παθ. ἄορ.)
δ) Δεινὸς ἐφοβοῦντο μὴ .. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ νήσῳ. (καταλαμβάνομαι, παθ. ἄορ.)

4. Ποιά εἶναι ἡ βασική ἰδέα πού ἀναπτύσσει ὁ συγγραφέας μέ ἀφορμή τὴν τιμωρία τῶν Λακεδαιμονίων;

36. Λόγος παρηγορητικός πρὸς συγγενεῖς νεκρῶν

Ὁ «Ἐπιτάφιος» ἐκφωνήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀθηναῖο ρήτορα Ὑπερείδη (περ. 390-322 π.Χ.) πρὸς τιμὴ τῶν νεκρῶν τοῦ Λαμιακοῦ πολέμου (322 π.Χ.) μεταξύ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Ἀντίπατρου τῆς Μακεδονίας. Ἡ περικοπὴ εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ «Ἐπιταφίου» ὅπου ἀπευθύνονται παρηγορητικοὶ λόγοι πρὸς τοὺς συγγενεῖς τῶν νεκρῶν.

- Α'** 1. Χαλεπὸν μὲν ἴσως ἐστὶ τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντας πάθει παραμυθεῖσθαι· τὰ γὰρ πένθη οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ κοιμίζε-
ται. Ὅμως δὲ χρὴ θαρρεῖν καὶ τῆς λύπης παραιρεῖν εἰς τὸ
ἐνδεχόμενον, καὶ μεμνησθαι μὴ μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετε-
λευτηκότων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς ἧς καταλελοίπασιν. Οὐ γὰρ
θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ' ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν.
Εἰ δὲ γήρως θνητοῦ μὴ μετέσχον, ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰ-
λήφασιν, εὐδαίμονές τε γεγόνασιν κατὰ πάντα. Ὅσοι μὲν γὰρ
αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔπαινοι
παῖδες αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσσονται· ὅσοι δὲ παῖδας καταλελοί-
πασιν, ἡ τῆς πατρίδος εὐνοία ἐπίτροπος αὐτοῖς τῶν παίδων
καταστήσεται.

(Ὑπερείδη Ἐπιτάφιος 41-42)

χαλεπὸν ἐστι	εἶναι δύσκολο
παραμυθεῖσθαι (-έομαι)	παρηγορῶ
παραιρῶ (-έω)	ἀφαιρῶ, ἀπομακρύνω
εἰς τὸ ἐνδεχόμενον	ὅσο εἶναι δυνατό
τελευτῶ (-άω)	πεθαίνω
πέπονθα	παρακ. τοῦ ρ. πάσχω (βλ., Κεφ. 13)
εὐδοξία	δόξα

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις:

- Ὡς δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἰσμηνίου ἄλλον εἴλοντο.
- Οἱ πρεσβύτεροι ἡδέως τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται.
- Οὗτος ἐμεμακάριστο τοῦ πλούτου.
- Δεῦρο δὴ καθεζόμενος ἡμῖν διήγησαι· οὐ γὰρ πάντα σαφῶς πεπύσμεθα.

- ε) Οί τετελευτηκότες ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης.
 στ) Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.
 ζ) Πολλοῖς ἡ γλῶσσα προτρέχει τῆς διανοίας.

δεῦρο = ἐδῶ

πεπύσμεθα παρακειμ. τοῦ ρ. πυνθάνομαι (βλ. Κεφ. 24)

Β'

1. Μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλ. ἀφω-
νόλ., ὑγρόλ. καὶ ἔρρινόλ. ρημάτων
2. Ἀττικός ἀναδιπλασιασμός
3. Ἀντικείμενο ρημάτων σέ γενική
4. Ἡ γενική ὡς ἑτερόπλωτος προσδιορισμός καὶ
ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός

1. α) Ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος τῶν ἀφωνόληκτων ρημάτων δέν ἔχει πάντα (φαινομενικά) τίς ἴδιες καταλήξεις μέ τά ὁμαλά φωνηεντόληκτα ρήματα (-μαι, -σαι, -ται κτλ), γιατί συμβαίνουν ὁρισμένα φθογγικά πάθη μέ τό χαρακτήρα τοῦ ρηματ. θέματος (κ, π, θ, κτλ.) καί μέ τό σύμφωνο τῆς καταλήξεως τοῦ χρόνου. Ἐτοι ἔχουμε:

Παρακείμενος

Ὅριστική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατο
Οὐραν. (θ. πραγ-) πέ-πραγ-μαι πέ-πραξαι πέ-πρακ-ται πε-πράγ-μεθα πέ-πραχ-θε πε-πραγ-μένοι εἰσὶ	— πέπραξο πεπράχθω — πέπραχθε πεπράχθων ἢ πεπράχθωσαν	πεπρᾶχθαι Μετοχή πεπραγμένος πεπραγμένη πεπραγμένον
Ὑπερσυντέλικος: ἐπεπράγαμην, ἐπέπραξο ... πεπραγμένοι ἦσαν		

Ὅριστική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατο
Χειλικόλ. (θ. γραφ-)		
γέ-γραμ-μαι	—	γεγράφθαι
γέ-γρα-ψαι	γέγραψο	
γέ-γραπ-ται	γεγράφθω	Μετοχή
γε-γράμ-μεθα	—	γεγραμμένος
γέ-γραφ-θε	γέγραφθε	κτλ.
γε-γραμ-μένοι εἰσὶ	γεγράφθων ἢ γεγράφθωσαν	
Ὑπερσυντέλικος: ἐγεγράμην κτλ.		
Ὅριστική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατο
Ὅδοντικόλ. (θ. πειθ-)		
πέ-πεισ-μαι	—	πεπεισθαι
πέ-πει-σαι	πέπεισο	
πέ-πεισ-ται	πεπείσθω	Μετοχή
πε-πίσ-μεθα	—	πεπεισμένος
πέ-πει-σθε	πέπεισθε	κτλ.
πε-πεισ-μένοι εἰσὶ	πεπείσθων ἢ πεπείσθωσαν	
Ὑπερσυντέλικος: ἐπεπείσμην, ἐπέπεισο κτλ.		

- β) Ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος τῶν ὑγρόληκτων καὶ ἑρρινόληκτων ρημάτων σχηματίζεται κανονικά ὅπως καὶ στὰ φωνηεντόληκτα, ἀλλὰ μόνο ὁ ρηματικός χαρακτήρας ν ἐμπρός ἀπὸ τό μ τῶν καταλήξεων σέ ἄλλα ρήματα ἀφομοιώνεται καὶ ἔχουμε δύο μ., ἐνῶ σέ ἄλλα τρέπεται σέ σ (καὶ ἔχουμε -σμ):

Ὑγρολ. (θ. ἀγγελ-)	Ἑρρινόλ. (θ. ὄξυν-)	Ἑρρινόλ. (θ. φαν-)
ἡγγελ-μαι	ὠξύμ-μαι	πέ-φασ-μαι
ἡγγελ-σαι	ὠξύν-σαι	πέ-φαν-σαι
ἡγγελ-ται	ὠξύν-ται	πέ-φαν-ται
ἡγγέλ-μεθα	ὠξύμ-μεθα	πε-φάσ-μεθα
ἡγγελ-θε	ὠξύν-θε	πέ-φαν-θε
ἡγγελ-μένοι εἰσὶ	ὠξύμ-μένοι εἰσὶ	πε-φασ-μένοι εἰσὶ

2. Γιά τό σχηματισμό τοῦ παρακειμένου (καὶ ὑπερσυντέλικου) ἐκτός ἀπὸ τίς διάφορες ἀνωμαλίες ἀναδιπλασιασμοῦ (μιμνήσκομαι-μέμνημαι, λέγω-εἶρηκα, λαμβάνω-εἴληφα) μερικά ρήματα πού τό θέμα τους

αρχίζει από α, ε, ή ο παίρνουν άττικό άναδιπλασιασμό, δηλαδή έπαναλαμβάνονται οί δύο πρώτοι φθόγγοι του θέματος μέ έκταση του δεύτερου φωνήεντος:

άκούω-άκ-ήκοα, έλαύνω-έλήλακα, έρχομαι (θ. έλυθ-)-έλήλυθα, όμνυμι-όμώμοκα, όλλυμι-όλώλεκα, φέρω (θ. ένεκ-)-ένήνοχα.

3. Τά ρήματα πού συντάσσονται μέ άντικείμενο σέ γενική είναι όσα σημαίνουν:

- α) μνήμη ή τό αντίθετο, λήθη, λ.χ. μέμνημαι, έπιλανθάνομαι κτλ.
- β) φροντίδα ή τό αντίθετο άμέλεια, λ.χ. έπιμελοῦμαι, άμελῶ, φείδομαι κτλ.
- γ) επιθυμία, απόλαυση, μετοχή, άφθονία ή στέρηση, λ.χ. έρῶ, μετέχω, εὐπορῶ, δέομαι (= έχω άνάγκη) κτλ.
- δ) αἴσθησις, λ.χ. άκούω, γεύομαι
- ε) επιτυχία ή άποτυχία, λ.χ. τυγχάνω, άμαρτάνω
- στ) έναρξη ή λήξη, λ.χ. άρχομαι, παύομαι
- ζ) έξουσία, λ.χ. άρχω, ήγοῦμαι
- η) χωρισμό ή άπαλλαγή, λ.χ. άπέχω, άπαλλάττομαι
- θ) σύγκριση, διαφορά, λ.χ. διαφέρω, ύστερῶ, περιγίγνομαι (= ύπεριοχῶ)

Επίσης μέ γενική συντάσσονται τά σύνθετα ρήματα μέ τίς προθέσεις: έκ, από, κατά, πρό, ύπέρ: *υπερέχει τῶν άλλων, καταγελῶσι τῶν ὀρθῶς λεγόντων.*

4. Ἡ γενική ὡς έτερόπτωτος προσδιορισμός σημαίνει:

- α) ένα διηρημένο σύνολο (= γενική διαιρετική): *όσοι αὐτῶν ἀπέθανον* (μεταφράζεται: *όσοι από αὐτοῦς ...*).
- β) τήν ὕλη ή τό περιεχόμενο: *κώπη ἐλέφαντος, ἀγέλη βοῶν.*
- γ) τόν κτήτορα (= γενική κτητική): *Περικλέους οἶκος.*
- δ) ιδιότητα ή αξία: *τεῖχος ὀκτώ σταδίων, χωρίον δέκα μνῶν.*
- ε) τήν αἰτία: *αἰτιός τινας*
- στ) τό ὑποκείμενο ή τό άντικείμενο μιᾶς ένεργειας (= γενική ὑποκειμενική ή άντικειμενική): *ὁ πόλεμος τῶν Ἀθηναίων καί Πελοποννησίων* (πολεμοῦν οί Ἀθηναῖοι καί οί Πελ.), *νομεύς ἀγέλης* (νέμει τήν άγέλην).

Γενική υποκειμενική ή αντικειμενική δέχονται τὰ οὐσιαστικά πού ἔχουν ρηματική σημασία, δηλαδή μποροῦν νά τραποῦν στό ἀντίστοιχο ρῆμα: πόλεμος (πολεμῶ), νομεύς (νέμω) κ.τ.λ. Ἐπίσης μέ γενική ἀντικειμενική συντάσσονται πολλά ἐπίθετα πού τό ἀντίστοιχο ρῆμα τους συντάσσεται μέ γενική ὡς ἀντικείμενο, λ.χ. ἐπιμελής τινος, μνήμων τινός, πλήρης τινός, κύριός τινος, ἐνδεής τινος, διάφορός τινος.

Ἡ γενική ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός δηλώνει:

- α) **χρόνο**: τὸ πλοῖον ἤξει τῆς ἐπιούσης ἡμέρας (= τὴν ἐπομένη ...)
- β) **αἰτία**: ὀργίζεται τῶν ἀδικημάτων (= γιὰ τὰ ἀδικήματα)
- γ) **ποσό**: πόσου διδάσκει Εὐηνος; (= πόσο παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλία του ὁ Εὐηνος;)

Γ'

1. Νά σχηματιστεῖ ὁ παρακείμενος τῶν παρακάτω ρημάτων καί νά αἰτιολογηθεῖ ὁ ἀναδιπλασιασμός τους: ἐλαύνω, ἐρχομαι, γίγνομαι, φέρω, ὀρύττομαι, ἐκβάλλομαι, φθείρομαι, πυνθάνομαι, κόπτομαι, κομίζομαι.
2. Νά μεταφραστοῦν στή ν.έ. οἱ τύποι: κέκορθε, τεταραγμένοι εἰσί, ἐπέπειστο, τέτρωθε, ἐρριμένοι ἦσαν, τέθαιπαι, ἐγέγραπτο.
3. Νά βρεθοῦν τὰ ἀντικείμενα σέ γενική πτώση καί νά χαρακτηρίσετε τὴν κατηγορία τῶν ρημάτων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξαρτῶνται:
 - α) Ὁδὲποτ' ἐπελαθόμην ὕμνων.
 - β) Οἱ θεοὶ ἐπιμελοῦνται πάντων ἀνθρώπων.
 - γ) Ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θεοῦ μετέχει.
 - δ) Κῆρος ἐπεμελεῖτο καὶ τῶν παρ' ἐαυτῷ βαρβάρων.
 - ε) Ἐπισθένης Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν.
 - στ) Πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦμεν.
 - ζ) Πρῶτοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπαύσαντο τῆς μάχης.
 - η) Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία οὐ σοφία φαίνεται.
 - θ) Ὅμοιος ἦν τῷ πατρί, οὐδὲν δὲ διέφερε τούτου.
4. Νά χαρακτηριστοῦν συντακτικῶς οἱ γενικές στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν ἀπέθανον.
 - β) Πολλοὶ τὸ λαβεῖν τι τῶν ἀλλοτρίων μέγιστον ἀγαθὸν νομίζουσι.
 - γ) Οἱ ποιμένες ἀγέλας βοῶν καὶ προβάτων νέμονται.
 - δ) Τερὸς ὁ χώρος τῆς Δήμητρος.

- ε) *Περὶ τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη.*
στ) *Τῇ στρατιᾷ Κῦρος ἀπέδωκε μισθὸν τεσσάρων μηνῶν.*
ζ) *Καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων.*

5. Νά μεταφερθοῦν στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά:

- α) Φροντίστε γιὰ τὰ παιδιά.
β) Ἐχετε παραμελήσει τὴν ἀρετή.
γ) Θυμᾶται τίς παλιές πράξεις.
δ) Ἐχω ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα.
ε) Ἐχομε ἀκούσει πολλοὺς ρήτορες.
στ) Ἀπέχομε ἀπὸ αὐτό τό ἔργο.

37. Ἀγωγή τῶν παιδιῶν

Γιά τό ἔργο βλ. τό εἰσαγωγικό σημεῖωμα τοῦ κεφ. 29. Καί στήν ἀκόλουθη περικοπή ἀναφέρονται ἀπόψεις καί συμβουλές γιά τή διαπαιδαγώγησι τῶν νέων.

A'

1. Κάκεῖνό φημι, δεῖν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγειν παραιnéσει καὶ λόγοις, μὴ μὰ Δία πληγαῖς μηδ' αἰκισμοῖς. Δοκεῖ γάρ που ταῦτα τοῖς δούλοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἐλευθέροις πρέπειν. Ἐπαινοὶ δὲ καὶ ψόγοι πάσης εἰσὶν αἰκίας ὠφελιμώτεροι τοῖς ἐλευθέροις, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ παρορμῶντες οἱ δ' ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν ἀνείργοντες. Δεῖ δ' ἐναλλάξ καὶ ποικίλως χρῆσθαι ταῖς ἐπιπλήξεσι καὶ τοῖς ἐπαῖνοις, κάπειδάν ποτε θρασύνωνται, ταῖς ἐπιπλήξεσιν ἐν αἰσχύνη ποιεῖσθαι, καὶ πάλιν ἀνακαλεῖσθαι τοῖς ἐπαῖνοις καὶ μιμεῖσθαι τὰς τίτθας, αἵτινες ἐπειδὴν τὰ παιδία κλαυθυμυρίσωσιν, εἰς παρηγορίαν πάλιν τὸν μαστὸν ὑπέχουσι. Δεῖ δ' αὐτοὺς μηδὲ τοῖς ἐγκωμίοις ἐπαίρειν καὶ φυσᾶν· χαυνοῦνται γὰρ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαίνων καὶ θρύπτονται.

(Πλουτάρχ. Περὶ παίδ. ἀγωγ. 12)

κάκεῖνο	καὶ ἐκεῖνο
φημί	ὑποστηρίζω
ἐπιτήδευμα	ἀσχολία
ἢ παραιnéσεις	συμβουλή
πληγὴ (ρ. πλήττω)	χτύπημα
ὁ αἰκισμὸς ἢ ἡ αἰκία	κακοποίηση, βασανισμὸς
ψόγος (ψέγω)	κατηγορία (κατηγορῶ)
ἀνείργω	ἐμποδίζω, ἀποτρέπω
κάπειδάν (καὶ ἐπειδὴν)	καὶ ὅταν
ἐν αἰσχύνη ποιοῦμαί τινα	κάνω κάποιον νά ντρέπεται
ἀνακαλοῦμαι (-έομαι)	ἐπαναφέρω
ἢ τίτθη	ἢ παραμάνα
κλαυθυμρίζω	κλαίω
εἰς παρηγορίαν	ἐμπρ. προσδ. τοῦ σκοποῦ
ὑπέχω	προσφέρω
ἐπαίρω	ξεσηκώνω
φυσῶ (-άω)	φυσῶ, φουσκώνω (μεταφορ.)
χαυνοῦμαι (-όομαι)	ἀποχαυνώνομαι, γίνομαι ἀλαξονικός
θρύπτομαι	ξিপάζομαι

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Διομέδων βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ δώδεκα ναυσὶν ὠρμίσατο εἰς τὸν εὐριπον τὸν τῶν Μυτιληναίων.
- β) Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας τῷ Κόνωνι ἐξαίφνης δέκα τῶν νεῶν ἔλαβε.
- γ) Ἡ Ἀσία πολεμία τοῖς Ἀθηναίοις ἦν.
- δ) Οἱ ἔφοροι τῶν Λακεδαιμονίων Σαμίῳ τῷ ναύαρχῳ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ.
- ε) Τῇ ἀχαριστίᾳ ἔπεται ἡ ἀναισχυντία.
- στ) Δεινόν ἐστι μάχεσθαι θεῷ καὶ τύχῃ.

ὀρμίζομαι = ἀγκυροβολῶ

ἐπιστέλλω = παραγγέλλω, διατάζω

εὐριπος = πορθμός

ὑπηρετῶ = βοηθῶ

Β'

- 1. Ἀντικείμενο σέ δοτική
- 2. Δοτική προσωπική
- 3. Δοτική ὡς ἑτερόπτ. προσδιορισμός. Δοτική ἀντικειμενική
- 4. Ὁργανική δοτική
- 5. Μετάφραση τῆς γενικῆς διαιρετικῆς.

1. Ἀντικείμενο σέ δοτική δέχονται τά ρήματα:

- α) **πρέπει, ἀρμόζει καὶ** τά συνώνυμα.
- β) ὅσα σημαίνουν **προσέγγιση, φιλική ἢ ἐχθρική συνάντηση, ἀκολουθία** κτλ. ὅπως: **πελάζω** (= πλησιάζω), **συντυγχάνω** (= συναντῶ), **χρῶμαι, ἔπομαι** κτλ.: ὁμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει, καλόν ἐστι ἐπεσθαι τοῖς νόμοις.
- γ) ὅσα σημαίνουν **φιλική ἢ ἐχθρική διάθεση**, ὅπως: **εὖνοῶ, ὀργίζομαι, ἐπιβουλεύω, βοηθῶ, δουλεύω, πείθομαι, διαγωνίζομαι, μάχομαι** κτλ.: ἀμυνῶ τῇ πατρίδι, δεινόν ἐστι θεῷ μάχεσθαι.
- δ) ὅσα σημαίνουν **ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνία**, ὅπως: **ἰσοῦμαι, ὁμοιάζω, ἔοικα, συμφωνῶ**: φιλοσόφῳ ἔοικας, ὦ νεανίσκε, τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.
- ε) ὅσα εἶναι σύνθετα μέ τις προθέσεις: **σύν, ἐν, πρὸς καὶ τό ὁμοῦ**: σύνειμι θεοῖς, ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις.

2. Μέ τό ρήμα **εἰμί** (καθώς καί μέ τά ρ. **γίγνομαι** καί **ὑπάρχω**) ἔχουμε συχνά δοτική ὀνόματος προσώπου ἢ προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἢ ὁποῖα φανερώνει τό πρόσωπο **πού ἔχει κάτω**: *ἦσαν τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες* (=ὁ Κροῖσος εἶχε δύο παιδιά), *πολλαί ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας* (=ἔχουμε πολλές ἐλπίδες γιά σωτηρία).

Ἡ δοτική αὐτή λέγεται **δοτική προσωπική κτητική**.

Ἐπίσης δοτική προσωπική ὑπάρχει σέ **ἀπρόσωπα ρήματα** ἢ σέ **ἀπρόσωπες ἐκφράσεις** ἀλλά καί σέ **ἄλλα ρήματα**, στά ὁποῖα ἡ δοτική δέν εἶναι ἀντικείμενο ἀλλά φανερώνει τό πρόσωπο στό ὁποῖο ἀναφέρεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ρήμ. Τό πρόσωπο πού δείχνει ἡ δοτική προσωπική συμμετέχει σέ ὅ,τι σημαίνει τό ρήμα καί δέχεται **βλάβη** ἢ **ὠφέλεια** ἀπ' αὐτό, **εὐχαρίστηση** ἢ **δυσαρέσκεια** ἢ ἐκφράζει **τήν κρίση** του σχετικά μέ κάτω (πβ. στά ν. ἐ. γενική προσωπική): *καί μοι τήν γραφήν ἀνάγνωθι, πᾶς ἀνὴρ ἑαυτῷ πονεῖ* (= κοπιᾷζε γιά τόν ἑαυτό του), *τοῖς ἐλευθέροις εἰσὶν ὠφελιμώτεροι ἔπαινοι καί ψόγοι, γέρον γέροντι γλωτταν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί* (=ένας γέρος σχετικά μέ ἕναν ἄλλο γέρο...)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Μέ τά ρηματικά ἐπίθετα σέ **-τέος** καί συχνά μέ παθητικά ρήματα συντελικοῦ κυρίως χρόνου ἡ δοτική προσωπική δείχνει τό πρόσωπο πού ἐνεργεῖ (**δοτ. τοῦ προσώπου πού ἐνεργεῖ**): *ὁ ποταμός ἐστιν ἡμῖν διαβατέος* (= πρέπει ἐμεῖς νά διαβοῦμε τόν ποταμό). *Ταῦτα Θεμιστογόνει γέγραπται* (=ἔχουν γραφεῖ ἀπό τό Θ.) (βλ. Κεφ. 35, ποιητικό αἷτιο).

3. Ἡ δοτική ὡς ἐτερόπρωτος προσδιορισμός συνάπτεται μέ ἐπίθετα (σπάνια μέ οὐσιαστικά) πού ἔχουν σημασία ὅμοια μέ τά ρήματα πού παίρνουν ἀντικείμενο σέ δοτική, ὅπως: **ὠφέλιμος, βλαβερός, φίλος, πολέμιος, εὐπειθής, ὅμοιος, ἴσος, σύμφωνος, ἀκόλουθος, γείτων** κτλ.: *πᾶς τύραννος ἐχθρός ἐλευθερία, οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοι εἰσιν, ἵππος εὐπειθής τῷ ἡνιόχῳ*.

Ἡ δοτική αὐτή λέγεται **δοτική ἀντικειμενική**.

4. Ἡ **ὀργανική δοτική** (πού ἀντικατέστησε τήν ἀρχαιότερη ὀργανική πτώση πού χάθηκε) ἀνήκει στήν ἐπιρρηματική δοτική (βλ. Κεφ. 17) καί μεταφράζεται : μέ Ἡ δοτική αὐτή εἶναι συχνή μέ τά ρήματα **κολάζω, κρίνω, τεκμαίρομαι** (=συμπεραίνω) καί τά παρόμοια: *τόν μὴ πειθόμενον κολάζουσι χρήμασι, ἄγω τοὺς παῖδας παραινέσει*.

5. Ἡ μετάφραση τῆς γενικῆς διαιρετικῆς μπορεῖ νά γίνεται συχνά στά νέα ἑλλην. μέ ὁμοιόπλωτο προσδιορισμό:
ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν = *λίγοι ἀπό τούς στρατιῶτες καί (φυσικότερα) λίγοι στρατιῶτες.*
τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων = *οἱ ὥραϊες ἀσχολίες (ἀντί οἱ ὥραϊες ἀπό τίς ἀσχολίες)*
οἱ χρηστοί τῶν ἀνθρώπων = *οἱ χρηστοί ἄνθρωποι.*
 * Ἀλλοστε καί στήν ἀρχαία ἑλληνική ἡ γενική ἀντιστοιχεῖ πολλές φορές μέ ὁμοιόπλωτο ἐπιθετικό προσδιορισμό: *κῶπη ἐλέφαντος* = *κῶπη ἐλεφαντίνῃ, ὁ θρόνος τοῦ βασιλέως* = *ὁ βασιλεὺς θρόνος*

Γ

1. Νά συμπληρωθοῦν μέ ἓναν ἀπό τούς τρεῖς κατάλληλους τύπους οἱ παρακάτω φράσεις καί νά χαρακτηριστεῖ συντακτικῶς ὁ τύπος:
 - α) *Εὐ ποιῶν ἀγαπητὸς ... ἔσει.* (τούς πάντας, τοῖς πᾶσι, οἱ πάντες)
 - β) *Πλησίαζε ...* (τῶν φρονιμωτάτων, τοῖς φρονιμωτάτοις, τούς φρονιμωτάτους)
 - γ) *Ἀδύνατόν ἐστιν .. πέμπειν μεγάλα πλοῖα.* (ἡμεῖς, ἡμῖν, ἡμᾶς)
 - δ) ... *προσέκει οὐ ραδιουργία, ἀλλὰ καλοκαγαθία.* (τὴν βασιλείαν, τῇ βασιλείᾳ, τῆς βασιλείας)
2. Νά χαρακτηριστεῖν συντακτικῶς οἱ δοτικές:
 - α) *Ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν.*
 - β) *Ἐμοὶ μέν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι.*
 - γ) *Καί μοι μὴ θορυβήσητε.*
 - δ) *Οὐκ εἰσιν ἡμῖν χρήματα.*
 - ε) *Στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ.*
 - στ) *Οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ἐχθροὶ εἰσιν.*
 - ζ) *Διχῇ (=μέ δύο τρόπους) βοηθητέον τοῖς πράγμασιν ἡμῖν.*
 - η) *Ἰλιάς Ὀμήρῳ πεποιήται.*
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ ἓναν ἀπό τούς τρεῖς τύπους:
 - α) *Ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ...* (ὑμᾶς, ὑμῶν, ὑμῖν)
 - β) *Δήλον ... ὅτι βασιλεὺς καὶ ... πιστὸς ἦν καὶ ... νῦν εὐνους.* (ὑμᾶς, ὑμῖν, ὑμῶν) (Κῦρον, Κύρου, Κύρῳ) (ὑμῖν, ὑμᾶς, ὑμῶν)
 - γ) *Οἱ στρατιῶται εὐπειθεῖς ... ἦσαν.* (τὸν λοχαγόν, τοῦ λοχαγοῦ, τῷ λοχαγῷ).
 - δ) *Οὐ ... τὰ πολλὰ κρίνεται, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις.* (τὸν ἀριθμόν, τῷ ἀριθμῷ, τοῦ ἀριθμοῦ).
4. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα οἱ παρακάτω φράσεις (νά χρησιμοποιήσετε γενική):
 - α) *Λίγοι ἄνθρωποι.*

- β) Πολλοί Ἀθηναῖοι.
 - γ) Οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι.
 - δ) Μερικοὶ πρυτάνεις.
5. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα οἱ φράσεις:
- α) Μοῦ εἶναι ἀδύνατο νά τό κάνω.
 - β) Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι καλό.
 - γ) Μοιάζεις μέ ἄρχοντα, φίλε μου.
 - δ) Ὁ τύραννος εἶναι ἐχθρός τῆς ἐλευθερίας καί τῶν νόμων.
 - ε) Οἱ πονηροί εἶναι μεταξύ τους ὅμοιοι.

38. Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ ἀδικία

Ὁ «Κρίτων» εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς διαλόγους τοῦ Πλάτωνα πού παρουσιάζει μιὰ συζήτηση ἀνάμεσα στὸ μελλοθ' ἵνατο Σωκράτη καὶ τὸ φίλο καὶ μαθητὴ τοῦ Κρίτωνα πού τὸν ἐπισκέπτεται στὴ φυλακὴ. Ὁ Κρίτωνας ἐνεργεῖ ὡς ἀφοσιωμένος φίλος ἀπὸ ἀγάπη, ἀλλὰ ὁ Σωκράτης συζητᾷ μαζί του, γιὰ νὰ βροῦν ἂν αὐτὸ πού τοῦ προτείνει εἶναι, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε συναίσθημα, δίκαιο ἢ ὄχι.

Α'

1. ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Σκοπῶμεν, ὦ ἀγαθέ, κοινῇ καὶ εἴ πη ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοι πείσομαι. Εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. Ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσας σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. Ὅρα δὲ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχὴν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον.

ΚΡΙΤΩΝ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμέν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη; ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναί εἰσί, καὶ πάλαι; ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοῖδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντός μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν; φαμέν ἢ οὐ;

ΚΡΙΤΩΝ. Φαμέν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

(Πλατ. Κρίτων 48 e- 49 a- b)

σκοπῶ (-έω)

κοινῇ (ἐπίρρ. δοτικοφανές)

πῇ

ἄκων

ἀπιέναι

περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι

πράττειν

ἐξετάζω

ἀπὸ κοινοῦ, μαζί

κάπου, σέ κάποιο σημεῖο τοῦ λόγου μου

μὴ θέλοντας

ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ ρ. ἀπέρχομαι

δίνω πολλή σημασία

ὑποκ. ἐγώ

ἡ ἀρχὴ	ἡ βάση
ἱκανῶς	ἀρκετὰ, ἱκανοποιητικὰ
πειρῶ προστ. τοῦ ρ. πειρῶμαι	προσπαθῶ (ν.έ. ἀπόπειρα)
ἐκὼν	θέλοντας
ἡμῖν (ποιητικό αἷτιο)	ἀπό μᾶς
ἐκκεχυμένοι εἰσὶ τοῦ ρ. ἐκχέομαι	ἔχουν ξεχαστεῖ
πάλαί	παλιότερα, πρὶν ἀπὸ πολὺ καιρὸ
ἄρα	ὅπως φαίνεται
σπουδῇ	σοβαρὰ
ἐλάβομεν ἡμᾶς διαφέροντες	δέν καταλάβαμε ὅτι δέν διαφέρουμε
	καθόλου ἀπὸ παιδιὰ
παντὸς μᾶλλον	περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο
φαμέν (τοῦ ρ. φημί = συμφωνῶ)	

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις:

- Ποιήσετε ταῦτα ἐκόντες ἄκοντες.
- Πάντα ἃ κεκτήμεθα ἐθέλομεν φυλάττειν.
- Φασίν, ὅτε τὰ ζῶα φωνήεντα ἦν, τὰ πρόβατα εἰπεῖν τῷ δεσπότη· σὺ μὲν οὐδὲν παρέχεις ἡμῖν, ἡμεῖς δὲ σοὶ γάλα καὶ ἔρια.
- Τί ἐστὶν ὁ μίαν ἔχον φωνὴν τετράπουν, δίπουν, τρίπουν γίγνεται;
- Οὗτος ὁ ἀνὴρ ἅπαις καὶ ἅπατρίς ἐστίν.
- Πολλάκις σοφωτέρους πένητας ἄνδρας εἰσορῶ τῶν πλουσίων.
- Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους.
- Πολλὰ ἀγαθὰ οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις.

εἰσορῶ = παρατηρῶ μὲ προσοχὴ

Β'

- Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα
- Ἡ ἄλληλοπαθὴς ἀντωνυμία
- Δίπτωτα ρήματα μέ αιτιατική καί δοτική

1. Τά ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι:

- τριγενή καὶ τρικατάληκτα
- τριγενή καὶ δικατάληκτα
- διγενή καὶ μονοκατάληκτα

Ἀναλυτικότερα:

α) **Τά τριγενή καί τρικατάληκτα** ἔχουν θηλυκὸ σέ **-α βραχὺ** καί στή γενική πληθυντικοῦ τονίζονται στή λήγουσα. Κλίνονται κατὰ τὰ ἀκόλουθα τρία παραδείγματα:

1) Ἄρσεν.	πᾶς, παντός, παντί, πάντα, πᾶς πάντες, πάντων, πᾶσι, πάντας, πάντες
Θηλ.	πᾶσα, πάσης, πάση, πᾶσαν κτλ. πᾶσαι, πασῶν κτλ.
Οὐδ.	πᾶν, παντός, παντί κτλ. πάντα, πάντων, πᾶσι κτλ.
ὅμοια κλίνεται καί τό ἅπας, ἅπασα, ἅπαν	
2) Ἄρσεν.	Χαρίζεις (= χαριτωμένος), χαρίεντος, χαρίεντι, χαρίεντα, χαρίεν χαρίεντες, χαριέντων, χαρίζεις, χαρίεντας, χαρίεντες
Θηλ.	χαρίζεσσα, χαριέσσης, χαριέσση κτλ. χαρίζεσαι, χαριεσσῶν, χαριέσσαις κτλ.
Οὐδ.	χαρίεν, χαρίεντος, χαρίεντι κτλ. χαρίεντα, χαριέντων, κτλ.
ὅμοια κλίνονται καί τά ἄστερόεις, φωνήεις, ἰχθυόεις κτλ.	
3) Ἄρσεν.	ἄκων, ἄκοντος, ἄκοντι, ἄκοντα, ἄκον ἄκοντες, ἀκόντων, ἄκουσι, ἄκοντας, ἄκοντες
Θηλ.	ἄκουσα, ἀκούσης, ἀκούση, ἄκουσαν κτλ. ἄκουσαι, ἀκουσῶν, ἀκούσαις, ἀκούσας κτλ.
Οὐδ.	ἄκον, ἄκοντος, ἄκοντι κτλ. ἄκοντα, ἀκόντων, ἄκουσι κτλ.
ὅμοια κλίνεται: ἐκῶν, ἐκοῦσα, ἐκόν	

- β) Τά **τριγενή** καὶ **δικατάληκτα** εἶναι **σύνθετα** μέ δεύτερο συνθε-
τικό οὐσιαστικό τῆς γ' κλίσεως (χάρις, ἐλπίς, πούς, ὁδούς κ.τ.λ.)
καὶ κλίνονται συνήθως ὅπως τὸ β' συνθετικό τους οὐσιαστικό:

ὁ, ἡ ἄχαρις, ἀχάριτος, ἀχάριτι, τὸ ἄχαρι, ἀχάριτος κτλ.
ἀχαριν κτλ.

οἱ, αἱ ἀχαρίτες, ἀχαρίτων, τὰ ἀχαρίτα κτλ.
ἀχαρίσι κτλ.

ὁ, ἡ εὐέλπις, εὐέλπιδος, εὐελπιν κτλ. τὸ εὐέλπι κτλ.

οἱ, αἱ εὐέλπιδες, εὐελπίδων, τὰ εὐέλπιδα κτλ.
εὐέλπισι κτλ.

ὁ, ἡ δίπους, δίποδος, δίπουν κτλ. τὸ δίπουν κτλ.

οἱ, αἱ δίποδες, διπόδων, δίποσι κτλ. τὰ δίποδα κτλ.

ὁ, ἡ μονόδους, μονόδοντος, κτλ. τὸ μονόδουν κτλ.

οἱ, αἱ μονόδοντες κτλ. τὰ μονόδοντα κτλ.

- γ) Τά **μονοκατάληκτα** ἔχουν **μόνο δύο γένη** καὶ κλίνονται ὅπως τὰ
ἀντίστοιχα οὐσιαστικά τῆς γ' κλίσεως:

ὁ, ἡ βλάξ (βλακός), οἱ, αἱ βλάκες κτλ. ὁ, ἡ κόλαξ (κόλακος), ὁ,
ἡ ἄρπαξ (ἄρπαγος), ὁ, ἡ μιγὰς (μιγάδος), ὁ ἡ φυγὰς (φυγάδος),
ὁ, ἡ ἄπαις (ἄπαιδος), ὁ, ἡ πένης (πένητος) (= φτωχός) κτλ.

2. Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία φανερώνει δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα·
γι' αὐτὸ ἔχει μόνο πληθυντικὸ ἀριθμὸ.

Συνηθίζεται μόνο στίς πλάγιες πτώσεις, ἔχει τρία γένη καὶ κλίνε-
ται κατὰ τὴ Β' κλίση: ἀγαπᾶτε ἀλλήλους = ὁ ἕνας νὰ ἀγαπᾷ τὸν
ἄλλο, δηλ. ὁ καθένας νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ τὸν ἀγαποῦν:

Ἀρσενικὸ	Θηλυκὸ	Οὐδέτερο
ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλληλα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:

Σχηματίστηκε ἀπὸ τὴ συνεκφορά: ἄλλοι-ἄλλους (ἀλλήλλους,
ἀλλήλους, μέ ἀποβολὴ τοῦ ἑνός λ).

3. Δίπλωτα ρήματα μέ αντικείμενο σέ αίτιατική (ἄμεσο) καί δοτική (ἔμμεσο) εἶναι τά ρήματα: λέγω, δείκνυμι, δίδωμι, φέρω, ἐξομοιωῶ καί ἄλλα μέ παρόμοια σημασία: λέγω τινί τι, δείκνυμι τινί τι κτλ. παῦσαι λέγων μοι τὸν αὐτὸν λόγον, ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά, ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς. (Γιά τά δίπλωτα ρήματα βλ. καί Κεφ. 14).

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Χρῆ ἐνθένδε ... ἐμοῦ ἀπιέναι.* (ἄκων)
 - β) *... τὴν ἀλήθειαν λέγω.* (πᾶς)
 - γ) *... τρόπον ἐδήλουν τοῦτο.* (πᾶς)
 - δ) *Θαυμάζομεν τὸν ... οὐρανόν.* (ἀστερόεις)
 - ε) *Οἱ ἀδελφοὶ ὅμοιοι ... ἦσαν.* (ἀλληλοπαθής ἀντωνυμία)
 - στ) *Πολλοὶ ποταμοὶ ... εἰς τὴν θάλασσαν ἐκβάλλουσι.* (ἰχθυοίς)
2. Νά ἀναφεροῦν τά ἄλλα δύο γένη τῶν ἐπιθέτων στόν ἴδιο τύπο: *δινήντες, φωνήεντα, ἄκοντος, πάντας, ἰχθυόεντος.*
3. Νά γίνει λεπτομερὴς σύνταξη στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) *Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε.*
 - β) *Τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀπέδωκε.*
 - γ) *Νόμος γονεῦσιν ἰσοθέους τιμὰς νέμειν.*
 - δ) *Ἐδειξεν αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων.*
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Ἀρχὴ ... δείκνυσι.* (ἀνὴρ)
 - β) *Προσῆγαγον ... δύο* (Ξενοφῶν, αἰχμάλωτος)
 - γ) *Ἡ μωρία ... πολλὰ ... παρέχει.* (ἄνθρωπος, κακόν)
 - δ) *Ἡ Ἀρετὴ συνεβούλευεν* (αὐτός, ὅδε)
 - ε) *Παρέδωκαν* (τό ὄπλον, ὁ ἐχθρός).
5. Νά χαρακτηρίσετε τὸ Σωκράτη σ' αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα.

39. Ἡ σημασία τῆς υἱείας τοῦ σώματος

Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στό διάλογο ἀνάμεσα στό Σωκράτη καί τόν Ἀθηναῖο Ἐπιγένη σχετικά μέ τή σημασία τῆς υἱείας τοῦ σώματος. Γιά τό ἔργο τοῦ Ξενοφώντα περισσότερα βλ. στό εἰσαγ. σημ. κεμ. 9.

Α' 1. Πρὸς πάντα ὅσα πράττουσιν ἄνθρωποι χρήσιμον τὸ σῶμά ἐστιν· ἐν πάσαις δὲ ταῖς τοῦ σώματος χρεῖαις πολὺ διαφέρει ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν· ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ δοκεῖ ἐλαχίστη σώματος χρεῖα εἶναι, ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἶδεν ὅτι καὶ ἐν τούτῳ πολλοὶ μεγάλα σφάλλονται διὰ τὸ μὴ υἱαίνειν τὸ σῶμα;

Καὶ λήθη δὲ καὶ ἀθυμία πολλάκις πολλοῖς διὰ τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν εἰς τὴν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν οὕτως, ὥστε καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν. Τοῖς δὲ τὰ σώματα εὖ ἔχουσι πολλὴ ἀσφάλεια καὶ οὐδεὶς κίνδυνος διὰ γε τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν τοιοῦτόν τι παθεῖν. Καίτοι τῶν γε τοῖς εἰρημένους ἐναντίων ἔνεκα τί οὐκ ἂν τις νοῦν ἔχων ὑπομείνειεν;

(Ξενοφ. Ἀπομνημον. 3, 12, 5-8)

ἡ χρεῖα
πολὺ διαφέρει
ἔχειν
ὡς βέλτιστα
ἐπεὶ (ὡς παρατακτικός σύνδεσμος)
μεγάλα

ἀθυμία
αἱ ἐπιστήμαι
ἐκβάλλω
εὖ ἔχω τὸ σῶμα
καίτοι (παρατακτ. ἀντιθ. σύνδεσμος)

ἔνεκα τῶν ἐναντίων τοῖς εἰρη-
μένους
ἔχων τις νοῦν

ἡ ἀνάγκη, ἡ χρησιμότητα
εἶναι μεγάλο πλεονέκτημα
ὑποκ.: τοὺς ἀνθρώπους
ὅσο τὸ δυνατό πιό καλά
γιατί

ἐπιθετικός προσδιορισμός σύστοι-
χου ἀντικ. βλ. Κεφ. 30
φόβος, μελαγχολία
οἱ γνώσεις
διώχνω
εἶμαι υἱείας στό σῶμα
καὶ ὁμως, καὶ πραγματικά

γιά τὰ ἀντίθετα μ' αὐτά ποῦ ἔχου-
με πεῖ (τὴ λήθη καὶ ἀθυμία)
κάποιος μυαλωμένος.

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ.
- β) Πολλῶν χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.
- γ) Γενναῖα δὲ δῆπου καλοῦμεν καὶ τῶν ζώων ὅποσα καλὰ καὶ μεγάλα καὶ ὠφέλιμα ὄντα πραέα ἐστὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.
- δ) Μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν.
- ε) Οἱ γονεῖς τῶν παίδων ἔνεκα βούλονται ζῆν.
- στ) Δεῖ ὡς μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους.
- ζ) Ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι· ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος.

κρείττων καλύτερος, ἀνώτερος δῆπου βλ. Κεφ. 19

Β'

- 1. Τά ἀνώμαλα ἐπίθετα **πολύς, μέγας, πρᾶος, σῶς, φροῦδος**
- 2. Ὡς παρατακτικοὶ σύνδεσμοι οἱ: ἐπεὶ, ὥς
- 3. Τό ὥς μέ ὑπερθετικό
- 4. Ὁ προσδιορισμὸς τῆς αἰτίας

- 1. Τά πιό συνηθισμένα ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς εἶναι: ὁ **μέγας**, ἡ **μεγάλη**, τό **μέγα** – ὁ **πολύς**, ἡ **πολλή**, τό **πολύ** – ὁ **πρᾶος**, ἡ **πραεῖα**, τό **πρᾶον** (πρᾶοι, πραέων, πραέσι, πραέα), ὁ **σῶς**, ἡ **σῶς**, τό **σῶν** (=ὁ σῶος), ὁ **φροῦδος**, ἡ **φροῦδη**, τό **φροῦδον** (=ἄφαντος, φευγάτος).

Τά ἐπίθετα **μέγας** καὶ **πολύς** κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ἄρσεν.	μέγας, μεγάλου, μεγάλῳ, μέγαν, μέγα ἢ μεγάλε μεγάλοι, μεγάλων, μεγάλοις κτλ.
Θηλ.	μεγάλη, μεγάλης, μεγάλαι, μεγάλων κτλ.
Οὐδ.	μέγα, μεγάλου, μεγάλῳ, μέγαλα κτλ.

Ἄρσεν.	πολύς, πολλοῦ, πολλῷ, πολύν, πολύ, πολλοί, πολλῶν κτλ.
Θηλ.	πολλή, πολλῆς, πολλαί, πολλῶν κτλ.
Οὐδ.	πολύ, πολλοῦ, πολλῷ, πολλά, πολλῶν κτλ.

2. Εκτός από τό γάρ ὡς **παρατακτικοί αἰτιολογικοί σύνδεσμοι** χρησιμοποιούνται καί ὁ ἐπεὶ καί ὁ ὡς (πού εἶναι κυρίως ὑποτακτικοί) στήν ἀρχή περιόδου ἢ ἡμιπεριόδου: πολὺ διαφέρει ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν· ἐπεὶ καί ἐν τῷ διανοεῖσθαι ... (= γιὰτί καί ...)
 3. Τό ἐπίρρημα ὡς μέ ἐπίθετο ἢ ἐπίρρημα ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ σημαίνει: ὅσο τό δυνατό πιό ... λ.χ.: ὡς **τάχιστα** = ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα.
 4. Ἡ **καταχρηστική πρόθεση ἔνεκα** (ἢ ἔνεκεν) συντάσσεται μέ γενική καί δηλώνει **αἰτία** ἢ **σκοπό**: τῶν ἀδικημάτων ἔνεκα αὐτοὺς ἀπέκτειναν (=ἐξαιτίας τῶν ἀδικημ.), *τίνας ἔνεκα ταῦτα λέγω; ἵνα εἰδῆτε ...* (=γιά ποιοῦ σκοπό τά λέω αὐτά; ...)
- Ὁ **προσδιορισμός τῆς αἰτίας** (ἢ **ἀναγκαστικό αἴτιο**) δηλώνεται καί μέ ἄλλους τρόπους:
- μέ **γενική** ἢ **δοτική** ἢ **αἰτιατική** ἐπιρρηματική: *ὀργίζεται τῶν ἀδικημάτων, ἀπέθανον λιμῷ* (= ἀπό πείνα), *τί τῆνικάδε ἀφίξει;*
 - μέ ἄλλες προθέσεις: *ἐκ καί γενική, διά καί αἰτιατική, ἐπί καί δοτική* κτλ.: *ἐκ τῆς ἐξετάσεως πολλὰ ἀπέχθεται γεγόνασι, σφάλλονται διά τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα, μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ* (= γιά τά πλούτη του).

Γ'

1. Νά δοθεῖ ἡ ἔννοια τῶν: ὡς **μάλιστα**, ὡς **βέλτιστα**, ὡς **ῥῆιστα**, ὡς **πλείστα**.
2. Νά σχηματιστεῖ ἡ γενική καί δοτική τοῦ ἐνικοῦ καί πληθυντικοῦ ἀριθμ. καί στά τρία γένη τῶν ἐπιθέτων: **πολὺς, μέγας**.
3. Νά τεθοῦν τά ἐπίθετα **πολὺς, μέγας**, στόν κατάλληλο τύπο ἔμπρός ἀπό τίς ἀκόλουθες λέξεις: *χρόνου, ἐργασία, ἀνδράσιν, ἀριθμόν, ἀνθρωποι, ἀθυμίαν, ἀσφαλείας*.
4. Νά βρεθοῦν καί νά χαρακτηριστοῦν οἱ ἐπιρρηματικοί (ἐμπρ. ἢ πτωτικοί) προσδιορισμοί:
 - α) Ἀπὸ τούτου τοῦ **τολμήματος** ἐπηνέθη.
 - β) Γενναῖοι διὰ τὴν ἀρετὴν **ἐνομίζοντο**.
 - γ) Ἐπὶ τοῖς **προγόνοις** μέγα φρονοῦσι.
 - δ) Ὑπὲρ τῶν **γεγενημένων** ὠργίζετο.
 - ε) Τινὲς τῶν στρατιωτῶν ὑπὸ λιμοῦ ἀπώλοντο (= χάθηκαν).
 - στ) Φεῦ **τῆς ἀνοίας!**

40. Ἀνακεφαλαίωση γ' (Κεφ. 29-39)

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα

ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ:

εὐθύς, εὐθεῖα, εὐθύ - ἥμισυς, ἥμισεια, ἥμισυ
ὁ, ἡ δίπηχυς, τό δίπηχυ

ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ:

ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΑ	ἅπας, ἅπασα, ἅπαν
	χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν
	ἄκων, ἄκουσα, ἄκον
ΕΡΡΙΝΟΛ. ΥΓΡΟΛΗΚΤΑ	μέλας, μέλαινα, μέλαν
	ὁ, ἡ εὐδαίμων, τό εὐδαιμον
	ὁ, ἡ ἀπάτωρ, τό ἀπάτορ
ΣΙΓΜΟΛΗΚΤΑ	ὁ, ἡ ἐπιμελής, τό ἐπιμελές
	ὁ, ἡ συνήθης, τό σύνηθες

2. Ἐπίθετα ἀνώμαλα: μέγας-μεγάλη-μέγα, πολὺς-πολλή-πολύ κτλ.
3. Ἀόριστος β' ἐνεργητικός καί μέσος: καταλήξεις τοῦ παρατατικοῦ:
ἔλαβον, ἐγενόμην
4. Παθητικός μέλλοντας καί ἀόριστος: λυ-θή-σομαι, ἐ-λύ-θην
5. Μέσος παρακείμενος καί ὑπερσυντέλικος:

ἀφωνολήκτων	ὕγρολήκτων	ἐρρινολήκτων
ἔψευσ-μαι	ἤγγελ-μαι	ᾠξυμ-μαι
πέπραγ-μαι		πέφασ-μαι
γέγραμ-μαι		

6. Ἀττικός ἀναδιπλασιασμός: ἀκ-ήκο-α, ἐλ-ήλυ-θα, ὁμ-ώμο-κα κτλ.

B' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Τό κατηγορούμενο: α) συμφωνεῖ μέ τό ὑποκείμενο στήν πτώση
β) εἶναι σέ γενική (γενική κατηγορηματική):
εἰμί τριάκοντα ἐτῶν

2. Τό ἀντικείμενο: α) σέ αἰτιατική: γράφω ἐπιστολήν, κινδυνεύω κίνδυνον κτλ.
 β) σέ γενική: μέμνημαι τῶν φίλων, κήδομαι ἑμαντοῦ κτλ.
 γ) σέ δοτική: ὁμοιος ὁμοίῳ πελάζει, σύνειμι θεοῖς κτλ.
 δ) σέ δύο πλάγιες πτώσεις: λέγω ὑμῖν τήν ἀλήθειαν
3. Ἡ γενική καί ἡ δοτική ὡς ἑτερόπτ. προσδιορισμοί: πολλοί τῶν στρατιωτῶν, τύραννος ἐχθρός ἐλευθερία
 Δοτική προσωπική: εἰσὶν ἡμῖν πολλαί ἐλπίδες

4. Τό εἰδικό ἀπαρέμφατο

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ρήμ. λεκτικά, δοξαστικά
 ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ρήμ. ἀπρόσωπα: λέγεται, νομίζεται, δοκεῖ κτλ.

5. Τό τελικό ἀπαρέμφατο

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ρήμ. βουλευτικά, κελευστικά, δυνητικά, ἀπαγορευτικά
 ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ: σέ ρήμ. ἀπρόσωπα: προσήκει, χρή, δοκεῖ (=φαίνεται καλό), ἀνάγκη ἐστί, εἰκός ἐστι κτλ.

6. Ποιητικό αἷτιο: ἐκολάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀδικηθέντων, ταῦτα γέγραπται Θεμιστογένη.

Γ' ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφράσετε καί νά ἀναγνωρίσετε τοὺς τύπους τοῦ ἀορ. β':
Λέων γηράσας καὶ οὐ δυνάμενος ἑαυτῷ τροφήν εὐρεῖν παρεγένετο εἰς τι σπηλαιον καὶ ἐνταῦθα τὸν νοσοῦντα προσεποιεῖτο. Οὕτω τὰ παραγενόμενα πρὸς αὐτὸν εἰς ἐπίσκεψιν ζῶα συλλαμβάνων κατήσθιε. Ἀλώπηξ παραγενομένη μακρὰν τοῦ σπηλαίου ἐπυνθάνετο αὐτοῦ πῶς ἔχοι. Ὁ δὲ λέων εἶπεν αὐτῇ «κακῶς» καὶ ἤρετο τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐ βούλεται εἰσελθεῖν. Ἡ δὲ ἔφη «ἀλλ' ἔγωγε εἰσηλθὼν ἄν, εἰ μὴ ἐώρων πολλῶν εἰσελθόντων ἔχνη, ἐξελθόντων δὲ οὐδενός».
2. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τίς λέξεις στόν κατάλληλο τύπο:
 α) ... τοὺς θεοὺς, ὦ παῖ, μήποτε ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ... μήτε βουλεύσης. (φοβοῦμαι, ποιῶ)

- β) Ὁ πατήρ τὸν υἱὸν ἵνα ... ἦ, ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων (εἶργω, σώφρων)
- γ) Σωκράτης ... ὑπερεῖχε (οἱ ἄλλοι, σοφία)
- δ) Ὑμεῖς ... μετέσχετε καὶ ἐγένεσθε κατὰ πάντα (ἡ εὐτυχία, εὐδαιμόνων)
- ε) Οἱ Πέρσαι ἔλεγον τοὺς ἀχαρίστους δεῖν ὦντο γάρ ... ἔπεσθαι τὴν ἀναισχυντίαν. (κολάζω, ἡ ἀχαριστία)
- στ) Εἰ βουλόμεθα δίκαιοι ..., δεῖ βοηθεῖν (εἰμί, οἱ σύμμαχοι)
- ζ) Ἡδὺ πᾶσιν ἐστι μετὰ τὴν σωτηρίαν (μέμνημαι, οἱ πόνοι)

3. Νά συνδυαστοῦν σωστά οἱ φράσεις τῆς α' καὶ β' στήλης:

α) Ἡ ψυχὴ οὐ συναποθνήσκει	1) μὴδὲν ἄδικον ποιεῖτε
β) Καταιδούμενοι τὴν ὑμετέραν ψυχὴν	2) μετὰ τοῦ σώματος
γ) Μὴδὲν ἀθυμεῖτε, ὦ ἄνδρες,	3) λαβεῖν τοὺς πολεμοποιούντας
δ) Ἐξεστί τῷ πολέμαρχῳ	4) ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐληλύθασι
ε) Οὐδεὶς ἤθελεν ἀπειθεῖν ὁρῶν τὸν βασιλέα	5) πειθόμενον
στ) Ἀγασίλαος οὐκ ἀφίστατο	6) αὐτῷ ἀρετῆς ἔργα ἦν
ζ) Πάντα τὰ πεπραγμένα	7) τῶν κινδύνων οὐδ' ἐφείδετο χρημάτων

4. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τίς λέξεις στήν κανονική σειρά καί στό σωστό τύπο:

- α) Εἰ τὰ σώματα εὖ ἔχετε, ... (εἰμί, ἀσφαλής).
- β) Τὸ ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλὸν ... (ἡμεῖς, ὥς, εἰμί, ὁμολογῶ).
- γ) Δεῖ ἄγειν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὴν ... (λόγος, παραίνεσις, καί, ἀρετή).
- ε) Περὶ τῶν ἀσεβούντων καὶ τῶν ἀμελούντων ... (ἔχω, τις, λέγω, πολὺς)

5. Νά ξαναγραφεῖ τό ἀκόλουθο κείμενο μέ ἀλλαγὴ ὅλων τῶν τύπων στόν ἐνικό:

Καὶ ὑμεῖς δὲ οἱ λοχαγοὶ τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι λαβόντες ἀπαγάγετε αὐτοὺς ἐνθα εἵπομεν. Οἱ μὲν δὴ αἰσθόμενοι τὰ πράγματα παρεγένοντό τε καὶ ἐπείσθησαν καὶ συνέλαβον.

41. Ἀπλοί ἄνθρωποι καὶ τύραννοι

Τό ἔργο τοῦ Ξενοφῶντα «Τέρων» εἶναι ἓνας διάλογος ἀνάμεσα στόν Ἰέρωνα, τύραννο τῶν Συρακουσῶν, καί τόν ποιητή Σιμωνίδη τόν Κεῖο, σχετικά μέ τίς διαφορές τῆς ζωῆς ἐνός τυράννου καί ἐνός ιδιώτη.

Α'

1. Εἰ δέ σὺ οἶε ὥς πλείω ἔχων τῶν ιδιωτῶν κτήματα ὁ τύραννος διὰ τοῦτο καὶ πλείω ἀπ' αὐτῶν εὐφραίνεται, οὐδὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ἀλλ' ὥσπερ δὲ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ιδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἦττους, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾷ, οὕτω καὶ ὁ τύραννος οὐχ ὅταν τῶν ιδιωτῶν πλείω φαίνεται ἔχων, τότε εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἐτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχη, τούτῳ λυπεῖται· τούτους γὰρ ἀνταγωνιστὰς ἡγεῖται αὐτῷ τοῦ πλούτου εἶναι.

Ἀλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὄψει οὐχ οὕτως ὀλίγους τῶν ιδιωτῶν ὥς πολλοὺς τῶν τυράννων. Οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ὀλίγα, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλὰ ἐστὶ, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα ὀλίγα. Τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἦττον ἱκανὰ ἐστὶν εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα ἢ τῷ ιδιώτῃ.

(Ξενοφ. Τέρων 4,6-8)

πλείω ἢ πλείονα
κρείττονες
ἦττους ἢ ἦττονες
ἐλάττω ἢ ἐλάττωνα
ὄψει
ὀλίγους τῶν ιδιωτῶν
τὰ πολλὰ
οὐ τῷ ἀριθμῷ ...
ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις
τὰ ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ

ἐστὶ
τὰ ἐλλείποντα τῶν ἱκανῶν
ἦττον
εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα

περισσότερα
ἰσχυρότεροι, ἀνώτεροι
πιὸ ἀδύνατοι, κατώτεροι
λιγότερα
μέλλ. τοῦ ρ. ὀρθῶ
λίγους ιδιώτες
ὑποκείμ. στό ρ. κρίνεται
ὄχι ἀπὸ τό ποσό ...
ἀλλὰ ἀπὸ τῆ χρησιμότητος
αὐτὰ πού ξεπερνοῦν τὰ ἀρκετά, τὰ
περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ πού ἐπαρκοῦν
θεωρεῖται
τὰ λιγότερα ἀπὸ τὰ ἀρκετά
λιγότερο
σέ σχέση μέ τίς ἀπαραίτητες δαπάνες

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τῆς ἀρετῆς οὐδέν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστιν.
- β) Ἄνθρωπος πάντων θηρίων θεοειδέστατος.
- γ) Πολλοὶ οὐ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητοῦσι ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους.
- δ) Ἐγώ, ὦ Ἰππία, οὐκ ἀμφισβητῶ μὴ οὐχὶ σὲ εἶναι σοφώτερον ἢ ἐμέ.
- ε) Ὡ ἄνδρες βουλευταί, εἰ μὲν τις ὑμῶν νομίζει πλείονας τοῦ καιροῦ ἀποθνήσκειν, ἐννοησάτω ὅτι ὅπου πολιτεία μεθίστανται πανταχοῦ ταῦτα γίγνεται.
- στ) Ταύτη μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οἱ Θηβαῖοι ἠθύμουν, νομίζοντες οὐκ ἐλάττω κακὰ πεπονθέναι ἢ πεποιηκέναι.
- ζ) Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, μόνοι εἰσί, προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείονές τε καὶ δυσμαχώτεροι γίνονται.
- η) Ῥᾶόν ἐστι κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους ἢ εὖ.

μεθίσταμαι = μεταβάλλομαι, ἀλλάζω

Β'

- 1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιθέτων
- 2. Ὁ β' ὅρος συγκρίσεως.

- 1. Τά παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου στήν ἀρχαία γλῶσσα ἔχουν καταλήξεις:

γιά τό συγκριτικό: -τερος, -τέρα, -τερον καί

γιά τό ὑπερθετικό: -τατος, -τάτη, -τατον,

νέος, νεώτερος, νεώτατος

ξηρός, ξηρότερος, ξηρότατος

σαφής, (θ. σαφες -) σαφέστερος, σαφέστατος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τά παραθετικά τῶν δευτερόκλιτων ἐπιθέτων τελειώνουν σέ -ότερος, ἂν ἡ προηγούμενη συλλαβὴ εἶναι μακρόχρονη, καί σέ -ώτερος, ἂν ἡ προηγούμενη συλλαβὴ εἶναι βραχύχρονη: δι-καίότερος, σοφώτερος.

Μακρόχρονη θεωρεῖται καί ἡ θέσει μακρόχρονη συλλαβὴ (δηλαδή μέ βραχύχρονο φωνῆεν ἐμπρός ἀπὸ δύο σύμφωνα ἢ ἓνα διπλό σύμφωνο): σεμνότερος, ἐνδοξότερος.

β) Τά παραθετικά πολλῶν ἐπιθέτων ἔχουν ἄλλες καταλήξεις, ὅπως: 1) τῶν τριτόκλιτων ἐπιθέτων σέ -ων (-ονος) 2) τῶν ἐπιθέτων πένης, ἀπλοῦς κτλ.:
 εὐδαίμων, εὐδαιμονέστερος, εὐδαιμονέστατος
 πένης, πενέστερος, πενέστατος
 ἀπλοῦς, ἀπλούστερος, ἀπλούστατος
 ἴδιος, ἰδιαίτερος, ἰδιαίτατος
 βλάξ, βλακίστερος, βλακίστατος κτλ.

γ) Τά παραθετικά μερικῶν ἐπιθέτων (πού λέγονται ἀνώμαλα) ἔχουν καταλήξεις γιά τό συγκριτικό στό ἄρσενικό καί θηλ.
 -ων καί στό οὐδ. -ιον καί γιά τό ὑπερθετικό στό ἄρσεν.
 -ιστος, στό θηλυκ. -ίστη καί στό οὐδ. -ιστον.

Ἀνώμαλα παραθετικά ἔχουν τά ἀκόλουθα ἐπίθετα:

αἰσχροῦ, ὁ ἢ αἰσχίων, τό
 αἰσχίον, αἰσχιστος
 ἐχθροῦ, ἐχθίων, ἐχθιστος
 καλός, καλλίων, κάλλιστος
 ῥάδιος, ῥάων, ῥᾶστος
 (θ. ῥα -ίων: ῥάων, ῥά-ιστος:
 ῥᾶστος)
 ἀγαθός, ἀμείνων, ἄριστος
 » βελτίων, βέλτιστος
 » κρείττων, κράτιστος
 » λῶων, λῶστος
 ὀλίγος, μείων, ὀλίγιστος
 πολύς, πλείων (γεν. πλείονος ἢ πλέονος), πλείστος

ἡδύς, ἡδίων, ἡδιστος
 μέγας, μείζων, μέγιστος
 ταχύς, θάττων, τάχιστος
 (θ. θαχ-ίων: θάττων,
 θάχ-ιστος: τάχιστος)
 κακός, κακίων, κάκιστος
 » χείρων, χείριστος
 μικρός, μικρότερος, μικρότατος
 (δμαλά)
 μικρός, ἐλάττων, ἐλάχιστος
 » ἥττων, μόνο ἐπίρρ. ἥκιστα

Τά ἀνώμαλα συγκριτικά κλίνονται κατά τήν γ' κλίση, λ.χ.:
 ὁ, ἢ ἀμείνων, ἀμείνονος κτλ. ἄμεινον, οἶ, αἶ ἀμείνονες, ἀμεινόων,
 ἀμείνοσι κτλ. τὸ ἄμεινον, τοῦ ἀμείνονος, τὰ ἀμείνονα κτλ.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

Ὑπάρχουν καί δεύτεροι τύποι:

- (τόν, τήν, τά) ἀμείνονα, καί δεύτερος τύπος: (τόν, τήν τά) ἀμείνω
 - (οἶ, αἶ, ὦ) ἀμείνονες καί δεύτερος τύπος: (οἶ, αἶ, ὦ) ἀμείνους
 - (τούς, τάς) ἀμείνονας: καί δεύτερος τύπος: (τούς, τάς) ἀμείνους
- Ἔτσι λ.χ. πλείονα ἢ πλείω κτήματα, οἶ ἥττονες ἢ ἥττους ἀθληταί.

2. 'Ο β' ὅρος συγκρίσεως, ἐνῶ στὰ νέα ἑλληνικά ἐκφέρεται μέ ἐμπρόθετο ἢ μέ γενική (βλ. Συντακτικό τῆς Νέας Ἑλλην. σελ. 49), στήν ἀρχαία γλῶσσα ἐκφέρεται:

- α) μέ γενική συγκριτική: *Κῶρος κρείττων ἦν τῶν ἄλλων παίδων*
β) μέ τό ἢ καί ὁμοίωπτα μέ τόν α' ὅρο συγκρίσεως: *γίγνεται θάττον τῷ τυράννῳ ἢ τῷ ιδιώτῃ, καλῶς ἀκούειν (=νά ἔχεις καλό ὄνομα) μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.*
'Η σύγκριση μέ τό ἢ, κατά τό δεύτερο τρόπο, γίνεται κυρίως ὅταν ὁ β' ὅρος συγκρίσεως δέν εἶναι οὐσιαστικό ἀλλά ἄλλη λέξη ἢ φράση.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

'Η γενική πού συνάπτεται μέ τό ὑπερθετικό δέν εἶναι συγκριτική ἀλλά γενική διαιρετική, γιατί δέν ὑπάρχει σύγκριση, ἀλλά ἡ γενική δείχνει ἕνα σύνολο ἀπό τό ὁποῖο λαμβάνεται ἕνα μέρος ἢ μέρη: *Σωκράτης ἦν σοφώτατος Ἀθηναίων, οὗτοι ἐπιχειροῦσι τοῖς αἰσχίστοις τῶν ἔργων.*

- Γ'
1. Νά σχηματιστοῦν τά παραθετικά τῶν ἐπιθέτων στόν ἴδιο τύπο:
χαλεποῦ, ἐπικίνδυνοι, ἱκαναῖς, ἀξίαν, λαμπρᾶς, τραχύς, ἐγκρατεῖς, εὐδαίμωνας.
 2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
α) *Περσέπολις, μητροπολις οὐσα τῶν Περσῶν, ... τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον πόλεων ἦν. (εὐδαίμων ὑπερθ. βαθμ.)*
β) *Εἰρήνη ἀνθρώποις ... ἐστίν. (προσφιλὴς ὑπερθ. βαθμ.)*
γ) *'Η ἀρετὴ ἔλεγεν' ὕπνος τοῖς ἐμοῖς φίλοις πάρεστιν ... ἢ τοῖς ἀμόχθοις. (ἡδὺς συγκρ. βαθμ.)*
δ) *'Επειδὴ ἡ βοή ... τε ἐγίνετο καὶ ..., Ξενοφῶν ἀναλαβὼν τοὺς ἱππέας παρεβοήθει. (πολὺς συγκρ. βαθμ., μέγας συγκρ. βαθμ.)*
ε) *'Η τοῦ Μενελάου ἀρχή ... ἦν τῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος, ... δὲ τῆς τοῦ Ὀδυσσεως. (μικρὸς συγκρ. βαθμ., μέγας συγκρ. βαθμ.)*
 3. Νά μεταφερθοῦν στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά: α) πῖο φτωχοῦς, β) οἱ πῖο καλοί, γ) τοὺς πῖο κακοῦς, δ) περισσότεροι, ε) πῖο πολλοῦς, στ) τοὺς πῖο σοφοῦς, ζ) ὥραιότερες.
 4. Νά μεταφραστοῦν: α) ὁ χεῖριστος, β) ἡ κρείττων, γ) οἱ αἰσχιστοι, δ) ἡ ἡδίων, ε) οἱ ἀμείνους, στ) οἱ μείους, ζ) οἱ πλείους.

5. Νά αναγνωριστεῖ ὁ πρῶτος καί ὁ β' ὅρος συγκρίσεως στίς φράσεις:
- α) *Κῦρος ἦν νεώτερος Ἀρταξέρξου.* β) *Ἐκεῖνον πολὺ μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἐπαινεῖς.* γ) *Τὸ φυλάξαι τὰγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστίν.* δ) *Κάλλιον ἐμπεσεῖν εἰς κόρακας ἢ κόλακας.* ε) *Πολλῶν χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.*

ἐμπεσεῖν ἀόρ. β' τοῦ ρ. **ἐμπίπτω** = πέφτω μέσα.

42. Ἀρετές τοῦ Ἀγησίλαου

Μέ τήν περικοπή ὁ Ξενοφώντας συνεχίζει τήν παρουσίαση τῶν ἀρετῶν καί τῶν ἰδεῶν τοῦ Ἀγησίλαου. βλ. καί εἰσαγωγ. σημ. στό κείμε. 33.

A'

1. Ἀγησίλαος δὲ μείζω συμφορὰν ἔκρινε τὸ γινώσκοντα ἢ ἀγνοοῦντα ἀμελεῖν τῶν ἀγαθῶν. Μετ' ὀλίγων δέ μοι ἐδόκει ἀνθρώπων οὐ καρτερίαν τήν ἀρετὴν ἀλλ' εὐπάθειαν νομίζειν· ἐπαινούμενος γοῦν ἔχαιρε μᾶλλον ἢ χρήματα κτώμενος. Ἀλλὰ μὴν ἀνδρείαν γε τὸ πλεόν μετ' εὐβουλίας ἢ μετὰ κινδύνων ἐπεδείκνυτο, καὶ σοφίαν ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγοις ἥσκει. Πραότατός γε μὴν φίλοις ὧν ἐχθροῖς φοβερώτατος ἦν· καὶ πόνοις μάλιστα ἀντέχων ἐταίροις ἡδιστα ὑπέικε. Ἐν γε μὴν ταῖς εὐπραξίαις σωφρονεῖν ἐπιστάμενος ἐν τοῖς δεινοῖς εὐθαρσῆς ἐδύνατο εἶναι. Καὶ τῶν ὑπεραύχων καταφρονῶν τῶν μετρίων ταπεινότερος ἦν.

(Ξενοφ. Ἀγησίλαος 11,9-10)

τὸ ἀμελεῖν γινώσκοντα

εὐπάθεια

γοῦν

εὐβουλία

ἔργῳ

ὑπέικε ἐταίροις

εὐπραξία

ὁ, ἡ εὐθαρσής, τὸ -ές

ὁ ὑπεράυχος

ὁ μέτριος

τὸ νὰ ἀμελεῖ κανεὶς ἐνῶ γνωρίζει
(ὑποκ. τινά)

εὐτυχία (πβ. εὐ πάσχω = εὐτυχῶ)

γέ οὖν

φρόνηση

ἐμπρακτα, μέ ἔργα

ὑποχωροῦσε γιὰ χάρη τῶν συντρόφων του

εὐτυχία (πβ. εὐ πράττω = εὐτυχῶ)

θαρραλέος

ὁ πολὺ περήφανος

ὁ σύμφωνος μέ τὸ μέτρο, ὁ συνετός

2. Νὰ μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τῷ Εὐαγόρᾳ ἅπαντα ὁσίως καὶ δικαίως πέπρακται.
- β) Κλέοβις καὶ Βίτων ἐλαύνοντες τήν ἱερὰν ἄμαξαν μετὰ τῆς μητρὸς εἰς τὸ ἱερὸν κομίζουσι θάπτον τῶν βοῶν.
- γ) Ἐκεῖνος ἐνόμισεν ἀμελέστερον ἔχειν τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὸ ἐν τῷ λιμένι ναυτικόν.
- δ) Ἐπίτηδές σε οὐκ ἡγείρον, ἵνα ὥς ἡδιστα διάγοις.

ε) Μένων οὐδενὸς πολεμίου κατεγέλα.

στ) Δεῖ γράμματα μαθεῖν καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν.

ἀμελῶς ἔχω = ἀμελῶ

Β'

1. Τὰ παραθετικά τῶν ἐπιρρημάτων
2. Ἡ σημασία τοῦ παρατατικοῦ
3. Περιπτώσεις συγκρίσεως μέ ἢ (ἐπανάλ.)
4. Ἡ παράλειψη τοῦ ὑποκειμένου τινά ἢ τινάς ἢ ἀνθρώπους στό ἀπαρέμφατο.

1. Παραθετικά σχηματίζουν ἐκτός ἀπό τὰ ἐπίθετα, ὅπως εἶδαμε, καί μερικά ἐπιρρήματα πού α) ἢ παράγονται ἀπό ἐπίθετα ἢ β) ἔχουν τοπική καί χρονική σημασία:

- α) (δίκαιος) **δικαίως, δικαιοτέρον, δικαιοτάτα**
(ἡδύς) **ἡδέως, ἡδιον, ἡδιστα**
(καλός) **καλῶς, κάλλιον, κάλλιστα**

Ὅπως βλέπουμε, τό ἐπίρρ. στό θετικό βαθμό σχηματίζεται μέ τήν κατάληξη -ως (μέ σπάνιες ἐξαιρέσεις: ἀγαθός-εὖ, ὀλίγος-ὀλίγον ἀντί ὀλίγως, πολὺς-πολύ ἢ μάλα ἀντί πολλῶς), στό συγκριτικό εἶναι τό οὐδέτερο τοῦ ἐπιθέτου στόν ἐνικό (κάλλιον) καί στό ὑπερθετικό τό οὐδέτερο τοῦ ἐπιθέτου στόν πληθυντικό ἀριθμό (κάλλιστα).

- β) **ἄνω-ἄνωτέρω-ἄνωτάτω**
κάτω-κατωτέρω-κατωτάτω
ἐγγύς (= κοντά), ἐγγυτέρω ἢ ἐγγύτερον, ἐγγυτάτω ἢ ἐγγύτατα
πάλαι, παλαιότερον, παλαιάτατα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Μερικά ἐπίθετα καί οἱ μετοχές σχηματίζουν παραθετικά περιφραστικά μέ τό ἐπίρρημα **μᾶλλον, μάλιστα** καί τό θετικό: **σοφός-μᾶλλον σοφός** (ὅπως σοφώτερος), **μάλιστα σοφός** (ὅπως σοφώτατος), **συμφέρων-μᾶλλον συμφέρων-μάλιστα συμφέρων.**

2. Ὁ παρατατικός στήν ὀριστική, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, σημαίνει ὅτι κάτι γινόταν στό παρελθόν **ἐξακολουθητικά** (καί ὄχι ὅτι κάτι ἐγινε ὅπως στόν ἀόριστο). Ὁ παρατατικός ἀνάλογα μέ τήν ἰδιαίτερη σημασία του μπορεῖ νά εἶναι:
- α) **ἐπαναληπτικός**: *ἐπαινούμενος ἔχειρε* (πβ. ν.έ. τό πρῶι ξυπνοῦσα σίς ἐπτά.)

β) βουλευτικός ή άποπειρατικός: μεταφράζεται: ήθελε νά ... ή προσπαθούσε νά; λ.χ.:
 έταίροις ήδιστα ύπέϊκε (= ήθελε νά ύποχωρεί ...), έχθροίς φοβερώτατος ήν (= προσπαθούσε νά είναι στους έχθρους ...).

3. Καί σ' αυτό τό κεφάλαιο, όπως καί στό προηγούμενο, βλέπουμε έκφορά του β' όρου συγκρίσεως μέ ή καί όμοιόπτωτα μέ τόν α' όρο, ιδίως σέ περιπτώσεις μετοχής, έμπρόθετου προσδιορισμού κτλ.

4. Η αίτιατική της άόριστης άντωνυμίας τίς (τινός) ως ύποκείμενο γενικό καί άόριστο ενός άπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται:
 Άγησίλαος έκρινε συμφοράν τό άμελεΐν τών άγαθών γινώσκοντα: τό νά παραμελεΐ κανείς τά άγαθά ...
 Άδύνατόν έστι πονηρόν όντα καλούς κάγαθούς φίλους κτήσασθαι: νά άποκτήσει κανείς καλούς ...
 Στά νέα έλληνικά τό ύποκείμενο αυτό του άπαρεμφάτου πρέπει νά άποδίδεται μέ: κανείς ή κάποιος, κάποιος ή οί άνθρωποι.

Γ.

1. Σέ ποιά άπό τά άπαρέμφατα τών φράσεων της άσκήσεως Α2 παραλείπεται τό άόριστο ύποκείμενο τινά;
2. Νά σχηματιστούν τά παραθετικά τών έπιρρημάτων: πολύ, μάλα, πάλαι, άνω, κάτω, πρωί.
3. Νά σχηματιστούν έπιρρήματα στό συγκριτικό βαθμό άπό τά έπίθετα: όσιος, σεμνός, εύλαβής, εύγενής
4. Νά γίνει σύγκριση τών παραθετικών τών έπιρρημάτων της άρχαίας καί της ν.έ. στά παρακάτω έπίθετα: έπεικής, σαφής, γενναίος, άκριβής, βαθύς.
5. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τό έπιρρημα του καταλληλότερου άπό τά δύο έπίθετα:
 - α) Ουδείς ... έμου έβοήθει ύμιν. (καλός, πρόθυμος συγκρ. βαθμ.).
 - β) Έγώ ... σου μακαρίζω έμavτόν. (άκριβής, πολύς, συγκρ. βαθμ.).
 - γ) Μη γίγνου ... φίλος (άγαθός, ταχύς θετ. βαθμ.).
 - δ) Θavμάζω σέ ώς ... καί ... τήν σαντοϋ συμφοράν φέρεις. (σαφής, ράδιος θετ. βαθμ., έπεικής, πρᾶος θετ. βαθμ.).
 - ε) .. έστιν κλαΐειν μετά κλαϊόντων ή χαΐρειν μετά χαϊρόντων. (δικαιος, ράδιος συγκρ.)
 ή μέ τό κατάλληλο έπίθετο ουδέτερου γένους:
 - στ) Άναρχίας δέ ... ούκ έστι κακόν. (μέγας, ήδύς συγκρ.)
 - ζ) Η της άρετής κτήσεις πλούτου ... έστίν. (άγαθός, ράδιος συγκρ.)
6. Ποιές άρετές άποδίδει ό Ξενοφώντας στόν Άγησίλαο;

43. Τό τεῖχος τῶν Πελοποννησίων στίς Πλαταιές

Ὁ Θουκυδίδης στό ἔργο του παρουσιάζει τήν ἱστορία τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ὥς τό 411 π.Χ. Ἡ περικοπή ἀναφέρεται στά γεγονότα τῶν Πλαταιῶν, συμμαχικῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων, ἐναντίον τῆς ὁποίας ἐκστρατεῦν οἱ Πελοποννήσιοι τό τρίτο ἔτος τοῦ πολέμου, τό 429. Ἐπειδή δέν μποροῦν νά τήν κυριεύσουν, κατασκευάζουν τεῖχος γύρω ἀπό τήν πόλη, γιά νά ἀποκλείσουν τοὺς Πλαταιεῖς καί νά τοὺς ἀναγκάσουν νά παραδοθοῦν.

A' 1. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομῇ-
σει. Εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις
ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διείχον δὲ οἱ περίβολοι ἑκαίδεκα
πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. Τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἑκαί-
δεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενημμένα ὑποδόμητο,
καὶ ἦν συνεχῇ, ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλξεις ἔχον
ἀμφοτέρωθεν. Διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ
ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες εἰς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ
καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον,
ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν. Τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμῶν
εἴη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων
ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν τὴν φυλακὴν
ἐποιοῦντο. Τὸ μὲν οὖν τεῖχος ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιεῖς
τοιούτον ἦν.

(Θουκυδίδης Ἱστορία 3,21)

ἐπίοι (τοῦ ρ. ἐπέρχομαι)

διέχω

πὺς (ποδός)

ἑκαίδεκα μάλιστα

διανέμω

ἀμφοτέρωθεν

διήκω

μέτωπον

διῆσαν δι' αὐτῶν μέσων

νοτερός

δι' ὀλίγου ὄντων

περιφρουροῦμαι (-έομαι)

ἐπιτίθεμαι

ἀπέχω

βλ. Κεφ. 25

περίπου δεκάξι

μοιράζω (πβ. ν. ἐ. διανομή)

καὶ ἀπὸ τῆς δύο μερίε

ἐκτείνομαι, φτάνω

πρόσοψη

περνοῦσαν μέσα ἀπὸ αὐτοὺς

βροχερός, ὑγρός (πβ. ν.ἐ. νότισε ὁ τοῖχος)

πού ἦταν σὲ μικρὴ ἀπόσταση ὁ ἕνας ἀπὸ
τόν ἄλλο.

φρουροῦμαι ὀλόγυρα

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Πρόξενος δὲ παρὴν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους.
- β) Γέφυρα ἐπὶν ἑπτὰ ἐξευγμένη πλοίοις.
- γ) Καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς διαχιλίους.
- δ) Δυοῖν κακοῖν προκειμένοιν τὸ μὴ χειρόν βέλτιστον.
- ε) Τῇ τρίτῃ καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκατέρεθι θυόμενος.
- στ) Τεταρταῖος ἀφίκετο εἰς Κόρινθον.
- ζ) Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τρεῖς ἢ τετράκις μάχη συνήφθη.

γυμνός ἢ γυμνήτης = ἐλαφρὰ ὀπλισμένος

παραδείσος = κήπος

πελταστής = αὐτός πού κρατοῦσε τὴν πέλτη, μικρὴ ἀσπίδα

ἀμφὶ = περὶπου

Β'

1. Ἀριθμητικά (ἐπίθετα, ἐπιρρήματα, οὐσιαστικά)

1. α) Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα, ὅπως καὶ στὰ νέα ἑλληνικά εἶναι:

- α) **ἀπόλυτα:** *τρεῖς ἄνθρωποι*
- β) **τακτικά:** *ἡ τρίτη ἡμέρα, ὁ χιλιοστός στρατιώτης*
- γ) **πολλαπλασιαστικά:** *ἄλμα τριπλοῦν*
- δ) **ἀναλογικά:** *δύναμις τριπλασία ἐκείνης*

Ἀλλὰ στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά ὑπάρχουν ἐπίσης ἀριθμητικά ἐπίθετα **χρονικά**, πού σημαίνουν χρόνο, δηλαδή ποιά μέρα - ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἄρχισε - τελειώνει κάποια ἐνέργεια: *ἀφίκετο τριταῖος* (ἔφτασε τὴν τρίτη ἡμέρα ἀπὸ τότε πού ξεκίνησε), *τεταρταῖος πυρετός*.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά ὑπάρχουν καὶ **ἀριθμητικά ἐπιρρήματα** πού σχηματίζονται ἀπὸ τὸ ἀπόλυτο ἀριθμητικὸ καὶ τὴν κατάληξη **-κίς ἢ -άκις**: *δεκά-κίς, ἑξ-άκις*. Σημαίνουν πόσες φορές ἐπαναλαμβάνεται κάτι. Ἀντιστοιχοῦν στὴν ἐρώτηση: **ποσάκις;** (= πόσες φορές).

Ἐξαίρεση: τῶν ἀριθμητικῶν εἰς (= ἕνας), δύο, τρεῖς, τά ἐπιρρήματα εἶναι: ἅπαξ (= μιά φορά), δῖς (= δύο φορές), τρίς (= τρεῖς φορές).

- β) Τά ἀπόλυτα ἀριθμητικά ἀπό τό πέντε ὡς τό ἑκατόν εἶναι ἄκλιτα. Ἀπό τό διακόσιοι (διακόσιαι, διακόσια) καί πέρα εἶναι δευτερόκλιτα ἐπίθετα τριγενή καί τρικατάληκτα.
Τά τέσσερα πρῶτα ἀριθμητικά κλίνονται ὡς ἑξῆς:

	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ.Θηλ.Οὐδ.	Ἀρσ.Θηλ.Οὐδ.	Ἀρσ.Θηλ.Οὐδ.
Ὀν.	εἷς	μία	έν	δύο	τρεῖς	τέτταρες
Γεν.	ένός	μιᾶς	ένός	δυοῖν	τριῶν	τεττάρων
Δοτ.	ένί	μιᾶ	ένί	δυοῖν	τρισί	τέτταροι
Αἰτ.	ένα	μίαν	έν	δύο	τρεῖς	τέτταρας

- γ) Οἱ σύνθετοι ἀριθμοί ἐκφέρονται στά ἀρχαῖα: ἡ ὅπως στά νέα ἑλληνικά: ἑκατόν τριάκοντα ἑξ ἡ ἑκατόν καί τριάκοντα καί ἑξ, ἡ (μέ πρόταξη τοῦ μικροτέρου) ἑξ καί τριάκοντα καί ἑκατόν. Ἀλλά ἀριθμοί σύνθετοι μέ τό ὀκτώ ἡ τό ἑννέα: δυοῖν δέοντα εἴκοσι (= 18), ἑνός δέοντα τριάκοντα (= 29) ἡ οἱ ἀριθμοί 15-19: πεντεκαίδεκα, ἑκκαίδεκα, ἑπτακαίδεκα κτλ.

ΠΡΟΣΟΧΗ: ἑννέα ἀλλά ἑνατος, ἑνάκις, ἑνενήκοντα, ἑνακόσιοι (ἐνῶ ν.ἑ. ἑννιακόσιοι).

- δ) Τά ἀριθμητικά οὐσιαστικά, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, εἶναι ἀφηρημένα οὐσιαστικά καί σχηματίζονται μέ τήν κατάληξη -άς (-άδος) καί εἶναι θηλυκοῦ γένους: (εἷς) μονάς, (δύο) δυάς, (τρεῖς) τριάς, (ἑπτὰ) ἐπτάς ἡ ἑβδομάς, (εἴκοσι) εἰκάς, (ἑκατόν) ἑκατοντάς κτλ.

Γ'

1. Νά σχηματιστοῦν τά ἀριθμητικά ἐπίθετα, ἀπόλυτα, τακτικά, χρονικά, πολλαπλασιαστικά καί ἀναλογικά τῶν ἀριθμῶν: 4,5,6,10.
2. Νά σχηματιστοῦν τά ἀριθμητικά οὐσιαστικά καί ἐπιρρήματα τῶν ἀριθμῶν: 1,2,3,5,20,30,100.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τά κατάλληλα ἀριθμητικά πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Οὐχί ... ἀλλά ... καί ... τοῖς Ἀθηναίοις συνεβούλευσεν. (ἐπίρρ. τοῦ εἷς, ἐπίρρ. τοῦ δύο, ἐπίρρ. τοῦ τρεῖς)
 - β) Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ἔχων ὀπλίτας εἰς ... (ἀπόλ. 4.000)

γ) Ἡ τῶν Περσῶν στρατιά ... ἦν τῆς τῶν Ἑλλήνων. (ἀναλογ. τοῦ 10)

δ) Ἡ πόλις ἐν ... ἡμέραις κατελήφθη. (ἀπολ. τοῦ 3)

ε) ... εἰς Σπάρτην ἀφίκετο. (χρον. τοῦ 3)

στ) Πολλαὶ ... στρατιωτῶν ἀφίκοντο. (οὐσ. τοῦ 100)

4. Νά μεταφραστοῦν τὰ παρακάτω ἀριθμητικά:

ἑξάκις, πεντεκαίδεκα, ἑνατος καὶ δέκατος, τρισμύριοι, εἰκοσάς, δυοῖν
δέοντα πεντήκοντα, ἐνὸς δέοντα εἰκοσι, ἑπταπλοῦς.

44. Οἱ τελευταῖες γραμμὲς ἀπὸ τὰ «Ἑλληνικά» τοῦ Ξενοφῶντα

Ὁ Ξενοφώντας στὸ τέλος τοῦ ἔργου του «Ἑλληνικά» δίνει τὴν εἰκόνα πού ἐπικράτησε στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴ μάχη στὴ Μαντίνεια, τὸ 362 π.Χ. Μετὰ τὴ μάχη αὐτὴ, στὴν ὁποία σκοτώθηκε ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἡ ἡγεμονία τῶν Θηβῶν καταρρέει, ἐνῶ ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Σπάρτη δὲν μποροῦν πιά νὰ ἐπιβληθοῦν στίς ἄλλες ἐλληνικὲς πόλεις.

- Α'** 1. Τούτων δὲ πραχθέντων τούναντίον ἐγεγένητο οὗ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι. Συνελλυθῆναι γὰρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ ᾔετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξιν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφοτέρω μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφοτέρω μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, ἀμφοτέρω δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἐκάτεροι οὔτε χώρα οὔτε πόλει οὔτε ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλω μελήσει.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 7,5,26-27)

ἐγεγενήμην (καὶ ἐγεγόνειν)
συνελλυθῆναι
ἀντιτεταγμένων

οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ ᾔετο

τὸ τρόπαιον
ἀμφοτέρω, -αι, -α
ἐστήσαντο

οὐδέτερος, οὐδέτερα, οὐδέτερον
ὑπόσπονδος, -ος, -ον
ἀπέδοσαν

ἡττώμαι (-άομαι)

ὑπερσυντ. τοῦ ρ. γίγνομαι
μετοχὴ τοῦ ρ. συνέρχομαι
ὑποκ.: τῶν Ἑλλήνων (ἐνν. ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος)

δὲν ὑπῆρχε κανεὶς πού δὲ νόμιζε,
ὅλοι νόμιζαν

βλ. Κεφ. 1
καὶ οἱ δύο μαζί
ἐστησαν

οὔτε ὁ ἓνας οὔτε ὁ ἄλλος ἀπὸ τούτων δύο
μὲ προστασία σπονδῶν
ἀορ. τοῦ ρ. ἀποδίδωμι = ἐπιστρέφω,
κάτι

νικιέμαι

ἐκάτερος, -α, -ον
χώρα ... πόλει ... ἀρχῇ

ἀρχή
οὐδέν ἐφάνησαν πλέον ἔχοντες
ἀκρισία
μέλει ἄλλω

καθένας ἀπό τούς δύο
ὡς πρὸς τή χώρα τους .. ὡς πρὸς
τήν πόλιν τους ... κτλ.
δύναμι
ἦταν φανερό ὅτι δέν πλεονέκτησαν
σύγχυση
φροντίζει ἄλλος

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ παρακάτω φράσεις:

- α) Ἐφοβοῦντο μὴ πολέμοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα.
- β) Οὐδέτεροι παρέσχον μοι τὸ ὀφειλόμενον.
- γ) Ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη.
- δ) Ἐπορεύετο σὺν ἡ εἶχε δυνάμει.
- ε) Πρὶν καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη.
- στ) Ὁ καρπὸς τῆς σοφίας οὐποτε διαφθαρήσεται.
- ζ) Πάντες ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν.

τὸ ἄριστον = γεῦμα

B'

- 1. Ἄοριστες ἐπιμεριστικές ἀντωνυμίες
- 2. Παθητικός μέλλοντας καὶ ἀόριστος β'
- 3. Ἐξῆ τοῦ ἀναφορικοῦ

1. Οἱ ἀκόλουθες λέξεις λαμβάνονται καὶ ὡς ἐπίθετα καὶ ὡς ἀόριστες ἀντωνυμίες, καὶ λέγονται τότε ἐπιμεριστικές ἀντωνυμίες, γιατί δηλώνουν ἐπιμερισμὸ ἑνὸς συνόλου πού ἀποτελεῖται:

- α) ἀπὸ δύο οὐσιαστικά
 - ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα (=καὶ οἱ δύο μαζί)
 - ἐκάτερος, ἐκάτερα, ἐκάτερον (=καθένας ἀπὸ τούς δύο χωριστά)
 - ἕτερος, -α, -ον (=ἄλλος· λέγεται ὅταν τὸ σύνολο ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο)
 - οὐδέτερος, -α, -ον, μηδέτερος, -α, -ον (=οὔτε ὁ ἓνας οὔτε ὁ ἄλλος ἀπὸ τούς δύο, λ.χ. οὐδέτερον γένος = οὔτε ἄρσεν. οὔτε θηλυκό)

β) από περισσότερα ουσιαστικά

- πᾶς, πᾶσα, πᾶν (=καθένας χωρίς ἐξαίρεση· ἄρα πληθ. = ὅλοι. βλ. Κεφ. 38)
- ἕκαστος, ἕκαστη, ἕκαστον (= καθέννας)
- ἄλλος,-η,-ο (τό οὐδέτερο χωρίς -ν)
- οὐδεῖς (οὐδενός), οὐδεμία (οὐδεμιάς), οὐδέν (οὐδενός) -μηδεῖς (μηδενός), μηδεμία (-μιάς), μηδέν (-νός) (=κανείς)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

α) Ὡς ἐπίθετα λαμβάνονται, ὅταν ἐκφέρονται μέ οὐσιαστικά:
πάντες ἄνθρωποι (ἐπίθετο)
πάντες ἔλεγον (ἀντωνυμία)

β) Ἡ οὐδεῖς-μηδεῖς ἔχει καί πληθ. ἀριθμός: οὐδένες, οὐδένων, οὐδέσι(ν), οὐδένας, (= κανείς, χωρίς ἐξαίρεση)

2. Ὁ παθητικός μέλλοντας καί ὁ παθητ. ἀόριστος μερικῶν ρημάτων (βλ. Κεφ. 35) σχηματίζεται μέ πρόσφυμα ἡ ἀντί θη (φανήσομαι ἀντί φανθήσομαι). Αὐτός ὁ παθητ. μέλλοντας καί ὁ παθ. ἀόριστος λέγονται παθητ. μέλλοντας β' καί παθητ. ἀόρ. β' καί κλίνονται σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις ὅπως καί οἱ πρῶτοι χωρίς τό θ (πβ. ν.ἐ. δόθηκα ἄλλα χάρηκα, γράφτηκα καί γράφηκα κτλ.). Παθητ. ἀόριστος β': φανῶ, φανείην, φάνηθι, (ῥχι-τι), φανῆναι, φανείς,-εῖσα,-έν.

*Ἄλλοι παθητ. μέλλ. καί ἀόριστοι:

(ἐκ)πλαγήσομαι, (ἐξ)επλάγην

σαπήσομαι, ἐσάπην

γραφήσομαι, ἐγράφην

τραφήσομαι, ἐτράφην

τραπήσομαι, ἐτράπην

κλαπήσομαι, ἐκλάπην

στραφήσομαι, ἐστράφην

φθαρήσομαι, ἐφθάρην

ἀλλαγήσομαι, ἠλλάγην

(ἐκ)πλήττομαι

σήπομαι (=σαπίζω)

γράφομαι

τρέφομαι

τρέπομαι

κλέπτομαι

στρέφομαι

φθείρομαι

ἀλλάττομαι κτλ.

3. Πολλές φορές ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία ἀντί νά βρίσκεται σέ πτώση αἰτιατική, ὅπως θά ἦταν ἡ κανονική σύνταξη, βρίσκεται σέ γενική ἢ δοτική, γιατί καί τό ὄνομα ἢ ἡ ἀντωνυμία στήν ὁποία ἀναφέρεται εἶναι ἐπίσης σέ γενική ἢ δοτική πτώση. Τό συντακτικό αὐτό φαινόμενο λέγεται **ἐλξη τοῦ ἀναφορικοῦ: ἐγεγένητο τοῦναντίον**

οὐ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι, ἀντί ἐγεγένητο τοῦναντίον τούτου ὁ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι. Στήν ἔλξη τοῦ ἀναφορικοῦ ἡ δεικτική ἀντωνυμία παραλείπεται καί τό ἀναφορικό παίρνει τήν πτώση της. (πβ. ἔλξη στά ν.έ.: τιμοῦμε ὅλους ὅσους ἀγωνίστηκαν γιά τήν πατρίδα ἀντί: ὅλους ὅσοι ἀγωνίστηκαν ...)

Γ'

1. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τόν κατάλληλο τύπο τῆς ἐπιμεριστικῆς ἁόριστης ἀντωνυμίας πού ὑπάρχει στήν παρένθεση:
 - α) *Δρυὸς πεσούσης ... ἀνὴρ ξυλεύεται.* (πᾶς)
 - β) *Ἐνόμιζε τῶν ἀόπλων ... καταφανῆ εἶναι.* (μηδεῖς)
 - γ) *Ξενοφῶν ... τοῖς λοχαγοῖς παρήγγειλε ταῦτα.* (ἀμφότεροι)
 - δ) *... πολλὰς πόλεις συμμάχους εἶχομεν.* (ἐκάτερος)
 - ε) *... ἀποδώσει μοι τὰ πορθμεῖα;* (πότερος)
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Ταῦτα ἰδόντες πάντες ... (ἐκπλήττομαι παθ. ἁόρ. β')*
 - β) *Τοῦ σώματος ... τὴν ψυχὴν οὐκ ἀποθνήσκειν ἔφη, ἀλλ' ἀπέρχεσθαι εἰς ἄλλον τινὰ βίον. (διαφθείρομαι μετοχ. παθ. ἁόρ. β')*
 - γ) *... ταῦθ' ὠμολογηκώς. (φαίνομαι παθ. μέλλ. β')*
 - δ) *Ἐλεγον ὅτι τοῦ ἔργου τούτου οὐδέποτε ... (ἀπαλλάττομαι εὐκτ. παθ. μέλλ. β')*
3. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι: *τραπέντες, τραφεῖσα, κλαπή-σονται, γραφήναι, σαπεῖσα.*
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις στήν πρώτη πλήρη μορφή τους καί ἔπειτα μέ ἔλξη τοῦ ἀναφορικοῦ:
 - α) *Σὺν τοῖς θησαυροῖς ... ὁ πατὴρ κατέλιπε.* (ὅς)
 - β) *Τοῦτο ὁμοιὸν ἐστι ... πρότερον ἐλέγομεν.* (ὅς)
 - γ) *Ὅπως ἔσεσθε ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ... κέκτησθε.* (ὅς)
 - δ) *Ἀξιοῦμεν ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις ... ὁμόσαμεν* (ὅς)
 - ε) *Περὶ ... νυνὶ σκοπεῖτε, οὐδὲν ἔχω εἰπεῖν.* (ὅς)
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τόν κατάλληλο τύπο τῶν λέξεων πού δίνονται στό α' ἐν. πρόσ. (τά ῥήματα) ἢ στήν ὀνομαστική (οἱ ὀνομαστικοὶ τύποι):
 - α) *Μετὰ τὴν ... οἱ πολέμοι τοὺς νεκροὺς ... ἐλάμβανον.* (ὑπόσπονδος, ἦτα)
 - β) *Οὗτοι... νενικηκέναι, ἀλλὰ... πλεόν ἔχουσι τῶν (ἦτηθεις, λέγω, οὐδέν)*
 - γ) *Ἐπεὶ δὲ ταῦτα..., ταραχὴ ... ἐν ... τῇ χώρᾳ. (ἐγενόμην, πᾶσα, ἐπράχθη)*
 - δ) *Πρὸς ... ὅσα πράττεις, ὦ φίλε, ... τὸ σῶμά ... (πᾶν, εἰμί, χρήσιμος)*

45. Τό πολιτικό ὄνειρο τοῦ Ἰσοκράτη

Ὁ Ἰσοκράτης μέ τόν «Πανηγυρικό» του ἀποβλέπει στήν ἔνωση ὅλων τῶν Ἑλλήνων καί στήν ἀπόφαση νά ἐκστρατεύσουν κάποτε ἐναντίον τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας. Ἡ περικοπή εἶναι ἀπό τόν ἐπίλογο τοῦ ἔργου στό ὁποῖο προηγουμένως τονίζεται πόσο ταπεινωτική γιά τοὺς Ἕλληνες εἶναι ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα καί πόσα πλεονεκτήματα πρόσφερε στόν Πέρση βασιλιά.

Α' 1. Ὑπὲρ ὧν ἄξιον ὀργίζεσθαι καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν τε γε-
γεννημένων δίκην ληψόμεθα καὶ τὰ μέλλοντα διορθωσόμεθα.
Καὶ γὰρ αἰσχρὸν ἰδίᾳ μὲν τοῖς βαρβάροις οἰκέταις ἀξιούν χρη-
σθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσούτους τῶν συμμάχων περιορᾶν δου-
λεύοντας αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ γενομένους μιᾶς
γυναικὸς ἀρπασθείσης οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς
ἀδικηθεῖσιν, ὥστε μὴ πρότερον παύσασθαι πολεμοῦντας, πρὶν
τὴν πόλιν τοῦ τολμήσαντος ἐξαμαρτεῖν ἀνάστατον ἐποίησαν,
ἡμᾶς δ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑβριζομένης μηδεμίαν ποιήσασθαι
κοινὴν τιμωρίαν, ἐξὸν ἡμῖν εὐχῆς ἄξια διαπράξασθαι. Μόνος
γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος εἰρήνης κρείττων ἐστίν, θεωρία μὲν μάλ-
λον ἢ στρατεία προσεοικώς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς
ἡσυχίαν ἄγειν καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. Ἐξεῖη γὰρ ἂν
τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερ' αὐτῶν καρποῦσθαι, τοῖς δ' ἐκ τῶν
ἄλλοτριῶν μεγάλους πλούτους κατακτήσασθαι.

(Ἰσοκρ. Πανηγυρικός 181)

ὕπὲρ ὧν
δίκην λαμβάνω τινὸς
καὶ γὰρ
αἰσχρὸν (ἐστί)
οἰκέταις
περιορῶ
δουλεύω τινί
πρὶν τὴν πόλιν ἀνάστατον
ἐποίησαν
ἐξὸν ἡμῖν (τοῦ ρ. ἔξεστι)
θεωρία
προσεόικα
ἀδεῶς (τὸ δέος = ὁ φόβος)
καρποῦμαι (-δομαι)

ἐμπρόθ. προσδ. αἰτίας
τιμωρῶ, ἐκδικοῦμαι γιὰ κάτι
γιατί καί, γιατί ἀληθινά
εἶναι ἄσχημο, εἶναι ντροπὴ
κατηγορούμενο στό ἀντικ. βαρβάροις
ἀδιαφορῶ, ἀφήνω
εἶμαι δούλος σέ κάποιον
πρὶν νά καταστρέψουν τὴν πόλιν ἀπὸ τὰ
θεμέλια
ἐνῶ εἶναι δυνατό σ' ἐμᾶς
γιορταστικὴ ἀποστολή
μοιάζω
χωρὶς φόβο (ν.έ. δειλός)
ἀπολαμβάνω

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἀξιοῦμεν καί τούτους τοὺς συνδίκους εὖνους ἡμῖν εἶναι.
- β) Ἐγὼ παῖς τε ὢν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι.
- γ) Ἴππεὺς τις προσήλαυνε ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ.
- δ) Οἱ ἄρχοντες ἐδήλουν τοῖς πολίταις ταῦτα καὶ ἡξίουσαν τοὺς ἀδίκους ζημιοῦσθαι.
- ε) Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἐρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα.
- στ) Οἱ στρατιῶται ἔκαιον πολλὰ πυρά.
- ζ) Τόνδε τὸν ἄνδρα σοφιστὴν ὀνομάζουσιν.

Β'

1. Παραδείγματα συνηρημένων ρημ., κυρίως σέ -όω (ἐπανάλ.)
2. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά ἑτερογενή καὶ ἑτερόκλιτα
3. Κατηγορούμενο τοῦ ἀντικειμένου (ἐπανάλ.)

1. Ἀπὸ τὰ ρήματα τῆς ἀρχαίας σέ -όω ὅσα ἔμειναν στή νέα ἑλληνικὴ σχηματίζονται σέ -ώνω:
(ὀρθόω) ὀρθῶ ν.ἑ. ὀρθώνω,
(ἀξιόω) ἀξιῶ ν.ἑ. ἀξιώνω,
(δηλόω) δηλῶ ν.ἑ. δηλώνω
2. Ἀπὸ τὰ ἀνώμαλα οὐσιαστικά:
 - α) ὅσα ἔχουν ἄλλο (ἕτερον) γένος στόν ἐνικό καὶ ἄλλο στόν πληθυντικό λέγονται **ἑτερογενή**: ὁ σῖτος - τὰ σῖτα, τό στάδιον - τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι (πβ. ν.ἑ. ὁ πλούτος - τὰ πλούτη)
 - β) ὅσα κλίνονται στόν ἕναν ἀριθμό (ἢ σέ κάποιες πτώσεις) σύμφωνα μέ μιὰ κλίση καὶ στόν ἄλλο ἀριθμό (ἢ σέ ἄλλες πτώσεις) σύμφωνα μέ μιὰ ἄλλη κλίση λέγονται **ἑτερόκλιτα**: τό πῦρ, τοῦ πυρός (γ' κλίση) τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς (β' κλ.), ἡ γυνή (α' κλίση), τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, αἱ γυναῖκες κτλ. (γ' κλίση).

3. Όπως είδαμε, τό κατηγορούμενο μπορεί νά ἀναφέρεται καί στό ἀντικείμενο ἑνός ρήματος (καί ὄχι μόνο στό ὑποκείμενό του): *αἰσχρόν (ἐστί) ἀξιοῦν χρη̑σθαι τοῖς βαρβάροις οἰκέταις* (= νά χρησιμοποιοῦν τούς βαρβάρους ὡς δούλους), *ἐποίησαν τήν πόλιν τοῦ τολμήσαντος ἀνάστατον* (= ἔκαναν τήν πόλη ... νά γίνει ἐρείπια). (Στή μετάφραση χρησιμοποιοῦμε τό ὥς ἢ νά εἶναι, νά γίνει.)
- * Ἄν ἡ ἐνεργητική σύνταξη γίνε παθητική, φαίνεται τό κατηγορούμενο σαφέστερα: *ἐποίησαν τήν πόλιν ἀνάστατον ἢ ἡ πόλις ἐγένετο ἀνάστατος*.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Σ' ἕνα κείμενο μέ πολλά ἀπαρέμφατα, μετοχές, ἀπρόσωπα ρήματα κτλ. πρέπει νά βρούμε πρῶτα τά ὑποκείμενα καί ὕστερα τά ἀντικείμενα τῶν ρημάτων, ἀπαρεμφάτων κτλ.

Ἐπίσης ἀποφεύγουμε τή σύγχυση στή μετάφραση, ἂν βάλουμε τίς λέξεις στή φυσική τους σειρά, λ.χ. *αἰσχρόν (ἐστί) ἀξιοῦν χρη̑σθαι τοῖς βαρβάροις οἰκέταις*, δημοσίᾳ δέ περιορᾷν τοσούτους τῶν συμμάχων δουλεύοντας αὐτοῖς (= τοῖς βαρβάροις), καί τοὺς γενομένους περὶ τὰ Τρωικά (αἰσχρόν ἐστί) συνοργισθῆναι ἅπαντας τοῖς ἀδικηθεῖσιν μιᾶς γυναικὸς ἀρπασθείσης, ἡμᾶς δέ (αἰσχρόν ἐστί) μηδεμίαν ποιήσασθαι τιμορίαν ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὕβριζομένης.

- Γ**
1. Νά σχηματιστεῖ ὁ ἐνικός ἀριθμός τῶν παρακάτω οὐσιαστικῶν: *τά λύχνα, τά σῖτα, τά δεσμά, οἱ στάδιοι*.
 2. Τί παρατηρεῖτε στά παρακάτω οὐσιαστικά:
τῷ πυρί - τοῖς πυροῖς, ἡ γυνή - ταῖς γυναιξί
τὸν Θαλῆν - τοῦ Θάλητος, ὁ υἱός - οἱ υἱεῖς,
τοῦ ὄνειρον - τὰ ὄνειρα, τοῦ Οἰδίποδος - τοῦ Οἰδίπου.
 3. Νά γίνει λεπτομερὴς σύνταξη τῶν παρακάτω φράσεων:
 - α) *Τοὺς ἰδιώτας χρη̑ ἑαυτοὺς παρέχειν εὐπειθεῖς τοῖς ἀρχουσι.*
 - β) *Τὰ τέκνα τοὺς γονεῖς σοφοὺς νομίζουσιν.*
 - γ) *Πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν.*
 - δ) *Δαρεῖος Κῆρον στρατηγὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται.*
 4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς λέξεις τῆς ἀρχαίας πού δίνονται στή ν.έ.:
 - α) *Οὐκ ἀξιον ἡμῖν ... ἀλλὰ σκοπεῖν ὅπως τὰ μέλλοντα ...:*
(νά ὀργιζόμαστε, θά διορθώσουμε).
 - β) *Αἰσχρόν ἐστί ... τῶν συμμάχων ... τοῖς βαρβάροις, (τόσο πολλοί, νά εἶναι δούλοι) ἡμᾶς δέ τοῖς βαρβάροις ... χρη̑σθαι. (δούλους)*

γ) Οὔτος ὁ πόλεμός ἐστι κρείττων ... , ... δὲ μᾶλλον θεωρία ... (ἀπό εἰρήνη, μοιάζει, παρὰ μέ ἐκστρατεία)

δ) Ἐξεστι ... τὰ σφέτερ' αὐτῶν ... , τὰ δὲ τῶν ... λαμβάνειν· νικηταὶ γὰρ ... (σὲ ὅλους, χωρὶς φόβο, νὰ ἀπολαμβάνουν, ἐχθρῶν, εἶναι)

5. Ποιές εἶναι οἱ βασικὲς ιδέες τοῦ Ἰσοκράτη στοῦ ἀπόσπασμα καὶ πῶς τίς δικαιολογεῖτε;

46. Ἐκκλησιῇ γιά τή σωτηρία τῶν Λακεδαιμονίων

Στή διάρκεια τοῦ κινδύνου πού ἀπείληξε τή Σπάρτη, ὅταν οἱ Θηβαῖοι μέ τό στρατό τους πλησίασαν ἔξω ἀπ' αὐτήν, ἔφτασαν στήν Ἀθήνα ἀντιπρόσωποι τῶν Σπαρτιατῶν καί τῶν ἄλλων Πελοποννησίων, γιά νά ζητήσουν βοήθεια (βλ. εἰσαγ. σημ. κεim. 26).

Ἡ περικοπή ἀποτελεῖ μέρος ἀπό τό λόγο τοῦ Προκλή, ἀντιπροσώπου ἀπό τό Φλειούντα τῆς Πελοποννήσου, πρὸς τήν Ἐκκλησίαν τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.

Α' 1. Ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόσθεν μὲν ἀκούων ἐξήλουν τήνδε τὴν πόλιν, ὅτι πάντας, καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ τοὺς φοβουμένους ἐνθάδε καταφεύγοντας, ἐπικουρίας ἤκουον τυγχάνειν· νῦν δ' οὐκέτ' ἀκούω, ἀλλ' αὐτὸς ἤδη παρὼν ὁρῶ Λακεδαιμονίους τοὺς ὀνομαστοτάτους πρὸς ὑμᾶς τε ἤκοντας καὶ δεομένους αὐτῶν ἐπικουρῆσαι. Ὅρῶ δὲ καὶ Θηβαίους, οἳ τότε οὐκ ἔπεισαν Λακεδαιμονίους ἐξανδραποδίσασθαι ὑμᾶς, νῦν δεομένους ὑμῶν περιδεῖν ἀπολομένους τοὺς σώσαντας ὑμᾶς. Τῶν μὲν οὖν ὑμετέρων προγόνων καλὸν λέγεται, ὅτε τοὺς Ἀργείων τελευτήσαντας ἐπὶ τῇ Καδμεΐᾳ οὐκ εἶσαν ἀτάφους γενέσθαι· ὑμῖν δὲ πολὺ κάλλιον ἂν γένοιτο, εἰ τοὺς ἐτι ζῶντας Λακεδαιμονίων μήτε ὑβρισθῆναι μήτε ἀπολέσθαι ἐάσαίτε.

(Ξεν. Ἑλλήν. 6, 5, 45 - 46)

ἐξήλουν τοῦ ρ. ζηλῶ (-όω)	ζηλεύω, θαυμάζω
ὅτι ἤκουον...	αἰτιολ. πρόταση
πάντας	ὑποκ. στό τυγχάνειν
τυγχάνω ἐπικουρίας	πετυχαίνω, βρίσκω βοήθεια
ἐπικουρῶ (-έω)	βοηθῶ (ν. ἔ. ἐπικουρικός)
ἐξανδραποδίζομαι	ὑποδουλώνω
περιδεῖν	ἀπαρ. β' ὁρ. τοῦ ρ. περιρῶ (βλ. Κεφ. 45)
ἀπολομένους	μετ. ὁρ. β' τοῦ ρ. ἀπόλλυμαι =
	χάνομαι, καταστρέφομαι
ἡ Καδμεΐα	ἡ ἀκρόπολη τῶν Θηβῶν
εἶσαν	ὁρ. τοῦ ρ. ἔω (ἔάω) = ἀφήνω

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Φαρνάβαζος καί Κόνων περιπλέοντες καί τὰς νήσους καί τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τοὺς τε Λακωνικοὺς ἄρμους ἐξήλυνον καί παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ὥς οὔτε ἀκροπόλεις ἐντειχιόειν ἑάσοιεν τε αὐτονόμους.
- β) Ἐκ τοῦ τείχους ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλον εἰς τὸ ὄρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους.
- γ) Κτησίας ὁ ἱατρὸς ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησι.
- δ) Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμον ἄλλ' ἐν τάξει ἕπεσθαι.
- ε) Οὗτοι ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν.
- στ) Τοῦτο ἔτι ἐδέοντο μαθεῖν.
- ζ) Ἀγαμέμνων ὅτ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλει θύσας εἶλε Τροίαν.
- η) Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός.

ἄρμους = διοικήτης

ἐκθέω = τρέχω

εἶλε: ἀόρ. β' τοῦ ρ. αἰρῶ = κυριεύω

Β'

- 1. Συνηρημένα ῥήματα σέ -έω μέ μονοσύλλαβο θέμα
- 2. Συνηρημένα ῥήματα σέ -άω μέ ε, ι, ρ πρὶν ἀπὸ τό α.
Παραδείγματα κλίσεως ἄλλων συνηρημένων ῥημάτων (ἐπανάλ.)

- 1. Τὰ συνηρημένα ῥήματα σέ -έω μέ μονοσύλλαβο θέμα (λ.χ. δέ-ω, δέ-ομαι, πλέ-ω, πνέ-ω, ῥέ-ω, θέ-ω (= τρέχω), χέ-ω (= χύνω) κ.ἄ.) συναιροῦνται μόνο ὅταν μετὰ τὸ χαρακτήρα ε ἀκολουθεῖ ε ἢ ει: (δέομαι) - δέομαι (ὄχι δοῦμαι), (δέετε) - δεῖτε
πλάω, πλεῖς, πλεῖ, πλέομεν, πλεῖτε, πλέουσι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Ἐκτὸς ἀπὸ τό ρ. δέω (= ἔχω ἀνάγκη) πού κλίνεται: δέω, δεῖς, δεῖ, δέομεν κτλ. ὑπάρχει καί τό ῥημα δένω (= δένω) πού συναιροῦται σέ ὅλους τοὺς τύπους: δῶ, δεῖς δεῖ, δοῦμεν κτλ.

- 2. Στά συνηρημένα ῥήματα σέ -άω στά ὅποια πρὶν ἀπὸ τό χαρακτήρα α ὑπάρχει ε, ι ἢ ρ, λ.χ. (ἐάω) ἐᾶ, (ἰάομαι) ἰᾶμαι (= θεραπεύω), (θηράω) θηρῶ (= κυνηγῶ) στοὺς χρόνους μέλλοντα, ἀόριστο καί παρακείμενο κτλ. τό α δέν τρέπεται σέ η, ὅπως στά ἄλλα συνηρη-

μένα ρήματα, αλλά σέ **α μακρό: ἔω - ἔασω - εἶσα, ἰῶμαι - ἰάσομαι - ἰάθην, θηρῶ - θηράσω - τεθήρακα.**

Γ'

1. Νά σχηματιστεῖ τό β' καί γ' ἐνικό πρόσ. τοῦ ἔνεστ. τῶν ρημάτων:
ῥέω, θέω, δέομαι, ἐκπνέω, νέω (= κολυμπῶ), χέω.
2. Νά σχηματιστοῦν ὁ μέλλοντας καί ὁ ἀόριστος στό ἀ' ἐνικό πρόσ. τῶν ρημάτων:
ἀποσπῶ, μειδιῶ, διαπερῶ, ἰῶμαι, θηρῶμαι, ἀκροῶμαι.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων τῶν ὁποίων δίνεται μόνο ὁ χρόνος τους:
 - α) *Ἡράκλειτος λέγει ὅτι πάντα ... καί οὐδέν μένει τὸ αὐτό. (ῥέω, ἔνεστ.)*
 - β) *Ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν... ἐκ τοῦ λιμένος, ἐδόκει ἡμῖν κατακαῦσαι τὰ πλοῖα καί ... ἀνά τὴν χώραν. (διεκπλέω, ἔνεστ., ἐκθέω, ἔνεστ.)*
 - γ) *Ὑμεῖς ...νὺν πολλῶν χρημάτων. (δέομαι, ἔνεστ.)*
 - δ) *Ἡδύ μοι ἐστὶ ... ἐν τῇ θαλάττῃ. (νέω, ἔνεστ.)*
 - ε) *Ὅπου γὰρ ἂν ᾧ ... βοηθῆσαι ὑμῖν (πειρῶμαι, μέλλ.)*

στ) *Μετὰ δὲ ταῦτα Χαβρίας ... εἰς Κύπρον, ἔδει γὰρ ...Εὐαγόρα. (ἐκπλέω, παρτατ., βοηθῶ ἔνεστ.)*

ζ) *Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν, οἱ δὲ πάντες ... παραγγέλλειν, ὅ,τι ἂν ... (ἀναβοᾶ, ἀόρ., δέω, ἔνεστ.).*
4. Ἡ πρώτη ἡμιπερίοδος τοῦ ἀποσπάσματος νά ξαναγραφῇ μέ ἀλλαγές ὧν τῶν τύπων ἀπὸ τὸν ἐνικό στόν πληθυντικό καί τὸ ἀντίστροφο.
5. Ὅσα λέγονται στὴν ἀ' ἡμιπερίοδο τοῦ ἀποσπάσματος ἀναφέρονται σέ γεγονότα ἢ εἶναι ἀπλῶς μιά εὐνόητη ἐπινόηση τοῦ ρήτορα;

47. Ὁ Μέγας Βασίλειος πρὸς τοὺς νέους

Ὁ Μέγας Βασίλειος, πού γεννήθηκε στὴ Νεοκαισάρεια τὸ 330 καὶ πέθανε στὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας τὸ 379 μ.Χ. ὅπου καὶ ἔγινε ἐπίσκοπος, δὲν ἦταν μόνον μεγάλος ἱεράρχης ἀλλὰ καὶ ἀξιόλογος συγγραφέας. Ἀπὸ τὰ ἔργα του μέ ποικίλο περιεχόμενο, ἠθικό, δογματικό, παιδαγωγικό κτλ. εἶναι καὶ ἡ πραγματεία του «Πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων», μιὰ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἀνεψιούς του πού περιέχει παιδαγωγικὲς ὁδηγίες γιὰ τὴν ἐπωφελέστερη μελέτη τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων.

Α' 1. Ῥητόρων δὲ τὴν περὶ τὸ ψεύδεσθαι τέχνην οὐ μιμησόμεθα. Ἄλλ' ἐκεῖνα αὐτῶν μᾶλλον ἀποδεξόμεθα, ἐν οἷς ἀρετὴν ἐπῆνεσαν ἢ πονηρίαν διέβαλον. Ὡς γὰρ τῶν ἀνθέων τοῖς μὲν λοιποῖς ἄχρι τῆς εὐωδίας ἢ τῆς χρόας ἐστὶν ἡ ἀπόλαυσις, ταῖς μελίτταις δ' ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχει, οὕτω δὲ κἀνταῦθα τοῖς μὴ τὸ ἥδὺ καὶ ἐπίχαρι μόνον τῶν τοιούτων λόγων διώκουσιν ἔστι τινὰ καὶ ὠφέλειαν ἀπ' αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι.

Κατὰ πᾶσαν δὴ οὖν τῶν μελιττῶν τὴν εἰκόνα τῶν λόγων ἡμῖν μεθεκτέον. Ἐκεῖναί τε γὰρ οὔτε ἅπασι τοῖς ἀνθεσι παραπλησίως ἐπέρχονται, οὔτε μὴν οἷς ἂν ἐπιπτῶσιν ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν, ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ἐργασίαν λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χαίρειν ἀφῆκαν· ἡμεῖς τε, ἦν σωφρονῶμεν, ὅσον οἰκεῖον ἡμῖν συγγενὲς τῇ ἀληθείᾳ παρ' αὐτῶν κομισάμενοι, ὑπερβησόμεθα τὸ λειπόμενον.

(*Μ. Βασιλείου, Πρὸς τοὺς νέους
ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων 4*)

Ῥητόρων δὲ ...,

ἐν οἷς

ἡ σειρὰ τῶν λέξεων:

ἄχρι

ἡ χρóa

ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: τὴν περὶ τὸ ψεύδεσθαι
τέχνην (τῶν) ρητόρων

στά ὁποῖα

Ὡς γὰρ τοῖς λοιποῖς ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀνθέων
ἐστὶν (μόνον) ἄχρι τῆς εὐωδίας

= μέχρι (καταχρηστικές προθέσεις, δηλαδή
προθέσεις πού χρησιμοποιοῦνται μόνο μέ
ὀνόματα καὶ ὄχι καὶ σὲ σύνθεσι, ὅπως οἱ κύ-
ριες προθέσεις).

τό χρῶμα

δ' ἄρα
ὑπάρχει λαμβάνειν
τοῖς μὴ

διώκω
ἀποθέσθαι ἀπαρ. ἀορ. β'
τοῦ ρ. ἀποτίθεμαι:
μεθεκτέον ἡμῖν τῶν λόγων

ἐπιπῶσιν ὑποτ. ἀορ. β'
τοῦ ρ. ἐπιπέτομαι:

ἐπιτήδειον
χαίρειν ἀφίημί τι

ὑπερβησόμεθα μέλλ. τοῦ ρ. ὑπερβαίνω
τό λειπόμενον

ὅπως εἶναι γνωστό
μποροῦν νά παίρνουν
ἢ σειρά τῶν λέξεων: τοῖς μὴ διώκουσι τὸ ἡδύ
καὶ ἐπίχαρι μόνον...

ἐπιδιώκω, ζητῶ

βάζω κάτω, ἀφήνω
πρέπει νά μετέχουμε στοὺς λόγους (νά μελε-
τοῦμε τοὺς λόγους τῶν ρητόρων).

πετῶ πάνω ἀπὸ κάτι (ἴδιο θέμα: πτηνόν, πε-
ρόν)

κατάλληλο, χρήσιμο

ἀφήνω κάτι νά πάει στό καλό, ἀδιαφορῶ γιὰ
κάτι

θά παραβλέψουμε τὸ ὑπόλοιπο

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τισσαφέρνης οὐδὲ τὸν Ξένιον Δία ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλέαρχον, ξένον ὄντα, καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἔξαπατήσας ἐφό-νευσεν.
- β) Οὐκ ἐπαινέσομαι τοὺς λέγοντας ψεύδη, κἄν δεινοὶ ῥήτορες ᾧσιν.
- γ) Στρατιωταὶ τινες σπασάμενοι τὰ ξίφη τοῖς ἐναντίοις ἐπετί-θεντο.
- δ) Προμηθεὺς πολλὰ ἔτη ἐπὶ τοῦ ὄρους Κανκάσου ἐδέδετο.
- ε) Ῥαδίως πλευσόμεθα ἐπὶ Κέρκυραν, ὅσον χρόνον ἐνταῦθα ἐσόμεθα.

- Β'**
- 1. Συνηρημένα ῥήματα ἀνώνυμα
 - 2. Ἡ σημασία τοῦ μέλλοντα στήν ὀριστική
 - 3. Ἡ κράση

- 1. Μερικά ῥήματα συνηρημένα παρουσιάζουν διάφορες ἀνωμα-λίες στό σχηματισμό τοῦ μέλλοντα, ἀορ. κτλ.:
- α) ἐπαινῶ (-έω) ἐπαινέσομαι, ἐπῆνεσα, ἐπῆνεκα
- αἰροῦμαι (-έομαι) (= ἐκλέγομαι) αἰρεθήσομαι, ἤρεθην, (ἤρημαι)
- δοῦμαι (δέομαι) (= δένομαι) δεθήσομαι, ἐδέθην, δέδεμαι

αἰδοῦμαι (-έομαι) (= ντρέπομαι)	αἰδέσομαι, ἠδεοάμην, ἠδέσθην, ἠδε- σμαι
σπῶ (σπάω) (= ἔλκω)	σπάσω, ἔσπασα, ἔσπακα
χαλῶ (-άω) (= χαλαρώνω)	χαλάσω, ἐχάλασα
γελῶ (-άω)	γελάσομαι, ἐγέλασα, γεγέλακα
δρῶ (δράω)	δράσω, ἔδρασα, δέδρακα

Δηλαδή πολλά ρήματα δέν ἐκτείνουν τό ε ἢ ἄ τοῦ χαρακτ. σέ η.

β) χέω (= χύνω)	χέω, ἔχεα, κέχυνκα
τελῶ (-έω) (= ἐκτελῶ)	τελῶ, ἐτέλεσα, τετέλεκα
καλῶ (-έω)	καλῶ, ἐκάλεσα, κέκληκα
ἀκούω	ἀκούσομαι, ἤκουσα, ἀκήκοα
πλέω	πλεύσομαι ἢ πλευσοῦμαι, ἔπλευσα, πέπλευκα
πνέω	πνεύσομαι ἢ πνευσοῦμαι, ἔπνευσα, πέπνευκα

Δηλαδή ἔχουν μέλλοντα ὅμοιο μέ ἐνεστώτα ἢ (ἐνῶ εἶναι ἐνεργη-
τικά) ἔχουν μέλλοντα μέσης φωνῆς κτλ.

2. Ὁ μέλλοντας στήν ὀριστική σημαίνει ὅτι αὐτό πού δηλώνει τό ρῆμα θά γίνει στό μέλλον ἢ συνοπτικά ἢ ἑξακολουθητικά (ἐνῶ στή ν. ἐ. ὑπάρχουν δύο τύποι τοῦ μέλλοντα: θά γράψω, θά γράφω). Ἀλλά ἐπίσης σημαίνει:
 - α) Προστακτική εὐγενική: ὥς οὖν ποιήσετε (= ἔτσι λοιπόν θά κάνετε = κάνετε) (πβ. ν.ἐ. μετά τό σχολεῖο, θά ῥθεῖς ἀμέσως σίτι = νά ῥθεῖς).
 - β) Αὐτό πού πρέπει νά γίνει: πότερον οὖν πρὸς ἐκείνον τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ; (= πρὸς ἐκεῖνον ἢ πρὸς ἐσένα πρέπει νά μιλήσω;), οὐ μιμησόμεθα τὴν περὶ τὸ ψεύδεσθαι τέχνην (= δέν πρέπει νά μιμηθοῦμε...), (πβ. ν.ἐ. Πές μου τί θά κάνω, ἂν δέν τὸν βρῶ ἐκεῖ (= τί πρέπει νά κάνω)).
 - γ) Κάτι πού συμβαίνει πάντοτε, στό παρόν, στό παρελθόν, στό μέλλον (γνωμικός μέλλοντας) οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτεῖσει (= κανένας ἄνθρωπος πού κάνει ἀδικίες δέν μπορεῖ νά μὴν τιμωρηθεῖ = κάθε ἄνθρωπος πού ἀδικεῖ τιμωρεῖται) (πβ. ν.ἐ. ὅποιος σπεῖρει θά θερίσει)

3. **Κράση** λέγεται ἡ συγχώνευση τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθογγίου μᾶς λέξεως, μέ τό ἀρχικό φωνήεν ἢ τὸν ἀρχικό δίφθογγο τῆς ἐπόμενης λέξεως: καὶ ἂν - **κᾶν**, ἐγὼ οἶμαι - **ἐγῶμαι**.

Πάνω στό φωνήεν πού προκύπτει ἀπό τὴν κράση γράφεται ἡ **κορωνίδα** (ˆ) ἢ (ἂν ἡ πρώτη λέξη ἀποτελεῖται μόνο ἀπὸ ἓνα φωνήεν ἢ δίφθογγο μέ δασεῖα) ἢ **δασεῖα**: μέντοι ἂν - **μεντᾶν**, οὐ ἔνεκα - **οὔνεκα**, τοῦ ἀνδρός - **τάνδρός**, ἐγὼ οἶδα - **ἐγῶδα**, τὸ ἔργον - **τοῦργον**, καὶ ἐνταῦθα - **κάνταῦθα**, καὶ εἶτα - **κᾶτα**, καὶ ὅπως - **χῶπως**, τὰ ἕτερα - **θᾶτερα**, ὁ ἀνὴρ - **ἀνήρ**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στήν κράση

- α) Χάνεται ὁ τόνος τῆς πρώτης λέξεως καί τό πνεῦμα τῆς δευτέρης.
- β) Ἄν ἡ δεύτερη λέξη ἔχει γιώτα, διατηρεῖται, ἂν ἔχει ἡ πρώτη, χάνεται.
- γ) Τό φιλό τῆς πρώτης λέξεως (κ, π, τ) τρέπεται σέ δασύ (χ, φ, θ), ἂν ἡ δεύτερη λέξη παίρνει δασεία.

- Γ**
1. Ποιές ἀνωμαλίες παρατηρεῖτε στό σχηματισμό τῶν ρηματικῶν τύπων:
αἰρεθήσομαι, δέδεκα, ἔχειν, αἰδέσομαι, ἐγέλασα, σπάσον, τελέσαι, δράσω;
 2. Νά γίνει κράση στίς παρακάτω λέξεις:

καί ἐνταῦθα	καί ἐκεῖνο	καί ἐγώ	ὁ ἄνθρωπος
καί εἶτα	τὸ ἱμάτιον	ἐγὼ οἶμαι	τὰ ἄλλα
τὸ ἔργον	πρὸ ἔργου	τὸ ἕτερον	ὦ ἀγαθὲ
οὐ ἔνεκα	καί ὅπως	τὸ ἐλάχιστον	ἃ ἐγώ
 3. Ποιά ἡ σημασία τοῦ μέλλοντα τῆς ὀριστικῆς στίς παρακάτω φράσεις;
 - α) Ἄξομεν αὐτοὺς εἰς πεδίον, ἐνθα τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι.
 - β) Ἄν ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτόν κωλύσει δεῦρο βαδίζειν;
 - γ) Οὐ βοηθήσετε τοῖς συμμάχοις;
 4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Ὅσοι δὲ ... ἐκοιμῶντο, εἰσεδύνοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καί τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυτο. (υποδοῦμαι μετ. παρακ.)
 - β) Εἶπέ μοι τί ... (δρῶ μέλλ.)
 - γ) Ξενοφῶν Κλέανδρον ἡσπάζετο ὥς... (ἀποπλέω μετ. μέλλ.)
 - δ) Εὐθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει, ὅταν τεταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην ... ὀρώσιν. (διασπῶμαι μετ. παρακ.)
 - ε) Ἐγὼ μὲν ἐν ἐνὶ πλοίῳ ..., ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατόν. (πλέω μέλλ.)

48. Σεβασμός στους πατροπαράδοτους νόμους

Ὁ δικανικός λόγος «Κατὰ Τιμοκράτους», ἐναντίον τοῦ Ἀθηναίου δημαγωγοῦ Τιμοκράτη, γράφτηκε ἀπὸ τὸ Δημοσθένη περ. τὸ 353 π.Χ., γιὰ νὰ ἐμποδίσαι τὴν ψήφιση ἑνὸς νέου νόμου, ὁ ὁποῖος θὰ βοηθοῦσε τοὺς ὀφειλέτες πρὸς τὸ δημόσιο νὰ ξεφύγουν τὴ σύλληψη γιὰ τὰ χρέη τους.

- A'** 1. Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐν Λοκροῖς ὡς νομοθετοῦσι διηγῆσασθαι· οὐδὲν γὰρ χείρους ἔσεσθε παράδειγμά τι ἀκηκοότες, ἄλλως τε καὶ ὃ πόλις εὐνομουμένη χρηταί. Ἐκεῖ γὰρ οὕτως οἶονται δεῖν τοῖς πάλαι κειμένοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τὰ πάτρια περιστέλλειν, ὥστ', ἐάν τις βούληται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ τὸν τράχηλον ἔχων νομοθετεῖ καί, ἐὰν μὲν δόξη καλὸς καὶ χρήσιμος εἶναι ὁ νόμος, ζῇ ὁ τιθεὶς καὶ ἀπέρχεται, εἰ δὲ μὴ τέθνηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. Καὶ γὰρ τοὶ καινοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τίθεσθαι νόμους, τοῖς δὲ πάλαι κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. Ἐν πολλοῖς δὲ πάννυ ἔτεσιν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἷς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος καινὸς τεθῆναι:

(Δημοσθένης Κατὰ Τιμοκράτους 139-141)

Λοκροὶ	εἶναι οἱ Ἐπιζεφύριοι Λοκροί, ἀποικία κοντὰ στό ἀκρωτήριον Ζεφύριον τῆς Καλαβρίας, τὴν ὁποία ὀργάνωσε νομοθετικὰ ὁ περίφημος νομοθέτης Ζάλευκος.
ἀκηκοότες	μετ. τοῦ ρ. ἀκούω
γὰρ	ἐπεξηγηματικὸ (ὄχι αἰτιολογικὸ)
ἄλλως τε καὶ	καὶ μάλιστα
περιστέλλω	φροντίζω, διατηρῶ
χρησθαι, περιστέλλειν	ὑποκ. στό ἀπρόσ. δεῖν
τέθνηκεν	παρακ. ἀντί γιὰ ἐνεστ. τοῦ ρ. ἀποθνήσκω
ἐπισπῶ (-άω)	τραβῶ πρὸς κάποιο μέρος
καὶ γὰρ τοὶ	καὶ γι' αὐτὸ βέβαια
τίθεμαι νόμους	(μέσ. φ.) νομοθετῶ (λέγεται γιὰ τοὺς πολίτες)
τίθῃμι νόμους	(ἐνεργ. φ.) νομοθετῶ (λέγεται γιὰ τὸ νομοθέτη)
τεθῆναι	εἰδ. ἀπαρ. παθητ. ἀορ. τοῦ ρ. τίθεμαι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ πειρώμενοι ἐκ παντὸς τρόπου ζῆν ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι κακῶς τε καὶ αἰσχροῶς ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν.
- β) Βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι.
- γ) Μακάριοι ἐστε, ἐὰν πεινῆτε καὶ διψῆτε τὴν δικαιοσύνην.
- δ) Δερκυλίδας ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας θέσθαι περὶ τὰ τεῖχη τὰ ὅπλα.
- ε) Βουλόμενος ἀσκήσαι τὸ στράτευμα ἄθλα προύθηκε ταῖς τε ὀπλιτικαῖς τάξεσι καὶ ταῖς ἱππικαῖς.
- στ) Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους.
- ζ) Οἱ Θηβαῖοι ἔλεγον ὥς καιρὸς εἶη ἐπιτίθεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις.

ἄθλα προύθηκε = προκήρυξε ἑπαθλα
συντίθεμαι = συμφωνῶ

Β'

1. Συνηρημένα ρήματα σέ -ήω
2. Τά ρήματα τῆς β' συζυγίας σέ -μι. Τό ρῆμα τίθημι
3. Ἀνομοίωση

1. Τά συνηρημένα ρήματα ζῶ, διψῶ, πεινῶ καὶ χρῶμαι ἔχουν χαράκτηρα **η** καὶ κλίνονται σύμφωνα μέ τά συνηρ. ρήματα σέ -άω (τιμῶ), ἀλλά ἔχουν **η** ἢ **η** ὅπου τά ρήματα σέ -άω ἔχουν **α** ἢ **α**: τιμῶ - ζῶ, τιμᾶ - ζῇ, τιμᾶσθαι - χρῆσθαι, τιμᾶς - διψῆς κτλ.
2. Ἡ δεύτερη συζυγία τῶν ρημάτων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, μέ λιγότερα ρήμ. ἀπό τήν πρώτη (βλ. Κεφ. 6), εἶναι ἡ συζυγία τῶν ρημάτων σέ -μι.

Τά ρήματα σέ -μι διαιροῦνται σέ:

- α) **φωνηεντόληκτα**: τί-θη-μι (θέμα: θη-)
- β) **συμφωνόληκτα**: δείκ-νυ-μι (θέμα: δεικ-)

Τά φωνηεντόληκτα ρήματα σέ -μι σχηματίζουν τό θέμα τοῦ ἐνεστώτα καὶ παρατατικού (οἱ δύο αὐτοί χρόνοι σέ κάθε ρῆμα δέ διαφέρουν συνήθως ποτέ στό θέμα) μέ **ἐνεστωτικό ἀναδιπλασιασμό**, δηλ. μέ ἐπανάληψη τοῦ πρώτου συμφώνου τοῦ ρηματικοῦ θέματος μέ ἓνα **ι**:

ρημ. θ. δω-, κατάληξη -μι: δί-δω-μι

ρημ. θ. θη-, κατάληξη -μι: θί-θη-μι καί μέ ἀνομοίωση τίθημι.

“Όλα τὰ ρήματα σέ **-μι** διαφέρουν στήν κλίση τους ἀπό τὰ ρήματα σέ **-ω** μόνο στόν ἔνεστ. καί παρ.ατ. Στούς ἄλλους χρόνους ἔχουν τίς ἴδιες καταλήξεις. Μόνο τέσσερα φωνηεντόληκτα ρήματα, τὰ: **ἵστημι** (= στήνω), **τίθημι** (= θέτω), **ἵημι** (= ρίχνω) καί **δίδωμι** (= δίνω) ἔχουν διαφορετικές καταλήξεις καί στόν ἔνεργητ. καί μέσο ἀόριστο β’.

Κλίση τοῦ ρήματος τίθημι (θ. **-θη, -θε-**)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	
Ἐνεστώτας	Παρατατικός	Ἀόριστος β’	Ἐνεστώτας	Ἀόριστος β’
τί-θη-μι	ἐ-τί-θη-ν	ἔ-θη-κα	τιθῶ	θῶ
τί-θη-ς	ἐτίθεις	ἔθηκας	τιθῇς	θῇς
τί-θη-σι(ν)	ἐτίθει	ἔθηκε	τιθῇ	θῇ
τί-θε-μεν	ἐτίθεμεν	ἔ-θε-μεν	τιθῶμεν	θῶμεν
τί-θε-τε	ἐτίθετε	ἔθετε	τιθῆτε	κτλ. (χωρίς
τι-θέ-ασι(ν)	ἐτίθεσαν	ἔθεσαν	τιθῶσι(ν)	ἔνεστ. ἀναδ.)

ΕΥΚΤΙΚΗ		ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Ἐνεστώτας	Ἀόριστος β’	Ἐνεστώτας	Ἀόριστος β’
τιθείην	θείην	—	—
τιθείης	θείης	τίθει	θές
τιθείη	θείη	τιθέτω	θέτω
κτλ.	κτλ.	—	—
(πβ. τό ρ. εἰμί στόν ἴδιο χρόν.	(χωρίς ἔνεστ. ἀναδιπλ.)	τίθετε	θέτε κτλ. (χωρίς
		τιθέντων ἢ τιθέτωσαν	ἔνεστ. ἀναδιπλ.)

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	
Ἐνεστώτας:	τιθέναι
Ἀόριστος β’:	θεῖναι

ΜΕΤΟΧΗ	
Ἐνεστώτας:	ὁ τιθείς (τιθέντος) ἡ τιθείσα (τιθείσης) τό τιθέν (τιθέντος)
Ἀόριστος β’:	ὁ θείς (θέντος) ἡ θεῖσα (θείσης) τό θέν (θέντος)

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	
Ένεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος β'	Ένεστώτας	Αόριστος β'
τί-θε-μαι	ἐ-τι-θέ-μην	ἐ-θέ-μην	τι-θῶ-μαι	θῶμαι
-σαι	-σο	ἔθου	τι-θῇ	θῇ
-ται	-το	ἔ-θε-το	τιθῇται	κτλ.
τι-θέ-μεθα	ἐ-τι-θέ-μεθα	ἐ-θέ-μεθα	τιθόμεθα	(χωρ. ένεστ.
-σθε	-σθε	-σθε	τιθῆσθε	ἀναδ.)
-νται	-ντο	-ντο	τιθῶνται	
ΕΥΚΤΙΚΗ		ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	
Ένεστώτας	Αόριστος β'	Ένεστώτας	Αόριστ. β'	Ένεστώτας
τι-θεί-μην	θείμην	—	—	τίθεσθαι
τι-θεῖ-ο	θεῖο	τίθεσο	θοῦ	Αόριστος β'
τι-θεῖ-το	κτλ.	τιθέσθω	θέσθω	θέσθαι
τι-θεί-μεθα		—	—	ΜΕΤΟΧΗ
τι-θεῖ-σθε		τίθεσθε	κτλ.	Ένεστώτας
τι-θεῖ-ντο		τιθέσθων		τιθέμενος,-η,ον
				Αόριστ. β'
				θέμενος,-η,-ον

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α) Τό ρηματικό θέμα είναι δύο ειδών στα ρήματα σέ **-μι, ισχυρό** (μέ μακρόχρονο φωνήεν) λ.χ. **θη-**, καί **ἀσθενές ἢ ἀδύνατο** (μέ βραχύχρονο φωνήεν) λ.χ. **θε-** (τοῦ ρήμ. *τίθημι*).
- Ἀπό τό ισχυρό θέμα σχηματίζονται τά τρία ἐνικά πρόσωπα τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτα καί ἡ ὑποτακτική γενικά (μέ διάφορες συναιρέσεις), ἐνῶ ἀπό τό ἀδύνατο θέμα ὅλοι οἱ ἄλλοι τύποι.
- β) Ὁ ἐνεστώτας καί ὁ παρατατικός (οἱ μόνοι χρόνοι πού διαφέρουν στήν κλίση ἀπό τούς χρόνους τῶν ρημάτων σέ -ω) μποροῦμε νά προσέξουμε σέ τί διαφέρουν στίς καταλήξεις ἀπό τά ρήματα σέ **-ω**: δηλαδή κυρίως στά ρήματα σέ **-μι** δέν **ὑπάρχει τό θεματικό φωνήεν**, λ.χ. **ο ἦ ε**: λέγ-ομεν ἀλλά τίθε-μεν, λεγ-όμεθα, ἀλλά τιθέ-μεθα, λέγ-ονται, ἀλλά τίθε-νται
- γ) Στήν ὑποτακτική οἱ καταλήξεις εἶναι ἴδιες μέ τίς καταλήξεις τῶν ρημάτων σέ **-ω**.

3. Όταν δύο γειτονικές συλλαβές έχουν σύμφωνο **δασύ** (χ, φ, θ), τότε κανονικά γίνεται τροπή του πρώτου στο αντίστοιχο ψιλό (τό χ σε κ, τό φ σε π, τό θ σε τ): **χε-χόρευκα = κεχόρευκα, φε-φύτευκα = πεφύτευκα, θί-θημι = τίθημι, ή θρίζ (θ. θριχ-) της τριχός (αντί της θριχός).** Τό φαινόμενο αυτό λέγεται **ανομοίωση**.

Αλλά και κάθε άλλο σύμφωνο όταν βρεθεί σε δύο συνεχόμενες συλλαβές της ίδιας λέξεως μπορεί να αποβάλλεται από τη μία: **γίγνομαι – γίνομαι, γινώσκω – γινώσκω.** Όταν αποβάλλεται για τόν ίδιο λόγο δλόκληρη συλλαβή, τότε ή ανομοίωση λέγεται **συλλαβική ανομοίωση ή άπλολογία**: **τετράπεζα - τράπεζα** (πβ. ν.έ. διδάσκαλος - δάσκαλος).

Γ'

1. Νά σχηματιστεί τό β' και γ' ένικό πρόσωπο του ένεστώτα και παρατατικού της όριστικής, των ρημάτων: *ανάτίθημι, προστίθεμαι.*
2. Νά συμπληρωθούν οί φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού υπάρχουν στην παρένθεση:
 - α) *Οὐκ ἂν τις ..., εἰ μὴ τρέφοιτο.* (ζῶ ένεστ. εὐκτ.)
 - β) *Οὐδέν πτηνὸν ἄδει, όταν* (πεινῶ ένεστ. ὑποτ.)
 - γ) *Οἱ παῖδες μόνοι ὄντες ἐν τῷ δάσει καί ... καί ...* (πεινῶ παρατ., διψῶ παρατ.)
 - δ) *Οὐ χρή τοῖς ἱεροῖς χρήμασι* (χρῶμαι ένεστ.)
 - ε) *Ἐάν τις νόμους ἀγαθοὺς ..., εὐεργέτης τῆς πατρίδος ἐστί.* (τίθημι ένεστ.)
- στ) *..., Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου.* (τίθεμαι ἀόρ. β')
- ζ) *Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαία ἔθυσε καί ἀγῶνα...* (τίθημι ἀόρ. β')
3. Νά βρεθοῦν τύποι τῶν ἐπόμενων ρημάτων μέ άνομοίωση: *χέομαι, χαρίζομαι, θίω, φονεύω, φαίνομαι.*
4. Νά μεταφερθοῦν στά ἀρχαῖα οἱ φράσεις:
 - α) *Θέλω πάλι νά σοῦ φερθῶ φιλικά.*
 - β) *Εἶσαι εὐτυχισμένος, ἐάν πεινᾷς καί διψᾷς γιά τή δικαιοσύνη.*
 - γ) *Αὐτός φοβᾶται νά συμφωνήσει νά εἶναι ή πόλη αὐτόνομη.*
5. Πῶς κρίνεται τή φροντίδα τῶν Λοκρῶν γιά τή διατήρηση τῶν παλαιῶν νόμων;

49. Οἱ παιδαγωγοὶ τοὺς Λακεδαιμονίους

Ὁ Ξενοφώντας στό ἔργο του «Λακεδαιμονίων Πολιτεία» παρουσιάζει τό ἀρχαῖο πολίτευμα τῆς Σπάρτης πού ἀποδίδεται στό Λυκοῦργο. Ἐπιχειρεῖ τήν ἐξήγηση τοῦ μεγαλείου τῆς Σπάρτης, πού τό ἀποδίδει στοὺς κοινωνικούς καί πολιτικούς τῆς θεσμούς, τοὺς ὁποίους καί ἀντιπαράθετει στοὺς θεσμούς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

Α' 1. Τῶν μὲν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ φάσκοντες κάλλιστα τοὺς υἱεῖς παιδεύειν, ἐπειδὴν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα συνιῶσιν, εὐθύς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγοὺς θεράποντας ἐφιστάσιν, εὐθύς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων μαθησομένους καί γράμματα καί μουσικὴν καὶ τὰ ἐν παλαιστοῖς.

Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἀντὶ μὲν τοῦ ἰδία ἕκαστον παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι ἄνδρα ἐπέστησε κρατεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧν περ αἱ μέγιστα ἀρχαὶ καθίστανται, ὅς δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. Τοῦτον δὲ κύριον ἐποίησε καὶ ἀθροίζειν τοὺς παῖδας καί, εἴ τις ῥαδιουργοίη, ἰσχυρῶς κολάζειν. Ἔδωκε δ' αὐτῷ καὶ τῶν ἡβώντων μαστιγοφόρους, ὅπως τιμωροῖεν, ὅπου δέοι. Ὡστε πολλὴν μὲν αἰδῶ, πολλὴν δὲ πειθῶ ἐκεῖ συμπαρεῖναι.

(Ξενοφ. Λακεδαιμονίων Πολιτεία 2, 1 - 3)

ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ, καί τοῦ υἱέος, τῷ υἱῷ καί τῷ υἱεῖ κτλ.	
οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱέσι κτλ. (ὁ πληθ. μόνο κατὰ τήν γ' κλίση)	
συνιῶσιν(ν) ὑποτ. ἐνεστ. τοῦ ρ. συν - ἵημι = καταλαβαίνω	
ὁ θεράπων (-οντος)	ὑπηρέτης
ἐφίστημι	βάζω πάνω σέ κάτι, διορίζω
εἰς διδασκάλων	ἐνν. εἰς οἴκους διδασκάλων
μαθησομένους μετ. μέλλ. τοῦ ρ. μανθάνω , γιά νά μάθουν	
ὁ δὲ Λυκοῦργος	ὁ Λυκοῦργος ἀντίθετα
ἀντὶ τοῦ ἐφιστάναι ἰδία ἕκαστος	ἀντὶ νά διορίσει ἰδιαίτερα ὁ καθένας

κρατεῖν αὐτῶν	γιά νά τοὺς διοικεῖ
ἐξ ὧν περ αἱ μέγιστα ἀρχαὶ καθίστανται:	ἀπό αὐτοὺς τοὺς ἄνδρες ἀπό τοὺς ὁποίους διορίζονται ὅσοι κατέχουν
κύριον ποιῶ τινα	τίς ἀνώτατες ἐξουσίες
καὶ ἀθροίζειν ... καὶ κολάζειν	δίνω δικαίωμα σέ κάποιον
ῥαδιουργῶ (-έω)	καὶ νά ... καὶ νά... (πβ. ῥάδιος) κάνω κάτι εὐκόλα, κάνω κάτι κακό

ἡβῶ (ἡβάω)

ὅπου δέοι

ὥστε συμπαρεῖναι

ἢ πειθῶ (= ἢ πειθαρχία) τῆς πειθοῦς, τῇ πειθοί, τὴν πειθῶ, ᾧ πειθοί (ὅπως ἡ ἡχώ, ἡ Κλειώ)

εἶμαι ἔφηβος

ὅποτε χρειάζεται

ὥστε νά ὑπάρχουν συγχρόνως

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐπεὶ δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοὶ τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι.
- β) Λαβὼν ὁ Λύσανδρος τὰργύριον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε.
- γ) Ἦδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας.
- δ) Ἡμεῖς πολὺν χρόνον ἔστημεν σιγῶντες.
- ε) Οὐκ ἔδωκαν αὐτῷ τοὺς λιμένας καρποῦσθαι.

συνίσταμαι τινι = ἔρχομαι σέ συνεννόησι μέ κάποιον

προφύλαξ = στρατιώτης τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς

Β'

1. Τό ρῆμα ἴστημι
2. Ὁ ἀντιθετικός σύνδεσμος δέ
3. Ἀπαρέμφατο σκοποῦ ἢ ἀποτελέσματος

1. Τά θέματα τοῦ ρ. **ἴστημι** εἶναι **στη** -(ἰσχυρό), **στα** -(ἀδύνατο).
Αὐτή ἡ διαφορὰ στά ρηματικά θέματα τῶν ρ. **τίθημι** καὶ **ἴστημι** εἶναι κυρίως καὶ ἡ διαφορὰ στήν κλίση τῶν δύο αὐτῶν ρημάτων:
τίθεμεν - *ἵσταμεν*, *τιθείην* - *ἵσταίην* κτλ.
Τό θέμα στόν ἐνεστώτα καί παρατατ. ἔχει βέβαια ἐνεστωτικό ἀναδιπλασιασμό: *σί-στη-μι* - *ἴστημι* (τό ἀρκτικό **σ** τρέπεται σέ **δα**σεῖα):

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Ἐνεστώτας: ἴ-στη-μι, ἴστης, ἴσθησι, ἵσταμεν, ἵστατε, ἰστάσι
Παρατατικός: ἴ-στη-ν, ἴστης, ἴσθη, ἵσταμεν κτλ. (πβ. τό ρ. τίθημι)
Ἀόριστος β': ἔ-στη-ν, ἔστης, ἔσθη, ἔστημεν, ἔσθητε, ἔσθησαν

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ Ἐνεστώτας: ἰσθῶ, ἰσθῆς κτλ.

Ἀόριστος β': στῶ, σθῆς κτλ.

ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας: ἰσταίη-ν, ἰσταίης κτλ. Ἀόριστος β': σταίην, σταίης κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας: ἴστη, ἰστάτω κτλ. Ἀόριστος β': στή-θι, στήτω, στήτε, στάντων
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἐνεστώτας: ἰ-στά-ναι Ἀόριστος β': στήναι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἐνεστώτας: ὁ ἰσάς (ἰσάντος) ἡ ἰσᾶσα (ἰσάσης) τό ἰσάν (ἰσάντος) Ἀόριστος β': ὁ στάς κτλ.
ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ	
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας: ἴσταμαι, -σαι κτλ. (πβ. τό ρ. τίθεμαι) Ἀόριστος β': δέν ὑπάρχει Ὑπάρχει ἀορ. α' ἔστησάμην, πού κλίνεται ὁμαλά
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας: ἰσῶμαι, ἰσῆ, ἰσῆται κτλ.
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας: ἰσταίμην, ἰσταῖο κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας: —, ἴτασο, ἰτάσθω, —, ἴτασθε κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἐνεστώτας: ἴτασθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἐνεστώτας: ὁ ἰστάμενος, -νη, -νον

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ὁ ἀόριστος β' ἔσθην κλίνεται κατά τήν ἐνεργητική φωνή, ἀλλά ἔχει σημασία μέσου ἢ παθητικοῦ ἀορίστου.

Ἐνεργητικός ἀόριστος, καί κατά τήν σημασία, τοῦ ρ. ἴσθιμι εἶναι: ἔστησα, πού κλίνεται ὁμαλά.

2. Ὁ (ἀντιθετικός) σύνδεσμος δέ πολλές φορές εἶναι μεταβατικός, δηλαδή συνδέει ἀπλῶς προτάσεις (γιά νά μεταβεῖ ἀπλῶς ὁ λόγος ἀπό τήν μιά φράση στήν ἄλλη) χωρίς καμιά ἔννοια ἀντιθέσεως: ἐπέστησε ἄνδρα κρατεῖν αὐτῶν τοῦτον δέ κύριον ἐποίησεν. Κατά τήν μετάφραση στά νέα ἑλληνικά αὐτός ὁ δέ παραλείπεται ἢ μεταφράζεται κάποτε μέ καί.

Ἀλλά ὅταν ὁ δέ εἶναι ὁ κυρίως ἀντιθετικός σύνδεσμος καί εἰσάγει ἀντίθεση μέ τά προηγούμενα, εἴτε μόνος ἐκφέρεται εἴτε μέ τή μορφή μέν... δέ, μέν ... δ' αὖ κτλ., πρέπει νά μεταφράζεται ἀλλά, ἀλλ' ὅμως, ἀντίθετα κτλ.: τῶν μὲν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ φάσκοντες παιδεύειν ... παιδαγωγοῦς ἐφίστασιν, ὁ δέ Λυκοῦργος ἀντί τοῦ ἐφίστάναι

παιδαγωγούς ... (μέ τον δὲ εἰσάγεται ἰσχυρή ἀντίθεση μέ τά προηγούμενα).

3. Τό ἀπαρέμφατο στήν ἀρχική του σημασία δήλωνε σκοπό ἢ ἀποτέλεσμα. Μέ ἀπαρέμφατο τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος συντάσσονται κάποτε τά ῥήματα: **βαίνω, δίδωμι, φέρω, πέμπω, αἰροῦμαι** (= ἐκλέγω), **τάττω** (= ὀρίζω) καί τά ὅμοια: *παρέδωκε τήν πόλιν τῷ πλήθει διοικεῖν, ἐπέστησε ἄνδρα κρατεῖν αὐτῶν* (= διόρισε κάποιον γιά νά ...).

Γ

1. Νά χαρακτηριστεῖ ὁ σύνδεσμος δὲ στά κείμενα Α1 καί Α2.
2. Νά σχηματιστοῦν τά β' καί γ' ἐνικ. καί πληθ. πρόσωπα τοῦ ἐνεστώτα καί παρατατικοῦ τῆς ὀριστικῆς τῶν ῥημάτων: *ἐφίστημι, μεθίσταμαι*.
3. Νά συντεθεῖ τό ῥήμα **ἵσταμαι** μέ τίς προθέσεις: *ὑπό, ἐκ, σύν, διά, πρό, μετά, κατά*.
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) *Πανσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅτε οἱ Πέρσαι ἐν Πλαταιαῖς ἦσαν,.... τῶν Ἑλλήνων.* (προϊσταμαι).
 - β) *Πελοπίδας πάντας ἐν τάξει ... καί τήν ἀκρόπολιν πολιορκεῖ.* (καθίστημι)
 - γ) *Οὗτοι πολὺν χρόνον ... συζῶντες.* (ἵσταμαι)
 - δ) *Οἴομεθα τήν ἀρετὴν μόνην εὐδαίμονας τοὺς ἀνθρώπους* (καθίστημι)
 - ε) *Οἱ φίλοι ἡμῶν οὐκ ἂν βᾶδιως ... πιστοὶ γάρ εἰσιν.* (ἀφίστημι)
5. Νά γίνεи λεπτομερὲς σύνταξη τῶν παρακάτω φράσεων:
 - α) *Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε.*
 - β) *Συνεβούλευσεν αὐτοῖς τὰ ὅπλα παραδοῦναι.*
 - γ) *Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπεμψαν Αἰγινήτας κόμην τινὰ οἰκεῖν.*
6. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς λέξεις ὅπως δίνονται:
 - α) *Τοὺς Ἀθηναίους ... ἐπὶ τοῖς παισὶν ... παιδαγωγούς ἐφίστάναί καί ... μετὰ τῶν παιδαγωγῶν εἰς διδασκάλων* (αὐτῶν, φασίν, τοὺς παῖδας, πέμπειν)
 - β) *Ὁ παιδονόμος τοὺς παῖδας, εἴ τις ..., ἰσχυρῶς ... ὥς ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ... γενόμενος τοῦτο ποιεῖν.* (ἐκόλαξε, ἐραδιουργεῖ, κύριος)
 - γ) *Λοκροὶ οὐκ ... τίθεσθαι ... νόμους, οἴομενοι τοῖς πάλα ... νόμοις ἀεὶ δεῖν ...* (καινοῦς, ἐθέλουσι, χρῆσθαι, κειμένους)
 - δ) *Βούλομαι δὲ ... ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ..., ὥς Κρήτες νομοθετοῦσι, ἵνα ... τοῦτο ὑμῖν ... τι.* (Ἀθηναῖοι, λέγειν, παράδειγμα, ἦ)

50. Χάρων καὶ Μένιππος

Πρόκειται γιὰ ἄλλον ἕναν ἀπὸ τοὺς νεκρικοὺς διαλόγους τοῦ Λουκιανού. Ὁ κυνικός φιλόσοφος Μένιππος μόλις ἔχει περάσει μέ τή βάρκα τοῦ Χάρωνα τήν Ἀχερουσία λίμνη καί ἔφτασε στόν Ἀδη. Βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 22.

A'

1.

ΧΑΡ. Ἀπόδος, ὦ κατάρατε, τὰ πορθμεῖα.

MEN. Βόα, εἰ τοῦτό σοι, ὦ Χάρων, ἥδιον.

ΧΑΡ. Ἀπόδος, φημί, ἀνθ' ὧν σε διεπορθμεύσαμεν.

MEN. Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.

ΧΑΡ. Ἔστι δέ τις ὁβολὸν μὴ ἔχων;

MEN. Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τις οὐκ οἶδα, ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν ἄγξω σε νῆ τὸν Πλούτωνα, ὦ μιαρέ, ἢν μὴ ἀποδῶς.

MEN. Κἀγὼ τῷ ξύλῳ σου πατάξας διαλύσω τὸ κρανίον.

ΧΑΡ. Μάτην οὖν ἔση πεπλευκῶς τοσοῦτον πλοῦν;

MEN. Ὁ Ἑρμῆς ὑπὲρ ἐμοῦ σοι ἀποδότω, ὅς με παρέδωκέ σοι.

ΧΑΡ. Σὺ δ' οὐκ ἤδεις ὥς κομίζεσθαι δέον;

MEN. Ἦιδειν μέν, οὐκ εἶχον δέ. Τί οὖν; Ἐχρῆν διὰ τοῦτο μὴ ἀποθανεῖν;

ΧΑΡ. Οὐδὲν ταῦτα πρὸς πορθμέα· τὸν ὁβολὸν ἀποδοῦναί σε δεῖ· οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

MEN. Οὐκοῦν ἀπαγέ με αὐθις εἰς τὸν βίον.

ΧΑΡ. Χαρίεν λέγεις, ἵνα καὶ πληγὰς ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ Αἰακοῦ προσλάβω.

MEN. Μὴ ἐνόχλει οὖν.

(Λουκιανοῦ *Νεκρικοὶ Διάλογοι*)

ἀποδίδωμι

τὰ πορθμεῖα

βόα τοῦ ρ. βοῶ (-άω)

ἀνθ' ὧν

διαπορθμεύω

ἄγξω

νῆ τὸν Πλούτωνα

πατάσσω

πληρώνω

τά ναῦλα

φωνάζω (πβ. ν.έ. βοή)

ἀντί ὧν

μεταφέρω ἀπὸ τῆ μιά ὀχθη στὴν ἄλλη.

πνίγω (ν.έ. ἀγχώνη)

μά τόν Πλ. (οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀδὴ ὀργαζίζονται
στό βασιλιά τους)

χτυπῶ κάνοντας κρότο (ν.έ. πάταγος)

μάτην	μάταια, στά χαμένα
ἔσῃ πεπλευκῶς (συντελεσμ.	
μέλλοντος τοῦ ρ. πλέω) πλοῦν	θά ἔχεις κάνει ταξίδι μέ πλοῖο
ἤδεις παρατ. τοῦ ρ. οἶδα	γνωρίζω
ἐχρῆν	παρατ. τοῦ ρ. χρή
οὐδέν ταῦτα πρὸς πορθμέα	αὐτά δέν ἐνδιαφέρουν τό βαρκάρη
θέμις (ἐστὶ)	ἐπιτρέπεται, εἶναι δίκαιο
αὐθις	πάλι, πίσω
πληγῇ	χτύπημα

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- Οὐ τῶν νικόντων ἐστὶ τὰ ὅπλα παραδιδόναι.
- Κῦρος τοῖς στρατιώταις τὸν μισθὸν ἀπεδίδου.
- Μεγίστη χάρις τοῖς θεοῖς, ὅτι ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι.
- Τοὺς εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν.
- Δεῖ σκοπεῖν εἰ ἔστι δικαιοσύνη ἀρετὴ ἢ οὐκ ἔστιν.
- Γίγνωσκε ὅτι ἔστι δίκης ὀφθαλμός.
- Ἦστί δὴ λοιπόν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν.

λοιπόν ἐστὶ = ὑπολείπεται

Β'

- Τό ρῆμα δίδωμι
- Πότε τό ἐστὶ(ν) γίνεται ἔστι(ν)

- Τό ρ. δίδωμι ἔχει ἰσχυρὸ θέμα **δω-** καὶ ἀδύνατο **δο-**. Γιά τό σχηματισμὸ τῶν διάφορων τύπων πβ. τά ρ. ἴστημι, τίθημι.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δί-δω-μι, δίδως, δίδωσι, δί-δο-μεν, δίδοτε, διδώσι
	Παρατατικός:	ἐ-δί-δουν, -δους, -δου, ἐδίδομεν, -τε, -σαν
	Ἀόριστ. β':	ἔ-δω-κα, ἔδωκας, ἔδωκε, ἔδομεν, ἔδοτε, ἔδοσαν.
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δι-δῶ, διδῶς, διδῶ, διδῶμεν, διδῶτε, διδῶσι
	Ἀόριστος β':	δῶ, δῶς κτλ.

ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δι-δοίην, διδοίης κτλ.
	Ἀόριστος β':	δοίην, δοίης κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	—, δίδου, διδόντω, —, δίδοτε, διδόντων
	Ἀόριστος β':	—, δός, δότω κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἐνεστώτας:	δι-δόναι
	Ἀόριστος β':	δοῦναι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἐνεστώτας:	ὁ διδούς (διδόντος) ἡ διδοῦσα (διδούσης) τὸ διδόν (διδόντος)
	Ἀόριστος β':	ὁ δούς (δόντος) ἡ δοῦσα (δούσης) τὸ δόν (δόντος)

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δί-δο-μαι, -σαι, -ται, -μεθα, -σθε, -νται
	Παρατατικός:	ἐ-δι-δό-μην, -σο, -το, -μεθα, -σθε, -ντο
	Ἀόριστος β':	ἐ-δόμην, ἔδου, ἔδοτο, ἐδόμεθα, -σθε, -ντο
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δι-δῶ-μαι, δι-δῶ, δι-δῶ-ται κτλ.
	Ἀόριστος β':	δῶμαι, δῶ κτλ.
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δι-δοί-μην, διδοῖο, διδοῖτο, διδοίμεθα κτλ.
	Ἀόριστος β':	δοίμην κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	—, δι-δο-σο, διδόσθω, —, δίδοσθε κτλ.
	Ἀόριστος β':	—, δοῦ, δόσθω κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἐνεστώτας:	δί-δο-σθαι
	Ἀόριστος β':	δόσθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἐνεστώτας:	ὁ δι-δόμενος, ἡ -μένη, τό -μενον
	Ἀόριστος β':	ὁ δό-μενος κτλ.

2. Ὁ τύπος ἐστί(ν) τοῦ ρ. εἰμί ἀνεβάζει τὸν τόνο στὴν παραλήγουσα:

α) Ὅταν βρίσκεται **στὴν ἀρχή** τῆς προτάσεως.

β) Ὅταν σημαίνει **ὕπάρχει, μπορεῖ ἢ ἐπιτρέπεται**: ἐστί θεός.

γ) Ὅταν βρίσκεται ὑστερα ἀπὸ τίς λέξεις: οὐκ, μή, εἰ, ὥς, καί, ἀλλά, τοῦτο, λ.χ. οὐκ ἐστί, τοῦτ' ἐστί.

1. Νά σχηματιστεῖ τό γ' ἐν. πρόσ. τοῦ ἐνεστ. καί παρατ. τῆς ὀριστικῆς καί ὑποτακτικῆς τῶν ρημ.: ἐνδίδωμι, παραδίδομαι.
2. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι: παράδος, ἀπέδοτε, διαδίδοιεν, προδόσθαι, ἐκδόντος.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - α) Αἱ ἰωνικάί πόλεις ἦσαν Τισσαφέρνους τό ἀρχαῖον ἐκ βασιλέως... (δίδομαι μετ. παρακ.)
 - β) Κλέαρχος ἐβούλετο συμβουλευῆσαι μὴ ... τὰ ὄπλα. (παραδίδωμι ἀπαρ. ἐνεστ.)
 - γ) Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Αἴγιναν ... τήν πόλιν Αἰγινήταις. (ἀποδίδωμι ὀριστ. ἀορ. β')
 - δ) Ἐὰν τὰ ὄπλα ..., καί τῶν σωμάτων στερηθῇσόμεθα. (παραδίδωμι ὑποτ. ἀορ. β')
 - ε) Ἐμὸν οὐκ ἔστιν ... σοι τήν πόλιν. (παραδίδωμι ἀπαρ. ἀορ. β')
4. Στίς ἐπόμενες φράσεις νά τραποῦν στόν πληθυντικό ἀριθμό οἱ ρηματικοί τύποι καί οἱ ἀντωνυμίες:
 - α) Ἀπόδος τὰ πορθμεῖα.
 - β) Βόα, εἰ τοῦτό σοι ἥδιον.
 - γ) Οὐκ ἂν λάβοις παρά τοῦ μὴ ἔχοντος.
 - δ) Οὗτος ὑπὲρ ἐμοῦ σοι ἀποδότω, ὅς με παρέδωκέ σοι.

51. Οἱ Θηβαῖοι ἀφήνουν τίς βοιωτικές πόλεις αὐτόνομες

Ὁ Ἀνταλκίδας μέ τό σατράπη τῆς Ἰωνίας Τιρίβαζο παρουσιάζουν στούς ἀντιπροσώπους τῶν ἐλληνικῶν πόλεων τήν εἰρήνη πού ἐπέβαλε στούς Ἑλλήνες ὁ βασιλιάς τῶν Περσῶν, τή γνωστή ὡς εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα. Ἡ περικοπή ἀναφέρεται ἀκριβῶς στίς ἐνέργειες τῶν ἀντιπροσώπων τῶν πόλεων, ὅταν μαθαίνουν τό κείμενο τῆς εἰρήνης. Βλ. καί εἰσαγ. σημ. κειμ. 2.

Α' 1. Ἀκούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἑκάστοι πόλεις. Καί οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες ὤμνυσαν ἐμπεδῶσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἡξίουσιν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους ἀφεῖναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. Οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτ' εἶη.

Ὁ δ' Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθύς ἐθύετο. Ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφίκετο εἰς τὴν Τεγέαν. Πρὶν δὲ αὐτὸν ὁρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες ὅτι ἀφίᾱσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. Καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἠναγκάσθησαν, αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις.

(Ξεν. Ἑλλην. 5, 1, 32-33)

πρέσβεις, πρέσβων κτλ.

κατὰ τὴν γ' κλ., πρεσβευτής, -τοῦ, τῇ- κτλ. κατὰ τὴν α' κλ.

ὤμνυσαν

παρ. ατ. τοῦ ρ. ὀμνυμι

ἐμπεδῶ (-όω)

τηρῶ σταθερά

ὑπὲρ πάντων

γιά λογαρισμό ὅλων

ὀμνύναι

ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ ρ. ὀμνυμι

οὐκ ἔφη

ἀρνῆθηκε

ἀφεῖναι

ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ ρ. ἀφίημι = ἀφήνω (βλ.

Κεφ. 2)

τὰ βασιλέως γράμματα

ἡ βασιλική ἐπιστολή (τοῦ βασιλιά τῆς Περσίας)

οὐκ ἐπεσταλμένα εἶη ταῦτα

δέν εἶχαν δοθεῖ τέτοιες ὁδηγίες

μέλλω

καθυστερῶ

τὰ διαβατήρια

θυσία πρὶν ἀπὸ τῆς διάβασης τῶν συνόρων

ὀρμῶμαι (-όομαι)

ξεκινῶ (ν. ἐ. ὁρμητήριο)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ ἀπαίδευτοι ἄνθρωποι τὰ γράμματα οὐ συνιᾶσιν.
- β) Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν προέμενοι εἰς τὰς ναῦς κατέφυγον.
- γ) Ἀθηναῖοί φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους.
- δ) Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι.
- ε) Καὶ αὐτοῦ τῶν νεῶν τρεῖς ἀπόλλυνται ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ.
- στ) Τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος.
- ζ) Ἐπέστειλαν δὲ τῷ Κλεομβρότῳ μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ Θηβαῖοι αὐτονόμους ἀφιεῖεν τὰς πόλεις.

προῖμαι = ἀφῆνω, ἐγκαταλείπω

Β'

- 1. Τό ρῆμα ἴημι (= ρίχνω)
- 2. Συμφωνόληκτα ρήματα σέ -μι.

- 1. Τό ρ. ἴημι ἔχει ἰσχυρό θέμα jη-, ίη- καὶ ἀδύνατο jε-, ίε-.
Γιὰ τὴν κλίση του βλ. τό ρ. τίθημι.

Μερικὲς διαφορὲς:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ Ἑνεστ.: ἴημι, ἴης, ἴησι, ἴεμεν, ἴετε, **ἰᾶσι**
Ἀόρ. β': ἦκα, ἦκας, ἦκε, **εἴμεν, εἴτε, εἶσαν**

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ: Ἀόριστ. β': εἶμην, εἶσο, εἶτο, εἶμεθα, εἶσθε, εἶντο.

- 2. Τά συμφωνόληκτα ρήματα σέ -μι δέν παίρνουν ἐνεστωτικό ἀναδιπλασιασμό, ἀλλὰ στοὺς ἰδίους χρόνους – ἐνεστώτα καὶ παρατατικό – παίρνουν τό πρόσφυμα νυ: **δμ-νυ-μι, ὤμ-νυ-ν, δείκ-νυ-μι, μείγνυμι** (= ἀνακατεύω) **δλλυμι** (ὀλ-νυ-μι) (= χάνω, καταστρέφω) κτλ. Ἐχουν τίς ἰδιες καταλήξεις μέ τὰ φωνηεντόληκτα ρήματά σέ -μι.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ Ἑνεστώτας: δείκ-νυ-μι, -νυς, -νυσι,
-νυμεν, -νυτε, -νύασι
Παρατατικός: ἐ-δείκ-νυ-ν, -νυς, -νυ
-νυμεν, -νυτε, -νυσαν

ΥΠΟΤΑΚΤ.	Ἐνεστώτας:	δεικ-νύ-ω, -ης κτλ. (ὅπως στά ρήμ. τῆς α' συζ.)
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δεικ-νύ-οιμι, -οις κτλ. (ὅπως στά ρήμ. τῆς α' συζ.)
ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	Ἐνεστώτας:	-, δείκ-νυ, -νύτω -, -νυτε, -νύντων
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ:	Ἐνεστώτας:	δεικ-νύ-ναι
ΜΕΤΟΧΗ:	Ἐνεστώτας:	ὁ δεικ-νύς (-νύντος) ἡ δεικνῦσα (-νύσης), τό δεικνύν (-νύντος)
ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ		
ΟΡΙΣΤΙΚΗ:	Ἐνεστώτας:	δείκ-νυ-μαι, -σαι, -ται, -μεθα κτλ.
	Παρατατικός:	ἐ-δεικ-νύ-μην, -σο, -το κτλ.
ΥΠΟΤΑΚΤ.	Ἐνεστώτας:	δεικ-νύ-ωμαι, -η κτλ.
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	-, δείκ-νυ-σο, δεικ-νύ-σθω κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἐνεστώτας:	δείκ-νυ-σθαι
ΜΕΤΟΧΗ:	Ἐνεστώτας:	ὁ δεικ-νύ-μενος, ἡ δεικνυμένη, τό δεικνύμενον

Γ'

1. Νά σχηματιστεῖ τό β' πληθ. πρόσ. τοῦ ἔνεστ. καί ἀορίστ. β' τῆς ὀριστι-
κῆς καί εὐκτικῆς τῶν ρημάτων: ἀρίμῃ, ἀρίεμαι
2. Νά σχηματιστεῖ τό γ' πληθ. πρόσ. τοῦ ἔνεστ. καί παρατατ. τῆς ὀριστ.,
ὑποτακτ. καί εὐκτικῆς τῶν ρημάτων: ἀναπετάννυμι (= ἀπλώνω), ζεύγνυ-
μαι (= μπαίνω στό ζυγό)
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρ-
χουν στήν παρένθεση:
α) Τροφή πάντας ἀνθρώπους ... (ῥώννυμι = δυναμώνω, ἔνεστ.)
β) Ὡ παῖ, οἶνον ὕδατι ... (μεῖγνυμι ἔνεστ.).
γ) Ἐκέλευσαν μὴ ... τὰς πόλεις αὐτονόμους. (ἀρίμῃ ἔνεστ.).
δ) Κῆρος στρατηγός πάντων ... (ἀποδείκνυμαι ἔνεστ.)
ε) Πολλοὶ λιμῶ ... (ἀπόλλυμαι παρατατ.)
4. Νά σχηματιστοῦν φράσεις μέ τίς ἐπόμενες λέξεις στήν κανονική τους
σειρά.
α) ἀξιοῦσιν, πόλεον, ὑπέρ, οὗτοι, τῶν ἐλληνικῶν, ὁμνῦναι.
β) ποιήσητε, μὴ, ταῦτα, ἄν, ἔσεσθε, πολέμοι.
γ) ἔλεγον, ἀφῆασι, ὅτι, οἱ Θηβαῖοι, τὰς πόλεις, ἐλθόντες, αὐτονόμους.
δ) βούλονται, εἰ, συνιέναι, πάντες, τὰ λεγόμενα, οἱοί τ' εἰσιν.

52. Παράκληση μητέρας

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ πατριάρχης Κων/πόλεως, γεννήθηκε στὴν Ἀντιόχεια περ. τὸ 350 καὶ πέθανε στὸ δρόμο πρὸς τὴν ἔξορά τὸ 407 μ.Χ. Ὑπῆρξε ὁ ἐξοχότερος χριστιανὸς ρήτορας καὶ ἀπὸ τὸν 6^ο αἰῶνα ἔλαβε τὴν προσωνυμία Χρυσόστομος. Ἐγραψε πραγματεῖες καὶ δοκίμια, ὁμιλίες καὶ λόγους, ἐπιστολές καὶ λειτουργικὲς εὐχές. (Ὑπάρχει θεία λειτουργία μὲ τὸ ὄνομά του.) Ἡ περικοπή τοῦ ἀκολουθεῖ εἶναι ἀπὸ τὸν α' λόγο του «Περὶ Ἱερωσύνης», ὅπου ὁ Χρυσόστομος διηγεῖται πῶς ἀνέβαλε τὴν ἀπόφασή του νὰ ἀκολουθήσει τὸ μοναχικὸ βίῳ ὅσο ζοῦσε ἡ μητέρα του.

A'

1. Ἐπειδὴ ἦσθετο ἡ μήτηρ ἐμὲ ταῦτα βουλόμενον, λαβοῦσά με τῆς δεξιᾶς, εἰσήγαγεν εἰς τὸν ἀποτεταγμένον οἶκον αὐτῇ· καὶ καθίσασα πλησίον ἐπὶ τῆς εὐνῆς, ἥς ἡμᾶς ὤδινε, πηγᾶς τε ἀφίει δακρῦων καὶ τῶν δακρῦων ἐλεεινότερα προσετίθει τὰ ρήματα, τοιαῦτα πρὸς ἡμᾶς ἀποδυρομένη· Ἐγὼ, παιδίον, τῆς ἀρετῆς τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ οὐκ ἀφείθην ἀπολαῦσαι ἐπὶ πολὺ, τῷ Θεῷ τοῦτο δοκοῦν. Τὰς γὰρ ὠδίνας τὰς ἐπὶ σοὶ διαδεξάμενος ὁ θάνατος ἐκείνου, σοὶ μὲν ὀρφανίαν, ἐμοὶ δὲ χηρείαν ἐπέστησεν ἄωρον καὶ τὰ τῆς χηρείας δεινά. Ἀλλὰ ἔφερε μοι παραμυθίαν οὐ μικρὰν τῶν δεινῶν ἐκείνων τὸ συνεχῶς τὴν σὴν ὄψιν ὁρᾶν. Νῦν δὲ σε μίαν αἰτῶ χάριν, μή με δευτέρᾳ χηρείᾳ περιβαλεῖν, μηδὲ τὸ κοιμηθὲν ἤδη πένθος ἀνάψαι πάλιν, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐμὴν τελευτήν. Ὅταν οὖν με τῇ γῇ παραδῶς καὶ τοῖς ὁστέοις τοῦ πατρὸς ἀναμείξης τοῦ σοῦ, στέλλου μακρὰς ἀποδημίας καὶ πλέε θάλατταν, ἣν ἂν ἐθέλῃς· τότε ὁ κωλύων οὐδεὶς. Ἐως δ' ἂν ἐμπνέωμεν, ἀνάσχου τὴν μεθ' ἡμῶν οἴκησιν.

(*Ἱ. Χρυσόστομος Περὶ Ἱερωσ. α' λόγ.*)

ὁ ἀποτεταγμένος οἶκος αὐτῇ
ἡ εὐνὴ
ἡμᾶς ἀντὶ ἐμὲ
ὠδίνω
ἐλεεινὸς
τὰ ρήματα
τῷ Θεῷ τοῦτο δοκοῦν

τὸ ἰδιαίτερο δωμάτιό της
τὸ κρεβάτι
ἔχω πόνους τοκετοῦ, κοιλοπονῶ
ἀξιολύπητος
τὰ λόγια
γιατὶ αὐτὸ θέλησε ὁ Θεός

ἡ ὥδης, -ῖνος (συνήθως στόν πλ.)	ὁ πόνος τοῦ τοκετοῦ
παραμυθία	παρηγοριά
στέλλομαι ἀποδημίας	κάνω ταξίδια μακριά ἀπό τήν πατρίδα μου
ὁ κωλύσων οὐδείς ἐνν. ἔσται	
ἐμπνέω	ἀναπνέω
ἀνάσχω	προστ. ἀορ. β' τοῦ ρ. ἀνέχομαι

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ παρακάτω φράσεις:

- α) Ὡμοσαν οἱ Ἕλληνες καί ὁ Ἀριαῖος καί τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι.
- β) Κλέαρχος βασιλέα ὑπώπτευεν ἐπὶ τὸ πεδῖον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι.
- γ) Ἐξήγγελλον τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρνους Ἑλλήνων ὡς μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι.
- δ) Ὁ πατήρ ὑπέσχετο δώσειν αὐτῷ τὴν οἰκίαν.
- ε) Ἀναμνήσω ὑμᾶς τοὺς τῶν ἡμετέρων προγόνων κινδύνους.
- στ) Οὐδείς ἐτόλμησεν ἀποστερεῖσθαι ἡμᾶς τῆς ἐλευθερίας.

Β'

1. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν ρημάτων σέ -μι
2. Δίπτωτα ρήματα (βλ. καί Κεφ. 38)

1. Τῶν ρημάτων σέ -μι οἱ ἄλλοι χρόνοι (ἐκτός δηλαδή ἀπὸ τὸν ἐνεστώτα καί παρατατικό καί τὸν ἀόριστο β' τῶν τεσσάρων φωνηεντόληκτων ρημάτων ποὺ εἶδαμε) σχηματίζονται ὅπως καί τῶν ρημάτων τῆς πρώτης συζυγίας σέ -ω (βλ. Κεφ. 48):
 ἴστημι - στήσω - ἔστησα (ἀόρ. α') - ἔστηκα
 ἵημι - ἥσω - εἶθην (ἀόρ. παθ.) (αὐξ. ε + θ. ε- + κατάλ. -θην)
 μείγνυμι - μείξω - ἔμειξα - μέμειχα
 τίθημι - θήσω - τεθήσομαι (παθ. μέλλ., ἀντί θε-θή-σομαι ἀπὸ ἀνομοίωσης, θέμα θε-.)
 δείκνυμι - δείξω - ἔδειξα - δέδειχα
2. Κατηγορίες δίπτωτων ρημάτων:
 α) Μέ δύο ἀντικείμενα, καί **τά δύο σέ αἰτιατική**, συντάσσονται **τά** ρήματα ποὺ σημαίνουν: **αἰτῶ, ἐρωτῶ, ἀποστερῶ, διδάσκω, ἐνδύω καί τὰ ὅμοια: αἰτῶ σε μίαν χάριν, διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν.**
Ἄμεσο εἶναι αὐτό ποὺ δέχεται πρόσωπο. Τό ἄλλο εἶναι **ἐμμεσο**.
 β) Μέ δύο ἀντικείμενα, τό ἓνα σέ **αἰτιατική** (ἄμεσο) καί τό ἄλλο

σέ γενική (ἔμμεσο), συντάσσονται τὰ ρήματα πού σημαίνουν: λαμβάνω (= πιάνω), ἀποστερῶ (καί μέ δύο αἰτιατ.), πῆρῶ (= γεμίζω), ἀκούω, καί ρήματα σύνθετα μέ τήν πρόθεση κατά κ.ἄ. ἔλαβέ με τῆς δεξιᾶς, ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τήν ἀλήθειαν, οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν (= κατεδίκαναν).

- γ) Μέ δύο ἀντικείμενα, τό ἓνα σέ αἰτιατική (ἄμεσο) καί τό δεύτερον σέ δοτική (ἔμμεσο), συντάσσονται τὰ ρήματα πού σημαίνουν: λέγω, δίδωμι, φέρω, ὁμοιω (= ἐξομοιώνω), μείγνυμι, τὰ σύνθετα μέ προθέσεις ἐν ἢ σύν (λ.χ. ἐμποιω = προξενῶ) κ.ἄ.: ἔφερε μοι παραμυθίαν, πᾶσαν ὑμῖν τήν ἀλήθειαν ἐρῶ, ὅταν ἀναμείξῃς με τοῖς ὀστέοις τοῦ πατρός.
- δ) Μέ δύο ἀντικείμενα, τό ἓνα σέ γενική καί τό ἄλλο σέ δοτική συντάσσονται τὰ ρήματα πού σημαίνουν: μετέχω, μεταδίδωμι καί τὰ ρήματα τιμῶ ἢ τιμῶμαι στή δικαστική γλώσσα πού σημαίνουν: ὀρίζω ἢ προτείνω ὡς ποινή σέ κάποιον κάτι. Ἄμεσο εἶναι τό ἀντικείμενο τοῦ προσώπου καί ἔμμεσο τό ἄλλο: χρή τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις, τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου (= προτείνει ὡς ποινή μου τό θάνατο).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στά νέα ἑλληνικά πολλά ἀπό τὰ προηγούμενα ρήματα εἶναι ἐπίσης δίπλωτα. Μερικά ἀντί γιά δεύτερο ἀντικείμενο, ὅπως στά ἀρχαῖα, παίρνουν ἐμπρόθετο:

Μέ ρώτησε κάτι, τόν γέμισε χρήματα, μοῦ εἶπε κάτι ὠραῖο, τό εἶπα σ' ἐκεῖνον, τοῦ ἔδωσα τό βιβλίο μου, μέ ἐξίσωσαν μ' αὐτόν, τά ἀνακάτεψε μέ ζάχαρη.

Γ

1. Νά διατυπωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τὰ ρήματά τους στό β' καί γ' ἐνικό καί πληθυντικό πρόσωπο:
 - α) Οὐκ ἀφείθην μόνος ἀπολαῦσαι ἐπὶ πολὺ τῶν ἀγαθῶν.
 - β) Ἐπέστησα τούτοις τήν προσοχήν.
 - γ) Ἀναμείξω ὕδωρ οἶνω.
 - δ) Μετεστησάμην ἐγὼ τὸ στρατόπεδον.
 - ε) Ἐπιθήσομαι τοῖς ἐχθροῖς.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους:
 - α) Νεανίσκος δέ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ὡς οὐκ ἀκόλουθα εἴη τό τε ... καί τό λύσειν τήν γέφυραν. (ἀκόλουθ' ἐστι = συμφωνοῦν μεταξὺ τους). (ἐπιτίθεμαι, μέλλ.)

- β) *Κῆρος* ... τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης ἐπεμψε Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα. (ἴστημι, ἄορ. α')
- γ) *Δερκυλίδας* διαβληθεὶς ὑπὸ *Φαρναβάζου*... τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ ἀταξίας τιμωρία εἶναι. (ἵσταμαι, παθ. ἄορ. α')
- δ) *Οἱ νομοθέται νόμους* ... (τίθημι, μέλλ.)
- ε) *Υπίσχνούμεθα* ... ὑμῖν τὴν χώραν ἐλευθέραν. (παραδίδωμι)
- στ) *Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν* ... ἔλεγε τοιάδε. (ἀνίστημι, ἄορ. β')
- ζ) *Οὐκ* ... ὑμᾶς καθεύδειν τὰ τῶν ἄλλων τρόπαια. (ἀφίημι, μέλλ.)

3. Νά μεταφερθοῦν στὰ ἀρχαῖα οἱ παρακάτω φράσεις:

- α) Τί μέ ἔχεις ρωτήσει;
- β) Ὁ δάσκαλος μᾶς διδάσκει γραμματική.
- γ) Μᾶς στέρησαν τὴν ἐλευθερία.
- δ) Ἡ μητέρα ἔντυσε τὸ παιδί της.
- ε) Ἀνακατέψτε νερό μέ γάλα.
- στ) Μᾶς ἔδινε πολλὰ χρήματα.
- ζ) Οἱ δικαστές δρίζουν ὡς ποινή στό Θηραμένη τό θάνατο.
- η) Οἱ δικαστές καταδικάζουν τοὺς στρατηγοὺς σέ θάνατο.

4. Πῶς συντάσσονται στὰ νέα ἑλληνικά τὰ δίπτωτα ῥήματα πού ἀναφέρονται στό Β2;

53. Ἀνακεφαλαίωση δ' (Κεφ. 41-52)

A'

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. ΤΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ:

- α) τῶν ἐπιθέτων: νε-ώτερος, νε-ώτατος, ξηρ-ότερος, ξηρ-ότατος
β) τῶν ἐπιρρημάτων: δικαί-ως, δικαί-ότερον, δικαί-ότατα.

2. ΑΟΡΙΣΤΕΣ ΕΠΙΜΕΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ:

- α) γιά δύο: ἕτερος, ἑκάτερος, ἀμφότεροι, οὐδέτερος
β) γιά περισσότερα: πᾶς, ἕκαστος, ἄλλος, οὐδεὶς

3. Β' ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟΣ: χωρίς θ: φανήσομαι, ἐφάνην

4. Β' ΣΥΖΥΓΙΑ ΡΗΜΑΤΩΝ ΣΕ -μι

ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ				ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ
ἴ-στη-μι	τί-θη-μι	ἴ-η-μι	δί-δω-μι	δείκ-νυ-μι
στή-σω	θή-σω	ῆ-σω	δώ-σω	δείξω (δείκ-σω)

B'

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

- β' ὅρος συγκρίσεως: γενική συγκριτική: *Κῦρος ἦν κρείττων τῶν ἄλλων ἢ καὶ ὁμοίωπτα μέ τόν α' ὅρο: ἀσφαλέστερόν ἐστιν αὐτοῖς ἢ ἡμῖν.*
- Ὁ σύνδεσμος δέ: μεταβατικός (= καὶ ἢ -), ἀντιθετικός (= ἀλλά).
- Ἀπαρέμφατο σκοποῦ ἢ ἀποτελέσματος: *παρέδωκε τὴν πόλιν τῷ πλήθει διοικεῖν.*
- Δίπτωτα ρήματα
 - διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν
 - ἀκούσεσθε ἐμοῦ τὴν ἀλήθειαν
 - λέγω ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν
 - τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου

1. Νά μεταφράσετε τό διάλογο:

- KP. ὦ ξένε Ἀθηναῖε, εἶδες γάρ μου τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς θησαυροὺς καὶ τὴν ἄλλην πολυτέλειαν, εἰπέ μοι τίνα ἡγεί τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστατον εἶναι.
- ΣΟ. ὦ Κροῖσε, ὁμῶς μοι οἱ εὐδαίμονες, ἐγὼ δὲ ὧν οἶδα Κλέοβιν καὶ Βίτωνα ἡγοῦμαι εὐδαιμονεστάτους γενέσθαι.
- KP. Ἔστω· ἐχόντων ἐκεῖνοι τὰ πρῶτα τῆς εὐδαιμονίας· ὁ δεῦτερος δὲ τίς ἂν εἴη;
- ΣΟ. Τέλλος ὁ Ἀθηναῖος, ὃς εὖ τε ἐβίω καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.
- KP. Ἀλλ' ἐγὼ οὐ σοι δοκῶ εὐδαίμων εἶναι;
- ΣΟ. Οὐδέπω οἶδα, ὦ Κροῖσε, ἤν μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀφίκη τοῦ βίου.

2. Νά μεταφράσετε τίς ἐπόμενες φράσεις καὶ νά ἀναγνωρίσετε τὰ συνηρημένα ῥήματα καὶ τὰ ῥήματα σέ - μι.

- α) Οἱ τύραννοι εὐφραίνονται οὐχ ὅταν τῶν ἰδιοτῶν πλείω φαίνονται ἔχοντες, ἀλλ' ὅταν ἐτέρων τυράνκων ἐλάττω, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾷ.
- β) Χαίρετε, ὦ παῖδες, ἐπαινούμενοι μᾶλλον ἢ χρήματα κτιόμενοι.
- γ) Ἐν πολλοῖς δὲ ἔτεσιν οὐκ ἐθέμεθα καινοὺς νόμους, ἀλλὰ τοῖς κειμένοις ἀκριβῶς χρῶμεθα.
- δ) Ἐπειδὴν οἱ παῖδες οἶοι τ' ὥσι τὰ λεγόμενα συνιέναι, εὐθὺς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγοὺς ἐφίσταμεν, εὐθὺς δὲ πέμπομεν αὐτοὺς εἰς διδασκάλων.
- ε) Οὗτος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ἀφώσι τὰς πόλεις αὐτονομους, ὥσπερ ἔλεγε τὰ βασιλέως γράμματα.

3. Νά σχηματιστοῦν φράσεις μέ τίς λέξεις στήν κανονική τους σειρὰ στοὺς τύπους πού δίνονται:

- α) φίλοις, ἐχθροῖς, πρῶτατος, φοβερότατος, ὧν, ἐφαίνετο, καί, Ἀγασίλαος.
- β) ὑπείκειν, τοῖς φίλοις, δεῖ, ὡμᾶς, ἡδέως.
- γ) τοὺς νεκροὺς, ἀποδιδόασιν, οἱ νενικηκότες, ὑποσπόνδους, τοῖς ἡττημένοις.
- δ) ἐστὶ, σκοπεῖν, ἀξιον, ὅπως, διορθώσεσθε, τὰ μέλλοντα.
- ε) ἀτάφους, οἱ ἡμέτεροι, οὐκ εἶκον, γενέσθαι, τοὺς τελευτήσαντας, πρόγονοι.
- στ) τῶν πολεμίων, ὦ ἄνδρες, νῦν, ἐστέ, καὶ πλείονες, ὑμεῖς, δυσμαχώτεροι.

4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ ἓνα ἀπό τὰ ῥήματα πού δίνονται, ἀφοῦ τεθεῖ στόν κατάλληλο τύπο:

(δέομαι, πλέω, ἰδῶμαι (-άομαι), συνοργίζομαι, ζῶ, χρῶμαι, θέω)

- α) Ἐπεὶ Ἑλένη ἠρπάσθη οἱ Ἕλληνες ... τοῖς ἀδικήσασιν.
- β) Ὁ ἱατρὸς ... τὰ τραύματα τῶν στρατιωτῶν.
- γ) Ἀγαμέμνων πολλαῖς ναυσὶν εἰς τὴν Τροίαν ... καὶ αὐτὴν εἶλεν.
- δ) ... ὑμῶν μὴ ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς σῶσαντας τοὺς ἄλλους Ἕλληνας.
- ε) Δεῖ τοῖς κειμένοις νόμοις ... καὶ οὕτω ἀεὶ ...
- στ) Ὁ στρατηγὸς ἐβόα τοῖς στρατιώταις μὴ ... δρόμῳ ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι.

5. Νά σχηματίσετε φράσεις μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις στόν κατάλληλο τύπο:

- α) οἱ Ἀθηναῖοι, νόμοι, Σόλων, τίθημι
- β) οἱ πολέμοι, εὐθύς, οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπιτίθεμαι
- γ) οὐ, ὅμως, ὁ λόγος, συνίημι
- δ) οἱ στρατιῶται, μισθός, ὁ Ξενοφῶν, δίδωμι
- ε) Λυκοῦργος, παιδαγωγός, δοῦλος, ἐφίστημι

54. Ἐξορία «τιμητική»

Ὁ ρήτορας Αἰσχίνης (περ. 389 - 314 π.Χ.), πολιτικός ἀντίπαλος τοῦ Δημοσθένη, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἥττα του στὴ δίκη τοῦ στεφάνου (ὅπου ὑποστήριξε ὅτι εἶναι παράνομο νὰ στεφανωθεῖ ὁ Δημοσθένης γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του στὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἀποτυχία τῆς φιλομακεδονικῆς πολιτικῆς του ἀναγκάστηκε νὰ ἐκπατρίσται καὶ νὰ πάει στὴ Μικρασία. Στὶς ἐπιστολές, πού σώθηκαν μέ τό ὄνομά του, φέρεται ὡς ἐξόριστος. Στὴν περικοπή γίνεται λόγος γιὰ τὸν τρόπο πού ἀντιμετωπίζει τὴν ἐξορία.

Α' 1. Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, ὅσοι φεύγουσιν ἀδίκως, ἢ δέονται τῶν πολιτῶν, ὅπως ἐπανέλθωσιν, ἢ διαμαρτόντες τούτου λοιδοροῦσι τὰς ἐαυτῶν πατρίδας ὡς φαύλως αὐτοῖς προσφερομένας· ἐγὼ δὲ ἐπέειπερ ἀναξίως ὧν ἐπολιτευσάμην ἡτύχησα καὶ κατηγορῶν ἄλλων αὐτὸς ἐάλων, ἄχθομαι μὲν, ὥσπερ εἰκὸς ἐστίν, ἀγανακτῶ δὲ οὐδέν. Οὐ γὰρ οὕτως ἔγωγε ἡλίθιος εἰμι, ὥστε, ἐξ ἧς πόλεως ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας ἐξηλάθη, καὶ ὅπου Μιλτιάδης, ὅτι μικρὸν ὦφλε τῷ δημοσίῳ, γέρον ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ἀπέθανε, ταύτῃ τῇ πόλει Αἰσχίνην τὸν Ἀτρομήτου φεύγοντα οἶεσθαι δεῖν ἀγανακτεῖν, εἴ τι τῶν εἰωθότων Ἀθήνησιν ἔπαθεν. Ἀλλ' ἔγωγε καὶ λαμπρὸν εἰκότως μοι νομίσαιμ' ἂν αὐτὸ γενέσθαι, τὸ γεγονέναι ἄξιος τοῦ ὅμοια παθεῖν ἐκείνοις.

(Αἰσχίνη Ἐπιστολές 3)

φεύγω	καταδιώκομαι, ἐξορίζομαι
δέομαι	παρακαλῶ (ν.ἐ. δέηση)
διαμαρτάνω τινός	ἀποτυχαίνω σέ κάτι
λοιδορῶ	κακολογῶ
ὡς προσφερομένας	διότι κατὰ τὴ γνώμη τους συμπεριφέρονται
ἀναξίως ὧν ἐπολιτευσάμην	ἀντί: ἀναξίως τούτων ἃ ἐπολιτευσάμην (ἐλξη τοῦ ἀναφορικοῦ, βλ. Κεφ. 44)
ἃ πολιτεύομαι	ὅσα κάνω ὡς πολίτης
ἐάλων ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἀλίσκομαι	συλλαμβάνομαι, καταδικάζομαι
ἄχθομαι	στενοχωριέμαι
ἐξηλάθη, παθητ. ἀόρ. τοῦ ρ. ἐξελαύνομαι	ἐξορίζομαι

ὅτι	ἐπειδή
ὥφλε ἀόρ. β' τοῦ ρ. ὀφλισκάνω	χρῶστώ (ὀφείλω)
τὰ εἰωθότα	τά συνηθισμένα
εἰκότως (ἐπίρρ.)	δικαιολογημένα, φυσικά (πβ. εἰκός ἐστι)
τὸ γεγονέναι	ἐπεξήγ. στό αὐτό

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Σωκράτης ἀσεβείας φεύγει ὑπὸ Μελήτου.
- β) Καλόν ἐστιν εὖ πάσχειν τοὺς ἀδυνάτους ὑπὸ τῶν πλουσίων.
- γ) Τίς γάρ αὐτῷ ἔστιν ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται;
- δ) Πολλοὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.
- ε) Τοὺς μὲν ἀδικοῦντας τιμωροῦ, τοῖς δὲ ἀδικουμένοις βοηθεῖ.
- στ) Οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται.

ἀντιποιῶμαι	= διεκδικῶ
πέλτη	= μικρὴ ἐλαφριά ἀσπίδα
ἔψω	= βράζω, μαγειρεύω

- Β'**
1. Ρήματα ἐνεργητικῆς φωνῆς μέ παθητικῇ σημασίᾳ
 2. Ἀναφορικές προτάσεις
 3. Ἀναφορικές (ἢ ἐπιθετικές) μετοχές (ἐπανάλ.)
 4. Ἡ σημασία τοῦ ἐνεστώτα στήν ὀριστική

1. Σέ μερικά ἐνεργητικά μεταβατικά ρήματα χρησιμεύει ὡς παθητικό ἓνα ἄλλο ἐνεργητικό ἀμετάβατο ρήμα (βλ. Κεφ. 13):
ἀποκτείνω τινά - ἀποθνήσκω ὑπό τινος (= σκοτώνομαι ἀπό κάποιον)
ἐκβάλλω τινά (= ἐξορίζω) - ἐκπίπτω ὑπό τινος
διώκω τινά - φεύγω ὑπό τινος
εὖ λέγω τινά (= ἐπαινῶ) - εὖ ἀκούω ὑπό τινος (= ἐπαινοῦμαι)
εὖ ποιῶ τινά (= εὐεργετῶ) - εὖ πάσχω ὑπό τινος (= εὐεργετοῦμαι)
Τό παθητικό ἀλίσκομαι ἔχει ἐνεργητικό τό αἰρῶ (-έω): συλλαμβάνω, κυριεύω

2. Οί αναφορικές προτάσεις εισάγονται μέ αναφορικές αντωνυμίες (ὅς, ὅσπερ οἶος, ὅσος κτλ.) ἢ αναφορικά ἐπιρρήματα (ὥς, ὥσπερ, ὅπου, ὅπως κτλ.) καί ἀναφέρονται σέ κάποιον ὄρο τῆς προτάσεως πού ὑπάρχει ἢ ἐννοεῖται. Μιά αναφορική πρόταση, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, μπορεῖ νά εἶναι **ὑποκείμενο, κατηγορούμενο, ἀντικείμενο** ἢ ἕνας **ὁποιοσδήποτε προσδιορισμός**.

Οἱ αναφορικές προτάσεις, ὅπως θά δοῦμε παρακάτω, κάποτε ἰσοδυναμοῦν μέ **ὑποθετικές, τελικές, αἰτιολογικές** κτλ. προτάσεις. Στήν ἀρχή μιᾶς περιόδου ἢ ἡμιπεριόδου ἡ πρόταση πού εἰσάγεται μέ τήν αναφορική ἀντωνυμία **ὅς, ἡ, ὃ**, δέν εἶναι δευτερεύουσα αναφορική ἀλλά κύρια πρόταση καί τότε ἡ αναφορική ἀντωνυμία ἰσοδυναμεῖ μέ τή **δεικτική: οὗτος, αὕτη, τοῦτο**. (βλ. καί Κεφ. 10)

3. Οἱ μετοχές, πού ἔχουν συνήθως ἄρθρο, χρησιμοποιοῦνται ὅπως εἶδαμε (Κεφ. 18) ὥς ἐπιθετικοί προσδιορισμοί καί μποροῦν νά μεταφραστοῦν μέ αναφορική πρόταση. Οἱ μετοχές αὐτές λέγονται **ἐπιθετικές ἢ αναφορικές: Θεμιστοκλῆς ὁ τήν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας**. Ἡ ἐπιθετική μετοχή μέ ἄρθρο, ὅπως καί κάθε ἐπίθετο, μπορεῖ νά λαμβάνεται ὥς **οὐσιαστικό: οἱ λέγοντες = οἱ ῥήτορες** (πβ. ν.έ. ὁ ἐμπορευόμενος = ὁ ἔμπορος).

4. Ὁ ἐνεστώτας στήν ὀριστική δέ φανερώνει μόνο ὅτι αὐτό πού σημαίνει τό ρῆμα γίνεται **τώρα** ἀλλά ἐπίσης φανερώνει:

α) **κάτι πού ἐπαναλαμβάνεται ἀόριστα: ὅσοι φεύγουσι δέονται.**

Αὐτός ὁ ἐνεστώτας ὑπάρχει στά γνωμικά καί στίς παροιμίες, ὅπως καί στά νέα ἑλληνικά, καί λέγεται **γνωμικός ἐνεστώτας: σταγόνες ὕδατος πέτρας κοιταίνουσι.**

β) **κάτι πού θέλει ἢ προσπαθεῖ νά κάνει τό ὑποκείμενο τῆς προτάσεως (βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός ἐνεστ.): λέγω ὅτι πολλοί ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας (= θέλω νά σᾶς πῶ ὅτι...), πείθω τινά (= προσπαθῶ νά πείσω κάποιον).**

γ) **κάτι πού ἔγινε στό παρελθόν (ἱστορικός ἐνεστώτας).** Ὁ ἱστορικός ἐνεστώτας ὑπάρχει συχνά στίς διηγήσεις ἀντί γιά ἀόριστο: **καί εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλά εἰπὼν τὸν ἄνδρα ὁρῶ παίει (= χτυπᾷ) κατὰ τὸ στήρνον καί τιτρώσκει (= τραυματίζει) διὰ τοῦ θώρακος (= ἔπαισε ... καί ἔτρωσε).** (πβ ν.έ. ἔφτασα στόν πύργο· ἀνοίγω καί μπαίνω).

Γ

1. Νά βρεθοῦν οἱ αναφορικές προτάσεις καί οἱ ἐπιθετικές μετοχές στό κείμενο Α1.
2. Νά γίνῃ ἀναγνώριση προτάσεων καί λεπτομερὲς σύνταξη στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

- β) Οὗτοι πρῶτοι συνέμειζαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον.
- γ) Αἱ ὄχθαι αὐται ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον.
- δ) Λακεδαιμόνιοι τὸν ἀρμολογῆν τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν ἀκρόπολιν καὶ οὐκ ἀναμείναντα τὴν βοήθειαν ἀπέκτειναν.
3. Νά ἀναγνωριστῇ ἡ σημασία τοῦ ἐνεστώτα στίς παρακάτω φράσεις:
- α) Οὐ μόνον τὰ αὐτὰ λέγεις ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν.
- β) Ἡμεῖς ἄκρατον οἶνον πίνομεν.
- γ) Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν.
- δ) Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο.
4. Νά μεταφερθοῦν στὰ ἀρχαῖα οἱ ἐπόμενες φράσεις:
- α) Ἡ πόλις κυριεύεται ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν.
- β) Πρέπει νὰ ἐπαινῇς καὶ νὰ ἐπαινεῖσαι.
- γ) Πολλοὶ στρατιῶτες σκοτώθηκαν στὸν πόλεμο.
- δ) Οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι θέλουν περισσότερο νὰ εὐεργετοῦν παρὰ νὰ εὐεργετοῦνται.

55. Ὁ Πελοπίδας στό βασιλιά τῶν Περσῶν

Μετά τή νίκη στά Λεύκτρα ἡ ἡγεμονία τῶν Θηβῶν ἀποκοτοῦσε περισσότερη δύναμη. Ἀλλά οἱ Θηβαῖοι δέν ἀπέφυγαν τά σφάλματα. Γιά νά ἐπιβάλουν τήν κυριαρχία τους στίς ἐλληνικές πόλεις, δέ δίστασαν νά ζητήσουν τήν ἐπέμβαση τοῦ βασιλιά τῶν Περσῶν, ὅπως πρὶν 20 χρόνια οἱ Σπαρτιάτες. Ὁ Πελοπίδας λοιπόν τό 367 π.Χ. γι' αὐτόν τό σκοπό βρίσκεται στή Σοῦσα, στό βασιλιά τῶν Περσῶν.

- Α'** 1. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ ἐγένοντο, πολὺ ἐπλεονέκτει ὁ Πελοπίδας παρὰ τῷ Πέρσῃ. Εἶχε γὰρ λέγειν καὶ ὅτι μόνοι τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖς συνεμάχοντο ἐν Πλαταιαῖς, καὶ ὅτι ὕστερον οὐδεπώποτε στρατεύσαιντο ἐπὶ βασιλέα, καὶ ὡς Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολεμήσειαν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἐθελήσαιεν μετ' Ἀγησιλάου ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὸν οὐδὲ θῦσαι ἐάσαιεν αὐτὸν ἐν Αὐλίδι τῇ Ἀρτέμιδι, ἔνθα περ Ἀγαμέμνων ὅτε εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλει θύσας εἶλε Τροίαν. Μέγα δὲ συνεβάλλετο τῷ Πελοπίδᾳ εἰς τὸ τιμᾶσθαι καὶ ὅτι ἐνενικήκεσαν οἱ Θηβαῖοι μάχῃ ἐν Λεύκτροις καὶ ὅτι πεπορθηκότες τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων ἐφαίνοντο. Ἐλεγε δὲ ὁ Πελοπίδας ὅτι οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες μάχῃ ἡττημένοι εἶεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ αὐτοῖς οὐ παρεγένοντο. Συνεμαρτύρει δ' αὐτῷ ταῦτα πάντα ὡς ἀληθῆ λέγει οἱ Ἀθηναῖος Τιμαγόρας, καὶ ἐτιμᾶτο δεύτερος μετὰ τὸν Πελοπίδαν.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 7,1,34 - 35)

οὐδεπώποτε
ἐπὶ + αἰτιατικὴ
ὅτι οὐκ ἐθελήσαιεν
εἶλε ἀόρ. β' τοῦ ρ. αἴρω (-έω)
συνβάλλεται
πορθῶ (-έω)
πεπορθηκότες ἐφαίνοντο
παραγίγνομαι
συμμαρτυρῶ (-έω) τί τι

ποτέ ὡς τώρα, ποτέ ὡς τότε
ἐναντίον
διότι δὲ δέχτηκαν
συλλαμβάνω, κυριεύω
συντελεῖ
ληλατῶ, καταστρέφω
εἶχαν ληλατήσῃ δλοφάνερα
βοηθῶ, βρίσκομαι κοντά σέ- κάποιον
καταθέτω ὡς μαρτυρία κάτι μαζί μέ
κάποιον

2. Νά μεταφραστούν οι παρακάτω φράσεις:

- α) Μετά δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας.
- β) Ἐγγὺς δὲ γενομένων τῶν Ἀθηναίων ἐμάχοντο ἀπὸ τε νεῶν καὶ τῆς γῆς μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν εἰς Μάδυτον πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον οὐδὲν πράξαντες.
- γ) Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ἠγγέλθη τοῖς τῶν Συρακοσίων στρατηγοῖς οἰκοθεν ὅτι φεύγοιεν ὑπὸ τοῦ δήμου.
- δ) Γινώσκετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες ὅτι τὸ Καννωνοῦ ψήφισμά ἐστιν ἰσχυρότατον.
- ε) Ὁ κατήγορος πειράται πείθειν ὑμᾶς ὥς οὐκ εἰμι τῶν ἀδυνάτων ἐγώ.
- στ) Εὐδηλον γάρ ἦν ὅτι τούτων ἀπολομένων καὶ οἱ μέτοικοι ἅπαντες πολέμοι τῇ πολιτείᾳ ἔσοιντο.

ἀδύνατος = ἀνάπηρος

Β'

- 1. Τὸ ἀνώμαλο οὐσιαστικὸ ναῦς. Ἀντιμεταχώρηση
- 2. Εἰδικές προτάσεις (διαφορὰ ὡς καὶ ὅτι)

1. Τὸ οὐσιαστικὸ ἢ ναῦς (= πλοῖο) ἔχει θέμα ναῦ- πού μεταβάλλεται σὲ ἄλλες πτώσεις σὲ νη- ἢ νε-:

ναῖς, νεῶς, νηί, ναῦν, ναῦ νηες, νεὼν, ναυσί, ναῦς, νηες

Ὁ τύπος τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἦταν νηός (ἡ κατάληξη τῆς γενικῆς στὰ τριτόκλιτα εἶναι -ος) καὶ μέ ἀντιμεταχώρηση ἐγινε νεῶς.

Ἀντιμεταχώρηση λέγεται ἡ ἀμοιβαία ἀλλαγὴ τοῦ χρόνου ἐνὸς μακρόχρονου φωνηεντος μέ τὸ ἐπόμενο βραχύχρονο φωνήεν:

πόλης ἐγινε πόλεως, βασιλῆος - βασιλέως, βασιλῆα (μέ -α βραχύχρονο) - βασιλέα (μέ -α μακρόχρονο) (οἱ τύποι νηός, πόλης, βασιλῆα κτλ. εἶναι ἀρχαιότεροι).

2. Οἱ εἰδικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τοὺς εἰδικούς συνδέσμους ὅτι καὶ ὡς καὶ χρησιμεύουν (ὅπως καὶ στή νέα ἐλληνική) ὡς ἀντικείμενο, ὑποκείμενο ἢ ἐπεξηγήτηση.

- α) Εἰδική πρόταση ὡς ἀντικείμενο ἔχουν τὰ ρήματα πού σημαίνουν λέγω, αἰσθάνομαι, γινώσκω: λέγει ὡς ὑβριστής εἰμι.
- β) Εἰδική πρόταση ὡς ὑποκείμενο ἔχουν ἀπρόσωπα ρήματα ἢ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, ὅπως: λέγεται, ἀρκεῖ, δῆλόν ἐστι κτλ.: ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελάς.

γ) Ειδική πρόταση ως **επεξήγηση** χρησιμοποιείται ύστερα από άνωτωνμία δεικτική ουδέτερου γένους: **ταῦτα λέγω, ὡς οὐ νομίζεις θεούς** (= δηλαδή ὅτι...). Οἱ ειδικές προτάσεις ἐκφέρονται μέ **ὀριστική** ἢ μέ **δυνητική ἐγκλίση** (δυνητική ὀριστική καί δυνητική εὐκτική). Ὅταν ὁμως ἡ ειδική πρόταση ἐξαρτᾶται ἀπό **ῥῆμα σέ ἱστορικό χρόνο**, τότε αὐτή ἡ ειδική πρόταση ἐκφέρεται συνήθως μέ **εὐκτική** (πού λέγεται εὐκτική τοῦ πλάγιου λόγου): ἔλεγεν ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἡττημένοι εἶεν, ἐνῶ: λέγει ὅτι οἱ Ἀργ. ἡττημένοι εἰσί.

Ὡς **ἱστορικοί** χρόνοι, ἐκτός ἀπό τόν παρατατικό, τόν ὑπερσυντέλικό καί τόν ἀόριστο στήν ὀριστική θεωρεῖται καί ἡ ὑποτακτική, ἡ εὐκτική, τό ἀπαρέμφατο καί ἡ μετοχή σέ ὁποιοδήποτε χρόνο ὅταν ἐξαρτῶνται ἀπό ἱστορικό χρόνο τῆς ὀριστικῆς: εἶχε γάρ λέγειν ὅτι οὐδεπώποτε στρατεύσαιντο ἐπὶ βασιλέα· ἡ ειδική πρόταση ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἀπαρ. λέγειν τό ὁποῖο θεωρεῖται ἱστορικός χρόνος, γιατί ἐξαρτᾶται ἀπό τό εἶχε.

Κατά τόν ἴδιο τρόπο ἕνας τύπος ὑποτακτικῆς, εὐκτικῆς κτλ. θεωρεῖται ἄρκτηκός χρόνος ὅταν ἐξαρτᾶται ἀπό ἄρκτηκό χρόνο ὀριστικῆς (βλ. κεφ. 29). Οἱ ειδικές προτάσεις πού εἰσάγονται μέ τό ὡς διαφέρουν συνήθως ἀπό τίς ειδικές προτάσεις μέ τό ὅτι.

Μέ ὡς εἰσάγονται οἱ ειδικές προτάσεις, ὅταν συνήθως ἐκφράζεται ἡ γνώμη τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καί ὄχι μιᾶ ἀντικειμενική γνώμη.

Γι' αὐτό στή νέα ἑλληνική πρέπει νά μεταφράζεται τό ὡς : **ὅτι** **δῆθεν, ὅτι κατὰ τή γνώμη του** κτλ.: λέγει ὁ κατήγορος ὡς **ὑβριστής εἰμι** (= ὅτι δῆθεν εἶμαι...), εἶχε λέγειν ὁ Πελοπίδας ὡς **Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολεμήσειαν αὐτοῖς** (= ὅτι, ὅπως νομίζει, οἱ Λακεδαιμόνιοι γι' αὐτό τοὺς πολέμησαν).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

- α) Τά λεκτικά ῥήματα - ἐκτός ἀπό τό **φημί** - συντάσσονται ὄχι μόνο μέ **εἰδική πρόταση** ἀλλά καί μέ **εἰδικό ἀπαρέμφατο**. Τό **φημί** συντάσσεται κανονικά μόνο μέ **εἰδικό ἀπαρέμφατο**.
- β) Τά γνωστικά καί αἰσθητικά ῥήματα (γιγνώσκω, αἰσθάνομαι κτλ.) συντάσσονται καί μέ **εἰδική πρόταση** καί μέ **κατηγορηματική μετοχή**, ὅπως θά δοῦμε παρακάτω.

1. Νά συμπληρωθούν οι φράσεις με τόν κατάλληλο τύπο του ονόματος ναῦς:
 - α) Ἡ ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ... διέφυγε καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν.
 - β) Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἐξαίφνης δέκα τῶν ... ἔλαβε.
 - γ) Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ... ἑκατὸν εἴκοσι.
 - δ) Ἀθροαὶ δὲ γενομένοι αἱ ... ἅπασαι ἐν Πάρῳ ἐξ καὶ ὀγδοήκοντα τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἦκον εἰς Προκόννησον.
2. Νά βρεθοῦν οἱ εἰδικές προτάσεις καὶ νά δικαιολογηθεῖ ἡ ἔγκλιση μὲ τὴν ὁποία ἐκφέρονται:
 - α) Τῆς δὲ νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρά, καὶ τιμῶν αὐτῷ ἐξαγγειλάντων ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἰεν, ἀνῆγγοτο περὶ μέσας νύκτας.
(ἀνάγομαι = ξεκινῶ μὲ πλοῖο)
 - β) Ὁ Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι, εἰ μὲν βλαβερά τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὼς εἴη, δίκαιος εἴη ζημιοῦσθαι (= νά τιμωρηθεῖ).
 - γ) Οἶμαι γὰρ ἅπασιν εἶναι φανερόν ὅτι τὰ μέλλοντα προγιγνώσκειν οὐ τῆς ἡμετέρας φύσεώς ἐστιν.
 - δ) Ἐτι τοίνυν γινώσεσθε σαφέστερον ἐκ τῶν ῥηθήσεσθαι μελλόντων ὡς πόρρω (= μακριά) τοῦ διαφθεῖρειν τοὺς νεωτέρους ἐσμέν.
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μὲ τοὺς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στὴν παρένθεση:
 - α) Ἐλογίζοντο δὲ ὡς τὸ μὲν ἀντίπαλον ἱππικὸν πολὺ, τὸ δὲ αὐτῶν ὀλίγον ... (εἰμί)
 - β) Ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν· ἀλλ' οἶμαι μὲν σε, ὦ Φαρνάβαζε, εἰδέναι ὅτι καὶ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις ... ἀνθρώποι. (γίγνομαι).
 - γ) Καὶ γὰρ ὁ Κόων τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν ὡς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αἱ πόλεις φίλαι ... (ἔσομαι)
4. Μὲ τὰ ἀρχικά τῶν ἐπόμενων λέξεων, πού θά βρεῖτε στὴν ἀρχαία ἑλληνική, σχηματίστε τὸ ῥῆμα πού σημαίνει ὀρκίζομαι: φαντάζομαι, στέλνω καὶ προσκαλῶ, νικῶ, ὑπόσχομαι, μαῦρος, ἀρκετός.
5. Πῶς κρίνετε τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Πελοπίδα;

56. Ὁ στρατηγὸς Μένων ὁ Θεσσαλός

Ὁ Ξενοφώντας στό τέλος τοῦ Β' βιβλίου τοῦ ἔργου του «Κύρου Ἀνάβαση», δίνει τοὺς χαρακτηρισμοὺς τῶν πέντε στρατηγῶν τῶν Μυρίων. Ἀπὸ τοὺς στρατηγοὺς αὐτοὺς, πού τοὺς σκότωσαν οἱ Πέρσες μέ δόλο τοῦ Τισσαφέρνη, ἓνας ἦταν ὁ Μένων ὁ Θεσσαλός.

Α' 1. Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαῖνοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίῃ δίκην. Ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίῃ συντομωτάτην ᾤετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ ἐπιорκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἔξαπατᾶν, τὸ δ' ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. Στέργων δὲ φανερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίῃ φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων. Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν.

Ἀποθησχόντων δὲ τῶν συστρατῆγων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρῳ ταῦτά πεποιηκῶς οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

(Ξενοφ. Κ. Ἀναβ. 2,6, 21 - 29)

δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν

ἦταν φανερό ὅτι ἐπιθυμοῦσε, φανερά ἐπιθυμοῦσε

ὁ μέγιστα δυνάμενος

αὐτός πού ἔχει πολὺ μεγάλη δύναμη

δίδωμι δίκην

τιμωροῦμαι

ἐπὶ τὸ κατεργάζεσθαι

γιά νά κατορθῶναι

διὰ τοῦ ἐπιорκεῖν

διὰ μέσου τῆς ἐπιорκίας

τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι

ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο μέ τὴν ἡλιθιότητα

ὅτῳ δὲ φαίῃ φίλος εἶναι

μέ ὅποιον ἔλεγε ὅτι εἶναι φίλος

μόνος ᾤετο εἰδέναι

νόμιζε ὅτι μόνο αὐτός γνώριζε

ἀφύλακτα κατηγόρουμένο στὰ κτήματα τῶν φίλων, μεταφρ.: ὥς ἀφύλακτα

ἐνῷ εἶχε κάνει τὰ ἴδια

ταῦτά πεποιηκῶς

αἰκίζομαι (μέσο καὶ παθητικό) βασανίζω, βασανίζομαι (πβ. αἰκία Κεφ. 37)

τυγχάνω τελευτῆς = τελευτῶ, πεθαίνω

2. Νά μεταφραστούν οί παρακάτω φράσεις:

- α) Ἐν δὲ τούτῳ οἱ Ἕλληνες ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα.
- β) Ἡῦρε δ' ἐκεῖ τοὺς ἐφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ.
- γ) Ἵνα δ' ἔτι ἄμεινον μάθητε, τούτου ἕνεκα πλείω λέξω.
- δ) Ἡ βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη.
- ε) Ἵσθι μέντοι, ὃ νεανίσκε, ἀνόητος ὢν.
- στ) Συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὥς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλοις μάθοιεν ὅποσοι εἴησαν.
- ζ) Φαίην ἂν βούλεσθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια.

χαλεπῶς ἔχω = εἶμαι ὀργισμένος

ὥς ἐπιθησόμενοι = γιὰ νά ἐπιτεθοῦν

B'

1. Κλίση τῶν ρημάτων **φημί, οἶδα**
2. Τελικὲς προτάσεις
3. Κατηγορηματικὲς μετοχές

1. Τὰ ρήματα **φημί** (= λέω, ἰσχυρίζομαι) (θ. **φη-**, **φα-**) καὶ **οἶδα** (= γνωρίζω) (θ. **εἶδ-**, **οἶδ-**, **ἰδ-**) κλίνονται ὅπως τὰ ρήματα σέ **-μι** μέδρισμένες διαφορὲς:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ					ΥΠΟΤΑΚΤ.		ΕΥΚΤΙΚΗ	
Ἑνεστώτας		Παρατατικός			Ἑνεστώτας		Ἑνεστώτας	
φημί	οἶδα	ἔφην	ἤδη	ἢ ἤδιν	φῶ	εἰδῶ	φαίην	εἰδείην
φῆς(φῆς)	οἶσθα	ἔφησθα	ἤδησθα	ἢ ἤδεις	φῆς	εἰδῆς	φαίης	εἰδείης
φησί	οἶδε	ἔφη	ἤδει	ἢ ἤδει	φῇ	κτλ.	κτλ.	κτλ.
φαμέν	ἴσμεν	ἔφαμεν	ἤδεμεν	ἢ ἤσμεν	φῶμεν			
φατέ	ἴστε	ἔφατε	ἤδετε	ἢ ἴστε	φῆτε			
φασί	ἴσασι	ἔφασαν	ἤδεσαν	ἢ ἴσαν	φῶσι			

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ		ΜΕΤΟΧΗ
Ἑνεστώτας	Ἑνεστώτας	Ἑνεστώτας		Ἑνεστώτας
—	—			
φάθι	ἴσθι	φάναι	εἰδέναι	φάσκων, -ουσα, -ον
φάτω	ἴστω			εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός
—	—			
φάτε	ἴστε			
φάντων	ἴστων			

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό ρήμα **οἶδα**, ὅπως φαίνεται ἀπό τίς καταλήξεις: *οἶδα, ᾗδεν, εἰδώς* κτλ., εἶναι παρακείμενος μέ σημασία ἐνεστώτα.

- Οἱ τελικές προτάσεις **δείχνουν σκοπό** καί εἰσάγονται μέ τούς τελικούς συνδέσμους **ἵνα, ὅπως**, ὡς καί ἔχουν ἄρνηση **μή**. Ἐκφέρονται μέ **ὑποτακτική** ἀλλά ἔπειτα ἀπό ἱστορικό χρόνο ἐκφέρονται (ὅπως καί οἱ εἰδικές) συνήθως μέ **εὐκτική**: *ταῦτα γίνονται, ἵνα τοῖς νόμοις πείθωνται· ἐβούλετο φίλος εἶναι, ἵνα μή διδοίη δίκην*.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Στήν ἀρχαία ἑλληνική δέν ὑπάρχουν βουλευτικές προτάσεις. Οἱ βουλευτικές προτάσεις τῆς νέας ἑλληνικῆς (θέλω **νά φύγω**, μπορῶ **νά τό κάνω** κτλ.) ἀντιστοιχοῦν στήν ἀρχαία μέ τελικά ἀπαρέμφατα (βούλομαι **ἀπελθεῖν**, δύναμαι **ποιεῖν** τοῦτο κτλ.)

- Οἱ κατηγορηματικές μετοχές** χρησιμεύουν ὡς κατηγορούμενα ἢ κατηγορηματικοί προσδιορισμοί καί μεταφράζονται μέ **ὅτι, νά, πού**. Τά ρήματα πού συντάσσονται μέ κατηγορηματική μετοχή εἶναι κυρίως:
 - Τό ρήμα **εἰμί** καί τά ἀντίστοιχα: **τυγχάνω, λανθάνω** (= μένω ἀπαρτήρητος), **φαίνομαι, δηλός εἰμι, διατελῶ** (=εἶμαι διαρκῶς), **οἶχομαι** (=ἔχω φύγει) κτλ.
 - Τά ρήματα πού σημαίνουν **ἐναρξῆ, λήξῆ, ἀνοχῆ** κ.τ.ὅ. (ἀρχομαι, παύομαι, ἀνέχομαι, καρτερῶ κτλ.)
 - Τά ρήματα πού σημαίνουν ψυχικό πάθος (χαίρω, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ κτλ.)
 - Ὅσα ρήματα σημαίνουν **αἰσθησῆ, γνώσῆ, μάθησῆ** κ.τ.ὅ. (*αἰσθάνομαι, οἶδα, μανθάνω, εὐρίσκω* κτλ.)
 - Ὅσα σημαίνουν **δείξῆ, ἀγγελία καί ἔλεγχῶ** (*δείκνυμι, δηλῶ, ἀγγέλλω, ἐξελέγχω* κτλ.)

Γ

- Νά βρεθοῦν οἱ κατηγορηματικές μετοχές τῆς ἀσκήσεως Α2.
- Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - Κῆρος γάρ... αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος*: (οἶδα)
 - Σωκράτης ... ἐν οἷδα ὅτι οὐδέν ...* (φημί, οἶδα).
 - Ξενοφώντας κατηγοροῦν τινές ... παῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ*. (φημί)

δ) Οὐ βούλεσθε καὶ ταῦτα ... ; (οἶδα)

ε) Εἴ τις ... Κῆρον ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι, ὀρθῶς ἂν (φημί, εὐκτ., ἐνεστ.)

3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους τῶν ρημάτων ποῦ ὑπάρχουν στήν παρένθεση καί νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ λέξεις τῶν φράσεων:

α) Ὅρῳ οὐδένα τῶν ἀνθρώπων ἀναμάρτητον (εἰμί, ἐνεστ.)

β) Ἀκούω Σωκράτη (διαλέγομαι, ἐνεστ.)

γ) Χειρίσοφος ἐτύγχανεν ... ἐν κώμῃ τινί. (εἰμί, ἐνεστ.)

δ) Φίλοι τε ἐβούλοντο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικοῦντες μὴ ... δίκην. (δίδωμι, ἐνεστ.)

ε) Ὡς νέοι, ἔστε ὑπόδειγμα ἀρετῆς, ἵνα ἀξίως τῆς πόλεως ἔργα (πράττω, ἐνεστ.)

στ) Κῦρος πολλὰς προφάσεις ἠῤῥισκεν, ἵνα ἡμᾶς ἐνθάδε ... καί ὑμᾶς ἀπαρασκεύους (ἄγω ἀόρ. β', λαμβάνω ἀόρ. β')

4. Νά παρατηρήσετε τόν ἀνθρώπινο τύπο τοῦ Μένωνα ὅπως ἐμφανίζεται στή σύγχρονη ἐποχή.

57. Ἐπὶ κλήση γιὰ αὐστηρή ἀλλὰ δίκαιη τιμωρία

Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν Κορινθιακὸ πόλεμο (395 π.Χ.) ἐξεστράτευσαν στὴν Ἀλίαρτο τῆς Βοιωτίας, γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς Θηβαίους ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν, ὁ Ἀλκιβιάδης, γιὸς τοῦ γνωστοῦ Ἀλκιβιάδου, ἀπὸ φόβο νὰ πολεμήσει μὲ τὸ ἰσχυρότερο σπαρτιατικὸ πεζικὸ κατατάχθηκε αὐθαίρετα στὸ ἱππικὸ, ὅπου εἶχε ἀπόλυτη ἀσφάλεια, χωρὶς τὴ δοκιμασίαν ποὺ καθόριζε ὁ νόμος. Ὅταν ἀργότερα τὸ στράτευμα γύρισε στὴν Ἀθήνα, ἐχθροὶ τοῦ πατέρα τοῦ Ἀλκιβιάδου τὸν κατάγγειλαν γιὰ παράνομη κατάταξη, γιὰ λιποταξίαν. Ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι ἕνας ἀπὸ τρεῖς συνολικὰ λόγους μὲ τὸ ἴδιο θέμα ποὺ ἐκφωνοῦνται ἐναντίον τοῦ Ἀλκιβιάδου πρὸς ἕνα δικαστήριον ποὺ τὸ ἀποτελοῦν στρατιῶτες ὑπὸ τὴν προεδρίαν στρατηγῶν.

- Α'** 1. Καὶ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἴ τῳ δοκεῖ μεγάλη ἡ ζημία εἶναι καὶ λίαν ἰσχυρὸς ὁ νόμος, μεμνησθαι χρὴ ὅτι οὐ νομοθετήσαντες περὶ αὐτῶν ἦκατε, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ψηφιοῦμενοι, οὐδὲ τοὺς ἀδικοῦντας ἐλεήσαντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αὐτοῖς ὀργιούμενοι καὶ ὅλη τῇ πόλει βοηθήσαντες, εὖ εἰδότες ὅτι ὑπὲρ τῶν παρεληλυθόντων ὀλίγους τιμωρησάμενοι πολλοὺς ποιήσετε κοσμιωτέρους ἐν τοῖς μέλλουσι κινδυνεύειν. Χρὴ δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὥσπερ οὗτος ἀμελήσας τῆς πόλεως τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἐσκέψατο, οὕτως ὑμᾶς ἀμελήσαντας τούτου τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ψηφίσασθαι, ἄλλως τε καὶ ὄρκους ὁμωμοκότας καὶ περὶ Ἀλκιβιάδου μέλλοντας ψηφίσασθαι, ὅς ἐὰν ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ, καταγελῶν τῆς πόλεως ἅπεισιν. Ὑμεῖς οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὰς τούτων δεήσεις περὶ ἐλάττονος ποιησάμενοι τὰ δίκαια ψηφίσασθε.

(*Λυσία Κατὰ Ἀλκιβιάδου ἀστρατείας 9 - 11*)

ζημία
ἰσχυρὸς, -ά, -όν
μémνημαι

τιμωρία
αὐστηρός
θυμᾶμαι (ὁ παρακείμενος ἔχει σημασία ἐνεστώτα)

ψηφιοῦμενοι μετ. μέλλ. τοῦ ρ. **ψηφίζομαι** ἀποφασίζω μὲ τὴν ψῆφον μου
ὀργιούμενοι μετ. μέλλ. τοῦ ρ. **ὀργίζομαι**

παρεληλυθόντων μετοχὴ παρακειμ. τοῦ ρ. **παρέρχομαι** (πβ. παρελθόν)

τιμωρησάμενοι μετοχὴ ὑποθετική: ἂν τιμωρήσετε
ἐν τοῖς μέλλουσι κινδυνεύειν ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ πρόκειται νὰ κινδυνεύσουν

ἄλλως τε καὶ ὄρκους ὁμωμοκότας καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἔχετε ὀρκιστεῖ
 ἄπεισιν μέλλ. τοῦ ρ. ἀπέρχομαι θά ἀποχωρήσει (ἀπὸ τό δικαστήριου)
 περὶ ἐλάττονος ποιοῦμαι τι δίνω λιγότερη σημασία σέ κάτι (πβ. τό
 ἀντίθετο: περὶ πλείονος ποιοῦμαι)

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Καθ' ἡμέραν οἴκοι παρέμενε, νυκτὸς δὲ ἐξῆι εἰς τὴν πόλιν.
- β) Εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν.
- γ) Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο.
- δ) Οὗτοι ἔλεγον ὅτι ταύτην τὴν ἡμέραν περιμένειεν αὐτοὺς εἰ μέλλοιεν ἥκειν.
- ε) Φαλῖνος ἐπέμφθη παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἑλληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι.
- στ) Ὁ Θράσυλλος, εἰς ὧν τῶν στρατηγῶν, εἰς Ἀθήνας ἔπλευσε ταῦτα ἐξαγγελῶν καὶ ναῦς αἰτήσων.
- ζ) Θράσυλλος δὲ ἐξαγαγὼν Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ πόλει ὄντας ἅπαντας παρέταξε παρὰ τὸ Λύκειον, ὥς μαχοῦμενος, ἂν προσίωσιν.
- η) Ἐξήγγειλαν γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρωνους Ἑλλήνων ὥς διαβαίνοντων μέλλοιεν ἐπιθήσασθαι.

σημαίνω = παραγγέλλω

B'

1. Τό ρῆμα εἶμι
2. Τελικὴς μετοχές
3. Σύνταξη τοῦ ρ. μέλλω

1. Τό ρ. εἶμι (= θά πάω) ἔχει δύο θέματα: ἰσχυρό εἰ-, ἀδύνατο ἰ-.
 Κλίνεται κατὰ τὰ ρήματα σέ -μι, μέ ὀρισμένες διαφορές:

ΟΡΙΣΤ.	ΥΠΟΤ.	ΕΥΚΤ.	ΠΡΟΣΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
Ἔνεστ. Παρατατικός	Ἔνεστ.	Ἔνεστ.	Ἔνεστ.	Ἔνεστ.	Ἔνεστώτας
εἶμι ἦα ἦ ἦειν	ἴω	ἴοιμι	—	ἰέναι	ὁ ἰών (ιόντος)
εἶ ἦεις ἦ ἦεισθα	ἴης	ἴοις	ἴθι		ἡ ἰούσα (ιούσης)
εἶσι ἦει	ἴη	ἴοι	ἴτω		τό ἰόν (ιόντος)
ἴμεν ἦμεν	ἴωμεν	ἴοιμεν	—		
ἴτε ἦτε	κτλ.	κτλ.	ἴτε		
ἴασι ἦσαν ἦ ἦεσαν			ἰόντων		
			ἦ ἴωσαν		

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Τό ρήμα **εἰμι** ἀναπληρώνει ὁρισμένους τύπους τοῦ ρ. **ἔρχομαι**, πού δέ χρησιμοποιοῦνται στά ἀρχαία. Συγκεκριμένα: ὁ ἐνεστώτας στήν ὀριστική (**εἰμι**) χρησιμοποιεῖται ὡς **μέλλοντας** τοῦ **ἔρχομαι**, ἐνῶ στίς ἄλλες ἐγκλίσεις καί ὡς **ἐνεστώτας** καί ὡς **μέλλοντας**. Ὁ παρατατικός (**ἦα ἢ ἦειν**) χρησιμοποιεῖται ὡς παρατατικός τοῦ **ἔρχομαι** (δέν ὑπάρχει : ἡρχόμην).

- Μιά μετοχή μπορεῖ νά εἶναι : **ἐπιθετική, κατηγορηματική ἢ ἐπιρρηματική**. Τά εἶδη τῆς ἐπιρρηματικῆς μετοχῆς εἶναι: α) τελική, β) χρονική, γ) αἰτιολογική, δ) ὑποθετική, ε) ἐνδοτική καί στ) τροπική.

Ἡ **τελική μετοχή** βρίσκεται πάντα σέ χρόνο **μέλλοντα** καί συνήθως μέ ρήματα πού δείχνουν **κίνηση** ἢ καί μέ ἄλλα ρήματα ἀλλά τότε μέ τό **ὡς** πρίν ἀπ' αὐτή.

Ἡ τελική μετοχή δηλώνει σκοπό καί μεταφράζεται μέ: **γιά νά ἢ μέ σκοπό νά: ἦκετε οὐ νομοθετήσοντας** (= ἔχετε ἔρθει ὄχι γιά νά νομοθετήσετε), **παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντας** (= ἔκαναν προετοιμασίες μέ σκοπό νά πολεμήσουν).

- Ἐνῶ ἡ τελική μετοχή βρίσκεται μόνο σέ χρόνο μέλλοντα, ἀντίθετα τό τελικό ἀπαρέμφατο ποτέ δέν μπαίνει σέ χρόνο μέλλοντα. Ἀλλά τό ρήμα **μέλλω** πού σημαίνει καί **ἀναβάλλω, ἀργοπορῶ**, ὅταν σημαίνει: **ἔχω σκοπό νά, πρόκειται νά, εἶναι ἐπόμενο νά**, συντάσσεται μέ τελικό ἀπαρέμφατο πού βρίσκεται σέ χρόνο ἐνεστώτα ἢ καί **μέλλοντα: μέλλω ὡς διδάξειν** (= ἔχω σκοπό νά σᾶς...), **ἡριθμόντο πολλοί καί ἐμελλον τινες ἁμαρτήσεσθαι** (= μετροῦσαν πολλοί καί ἦταν ἐπόμενο μερικοί νά κάνουν λάθος) (πβ. καί Κεφ. 35β).

Γ.

- Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ τελικές μετοχές πού ὑπάρχουν στήν ἄσκηση Α2
- Νά κλιθεῖ στόν ἐνεστώτα τῆς προστακτικῆς τό ρήμα **ἄπειμι**.
- Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τούς κατάλληλους τύπους πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
 - Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, ... δὲ καὶ ... πόλεμος. (πρόειμι μετ. ἐνεστώτα, ἄπειμι μετ. ἐνεστώτα)
 - Ὡς Ἀριαῖε, εἶπε τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ... ἤνπερ ἤλθομεν, ἢ ἄλλην τινὰ εἶναι δοκεῖς ὁδὸν κρεῖττω. (ἄπειμι, ὀριστ. ἐνεστ.)
 - Ἐκ τούτου δὲ ... ἐκ τοῦ Ἑραίου πάμπολλα τὰ αἰχμάλωτα. (ἔξειμι, παρ.α.)
 - Οὗτοι ὥσπερ νικηφόροι, λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει ... (περίειμι, παρ.α.)

ε) Ἐκ δὲ τούτου Ἀγησίλαος τὴν μὲν μίαν μόραν (= τάγμα στρατιωτικό) ἔχων ..., ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαιῷ. (ἄπειμι, παρ.ατ.)

4. Νά ἀναγνωριστοὺν συντακτικῶς οἱ μετοχές στίς παρακάτω φράσεις:
α) Ὁ Μειδίας ἀπορῶν ὅ,τι ποιοίη εἶπεν· ἐγὼ τοίνυν ἄπειμι ξενία σοι παρασκευάσων.

β) Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν, οἱ δὲ πάντες ἀνεβόησαν παραγγέλλειν ὅ,τι ἂν δέη, ὥς σφῶν ὑπηρετησόντων.

γ) Ἀρταξέρξης συλλαμβάνει Κῦρον ὥς ἀποκτενῶν.

δ) Τῶν δὲ Ἀθηναίων οἱ μὲν αἰσθόμενοι ἔνδοθεν ἔθειον ἔξω, σκεψόμενοι τίς ἢ κραυγή, οἱ δὲ ἔξωθεν οἴκαδε ἐπὶ τὰ ὄπλα, οἱ δὲ καὶ εἰς ἄστυ ἀγγελοῦντες. (σκοποῦμαι, μέλλ. σκέψομαι = παρατηρῶ ἐξετάζω)

ε) Κορίνθιοι προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προεροῦντα Κερκυραίοις σὺν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ναυσὶν ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον Κερκυραίοις πολεμήσοντες.

5. Νά ἀποδοθοῦν στὴν ἀρχαία ἐλληνική:

α) Ὁ Μένων τιμωρήθηκε, γιατί ἤθελε πάντα νά πλουτίζει.

β) Ἦρθα γιὰ νά σᾶς βοηθήσω.

γ) Οἱ ἐχθροὶ παραβαίνουν τοὺς ὅρκους καὶ ἔρχονται νά μᾶς πολεμήσουν.

δ) Τρέχουν ὅλοι γιὰ νά ἀκούσουν τό ρήτορα.

58. Οί μαθητές τοῦ Σωκράτη ἔξω ἀπό τή φυλακή του

Στό «Φαίδωνα» τοῦ Πλάτωνα ὁ Φαίδων ἀπό τήν Ἡλεία, μαθητής τοῦ Σωκράτη, διηγεῖται στόν Ἐχεκράτη τίς τελευταῖες στιγμές τοῦ δασκάλου στή φυλακή, ὅπου τόν ἐπισκέπτονταν συχνά οἱ ἀφοσιωμένοι φίλοι καί μαθητές του.

Α' 1. Ἀεὶ καί τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη συλλεγόμενοι ἔωθεν. Περιεμμένον οὖν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμοτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων· ἀνεώγετο γὰρ οὐ πρῶ· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθεῖν, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ τότε προφαίτερον συνελέγημεν· τῇ γὰρ προτεραίᾳ, ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου ἐσπέρας, ἐπυθόμεθα ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἶη. Παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς προφαίτατα εἰς τὸ εἰωθός. Καὶ ἤκομεν, καὶ ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παρίεναι, ἕως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ· λύουσι γάρ, ἔφη, οἱ ἑνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν, ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἤκε καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι.

(Πλάτ. Φαίδων 59d-e)

εἰώθειμεν

ὑπερσ. μέ σημασία παρατατ., εἶωθα =
συνηθίζω

ἔωθεν (ἢ ἕως = ἡ αὐγή)

πρῶϊ πρῶϊ

διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων

συζητώντας μεταξύ μας

ἀνεώγετο· ὑπερσ. τοῦ ρ. ἀνοίγομαι ἦταν ἀνοιχτό

πρῶ

πρῶϊ

τὰ πολλὰ

τίς περισσότερες φορές

τῇ προτεραίᾳ

τὴν προηγούμενη μέρα

παρηγγείλαμεν ἀλλήλοις

εἰδοποιήσαμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον

προφαίτατα

βλ. παραθετικά Κεφ. 42

εἰς τὸ εἰωθός

στό συνηθισμένο μέρος

ὑπακούω

(ἐδῶ) ἀνοίγω

παρίεναι τοῦ ρ. παρέρχομαι

περνῶ

λύουσι Σωκράτη

τοὺς φυλακισμένους τοὺς ἔδεναν ὡς τὴ
μέρα τῆς ἐκτελέσεως

οἱ ἔνδεκα	οἱ ἔντεκα ἄρχοντες πού ἐκτελοῦσαν τίς καταδικαστικές ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων
ἐπισχών	μετ. ἀορ. β' τοῦ ρ. ἐπέχω = ἀργοπορῶ

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐπειδὴν ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε.
- β) Ὅταν πλεῖστά τις ἔχη, τότε τοῦτῳ φθονοῦσιν.
- γ) Ὅρατε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον.
- δ) Πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στράτευμα, ταῦτα ἔπασχον.
- ε) Ἦνίκα δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτός.
- στ) Τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ἐποιήσαντο, πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

ὁ κονιορτός = σκόνη

ἐμβολή = ἐπίθεση

Β'

1. Χρονικές προτάσεις. Σύνταξη τοῦ **πρίν**
2. Λέξεις πρωτότυπες, παράγωγες, σύνθετες, παρασύνθετες

1. Οἱ χρονικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τοὺς χρονικούς συνδέσμους **ὅτε, ὁπότε, ὥς, ἐπεί, ἐπειδή, ἕως, πρίν** κτλ. καί ἐκφέρονται:
 - α) μέ **ὀριστική**, ὅταν δηλώνουν ἕνα **πραγματικό** γεγονός: **ἐπειδή ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσποτηρίου, ἐπυθόμεθα.** (= ὅταν βγήκαμε, πληροφορηθήκαμε ...)
 - β) μέ **ὑποτακτική**, ὅταν δηλώνουν κάτι πού **περιμένουμε νά γίνει** ἢ κάτι πού **ἐπαναλαμβάνεται στό παρόν ἢ στό μέλλον**. Σ' αὐτή τήν περίπτωση μετὰ τό χρονικό σύνδεσμο μπαίνει τό **ἂν**, ὁπότε οἱ σύνδεσμοι **ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή** γίνονται: **ὅταν, ὁπόταν, ἐπάν, ἐπειδάν:** εἶπε περιμένειν, ἕως ἂν αὐτός κελεύσῃ (= ὥσπου νά μάς ἐπιτρέψει ὁ ἴδιος)
 - γ) μέ **εὐκτική**, ὅταν δηλώνουν κάτι πού **ἐπαναλαμβάνόταν στό παρελθόν**. Ἡ εὐκτική μεταφράζεται τότε μέ **παρατατικό** ἢ μέ **ὁσες φορές + παρατατικό: ἐπειδή δὲ ἀνοιχθεῖη, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σωκράτη** (= ὅταν ἀνοιγόταν (ἢ φυλακί) μπαίναμε ...), **ὁπότε θύοι**,

ἐκάλει Ἀρχέδημον (= ὅσες φορές ἔκανε θυσίες, καλοῦσε ...)

Εἰδικὰ ὁ χρονικός σύνδεσμος **πρίν** συντάσσεται:

- α) **μέ ὀριστική ἢ ὑποτακτική**, ὅταν ἡ πρόταση ἀπό τήν ὁποία ἐξαρτᾶται ἡ χρονική πρόταση εἶναι ἀρνητική: **οὐκ ἔπαυσαν, πρίν ἀνάστατον ἐποίησαν τήν πόλιν** (= πρίν νά καταστρέψουν ἀπό τά θεμέλια ... ἡ παρὰ ἀφοῦ κατάστρεψαν ...), **μὴ ἀπέλθῃτε, πρίν ἀκούσῃτε**.
- β) **μέ ἀπαρέμφατο**, ὅταν ἡ πρόταση ἀπό τήν ὁποία ἐξαρτᾶται, εἶναι καταφατική: **δεῖ ποιήσασθαι τήν εἰρήνην, πρίν τι ἀνήκεστον γενέσθαι** (= πρίν νά συμβεῖ κάτι ἀνεπανάρθωτο).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Ὅπως βλέπουμε, ἔχουμε κάποτε μέ τόν **πρίν** χρονική πρόταση **χωρίς ῥῆμα**, μέ ἀπαρέμφατο.

2. Οἱ λέξεις λέγονται:

α) **πρωτότυπες ἢ ἀπλές**, ὅταν δέν παράγονται ἀπό ἄλλες λέξεις: γράφω (θ. γραφ-, γραμματική κατάληξη -ω),

β) **παράγωγες**, ὅταν προέρχονται ἀπό ἄλλες λέξεις μέ προσθήκη μιᾶς παραγωγικῆς καταλήξεως: γράφω, παράγωγη γραφ-εῖον, σκευή, σκευάζω, (θ. σκευ-, γραμματική κατάληξη -ή),

γ) **σύνθετες**, ὅταν προέρχονται ἀπό ἄλλες δύο λέξεις: ἀπογράφω (ἀπό-γράφω), παρασκευή.

Κατά τήν παραγωγή καί σύνθεση δέ λαμβάνονται οἱ λέξεις ὁλόκληρες παρὰ μόνο τά θέματά τους:

πόλι-ς (θ. πολι-) παράγ. πολίτης

ναῦς + πῆγ-νυ-μι (θ. ναυ-,πηγ-) ναυπηγός.

δ) **παρασύνθετες**, ὅταν παράγονται ἀπό ἄλλες λέξεις **σύνθετες** (καί ὄχι ἀπλές ὅπως οἱ παράγωγες): ἀπογραφικός παράγ. ἀπό τή σύνθ. λέξη: ἀπογράφω.

Γ'

1. Νά βρεῖτε στά κείμενα Α1 καί Α2 ἀπό δύο πρωτότυπες, παράγωγες, σύνθετες καί παρασύνθετες λέξεις.

2. Ποιές ἀπό τίς παρακάτω λέξεις εἶναι πρωτότυπες, παράγωγες, σύνθετες καί παρασύνθετες;

λογικός, κώλυμα, τέλειος, ἄρπαξ, φημί, πόλις, στρατηγός, λογογράφος, καλοκαθαρία, πασίγνωστος, προκαταλαμβάνομαι, ἐπιστρέφω, φλόξ, βιβλιοπώλης.

3. Νά προσδιοριστοῦν οἱ χρονικές προτάσεις στίς παρακάτω φράσεις

(Νά βρεθεῖ τί δηλώνουν καί νά δικαιολογηθεῖ ἡ ἔγκλισή τους):

- α) Καί ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὶν τινὰς αἰσθέσθαι τῶν πολεμίῳν.
- β) Ὅποτε ἐγγύτατα γένοιτο, προσήλανον ἀλλήλοις καὶ ἡκροβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἐσπέρας.
- γ) Πρὶν καταλῶσαι πρὸς ἄριστον τὸ στράτευμα, βασιλεὺς ἐφάνη.
- δ) Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσης πῶς κέχρηται τοῖς προτέροις φίλοις.
- ε) Ὑμᾶς δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ὥς περὶ εὐδαίμονος ἐμοῦ τε λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα.
- στ) Κῦρος ἐθήρηνεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε βούλοιτο γυμνάσαι ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους.

ἡκροβολίζομαι = μάχομαι ἀπὸ μακριά

προσελάνω = προχωρῶ ἐφιππος πρὸς κάποιο μέρος

4. Νά μεταφερθεῖ στά ἀρχαῖα ἑλληνικά:

Θά περιμένω λοιπόν ὥσπου νά ἀνοίξει ἡ φυλακή, συζητώντας μέ τούς ἄλλους· ὅταν ἀνοίξει θά μῶ στο Σωκράτη καί θά περάσω τή μέρα μαζί του· γιατί τήν προηγούμενη μέρα, ὅταν βγῆκα ἀπό τή φυλακή, πληροφορορήθηκα ὅτι εἶχε φτάσει τό πλοῖο ἀπό τή Δῆλο.

5. Κρίνετε ἀπό τό ἀπόσπασμα τά συναισθήματα τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτη πρὸς τό δάσκαλό τους.

59. Ὁ Κλέαρχος μιᾷ στούς στρατιῶτες του

Οἱ Ἕλληνες πού ἀκολούθησαν ὡς μισθοφόροι τόν Κῦρο, ὅταν ἔφτασαν στήν Κιλικία, ἀνακάλυψαν τόν πραγματικό σκοπό τῆς ἐκστρατείας: τόν πόλεμο τοῦ Κῦρου ἐναντίον τοῦ βασιλιά Ἀρταξέρξη. Ὡς τότε ὁ Κῦρος τοὺς ἔλεγε ὅτι ἐκστρατεύουν τάχα ἐναντίον τῶν Πισιδῶν, γιατί ἐνοχλοῦσαν τή χώρα του. Γι' αὐτό καί ἀρνοῦνται νά συνεχίσουν τήν πορεία τους στήν Ἀσία. Ἡ περικοπή σχετίζεται μ' αὐτά τά γεγρονότα.

Α' 1. Κλέαρχος δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Καί πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὀρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἷτα δὲ ἔλεξε τοιαύδε· Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. Ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς. Ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοῖν αὐτόν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευδόμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέῃ πείσομαι. Καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέῃ πείσομαι. Νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους.

(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 1,3,2 - 6)

βιάζομαι

χρησιμοποιῶ βία, πετυχαίνω κάτι μὲ ἐξαναγκασμό (πβ. ν.ἐ. ἐκβιάζω)

συνάγω ἐκκλησίαν

κάνω συγκέντρωση

ἐστῶς

ἐστηκώς, μετοχή παρακ. τοῦ ρ. ἵσταμαι

ὅτι χαλεπῶς φέρω τινί

(αἰτιολ. πρότ.) πού πικραίνομαι, ἀγαναχτῶ γιὰ κάτι

ξένος

φίλος ἀπὸ ξένη χώρα

δαρεικός

περσικό νόμισμα χρυσό· εἶχε κοπεῖ τὴν ἐποχή τοῦ βασιλιᾶ Δαρείου

ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὥς ἀντάλλαγμα γιά ὅσα εὐεργετήθηκα
 χρῶμαι τῇ φιλίᾳ κάνω χρήση τῆς φιλίας
 αἰροῦμαι (-έομαι) ἄορ. β' εἰλόμην ἐκλέγω, προτιμῶ
 πείσομαι μέλλ. τοῦ ρ. πάσχω

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ ἐβουλεύοντο πῶς ἂν κάλλιστα τὸν ποταμὸν διαβαῖεν.
- β) Ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρὺν μέγας καὶ οὐ ῥαδίως διαβατὸς ἦν.
- γ) Ταῦτα λέγω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα γνῶτε καὶ αἰσθησθ' ἀμφοτέρω.
- δ) Ἐλάθομεν ἀποδράντες καὶ διεσώθημεν.
- ε) Οἱ Ἕλληνες ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὐδαμοῦ φαίνοιτο.
- στ) Ἐπεὶ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλῃν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλευεῖν.
- ζ) Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη.

B'

1. Ἀόριστος β' βαρύτονων ρημάτων κατὰ τὰ ρήματα σέ -μι.
2. Τύποι τοῦ ρ. ἵσταμαι
3. Αἰτιολογικὲς προτάσεις
4. Χρονικὲς μετοχές

1. Μερικὰ βαρύντονα ρήματα ἔχουν ἀόριστο β' κατὰ τὰ ρήματα σέ -μι.

α) γινώσκω	ἀορ. β' ἔγνων
ἀλίσκομαι	ἀορ. β' ἔάλων
ζῶ	ἀορ. β' ἐβίον
β) ἀποδιδράσκω	ἀορ. β' ἀπέδραν
βαίνω	ἀορ. β' ἔβην
φθάνω	ἀορ. β' ἔφθην
ῥέω	ἀορ. β' ἐρρύνην
χαίρω	ἀορ. β' ἐχάρην
γ) δύομαι	ἀορ. β' ἔδυν
φύομαι	ἀορ. β' ἔφυν

‘Ο άόριστος β’ ἔγνω κλίνεται ὡς ἑξῆς:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ἔγνω, ἔγνως, ἔγνω ἔγνωμεν ἔγνωτε, ἔγνωσαν
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	γνῶ, γνῶς, κτλ. (ὅπως δῶ τοῦ δίδωμι)
ΕΥΚΤΙΚΗ	γνοίην, γνοίης κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	-, γνῶθι, γνώτω, -, γνῶτε, γνόντων
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	γῶναι
ΜΕΤΟΧΗ	γνοῦς (γνόντος), γνοῦσα (γνούσης), γνὼν (γνόντος)

2. ‘Ο παρακείμενος ἔστηκα καί ὁ ὑπερσυντέλικος εἰστήκειν τοῦ ρ. ἴσταμαι ἔχουν ἐκτός ἀπό τούς κανονικούς καί δεύτερους τύπους ἀπό θέμα ἔστα -:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Παρακείμενος ἔσταμεν, ἔστατε, ἔστᾱσι ‘Υπερσυντέλικ. ἔστασαν
ΑΠΑΡΕΜΦ.	Παρακείμενος ἑστάναι
ΜΕΤΟΧΗ	Παρακείμενος ὁ ἐστῶς (ἐστῶτος), ἡ ἐστῶσα (ἐστῶσης), τὸ ἐστῶς ἢ τὸ ἐστός (τοῦ ἐστῶτος)

3. Οἱ αἰτιολογικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τούς αἰτιολογικούς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὥς, ἐπεί, ἐπειδὴ** καί ἐκφέρονται μέ **ὀριστική ἢ δυνητική εὐκτική**. Ἐάν τό ρῆμα τῆς κύριας προτάσεως βρῖσκεται σέ ἱστορικό χρόνο, τότε μπορεῖ νά ἐκφέρονται καί μέ **εὐκτική τοῦ πλάγιου λόγου**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

‘Υστερα ἀπό ρήματα πού σημαίνουν κάποιο συναίσθημα, ὅπως **χαίρω, θαυμάζω, ἀγανακτῶ** κ.τ.ό., ἡ αἰτιολογική πρόταση πού ἀκολουθεῖ εἰσάγεται μέ τό σύνδ. **ὅτι ἢ** (γιά νά φανεῖ ἀμφιβολία) μέ τό **εἰ**: **μή θαυμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω** (= μήν ἀπορεῖτε, πού ...), **Σωκράτης θαύμαζεν, εἰ τις ἀρετήν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττειτο** (= ὁ Σωκράτης ἀποροῦσε, ἂν κανεῖς εἰσέπραττε χρήματα ἔχοντας ὥς ἐπάγγελμα τήν ἀρετή).

4. Οί χρονικές μετοχές μπορούν νά μεταφραστούν μέ χρονική πρόταση. Κάποτε ή χρονική τους σημασία φαίνεται σαφέστερα μέ τήν προσθήκη κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρήματος: **ἅμα, εὐθύς, αὐτίκα** (= ἁμέσως), **ἄρτι, ἔτι** κτλ.: ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως (= ὅταν ή πόλη μας εἶχε δημοκρατία).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Ἡ χρονική μετοχή δέν πρέπει νά μεταφράζεται πάντοτε μέ χρονική πρόταση. Κάποτε μεταφράζεται στά νεοελληνικά φυσικότερα μέ: **ρῆμα + καί: λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμεν: σᾶς πῆρα καί πῆγα** (ἀντί: ἀφοῦ σᾶς πῆρα...).

Γ.

1. Νά σχηματιστεῖ τό α' καί β' πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἀορ. β' τῆς ὀριστικῆς καί εὐκτικῆς τῶν ρημάτων:
ἀποβαίνω, διαγινώσκω, ἀλίσκομαι.
2. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τοὺς κατάλληλους τύπους τῶν μετοχῶν, οἱ ὁποῖες καί νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς:
α) *Μίνδαρος ... τὰς ἑαυτοῦ τριήρεις ἀπέπλει.* (καθελκίω, ἀορ.)
β) *Οἱ Πελοποννήσιοι ... πρὸς τῇ γῇ ἐμάχοντο.* (παρατάσσομαι, ἀορ.)
γ) *Φαρνάβαςος μὲν οὖν ταῦτα ... εὐθύς εἰς Καλχηδόνα ἐβοήθει.* (διατάσσω, ἀορ.)
δ) *Ἀλκιβιάδης τρόπαιόν τε ἔστησε καὶ ... αὐτοῦ ὀλίγας ἡμέρας ἐπλευσεν εἰς Σάμον.* (μένω, ἀορ.)
3. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παρακάτω τύποι:
ἑστᾶσι, ἑστώς, ἑστάναι.
4. Νά ἀναγνωριστοῦν οἱ αἰτιολογικῆς προτάσεις καί νά δικαιολογήσετε τήν ἐγκλίση τους:
α) *Χαίρομεν, ὅτι εὐδοκιμεῖτε.*
β) *Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐξεπλάγησαν καὶ ἐλυπήθησαν, ὅτι τοιοῦτον ἄνδρα ἠγνόησαν.*
γ) *Τοὺς στρατηγούς ἐξημίωσαν, ὥς δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν.*
δ) *Οὐκ αἰσχρόν, εἰ Ἀθηναῖοι ὄντες φοβήσεσθε βάρβαρον ἄνθρωπον;*
5. Πῶς χαρακτηρίζετε τή συμπεριφορὰ τοῦ Κλεάρχου;

60. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἡ ταφή τῶν νεκρῶν

Ὁ «Ἐπιτάφιος» τοῦ Λυσία γράφτηκε γιὰ νὰ τιμηθοῦν οἱ νεκροὶ τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου (395 π.Χ.). Κατὰ τὴν καθιερωμένη μορφή τῶν ἐπιτάφιων λόγων, πρὶν νὰ ἐξυμνηθοῦν τὰ κατορθώματα τῶν νεκρῶν ἐξυμνοῦνται τὰ κατορθώματα τῶν ἑνδοξῶν προγόνων πρὸς τοὺς ὁποίους συγκρίνονται οἱ ἀπόγονοι.

Α' 1. Ἀδράστου καὶ Πολυνείκους ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων καὶ ἡττηθέντων μάχῃ, οὐκ ἑόντων Καδμείων θάπτειν τοὺς νεκρούς, Ἀθηναῖοι ἡγησάμενοι ἐκείνους μὲν, εἴ τι ἡδίκουν, ἀποθανόντας δίκην ἔχειν τὴν μεγίστην, τοὺς δὲ κάτω τὰ αὐτῶν οὐ κομίζεσθαι, ἱερῶν δὲ μαινομένων τοὺς ἄνω θεοὺς ἀσεβεῖσθαι, τὸ μὲν πρῶτον πέμψαντες κήρυκας ἐδέοντο αὐτῶν δοῦναι τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν, νομίζοντες ἀνδρῶν μὲν ἀγαθῶν εἶναι ζῶντας τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι, ἀπιστούντων δὲ σφίσιν αὐτοῖς, ἐν τοῖς τῶν τεθνεώτων σώμασι τὴν εὐψυχίαν ἐπιδείκνυσθαι. Οὐ δυνάμενοι δὲ τούτων τυχεῖν ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτούς, οὐδεμιᾶς διαφορᾶς πρότερον πρὸς Καδμείους ὑπαρχούσης, οὐδὲ τοῖς ζῶσιν Ἀργείων χαριζόμενοι, ἀλλὰ τοὺς τεθνεώτας ἐν τῷ πολέμῳ ἀξιοῦντες τῶν νομιζομένων τυγχάνειν.

(Λυσία Ἐπιτάφιος 7 - 9)

ἡγησάμενοι μετ. τοῦ ρ. ἡγοῦμαι	νομίζω, ὀδηγῶ (ν.έ. ἡγεμόνας)
δίκην ἔχω τὴν μεγίστην	τιμωροῦμαι μέ τὴν πιό μεγάλη τιμωρία
οἱ κάτω	οἱ κάτω θεοί, οἱ θεοί τοῦ Ἀδῆ
κομίζομαι τὰ ἑαυτοῦ	παίρνω γιὰ τὸν ἑαυτό μου ὅ,τι μοῦ ἀνήκει
ἀσεβεῖσθαι τοὺς ἄνω θεοὺς	ὅτι δείχνουν ἀσέβεια στοὺς θεοὺς τοῦ ἐπάνω κόσμου
ἡ ἀναίρεσις τῶν νεκρῶν	ἡ ταφή τῶν νεκρῶν
ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐστι	εἶναι γνώρισμα γενναίων ἀνδρῶν
ἀπιστούντων σφίσιν αὐτοῖς (ἐστι)	εἶναι γνώρισμα αὐτῶν πού δέν ἔχουν ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό τους
χαρίζομαι τι	κάνω χάρη σέ κάποιον
ἀξιοῦντες τῶν νομιζομένων	γιατί θεωροῦσαν δίκαιο νὰ τιμηθοῦν μέ
τυγχάνειν	τίς καθιερωμένες τιμές
ἀξιῶ (-ῶ)	ἔχω τὴν ἀξίωση, θεωρῶ δίκαιο, σωστό

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) Πάντες γὰρ ἐπίστασθε ὅτι ὁ πόλεμος καὶ ἄλλων πολλῶν κακῶν ἐγένετο αἷτιος.
β) Κῦρος ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε.
γ) Καὶ γὰρ φησί με ὁ κατήγορος τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων καὶ τέχνην ἐπίστασθαι τοιαύτην, ὥστε καὶ ἄνευ τοῦ διδομένου τούτου ζῆν.
δ) Τεκμηρίοις χρῆται τῆς ἐν τῇ τέχνῃ εὐπορίας, ὅτι δύνamai συνεῖναι δυναμένοις ἀνθρώποις ἀναλίσκειν.
ε) Μυριάκις τεθνάναι κρείττον ἢ τὴν πατρίδα προδοῦναι.
στ) Ἄλλ' ἐγώ, ἔφη, ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω πότερα ὥς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὥς διὰ φιλίαν δῶρα.
ζ) Τούτων τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται σοι φίλος εἶναι; ἐμπίμπλημι = γεμίζω, ἱκανοποιῶ

1. Ἄλλα φωνηεντόληκτα ρήμ. σέ **-μι**: τὰ ρήματα

δύνamai, ἐπίσταμαι

2. Τύποι τοῦ ρ. **θνήσκω**

3. Αἰτιολογικές μετοχές

4. Ἐπιρρηματική μετοχή συνημμένη καὶ ἀπόλυτη

1. Φωνηεντόληκτα ρήματα σέ **-μι** πού κλίνονται σύμφωνα μέ τό ἴστημι-ἵσταμαι εἶναι, ἀπό τὰ πιό συχνά, τά:

πίμπλημι (= γεμίζω) **-πίμπλαμαι** (θ. πλη-, πλα-)

πίμπρημι (= καίω) **-πίμπραμαι** (θ. προ-, προ-)

θαυμάζω (= θαυμάζω)

ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλά)

δύνamai κτλ.

Τό ρήμα δύνamai κλίνεται ὡς ἐξῆς:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δύνamai, δύνasαι, δύνatαι κτλ.
	Παρατατικός:	ἐδυνάμην ἢ ἡδυνάμην ἐδύνω, ἐδύνατο κτλ.
	Μέλλοντας:	δυνήσομαι
	Ἀόριστος:	ἐ(ῆ)δυνήθην
	Παρακείμενος:	δεδύνημαι
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δύνωμαι
ΕΥΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	δυναίμην, δύναιο, δύναιο (ὄχι δυναῖο, δυναῖτο κτλ.)

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	Ἐνεστώτας:	μόνο: δυνάσθω, δυνάσθωσαν
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Ἐνεστώτας:	δύνασθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἐνεστώτας:	ὁ δυνάμενος, ἡ -νη, τό -νον.

Μέ τόν ἴδιο τρόπο κλίνεται καί τό ρῆμα **ἐπίσταμαι**: **ἠπιστάμην, ἐπιστήσομαι, ἠπιστήθην** κτλ.

2. Ὡπως καί τό ρ. **ἵσταμαι** ἔτσι καί τό ρ. **θνήσκω** ἔχει στόν παρακείμενο καί ὑπερσυντέλικό καί δεύτεροους τύπους:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Παρακείμενος:	τέθναμεν, τέθνατε, τεθνᾶσι
	Ἑπερσυντέλικος:	ἐτέθνασαν
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Παρακείμενος:	τεθνήναι
ΜΕΤΟΧΗ	Παρακείμενος:	ὁ τεθνεὼς (τεθνεῶτος) ἡ τεθνεῶσα (-ώσης) τό τεθνεῶς ἢ τεθνεός (τεθνεῶτος)

3. Ἡ αἰτιολογική μετοχή μπορεῖ νά μεταφραστεῖ μέ αἰτιολογική πρόταση. Μερικές φορές γίνεται σαφέστερη μέ τήν προσθήκη τῶν: **ἄτε, οἷον** ἢ, ὅταν πρόκειται γιά γνώμη ὑποκειμενική, τοῦ ὥς καί τότε τό ὥς μεταφράζεται: διότι δηθεν, διότι λέει, ... κτλ. (βλ. εἰδικές προτάσεις Κεφ. 55): **ἐδέοντο δοῦναι τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν νομίζοντες ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἶναι τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθροὺς ζῶντας** (= διότι εἶχαν τή γνώμη ...), **ἐνταῦθα δὴ ἀνεθορύβησαν ὥς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγησιλάου** (= διότι κατά τή γνώμη τους ὁ Ἀγησ. μίλησε σωστά).

4. Ἡ ἐπιρρηματική μετοχή λέγεται:

α) **συνημμένη**, ὅταν τό ὑποκείμενό της εἶναι κάποιος ὅρος στήν πρόταση,

β) **ἀπόλυτη**, ὅταν τό ὑποκείμενό της δέν εἶναι κάποιος ἀπό τούς ὅρους τῆς προτάσεως:

οὐ δυνάμενοι τούτων τυχεῖν ἐστράτευσαν (συνημμένη: τό ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς **δυνάμενοι**, οἱ Ἀθηναῖοι, εἶναι ὑποκείμενο τοῦ ρ. τῆς προτάσεως **ἐστράτευσαν**),

ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτοὺς οὐδεμιᾶς διαφορᾶς πρότερον ὑπαρχούσης (**ἀπόλυτη**: τό ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τήν πρόταση **ἐστράτευσαν** ...)

Ἡ μετοχή ὅταν εἶναι **ἀπόλυτη** μπαίνει σέ γενική καί λέγεται

γενική απόλυτη. Μόνο ἡ απόλυτη μετοχή τῶν ἀπρόσωπων ρημάτων καί ἀπρόσωπων ἐκφράσεων βρίζεται σέ αἰτιατική καί λέγεται **αἰτιατική απόλυτη**: *πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἔξον οὐκ ἠβελήσατε* (τοῦ ρ. *ἔξεστι*, ἐνῶ ἦταν δυνατόν σέ σᾶς νά ...).

1. Νά σχηματιστεῖ τό β' καί γ' ἐνικό καί πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς τῶν ρημάτων:
πίμπλημι, πίμπραμαι.

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ φράσεις καί νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ μετοχές:

α) *Ἰδὼν δ' αὐτοὺς διαβαίνοντας Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ μεῖναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ.*

β) *Τῶν δὲ πολεμίων οἱ μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἔτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες.*

γ) *Διοῖν κακοῖν προκειμένοι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἰρήσεται ἔξον τὸ ἔλαττον αἰρεῖσθαι.*

δ) *Ταύτης τῆς χώρας ἄτε πολεμίας οὐσῆς ὁ στρατηγὸς ἐπέτρεψε τοῖς στρατιώταις διαρπάσαι.*

ε) *Ἀγασίλαος ἀσκήσαι βουλόμενος τὸ στράτευμα ἄθλα προϋθήκεν.*

3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τὸν κατάλληλο ρηματικό τύπο:

α) *Φησί με ὁ κατήγορος τῷ σώματι ... καὶ οὐκ ... τῶν ἀδυνάτων. (δύναμαι, εἰμί ἐνεστ.)*

β) *Κέκτημαι τέχνην βραχέα ... ὠφελεῖν. (δύναμαι ἐνεστ.)*

γ) *Ἄξιον πᾶσιν ἀνθρώποις τιμᾶν τοὺς (θνήσκω, παρακ.)*

δ) *Λέγει ὁ κατήγορος ὡς ἐγὼ διὰ πολλὴν εὐπορίαν ... συνεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις. (δύναμαι ἐνεστ.)*

ε) *Οὗτοι ἐνόμιζον προσήκειν αὐτοῖς μετὰ πάντων ... (θνήσκω, παρακ.)*

4. Ἡ ἀκόλουθη περίοδος νά διατυπωθεῖ μέ ἀνάλυση τῶν χρονικῶν καί αἰτιολογικῶν μετοχῶν σέ δευτερεύουσες προτάσεις, χρονικῆς καί αἰτιολογικῆς ἀντίστοιχα:

Ἀδράστου δὲ καὶ Πολυνείκους ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων καὶ ἡττηθέντων μάχῃ οὐκ ἐόντων Καδμείων θάπτειν τοὺς νεκροὺς, Ἀθηναῖοι πέμψαντες κήρυκας ἐδέοντο αὐτῶν δοῦναι τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν, νομίζοντες ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἶναι ζῶντας τοὺς νεκροὺς τιμωρήσασθαι.

5. Σέ ποιές ἀξίες δείχνουν τήν πίστη τους μέ τή συμπεριφορά τους αὐτή οἱ Ἀθηναῖοι;

61. Παθήματα τυράννων

Ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν Ἰέρων μιλώντας πρὸς τὸν ποιητὴ Σιμωνίδην τὸν Κεῖο τοῦ ἀναπτύσσει τὰ μειονεκτήματα τοῦ τυράννου σέ σχέση μέ τοὺς ιδιωτές. Λίγο πρὶν γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἐλλειψὴ ἐμπιστοσύνης ποὺ ὑπάρχει στὶς συναναστροφές τοῦ τυράννου μέ κάθε ἄνθρωπο καὶ γιὰ τὴ δυστυχία καὶ ἐνδειά του, ἀφοῦ οἱ ἀνάγκες του εἶναι πάντοτε πολλαπλάσιες ἀπὸ τίς ἀνάγκες ὁποιοῦδήποτε ιδιωτῆ. (βλ. Κεφ. 41).

A' 1. Χαλεπὸν δ' ἔρῳ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. Γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἦττον τῶν ιδιωτῶν τοὺς ἀνδρείους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκα, τοὺς δὲ σοφοὺς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. Ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαίρωνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἄλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; Οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεροι γενόμενοι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἔνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. Χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἀνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι.

(Ξενοφ. Ἰέρων 5, 1-2)

χαλεπὸς	δυσάρεστος
οὐδὲν ἦττον	καθόλου λιγότερο = περισσότερο
ἄγασθαι	θαυμάζω
μηχανῶμαι (-άομαι)	μηχανεύομαι
προστατεῖσθαι (-έομαι)	κυβερνιέμαι
ὑπεξαίρουμαι	ἀφαιρῶ κρυφά, ἐξαφανίζω
χρῆσθαι, ἀπαρ. τοῦ σκοποῦ	(βλ. Κεφ. 50) γιὰ νά τοὺς χρησιμοποιοῦν
ἀκρατής	ἀνίσχυρος, ἀσυγκράτητος, ἀκόλαστος
ὁ, ἡ ἀνδραποδώδης, τὸ -ες	ὁ δουλοπρεπής
πιστεύομαι	θεωροῦμαι ἐμπιστος, μοῦ ἔχουν ἐμπιστοσύνη
γίγνομαι ἐγκρατής τινας	γίνομαι κύριος κάποιου, ἐξουσιάζω κάποιον
ἔνεκα τῆς εἰς τὸ παρὸν	γιατί ἀποβλέπουν στήν ἐξουσία
ἐξουσίας	τοῦ παρόντος
τὸ ἡγεῖσθαι μὲν, ἀναγκάζεσθαι δέ, ἐπεξηγ. στό: τοῦτο τὸ πάθημα	

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς.
- β) Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες φοβούμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ καίοιεν, οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν.
- γ) Οἱ Κορίνθιοι δέισαντες μὴ προσδιδόιτο ὑπὸ τινων ἢ πόλιν, μετεπέμψαντο τὸν Ἰφικράτη σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελαστῶν.
- δ) Φοβοῦνται μὴ πολλὰ δεινὰ πάθωσιν.
- ε) Ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἠλάλαζον.

Β'

1. Τό ρ. ἄγαμαι

2. Ἐνδοιαστικές προτάσεις

3. Παράγωγα ρήματα

- 1. Γιά τό ρ. **ἄγαμαι** βλ. τό ρ. **δύναμαι** (Κεφ. 60): ἄγαμαι, ἠγάμην, ἀγάσομαι, ἠγασάμην, ἠγάσθην
Ἀπό τίς ἄλλες ἐγκλίσεις ὑπάρχουν μόνο οἱ τύποι: ἀγαίμην, ἄγαινο.
- 2. Οἱ **ἐνδοιαστικές** προτάσεις, δηλαδή αὐτές πού δηλώνουν φόβο (ἐνδοιασμό), εἰσάγονται μέ τό **μή** ἢ **μή οὐ** καί ἐξαρτῶνται ἀπό ρήματα πού σημαίνουν: **φοβοῦμαι, φυλάττομαι, ὀρῶ** (= προσέχω) κ.τ.ῶ.
Ἐκφέρονται: μέ **ὑποτακτική** **συνήθως** ἀλλά καί μέ **ὀριστική** (ὅταν τό φοβερό εἶναι πραγματικό καί ὄχι ἐνδεχόμενο) ἢ καί μέ **ἐὐκτική**, συνήθως, ὕστερα ἀπό ἱστορικό χρόνο στήν κύρια πρόταση:
φοβοῦνται τοὺς ἀνδρείους μή τι τολμήσωσι, φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχουμε ἀποτύχει καί στά δύο), *ἔδεισαν* (= φοβήθηκαν) *οἱ Ἕλληνες μὴ αὐτοὺς κατακόψειαν* (= μήπως τοὺς κατακόψουν).
- 3. Οἱ παράγωγες λέξεις εἶναι **ρήματα** (προσάτης-προστατοῦμαι), **οὐσιαστικά** (πάσχω, θ. παθ. -πάθημα), **ἐπίθετα** (ἀνδράποδον-ἀνδραποδῶδης) ἢ **ἐπιρρήματα** (δίκαιος-δικαίως).

Τά παράγωγα ρήματα παράγονται:

- α) Ἀπό ὀνόματα: ἀνάγκη-ἀναγκάζω, φύλαξ-φυλάσσω (θ. φυλακ-).
"Οσα τελειώνουν σέ -ίζω σημαίνουν μίμηση: Ἑλλην- ἐλληνίζω
(= μιμοῦμαι τοὺς Ἕλληνες) (πβ.ν.έ. παπαγαλίζω = μιλῶ σάν
παπαγάλος).
β) Ἀπὸ ἄλλα ρήματα καὶ λέγονται: ἐναρκτικά, μέ κατάληξη -σκω:
γῆράω (-ρῶ)- γηράσκω (= ἀρχίζω νά γερονῶ), θαμιστικά (θαμά
= συχνά) ἢ ἐπιτατικά μέ καταλήξεις: -άζω, -ίζω, -ύζω: στένω
-στενάζω (= ἀναστενάζω), αἰτῶ -αἰτίζω (= ζητῶ συχνά), ἐφε-
τικά, ἀπὸ τό χρονικό θέμα τοῦ μέλλοντα καὶ μέ κατάληξη -εῖω ἢ
-ιάω: τυραννῶ (-έω), μέλλ. τυραννήσω -τυραννησεῖω (= ἐπι-
θυμῶ, δείχνω ἔφεση νά γίνω τύραννος).
γ) Ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ ἐπιφωνήματα: ἐγγύς -ἐγγίζω, οἶμοι (= ἀλί-
μονο) -οἰμώζω (= θορνῶ).

Γ'

1. Ἀπὸ ποιά ὀνόματα παράγονται τὰ παρακάτω ρήματα: ἀπειλῶ, δακρύω,
μηχανῶμαι, τολμῶ, ποιμαίνω, ἀγγέλλω, ἐλπίζω, πιθηκίζω, ἀττικίζω, ὀρίζω,
μηκύνω;
2. Τί σημαίνουν τὰ παρακάτω ρήματα καὶ ἀπὸ ποιά ρήματα παράγονται:
ρίπτάζω, γελασεῖω, κλαυσιᾶω, ἡβάσκω, πολεμῆσειω;
3. Ἀπὸ ποιά ἐπιρρήματα ἢ ἐπιφωνήματα παράγονται τὰ παρακάτω ρή-
ματα: πελάζω, ὀψίζω, οἰμώζω, διχάζω, ἐγγίζω;
4. Νά βρεθοῦν οἱ ἐνδοιαστικές προτάσεις καὶ νά δικαιολογηθεῖ ἡ ἔγκλισή
τους:
α) Δεδιότες μὴ νικηθῶσιν, ἀθύμως διέκειντο.
β) Ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ πόλεμος ἔλθῃ.
γ) Ὀλίγοι τινὲς ἔφρουγν ἐϋθὺς ἔξω τῆς πόλεως, δέισαντες μὴ ἀποθάνοιεν.
δ) Τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ εἰς τὰ
ὄπλα ὀρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμοιοι γενόμενοι ἀπο-
λέσωσι πάντα τὰ πράγματα.
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ παρακάτω φράσεις μέ τὰ κατάλληλα ρήματα πού
παράγονται ἀπὸ τίς λέξεις πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
α) ... ἔτι νύκτα ... ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτοῦς. (φύλαξ, μετ. ἐνεργ. ἐνεστ.,
χώρος, παρτατ.)
β) Ταύτην τὴν ἡμέραν οἱ στρατιῶται ... ἐν ταῖς κόμαις, ταῖς ὑπὲρ τὸ πεδῖον
παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, ὅς ... τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδοῦ-
χων χώραν. (αὐλή, ὄρ. παθ. ἄορ. ὄρος, ὄρ. ἐνεργ. ἐνεστ.)
γ) Θῆσεν τὴν Ἑλλάδα τῶν κακούργων ... (καθ' ὅς, ὄρ. ἐνεργ. ἄορ.)
δ) Οἱ παῖδες λίθους ... (ρίπτω, ὄρ. ἐνεστ.)

ε) Καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες, οἷον τῷ Ἑνναλίῳ ... καὶ πάντες ἔθρον.
(ἐλελεῦ, ὄρ. ἐνεστ.)

στ) Σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἐφαίνετο (γηράω, μετ. ἐνεστ.)

6. Ποιά εἶναι ἡ ψυχολογία τοῦ τυράννου Ἰέρωνα;

62. Ὁ Περικλῆς καὶ οἱ σύγχρονοι πολιτικοί

Γιὰ τὸ λόγο τοῦ Ἰσοκράτη «Περὶ εἰρήνης» βλ. εἰσαγωγ. σημ. κειμ. 3.
Ἡ περικοπὴ ποὺ ἀκολουθεῖ ἀναφέρεται στὸ μέρος τοῦ ἔργου ὅπου
γίνεται λόγος γιὰ τοὺς σύγχρονους πονηροὺς ρήτορες ποὺ ἐξωθοῦν τὸ
λαὸ σὲ πολέμους καὶ γιὰ τὴν προσοχὴ ποὺ πρέπει νὰ δείχνει ὁ λαὸς σὲ
τέτοιες περιπτώσεις.

- A** 1. Περικλῆς ὁ πρὸ τῶν τοιούτων δημαγωγὸς καταστάς, παρα-
λαβὼν τὴν πόλιν χειρὸν μὲν φρονοῦσαν ἢ πρὶν κατασχεῖν τὴν
ἀρχήν, ἔτι δ' ἀνεκτὼς πολιτευομένην, οὐκ ἐπὶ τὸν ἴδιον χρημα-
τισμὸν ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν μὲν οἶκον ἐλάττω τὸν αὐτοῦ κατέλι-
πεν ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβεν, εἰς δὲ τὴν ἀκρόπολιν
ἀνήνεγκεν ὀκτακισχίλια τάλαντα χωρὶς τῶν ἱερῶν. Οὗτοι δὲ
τοσοῦτον ἐκείνου διενηνόχασιν, ὥστε λέγειν μὲν τολμῶσιν ὡς
διὰ τὴν τῶν κοινῶν ἐπιμέλειαν οὐ δύνανται τοῖς αὐτῶν ἰδίῳις
προσέχειν τὸν νοῦν, φαίνεται δὲ τὰ μὲν ἀμελούμενα τοσαύτην
εἰληφότα τὴν ἐπίδοσιν, ὅσῃν οὐδ' ἂν εὖξασθαι τοῖς θεοῖς πρό-
τερον ἡξίωσαν, τὸ δὲ πλῆθος ἡμῶν, οὗ κήδεσθαι φασιν, οὕτω
διακείμενον, ὥστε μηδένα τῶν πολιτῶν ἡδέως ζῆν μηδὲ ῥαθυ-
μως, ἀλλ' ὀδυρμῶν μεστήν εἶναι τὴν πόλιν.

Ἰσοκρ. Περὶ εἰρήνης 184 - 185

δημαγωγός (δημος - ἄγω)

ἀρχηγός τοῦ λαοῦ. Ἐδῶ ἡ λέξις δέν ἔχει
κακὴ σημασία
σκέφτομαι χειρότερα

χειρὸν φρονῶ

ὀρμῶ (-άω) ἐπὶ τὸν ἴδιον

χρηματισμὸν

ἀναφέρω

τῶν ἱερῶν

διενηνόχασιν τοῦ ρ. διαφέρω

τὰ κοινὰ

στρέφωμαι στὸ προσωπικὸ μου κέρδος
ἀνεβάζω, ἀποταμιεύω
ἐνν. χρημάτων

προσέχω τὸν νοῦν τινα

τὰ ἀμελούμενα

οἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως (πβ. ν.έ. τὸ
κοινό)

στρέφω τὴν προσοχὴ μου σὲ κάτι
τὰ αὐτῶν ἴδια γιὰ τὰ ὁποῖα λένε
οὐ δύνανται προσέχειν τὸν νοῦν

εἰληφότα τοῦ ρ. λαμβάνω

τοσαύτην εἰληφότα τὴν

ἐπίδοσιν

διάκειμαι

ῥαθυμῶς

μεστὸς

ὅτι ἔχουν κάνει τέτοια πρόοδο
βρίσκομαι σὲ μιά κατάστασι
χωρὶς φροντίδες, ἀνετα
γεμάτος

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ὡς ξεῖν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.
- β) Καί γίνεται τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων, ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφάνησαν οἱ ἐχθροί.
- γ) Ἡύρισκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.
- δ) Πλοῖα ἡμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε.
- ε) Οὕτω μεγάλα ὠφελοῦνται, ὥστε αἰροῦνται κινδυνεύειν.
- στ) Οἱ γραφεῖς ἐν τοῖς γραφείοις ἐργάζονται.
- ζ) Οἱ δ' ἔφασαν ἀποδώσειν, ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς οἰκίας.

νεῦρα = χορδές

Β'

1. Τό ρ. κείμεναι
2. Ἀποτελεσματικές ἢ συμπερασματικές προτάσεις
3. Παράγωγα οὐσιαστικά

1. Τό ρ. κείμεναι (=κείμεναι, εἶμαι τοποθετημένος) εἶναι ἐνεστώτας μέσημασιν παρακειμένου τοῦ ρ. τίθεμαι. Οἱ πρὸς εὐχρηστοὶ τύποι τοῦ εἶναι:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	Ἐνεστ.	κείμεναι, κείσαι, κεῖται, κείμεθα κτλ.
	Παράτ.	ἐκείμην, ἔκεισο κτλ.
	Μέλλ.	κείσομαι, κείσῃ κτλ.
ΠΡΟΣΤΑΚΤ.	Ἐνεστ.	κείσο, κείσθω, κείσθε κτλ.
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤ.	Ἐνεστ.	κείσθαι
ΜΕΤΟΧΗ	Ἐνεστ.	ὁ κείμενος, ἡ κειμένη, τό κείμενον

2. Οἱ ἀποτελεσματικές ἢ συμπερασματικές δευτερεύουσες προτάσεις, πού δείχνουν τό ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐνέργειας, εἰσάγονται μέ τοὺς συμπερασματικούς συνδέσμους ὥστε ἢ ὥς.
Ἐκφέρονται μέ **ὀριστική ἢ δυνητική ἐνκτική**, ὅταν τό ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται ὡς **πραγματικό**, καί μέ **ἀπαρέμφατο**, ὅταν τό ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται ὡς **ἐνδεχόμενο ἢ δυνατό**.

τοσοῦτον ἐκείνου διενηνόχασιν, ὥστε τολμῶσι (ὀριστ. ἐνεστ.) λέγειν, (= ὥστε τολμοῦν νά ..., θεωρεῖται κάτι πραγματικό)· τό πλῆθος φαίνεται διακείμενον οὕτως, ὥστε μηδένα τῶν πολιτῶν ζῆν ἡδέως (= ὥστε κανείς νά μήν μπορεῖ νά ζεῖ εὐχάριστα, τονίζεται τό δυνατό ἢ ἐνδεχόμενο.)

Ὑπάρχουν καί συμπερασματικές προτάσεις μέ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε καί ἀπαρέμφατο ἢ ὀριστική τοῦ μέλλοντα, οἱ ὁποῖες δηλώνουν ὄρο, συμφωνία ἢ προϋπόθεση: ἀφίμεν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μ' αὐτήν ὁμως τή συμφωνία, μέ τή συμφωνία νά μή φιλοσοφεῖς πιά).

3. Τά παράγωγα οὐσιαστικά προέρχονται:

α) ἀπό **ρήματα** πού σημαίνουν: τό **πρόσωπο** πού **ἐνεργεῖ** μέ τίς καταλήξεις **-εὗς, -της, -τήρ, -ός** κτλ.: **γράφω - γραφεύς, ποιῶ - ποιητής, σώζω - σωτήρ**, ἢ σημαίνουν **τήν ἐνέργεια** ἢ τό **ἀποτέλεσμα** μιᾶς ἐνέργειας, μέ τίς καταλήξεις **-ία, -εῖα, -μος, -μα** κτλ. **ἀγγέλλω - ἀγγελία βασιλεύω - βασιλεία, ὀδύρομαι - ὀδυρμός, ποιῶ - ποίημα** ἢ σημαίνουν τό **ὄργανο** ἢ τόν **τόπο**, μέ τίς καταλήξεις: **-τρον, τήριον** κτλ.: **ἀρῶ (= ὀργάνω) - ἄροτρον, δικάζω - δικαστήριον**

β) ἀπό **ἐπίθετα** καί εἶναι ὅλα **ἀφηρημένα οὐσιαστικά**:

σοφός - σοφία, ἐπιμελής - ἐπιμέλεια, δίκαιος - δικαιοσύνη, ταχύς - ταχύτης κτλ.

γ) ἀπό **ἄλλα οὐσιαστικά** καί εἶναι:

– **ὕποκοριστικά**, πού δείχνουν κάτι ὡς μικρό: **παῖς - παιδάριον, λόγος - λογύδριον, παῖς - παιδίσκη, ῥύαξ - ῥυάκιον, δένδρον - δενδρύλλιον** (πβ. ν.έ. παιδάκι, ἀνθρωπάκος, γατούλα) κτλ.

– **μεγεθυντικά**, πού δείχνουν κάτι ὡς μεγάλο: **χειλος - χεῖλων, μέτωπον - μετωπίας** (πβ. ν.έ. κεφάλας, κοιλαράς, σκύλαρος) κτλ.

– **τοπικά**, πού δείχνουν τόν τόπο ὅπου μένει κάποιος: **ἐμπορος - ἐμπόριον (= ἐμπορικό λιμάνι), ἱατρός - ἱατρεῖον** κτλ.

– **περιεκτικά**, πού δείχνουν τόπο πού περιέχει πολλά ὅμοια: **ἐλαία - ἐλαιών, ὄρνις - ὄρνιθών, παρθένος - παρθενών, ξένος - ξενών** κτλ.

– **πατρωνυμικά**, πού σημαίνουν τόν ἀπόγονο: **Ἀσκληπιός - Ἀσκληπιάδης, Ἀτρεὺς - Ἀτρείδης, Κρόνος - Κρονίων** (πβ. ν.έ. Κωστόπουλος ἀπό τό: Κώστας) κτλ.

– **ἐθνικά**, πού σημαίνουν αὐτόν πού κατάγεται ἀπό κάποιο τόπο: **Κόρινθος - Κορίνθιος, Μέγαρο - Μεγαρεὺς, Σπάρτη - Σπαρτιάτης, Σικελία - Σικελιώτης** κτλ.

1. Ἀπό ποιά ῥήματα παράγονται καί τί σημαίνουν τά παρακάτω οὐσιαστικά: *τομεύς, σπορεύς, ἀγωγός, προφήτης, εἰσπράκτωρ, κλητήρ, γράμμα, διωγμός, ἀποδυτήρια, σπέρμα, εἰρωνεία.*
2. Ἀπό ποιά ἐπίθετα παράγονται τά οὐσιαστικά: *ἱερωσύνη, βραδύτης, εὐγνωμοσύνη, μονάς, βάθος, εὐτυχία, εὐρύτης, ἀλήθεια, υἱεία, ἀρχαιότης.*
3. Νά ἀναγνωρισθοῦν ἀπό ποιά οὐσιαστικά παράγονται καί σέ ποιά κατηγορία ἀνήκουν κατά τή σημασίαν τους τά οὐσιαστικά: *κυνάριον, διδασκαλεῖον, ῥόδων, ὀρνιθών, Ζακύνθιος, Ἡρακλείδης, Ταραντῖνος, δασύλλιον, γάστρων, νησύδριον, χωρίον, ἀρχεῖον.*
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ κατάλληλους τύπους τῶν λέξεων πού δίνονται:
 - α) *Ἦν ἐμέ ..., καί τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ ... ἀθυμῆσαι ποιήσετε. (διάκειμαι, ἀδικῶ)*
 - β) *Αἱ δημοκρατούμεναι πόλεις ... τοῖς νόμοις τοῖς ... (διοικεῖν, κείμαι)*
 - γ) *Εἰ ἐξέσται ὅ,τι ἂν τις βούληται ... , οὐδὲν ὄφελος νόμους ... (κείμαι, ποιῶ)*
 - δ) *Οὐκ ... ἐστι τοὺς πενομένους καί λίαν ἀπόρων ... ὑβρίζειν. (διάκειμαι, εἰκός)*
 - ε) *Ἐνθα ... ἄθλα ἀρετῆς μέγιστα, ἐκεῖ καὶ ἄνδρες ἄριστοι (κείμαι, πολιτεύω)*
5. Νά συμπληρωθοῦν οἱ συμπερασματικές προτάσεις μέ κατάλληλους τύπους τῶν λέξεων πού δίνονται στήν παρένθεση:
 - α) *Εἰς τοῦτο ἔχθρας ἐληλύθασιν, ὥστε (ἐπιβουλεύω, ἡμεῖς)*
 - β) *Τοιοῦτόν τι ἐποίησε, ὥστε (πᾶς, θαυμάζω, ἄνθρωπος)*
 - γ) *Κῦρος ἦν φιλοτιμότερος, ὥστε (πόνος, ὑπομένω, πᾶς)*
 - δ) *Ἐποίησαντο συμμαχίαν, ἐφ' ᾧ (στρατεύω, μή, ἐπὶ Πελοπόννησον)*
 - ε) *Ἐπέπεσε χιὼν, ὥστε (κατακείμενος, καί, ὄπλον, ἄνθρωπος, ἀποκρύπτω).*

63. Πόνος καὶ ὑπερφάνεια τοῦ Καλλικρατίδα

Ἀπὸ τὰ «Ἡθικά» ἔργα τοῦ Πλουτάρχου εἶναι τὰ Ἀποφθέγματα Λακωνικά πού περιέχουν λόγια καὶ πράξεις βασιλέων καὶ πολιτῶν τῆς Σπάρτης. Γιά τόν Καλλικρατίδα, τό Σπαρτιάτη ναύαρχο βλ. εἰσαγ. σημ. κεμ. 13.

Α' 1. Καλλικρατίδας Λακεδαιμονίων ναύαρχος παραγενόμενος πρὸς Κῦρον τὸν νεώτερον εἰς Σάρδεις, σύμμαχον ὄντα Λακεδαιμονίοις, ἐπὶ χρήματα τῷ ναυτικῷ, τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν εἰσαγγεῖλαι ὅτι βούλεται Κύρῳ ἐντυχεῖν· ὥς δ' ἤκουσε πίνειν, προσμενῶ, εἶπεν, ἕως ἂν πίῃ. Καὶ τότε μὲν ἀπηλλάγη, ὥς ἔγνω οὐχ οἷόν τε εἶναι συμβαλεῖν αὐτῷ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Τῇ δ' ἑχομένη, ὥς πάλιν αὐτὸν πίνειν ἤκουσε, φήσας, οὐχ οὕτω σπουδαστέον χρήματα λαβεῖν ὥς μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ποιεῖν, ἀπηλλάγη εἰς Ἑφεσον, πολλὰ μὲν ἐπαρώμενος κακὰ τοῖς πρώτοις ἐντροφηθεῖσιν ὑπὸ βαρβάρων καὶ διδάξασιν αὐτοὺς ὑβρίζειν διὰ πλοῦτον· ὥμνυε δὲ πρὸς τοὺς παρόντας ὥς, ὅταν πρῶτον εἰς Σπάρτην παραγένηται, πάντα ποιήσει ὑπὲρ τοῦ διαλλάξαι τοὺς Ἕλληνας, ὥς φοβερώτεροι τοῖς βαρβάροις εἶεν καὶ παύσαιντο τῆς ἐκείνων ἐπ' ἀλλήλους δεόμενοι δυνάμεως.

(Πλουτάρχου Ἡθικά Ἀποφθ. Λακων. 222(-E))

ἐπὶ χρήματα	γιά χρήματα (ἐμπρόθ. προσδιορ. τοῦ σκοποῦ)
εἰσαγγέλλω	ἀναγγέλλω
ἐντυγχάνω	συναντῶ
ἀπηλλάγη	ἔφυγε
συμβάλλω	συνομιλῶ
τῇ ἑχομένη	τὴν ἐπόμενη μέρα
σπουδάζω	ἐνδιαφέρομαι
ἐπαρῶμαι (-άομαι)	καταριέμαι (ἄρά = κατάρρα)
ἐντροφῶμαι (-άομαι)	μέσο = ζῶ μέ ἀπολαύσεις, παθητικό = παρᾶσῶμαι σέ ζωή μέ ἀπολαύσεις
ὑβρίζω	φέρομαι ἀλαζονικά
διαλλάττω (-σσω)	συμφιλιώνω (ν.έ. διαλλακτικός)
καὶ παύσαιντο δεόμενοι τῆς δυνάμεως ἐκείνων ἐπ' ἀλλήλους	= καί νά πάψουν νά ζητοῦν τή δύναμη τῶν βαρβάρων γιά τόν πόλεμο μεταξύ τους.

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐλεγεν ὡς αὐτοῖς μόνοις πατρίς Πελοπόννησος εἶη.
- β) Τοῦτου ἔνεκα ᾤετο δεῖσθαι φίλων ὡς συνεργοὺς ἔχει.
- γ) Ἐξέπλευσαν ὡς ναυμαχῆσόντες.
- δ) Ὡς δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο διασπείρονται.
- ε) Ἀγανακτοῦσιν ὡς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι.
- στ) Ὡς τὸν Ἅγιν ἐπορεύοντο.
- ζ) Ὡς πλείστας ἡθροίζομεν ἀμάξας.

Β'

1. Οἱ σημασίες τοῦ ὥς (ἐπανάλ.).

2. Παράγωγα ἐπίθετα

1. Τό ὥς χρησιμοποιεῖται ὥς:

- α) σύνδεσμος -**εἰδικός**: λέγει ὥς ὕβριστής εἰμι.
 - τελικός**: ἀκουσον, ὥς ἂν μάθης.
 - αἰτιολογικός**: κρύπτε μηδέν, ὥς ὁ πανθ' ὀρῶν ἀναπτύσσει χρόνος.
 - χρονικός**: ὥς δ' ἤκουσε νῖνιν, εἶπε προσμενῶ.
 - συμπερασματικός**: ὁ ποταμὸς τοσοῦτος ἦν τὸ βάθος, ὥς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν.
- β) ἐπίρρημα πού σημαίνει: -**καθώς, σάν, ὅπως**: οὐχ οὕτως ἐπὶ τῇ κάλλει τοῦ σώματος σεμνύνονται ὥς ἐπὶ τοῖς ἔργοις.
 - ὅσο** τὸ δυνατό, μέ ὑπερθετικά: ὥς τάχιστα (= ὅσο τὸ δυνατό πιό γρήγορα).
 - πόσο, τί, σέ** ἀναφωνήσεις: ὥς καλὸς μοι ὁ πάππος!
- γ) **πρόθεση καταχρηστική** πού σημαίνει: -**πρὸς + αἰτιατική προσώπου**: κέλευσον ἐλθεῖν ὥς ἐμὲ τὸν Ἑρμογένην.
 - περίπου**, μέ ἀριθμητικό: ἰππεὺς ἔχων ὥς πεντακοσίους.

2. Τά παράγωγα ἐπίθετα παράγονται:

α) ἀπὸ **ρήματα** μέ παραγωγικὲς καταλήξεις:

- τός**, πού σημαίνουν ὅτι κάτι **ἔχει γίνεῖ** ἢ ὅτι **ἀξίζει ἢ μπορεῖ** νά γίνεῖ: γράφω - **γραπτός** (= αὐτός πού ἔχει γραφεῖ) βαίνω - **βατός** (= αὐτός πού μπορεῖ νά διαβαθεῖ), ἐπαινῶ - **ἐπαινετός** (= αὐτός πού ἀξίζει νά ἐπαινεθεῖ)
- τέος**, πού σημαίνουν ὅτι **πρέπει** νά γίνεῖ κάτι: κρύπτω - **κρυπτέον** (= αὐτό πού πρέπει νά κρυφτεῖ), διαβαίνω - **διαβατέος** ὁ ποταμός (= ὁ ποταμός πρέπει νά περαστεῖ)
- ικός, -ιμος, -τικός** κτλ. πού σημαίνουν **ικανότητα ἢ κλίση** σέ κάτι: ἀρχω-**ἀρχικός** (= ἰκανός νά ἀρ-

χει) ἐρίζω-ἐριστικός (= μέ κλίση στή φιλονικία)
-άς, -ής, -ος, -νός, -ρος κτλ. πού σημαίνουν ὅ,τι
καί ἡ μετοχή τοῦ ἐνεστώτα ἢ τοῦ παρακειμένου:
φεύγω - φυγάς (= ἐξόριστος), φαίνομαι - ἀφανής (=
αὐτός πού δέ φαίνεται), στίλβω - στιλπνός (= ὁ
στίλβων)

β) ἀπό ὀνόματα: οὐρανός - οὐράνιος, φύσις - φυσικός, χρυσός - χρυ-
σοῦς (χρύσεος), λίθος - λίθινος, ἀστήρ - ἀστερείς,
φῶς - φωτεινός, ἄνθος - ἀνθηρός, ἀφρός - ἀφρώδης,
πῆχυς - πηχυαῖος, ἔτος - ἐτήσιος, νύξ - νυκτερινός,
κτλ.

γ) ἀπό ἐπιρρήματα: ὀπισθεν - ὀπίσθιος, χθές - χθεσινός, χύδην - χυ-
δαῖος, καθόλου - καθολικός.

Γιά παράγωγα ἐπιρρήματα τοπικά, τροπικά, χρονικά βλ. Κεφ.
11, 34, 43.

Γ

1. Νά βρεθοῦν οἱ σημασίες τοῦ ὥς στά κείμενα Α1 καί Α2.
2. Νά σχηματιστοῦν ρηματικά ἐπίθετα σέ -τός ἀπό τά ρήματα: μείγνυμι,
ἐπαινῶ, ἀλίσκομαι, γράφω, λέγω, ὀρῶ, μισῶ, θαυμάζω.
3. Νά σχηματιστοῦν ρηματικά ἐπίθετα σέ -τέος ἀπό τά ρήματα: ἐθίζω, δί-
δομι, λαμβάνω, τιμωρῶ, οἶδα, ποιῶ, ἀπαλλάττω, μένω, τίθημι.
4. Ἀπό ποιά ρήματα παράγονται τά παρακάτω ἐπίθετα: στεγανός, λαμπρός,
τερπνός, ισχυρός, σθεναρός;
5. Ἀπό ποιά οὐσιαστικά παράγονται τά παρακάτω ἐπίθετα: ἀγοραῖος, σπι-
θαμιαῖος, μεσημβρινός, ὑψηλός, ὄνειος, φυσικός, οἰκεῖος;
6. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τά κατάλληλα ἐπίθετα πού παράγονται
ἀπό τά ρήματα πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
α) Ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρῆν μέγας καὶ οὐ ραδίως ... ἦν. (διαβαίνω)
β) Διχῆ ... ἡμῖν τοῖς πράγμασιν. (βοηθῶ)
γ) ... παντὶ τρόπῳ εὖ ποιεῖν. (πειρῶμαι)
δ) Οὐ ... ἐστὶν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος. (ζῶ, ἀόρ. ἐβίων)
ε) Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀφίκετο ἐκ Φοινίκης ἀνὴρ ... (φεύγω)
στ) Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας (ὀμιλῶ)
ζ) Πάντες οἱ ἄρχοντες ... ἦσαν. (αἰρουῖμαι)
7. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις ἀπὸ ἐπίθετα πού παράγονται ἀπὸ τά
οὐσιαστικά πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:
α) Ἡ ἀρετὴ ἔλεγεν· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε ... οὔτε ... χωρὶς ἐμοῦ γίνεται. (θεός,
ἄνθρωπος)
β) Ὁ ποταμὸς Τίγρης ... ἐστίν. (ιχθύς)
γ) Ἡ τέρψις τὸ ... ἐκπλήσσει. (λύπη) (ἐκπλήσσω = διώχνω).

- δ) Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι ... ἐπαγγελλομένους. (χρησίζ)
8. Νά βρεθοῦν οἱ σημασίες τοῦ ὥς στίς φράσεις:
- α) Ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτως ἐτάχθησαν.
- β) Ὡς γενναῖος ὁ ἀνὴρ.
- γ) Ὡς ἔπος εἰπεῖν.
- δ) Ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὥς Κῦρος ἐτελεύτησεν ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ εἰρηται.
- ε) Ἄ δὲ νῦν εἴρηκε δοκεῖ μοι ὥς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι.
- στ) Τότε δὴ ἀφίκετο ἔχων ὀπλίτας ὥς χιλίους.
- ζ) Οὕτω πένης εἰμι ὥς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαντοῦ χώρᾳ.
- η) Οὐδεὶς ἐρεῖ ὥς ἐγὼ τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην.

64. Ἀνακεφαλαίωση ε' (Κεφ. 54-63)

A' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. εἶμι = εἶμαι, εἶμι = θά πάω (θέμ. εἰ-, ἰ-), ἴημι = ῥίχνω
2. φημί = λέω, ἰσχυρίζομαι, συμφωνῶ (θεμ. φη-, φα-)
Ὁ παρατατικός ἔφην ἔχει σημασία ἀορίστου = εἶπα
3. οἶδα = ξέρω (θέμ. εἶδ-, οἶδ-, ἰδ-)
4. κεῖμαι = κείτομαι, εἶμαι τοποθετημένος. Ἐνεστώτας μέ σημασία παρακειμένου τοῦ ρ. τίθεμαι.
5. Τό ρ. ἐπίσταμαι = γνωρίζω καλά (μέ διαφορετική σημασία ἀπό τό: ἐπί - ἵσταμαι = ἐφίσταμαι)
6. Βαρύτονα ρήματα μέ ἀόριστο β' κατά τά ρήματα σέ -μι:

βαίνω - ἔβην ῥέω - ἔρρυν γιγνώσκω - ἔγνων, ζῶ - ἐβίων
φύομαι - ἔφυν κτλ.

7. ΛΕΞΕΙΣ:

ΠΡΩΤΟΤΥΠΕΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ	ΣΥΝΘΕΤΕΣ	ΠΑΡΑΣΥΝΘΕΤΕΣ
σκευή	σκευάζω	παρασκευή	παρασκευαστής

8. ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΛΕΞΕΙΣ:

ΡΗΜΑΤΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ
ἐλληνίζω (Ἑλλην)	ποιητής (ποιῶ)	γραπτός (γράφω)	κρύβδην (κρύπτω)

B' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Ἐνεργητικά ρήματα μέ παθητική σημασία: ἀποθνήσκω, φεύγω, εὖ ἀκούω, εὖ πάσχω, ἐκκίπτω κτλ.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΙΔΙΚΕΣ	ΤΕΛΙΚΕΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ	ΧΡΟΝΙΚΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ
ὅτι, ὥς	ἵνα, ὅπως, ὥς	διότι, ἐπεὶ κτλ.	ὅτε, ἐπεὶ πρὶν κτλ.	ὥστε, ὥς
ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ μή			ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ὅς, ὅπου κτλ.	

3. ΜΕΤΟΧΕΣ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΕΣ	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ
μέ ἄρθρο	μεταφρ. νά, ὅτι πού	ΣΥΝΗΜΜΕΝΗ ΑΠΟΛΥΤΗ σέ κάθε πτώση σέ γενική.

ΤΕΛΙΚΕΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ	ΧΡΟΝΙΚΕΣ
σέ χρόνο μέλλοντα	ἄτε, οἶον, ὥς	ἅμα, εὐθύς αὐτίκα, ἔτι

Γ'

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφραστεί:

Δημώναξ ὁ φιλόσοφος ἰδὼν ποτε δύο τινὰς φιλοσόφους ἐρίζοντας, καὶ τὸν μὲν ἄτοπα ἐρωτῶντα, τὸν δὲ οὐδὲν πρὸς λόγον ἀποκρινόμενον, οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὦ φίλοι, ἔφη, ὁ μὲν ἕτερος τούτων τράγον ἀμέλγειν, ὁ δὲ αὐτῷ κόσκινον ὑποτιθέναι; (ἀμέλγω = ἀρμέγω)

2. Νά μεταφράσετε τίς φράσεις, νά χαρακτηρίσετε συντακτικῶς τίς μετοχές καὶ νά βρεῖτε τὰ ὑποκείμενά τους:

- Πελοπίδας ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἐθελήσειε μετ' Ἀγησιλάου ἐλθεῖν ἐπὶ βασιλέα οὐδὲ ἑάσειεν Λακεδαιμονίους θῦσαι ἐν Αὐλίδι εἰς Ἀσίαν στρατεύοντας.
- Οὗτος φεύγει ἀδίκως, ἀλλ' οὐ λοιδορεῖ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ὥς φάυλως αὐτῷ προσφερομένην.
- Οὗτοι δὴλοι ἦσαν ἐπιθυμοῦντες μὲν πλουτεῖν, φίλοι δὲ ὄντες τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα μὴ διδοῖεν δίκην ἀδικοῦντες.
- Οὗτοι ἦν εὐ πάθωσιν, οὐκ ἀποδώσουσιν ὑμῖν τοῖς εὖ ποιήσασι χάριν.
- Ἀργεῖων στρατευσάντων καὶ ἡττηθέντων μάχῃ Ἀθηναῖοι πέμψαντες κήρυκα ἐδέοντο τὴν τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν.

3. Νά ξαναγράψετε τίς φράσεις ἀντικαθιστώντας τίς μετοχές μέ δευτερεύουσα πρότασι:

- Οὐκ οἶμαι δεῖν ἀγανακτεῖν φεύγοντα.
- Δεῖ τιμωρεῖν τοὺς ἀδικοῦντας.
- Ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας ἐξηλάθη.
- Χρὴ μεμνησθαι ὅτι οὐκ ἦκατε νομοθετήσαντες ἀλλὰ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ψηφιοῦμενοι.
- Οὗτοι ἀμελήσαντες τῆς πόλεως τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἐσκέψαντο.
- Οὗτος δὴλὸς ἐστι τῇ πατρίδι ἐπιβουλεύων.
- Οὐκ ἐόντων Θηβαίων θάπτειν τοὺς νεκροὺς Ἀθηναῖοι ᾤοντο τοὺς ἄνω θεοὺς ἀσεβεῖσθαι.

4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες ἀρχαῖες λέξεις πού δίνονται στά ν.έ.:
- α) Οἱ τύραννοι ... μέν τοὺς ἀνδρείους καὶ τοὺς σοφοὺς, χρῶνται δὲ τοῖς ἀκρατέσι καὶ τοῖς ... (γνωρίζουν, δουλοπρεπεῖς).
 - β) Ἀθηναῖοι ἐδέοντο τῶν Θηβαίων ... τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν ... δίκαιον εἶναι τοὺς ... τῶν νομιζομένων τυγχάνειν. (νά δώσουν, ἐπειδὴ νομίζουν, νεκροὺς στόν πόλεμο)
 - γ) Οὗτοι τοῦ πλήθους ἡμῶν ... φασίν, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν πολιτῶν ζῇ ... ἡ δὲ πόλις ... ἐστί. (ὅτι φροντίζουν, εὐχάριστα, γεμάτη ἀπό θρήνους)
 - δ) Λέγει τις ... ἐγὼ ἀγαγὼν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν ... Ἀλλὰ βούλομαι .. ὅ,τι ἐγὼ ... καὶ ὅτι ἂν δέη (ὅτι τάχα, προτίμησα, νά σᾶς πῶ, θά σᾶς ἀκολουθήσω, θά πάθω)
5. Νά ἀποδοθοῦν στά ἀρχαῖα ἑλληνικά οἱ φράσεις:-
- α) Οἱ Θηβαῖοι ἔλεγον ὅτι δέ θά ἀφήσουν τοὺς Λακεδαιμονίους νά θυσιάσουν στή χώρα τους.
 - β) Ἐμεῖς ἔχουμε ἔρθει, γιά νά βοηθήσουμε τὴν πόλη καί ὄχι γιά νά ἐλεήσουμε αὐτοὺς πού ἀδικήθηκαν.

65. Ἀπόφαση δίκαιη καὶ ὠφέλιμη γιὰ ὅλους

Κάποιος Ἀριστοφάνης, ἐπειδὴ κατηγορήθηκε ὅτι ἐξαπάτησε τοὺς Ἀθηναίους πού ἐστειλαν μέ παρακίνησή του στρατιωτική βοήθεια στὸν Εὐαγόρα τῆς Κύπρου, ἐκτελέστηκε χωρὶς δίκη καὶ δημεύτηκε ἡ περιουσία του. Ἐπειτα ἐπειδὴ ἡ περιουσία του βρέθηκε λιγότερη ἀπὸ ὅση νόμιζαν, κατηγορήθηκαν οἱ συγγενεῖς του ὅτι ἔκρυψαν ἓνα μέρος τῆς περιουσίας κλέβοντάς το ἔτσι ἀπὸ τὸ δημόσιο. Ὁ ἀδερφός λοιπὸν τῆς γυναικας τοῦ Ἀριστοφάνη ἐκφωνεῖ τὸ λόγο αὐτὸ στὸ δικαστήριο τῆς Ἡλιαίας καὶ ἀγωνίζεται νὰ σώσει τὴν περιουσία καὶ τὴν τιμὴ τῆς δικῆς του καὶ τοῦ πατέρα του, πού τοὺς κατηγοροῦσαν ὅτι ἔκλεψαν τὸ δημόσιο. Ὁ ὁμιλητὴς στὴν περικοπὴ συνεχίζει τὸ λόγο του ὕστερα ἀπὸ καταθέσεις μαρτύρων πού ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ πατέρας του ποτὲ δὲν κατηγορήθηκε, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του, γιὰ αἰσχροκέρδεια.

- Α'** 1. Εἰ δὲ μὴ ἦν τοιοῦτος ὁ πατήρ, οὐκ ἂν ἐκ πολλῶν ὀλίγα κατέλιπεν, ἐπεὶ, εἰ νῦν γε ἐξαπατηθείητε ὑπὸ τούτων καὶ δημεύσαιθ' ἡμῶν τὴν οὐσίαν, οὐδὲ δύο τάλαντα λάβοιτ' ἄν. Ὡστε οὐ μόνον πρὸς δόξαν ἀλλὰ καὶ εἰς χρημάτων λόγον λυσιτελεῖ μᾶλλον ὑμῖν ἀποψηφίσασθαι· πολὺ γὰρ πλείω ὠφελήθησέσθ' ἂν ἡμεῖς ἔχωμεν. Σκοπεῖτε δὲ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, ὅσα φαίνεται ἀνηλωμένα εἰς τὴν πόλιν· καὶ νῦν ἀπὸ τῶν ὑπολοίπων τριηραρχῶ μὲν ἐγώ, τριηραρχῶν δὲ ὁ πατήρ ἀπέθανεν, πειράσομαι δ' ὥσπερ καὶ ἐκείνον ἐώρων, ὀλίγα κατὰ μικρὸν παρασκευάσασθαι εἰς τὰς κοινὰς ὠφελείας. Ὡστε τῷ γ' ἔργῳ πάλαι τῆς πόλεως ταῦτ' ἐστὶ, καὶ οὐτ' ἐγὼ ἀφηρημένος ἀδικεῖσθαι οἰήσομαι, ὑμῖν δὲ πλείους οὕτως αἰ ὠφέλεια ἢ εἰ δημεύσαιτε. Δέομαι οὖν ὑμῶν, ὧ ἄνδρες δικασταί, βοηθεῖν ἡμῖν καὶ μὴ περιδεῖν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀναιρεθέντας. Καὶ ταῦτα ποιοῦντες τὰ τε δίκαια ψηφιεῖσθε καὶ ὑμῖν αὐτοῖς τὰ συμφέροντα.

(Λυσία Ὑπέρ τῶν Ἀριστοφ. χρημάτων 61-64)

ὁ πατήρ

ἡ οὐσία

πρὸς δόξαν

εἰς λόγους χρημάτων

λυσιτελεῖ (ἀπρὸς. ρ.)

ἀποψηφίζομαι

ὁ πατέρας μου (παραλείπεται ἡ κτητική ἄντων. ἐμός)

περιουσία

γιὰ τὴν ὑπόληψή σας

γιὰ λόγους χρημάτων

ὠφελεῖ

ἀθωῶνω μέ τὴν ψήφο μου

ἀνηλωμένα μετ. παρακ. τοῦ ρ.

ἀναλίσκομαι

τριηραρχῶ (-έω)

κατὰ μικρόν

εἰς τὰς κοινὰς ὠφελείας

τῷ γ' ἔργῳ

ἀφηρημένος (ὑποθ. μετοχή)

περιορῶ

ἀναιροῦμαι (-έομαι)

ψηφιεῖσθε μέλλ. τοῦ ψηφίζομαι

ξοδεύω (ν.έ. κατανάλωσις)

εἶμαι τριηραρχος, ἀναλαμβάνω

τὴ λειτουργίᾳ τῆς τριηραρχίας

σιγά σιγά

γιά τὰ κοινὰ συμφέροντα

στὴν πραγματικότητα

ἂν μοῦ τὰ ἀφαιρέσετε

βλ. Κεφ. 45

καταστρέφω, σκοτώνω

βλ. Κεφ. 27

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ καὶ ὑμεῖς συμπροθυμῆσθε, πειράσομαι τὰ ἐπιτήδεια ὑμῖν ὥς πλεῖστα πορίζειν.
- β) Ἦν δὲ ἀνεχόμενόν με ὁρᾶτε καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ ἀγρυπνίαν, οἴεσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν.
- γ) Εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσονται.
- δ) Δίκαια δράσας συμμάχους τοὺς θεοὺς ἔξιεις.
- ε) Ἐὰν μὲν πειρῶνται θηρᾶν ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας, ὁρῶ τοὺς ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους.
- στ) Κλαίεις ἂν, εἰ πράττοις ἂ μὴ πράττειν σε δεῖ.
- ζ) Εἰ πάντες ἠθελον οἱ παιδεύειν ἐπιχειροῦντες ἀληθῆ λέγειν, οὐκ ἂν κακῶς ἤκουον ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν.
- η) Τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνατοὶ ἔσεσθε κολάζειν.
- θ) Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν οἱ Συρακόσιοι.

ἔκσπονδος = ἔξω ἀπὸ τίς σπονδές, ἐχθρός.

τύπτω = χτυπῶ, πληγώνω

εὖ ἀκούω = ἐπαινοῦμαι, κακῶς ἀκούω = κακολογοῦμαι

Β'

1. Ὑποθετικές προτάσεις. Ὑποθετικοὶ λόγοι
2. Ὑποθετικές μετοχές

1. Οἱ ὑποθετικές προτάσεις εἰσάγονται μέ τοὺς ὑποθετικούς συνδέσμοις εἰ, ἐάν, ἂν, ἣν καὶ ἔχουν ἄρνηση μὴ· λ.χ. ἡ πρότασις ἂν δέν ἦταν, στά ἀρχαῖα εἶναι εἰ μὴ ἦν. Ὁ σύνδεσμος εἰ συντάσσεται μέ ὀριστική ἢ εὐκτική, ἐνῶ οἱ σύνδεσμοι ἐάν, ἂν, ἣν συντάσσονται πάντα μέ ὑποτακτική.

Ἡ ὑποθετική πρόταση λέγεται καί **ὑπόθεση**, ἐνῶ ἡ πρόταση πού προσδιορίζεται ἀπό τήν ὑπόθεση λέγεται **ἀπόδοση**. Ἡ ὑπόθεση καί ἡ ἀπόδοση μαζί λέγονται **ὑποθετικός λόγος**. Οἱ ὑποθετικοί λόγοι ἀνάλογα μέ τή σημασία τους παρουσιάζουν τά ἀκόλουθα εἶδη:

1ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού θεωρεῖται **πραγματικό**: *εἴ εἰσι βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί*.

Ἡ ὑπόθεση ἐκφέρεται μέ **εἰ** καί **ὀριστική** ὁποιουδήποτε χρόνου.

Ἡ ἀπόδοση μέ **ὁποιαδήποτε ἐγκλίση**.

2ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού θεωρεῖται **ἀντίθετο** μέ τήν **πραγματικότητα**: *Εἰ μὴ εἵχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν* (= ἂν δέν εἶχαμε ... θά ἦμασταν ...)

Ἑπόθεση: **εἰ** μέ **ὀριστική ἱστορικοῦ χρόνου**.

Ἀπόδοση: **δυνητική ὀριστική** (= ὀριστική ἱστορ. χρόνου μέ **δυνητ. ἂν**) Μεταφράζεται: ὑπόθεση = ἂν μέ παρατατικό ἢ ὑπερσυντέλικο, ἀπόδοση = θά μέ παρατατικό ἢ ὑπερσυντέλικο.

3ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει **μιά ἀπλή σκέψη**, χωρὶς νά ἐξετάζεται ἂν εἶναι πραγματική ἢ ὄχι: *εἴ τις μὴ τρέφοιτο, οὐκ ἂν ζῶη* (= ἂν δέν τρεφόταν κάποιος, δέν θά ζοῦσε).

Ἑπόθεση: **εἰ** μέ **εὐκτική**.

Ἀπόδοση: μέ **δυνητική εὐκτική** (ἢ καί **μέ ὀριστική**) Μεταφράζεται: ὑπόθεση = ἂν μέ παρατατικό, ἀπόδοση = **θά** μέ ὀριστική ἱστορικοῦ χρόνου.

4ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού **περιμένουμε** νά γίνει (**προσδοκώμενο**): *Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς* (= ἂν μέ σκοτώσετε, θά βλάψετε τοὺς ἑαυτοὺς σας).

Ἑπόθεση: **ἐὰν** (**ἂν, ἦν**) μέ **ὑποτακτική**.

Ἀπόδοση: **ὀριστική μέλλοντα** (ἢ ἀνάλογη ἐκφραση: **προστακτική, δυνητική εὐκτική** κτλ.)

5ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού **ἐπαναλαμβάνε-ται** **στό παρόν** ἢ **στό μέλλον**. *Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ ὁ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν* (= ὅταν φτάσει ὁ θάνατος κοντά, κανεὶς δέ θέλει νά πεθάνει).

Ἑπόθεση: **ἐὰν** (**ἂν, ἦν**) μέ **ὑποτακτική**.

Ἀπόδοση: **ὀριστική ἐνεστώτα** ἢ ἀντίστοιχη ἐκφραση.

6ο.- Ὁ ὑποθετικός λόγος δείχνει κάτι πού **ἐπαναλαμβάνε-ται** **στό παρελθόν**: *εἴ τις αὐτῷ δοκοίη βλακεῦειν, ἐπαισεν ἂν* (= ἂν κανεὶς τοῦ φαινόταν ὅτι χάζευε, τὸν χτυποῦσε).

Ἑπόθεση: **εἰ** μέ **εὐκτική** (ἐπαναληπτική).

Ἀπόδοση: ὀριστική παρατατικού ἢ ὀριστική ἀορίστου μέ ἄν.
 Μετάφραση: Ὑποθ.: ἂν ἢ ὅσες φορές καί παρατατικός. Ἀπό-
 δοση: παρατατικός.

2. Ἡ ὑποθετική μετοχή ἀντιστοιχεῖ καί μεταφράζεται μέ ὑποθετική πρόταση. Γι' αὐτό μιὰ ὑποθετική μετοχή λαμβάνεται ὡς ὑπόθεση, στήν ὁποία ὑπάρχει ἀπόδοση, καί σχηματίζεται ὑποθετικός λόγος: ταῦτα ποιοῦντες τά δίκαια ψηφιεῖσθε = ἐάν ταῦτα ποιῆτε, ψηφιεῖσθε τά δίκαια (ὁ ὑποθετικός λόγος σημαίνει προσδοκώμενο).

Γ'

1. Νά βρεθοῦν τά εἶδη τῶν ὑποθετικῶν λόγων πού ὑπάρχουν στά κείμενα Α₁ καί Α₂.
2. Νά βρεθοῦν οἱ ὑποθετικές μετοχές πού ὑπάρχουν στά κείμενα Α₁ καί Α₂, νά ἀναλυθοῦν σέ ὑποθετικές προτάσεις καί ἔτσι νά διατυπωθοῦν οἱ ὑποθετικοί λόγοι μέ ἄλλη μορφή.
3. Νά ἀναγνωριστεῖ καί νά αἰτιολογηθεῖ τό εἶδος τῶν παρακάτω ὑποθ. λόγων:
 - α) *Εἰ βλαβερά τῇ Λακεδαίμονι πέπραχα, δίκαιός εἰμι ζημιοῦσθαι.*
 - β) *Τούτους οὐδέποτ' ἂν διέφθειρεν, εἰ μὴ καί τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκράτησεν.*
 - γ) *Εἰ γάρ τι τοιοῦτον ἐποιοῦμεν, οὐκ ἂν Λυσίμαχος ἦν ὁ λυπούμενος ὑπὲρ αὐτῶν.*
 - δ) *Ἐάν οὖν ἐμοὶ πεισθῇτε, τά τε δίκαια ψηφιεῖσθε καί τὰ λυσιτελοῦντα ὑμῖν αὐτοῖς αἰρήσεσθε.*
 - ε) *Ἐάν δὲ φαῦλος δοκῇ μοι εἶναι ὁ λέγων, οὔτε ἐπανερῶ τῷ οὔτε μοι μέλει ὧν λέγει.*
4. Νά σχηματίσετε πέντε νέες φράσεις συνδυάζοντας σωστά τίς φράσεις τῆς α' καί β' στήλης:

α) Ἄν δημεύσητε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ	1) τὰ δίκαια ποιήσετε.
β) Εἰ ἀποψηφιεῖσθε ἡμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί	2) οὐδὲν ὠφελήθησεσθε.
γ) Λυσιτελεῖ μάλλον πᾶσι	3) ἀδικουμένων ὑπὸ τῶν βαρβάρων.
δ) Μὴ περιορᾶτε ἡμῶν	4) ποιεῖν τὰ δίκαια.
ε) Δεῖ τοὺς νέους εὖ ἀκούειν	5) ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων.

66. Ἡ ἥττα πού φέρνει εὐτυχία

Στό «Μενέξενο» τοῦ Πλάτωνα τό κύριο μέρος εἶναι ἕνας ἐπιτάφιος λόγος, στόν ὁποῖο ἐμφανίζονται οἱ νεκροί πού τιμοῦνται νά παίρνουν τό λόγο καί νά ἀπευθύνουν ὀρισμένες συμβουλές καί παραγγελίες πρός τά παιδιά τους.

- Α'** 1. Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καί τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Ὦν ἕνεκα, ὦ παῖδες, καί πρῶτον καί ὕστατον καί διὰ παντός πᾶσαν προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καί ἡμᾶς καί τοὺς πρόσθεν εὐκλεία· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνῃν φέρει, ἡ δὲ ἥττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. Μάλιστα δ' ἂν νικῶμεθα καί ὑμεῖς νικῶντε, εἰ παρασκευάσαισθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησόμενοι μηδ' ἀναλώσοντες αὐτήν, γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι οὐκ ἔστιν αἴσχιον οὐδὲν ἢ παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. Εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καί μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δ' ὁμως τούτῳ τῷ θησαυρῷ καί μὴ ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καί ἄνανδρον. Καί ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καί κακισθέντας οὐδεὶς εὐμένῳς ὑποδέξεται.

(Πλάτ. Μενέξενος 246e- 247c)

ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε	πῶς προπάντων βέβαια θά ξεπεράσετε
εὐκλεία (εὐκλεής, εὐ-κλέος)	δόξα
καταχρᾶμαι τῇ τῶν προγόνων δόξῃ	κάνω κακή χρήση τῆς προγονικῆς δόξας
οἰομένῳ	ἐπιθετική μετοχή
παρέχω ἑμαυτὸν	παρουσιάζομαι
εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων	τό νά ὑπάρχουν τιμές γονέων εἶναι
ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς	γιά τοὺς ἀπογόνους ὡραῖος θησαυρὸς
ἐπιτηδεύω	(βλ. Κεφ. 42)
ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα	ὅταν θά σᾶς μεταφέρει (στόν Ἄδη)
κομίσῃ	ἡ μοῖρα σας (ἡ μοῖρα πού ἀνήκει στόν καθένα)
ἀμελήσαντας καί κακισθέντας	ὑποθετικές μετοχές (ὑποκειμ.: ἡμᾶς)
κακίζομαι (κακός = δειλός)	φέρομαι ὡς δειλός

2. Νά μεταφραστούν οί επόμενες φράσεις:

- α) Ἀλκιβιάδης δὲ λαβὼν τῶν τε ὀπλιτῶν ὀλίγους καὶ τοὺς ἰππέας, καὶ τὰς ναῦς παραπλεῖν κελεύσας, ἔλθων εἰς τοὺς Βιθυνοὺς ἀπῆλθε τὰ τῶν Καλχηδονίων χρήματα· εἰ δὲ μή, πολεμήσειν ἔφη αὐτοῖς.
- β) Φαρνάβαζος δὲ ἀξιῶν δεῖν κάκεϊνον (Ἀλκιβιάδην) ὁμνύναι, περιέμενεν ἐν Καλχηδόνι, μέχρι ἔλθοι ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἐπειδὴ δ' ἦλθεν, οὐκ ἔφη ὁμείσθαι, εἰ μὴ κάκεϊνος αὐτῷ ὁμείται.
- γ) Σὺ, εἴ τις ἄλλος, οἶμαι, βοηθοίης ἄν, εἴ τι δέοι.
- δ) Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, εἴπερ ποτέ, μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφίεις λέγει.
- ε) Εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι νομίζομεν τὴν ἡμετέραν πόλιν δεῖσθαι καλῶν καγαθῶν πολιτῶν.

Β'

- Ἐκφράσεις μέ ὑποθετικούς συνδέσμους
Ἐπανάληψη ὑποθετικῶν λόγων
- Σύνθεσις. Α' συνθετικό

- Πολλές φορές, ὅπως συμβαίνει καὶ στὰ νέα ἑλληνικά, οἱ ὑποθετικοὶ λόγοι εἶναι **ἐλλειπτικοί**, δηλαδή λείπει ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις. Ἀπὸ τέτοιες περιπτώσεις ἀποσπάστηκαν ὁρισμένες φράσεις πού πῆραν ἐπιρροηματικὴ σημασία, ὅπως:
 - εἰ δὲ μὴ ἢ εἶδεμῇ = σέ ἀντίθετη περίπτωσι, ἄλλως
 - εἰ μὴ (ὑστερα ἀπὸ ἄρνησις) = ἐκτός, παρὰ μόνον
 - εἰ μὴ ἄρα = ἐκτός ἂν ἴσως
 - εἴ (περ) τις (καί) ἄλλος = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον
 - εἴ (περ) ποτε (καί) ἄλλοτε = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορὰ
 - ἐὰν μόνον = ἀρκεῖ μόνον νά
- Σέ μιά σύνθετη λέξι (ναυπηγός) ἡ πρώτη λέξι (ναῦς) λέγεται **α' συνθετικό** καὶ ἡ δεύτερη (πηγνυμι) **β' συνθετικό**. Τό α' ἢ τό β' συνθετικό μιᾶς σύνθετης λέξεως μπορεῖ νά εἶναι κλιτό ἢ ἀκλιτό.
Τό α' συνθετικό:
 - α) Ὅταν εἶναι οὐσιαστικό, ἄλλοτε λαμβάνεται μέ τό θέμα ἀμετάβλητο καὶ ἄλλοτε τό θέμα μεταβάλλεται στή σύνθεσις: ἀγορανόμος (θ. α' συνθ. ἀγορά), νικηφόρος (θ. α' συνθ. νίκη), ἡμεροδρόμος (θ. α' συνθ. ἡμέρα), θανατηφόρος (θ. α' συνθ. θάνατο-) κτλ.

- β) "Όταν είναι **επίθετο**, λαμβάνεται για τή σύνθεση τό θέμα του αρσενικού: (ἄκρα - πόλις) - ἀκρόπολις, (μεγάλα - πρέπει) - μεγαλοπρεπής, (θερμαί - πύλαι) - Θερμοπύλαι κτλ.
- γ) "Όταν είναι **ρήμα**, λαμβάνεται τό θέμα του ρήματος χωρίς τά προσφύματα, ἢ τό θέμα του **μέλλοντα** ἢ **ἀορίστου**:
- 1) ἀμετάβλητο (ὅταν τό β' συνθετικό ἀρχίζει ἀπό φωνῆεν) ἢ
 - 2) μέ ἓνα ε ἢ ι ἢ ο ἐπὶ πλέον (ὅταν τό β' συνθετικό ἀρχίζει ἀπό σύμφωνο): ἐχέγγυον (ἐχω, ἐγγύη), λειψανδρία (ἐ-λειψ-α, ἀνήρ (ἀνδρός)), ἐχ-έ-μυθος, κρυψ-ί-νους, φνγ-ό-πονος κτλ.
- δ) "Όταν είναι **ἐπίρρημα**, λαμβάνεται μέ τό θέμα ἄλλοτε ἀμετάβλητο καί ἄλλοτε ὄχι: αἰεῖ: αἰεθαλής, εἶ (= καλά): εὐδοξία, ὀπισθεν: ὀπισθόδομος, ὁμοῦ: ὁμοεθνής κτλ.
- ε) "Όταν είναι **πρόθεση**, ἢ μένει ἀμετάβλητη ἢ παθαίνει κάποια φθογγική πάθηση: πρό-θυμος, ὑπερ-βάλλω ἢ κατέρχομαι (κατά, ἔρχομαι), καθορῶ (κατά, ὀρῶ), ἐμμένω (ἐν, μένω).
- στ) "Όταν είναι **ἀχώριστο μόριο**, δηλαδή λέξη μικρή πού ποτέ δέ βρίσκεται μόνη της στό λόγο (πβ. ν.έ. ξε, ξεγράφω); τότε σχεδόν πάντα μένει ἀμετάβλητο. Τά πιό συνηθισμένα ἀχώριστα μόρια εἶναι:
- τό **στερητικό α-**, πού σημαίνει στέρηση: ἀπορία (α-, πόρος), ἄκαρπος.
 - τό **ἀθροιστικό ἀ-**, πού σημαίνει μαζί: ἀδελφός (ἀ-, δελφύς = κοιλιά).
 - τό **ἐπιτατικό ἀ-**, πού σημαίνει πολύ: ἀχανής (= πού χάσκει πολύ, πού μένει ἀνοιχτός πολύ, ἀ-, χάσκω, ἔχανον ἀόρ. β'). Ἐπίσης τά ἐπιτατικά **ἀρι-, ἐρι-, ζα-**: ἀρίδης (= πολύ φανερός), ἐρίτιμος (= πολύτιμος), ζάπλοντος (= πολύ πλούσιος).
 - τό **στερητικό νη-**: νηνεμία (νη-, ἄνεμος = ἔλλειψη ἀνέμου).
 - τό **δυσ-**, πού σημαίνει κακός ἢ δύσκολος: δυστυχής (= κακότυχος), δύσβατος (= δυσκολοδιάβατος).
 - τό **ἡμι-** (ἀπό τό ὁποῖο παράγεται τό ἐπίθετο ἡμισυς = μισός): ἡμίθεος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Τό **στερητικό ἀ-** ἐμπρός ἀπό φωνῆεν γίνεται συνήθως **ἀν-**: ἀνανδρος, ἀνάξιος.

1. Νά αναγνωριστοῦν οἱ ὑποθετικοὶ λόγοι στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται.
 - β) Ἄν ἀπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφρόνοις βιοτεῦν, δέδοικα μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ.
 - γ) Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὀρᾷ, ἄλλως ἔχέτω· εἰ δὲ μὴ, Χειρίσοφος μὲν ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἔστι.
 - δ) Εἰ δέ τις ἄλλο ὀρᾷ, λεξάτω.
 - ε) Καὶ τούτους μὲν ἀπαντας, εἰ μὴ τις ἐξέφυγεν, οἱ πελτασταὶ ἀπέκτειναν.
 - στ) Εἰ μὴδὲν ἡδίκηει Σφοδρίας, ἀπέλυσας ἄν.
 - ζ) Ἀποθάνοιτε ἄν εὐθύς, εἰ οἱ πολέμοι ὑμᾶς ἴδοιεν.
2. Νά αναγνωριστεῖ τό α' συνθετικὸ τῶν ὀνομάτων:

ναυμάχος, ἀμαξοπηγός, ἀνθοπώλης, κιθαρωδός, ἀκτινοβόλος, βαλανηφάγος, ξιφουλκός, δίστιχος, τρίπους, ἀξιόνικος, ἀκρόπολις.
3. Νά αναγνωριστεῖ τό α' συνθετικὸ τῶν λέξεων:

μεμψίμοιρος, ἐχέγγυος, δοκησίσοφος, μισάνθρωπος, πρόμαντις, προφύλαξ, δυσχεραίνω, πρόοδος, ἐγκοπή, παλιγγενεσία, ἀνυπόδουτος, ἡμιπληγία, ἀρίφνητος, ἀνώριμος, ἐρίτιμος, ἀπειθής, παμπληθής, ὀπισθοδόμος, νηποινεί (= ἀτιμώρητα).
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες σύνθετες λέξεις πού τά συνθετικά τους δίνονται στήν παρένθεση:
 - α) Κῦρος ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ... (ἐπιθ., ἄ στερ. + θάνατος)
 - β) Τοὺς ἄρχοντας δεῖ ... εἶναι. (ἐπιθ., ἔχω + φρήν)
 - γ) Θεμιστοκλῆς κατὰ μόνας αἰεὶ ἐπορεύετο, ὥστε ἐδόκει ὥσπερ τις ... καὶ ... εἶναι. (ἐπίθ. ἔχω + μῦθος, ἐπίθ. κρύπτω + νοῦς)
 - δ) Πᾶσιν ἡμῖν ... τὰ δίκαια ποιεῖν. (ρῆμα, λύω + τέλος)
 - ε) Οἱ ... διαβάλλουσι καὶ πράγματα ἡμῖν παρέχουσι. (οὐσιαστικό, σῦκον + φαίνω)
5. Πῶς ἀντιλαμβάνεσθε τήν κατάχρηση τῆς προγονικῆς δόξας;

67. Κίνδυνοι από τήν ἀπειθαρχία στό στράτευμα

Συνεχίζοντας οἱ Μύριοι τήν πορεία τους βρίσκονται στήν ἐλληνική πόλη Κοτύωρα, ἀποικία τῶν Σινωπέων. Ἐκεῖ ὁ Ξενοφώντας μιλά στους στρατιῶτες ὕστερα ἀπό ὀρισμένα ἐπεισόδια ἀπειθαρχίας πού παρατηρήθηκαν στό στράτευμα.

- Α' 1.** Εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε οἷα ἡ κατάστασις ἡμῖν ἔσται τῆς στρατιᾶς. Ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε κύριοι οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ὃ ἂν βούλησθε οὔτε καταλῦσαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλούμενος ἄξει στράτευμα ἐφ' ὃ,τι ἂν θέλῃ. Κἂν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακτείναντες τούτους οἱ βουλούμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι τῶν πρέσβεων. Ἐπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς πάντες ἔλῃσθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται. Ὅστις δὲ ἂν ἑαυτὸν ἔλῃται στρατηγόν, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακανεῖν ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλῃ ἄκριτον, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. Οἷα δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δείσας μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ.

(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 26 - 29)

ἀναιροῦμαι πόλεμον
ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται
κατακτείναντες, ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ
ρ. κατακαίνω
ἄκριτος
διαπράττω
αὐθαίρετος
οἴχεται ἀποπλέων
δίδωμι δίκην τινὶ
δείσας μετ. ἀορ. τοῦ ρ. δέδοικα
ἢ δέδια

ἀναλαμβάνω, ἀρχίζω πόλεμο
δέ θά ὑπολογίζονται καθόλου
σκοτώνω
ἀδίκαστος, χωρὶς νά δικαστεῖ
κατορθώνω, ἐκτελῶ
αὐτοδιόριστος
ἔφυγε μέ τό πλοῖο
βλ. Κεφ. 56

παρὰκ. μέ σημ. ἐνεστ. = φοβοῦμαι

2. Νά μεταφραστούν οι ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τῶν κατηγορῶν θαυμάζω, οἱ ἀμελοῦντες τῶν ιδίων ἐπιμελοῦνται τῶν ἀλλοτρίων.
- β) Οἱ Πέρσαι, ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσιν ἰσχυρῶς.
- γ) Ἄ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι.
- δ) Δοκεῖ δέ μοι πρεσβεῖαν πέμπειν, ἥτις ταῦτα ἔρεῖ.
- ε) Τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ σοι βούλεται φίλος εἶναι;
- στ) Ἐλεγον ὅτι ἦκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτοῦς, ἔαν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἔνθεν ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

Β'

1. Ἀναφορικές ὑποθετικές κτλ. προτάσεις

Ἑποθετικοὶ λόγοι (ἐπαναλ.)

2. Σύνθεση. Β' συνθετικό

1. Μερικές αναφορικές προτάσεις ἰσοδυναμοῦν μέ:

- α) αἰτιολογικές: *θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως* (= διότι σ' ἐμᾶς δέ δίνεις τίποτε).
- β) τελικές καὶ ἐκφέρονται μέ ὀριστική χρόνου μέλλοντα: *εἴλοντο ἄνδρας, οἱ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι* (= γιὰ νά συντάξουν).
- γ) ἀποτελεσματικές (ἐκφέρονται μέ ὀριστική, δυνητ. εὐκτική ἢ ἀπαρέμφατο, ὅπως δηλαδή καὶ οἱ δευτερεύουσες ἀποτελεσματικές προτάσεις): *οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται* (= ὥστε νά προτιμᾷ...).
- δ) ὑποθετικές, πού χρησιμοποιοῦνται ὡς ὑποθέσεις σέ ἕναν ὑποθετικό λόγο καὶ ἐκφέρονται μέ τίς ἐγκλίσεις τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων: *οὓς ἂν ὑμεῖς ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμῇ χώρᾳ ἔσονται* = ἂν τινες ἔλησθε ...

2. Τό β' συνθετικό

- α) Ὅταν εἶναι οὐσιαστικό καὶ ἡ σύνθετη λέξη πού σχηματίζεται εἶναι καὶ αὐτή οὐσιαστικό, τότε τό β' συνθετικό μένει συνήθως ἀμετάβλητο: (*ἄρμα* - *ἄμαξα*) *ἄρμάμαξα*, (*ἵππος* - *δρόμος*) *ἱπόδρομος*, ἀλλά καὶ (*πρό-θυρα*) *πρόθυρον*, (*πρό* - *ἄστυ*) *προάστιον*. Ὅταν ὅμως ἡ σύνθετη λέξη εἶναι ἐπίθετο, τότε τό οὐσιαστικό ὡς β' συνθετικό ἢ μένει ἀμετάβλητο ἢ μεταβάλλεται: *πάν-δημος*, *εὐδαίμων* ἀλλά καί: *ἄνανδρος* (*ἀ* στερ. *ἀνήρ*), *ἐπουράνιος* (*ἐπί*, *οὐρανός*), *εὐγνώμων* (*εὐ* - *γνώμη*).

β) Όταν είναι **ἐπίθετο** ἢ **ἄκλιτο**, μένει ἀμετάβλητο: (αἰρετός) αὐ-
θαίρετος, ἄν - ισος, δύσ- βατος (βατός), ἀξιο - θαύμαστος, (θαυμα-
στός) ὑπερ-άνω, ἐκ-παλαι (πάλαι).

γ) Όταν είναι **ῥῆμα**, ἡ σύνθετη λέξη μπορεῖ νά εἶναι πάλι **ῥῆμα**:
(γράφω) **ἀντιγράφω**, μπορεῖ ὅμως νά εἶναι καί ὄνομα: (γράφω)
ζωγράφος. Ἔτσι:

— Όταν ἡ σύνθετη λέξη εἶναι **ῥῆμα** καί τό α' συνθετικό **πρό-
θεση**, μόνο τότε τό ῥῆμα ὡς β' συνθετικό μένει ἀμετάβλητο:
(καταλύω, συγγράφω), ἐνῶ ὅταν τό α' συνθετικό εἶναι **ὁποια-
δήποτε ἄλλη λέξη**, τότε σχηματίζεται παρασύνθετο ῥῆμα σέ
(-έω) -ῶ, ὁποιαδήποτε κατάληξη κι ἄν εἶχε τό ῥῆμα ὡς β'
συνθετικό: (ζωή - γράφω, ζωγράφος) **ζωγραφῶ** (ναῦς - μά-
χομαι, ναυμάχος) **ναυμαχῶ**.

— Όταν ἡ σύνθετη λέξη εἶναι ὄνομα, τότε τό ῥῆμα ὡς β' συνθε-
τικό μεταβάλλεται καί τό ρηματικό θέμα παίρνει διάφορες
καταλήξεις: (νικάω) **ὀλυμπιο-νίκης**, (γράφω) **ζωγράφ-ος**,
(βλάπτω, θ. βλάβ-) **ἀ-βλαβ-ής**, (δίδωμι) **ἐργο-δό-της**,
(κρατῶ) **θαλαττο-κράτ-ωρ** κτλ.

1. Νά ἀναγνωριστοῦν τά συνθετικά τῶν λέξεων:

ἀμφιθέατρον, πρωταγωνιστής, ἐπιτόκιον, πάνδημος πολυμήχανος, δύσβατος,
φιλαλήθης, εὐπιστος, ὁμώνυμος, ἡνίοχος.

2. Νά σχηματίσετε σύνθετα μέ τίς ἀκόλουθες λέξεις: εὖ - ἀριθμός, εὖ -
χάρις, ἥμισυς - θνήσκω, μῦθον - πωλῶ, ξένος - ἐλαύνω, ἐκ - πάλαι,
ναῦς - πῆγνυμι, ἐπί - ῥῆμα, ἀ - βλάπτω.

3. Νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ παρακάτω προτάσεις:

α) Οὐκ ἔστιν οὐδεῖς, ὅστις οὐχ αὐτὸν φιλεῖ.

β) Ἀπόκριναι ὅ,τι ἂν σε ἐρωτῶ.

γ) Νέος ἀπόλλυται, ὃν τιν' ἂν φιλῶσι θεοί.

δ) Ἀθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἄριστον στράτευμα πέμποι, καί τῶν
μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρα-
τεύοιτο καί ὀπλιτῶν καί τοξοτῶν καί πελταστῶν.

ε) Ἡγεμόνα δεῖ αἰτεῖν, ὃς ἡμᾶς ἐνθένδε ἀπάξει.

στ) Μωραίνει Κύριος ὃν βούλεται ἀπολέσαι.

4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες λέξεις πού παράγο-
νται ἀπό αὐτές πού ὑπάρχουν στήν παρένθεση:

α) Ἔστι δ' ὅστις καί κατελήφθη ὥσπερ ἐν ... ἐκπλαγεῖς. (ἵππος - δρόμος)

β) Ταύτην τὴν ἡμέραν ... καί ... ἦσαν πλεῖστοι τῶν στρατιωτῶν. (ἀ στερ. -
δεῖπνον, ἀ στερ. - ἄριστον)

- γ) Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἕως μὲν τὸ ... κέρασ εἶχον, οὐδὲν κατήπειγον τὴν μάχην συνάπτειν. (εὖ - ὄνομα)
- δ) Ξενοφῶν ἔχων τοὺς ... ἐπορεύετο, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἦσαν ὥς ... (ὄπισθεν - φύλαξ, δύο - χίλιοι)
5. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις μέ τή μιὰ ἀπό τίς δύο λέξεις πού δίνονται:
- α) Δεῖ ..., ὦ παῖδες, ὅπως τοὺς ... ὑμῶν ὑπερβαλεῖσθε τῇ ... (ποιεῖν - πειρᾶσθαι, γονέας - παῖδας, ἀρετῇ - εὐδαιμονίᾳ)
- β) Οἱ ἄν ... ἄνδρες ἀγαθοὶ εἶναι, ... οὐ διὰ ... προγόνων ἀλλὰ δι' ... τιμᾶσθαι. (οἴωνται - ὥσι, ἔχει - δεῖ, δόξαν - ἀπορίαν, ἄλλους - ἑαυτούς)
- γ) Ἐὰν τοῦτον ... στρατηγόν, οὗτος ... ἔσται καὶ ἡμῖν ... καὶ τοὺς ... ἀποκτείνειν (ἐλθῆθε - λάβητε, ἰκανός - ἀγαθός, βοηθεῖν - ποιεῖν, πολεμίους - φίλους)
- δ) Τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ... ἐπὶ τὸ ὄρος, ἔνθα κραυγὴ ... ἐγένετο. (ἀφίκοντό - ἀπῆλθον, πολλή - ἡδεῖα)
- ε) Ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ... ἐπιτίθεσθαι αὐτοῖς ... (ᾤθησαν - ἐβουλήθησαν, ἡμᾶς - πολεμίους)

68. Εὐνοια πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους

Γιὰ τὴν ὑπόθεση τοῦ λόγου βλ. εἰσαγ. σημ. κειμ. 65. Ἡ περικοπή ποὺ ἀκολουθεῖ εἶναι ἡ ἀρχή τοῦ λόγου ποὺ ἐκφωνεῖ στὴν Ἡλιαία ὁ ἀδερφὸς τῆς γυναίκας τοῦ Ἀριστοφάνη.

Α' 1. Πολλὴν μοι ἀπορίαν παρέχει ὁ ἀγὼν οὕτοσί, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὅταν ἐνθυμηθῶ ὅτι, ἂν ἐγὼ μὲν μὴ νῦν εὖ εἴπω, οὐ μόνον ἐγὼ ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ δόξει ἄδικος εἶναι καὶ τῶν ὄντων ἀπάντων στερήσομαι. Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἐμαυτῷ οὕτως ὅπως ἂν δύνωμαι. Τὴν μὲν οὖν παρασκευὴν καὶ τὴν προθυμίαν τῶν ἐχθρῶν ὁρᾶτε, καὶ οὐδὲν δεῖ περὶ τούτων λέγειν· τὴν δ' ἐμὴν ἀπειρίαν πάντες ἴσασι, ὅσοι ἐμὲ γινώσκουσιν. Αἰτήσομαι οὖν ὑμᾶς δίκαια καὶ ῥάδια χαρίσασθαι, ἄνευ ὀργῆς καὶ ἡμῶν ἀκοῦσαι, ὥσπερ καὶ τῶν κατηγόρων. Ἀνάγκη γὰρ τὸν ἀπολογούμενον, κἄν ἐξ ἴσου ἀκροᾶσθε, ἔλαττον ἔχειν. Οἱ μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ χρόνου ἐπιβουλεύοντες, αὐτοὶ ἄνευ κινδύνων ὄντες, τὴν κατηγορίαν ἐποιήσαντο, ἡμεῖς δὲ ἀγωνιζόμεθα μετὰ δέους καὶ διαβολῆς καὶ κινδύνου τοῦ μεγίστου. Εἰκὸς οὖν ὑμᾶς εὐνοίαν πλείω ἔχειν τοῖς ἀπολογουμένοις.

(Λυσία Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων 1-3)

ἀπορία
ὁ ἀγὼν
τὰ ὄντα
ἀνάγκη (ἐνν. ἐστὶ)
δεινός
χαρίζομαι δίκαια καὶ ῥάδια
ἀκοῦσαι τελ. ἀπαρ. ἐπεξηγήηση
στό χαρίσασθαι
ἐλαττον ἔχω
δέος
διαβολή
ἔχω εὐνοίαν πλείω

ἀμηχανία, δυσκολία
ὁ δικαστικός ἀγώνας
ἐπὶ περιουσία
πολύ ἱκανός
κάνω μιὰ χάρη δίκαιη καὶ εὐκολη
βρίσκομαι σέ μειονεκτική θέση
φόβος
συκοφαντία
εὐνοῶ περισσότερο

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι.
- β) Γελᾷ ὁ μωρός, κἄν τι μὴ γελοῖον ᾔ.
- γ) Καὶ εἰ μυθώδης ὁ λόγος ἐστίν, ὅμως χρὴ καὶ τοῦτον ῥηθῆναι.
- δ) Φήσουσι γὰρ δὴ με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμι.
- ε) Τὰ δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται, αἰσχύνονται μὴ πράττειν.

Β'

- 1. Ἐναντιωματικές ἢ παραχωρητικές προτάσεις
- 2. Τονισμός τῶν συνθέτων

1. Οἱ ἐναντιωματικές ἢ παραχωρητικές προτάσεις, δηλαδή αὐτές πού δείχνουν ἐναντίωση (ἰσχυρή ἀντίθεση) ἢ παραχώρηση, εἰσάγονται μέ: **εἰ καί, ἂν καί, καὶ εἰ, καὶ ἂν (= κἄν), οὐδ'εἰ, οὐδ' ἔάν, μὴδ' ἔάν.** Ἀνάμεσα στήν κύρια πρόταση καὶ τήν ἐναντιωματική ὑπάρχει σχέση ἀντιθέσεως.

Οἱ ἐναντιωματικές προτάσεις δέν εἶναι παρὰ ὑποθετικές προτάσεις μέ τό ἐπιδοτικό **καί** ἢ οὐδέ, **μηδέ** καὶ τόν ὑποθετικό σύνδεσμο, γι' αὐτό καὶ ἐκφέρονται ὅπως καὶ οἱ ὑποθετικές προτάσεις (μέ ἄρνηση μὴ): **εἰ καὶ μὴ δεινὸς πέφυκα, ἀνάγκη (ἐστὶ) βοηθεῖν τῷ πατρὶ (= ἂν καὶ δέν εἶμαι ...), ἀνάγκη (ἐστὶ) τὸν ἀπολογούμενον ἑλαττον ἔχειν, κἄν ἐξ ἴσου ἀκροᾷσθε (= καὶ ἂν ἀκόμη τὸν ἀκοῦτε ἐξ ἴσου ...).**

2. Τονισμός τῶν συνθέτων:

- α) Στίς σύνθετες λέξεις ὁ τόνος ἀνεβαίνει στήν τελευταία συλλαβή τοῦ ἀσυνθετικοῦ, ἂν τό ἐπιτρέπει ἡ λήγουσα: **ἀκρόπολις, εἰκοσάπηχς, βιβλιόφιλος** ἀλλὰ **βιβλιοπώλης** (γιατί ἡ λήγουσα εἶναι μακρόχρονη).

- β) Δέν ἀνεβαίνει ὁ τόνος στή σύνθεση, ὅταν τό β' συνθετικό εἶναι οὐσιαστικό πού λήγει σέ: **-ά, -ή, -μός, -εὺς, -τής** κτλ.: (φορὰ) **μισθοφορά, (βολή) ἀποβολή, (ἀγερμός) συναγερμός, (ιερεὺς) ἀρχιερεὺς, (ἀγωνιστής) πρωταγωνιστής** κτλ.

- γ) Ἐπίσης δέν ἀνεβαίνει ὁ τόνος στά ρηματικά ἐπίθετα σέ **-τέος** καὶ στά ἐπίθετα πού λήγουν σέ **-ικος ἢ -ης: ἀνεξέταστέος, συμβουλευτικός, ἀσαφής, θεοφιλής.**

- δ) Ἀπό τὰ ρηματικά ἐπίθετα σέ **-τος**, ὅσα σημαίνουν **κάτι πού μπορεῖ νά γίνει** τονίζονται στή λήγουσα καί εἶναι τρικατάληκτα: *διαλυτός, -ή, -όν, ἀνεκτός, -ή, -όν* (ἀνέχομαι), ἀλλά ὅσα σημαίνουν **κάτι πού ἔχει γίνει** (δηλαδή ἔννοια παθητικοῦ παρακειμένου), τότε τονίζονται στήν προπαραλήγουσα καί εἶναι δικατάληκτα: *ὁ, ἡ χειροποίητος, ὁ, ἡ διάχυτος* (= πού ἔχει χυθεῖ ὁλόγυρα).
- ε) Τά σύνθετα σέ **-ός**, πού τό α' συνθετικό τους εἶναι ὄνομα (οὐσιαστικό ἢ ἐπίθετο) καί τό β' συνθετικό τους ρῆμα,
 —ὅταν ἔχουν **ἐνεργητική σημασία** τονίζονται συνήθως στό β' συνθετικό: *λογο-γράφος* (= αὐτός πού γράφει λόγους), *πρωτο-τόκος* (= πού γεννᾷ (ἀρχ. *τίκτει*) γιά πρώτη φορά), *οἶνο-χόος* (χέω) κτλ.
 —ὅταν ἔχουν **παθητική σημασία** τονίζονται συνήθως στό α' συνθετικό: *αὐτό-γραφος* (= πού γράφτηκε ἀπό τόν ἴδιο), *πρωτό-τοκος* (= πού γεννήθηκε πρῶτος) (πβ. καί ν.έ. σεισμόπληκτος ἀλλά δακτυλογράφος).
- Ἐξαίρεση:** *ναύαρχος* (ναῦς-ἄρχω, τό σύνθετο ἔχει ἐνεργητική σημασία), *ἡνίοχος* (ἡνία-ἔχω), *ιερόσυλος* (ιερά-συλῶ).

Γ

1. Νά τονίσετε τά παρακάτω σύνθετα: ἐπισιτισμός, αὐτομάτος, ἀμφιρροπος, λιθοβολος, δισκοβολος, φιλοθεος, οὐρανομηκης, περιρρυτος, ἐτεροκίνητος, πρωτοτοκος (υἱός), ἡμιμαθης, ἀντιγραφενς.
2. Νά χαρακτηριστοῦν οἱ παρακάτω προτάσεις καί νά μεταφραστοῦν:
 - α) Τά δίκαια πάντες, εἰ καί μὴ βούλονται, αἰσχύνονται μὴ πράττειν.
 - β) Οὐ με πείσεις, κἄν με πείσης.
 - γ) Εἴ τις ἄλλο ὀρᾷ βέλτιον, λεξάτω.
 - δ) Οὐδ' εἰ με ἐκέλευες ταῦτα ποιεῖν, ἡδέως ἂν ταῦτ' ἐποίουν.
 - ε) Οὐδ' ἂν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε.

στ) Ἄπιστον ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς, κἄν ὁμορον χώραν ἔχωσι.

 - ζ) Εἰ ἐπεθύμεις ταύτης τῆς σοφίας, τί ἂν ἔλεγες;
3. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις μέ τίς κατάλληλες σύνθετες λέξεις:
 - α) Πάνν ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ... καλούμενοι. (ὁμοῦ - τράπεζα)
 - β) Ἡ ... κόρη ἦν ... ἡ δὲ νεωτέρα (πρῶτος - τίκτω, φιλῶ - πόνος, φεύγω - πόνος)
 - γ) Πασίμαχος δὲ ὁ ... ἔχων ἱππέας οὐ πολλοὺς ἦει ἐναντίον τοῖς Ἀργείοις. (ἵππος - ἄρχω)

δ) *Περὶ τῶν ... μηδενὶ λέγε.* (ἀπό - δητός)

ε) *Φασὶν τὸν τύραννον ... καὶ ... εἶναι.* (μιμνήσκομαι - κακόν, κρύπτω - νοῦς)

4. Νά διατυπώσετε τὴν πρώτη περίοδο τοῦ ἀποσπάσματος ὑποθέτοντας ὅτι δὲν ἀπολογεῖται ἓνας ἀλλὰ πολλοί: «πολλήν ἡμῖν ἀπορίαν ...»

69. Οἱ ἐχθροὶ πλησιάζουν στή Σπάρτη

Τό 370 π.Χ. οἱ Θηβαῖοι μέ τόν Ἐπαμεινώνδα εἰσβάλλουν στήν Πελοπόννησο. Πολλές πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἐνώνονται μέ τούς Θηβαίους. Ὁ κίνδυνος γιά τή Σπάρτη εἶναι μεγάλος. Ὁ Ἐπαμεινώνδας μέ τό στρατό του στρατοπεδεύει στά πρόθυρα τῆς Σπάρτης.

Α' 1. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπεὶ ἐν τῷ πεδίῳ ἐγένοντο ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο· τῇ δ' ὑστεραία ἐπορεύοντο. Καί διὰ μέν τῆς γεφύρας οὐδ' ἐπεχείρουν διαβαίνειν ἐπὶ τὴν πόλιν· καί γὰρ ἐν τῷ τῆς Ἀλέας ἱερῷ ἐφαίνοντο ἐναντίοι οἱ ὀπλίται. Ἐν δεξιᾷ δ' ἔχοντες τὸν Εὐρώταν παρῆσαν κάοντες καὶ πορθοῦντες πολλῶν ἀγαθῶν μεστάς οἰκίας. Τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως αἱ μὲν γυναῖκες οὐδὲ τὸν καπνὸν ὁρῶσαι ἠνείχοντο, ἅτε οὐδέποτε ἰδοῦσαι πολεμίους· οἱ δὲ Σπαρτιάται ἀτείχιστον ἔχοντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλη διαταχθεῖς, μάλα ὀλίγοι καὶ ὄντες καὶ φαινόμενοι ἐφύλαττον. Ἐδοξε δὲ τοῖς τέλεσι καὶ προεῖπὲν τοῖς Εἰλωσιν, εἴ τις βούλοιο ὄπλα λαμβάνειν καὶ εἰς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστὰ λαμβάνειν ὡς ἐλευθέρους ἔσομένους ὅσοι συμπολεμήσαιεν.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 6,5, 27 - 28)

τὸ τέμενος
τῇ ὑστεραία
Ἀλέα
παρῆσαν παρατατικός
τοῦ ρ. παρέρχομαι
κάοντες μετοχή τοῦ ρ. καίω
ἢ κάω
ἅτε ἰδοῦσαι
ἄλλος ἄλλη
διατάσσομαι
τὰ τέλη
ἔδοξε τοῖς τέλεσι
προεῖπὲν ἄορ. β' τοῦ ρ.
προαγορεύω
εἰς τάξιν τίθεμαι
τὰ πιστὰ λαμβάνειν
ὡς ἔσομένους

ναός
τὴν ἐπόμενη μέρα
ἐπωνυμία τῆς Ἀθηναῖς

περὶ κοντά ἀπὸ ...

αἰτιολογική μετοχή
ὁ ἕνας ἐδῶ καὶ ὁ ἄλλος ἐκεῖ
παίρνω θέση, τοποθετοῦμαι
οἱ ἄρχοντες (ἐδῶ οἱ ἑφοροί)
ἀποφάσισαν οἱ ἑφοροί

διακηρύσσω ἀπὸ πρὶν
παίρνω θέση στή μάχη
παίρνω ἔνορξη διαβεβαίωση, ἐγγυήσεις
διότι, ὅπως τούς ἔλεγαν, θά γίνουν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Ἡ μετοχή ὡς ἐσομένους εἶναι αἰτιατική ἀπόλυτη. Ἐκτός δηλαδή ἀπὸ τῆς μετοχῆς τῶν ἀπρόσωπων ρημάτων ποῦ ὅταν εἶναι ἀπόλυτη ἐκφέρεται σέ αἰτιατική (βλ. Κεφ. 60), σέ αἰτιατική ἀπόλυτη ἐκφέρονται σπάνια καί μετοχές προσωπικῶν ρημάτων μέ τό ὥς, ποῦ δείχνουν ὑποκειμενική αἰτιολογία καί μεταφράζονται: διότι ὅπως λένε ἢ ὅπως νομίζουν κτλ.

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Καί οὕτω πολλοὺς κινδύνους ὑπέρ ὑμῶν κενινδυνευκῶς καί τοσαῦτα ἀγαθὰ εἰργασμένος τὴν πόλιν, νυνὶ δέομαι μὴ στερηθῆναι τῶν ἐμμαντοῦ.
- β) Ἀλλὰ διὰ τοῦτο καί μᾶλλον ἐπαινεῖν ἔχω τὴν πόλιν, ὅτι τοιούτων ἀνταγωνιστῶν τυχούσα τοσοῦτον αὐτῶν διήνεγκεν.
- γ) Τό στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καί ὄνους.
- δ) Ταῦτα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καί κάπρον καί κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην.
- ε) Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας.
- στ) Οἱ ἐν Μαραθῶνι Ἕλληνες ὀλίγοι ὄντες πολλοὺς ἐνίκησαν.

Β'

- 1. Ἐναντιωματικές μετοχές
- 2. Τροπικές μετοχές
- 3. Σημασία τῶν συνθέτων

1. Ἡ ἐναντιωματική ἢ ἐνδοτική μετοχή μπορεῖ νά μεταφραστεῖ μέ ἐναντιωματική πρόταση: **ἂν καί**, λ.χ.: *ἐφύλαττον τὴν πόλιν, μάλα ὀλίγοι ὄντες* (= ἂν καί ἦταν πολὺ λίγοι). Πολλές φορές ἡ σημασία τῆς γίνεται σαφέστερη μέ τὴν προσθήκη τοῦ **καί ἢ καίπερ**: *εἰσῆλθετε ὑμεῖς καίπερ οὐ διδόντος τοῦ νόμου* (= ἂν καί ὁ νόμος δέν τό ἐπιτρέπει).

Ἀνάμεσα στή μετοχή καί τό ρῆμα ἀπὸ τό ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἡ μετοχή ὑπάρχει ἀντίθεση, ὅπως καί στίς ἐναντιωματικές προτάσεις. Γενικά, γιὰ νά προσδιορίσουμε συντακτικά μιά μετοχή, βρίσκουμε τὴ σχέση ἀνάμεσα στό ρῆμα καί τὴ μετοχή, π.χ. *πολλοὶ ὄντες ἐνίκησαν* (ἡ μετοχή εἶναι αἰτιολογική, γιατί ἀνάμεσα στό ρῆμα καί τὴ μετοχή ὑπάρχει σχέση αἰτίας καί ἀποτελέσματος), ἐνῶ: *ὀλίγοι ὄν-*

τες ἐνίκησαν (ἡ μετοχή εἶναι ἐναντιωματική, γιατί ὑπάρχει σχέση ἀντιθέσεως).

2. Ἡ τροπική μετοχή προσδιορίζει τό ρῆμα σάν τροπικό ἐπίρρημα: **ληζόμενοι** ζῶσιν (= ζοῦν ληστεύοντας, μέ ληστείες). Ἡ τροπική μετοχή βρίσκεται συνήθως σέ χρόνο ἐνεστώτα. Συνηθισμένη τροπική μετοχή εἶναι ἡ: **ἔχων** καθὼς καί οἱ μετοχές **φέρων**, **ἄγων**. Στά νέα ἑλληνικά ἡ τροπική μετοχή μεταφράζεται μέ μετοχή σέ -οντας ἢ μέ τό **ρῆμα** καί τό σύνδεσμο **καί**: **ληζόμενοι** ζῶσι = ζοῦν ληστεύοντας ἢ ληστεύουν καί ζοῦν.
(Στά νέα ἑλληνικά ἡ μετοχή σέ -οντας (-ώτας) εἶναι κυρίως τροπική: ἦρθε τρέχοντας.)
3. Τά σύνθετα κατά τή σημασία τους εἶναι:
- α) **προσδιοριστικά**, ὅταν τό α' συνθετικό εἶναι προσδιορισμός τοῦ δευτέρου: **ἀκρόπολις** (**ἄκρα** - πόλις), **χειροποίητος** (ὁ **διὰ χειρῶν** πεπονημένος).
 - β) **ἀντικειμενικά**, ὅταν τό ἕνα συνθετικό εἶναι ἀντικείμενο τοῦ ἄλλου: **μισάνθρωπος** (= αὐτός πού μισεῖ τούς ἀνθρώπους), **λογγράφος** (= αὐτός πού γράφει λόγους).
 - γ) **κτητικά**, ὅταν φανερώνουν κτήση καί μποροῦν νά ἀναλυθοῦν μέ τή μετοχή **ἔχων** καί ἀντικείμενο τήν ἴδια σύνθετη λέξη: **μακρόχειρ** (= ὁ ἔχων μακράς χειρᾶς), **σώφρων** (= ὁ ἔχων σῶας τὰς φρένας).
 - δ) **συνδεδετικά** ἢ **παρατακτικά**, ὅταν σημαίνουν ὅ,τι καί τά δύο συνθετικά τους μέρη ἂν τά συνδέσουμε μέ τό **καί**: **ιατρόμαντις** (= ἱατρός καί μάντις), **γλυκύπικρος** (= γλυκὺς καί πικρός)· πβ. ν.έ. **νεροπότηρο** (προσδιορ.), **ώροδείκτης** (ἀντικείμεν.), **γαλανομάτης** (κτητικό), **γυναικόπαιδα** (συνδεδετικό).

Γ

1. Νά χωριστοῦν σέ κατηγορίες κατά τή σημασία τους τά παρακάτω σύνθετα:
- μεσημβρία, εὐτραφής, δημογέρων, πάμπρωτος, ἀργυρότοξος, ρίψασπις, τραγέλαφος, δεισιδαίμων, μνησικάκος, πολύκαρπος.*
2. Νά ἀναγνωριστοῦν συντακτικῶς οἱ μετοχές στίς ἀκόλουθες φράσεις:
- α) Ἀθηναῖοι καί οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὁμῶς πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον.
 - β) Τὸν Ὀρόνταν καί τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο.

- γ) Καίπερ εἰρήνης οὔσης ἀνάστατοι ὑπὸ Θηβαίων γεγενήμεθα.
 δ) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο.
 ε) Ἐν δὲ τούτῳ ἤκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν.
 στ) Ἀρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσει.
 ζ) Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες.
 η) Ταύτην τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαύομενοι.
3. Νὰ διατυπώσετε τίς φράσεις α, β, γ, δ, στ, τῆς ἀσκήσεως 2 ἀλλάζοντας τίς μετοχές σέ ἀντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.
4. Νά σχηματίσετε ἄλλες φράσεις συνδέοντας σωστά τίς φράσεις τῆς α' καί τῆς β' στήλης:
α) Ἀνάγκη οὖν	1) οὐδέποτε εἶδον πολεμίους.
β) Αἱ τῆς Σπάρτης γυναῖκες	2) βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἑμαυτῷ.
γ) Ἐπορεύοντο καίοντες καὶ πορθοῦντες	3) ὁ πατήρ δόξει ἄδικος εἶναι.
δ) Ἄν ἐγὼ μὴ νῦν εὖ εἴπω,	4) οἰκίας μεστὰς ἀγαθῶν.
ε) Ἡμεῖς ἔλαττον ἔχομεν,	5) ἐπεὶ ἀγωνιζόμεθα μετὰ κινδύνου τοῦ μεγίστου.
5. Πῶς ἐξηγεῖτε τὴν ἔλλειψη τειχῶν στή Σπάρτη;

70. Οἱ νόμοι ἐπισκέπτονται τὸ Σωκράτη στή φυλακὴ

Στὴ συζήτηση πού κάνει ὁ Σωκράτης μέ τόν Κρίτωνα στή φυλακὴ γιὰ τὸ ἂν εἶναι δίκαιο ἢ ὄχι νά δρατετεύσει, ὅπως τοῦ προτείνει ὁ Κρίτων, προσωποποιοῦνται οἱ νόμοι καί ἔρχονται, γιὰ νά ὑποβάλουν κάποια ἐρωτήματα στό Σωκράτη. Τό εὔρημα τοῦ Πλάτωνα προσθέτει ζωντάνια καί δραματικότητα στό διάλογο.

A'

1. ΣΩ. Ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινὰς ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὐς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὡμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὁ ἐρωτᾷς· οὐ γάρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἀλλ' ὥδε σκόπει· εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἶτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι ἔροιντο· εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἣ αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίνονται καὶ διαφθείρονται; τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἡδίκη γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν; ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν;

ΚΡ. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.

(Πλάτ. Κρίτων 50 a - c)

καὶ ταῦτα
οὐς ἥκιστα δεῖ (κακῶς
ποιεῖν)
ἔχω + ἀπαρ.
μέλλουσιν
ἔροιντο
διανοεῖ
τὸ σὸν μέρος
ἀνατετράφθαι
ὅτι ἡδίκη γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις
ὅτι διανοούμεθα ἀπολέσαι τούς νόμους
νῆ Δία

καὶ μάλιστα
αὐτοὺς πού ἐλάχιστα πρέπει, (= καθόλου
δέν πρέπει) νά βλάπτουμε (ἐνν. τούς νόμους)
βλ. Κεφ. 26, 35
χρον. μετοχή ὑποκ. ἡμῖν
ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἐρωτῶ (-άω)
ὑποκ. σύ
ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπὸ σένα (αἰτιατ. ἀναφορᾶς)
τοῦ ρ. ἀνατρέπομαι
βραχυλογικὴ διατύπωση, ἀναλυτικά:
ὅτι ἡδίκη γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις
μὰ τὸ Δία (ὄρκος)

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Τί οὖν ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ προέμενοι τοὺς νόμους ἔξιτε; ποίοις προσώποις ἢ τίσιν ὀφθαλμοῖς πρὸς ἕκαστον τούτων ἀντιβλέψετε;
- β) Τίς κίνδυνος μείζων ἀνθρώποις ἢ χειμῶνος ὥρα πλεῖν τὴν θάλατταν;
- γ) Χαιρεφὼν ἔφη· ἄλλ' ὦ Σώκρατες, πῶς ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης;
- δ) Τί ποιῶν νίκην λήψομαι παρὰ τῶν πολεμίων;
- ε) Πότερα ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἐστὶ τὰ πεπραγμένα;
- στ) Τί τῆνικαδε ἀφίξαι, ὦ Κρίτων;
- ζ) Πότερον αἱ γυναῖκες φρονιμώτεραί σοι δοκοῦσιν εἶναι ἢ οἱ ἄνδρες;

προῖμαι = ἐγκαταλείπω

ἔξιτε = μέλλ. τοῦ ρ. ἐξέρχομαι

Β'

1. Εὐθεῖες ἐρωτήσεις

1. Οἱ ἀνεξάρτητες ἐρωτηματικές προτάσεις ἢ εὐθεῖες ἐρωτήσεις δέν εἶναι παρὰ κύριες προτάσεις α) κρίσεως ἢ β) ἐπιθυμίας μέ ἐρωτηματική μορφή:

Πῶς θησόμεθα νόμους συμφέροντας τῇ πόλει; (προτ. κρίσεως: *Οὕτω θησόμεθα νόμους ...*). *Τίνι πειθώμεθα;* (προτ. ἐπιθ.: *ἐμοὶ πείθου*) καὶ ἔτσι ἐκφέρονται α) μέ ὀριστική ἢ μέ δυνητική εὐκτική β) μέ ὑποτακτική (ἀπορηματική).

Οἱ ἀνεξάρτητες ἐρωτηματικές προτάσεις εἶναι:

- α) **ἐρωτήσεις μέ ὀλική ἄγνοια**, στίς ὁποῖες ἡ ἀπάντηση εἶναι **ναί ἢ οὐ** (= ὄχι) ἢ κάποια ἀντίστοιχη ἔκφραση: **πάνυ μὲν οὖν** (= καὶ πολὺ μάλιστα), **οὐδαμῶς** κτλ.: *ἐμμένομεν οἷς ὡμολογήσαμεν διακαίοις οὖσιν ἢ οὐ;* Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος; (= μποροῦμε νά ζήσουμε μέ ...) *Οὐδαμῶς.*

- β) **ἐρωτήσεις μέ μερική ἄγνοια**, στίς ὁποῖες ἡ ἀπάντηση δέν εἶναι ἀπλά **ναί ἢ οὐ**: *Πῶς θησόμεθα νόμους συμφέροντας τῇ πόλει; Πρόσῃν πρόνοιαν περὶ σωφροσύνης ὁ Σόλων ἐποίησατο;* Οἱ ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἄγνοιας εἰσάγονται μέ ἓνα ἐρωτηματικό μόριο: **ἄρα, ἦ, οὐκοῦν** κτλ. ἢ καὶ χωρὶς αὐτό, ἐνῶ οἱ ἐρωτήσεις

μερικῆς ἄγνοιας μέ ἐρωτηματικές ἀντωνυμίες ἢ ἐρωτηματικά ἐπιρρήματα.

Οἱ ἐρωτηματικές προτάσεις περιλαμβάνουν κάποτε δύο μέρη (= διμελεῖς) καί τότε στό πρῶτο μέρος προτάσσεται συνήθως τό ἐρωτημ. **πότερον ἢ πότερα**, ἐνῶ στό δεύτερο τό διαζευκτικό (διαχωριστικό) **ἢ: πότερα** βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ὡς κρατῶν ἢ ὡς δῶρα διὰ φιλίαν; (Στά νέα ἑλληνικά ἢ μετάφραση τῆς λέξεως πότερον ἢ πότερα μπορεῖ νά παραλείπεται.)

Γ'

1. Νά χαρακτηριστοῦν οἱ ἐρωτηματικές προτάσεις καί νά δοθοῦν ἀνάλογες ἀπαντήσεις στά ἀρχαία ἑλληνικά:
 - α) Ἐὰν βιωτὸν ἐστὶν ἡμῖν μετὰ σώματος διεφθαρμένον;
 - β) Οὐκοῦν χρὴ τιμᾶν τὰς χρηστὰς δόξας;
 - γ) Ποίαν ὁδὸν βούλει τραπέσθαι;
 - δ) Τί σε μάλιστα εὐφραίνει;
 - ε) Τίς βούλεται ἀγορεύειν;
 - στ) Πότερον βούλεσθε μένειν ἢ ἀπιέναι;
2. Νά γραφοῦν οἱ ἐπόμενες κύριες προτάσεις ὡς εὐθεῖες ἐρωτήσεις μέ ἀλλαγές, ὅπου χρειάζονται:
 - α) Τοῦτο οὕτως ἂν δυνάμεθα ποιεῖν (μερ. ἄγνοιας)
 - β) Οὗτος βούλεται ἀγορεύειν (μερ. ἄγν.)
 - γ) Ἦσαν αὐτῶ οἰκίαι τινές (μερ. ἄγν.)
 - δ) Βούλεται ἀπιέναι (ὀλικ. ἄγν.)
 - ε) Οὐδὲν κακὸν πείσονται. (ὀλικ. ἄγν.)
3. «Ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ ... τὸ σὸν μέρος;»: νά ἀναπτύξετε τὴν ἰδέα πού ὑποστηρίζει ἐδῶ ὁ Σωκράτης.

71. Ἀνάγκη τηρήσεως τῶν νόμων

Ὁ Τίμαρχος, πολιτικός ἀντίπαλος τοῦ Αἰσχίνῃ, κατηγορεῖ τό ρήτορα ὅτι ὡς μέλος τῆς ἀποστολῆς πρὸς τὸ Φίλιππο τῆς Μακεδονίας γιὰ τὴ συννομολόγησι τῆς εἰρήνης τοῦ Φιλοκράτη (364 π.Χ.) πρόδωσε τὴν ἐντολή τῆς πατρίδας του. Ὁ Αἰσχίνης μὲ τό λόγο του ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Τίμαρχος δέν ἔχει τό δικαίωμα αὐτό, κατηγορώντας τον γιὰ μεγάλες ἠθικές παραβάσεις. Ἡ περικοπὴ προέρχεται ἀπὸ τό προοίμιον τοῦ λόγου.

Α' 1. Προσῆκιν δ' ἔγωγε νομίζω, ὅταν μὲν νομοθετῶμεν, τοῦθ' ἡμᾶς σκοπεῖν, ὅπως καλῶς ἔχοντας καὶ συμφέροντας νόμους τῇ πόλει θησόμεθα, ἐπειδὴν δὲ νομοθετήσωμεν, τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις πείθεσθαι, τοὺς δὲ μὴ πειθομένους κολάζειν, εἰ δεῖ τὰ τῆς πόλεως καλῶς ἔχειν. Σκέψασθε γάρ, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅσην πρόνοιαν περὶ σωφροσύνης ἐποιήσατο ὁ Σόλων ἐκεῖνος, ὁ παλαιὸς νομοθέτης, καὶ ὁ Δράκων καὶ οἱ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους νομοθέται. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐνομοθέτησαν περὶ τῆς σωφροσύνης τῶν παίδων τῶν ἡμετέρων καὶ διαρρήδην ἀπέδειξαν ἅ χρῆ τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον ἐπιτηδεύειν καὶ ὡς δεῖ αὐτὸν τραφεῖναι, ἔπειτα δεύτερον περὶ τῶν μειρακίων, τρίτον δ' ἐφεξῆς περὶ τῶν ἄλλων ἡλικιῶν, οὐ μόνον περὶ τῶν ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ρητόρων. Καὶ τούτους τοὺς νόμους ἀναγράψαντες ὑμῖν παρακατέθεντο καὶ ὑμᾶς αὐτῶν ἐπέστησαν φύλακας.

(Αἰσχίνη Κατὰ Τιμάρχου 6-8)

νόμους καλῶς ἔχοντας καὶ συμ-
φέροντας τῇ πόλει
διαρρήδην
ἀποδείκνυμι
ἐπιτηδεύω
τρέφομαι
τὸ μειράκιον
ἐφεξῆς
ἀναγράφω
παρακατατίθεμαι τινι
ἐπέστησαν

νόμους καλοὺς καὶ ὠφέλιμους γιὰ
τὴν πόλιν
ὀλοφάνερα, σαφῶς
ὑποδεικνύω, καθορίζω
ἀσχολοῦμαι
ἀνατρέφομαι
ἐφηβος
στή σειρά, ἔπειτα
χαράζω (γράφω) πάνω σὲ πλάκα
ἐμπιστεύομαι σὲ κάποιον γιὰ φύλαξη,
ἀφήνω παρακαταθήκη
ἀόρ. τοῦ ρ. ἴστημι, (βλ. Κεφ. 49)

2. Νά μεταφραστούν οι επόμενες φράσεις:

- α) 'Ο δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τά τε ἄλλα διηγείτο ὡς ἔχοι καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι.
- β) 'Ο νομοθέτης διαρρήδην ἀποδείκνυσι πρῶτον μὲν ἦν ὦραν προσήκει ἵνα τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον εἰς τὸ διδασκαλεῖον, ἔπειτα μετὰ πόσων παιδῶν εἰσιέναι καὶ πηνίκα ἀπιέναι.
- γ) Αὐτὸ οὖν τότε, ἔφη, προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἐστὶ τὰ πεπραγμένα.
- δ) Ἐπεμελεῖτο ὅπως ἄσιτοι μὴ ἔσονται.
- ε) Οἱ ἐναντίοι ἐβουλεύοντο πῶς ἂν τὴν μάχην συμφορώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο.
- στ) Ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν αὐτοὺς εἴτε ἄλλο τι χρῆσονται.
- ζ) Ξενοφῶν ἤρετο Κῦρον εἴ τι παραγγέλλοι.

ἐπιστέλλω = διατάζω, παραγγέλλω

πηνίκα = πότε (ἔρωτ. ἐπίρρ. συσχετικό μέ τό τηνίκα = τότε καὶ
ήνίκα = ὅταν)

Β'

1. Πλάγιες ἐρωτήσεις

1. Πλάγιες ἐρωτήσεις ἢ πλάγιες ἐρωτηματικές προτάσεις λέγονται οἱ δευτερεύουσες προτάσεις πού περιέχουν ἐρώτηση, δηλαδή οἱ ἐρωτηματικές προτάσεις πού ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἓνα ρηματικό ἢ ἄλλο τύπο.

Εἰσάγονται:

- α) ἂν εἶναι ἐρωτήσεις μέ ὀλική ἄγνοια μέ τό ἐρωτηματικό εἰ καὶ ἂν εἶναι διμελεῖς μέ : εἰ - ἢ, πότερον - ἢ, εἴτε - εἴτε.
- β) ἂν εἶναι ἐρωτήσεις μέ μερική ἄγνοια μέ ἀναφορικές ἀντωνυμίες ἢ ἀναφορικά ἐπιρρήματα (καὶ σπάνια ὅπως οἱ ἀντίστοιχες εὐθείες ἐρωτήσεις: μέ ἐρωτηματικές ἀντωνυμίες ἢ ἐρωτημ. ἐπιρρήματα): Οἱ νόμοι ἐρωτῶσιν εἰ δοκεῖ τῷ Σωκράτει οἶόν τε εἶναι μὴ ἀνατετράφθαι τὴν πόλιν, (εὐθεῖα ἐρώτηση: δοκεῖ σοι, ὦ Σώκρατες, οἶόν τε εἶναι μὴ ...;). Σωκράτης καὶ Κρίτων ἀποροῦσι πότερον κακῶς τινος ποιοῦσιν ἢ οὐ, (εὐθεῖα ἐρώτηση: πότερον κακῶς τινος ποιοῦμεν ἢ οὐ;). Οἱ νόμοι ἐρωτῶσι τὸν Σωκράτη ὅ,τι ἐν νῷ ἔχει ποιεῖν, (εὐθεῖα ἐρώτ.: τί, ὦ Σώκρατες, ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν;) (πβ. ν.ἔ. τὸν ρωτάει ἂν πῆγε· τοῦ ἔδειξε τί ἤθελε).

Στίς εὐθείες ἐρωτήσεις ὑπάρχει στό τέλος τό ἐρωτηματικό (;), στίς πλάγιες ὄχι.

Πλάγιες ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν ὕστερα ἀπό τά ρήματα: ἐρωτῶ, ἀπορῶ, σκοπῶ (ἢ σκοποῦμαι), δείκνυμι, θαυμάζω, ἐπιμελοῦμαι καί ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία: νομίζω προσήκειν σκοπεῖν, ὅπως καλῶς ἔχοντας νόμους θησόμεθα. Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο εἴ τι εἶδείη ἀγαθόν· θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις ὅπως ἐπὶ τὸ χειρόν ἐκκλινεν· Σόλων καὶ Δράκων ἀπέδειξαν ἃ χρὴ τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον ἐπιτηδεύειν.

Οἱ πλάγιες ἐρωτήσεις ἐκφέρονται ὅπως καὶ οἱ ἀντίστοιχες εὐ-θεῖες ἐρωτήσεις: μέ ὀριστική (ἀπλή ἢ δυνητική), δυνητική εὐ-κτική ἢ μέ ὑποτακτική (ἀπορηματική). Ὅταν ὅμως ἐξαρη-θοῦν ἀπό ρῆμα ἱστορικοῦ χρόνου, ὅπως συμβαίνει καὶ μέ ἄλλες δευτερεύουσες προτάσεις, τότε ἐκφέρονται συνήθως μέ εὐκτική τοῦ πλάγιου λόγου ἢ μένουν ἀμετάβλητες.

Γ

1. Νά τραποῦν σέ εὐθείες ἐρωτήσεις οἱ πλάγιες ἐρωτήσεις τοῦ κειμένου Α2.
2. Νά δικαιολογήσετε τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖο ἐκφέρονται οἱ πλάγιες ἐρωτήσεις στίς παρακάτω φράσεις:
 - α) Πυθόμενος τὸ σύνθημα ὁ Ἑτεόνικος, ἀπόρως εἶχε τί χρῶτο τῷ πρά-γματι διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμψόρων.
 - β) Λύσανδρος Φιλοκλέα πρῶτον ἠρώτησεν, ὅς τοὺς Ἀνδρίους καὶ Κοριν-θίους κατεκρήμνισε, τί εἶη ἄξιος παθεῖν.
 - γ) Θηραμένης καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἠρωτῶντο ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν.
 - δ) Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι.
 - ε) Οὐδεὶς οἶδεν ὅφ' ὅτου ἐνεπρήσθη ὁ ναός.
 - στ) Πειράσομαι μαθεῖν εἰ ἀληθές ὃ λέγεις ἢ μή.
3. Οἱ πλάγιες ἐρωτήσεις τῆς ἀσκήσεως 2 νά τραποῦν σέ εὐθείες ἐρωτήσεις καὶ νά δοθοῦν οἱ κατάλληλες ἀπαντήσεις.
4. Νά σχηματίσετε φράσεις, πού περιέχουν πλάγια ἐρώτηση, μέ τίς λέξεις στή σωστή σειρά:
 - α) ἃ, Σόλων, χρὴ, ἀπέδειξεν, ἐπιτηδεύειν, τοὺς παῖδας.
 - β) ὅπως, δεῖ, σκοπεῖν, νόμους, θήσεσθε, τῇ πόλει, ἀκριβεῖς.
 - γ) ἀποκρίνασθαι, εἰ, οὐκ ἔχω, δίκαιον, τοῦτο, ἐστί.
 - δ) εἶη, μαθεῖν, ὅπόσον, ἐβούλοντο, οἱ στρατηγοί, τὸ στρατεύμα.
5. Ποιὰ εἶναι, κατὰ τὸ ρήτορα, τά καθήκοντα τῶν πολιτῶν ὅσον ἀφορᾷ τοὺς νόμους;

72. Συνεννόηση καί συμφωνία Ἑλλήνων καί βαρβάρων

Οἱ Μύριοι ἀφοῦ κατέβηκαν ἀπὸ τὸ βουνό Θήχη ἀπὸ ὅπου ἀντίκρισαν τὴ θάλασσα συνέχισαν τὴν πορεία τους μέσα ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Μακρῶνων. Ἐκεῖ συνάντησαν ἕνα ποταμὸ πού δὲν μποροῦσαν νὰ περάσουν, γιὰ τοὺς ἐμπόδιζαν ἀπὸ τὴν ἀπέναντι ὄχθη οἱ Μάκρωνες. Στὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμὴ παρουσιάζεται στὸν Ξενοφῶντα ὁ πελταστὴς πού ἀναφέρεται στὴν περιγραφή.

Α' 1. Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἀνὴρ φάσκων Ἀθήνησι δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γινώσκῃ τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. Οἱ δ' εἶπον ὅτι Μάκρωνες εἶεν. Ἐρώτα τοῖνυν, ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμοι εἶναι. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο· Καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. Οἱ στρατηγοὶ ἐκέλευον λέγειν ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολέμησαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. Ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. Οἱ δ' ἔφασαν ἐθέλῃν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν. Ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἑλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις ἑλληνικὴν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφοτέρω.

(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβαση 4,8, 4-7)

τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων
ἀλλὰ+προστ., φανερώνει ἔντονη παρακίνησις ἐδῶ: ἐμπρὸς λοιπὸν συζήτησε
τί ἀντιτετάχεται (= ἀντιτεταγ-
μένοι εἰσὶ)
χρήζω
ἐπὶ + αἰτ.
πιστὰ τούτων
ἐπεμαρτύραντο ὁδ. τοῦ ἐπιμαρ-
τύρομαι

τὴ γλώσσα τῶν ἀνθρώπων
γιατί ἔχουν παραταχθεῖ ἐναντίον μας
γιά μάχη
ἔχω ἀνάγκη, θέλω
ἐναντίον
ἐγγυήσεις γι' αὐτὰ
ἐπικαλοῦμαι γιά μάρτυρες

2. Νά μεταφραστούν οί ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐλεγον ὡς εἶη τὰ ἔργα τὰ γεγεννημένα οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν.
- β) Θεμιστοκλῆς εἶπεν ὅτι ἡ πόλις σφῶν τετείχισται.
- γ) Ὁ δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὰ ὀπισθεν, πολεμίων ἐπιφαινομένων.
- δ) Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιρίβαζος εἶη ἔχων τήν τε αὐτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους.
- ε) Πάντες ἂν ὁμολογήσαιμεν ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι.
- στ) Ξενοφῶν ἐπυνθάνετο ὅπως κάλλιστα πορευθεῖη.
- ζ) Κλέαρχος εἶπε τοῖς λοχαγοῖς κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν.
- η) Οἱ στρατιῶται ἤκουον τοὺς Ἑλλήνας νικῶντας βασιλέα.

Β'

1. Εὐθύς καί πλάγιος λόγος
2. Οἱ κύριες προτάσεις στὸν πλάγιό λόγο

1. Τά λόγια ἢ τίς σκέψεις κάποιου προσώπου μπορούμε νά τά πληροφορηθοῦμε ἢ:

- α) **ἄμεσα**, δηλαδή ἀκούοντας τό ἴδιο τό πρόσωπο, ἢ ἀπό κάποιον ἄλλο πού μεταδίδει τίς ἴδιες ἀκριβῶς λέξεις σέ ἀνεξάρτητο λόγο μέ τήν προσθήκη μόνο τῶν λέξεων **εἶπε, ἔφη κ.τ.δ.**: *ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι· οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι.*
- β) **ἐμμεσα**, δηλαδή ἀκούοντας ἕνα ἄλλο πρόσωπο πού τά μεταδίδει σέ ἐξαρτημένο λόγο καί ὅχι μέ τίς ἴδιες ἀκριβῶς λέξεις πού εἰπώθηκαν ἀλλά μέ κάποιες ἀλλαγές στά πρόσωπα, στοὺς χρόνους, στίς ἐγκλίσεις κτλ.: *λέγει ὅτι ἐθέλει αὐτοῖς διαλεχθῆναι· ἔφη οἴεσθαι αὐτοῦ ταύτην πατρίδα εἶναι.*

Εὐθύς λόγος: *ὁμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε.*

Πλάγιος λόγος: *οὗτοι οἴονται ὁμᾶς ἐπὶ τὴν σφετέραν (ἢ τούτων) χώραν ἰέναι. (ἔρχεσθαι, ἄχρ.)*

Στὴν πρώτη περίπτωσις ὁ ἄμεσος λόγος λέγεται **ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ**

Στὴ δεύτερη περίπτωσις ὁ ἐμμεσος λόγος λέγεται **ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ**

2. Στὸν πλάγιό λόγο οἱ προτάσεις πού στὸν εὐθύ εἶναι:

- α) **κύριες προτάσεις κρίσεως** τρέπονται σέ **εἰδικές προτάσεις** (ὑστερα ἀπὸ αἰσθητικά καὶ λεκτικά ρήματα, ἐκτὸς ἀπὸ τό

φημί) ἢ σέ **εἰδικά ἀπαρέμφата** (ὕστερα ἀπό δοξαστικά ρήματα καί τό **φημί**) ἢ σέ **κατηγορηματική μετοχή** (ὕστερα ἀπό αἰσθητικά, ἐπίσης, καί γνωστικά ρήματα: λέγων ὅτι γινώσκω τήν φωνήν τῶν ἀνθρώπων· φάσκων Ἀθήνησι δεδουλευκέναι Ἀβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα.

(εὐθύς λόγος: γινώσκω τήν φωνήν τῶν ...

εὐθύς λόγος: Ἀθήνησι δεδούλευκα

εὐθύς λόγος: Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί)

- β) **κύριες προτάσεις ἐπιθυμίας** τρέπονται σέ **ἀπαρέμφατο τελικό** (ὕστερα ἀπό ρήματα κελευστικά, λεκτικά (κελεύω, λέγω) εὐχετικά κ.τ.δ.): οἱ στρατηγοὶ ἐκέλευον **λέγειν**· οἱ στρατιῶται ἠδ-
χοντο Κῦρον **εὐτυχεῖσαι**

(εὐθύς λόγος: Λέγετε

εὐθύς λόγος: Εὐτυχήσειε Κῦρος)

- γ) **εὐθεῖες ἐρωτήσεις** τρέπονται σέ **πλάγιες ἐρωτήσεις**:

Ἐκεῖνοι ἡρώτων εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά.

Ἐρώτα τοίνυν τί χρῆζουσιν ἡμῖν πολέμοι εἶναι.

(εὐθύς λόγος: Δοίητε ἂν τούτων τὰ πιστά;

εὐθύς λόγος: Τί χρῆζετε ἡμῖν πολέμοι εἶναι;)

Γ'

1. Νά τρέψετε σέ εὐθύ λόγο τίς φράσεις τοῦ πλάγιου λόγου τῆς ἀσκήσεως Α2, ἀφαιρώντας τήν πρόταση ἀπό τήν ὁποία ἐξαρθῶνται.
2. Οἱ ἐπόμενες προτάσεις πού βρίσκονται σέ εὐθύ λόγο νά τραποῦν σέ πλάγιο μέ ἐξάρτηση ἀπό τά ρήματα πού δίνονται:
 - α) Πῶς ἂν τήν μάχην ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα; - ἐβουλεύοντο ...
 - β) Παρασκευάζεσθε ἅπαντες εἰς μάχην - ἐκέλευεν ...
 - γ) Οὐκ ὀλίγοι τῶν συμμάχων πεπτώκασιν - λέγουσιν ...
 - δ) Ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν - ἔλεγεν ...
 - ε) Ὁ ἀδύνατος ὕβριστής ἐστι καὶ βίαιος - φησὶν ὁ κατήγορος ...
 - στ) Σωκράτης διελέγετο περὶ ἀρετῆς - πάντες ἤκουον ...
3. Νά συμπληρώσετε τίς φράσεις τοῦ πλάγιου λόγου μέ τό κατάλληλο ρῆμα ἀπό αὐτά πού δίνονται (φησὶν, λέγει, ἐκέλευσε, ἤρετο, ἔλεγον, εὐχονται, ἐρωτᾷ):
 - α) ... τοὺς στρατιώτας περιμένειν.
 - β) ... εἶναί με πλούσιον καὶ ὕβριστήν.
 - γ) ... ὥς οἶός τ' ἦν πολλὰ ποιεῖν.
 - δ) ... ὥς νῦν ἐξεῖη τιμωρῆσασθαι Λακεδαιμονίους.
 - ε) ... ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα.
 - στ) ... εἰ βούλεται μένειν παρὰ τῷ πατρί.
 - ζ) ... δοῦναι τοὺς θεοὺς αὐτοῖς ἀγαθὰ.

73. Ἀγῶνες καί ἔπαθλα

Μετά τόν Πελοποννησιακό πόλεμο ἡ ἀγανάκτηση τῶν ἐλληνικῶν πόλεων γιά τή δεσποτική πολιτική τῆς Σπάρτης εἶναι γενική. Οἱ μεγαλύτερες ἐλληνικές πόλεις ἐνώνονται ἐναντίον της καί ἀρχίζει ὁ Βοιωτικός ἢ Κορινθιακός πόλεμος τό 395 π.Χ. Μπροστά στό μεγάλο κίνδυνο οἱ Σπαρτιάτες ἀνακαλοῦν ἀπό τήν Ἀσία τόν Ἀγησίλαο πού πολεμοῦσε ἐκεῖ τοὺς Πέρσες. Ὁ Ἀγησίλαος πειθαρχεῖ στίς ἐντολές τῆς πατρίδας του καί συγκαλεῖ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐλληνικῶν πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας στοὺς ὁποίους ἀνακοινώνει τήν ἀπόφασή του.

Α' 1. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν τῶν συμμάχων ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαίμονι· εἰ δὲ καλῶς τάκεῖ γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἦκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ὁρῶν ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένουν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἑλλήνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἄθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἡτίς ἄριστον στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρατεύοιτο καὶ ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. Προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις εὐίπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ τούτοις νικητήριον δώσων. Τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσιν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερρονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν. Ἦν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλείστα ὄπλα ἐκπεπονημένα εἰς κόσμον καὶ ὀπλιτικά καὶ ἱππικά· ἦσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοῖ.

(Ξενοφ. Ἑλληνικά 4, 2, 4 - 7)

εἰ δὲ καλῶς τάκεῖ γένοιτο (ἐνν. εἶπον)	ἂν τακτοποιηθοῦν οἱ ἐκεῖ ὑποθέσεις
λαβόντες αὐτόν	ἐνν. ὡς ἀρχηγόν
ἄθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν ἡτίς	προκήρυξε ἔπαθλα γιά κείνη ἀπό τίς πόλεις πού ...
εὐοπλότατος	πολύ καλά ὀπλισμένος
προεῖπε	ὑποσχέθηκε
ἱππαρχος	διοικητής ἱππικοῦ

εὐπιποτάτη τάξις
παρέχομαι
νικητήριον
ὥς δώσων, ἀντί: (προεῖπε)
ὥς δώσει

εὐκρινῶ (-έω)
ἐκπονῶ
κόσμος
ἐκπεπονημένα εἰς κόσμον
ὀπλιτικά καί ἵππικά

μονάδα (στρατ.) μέ πολύ καλά ἄλογα
παρουσιάζω
(ἐνν. ἄθλον) βραβεῖο νίκης

ἡ μετοχή αἰτιολογική μέ ὑποκειμενική
αἰτιολογία
ἐκλέγω μέ προσοχή
κατεργάζομαι μέ κόπο
στολισμός
δουλεμένα μέ κόπο πολύ ὥραϊα
γιά ὀπλίτες καί για ἵππεις

2. Νά μεταφραστοῦν οἱ ἐπόμενες φράσεις:

- α) Ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἴη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πο-
ρεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτή-
δεια λάβοι.
- β) Οὐ μέντοι τούτου γ' ἔνεκεν κατέμεινεν, ἀλλ' εὖ εἰδὼς ὅτι, εἰ
στρατηγοίη, λέξοιεν οἱ πολῖται ὥς Ἀγησίλαος, ὅπως βοηθή-
σειε τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχοι.
- γ) Ἐλεγε δὲ ὁ Πελοπίδας ὅτι οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες μάχη
ἡττημένοι εἶεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ αὐτοῖς οὐ παρεγέ-
νοντο.
- δ) Λέγουσιν ὥς, ἐπειδὴν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ μεγάλην τι-
μὴν ἔχει.

Β'

1. Οἱ δευτερεύουσες προτάσεις στὸν πλάγιό λόγο

1. Εἶδαμε στό προηγούμενο κεφάλαιο πῶς τρέπονται στὸν πλάγιό
λόγο οἱ κύριες προτάσεις. Ἐδῶ θὰ δοῦμε πότε καὶ ποιές ἀλλαγές
παθαίνουν στὸν πλάγιό λόγο οἱ **δευτερεύουσες προτάσεις**.

(πβ. ν.έ. εὐθύς λόγος: **δέ θὰ προλάβεις, ἂν δέ φύγεις αὐτὴ τῇ στιγμή.**
πλάγιος λόγος: τοῦ εἶπε ὅτι **δέ θὰ προλάβαινε, ἂν δέν ἔφευγε ἐκείνη
τῇ στιγμή**).

Οἱ προτάσεις πού εἶναι δευτερεύουσες στὸν εὐθύ λόγο, καὶ στὸν
πλάγιό λόγο παραμένουν βέβαια δευτερεύουσες ἀλλά:

- α) ὅταν ὁ πλάγιος λόγος ἐξαρτᾶται ἀπὸ **παροντικό** (ἄρκτικό)
χρόνο, τότε **διατηροῦν** καὶ στὸν πλάγιό λόγο τό χρόνο καὶ τήν
ἐγκλίση πού εἶχαν στὸν εὐθύ, ἐνῶ
- β) ὅταν ὁ πλάγιος λόγος ἐξαρτᾶται ἀπὸ **ἱστορικό** χρόνο, τότε δια-

74. Ἀνακεφαλαίωση στ' (Κεφ. 65 - 73)

A'

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1. Α' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ:

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ
Θανατηφόρος

ΕΠΙΘΕΤΟ
ἀκρόπολις

ΡΗΜΑ
φυγόπονος

ΕΠΙΡΡΗΜΑ
ἀειθαλής

ΠΡΟΘΕΣΗ
ἐμμένω

ΑΧΩΡ. ΜΟΡΙΟ
ἀδελφός

2. Β' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ:

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ
πρόθυρον

ΕΠΙΘΕΤΟ
δύσβατος

ΡΗΜΑ
ἀντιγράφω

ΑΚΛΙΤΟ
ὑπεράνω
ἔνδεκα

3. Σημασία τῶν συνθέτων:

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΑ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ	ΚΤΗΤΙΚΑ	ΣΥΝΔΕΤΙΚΑ ἢ ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΑ
ἀκρόπολις	μισάνθρωπος	μακρόχειρ	γλυκύπικρος

B'

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ:

1. ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤ.

εἰ, ἐάν, ἂν, ἤν

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ-ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤ.

εἰ καί, ἂν καί, καί εἰ, οὐδ' εἰ κτλ.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ-ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ κτλ. ΠΡΟΤ.

ἀναφορική ἀντωνυμία
ἀναφορικό ἐπίρρημα

ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

εἰ, πότερον - ἤ
ἀναφορική ἀντωνυμία
ἀναφορικό ἐπίρρημα
ἐρωτημ. ἀντωνυμία
ἐρωτημ. ἐπίρρημα

2. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ (συνέχεια από άνακεφαλ. ε')

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ
ἄρν. μή

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ
καί, καίπερ

ΤΡΟΠΙΚΕΣ
σέ ἐνεστώτα
(ἔχων, ἄγων, φέρων)

3. ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Υπόθεση: εἰ καί ὀριστική ἢ εὐκτική, α', β', γ', στ' εἶδη

Υπόθεση: ἄν καί ὑποτακτική δ', ε', εἶδη

4. ΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

κύρια πρόταση κρίσεως

εἰδική πρόταση
εἰδικό ἀπαρέμφατο
κατηγορηματική μετοχή

κύρια πρόταση ἐπιθυμίας

τελικό ἀπαρέμφατο

εὐθεία ἐρώτηση

πλάγια ἐρώτηση

δευτερεύουσα πρόταση

δευτερεύουσα πρόταση
(στήν ἴδια ἔγλιση ἢ
σέ εὐκτική)

Γ'

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νά μεταφράσετε:

Ἄνθρωπος πέφυκε τὰ μὲν κατορθώματα τοῦ πλησίον καὶ πολλὰ ὄντα καὶ μεγάλα παρορᾷ· ἦν δὲ ἐλάττωμά που φανῇ, κἂν τὸ τυχὸν ᾗ, καὶ ἐπαισθάνεται ταχέως, καὶ ἐπιλαμβάνεται προχείρως καὶ μέμνηται διὰ πάντος· καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο καὶ εὐτελὲς τὴν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἡλάττωσε δόξαν πολλάκις.

2. Νά βρεῖτε ποιοὶ ἀπὸ τὰ τρία ῥήματα στήν παρένθεση εἶναι συνώνυμο μέ το πρώτο:

α) **δίκτην λαμβάνω** (δικάζω, κολάζω, ἀποψηφίζομαι)

β) **ἐπιλανθάνομαι** (ἀμνημονῶ, οἶχομαι, ἀμελῶ)

- γ) μέλει μοι (ἐπιμελοῦμαι, ὀλιγωρῶ, μέλλω)
 δ) χρήζω (χρῶμαι, δέομαι, χαρίζομαι)
 ε) ἄχθομαι (βοῶ, αἰσχύνομαι, ἀνιώμαι)
 στ) ἡδομαι (ἡγοῦμαι, ἀγάλλομαι, οἶδα)
 ζ) ἐκπίπτω (ἀποθνήσκω, φεύγω, ἀπαλλάττομαι)
 η) ἐξελαύνω (ἐκβάλλω, πορεύομαι, εἴρω)
 θ) δηῶ (δηλῶ, διαφθείρω, διήκω)
3. Νά μεταφέρετε στά ἀρχαῖα τίς φράσεις τῆς ν.έ. πού εἶναι στήν παρέν-
 θεση, συμπληρώνοντας ἔτσι τίς πρῶτες φράσεις:
- α) *Αἰσchrón ἐστι παντὶ ἀνδρὶ ...* (νά κάνει κακή χρήση τῆς δόξας τῶν
 προγόνων του).
 β) *Εἰ δημεύσετε τὴν οὐσίαν ἡμῶν ...*, (θά νομίζω ὅτι ἀδικήθηκα).
 γ) *Οὐδεὶς εὐμενῶς ὑποδέξεται ὑμᾶς ...*, (ἐὰν ἀμελήσετε ὅσα ἔχουν εἰπω-
 θεῖ).
 δ) *Ἀγησίλαος ἤχθετο ...*, (γιατί ἔβλεπε ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νέους δέν
 ἠθελαν νά ἐκστρατεύσουν).
 ε) *Οἱ Θηβαῖοι τῇ ὕστεραίᾳ ἐπορεύοντο καὶ δῆλοι ἦσαν ...* (ὅτι ἔκαιαν καὶ
 κατὰστρεφαν πολλὰ σπίτια).
 στ) *Ἀνάγκη οὖν ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ βοηθεῖν τῷ πατρί ...*, (ἂν καὶ δέν
 μπορῶ νά μιλήσω καλὰ).
4. Νά συμπληρωθοῦν οἱ φράσεις ἀφοῦ τεθοῦν οἱ λέξεις τῆς παρενθέσεως
 στόν κατάλληλο τύπο:
- α) *Εἰκός ἐστι ... βοηθεῖν ...*, *εἰ καὶ μὴ ὑμεῖς εὖνοϊαν ἡμῖν ...* . (ἔχω, πειρῶ-
 μαι, ὁ πατήρ)
 β) *Κέλυσον αὐτοὺς ... ἡμῖν τοὺς θησαυροὺς, ... Κροῖσος λέγεται ...* . (κτῶ-
 μαι, δείκνυμι, ὄς)
 γ) *Οὐδενὶ ... πολέμοι ...*, *ὅστις μὴ ... ἐρᾷ*. (πόλεμος, φημί, ἤκω)
 δ) *Εἰ δ' ἡμεῖς κερδαίνειν ...*, *τότ' ἂν πλεῖστ' ... τούτων τῶν χρημάτων*.
 (λαμβάνω, βούλομαι)
 ε) *Δεῖ τοὺς ἀνδρας ἐπίστασθαι ... ἐν ταῖς εὐπραξίαις, ἐν δὲ τοῖς δεινοῖς ...*
εὐθαρσεῖς (εἰμί, δύναμαι, σωφρονῶ)
5. Μέ τά ἀρχικά τῶν ἐπόμενων λέξεων μεταφρασμένων στά ἀρχαῖα σχη-
 ματίζεται μιὰ ἀπὸ τίς ἴδιες τίς λέξεις ἐπίσης στά ἀρχαῖα:
- α) ἔπειτα, ξένος, ἐπιτρέπεται, σκεπτικός, δυστυχιμένος, ἀρκετά·
 β) κοιμάμαι, ἀπομακρύνομαι, γρηγορότερα, εἶμαι, ἐσεῖς, συκοφαντῶ,
 νόμιζα·
 γ) ντροπή, γνωρίζετε, εὐκολος, δοῦλος, ὑπεροψία, μαῦρος, ἐκλέγομαι,
 ἱκετεύω.

Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν στά κεφάλαια καί στά μέρη τῶν κεφαλαίων. Δέν ἀναγράφεται μόνο τό Α' μέρος λ.χ.:

17 = στό Α' μέρος τοῦ Κεφ. 17

17B = στό Β' μέρος τοῦ Κεφ. 17

17Γ = στό Γ' μέρος τοῦ Κεφ. 17

A

ἀγαθός, -ή, -όν γενναῖος 6
 ἀγάλλομαι εὐφραίνομαι, χαίρομαι 8
 ἄγαμαι θαυμάζω 61
 ἀγείρω συγκεντρώνω 1
 ἀγεννής, -ής, -ές πρόστυχος 22
 ἄγομαι γυναῖκα παίρνω σύγυζο 13B
 ἄγχω πνίγω 50
 ἄγω φέρνω 13 || ὁδηγῶ 23
 ἀδεῶς χωρίς φόβο 45
 ἄδυνατος ἀνάπηρος 55
 ἄδω τραγουδῶ 22
 ἀεὶ πάντα 65
 ἀθυμία φόβος, μελαγχολία 39
 ἀθυμῶ (-έω) φοβοῦμαι, στενοχωριέ-
 μαι 11, 32
 αἰδοῦμαι (-έομαι) ντρέπομαι 5, 47B
 αἰδώς, -οὺς ντροπή, σεβασμός 25B
 αἰκία κακοποίηση, βασανισμός 37
 αἰκίζομαι βασανίζομαι 56
 αἰκισμός κακοποίηση, βασανισμός
 37
 αἰνίττομαι ὑποδηλώνω, λέω μέ ἄλλα
 λόγια 31
 αἰροῦμαι (-έομαι) ἐκλέγω, προτιμῶ
 49B, 59 || ἐκλέγομαι 47B
 αἶρῶ (-έω) συλλαμβάνω, κυριεύω
 32B, 46, 54B, 55
 αἰσχρὸν ἐστὶ εἶναι ἄσχημο, εἶναι
 ντροπή 45
 αἰσchrός, -ά, -ὸν ἄσχημος 20
 ἀκλεέστατος ἐντελῶς ἄδοξος 10
 (ὑπερθ. τοῦ ἀκλεής, -ής, -ές ἄδοξος)

ἀκούω, εὐ ἀκούω ἐπαινοῦμαι 54B, 65
 κακῶς ἀκούω κατηγοροῦμαι, κακο-
 λογοῦμαι 27Γ, 65
 ἄκρα σύνορα 6
 ἄκρατής, -ής, -ές ἀνίσχυρος, ἀσυγ-
 κράτητος, ἀκόλαστος 61
 ἄκρισία σύγχυση 44
 ἄκριτος ἀδίκαστος, χωρίς νά δικα-
 στεῖ 67
 ἀκροβολίζομαι μάχομαι ἀπὸ μακριά
 58Γ
 ἄκρον, τό κορυφή τοῦ βουνοῦ 17
 ἄκων, -ουσα, -ον ἀκούσιος 30Γ, 38
 ἀλίσκομαι συλλαμβάνομαι, καταδι-
 κάζομαι 25
 ἄλκιμος, -ος, -ον δυνατός, γενναῖος 8
 ἄλλοθι ἄλλου 11B
 ἄλλος ἄλλῃ ὁ ἕνας ἐδῶ καὶ ὁ ἄλλος
 ἐκεῖ 69
 ἄλλως τε καὶ καὶ μάλιστα 48, 57
 ἄλς, ὁ τό ἁλάτι || ἄλς, ἡ θάλασσα 16B
 ἁμαρτάνω κάνω λάθος, 3, 29 || ἀπο-
 τυγχάνω 61B
 ἄμοχθος, -ος, -ον αὐτός πού δέ μο-
 χθεῖ, ὁ ξεκούραστος 8
 ἄμφι περίπου 43
 ἁμφιέννυμαι ντύνομαι 24
 ἁμφότεροι, -αι, -α καὶ οἱ δύο μαζί 44
 ἀνάγομαι ξεκινῶ (μέ πλοῖο) 55Γ
 ἀναγράφω χαράζω (γράφω) πάνω σέ
 πλάκα 71
 ἀναίρεσις τῶν νεκρῶν ταφή τῶν νε-

κρῶν 60
ἀναιροῦμαι (-έομαι) καταστρέφω, σκοτώνω 65
ἀναιροῦμαι πόλεμον ἀναλαμβάνω, ἀρχίζω πόλεμο 67
ἀνακαλοῦμαι (-έομαι) ἐπαναφέρω 37
ἀναλίσκομαι ξοδεύω 65
ἀναπετάννυμι ἀπλώνω 52Γ
ἀναφανδὸν φανερά 34B
ἀνδράποδον δοῦλος 22
ἀνδραποδώδης, -ης, -ες, δουλοπρεπής 61
ἀνείργω ἐμποδίζω, ἀποτρέπω 37
ἀνέκδοτος, -ος, -ον ἀνύπαντρος 10
ἀνεπιστήμων, -ονος ἀμαθής, ἄπειρος 31
ἀνήμεστος, -ος, -ον ἀνεπανόρθωτος 58B
ἀνιδῶμαι (-άομαι) λυποῦμαι, στενοχωριέμαι 10, 11
ἀντιλαμβάνω παίρνω κάτι ὡς ἀντάλλαγμα 21
ἀντιποιοῦμαι διεκδικῶ 54
ἀξιῶ (-όω) ἔχω τὴν ἀξίωση, θεωρῶ δίκαιο, σωστό, 22, 60
ἀπαλλάττομαι φεύγω 63
ἅπαξ μιὰ φορά 43B
ἀπελαύνω διώχνω 18
ἀπογράφομαι καταγράφομαι στὸν κατάλογο 10
ἀποδείκνυμαι διορίζομαι 29B
ἀποδείκνυμι ὑποδεικνύω, καθορίζω 71
ἀποδίδωμι ἐπιστρέφω κάτι 44 || πληρώνω 50
ἀποθνήσκω ὑπὸ τινος σκοτώνομαι ἀπὸ κάποιον 13B, 54B
ἀποκτείνω σκοτώνω 5
ἀπολείπω ἐγκαταλείπω, ἀφήνω 8
ἀπόλλυμαι χάνομαι, καταστρέφομαι 10, 16, 39Γ, 46
ἀπορία ἀμηχανία, δυσκολία 68
ἀποτίθεμαι βάζω κάτω, ἀφήνω 47

ἀποχώννυμι κλείνω μέ ἐπιχωμάτωση 16
ἀποψηφίζομαι ἀθώωνω μέ τὴν ψήφου μου 65
ἀρά κατάρα 63
ἀράτω τοῦ αἵρω σηκώνω 21Γ
ἀρίδης, -ος, -ον πολὺ φανερός 66B
ἄριστον, τό γεῦμα 44
ἄρμωστος διοικητής 46
ἄρχω ἀρχίζω 26
ἄρῳ (-όω) ὀργώνω 62B
ἄσμενος εὐχαριστημένος 30B
ἀτριβής, -ής, -ές πού δέν τρίβεται, ἄφθαρτος 30
αὐθαίρετος, -ος, -ον αὐτοδιόριστος 67
αὐθις πάλι, πίσω 50
αὕξομαι αὕξανομαι 9
αὐτίκα ἀμέσως 59B
αὐχῶ (-έω) καυχίεμαι 50
ἄφαιροῦμαι (-έομαι) ἀφαιρῶ 29
ἄφίημι ἀφήνω 2, 51
ἄφίημί τι χεῖρ ἀφήνω κάτι νά πάει σὺν τῷ, ἀδιαφορῶ γιὰ κάτι 47
ἄφισταμαι ἀπομακρύνομαι 33, 50
ἄχθομαι στενοχωριέμαι, ἀγανακτῶ 8, 54
ἄχρι μέχρι 47
ἄπειμι ἀποχωρῶ 57

B

βιάζομαι χρησιμοποιοῦν βία, πετυχαίνω κάτι μέ ἐξαναγκασμό 59
βότρυς, -υος τσαμπὶ σταφύλια 33B
βουλεύομαι σκέπτομαι 26
βούλομαι θέλω 2, 5, 6
βοῶ (-άω) φωνάζω 50

Γ

γάρ διότι 1 || δηλαδή 35

γε βέβαια, τουλάχιστο 13B, 30
 γεραίτερος γεροντότερος 8
 γηροτροφῶ γεροκομῶ 10
 γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὄρους φτάνω στήν
 κορυφή τοῦ βουνοῦ 17
 γίγνομαι ἐγκρατὴς τινος γίνομαι κύ-
 ριος κάποιου, ἐξουσιάζω κά-
 ποιον 61
 γινῶσκω γνωρίζω 3
 οὕτω γινῶσκω ἔχω αὐτὴ τὴ γνώμη
 31
 ταῦτά γινῶσκω ἔχω τὴν ἴδια γνώμη
 32
 γυμνὸς ἢ γυμνήτης ἐλαφρὰ ὀπλισμέ-
 νος 43

Δ

δαρκεῖν περσιζὸ νόμισμα χρυσό 59
 δέδοικα ἢ δέδια φοβοῦμαι 32, 67
 δεῖ πρέπει 7
 δεῖνα ὅ, ἢ, τὸ ὅ τάδε 21B
 δεινὰ τὰ κίνδυνοι 6
 δελφύς, -ύος, ἡ κοιλία 66B
 δέομαι ἔχω ἀνάγκη, παρακαλῶ 10,
 36B, 54
 δέος, τὸ φόβος 68
 δεσπότης ἀφέντης 1
 δεῦρο ἐδῶ 36
 δέω ἔχω ἀνάγκη 8, 46
 δῶ (δέω) δένω 46
 δῆλον φανερό 9
 δημαγωγός ἀρχηγός τοῦ λαοῦ 62
 δήπου βέβαια 19
 δηῶ (δηῶω) φονεύω, καταστρέφω
 23, 26
 διαβάλλω συκοφαντῶ 19
 διαβατήρια, τὰ οἱ θυσίαι πρὶν ἀπὸ
 μιᾶ ἐκστρατείας 51
 διαβολὴ συκοφαντία 68
 διαθρύπτω κοιμματιάζω, κάνω τρυ-
 φηλό κάτι 49
 διάκειμαι βρίσκομαι σέ μιὰ κατά-
 σταση 62

διαλέγομαι συζητῶ 13
 διαλλάττω (-σσω) συμφιλιώνω 63
 διαμαρτάνω τινός ἀποτυχαίνω σέ
 κάτι 54
 διαπορθμεύω μεταφέρω ἀπὸ τὴ μιὰ
 ὄχθη στήν ἄλλη 50
 διαπράττω κατορθώνω, ἐκτελῶ 67
 διαρρήδην ὀλοφάνερα, σαφῶς 71
 διαρρίπτω διασκορπίζω 26
 διατάσσομαι παίρνω θέση, τοποθε-
 τοῦμαι 69
 διατελῶ εἶμαι διαρκῶς 56B
 διατρίβω παραμένω 27
 διαφθείρομαι καταστρέφομαι 12
 δίδωμι δίκην τινὶ τιμωροῦμαι 19, 56,
 67
 διέχω ἀπέχω 43
 διήκω ἐκτείνομαι, φτάνω 16, 43
 δίκην ἔχω τιμωροῦμαι 60
 δίκην λαμβάνω τινός τιμωρῶ, ἐκδι-
 κοῦμαι γιὰ κάτι 45
 διὸ γι' αὐτό 6
 δις δύο φορές 43
 διχῇ μέ δύο τρόπους 37
 διώκω ἐπιδιώκω, ζητῶ 47
 δοκεῖ + ἀπαρ. φαίνεται, φαίνεται
 καλὸ, ἀποφασίζεται 33, 69
 δουλεύω τινὶ εἶμαι δούλος σέ κά-
 ποιον 35, 45

Ε

ἐάλω ἀόρ. β' τοῦ ρ. ἀλίσκομαι 25
 ἐθίζω συνηθίζω 9
 ἔθος, τὸ συνηθία 9
 εἰ ἐάν 4, 7
 εἰκάζω καταλήγω σέ συμπέρασμα 30
 εἰκὸς ἐστὶ εἶναι φυσικό, εἶναι λογικό
 24
 εἰ μὴ παρὰ μόνο, ἐκτὸς 14
 εἰμι εἶμαι 6
 εἶμι ἔρχομαι, πηγαίνω 19
 εἶργνυμι ἢ εἶργνύω φυλακίζω 32

εἶργω ἐμποδίζω 31
 εἰσαγγέλλω ἀναγγέλλω 63
 εἰσορῶ παρατηρῶ μέ προσοχή 38
 εἴσω μέσα 19
 εἴωθα συνηθίζω 58
 ἐκάτερος, -α, -ον καθέννας ἀπό τούς
 δύο 44, 44B
 ἐκβάλλω ἐξορίζω 13B || διώχνω 39
 ἐκθέω τρέχω ἔξω 46
 ἐκκόπτω κόβω δέντρα ἀπό τό δάσος
 26
 ἐκπίπτω ἐξορίζομαι 13B
 ἐκπονῶ (-έω) κατεργάζομαι μέ κόπο
 73
 ἐκσπονδός ἔξω ἀπό τίς σπονδές,
 ἔχθρός 65
 ἐκών, -οῦσα, -ὸν ἐκούσιος 38
 ἐλεινός, -ή -ὸν ἀξιολύπητος 52
 ἐλληνίζω μιμοῦμαι τούς Ἑλληνες 61
 ἐμβαίνω μπαίνω μέσα 20 || ἐπιβιβάζομαι
 σέ πλοῖο 19
 ἐμβολή εἰσβολή 23 || ἐπίθεση 58
 ἐμμένω μένω σταθερός 7 || παρα-
 μένω, τηρῶ 27
 ἐμός, ἐμή, ἐμόν δικός μου 3, 24B
 ἐμπεδῶ (-όω) τηρῶ σταθερά 51
 ἐμπνέω ἀναπνέω 27Γ, 52
 ἐμποιῶ προξενῶ 52B
 ἐνθα ὅπου 22 || ἐκεῖ, τότε 23
 ἐνθάδε ἐδῶ 10
 ἐνιοί, ἐνιοί, ἐνια μερικοί 21B
 ἐννοῶ σκέφτομαι 21
 ἐνταῦθα ἐδῶ, ἐκεῖ, τότε 17
 ἐντυγχάνω συναντῶ 63
 ἐξανδραποδίζομαι ὑποδουλώνω 46
 ἐξελαύνομαι ἐξορίζομαι, 54
 ἐξελαύνω διώχνω, ἐξορίζω 5, 27
 ἐξεστὶ τινι ἐπιτρέπεται σέ κάποιον
 33B
 ἐξηγοῦμαι δείχνω σέ κάποιον τό
 δρόμο, τοῦ δίνω τό παράδειγμα
 13
 ἐξονειδίζω κακολογῶ, βρίζω 22

εἶοικα μοιάζω 14
 ἐός, ἐή, ἐόν δικός του 24
 ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι, ἔχω ἐπαγ-
 γέλμα 35B
 ἐπαρῶμαι (-άομαι) καταριέμαι 63
 ἐπειδὴ ἐπειδή, ὅταν 24
 ἐπέρχομαι ἐπιτίθεμαι 43
 ἐπέχω ἀργοπορῶ 58
 ἐπί + αἶτ. ἐναντίον 72
 ἐπιγίγνομαι ἐρχομαι ἔπειτα, ἀκο-
 λουθῶ 30
 ἐπιθορυβῶ (-έω) ἐπιδοκιμάζω μέ θό-
 ρυβο 26
 ἐπικούρημα βοήθημα, μέσο τροστα-
 τευτικό 12
 ἐπικουρῶ (-έω) βοηθῶ 46
 ἐπιλείπω δέν ὑπάρχω πιά 12
 ἐπιλήσιμον αὐτός πού ξεχνᾷ 31Γ
 ἐπιμαρτύρομαι ἐπικαλοῦμαι γιά μάρ-
 τυρες 72
 ἐπιμελοῦμαι (-έομαι) φροντίζω 4
 ἐπιόντες, μετ. τοῦ ρ. ἐπέρχομαι πλη-
 σιάζω 17
 ἐπιορκῶ (-έω) παραβαίνω τούς ὅρ-
 κους 6
 ἐπιπέτομαι πετῶ πάνω ἀπό κάτι 47
 ἐπισιτίζομαι ἐφοδιάζομαι μέ τρο-
 φίμα 13
 ἐπισκίπτω τινί ἐξορκίζω κάποιον
 γιά κάτι 24
 ἐπίσταμαι γνωρίζω καλὰ 19, 60
 ἐπιστέλλω παραγγέλλω, διατάζω 37,
 71
 ἐπιτήδειον κατάλληλο, χρήσιμο 47
 ἐπιτήδευμα ἀσχολία 37
 ἐπιτηδεύω ἀσχολοῦμαι 71
 ἐρίτιμος, -ος, -ον πολῦτιμος 66B
 ἐρῶ (-άω) ἀγαπῶ 32
 ἐρρωμένεστέρος πιό δυνατός 9
 ἔστι ὑπάρχει 10
 ἔστιν ὅπως κάπως, κατά, κάποιον
 τρόπο 19
 ἔστιν ὅς κάποιος 19B

ἔστιν ὅτε κάποτε 19B
 ἔστιν οὐ κάπου 19B
 ἕτερος, -α, -ον ἄλλος· λέγεται ὅταν τὸ
 σύνολο ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο 44
 εὖ (ἐπίρρ.) καλὰ
 εὖ ἀκούω ἐπαινοῦμαι 54B, 65
 εὖ ἔχω τὸ σῶμα εἶμαι ὑγιῆς στοῦ σώμα
 39
 εὖ λέγω ἐπαινώ 54B
 εὖ πάσχω εὐρεγοῦμαι 54, 57
 εὖ ποιῶ εὐεργετῶ 54B
 εὐάλωτος αὐτὸς πού κυριεύεται, πού
 καταβάλλεται εὐκολα 29
 εὐβουλία φρόνησις 42
 εὐγένεια εὐγενική, ἀρχοντική κατα-
 γωγή 29
 εὐδαιμονῶ (-έω) εὐτυχῶ 13B
 εὐδοξία καλή φήμη, δόξα 36
 εὐθαρσής, -ής, -ές θαρραλέος 42
 εὐκλεια δόξα 66
 εὐκρινῶ (-έω) ἐκλέγω μέ προσοχή 73
 εὐμετάστατος, -ος, -ον εὐμετάβλητος
 29
 εὐνή κρεβάτι 52
 ἔχω εὐνοῖαν πλεῖω εὐνοῶ περισσό-
 τερο 68
 ἔλαττον ἔχω εὐνοῖαν βρίσκομαι σέ
 μειονεκτική θέσις 68
 εὐπάθεια εὐτυχία 42
 εὐπετῶς εὐκολα 6
 εὐπραξία εὐτυχία 42
 εὐριπὸς πορθμὸς 37
 εὐρος, τό (τοῦ εὐρους) τό πλάτος 25
 εὐτρεπίζω ἐπισκευάζω 16
 εὐώνυμος, -ος, -ον ὁ ἀριστερός 18
 ἐφεξῆς στή σειρά, ἔπειτα 71
 ἐφέπομαι ἀκολουθῶ 12
 ἔφη τοῦ ρ. φημί λέγω 9
 ἐφίστημι τοποθετῶ ἐπάνω, ἐγκαθι-
 στοῦ 16 || βάζω πάνω σέ κάτι,
 διορίζω 49 || σταματῶ (τόν ἴππο)
 12
 ἐφορῶ ἐπιβλέπω 30

ἔχω + ἀπαρ. μπορῶ νά 26, 35
 ἀπείρω ἔχω ἔχω ἀπειρία 7
 ἀμελῶς ἔχω ἀμελῶ 42
 χαλεπῶς ἔχω εἶμαι ὀργισμένος 56
 εὖ ἔχω τὸ σῶμα εἶμαι ὑγιῆς στοῦ σώ-
 μα 39
 ἔψω βράζω, μαγειρεύω 54
 ἔω(ἔάω) ἀφήνω 35, 46
 ἔως, ἡ αὐγή 19, 58

Z

ζάπλουτος πολὺ πλούσιος 66B
 ζηλῶ (-όω) ζηλεύω, θαυμάζω 46
 ζημία τιμωρία 57
 ζημιοῦμαι (-όομαι) τιμωροῦμαι 55Γ

H

ἡ παρά 4, 8
 ἡβῶ (-άω) εἶμαι ἔφηβος 49
 ἡγοῦμαι νομίζω, ὀδηγῶ 60
 ἡδίων συγκρ. ἡδιστος ὑπερθ. τοῦ
 ἡδύς, -εῖα, -ὺ εὐχάριστος 8, 3
 ἡδομαι εὐχαρισιέμαι 35
 ἡκιστα ἐλάχιστα 70
 ἡκω ἔχω ἔρθει 13
 ἡμέτερος, -α, -ον, δικός μας 1, 24B
 ἦν, ἐὰν ἂν 19
 ἡσυχίαν ἔχω μένω ἡσυχος 12
 ἡττώμαι (-όομαι) νικίεμαι 22, 44

Θ

θαμὰ συχνά 61B
 θάττον γρηγορότερα 21
 θεμιτόν δίκαιο, ὅσιο 27
 θέμις (ἔστι) ἐπιτρέπεται, εἶναι δίκαιο
 50
 θεραπεία περιποίηση, φροντίδα 10
 θεραπεύω λατρεύω 6

θεράπων, ὁ (-οντος) ὑπηρέτης 49
θῆω τρέχω 17, 46B
θεωρία γιορταστική ἀποστολή 45
θηρῶ (-άω) κυνηγῶ 46B
θρύπτομαι ξιπάζομαι 37
θύω θυσιάζω 6

I

ιδίᾱ στήν ιδιωτική ζωή 4
ιέρᾱ, τὰ θυσίαι, ιερέες τελετές 5
ἴημι ρίχνω 48B
ικανός, -ή, -ὄν ἀρκετός, ἱκανοποιη-
τός 38
ίμᾱς, ὁ (ίμάντος) τό λουρί 12
ἵππαρχος, ὁ διοικητής ἱππικοῦ 73
ἴστημι στήνω 48B
ἰῶμαι (-άομαι) θεραπεύω 46B

K

καθίζάνω κάθομαι 7
καθίστημι τοποθετῶ 22
καί γάρ γιατί καί, γιατί ἀληθινά 45
καί ταῦτα καί μάλιστα 70
καίτοι καί ὅμως, καί πραγματικά 39
καί τοῦτο καί μάλιστα 26
κακίζομαι φέρομαι ὡς δειλός 66
καλός ὥραϊος 8Γ
κάπειδᾱν (καί ἐπειδᾱν) καί ὅταν 37
καρβάτιναι, αἱ τὰ τσαρούχια 12
καρποῦμαι (-όομαι) ἀπολαμβάνω 45
κατάγειος, -ος, -ον ὑπόγειος 8
καταγιγνώσκω τινός καταδικάζω
κάποιον 24, 52B
καταιδοῦμαι ντρέπομαι 30
κατάλυση ἐξαφάνιση, φθορά 31
καταλύω διαλύω, καταργῶ 35
καταψηφίζομαι καταδικάζω 23
κεῖμαι εἶμαι τοποθετημένος, εἶμαι
ξαπλωμένος 13

κεῖρομαι τήν κόμην κόβω τὰ μαλλιά
μου 13
κελεύω διατάζω, προτρέπω 11
κεράννυμι ἀνακατεύω 52Γ
κεραμεύς, -ᾱ, -οὖν πῆλινος 25
κέρας, τὸ (τοῦ κέρως ἢ -τος) πτέρυγα
παράταξιν στρατοῦ 18
κηδεστία συγγένεια ἀπό γάμο 5
κῆδομαι φροντίζω 3, 21
κλαυθυρίζω κλαίω 37
κλεινός, -ή, -ὄν ἔνδοξος 16Γ
κλέος, τὸ ἡ δόξα 25
κμητός κατεργασμένος 10
κοινά, τὰ οἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως 62
κοινῇ ἀπό κοινοῦ, μαζί 38
κολάζω τιμωρῶ 7
κομίζομαι μεταφέρω 10
κομίζομαι τὰ ἔμμαντοῦ παίρνω γιὰ τόν
ἑαυτό μου ὅ,τι μοῦ ἀνήκει 60
κονιορτός, ὁ ἡ σκόνη 58
κόσμιος, -ία, -ον τακτικός, φρόνιμος
61
κόσμος, ὁ στολίδι, στολισμός 6Γ, 73
κρατῶ (-έω) νικῶ 16
κρείττων (συγκρ. τοῦ ἀγαθός) καλύ-
τερος, ἀνώτερος, 39, 41
κρηπίς, -ίδος, ἡ βάση, θεμέλιο 25
κρύβδην κρυφά 34B
κτῶμαι (-άομαι) ἀποκτῶ 30Γ
κύων, ὁ (τοῦ κυνός) σκύλος, κυνικός
φιλόσοφος 22
κωλύω ἐμποδίζω 33

Λ

λαγχάνω παίρνω μέ κληρο 32B
λαμβάνω συλλαμβάνω 32
λανθάνω ξεφεύγω ἀπό τήν προσοχή
τῶν ἄλλων, μένω κρυμμένος,
ἀπαράτηρητος, 20, 56B
λάξ μέ κλωστής 34B
λείπομαι μένω πίσω 12

λήγω τελειώνω 20

λήζομαι ληστεύω 69B

λιμός, ὁ πείνα 39B

λοιδωρῶ κακολογῶ 54

λοιπόν ἐστι ὑπολείπεται 50

λυπηρός, -ά, -ὄν ἐνοχλητικός 22

λυσιτελεῖ (ἀπρὸς. ρ.) ὠφελεῖ 65

M

μάκαρ, ὁ, ἡ μακάριος, εὐτυχισμένος 31B

μάλιστα πάρα πολύ 13 || μέ ἀριθμητ. περίπου 32

μανικός, -ή, -ὄν τρελός, ἐξωφρενικός 20

μαρτύριον ἀπόδειξη 1

μάτην μάταια, στά χαμένα 50

μεθήμι ἀφήνω, ἀμελῶ 8

μεῖζον συγκρ. τοῦ μέγας 17

μειράκιον, τὸ ἔφηβος 71

μέλας, -αινα, -αν μαύρος 12

μέλει μοι φροντίζω 21

μέλλει πρόκειται 34B

μέλλω σκοπεύω, καθυστερῶ 51

μέμνημαι θυμᾶμαι 10, 57

μέντοι ἀλλ' ὅμως 9, 27

μεστός, -ή, -ὄν γεμάτος 62

μεταβολή ἀλλαγὴ 49

μεταπέμπομαι στέλνω καί προσκαλῶ 24

μέτριος ὁ σύμφωνος μέ τὸ μέτρο, ὁ συνетός 42, 53

μηδαμῶς μέ κανένα τρόπο 27

μηδεῖς, -μία, -ἐν κανεῖς 21, 44B

μηδέτερος, -α, -ον μήτε ὁ ἕνας μήτε ὁ ἄλλος ἀπὸ τοὺς δύο 44B

μηχανῶμαι (-άομαι) μηχανεύομαι 61

καὶ μὴν καὶ ὅμως 22

μνᾶ, ἡ νόμισμα ἀξίας 100 ἀπτικῶν δραχμῶν 19Γ

μόρα τάγμα στρατιωτικό 57Γ

μωραίνω γίνομαι ἀνόητος 22

N

ναῦς, ἡ (τῆς νεώς) τὸ πλοῖο 2

νέμω βόσκω 16Γ

νεόδαρτος βοῦς νιόγδαρτο βόδι 12

νεῦρον χορδή 62

νέω κολυμπῶ 46Γ

νεωλκῶ (-έω) τραβῶ τὸ πλοῖο στήν ξηρά 50

νῆ (τὸν Πλούτωνα) μά τὸν Πλ. 50,

νηνεμία, ἡ ἔλλειψη ἀνέμου 66B

νηποινεῖ ἀτιμώρητα 66Γ

νικητήριον, τὸ (ἐν. ἄθλον) βραβεῖο νίκης 32

νοτερός, -ά, -ὄν βροχερός, ὑγρός 43
νῦν τώρα 27

Ξ

ξένια δῶς α φιλοξενίας 11

ξενικόν, τὸ μισθοφορικό (στρά-
τευμα) 11

ξένος φίλος ἀπὸ ξένη χώρα 59

O

ὄδε, ἦδε, τόδε αὐτός ἐδῶ, ὁ ἐξῆς 14
οἶδα γνωρίζω 10, 14, 32 56B

οἰκέτης δούλος 8

οἰκοδομοῦμαι (-έομαι) κτίζομαι 25

οἶκοι (ἐπίρρ.) σὸ σπῆτι, στήν πα-
τρίδα 11B, 13

οἰκῶ (-έω) κατοικῶ 13, 14B, 25

οἶμαι (οἶομαι) νομίζω 14 || φαντάζο-
μαι 9

οἶμοι ἀλίμονο 61B

οἰμωγή, ἡ θρηνησις 16

οἰμῶζω θρηνῶ 22, 61B

οἶον λ.χ. 29

οἶόν τ' ἐστὶ εἶναι δυνατό 33B

οἶος, οἶα, οἶον τέτοιος πού 10B
οἴχομαι ἔχω ἀναχωρήσει, ἔχω φύγει,
13, 56B
ἀλλυμι χάνω, καταστρέφω 51B
ὄμβρος, ὁ βροχή 6
ὀμιλία συναναστροφή 31
ὄμνυμι ἢ ὀμνύω ὀρκίζομαι 35
ὀμοιω̃ ἐξομοιώνω 52B
ὀμόψηφος αὐτός πού δίνει τόν ἴδιο
ψῆφο 22
ὀνίναμαι ὠφελοῦμαι 27, 50
ὀπόσος, -η, -ον ὅσος 10
ὀπότερος, -α, -ον ὁποῖος ἀπό τούς
δύο 10
ὀρέγομαι ἐπιθυμῶ πολύ 7
ὀρμῶ (-άω) ἐπὶ τὸν ἴδιον χρηματισμὸν
στρέφομαι στό προσωπικό μου
κέρδος 62
ὀρμῶμαι (-άομαι) ξεκινῶ 51
ὀρυκτὸς σκαμμένος 8
ὀρῶ βλέπω 1, 7
ὅς, ἥ, ὃ ὁ ὁποῖος, αὐτός πού 10
ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ αὐτὸς ἀκριβῶς πού
10B
ὅστις, ἥτις, ὅ,τι ὁποῖος 21
οὐ, οὐκ, οὐχ δέν, ὅχι 6
οὐδαμῶς μέ κανέναν τρόπο 22
οὐδεῖς, -μία, -δέν κανεῖς 21
οὐδέν ἤττον καθόλου λιγότερο,
περισσότερο 61
οὐδεπώποτε ποτέ ὥς τώρα, ποτέ ὥς
τότε 55
οὐδέτερος, -α, -ον οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ
ἄλλος ἀπό τούς δύο 44, 44B
οὐκ ἔστιν ὅς οὐδεῖς 19B
οὖν λοιπόν 3
οὐσία, ἡ περιουσία 65
οὕτω (ς) ἔτσι, τόσο 4
ὀφλισκάνω χρωστῶ, ὀφείλω 54

Π

παίω χτυπῶ 54B 19Γ

πάλαι προπολλοῦ, ἀπό παλιά 38
παντοδαπός, -ή, -ὸν κάθε εἶδους 3
πάνυ πολύ 6, 18
πάνυ μὲν οὖν καί πολύ μάλιστα 70
παραβοηθῶ (-έω) τρέχω νά βοηθήσω
17
παραγγέλλω ἀναγγέλλω 16
παραγίγνομαι βοηθῶ, βρίσκομαι
κοντά σέ κάποιον 55
παράδεισος, ὁ κῆπος 46
παραίνεσις, ἡ συμβουλή 37
παραμυθία παρηγοριά 52
παραμυθοῦμαι (-έομαι) παρηγορῶ 36
παράπαν, τὸ (ἐπίρρ.) ὁλοσδιόλου 22
παρασάγγης, ὁ μονάδα μήκους τῶν
Περσῶν ἰσοδύναμη μέ 5,50 χι-
λιόμ. 25
παραστάτις, ἡ βοηθός 8
παρατρέχω πραγματεύομαι πολύ
σύντομα 33
παριέναι ἀπαρέμφ. τοῦ ρ. παρέρχομαι
πλησιάζω 58
πᾶς, πᾶσα, πᾶν ὅλος, καθένας χωρὶς
ἐξαιρέσει 38, 44
πάσχω (-έομαι, πέπονθα) ὑποφέρω,
παθαίνω 13, 16, 30, 36, 59
πατάσσω χτυπῶ κάνοντας κρότο 50
παρεγγυῶ (-άω) μεταβιβάζω διαταγή
ἢ εἶδηση 17
πάρειμι εἶμαι κοντά, φτάνω, παρευ-
ρίσκομαι, βοηθῶ 8, 21
παρελάνω περνῶ ἔφιππος 18
παρῆσαν παρατατ. τοῦ ρ. παρέρχομαι
περνῶ κοντά ἀπό ... 69
παροικῶ κατοικῶ δίπλα 22
πειρῶμαι (-άομαι) προσπαθῶ 22, 38
πελάζω πλησιάζω 37B
πελταστής αὐτός πού κρατοῦσε τήν
πέλτη 43
πέλτη, ἡ μικρὴ ἐλαφριά ἀσπίδα 9,
54
πέμπω στέλνω 11
περιγίγνομαι ὑπερισχύω, νικῶ 14,
36B

περίειμι ὑπερέχω 18, 57Γ
 περιέρχομαι γυρίζω ἐδῶ καί ἐκεῖ 4
 περιμάχητος, -ος, -ον περιζήτητος 29
 περιορῶ ἀδιαφορῶ, ἀφίημι 45, 46,
 65
 περιπήγνυμι παγώνω τριγύρω 12
 περιστέλλω φροντίζω, διατηρῶ 48
 περιφανῶς ὀλοφάνερα 26
 περιφρουροῦμαι (-έομαι) φρουροῦμαι
 ὀλόγυρα 43
 πη κάπου 38
 πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (άντων.)
 ποιᾶς ἡλικίας, πόσο μεγάλος
 21B
 πηνίκα τότε 71
 πίμπλημι γεμίζω 60B
 πίμπρημι καίω 60B
 πιστά ἐγγυήσεις 72
 πιστά λαμβάνω παίρνω ἔνορκες δια-
 βεβαιώσεις, ἐγγυήσεις 69
 πλέθρον, τὸ μονάδα μήκους, τό 1/6
 τοῦ ἀρχαίου σταδίου, ἰσοδυναμεῖ
 μέ 34μ. 25
 πλείον συγκρ. τοῦ ἐπιθ. πολύ 34
 πλείους ἢ πλείονες συγκρ. τοῦ πολὺς
 περισσότεροι 17
 πληγὴ χτύπημα 37, 50
 πληρῶ (πληρῶω) γεμίζω 52B
 ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν (άντων.)
 ἀπὸ ποιόν τόπο 21B
 ποῖος, ποία, ποῖον τί λογῆς 21B
 ποιοῦμαι, περὶ πολλοῦ π. δίνω πολλή
 σημασία, ὑπολογίζω πολύ 38
 περὶ ἐλλάττονος π. δίνω λιγότερη ση-
 μασία σέ κάτι 57
 ποιῶ κάνω 6
 εὖ ποιῶ εὐεργετῶ 54B
 κακῶς ποιῶ βλάπτω 70
 κῆριον ποιῶ τινα δίνω δικαίωμα
 σέ κάποιον 49
 πολέμιος, ὁ ἐχθρός 6
 πολέμοποιῶ προκαλῶ πόλεμο, ξεση-
 κώνω γιά πόλεμο 32

πολυπράγμων, -ων, -ον πολυάσχολος
 31Γ
 πόνος κόπος 9, 6Γ
 πονῶ (-έω) κοπιᾶζω 20
 πορθμεῖα, τὰ τὰ ναῦλα 50
 πορθμεῖον, τὸ ἡ βάρκα 50
 πορθμεύς, ὁ βαρκάρης 50
 πορθῶ (-έω) λεηλατῶ, καταστρέφω
 55
 πόρρω μακριά 55Γ
 ποσταῖος, -αῖα, -αῖον (άντων.) σέ πό-
 σες μέρες 21B
 πόστος, πόστη, πόστον (άντων.) τί
 θέση ἔχει σέ μιὰ σειρά 21B
 πότερος, -α, -ον ποιός ἀπὸ τοὺς δύο
 9, 21B
 ποὺ κάπου, ἴσως 27
 πούς, ὁ (ποδός) τὸ πόδι, μονάδα μή-
 κους ἰσοδύναμη περ. μέ 0,31μ.
 25, 43
 προῖκα χωρὶς χρήματα 50
 προαγορεύω διακηρύσσω ἀπὸ πρὶν
 69
 προαιροῦμαι (-έομαι) προτιμῶ 3
 προῖεμαι ἐγκαταλείπω, ἀφίημι 51, 70
 προκαλύπτω σκεπάζω 25
 προπετής, -ής, -ες ὀρμητικός, ἀκρά-
 τητος 20
 προσελαύνω προχωρῶ ἔφιππος πρὸς
 κάποιο μέρος 58Γ
 προσέοικα μοιάζω 45
 προσέχω τὸν νοῦν τινι στρέφω τήν
 προσοχή μου σέ κάτι 62
 προσήκει ταιριάζει, πρέπει 6
 προσήκων, -ουσα συγγενής 24
 προσήνεγκε ἀόρ. β' τοῦ ρ. προσφέρει
 29
 προσιόντες, μετ. τοῦ ρ. προσέρχομαι
 23
 προστατοῦμαι (-έομαι) κυβερνιέμαι
 61
 προσφέρωμαι συμπεριφέρωμαι 33
 προτεράα, ἡ ἡ προηγούμενη μέρα 58

προτίθημι προκηρύσσω 73
 προφύλαξ, ὁ στρατιώτης τῆς ἐμπρο-
 σθοφυλακῆς 49
 πρῶ πρῶϊ 49
 πρωτότοκος πού γεννήθηκε πρῶτος
 68B
 πρωτοτόκος πού γεννᾷ (τίκτει) γιά
 πρώτη φορά 68B
 πῶποτε ποτέ ὡς τώρα 5, 35
 πυνθάνομαι πληροφοροῦμαι, ρωτῶ
 νά μάθω 24
 πύξ μέ γροθιές 34B

P

ῥάδιος, -ία, -ον εὐκόλος 16
 ῥαδιουργῶ (-έω) κάνω κάτι εὐκόλα,
 κάνω κάτι κακῶ 49
 ῥαθύμως χωρίς φροντίδα, ἄνετα 62
 ῥήματα λόγια 52
 ῥώμη δύναμη 20
 ῥόννυμι δυναμώνω 51Γ

Σ

σεμνός, -ή, -ὸν σεβαστός 29
 σημαίνω παραγγέλλω 57
 σήπομαι σαπίζω 12, 44
 σκοποῦμαι (-έομαι) παρατηρῶ, ἐ-
 ξετάζω 57Γ
 σκοπῶ (-έω) ἐξετάζω, σκέπτομαι 23,
 38
 σός, σή, σὸν δικός σου 24B
 σπονδαί, αἱ ἀναχωρή 6
 σπουδάζω κάνω κάτι μέ ζήλο, ἐνδια-
 φέρομαι 34, 63
 σπουδῇ βιαστικά 11 || σοβαρά 38
 σπῶ (-άω) ἔλκω, σύρω 47B
 στασιάζω ἐπαναστατῶ, μαλώνω 22
 στένω στενάζω 22
 στέργω ἀγαπῶ 20

στρατεύομαι ἐκστρατεύω 13
 στρατεύω ἐκστρατεύω 7
 συλλήπτρια συμβοηθός 8
 συμβόλαιον, τὸ συμβόλαιο, συναλ-
 λαγή 34
 συμβουλευομαί τινι ζητῶ τή συμ-
 βουλή κάποιου 14
 συμμαρτυρῶ (-έω) καταθέτω ὡς μαρ-
 τυρία κάτι μαζί μέ κάποιον 55
 συνάγω ἐκκλησίαν κάνω συγκέν-
 τρωση 59
 συλλαμβάνω παίρνω μαζί μου, συ-
 γκεντρώνω 11
 συλλέγομαι συγκεντρώνομαι 12
 σύνειμι τινι συναστρέφομαι κάποιον
 8
 συνεπιλαμβάνομαί τινος πιάνω μαζί
 μέ ἄλλους κάτι 50
 συνέχω συγκρατῶ 30
 συνίημι καταλαβαίνω 49
 συνίσταμαι τι ἐρχομαι σέ συνεν-
 νόηση μέ κάποιον 49
 σύννους σκεπτικός 20
 σύνοιδα γνωρίζω 20
 σύνοιδα ἐμαυτῶ ἔχω συνείδηση, γνω-
 ρίζω καλά 20
 συντίθεμαι συμφωνῶ 48
 συντυγχάνω συναντῶ 37B
 σφέτερος, -α, -ον δικός τους 10, 24B
 σφόδρα ὀρμητικά, δυνατά, πολύ 4

T

τάλας, ὁ, ἡ τάλαινα, τὸ τάλαν ὁ δυ-
 στυχισμένος 31B
 τάττω ὀρίζω 49B
 τε καί 6
 τεκμαίρομαι συμπεραίνω 37B
 τεκμήριον ἀπόδειξη 1
 τελευτῶ (-άω) πεθαίνω 3
 τέλη, τὰ οἱ ἄρχοντες 69

τελῶ (-έω) ἐκτελῶ 47B
 τέμενος, τὸ ὁ ναός 69
 τῆδε ἐδῶ 13
 τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε ἢ
 τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικούτο(ν)
 τόσο μεγάλος σπὴν ἡλικία, τόσο
 μεγάλος 14B
 τίθεμαι νόμους νομοθετῶ (λέγεται
 γιὰ τοὺς πολίτες) 48
 τίθημι βάζω, θέτω 48B
 τίθημι νόμους θεσπίζω νόμους, νο-
 μοθετῶ (λέγεται γιὰ τὸ νομοθέτη)
 34, 48
 τίμιος, -ία, -ον πολύτιμος 29
 τίς, τίς, τί (ἐρωτ. ἄντων.) ποίος 21B
 τίς, τίς, τί (ἀορ. ἄντων.) κάποιος
 19B
 τίθη παραμάνα 37
 τιτρώσκω τραυματίζω 54B
 καὶ γάρ τι καὶ γι' αὐτὸ βέβαια 48
 τοῖνυν λοιπόν 10
 τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε ἢ
 τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο (ν) τέτοιος
 14
 τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε ἢ
 τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο (ν) τόσος
 14B
 τοῦμπαλιν ἀντί(θετα, ἀντίστροφα 19
 τρέφομαι ἀνατρέφομαι 71
 τριηραρχῶ (-έω) εἶμαι τριήραρχος,
 ἀναλαμβάνω τὴ λειτουργία τῆς
 τριηραρχίας 65
 τριήρης, -ους, ἡ (ἐνν. ναῦς) πολεμικό
 πλοῖο μέ τρεῖς σειρές κουπιὰ 11
 τρόπαιον, τὸ μνημεῖο νίκης 1, 14
 τρυφή ἀπόλαυση 22
 τυγχάνω ἐπικουρίας πετυχαίνω, βρί-
 σκω βοήθεια 46
 τύπτω χτυπῶ, πληγώνω 65

Υ

ὕβριζω φέρομαι ἀλαζονικά 63

ὕβρις, ἡ (-εως) ἀλαζονεία, αὐθάδεια,
 ὑπεροψία 22
 ὕβριστης ἀλαζόνας, ὑπερόπτης 31
 ὕμετερος, -α, -ον δικός σας 24B
 ὑπείκω ὑποχωρῶ 42
 ὑπελαύνω τρέχω ἐφιππος μέ δι-
 σταγμό 18
 ὑπεξαίρουμαι (-έομαι) ἀφαίρω
 κρυφά, ἐξαφανίζω 61
 ὑπέρανχος, -ος, -ον ὁ πολὺ περήφα-
 νος 42
 ὑπερεκτίνω τινὸς πληρώνω γιὰ κά-
 ποιον 50
 ὑπισχνούμαι (-έομαι) ὑπόσχομαι 35B
 ὑποδοῦμαι (-έομαι) φορῶ τὰ παπού-
 τσια μου 12
 ὑποζύγιον ζῶο ζεμένο σέ ἄμαξα 8,
 12
 ὑπολαμβάνω νομίζω 32 || παίρνω τὸ
 λόγο 14
 ὑπολύομαι βγάζω τὰ παπούτσια μου
 12
 ὑπομνησκῶ ὑπενθυμίζω 10
 ὑπόσπονδος, -ος, -ον μέ προστασία
 σπονδῶν 30Γ, 44
 ὕστεραία, ἡ ἡ ἐπομένη 17Γ 16, 69

Φ

φαῦλος κακός 29Γ
 φεῖδομαι κάνω οἰκονομία, λυποῦμαι
 νά ξεοδέσω 33
 φέρω ὑποφέρω, ἀνέχομαι 22
 φεύγω καταδιώκομαι, ἐξορίζομαι
 54
 φημι λέω, ἰσχυρίζομαι 56
 φάσκων μετ. τοῦ ρ. φημι 31
 οὐ φημι ἀρνοῦμαι 51
 φιλόπολις, ὁ, ἡ φιλόπατρις 33
 φοιτῶ (-άω) συχνάζω 13
 φράζω ἐξηγῶ, λέω 11

φυλακή φρουρά 16
φυσῶ (-άω) φυσῶ, φουσκώνω (μετα-
φορ.) 37

X

χαλεπαίνω ἀγανακτῶ, ὀργίζομαι 31
χαλεπός, -ή, -όν δύσκολος, δυσάρε-
στος 16, 36, 61
χαλεπῶς φέρω πικραίνομαι, ἀγανα-
κτῶ γιά κάτι 59
χαλῶ (-άω) χαλαρώνω 47
χαρίζομαί τινι κάνω χάρη σέ κάποιον
21, 60
χαρίζομαι δίκαια κάνω μιὰ χάρη δί-
καιη 68
χαυνοῦμαι (-όμαι) ἀποχαυνώνομαι,
γίνομαι ἀλαζονικός 37
χείρων (συγκρ. τοῦ κακός) χειρότερος
27
χέω χύνω 46B, 47
χρεία ἀνάγκη, χρησιμότητα 39
χρή πρέπει 3, 9
χρήζω ἔχω ἀνάγκη, θέλω 72

χρῶα χρῶμα 47
χρῶμαί τινι ἔχω, χρησιμοποιοῦν κάτι
7, 14 || τῇ φιλίας κάνω χρήση τῆς
φιλίας 59
κεχρημένος συμφορᾷ πού τόν βρῆκε
μιὰ συμφορά 24

Ψ

ψέγω κατηγορῶ 37
ψόγος κατηγορία 37

Ω

ὠδίνω ἔχω πόνους τοκετοῦ, κοιλο-
πονῶ 52
ὠδίζ, -ίνος (συνήθ. στόν πληθ.) ὁ πό-
νος τοῦ τοκετοῦ 52
ὥς ὅτι 6 || γιά νά, διότι, μάλιστα, ὥστε
63B
ὥς ὅπως 4 || ὅσο τό δυνατό 63B ||
πόσο 63B || πρός, περίπου 63B
ὥς ἄρα ὅτι τάχα 19
ὥσπερ ὅπως ἀκριβῶς 2

Κεφ. Κείμενα Εισαγωγή	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
1. Ὁ Ξενοφώντας μιλᾷ στοὺς στρα- τιῶτες (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 3, 2, 13)		9
2. Ἡ εἰρήνη τοῦ Ἀνταλκίδα (Ξενοφ. Ἑλλην. 5, 1, 31)		10
3. Ὁ Ἰσοκράτης πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (Ἰσοκρ. Περὶ εἰρήνης 39-40)		11
4. Τὰ χρήματα καὶ ἡ ἀρετὴ (Πλάτ. Ἀπολ. Σωκρ. 30a-b)		12
5. Ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ δημοκρατικοὶ ἐπιστρέφουν στὴν Ἀθήνα (Ξενοφ. Ἑλλην. 2,4, 20-21)	1. Φωνήεντα - Σύμφωνα 2. Βασικοὶ κανόνες τονισμοῦ	13
6. Ἡ πίστη στοὺς ὄρκους (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 3, 2, 10-11)	1. Β' κλίση οὐσιαστικῶν 2. Ὀριστικὴ τοῦ ἔνεστ. ἐνεργ. φων. τῶν βαρύτονων ρημ. καὶ τοῦ εἰμί 3. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως 4. Συμφωνία ρήμ. καὶ ὑποκειμ. (Ἀτ- τικὴ σύνταξη)	16
7. Τὸ παράδειγμα τῆς μέλισσας (Ἰσοκρ. Πρὸς Δημόν. 50-52)	1. Α' κλίση οὐσιαστικῶν 2. Ἀπαρέμφατο τοῦ ἔνεστ. ἐνεργ. φων. καὶ τοῦ εἰμί 3. Τὰ εἶδη τοῦ ἀπαρεμφάτου 4. Μετάφραση γενικῆς καὶ δοτικῆς 5. Ἑκθλίψη	20
8. Ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ Ἡρακλῆς (Ξενοφ. Ἀπομν. 2, 1, 32)	1. Ἐπίθετα δευτερόκλιτα 2. Τὰ εἶδη τῶν προτάσεων 3. Σχῆμα ὑπερβατό	24
9. Ἡ δύναμις τῆς μαθήσεως καὶ τῆς με- λέτης (Ξενοφ. Ἀπομν. 3, 9, 1-3)	1. Ἐνεστώτας τῆς μέσης φωνῆς στὴν ὀριστ., στὸ ἀπαρέμφατο καὶ στὴ μετοχὴ 2. Τὸ ὑποκείμενο τοῦ ἀπαρεμφ.	27
10. Οἱ συμφορὲς πού προξένησε ὁ Ἀγό- ρατος (Λυσία Κατὰ Ἀγορ. 43-45)	1. Ἀναφορικές ἀντωνυμίες 2. Συλλαβές - Συλλαβισμός	30
11. Ψυχρὴ ὑποδοχὴ ἀγγελιοφόρου στὴν Ἀθήνα (Ξενοφ. Ἑλλην. 6, 4, 19-21)	1. Παρατατ. ἐνεργ. καὶ μέσ. στὴν 33 ὀριστικὴ καὶ παρατ. τοῦ εἰμί 2. Κατωλῆξεις τοπικῶν ἐπιρρημ.	33

12. Ταλαιπωρίες τῶν Μυρίων ἀπὸ τὸ χιόνι
(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 4, 5, 12-14)
13. Ὁ ναύαρχος Καλλικρατίδας στὴ Μίλητο
(Ξενοφ. Ἑλλήν. 1, 6, 8-11)
14. Ἀπάντηση τῶν Ἑλλήνων στὸν ἀπεσταλμένο τοῦ βασιλῆα
(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 2, 1, 12-17)
15. Ἀνακεφαλαίωση α'
16. Ἡ Πάραλος ἀναγγέλλει τὴ συμφορὰ
(Ξεν. Ἑλλήν. 2, 2, 3-4)
17. Οἱ Ἕλληνες ἀντικρίζουν τὴ θάλασσα
(Ξεν. Κ. Ἀνάβ. 4, 7, 21-24)
18. Ὁ Κύρος πρὶν ἀπὸ τὴν τελευταία του μάχη
(Ξεν. Κ. Ἀνάβ. 1, 8, 13-16)
19. Ὁ Ξενοφώντας ἀποκρούει τίς συκοφαντίες
(Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 5-8)
20. Συμβουλές τοῦ Ἰσοκράτη
(Ἰσοκρ. Πρὸς Δημόν. 14-18)
3. Παρατακτικὴ καὶ ὑποτακτικὴ σύνδεση προτάσεων
1. Παρατηρήσεις στὴν αὐξηση τῶν ρημάτων 37
2. Πρόταση ἀπλή, σύνθετη, ἑλλειπτική, ἐπαυξημένη
3. Προσδιορισμοὶ ὀνομαστικοί, ἐπιρρηματικοί
1. Προσωπικὲς ἀντωνυμίες 40
2. Ἐνεστώτες μέ σημασία παρακειμ.
3. Ρήματα (ἐνεργ., μέσα, παθητ., οὐδέτ.)
1. Δεικτικὲς ἀντωνυμίες 44
2. Ἡ ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία
3. Ρήματα μονόπρωτα, δίπρωτα. Ἄμεσο καὶ ἔμμεσο ἀντικείμενο
4. Ποιοὶ ὅροι χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀντικείμενα
- 48
1. Γ' κλίση οὐσιαστικῶν. Φωνηεντόληκτα, ἐρρινόληκτα, ὕγρόληκτα 51
2. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί. Ἐπιθετικοί, κατηγορηματικοί
1. Γ' κλίση, συμφωνόληκτα-ἄφωνόληκτα 56
2. Ἀποβολὴ συμφώνων (ληκτικά σύμφωνα)
3. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί. Ἡ δοτικὴ ὡς ἐπιρρημ. προσδιορ.
1. Μετοχὴ ἐνεργ. ἐνεστώτα βαρύντων ρημάτων καὶ τοῦ εἰμί 60
2. Εἶδη τῶν μετοχῶν
3. Ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς
4. Ποιοτική καὶ ποσοτικὴ μεταβολὴ φωνηέντων. Ἀντέκταση
1. Ὑποτακτικὴ ἐνεστ. ἐνεργ. καὶ μέσης φωνῆς καὶ τοῦ εἰμί 64
2. Συνάφηση. Συνηρημένα οὐσιαστικά
3. Ἐκφράσεις: ἔστιν ὅς, ἔστιν ὅπως κτλ.
1. Εὐκτική τοῦ ἐνεστ. ἐνεργ. καὶ μέσης φωνῆς βαρύντων ρημάτων 68

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική - Συντακτικό	Σελ.
	καί τοῦ εἰμί	68
	2. Προστακτική τοῦ ἔνεστ. ἔνεργ. καί μέσης φωνῆς βαρύντων ῥημάτων καί τοῦ εἰμί.	
	3. Ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί	
21. Ὁ Κύρος πρὸς τὰ παιδιά του (Ξενοφ. Κ. Παιδεία 8, 7, 15-17)	1. Ἑρωτηματικές ἀντωνυμίες	72
	2. Ἀόριστες ἀντωνυμίες	
	3. Ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία ὅστις	
	4. Ἑγκλίση τόνου. Ἑγκλιτικές λέξεις	
22. Ὁ Μένιππος στὸν Ἄδη (Λουκιανοῦ Νεκρικοὶ διάλογοι: Πλούτων ἢ κατὰ Μενίππου)	1. Συνηρημένα ῥήματα	77
	2. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά - μεταπλαστά	
	3. Τὸ ἀρνητικὸ οὐ	
23. Πρὶν ἀπὸ τῆ μάχης στὰ Λευκτρά (Ξενοφ. Ἑλλην. 6, 4, 4-5)	1. Μέλλοντας ἔνεργ. καί μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις	83
	2. Μέλλοντας τοῦ εἰμί σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις	
	3. Ἀόριστος ἔνεργητ. καί μέσος σ' ὅλες τίς ἐγκλίσεις	
24. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο (Λυσ. Κατὰ Ἀγορ. 39-42)	1. Γ' κλίση - Συγκοπτόμενα - Συγκοπῇ	88
	2. Ἀντωνυμίες: κτητικές, αὐτοπαθεῖς	
	3. Παράθεση, ἐπεξήγηση	
25. Ἡ πόλις Λάρισα στὸν Τίγρητα ποταμὸ (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 3, 4, 6-10)	1. Οὐσιαστικά Γ' κλ. σιγμόληκτα	92
	2. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ὀνομαστικός ἑτερόπλωτος καί ὡς ἐπιρρημ. προσδιορισμός	
26. Οἱ Πελοποννήσιοι ζητοῦν τὴ βοήθεια τῶν Ἀθηναίων (Ξενοφ. Ἑλλην. 6, 5, 37)	1. Παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καί συντελεσμένος μέλλοντας ἔνεργητικῆς καί μέσης φωνῆς	96
	2. Σχηματισμός μέλλ., ἀόρ., παρ., ὑπερσυντ. τῶν συνηρημ. ῥημάτων	
27. Ἡ καταδίκη τοῦ Σωκράτη καί τὸ συμφέρον τῆς πόλεως (Πλάτ. Ἀπολ. Σωκρ. 30c-d)	1. Μέλλοντας καί ἀόρ. τῶν ἀφωρ. ρημ.	101
	2. Μέλλοντας καί ἀόρ. τῶν ἑρρινόλ. καί ὑγρόληκτων ῥημάτων	
	3. Οἱ ἐγκλίσεις οἷς ἀνεξάρτητες προτάσεις	
	4. Οἱ σημασίες τοῦ ἄν	
28. Ἀνακεφαλαίωση β'		106
29. Ἡ παιδεία καί τὰ ἄλλα ἀγαθὰ (Πλουτάρχου Περί παιδ. ἀγωγῆς 8)	1. Συνδετικά ῥήματα	109
	2. Συμφωνία κατηγορουμένου καί	

30. Τελευταίες συμβουλές του Κύρου
(Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. 8, 7, 22-23)
31. Ἡ σημασία τῆς συναναστροφῆς
(Ξενοφ. Ἀπομν. 1, 2, 19-20)
32. Οἱ Λακεδαιμόνιοι στήν ἀκρόπολη τῶν Θηβῶν.
(Ξενοφ. Ἑλλην. 5, 2, 30-32)
33. Ἀρετές τοῦ Ἀγησιλάου
(Ξεν. Ἀγησίλαος 7, 1-3)
34. Οἱ νόμοι καί οἱ ρήτορες
(Ἰσοκρ. Περὶ Ἀντιδόσεως 79-81)
35. Ἡ τιμωρία τῶν Λακεδαιμονίων
(Ξεν. Ἑλλ. 5, 4, 1)
36. Λόγος παρηγορητικός πρὸς συγγενεῖς νεκρῶν
(Υπερείδη Ἐπιτάφιος 41-42)
37. Ἀγωγή τῶν παιδιῶν
(Πλουτάρχου Περὶ παιδ. ἀγωγῆς 12)
- ὑποκειμένου. Γενική κατηγορημ.
3. Παράλειψη τοῦ ρ. ἐστί
4. Ἡ σημασία τῶν χρόνων στήν ὀριστική (γενικά). Ἡ σημασία τοῦ ἁορίστου στήν ὀριστική
1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα. Σιγμόληκτα 113
2. Τό ἀντικείμενο σέ αἰτιατική (σύστοιχο κτλ.)
3. Κατηγορούμενο ἐπιρρηματικό καί κατηγορούμενο προληπτικό
1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα ἐρρινόληκτα καί ὑγρόληκτα 117
2. Τό θέμα τοῦ ἔνεστ. καί παρατατ. Ἐπένθεση.
1. Ἀόριστος β' ἔνεργ. καί μέσος 121
2. Τό εἰδικό ἀπαρέμφατο ὡς ἀντικείμενο καί ὑποκείμενο
1. Ἐπίθετα τριτόκλιτα φωνηεντόλ. 125
2. Τό τελικό ἀπαρέμφ. ὡς ἀντικείμενο καί ὡς ὑποκείμενο
1. Ἀπρόσωπα ρήματα 129
2. Ἄλλα παραδείγματα εἰδικοῦ καί τελικοῦ ἀπαρεμφάτου
3. Δυϊκός ἀριθμός
4. Παραγωγή τροπικῶν ἐπιρρημάτων
1. Παθητικός μέλλοντας καί ἀόριστος 132
2. Τό ποιητικό αἶτιο
3. Ρήματα πού συντάσσονται μέ ἀπαρέμφατο μέλλοντα
4. Ὁ σύνδεσμος γάρ
1. Μέσος παρακείμενος καί ὑπερσυντέλικος ἄφων. ὑγρόλ. καί ἐρριν. ρημάτων 136
2. Ἀττικός ἀναδιπλασιασμός
3. Ἀντικείμενο ρημάτων σέ γενική
4. Ἡ γενική ὡς ἑτερόπλητος καί ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός
1. Ἀντικείμενο σέ δοτική. 142
2. Δοτική προσωπική
3. Δοτική ὡς ἑτερόπλ. προσδιορισμός. Δοτική ἀντικειμενική

38. Ὁ Σωκράτης καί ἡ ἀδικία
(Πλ. Κρίτων 48e - 49a - b)
39. Ἡ σημασία τῆς ὑγείας τοῦ σώματος
(Ξεν. Ἀπομν. 3, 12, 5-8)
40. Ἀνακεφαλαίωση γ'
41. Ἀπλοί ἄνθρωποι καί τύραννοι
(Ξενοφ. Ἰέρων 4, 6 - 8)
42. Ἀρετές τοῦ Ἀγησίου
(Ξενοφ. Ἀγησίλαος 11, 9-10)
43. Τό τεῖχος τῶν Πελοποννησίων στίς Πλαταιές
(Θουκυδίδης Ἱστορία 3, 21)
44. Οἱ τελευταῖες γραμμές ἀπό τά «Ἑλληνικά» τοῦ Ξενοφώντα
(Ξενοφ. Ἑλλην. 7, 5, 26-27)
45. Τό πολιτικό ὄνειρο τοῦ Ἰσοκράτη
(Ἰσοκρ. Πανηγυρικός 181)
46. Ἐκκλήση γιά τή σωτηρία τῶν Λακεδαιμονίων
(Ξενοφ. Ἑλληνικά 6, 5 45-46)
1. Ὁργανική δοτική
5. Μετάφραση τῆς γενικῆς διαιρετικῆς.
1. Ἀφωρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα 147
2. Ἡ ἁλληλοπαθὴς ἀντωνυμία
3. Δίπλωτα ρήματα μέ αἰτιατική καί δοτική.
1. Τά ἀνώμαλα ἐπίθετα πολὺς, μέγας, πρῶτος, σὼς, φροῦδος 152
2. Ὡς παρατακτικοὶ σύνδεσμοι οἱ: ἐπεὶ, ὥς
3. Τό ὥς μέ ὑπερθετικό
4. Ὁ προσδιορισμός τῆς αἰτίας
1. Τά ἀνόμελα ἐπίθετα πολὺς, μέγας, πρῶτος, σὼς, φροῦδος 152
2. Ὡς παρατακτικοὶ σύνδεσμοι οἱ: ἐπεὶ, ὥς
3. Τό ὥς μέ ὑπερθετικό
4. Ὁ προσδιορισμός τῆς αἰτίας
1. Τά ἀνόμελα ἐπίθετα πολὺς, μέγας, πρῶτος, σὼς, φροῦδος 152
2. Ὡς παρατακτικοὶ σύνδεσμοι οἱ: ἐπεὶ, ὥς
3. Τό ὥς μέ ὑπερθετικό
4. Ὁ προσδιορισμός τῆς αἰτίας
1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιθέτων 158
2. Ὁ β' ὅρος συγκρίσεως
1. Τά παραθετικά τῶν ἐπιρρημάτων 163
2. Ἡ σημασία τοῦ παρατακτοῦ
3. Περιπτώσεις συγκρίσεως μέ ἡ (ἐπανάλ.)
4. Ἡ παράλειψη τοῦ ὑποκειμένου τινά ἢ τινάς ἢ ἀνθρώπους στό ἀπαρέμφατο
1. Ἀριθμητικά (ἐπίθετα, ἐπιρρηματα, οὐσιαστικά) 166
1. Ἀόριστες ἐπιμεριστικές ἀντωνυμ. 170
2. Παθητικός μέλλοντας καί ἀόρ. β'
3. Ἐξή τοῦ ἀναφορικοῦ
1. Παραδείγματα συννηρημένων ρημ. κυρίως σέ -ώ (ἐπανάλ.) 174
2. Ἀνώμαλα οὐσ. ἑτερογενή καί ἑτερόκλιτα
3. Κατηγορούμενο τοῦ ἀντικ. (ἐπανάλ.)
1. Συννηρημένα ρήματα σέ -έω μέ μονοσύλλαβο θέμα 178
2. Συννηρημένα ρήματα σέ -άω μέ ε, ι, ρ πρὶν ἀπό τό α
- Παραδείγματα κλίσεως ἄλλων συννηρημένων ρημάτων. (ἐπανάλ.)

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
47. Ὁ Μέγας Βασιλείος πρὸς τοὺς νέους (<i>Μ. Βασιλείου, Πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἐξ ἐλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων</i> 4)	1. Συνηρημένα ῥήματα ἀνώμαλα 181 2. Ἡ σημασία τοῦ μέλλοντα στήν ὀριστική 3. Ἡ κράση	
48. Σεβασμός στοὺς πατροπαράδοτους νόμους (<i>Δημοσθένης Κατὰ Τιμοκράτους</i> 139 - 141)	1. Συνηρημένα ῥήματα σέ -ήω 185 2. Τὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας σέ -μι Τό ῥημα τίθημι 3. Ἀνομοίωση	
49. Οἱ παιδαγωγοί στοὺς Λακεδαιμο- νίους (<i>Ξενοφ. Λακεδαιμονίων Πολιτεία</i> 2, 1 - 3)	1. Τό ῥημα ἴσθιμι 190 2. Ὁ ἀντιθετικός σύνδεσμος δέ 3. Ἀπαρέμφατο σκοποῦ ἢ ἀποτελέ- σματος	
50. Χάρων καί Μένιπλος (<i>Λουκιανοῦ Νεκρικοὶ Διάλογοι</i>)	1. Τό ῥημα δίδωμι 194 2. Πότε τό ἐστί(ν) γίνεται ἔστι(ν).	
51. Οἱ Θηβαῖοι ἀφήνουν τίς βοιωτικές πόλεις αὐτόνομες (<i>Ξενοφ. Ἑλλήν.</i> 5, 1, 32 - 33)	1. Τό ῥημα ἔημι (= ῥίχνω) 198 2. Συμφωνόληκτα ῥήματα σέ -μι	
52. Παράκληση μητέρας (<i>Ἰ. Χρυσόστομου Περί Ἱεροσύν. α' λόγ.</i>)	1. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν ῥημάτων σέ -μι 201 2. Δίπτωτα ῥήματα (βλ. καί Κεφ. 38)	
53. Ἀνακεφαλαίωση δ'		205
54. Ἐξορία «τιμητική» (<i>Αἰσχίνη Ἐπιστολές</i> 3)	1. Ῥήματα ἐνεργ. φων. μέ παθητ. σημασία 208 2. Ἀναφορικές προτάσεις 3. Ἀναφορικές (ἢ ἐπιθετ.) μετοχές (ἐπανάλ.) 4. Ἡ σημασία τοῦ ἐνεστ. στήν ὀριστ.	
55. Ὁ Πελοπίδας στό βασιλιά τῶν Περ- σῶν. (<i>Ξενοφ. Ἑλλήν.</i> 7, 1, 34 - 35)	1. Τό ἀνώμαλο οὐσιαστικό ναῖς 212 Ἀντιμεταχώρηση 2. Εἰδικές προτάσεις (διαφορά ὡς καί ὅτι)	
56. Ὁ στρατηγός Μένων ὁ Θεσσαλός (<i>Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ.</i> 2, 6, 21 - 29)	1. Κλίση τῶν ῥημάτων φημί - οἶδα 216 2. Τελικές προτάσεις 3. Κατηγορηματικές μετοχές	
57. Ἐπικλήση γιά αὐστηρή ἀλλά δίκαιη τιμωρία (<i>Λυσία Κατὰ Ἀλκιβιάδου ἀστρατείας</i>) 9 - 11)	1. Τό ῥημα εἶμι 220 2. Τελικές μετοχές 3. Σύνταξη τοῦ ρ. μέλλω	
58. Οἱ μαθητές τοῦ Σωκράτη ἔξω ἀπό τή φυλακή του (<i>Πλάτ. Φαίδων</i> 59d-e)	1. Χρονικές προτάσεις 224 Σύνταξη τοῦ πρίν 2. Λέξεις πρωτότυπες, παράγωγες,	

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
	σύνθετες, παρασύνθετες	
59. Ὁ Κλέαρχος μιλά στους στρατιῶτες του (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 1, 3, 2 - 6)	1. Ἀόριστος β' βαρύτονων ρημάτων κατά τὰ ρήματα σέ -μι 228 2. Τύποι τοῦ ρ. ἴσταιμι 3. Αἰτιολογικές προτάσεις 4. Χρονικές μετοχές	
60. Οἱ Ἀθηναῖοι καί ἡ ταφή τῶν νεκρῶν (Λυσία Ἐπιτάφιος 7 - 9)	1. Ἄλλα φωνηεντόληκτα ρήματα σέ -μι: τὰ ρήματα δύναμαι, ἐπίσταμαι 232 2. Τύποι τοῦ ρ. θνήσκω 3. Αἰτιολογικές μετοχές 4. Ἐπιρρηματική μετοχή συνημμένη καί ἀπόλυτη	
61. Παθήματα τυράννων (Ξενοφ. Ἰέρων 5, 1 - 2)	1. Τό ρ. ἄγαμαι 236 2. Ἐνδοιαστικές προτάσεις 3. Παράγωγα ρήματα	
62. Ὁ Περικλῆς καί οἱ σύγχρονοι πολιτικοί (Ἰσοκρ. Περὶ εἰρήνης 184 - 185)	1. Τό ρ. κείμαι 240 2. Ἀποτελεσμ. ἢ συμπερασματικές προτάσεις 3. Παράγωγα οὐσιαστικά	
63. Πόνος καί ὑπερηφάνεια τοῦ Καλλικρατίδα (Πλουτάρχου Ἡθικά Ἀποφθ. Λακων. 222 (- E))	1. Οἱ σημασίες τοῦ ὥς (ἐπανάλ.) 244 2. Παράγωγα ἐπίθετα	
64. Ἀνακεφαλαίωση ε'		248
65. Ἀπόφαση δίκαιη καί ὠφέλιμη γιά ὅλους (Λυσία Ὑπέρ τῶν Ἀριστοφ. χρημ. 61 - 64)	1. Ὑποθετικές προτάσεις. Ὑποθετικοί λόγοι 251 2. Ὑποθετικές μετοχές.	
66. Ἡ ἦττα πού φέρνει εὐτυχία (Πλάτ. Μενέξενος 246e - 247c)	1. Ἐκφράσεις μέ ὑποθετικ. συνδέσμ. 255 Ἐπανάληψη ὑποθετικῶν λόγων. 2. Σύνθεση-Α' συνθετικό	
67. Κίνδυνοι ἀπό τήν ἀπειθαρχία στό στράτευμα (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 5, 7, 26 - 29)	1. Ἀναφορικές ὑποθετικές κτλ. προτάσεις 259 Ὑποθετικοί λόγοι (ἐπανάλ.) 2. Σύνθεση - Β' συνθετικό	
68. Εὐνοια πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους (Λυσ. Ὑπέρ τῶν Ἀριστ. χρημ. 1-3)	1. Ἐναντιωματικές καί παραχωρητικές προτάσεις 263 2. Τονισμός τῶν συνθέτων	
69. Οἱ ἐχθροὶ πλησιάζουν στή Σπάρτη (Ξεν. Ἑλλήν. 6, 5, 27 - 28)	1. Ἐναντιωματικές μετοχές 267 2. Τροπικές μετοχές 3. Σημασία τῶν συνθέτων	

Κεφ. Κείμενα	Γραμματική – Συντακτικό	Σελ.
70. Οί νόμοι ἐπισκέπτονται τό Σωκράτη στή φυλακή (Πλάτ. Κρίτων 50a - c)	1. Εὐθεῖες ἐρωτήσεις	271
71. Ἀνάγκη τηρήσεως τῶν νόμων (Αἰσχίνη Κατά Τιμάρχου 6-8)	1. Πλάγιες ἐρωτήσεις	274
72. Συνεννόηση καί συμφωνία Ἑλλήνων καί βαρβάρων (Ξενοφ. Κ. Ἀνάβ. 4, 8, 4 - 7)	Εὐθύς καί πλάγιος λόγος	277
73. Ἀγῶνες καί ἔπαθλα (Ξενοφ. Ἑλλην. 4, 2, 4 - 7)	2. Οἱ κύριες προτάσεις σὸν πλάγιον λόγον	
74. Ἀνακεφαλαίωση στ'	1. Οἱ δευτερεύουσες προτάσεις σὸν πλάγιον λόγον	280
ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ		284
		287

0020556838

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ Γ' 1981 (II) – ΑΝΤΙΤΥΠΑ 110.000 – ΣΥΜΒΑΣΗ 3512/25.11.1980

ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Γ. ΤΣΙΒΕΡΙΩΤΗΣ Ε.Π.Ε.

